Moocaani iijɨ

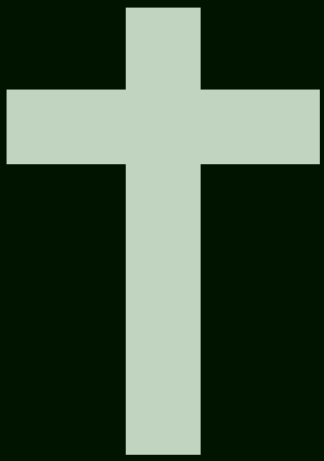

New Testament in Muinane (CO:bmr:Muinane)

Moocaani iijɨ

New Testament in Muinane (CO:bmr:Muinane)

copyright © 2009 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Muinane

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Muinane [bmr], Colombia

Copyright Information

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.
This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.
You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.
You do not sell this work for a profit.
You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Muinane

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.
This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.
You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.
You do not sell this work for a profit.
You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 1 Oct 2024 from source files dated 29 Jan 2022
ee143c59-0697-5cd3-8fac-4f9da98f0b30

Contents

SAN MATEO 1
SAN MARCOS 46
SAN LUCAS 73
SAN JUAN 119
HECHOS 152
ROMANOS 191
1 CORINTIOS 209
2 CORINTIOS 227
GALATAS 239
EFESIOS 246
FILIPENSES 252
COLOSENSES 257
1 TESALONICENSES 262
2 TESALONICENSES 266
1 TIMOTEO 268
2 TIMOTEO 273
TITO 277
FILEMON 279
HEBREOS 280
SANTIAGO 294
1 SAN PEDRO AAME 299
2 SAN PEDRO AAME 304
1 SAN JUAN AAME 307
2 SAN JUAN AAME 312
3 SAN JUAN AAME 313
SAN JUDAS AAME 314
APOCALIPSIS 316

SAN MATEO

Jesucristo Sɨɨcɨjemɨnaa.
(Lc 3.23-38)

1 Jinoodɨmou Jesucristo eedeetemɨhaiu iicaumo. Jaabo Jesucristo David, Abraham,
icamɨsi iyaachi iicaubo.
2 Jaabo Abraham Isaac onooboco seemevauhi. Jaabo Isaac seemevauhi Jacob onooboco.
Jaabo Jacob seemeneu Juda onoobo bu saatoho inahabomɨ.
3 Jaabo Juda seemevauhi Fares, Zara, onoomɨsico. Jaamɨsi seejɨu Tama onoogo. Jaabo
Fares seemevauhi Esrom onooboco. Jaabo Esrom seemevauhi Aram onooboco.
4 Jaabo Aram seemevauhi Aminadaco. Jaabo seemevauhi Naaso onooboco. Jaabo
seemevauhi Salmon onooboco.
5 Jaabo seemevauhi Boos onooboco. Jaabo seejɨu Rahab onoogo. Jaabo Boos seemevauhi
Obed onooboco. Jaabo seejɨu Rut onoogo. Jaabo Obed seemevauhi Isai onooboco.
6 Jaabo Isai seemevauhi aivojɨɨbo Davidco. Jaabo aivojɨɨbo David taabau Betsabe onoogo.
Jaago Uria onoobo taabaco udumɨtɨɨcɨugo Salomon onooboco seemevauhi.
7 Jaabo Salomon Roboan onooboco seemevauhi. Jaabo seemevauhi Abia onooboco.
Jaabo Abia seemevauhi Asa onooboco.
8 Jaabo Asa seemevauhi Josafat onooboco. Jaabo seemevauhi Joram onooboco. Jaabo
seemevauhi Uzias onooboco.
9 Jaabo Uzias seemevauhi Jotan onooboco. Jaabo seemevauhi Acaz onooboco. Jaabo
Acaz seemevauhi Ezequias onooboco.
10 Jaabo Ezequias seemevauhi Manase onooboco. Jaabo seemevauhi Amon onooboco.
Jaabo seemevauhi Josia onooboco.
11 Jaabo seemevauhi Jeconia onoobo, bu inahabomɨ icamoco Israel cuumimɨnaaco
Babilonia jiinɨjevɨ asatyuudɨɨhivɨ.
12 Jaanobuunatɨ Jeconia seemevauhi Salatiel onooboco. Jaabo seemevauhi Zorobabelco.
13 Jaabo Zorobabel seemevauhi Abiud onooboco. Jaabo seemevauhi Eliaquim onooboco.
Jaabo seemevauhi Azor onooboco.
14 Jaabo seemevauhi Sadoc onooboco. Jaabo seemevauhi Aquin onooboco. Jaabo
seemevauhi Eliud onooboco.
15 Jaabo Eliud seemevauhi Eleazar onooboco. Jaabo seemevauhi Matan onooboco. Jaabo
seemevauhi Jacob onooboco.
16 Jaabo Jacob seemevauhi Joseque Maria taje iicauboco. Jaago Maria Jesuco seemevauhi
Cristo imomo iicaaboco.
17 Jaamaño Abraham iicaunotɨ David ifiivuunovɨ icamo fahuseecɨ siino igueenemeheje ɨdɨɨmobacajeva. Jaanotɨ bu siino tonoodɨbacajevaro, bu israelmɨco babiloniamɨ
iguiinonɨumoro aamocasiunovɨ. Jaamo nanivamɨnaaco iicanɨcɨbadɨ. Babilonia jiinɨjevɨ
satyuumo. Jaanotɨ bu siino tonoodɨbacajeva nigacɨtɨ jari Cristo fiivuuhi.

Jesucristo Ifiivuuno.
(Lc 2.1-7)

18 Jillɨ Jesucristo fiivuuhi seejɨ Maria Joseque itajevaqui icacuuhi. Jaarugo diibomahi
iicautɨnaacaro seemene ijeebɨɨfañoo icacuuhi Moocaani Gaija mitya noojɨri.
19 Jaanaa Jose aijɨ ijeebɨɨ imino iicahicaumañoo imuguutɨɨbo miyamɨnaaco diigo tollɨ
iicaunoco uguubusunoco. Jillɨ llɨɨvɨ diigotɨ gaajacɨratɨno idugaavequi omoonɨjiruno,
20 esamaajeri icahicaubovɨ fucu tɨgafañodɨ Moocaani toomomɨnaafi diibovɨ ajafeveuboro
diiboco nuuhi: Jose David iyaachi, igototɨɨboro Mariaco diitaabatɨ gaayɨcɨ oono diigofañoo
seemene ifiivosee Moocaani Gaija seemene.
21 Jaasee ifiivoseeque Jesutɨ momonɨ. Jillɨ diibo momo icaji diibo cuumimɨnaaco iimitɨtɨ
ataajasujiibo iicamañoo, nooboro.
22 Jillɨ icauno johono Moocaani ihiimaamɨnaafi Isaia onoobofeenedɨ unuuno imiyacafetequi:
23 Bagocaja ohoovagoro seemevajigo. Jaabo momoji, Emanuel, nooboro. Jaano jino momo
Emanuel onoono: Moocaani mɨɨhaivɨ gasecuhi, eneejiruno.
24 Jaabo Jose aaicuudɨ, Moocaani toomomɨnaafi diiboco unuubadɨ moonɨubo Mariaco
mogaitɨ gaayɨcɨubo.
25 Jaarugoma icautɨɨbo iseemeneque ɨɨcɨugoro Jesutɨ omomonɨutɨnohachuta.

2

Jiinɨjeo Maaimomɨ Jesuco Emeecɨvauno.

1 Jaabo Jesu fiivuuhi Belen onoocuumivɨ Judea jiinɨjevɨ. Jaasumi Herode onoobo toojiinɨje aivojɨɨbou.* Jaanaa Jerusale cuumivɨ gaseumo oriente aamɨjɨtɨ asaaumo maaimomɨ gaseuhi.

2 Jaamo dilluuhi: ¿Cuuca iicaabo judiomɨ aivojɨɨbo ifiivoobo? Mɨiro mɨɨhai orienteti imeecɨrɨgaico maatyɨmemere jino masaahi diiboco mihimovamo, noomoro.

3 Diito jillɨ unuunoco ihaivojɨɨbo Herode uguubuuboro nɨjɨ nɨjɨ minifutuuhi, bu paryɨ Jerusale cuumi miyamɨnaa icano.

4 Jaaboro ihaivojɨɨbo paryɨɨcɨno sacerdotemɨ aivojɨtoco ucuuhuvauboro, bu Moise tajɨɨbaco miyamɨnaaco ɨjɨɨbeguefimoco icano ucuuhuvauboro diitoco dilluubo: ¿Naa, conoovɨ fiivejiibo Cristo? nooboro.

5 Jaanegui nuumo: Belen de Judeavɨ fiivejiibo tollɨ nooboro Moocaani iimaamɨnaafi caatɨnɨuhi:

6 Ɨɨjoho Belen Juda jiinɨje cuumi, aivo obocɨgotɨrucuumi, bu toojiinɨjeo aivojɨtoguiinovɨ diicarahi. Jaarunaa Moocaani bocɨgusuhi. Mɨiro difañotɨ aivojɨɨbo fiiveji taacuumimɨnaa israelmɨnaaco eteemejiibo, noono, noomoro.

7 Jaanoma iicaubo Herode diito maaimomɨco toovono ucuuhuvauboro imino dilluuhi diitoco imeecɨrɨgaico cofucu aatyɨmeunoco.

8 Jaaboro diitoco Belen cuumijaa agalluuboro nuubo: Tahɨ mofoo. Jaamoro imino midillu toosee iicamañoco. Jaamo mahatyɨmedɨ uco mɨjɨɨbogo uujoho bu tollɨro imetequi, nooboro.

9 Jillɨ nooboro diitoco maaimomɨco ihaivojɨɨbo ɨjɨɨbuguuneri fuumo. Jaanaaca diibo imeecɨrɨgaico aamɨjɨtɨ aatyɨmeubo diito ɨmega feehicauhi. Jaanofeenevɨ jari imeecɨrɨgai samañovɨro minifutuuhi toosee iicaunohallɨvɨ.

10 Jaagai imeecɨrɨgaico imaaimomɨ aatyɨmeumoro sihidɨ imo imo minifutuumo.

11 Jaadɨ toojafaño ajaaheveumo tooseeque atyɨmeuhi, bu seejɨ Mariaco icano. Jaamoro tooseeguiino ememuɨɨvuumoro tooseeque imuumo. Jaadɨ isatyotaaco afaayɨumoro tooseeque acɨumo oro, insienso, mirra icanoco.

12 Jaadɨ tɨgafañodɨ diitoco: Herode iicahɨgodɨ muhuumidino, noonoro afaguunegui, siijɨriro uumiumo ijiinɨjejaago.

Jesuma Caanimɨsi Egipto Jiinɨjejaago Agaauno.

13 Jaamo diito maaimomɨ ufuunobuunatɨ tɨgafaño Moocaani toomomɨnaafi Josevɨ ajafeveuboro diiboco nuuhi: Gañiivo jaaboro seemeneque seejɨma dɨɨcɨɨbo Egipto jiinɨjevɨ digaa. Jaaboro tahɨ diica jari ɨco onoonohachuta Herode amɨɨsi seemeneque guiinejiibo igaicaauqui, nooboro.

14 Jaanegui Jose agañiivuuboro tooseema seejɨco ɨɨcɨuboro fucufeenevɨro fuuhi Egipto jiinɨjevɨ.

15 Tahɨ icaumo Herode iguijeveutɨnohachuta. Jillɨ icauno Moocaani ihiimaamɨnaafifeenedɨ unuuno imiyacafetequi:
Egipto jiinɨjetɨ Taseemeneque cuuhuvaji, unuuno.

Herode Seemeque Gaisiraicɨsuhi.

16 Jaanaaca Herode maaimomɨ diibo iijɨco agañɨɨunoco agaajacɨuboro sihidɨ sɨfiiratuubo. Jaaboro seemeque paryɨɨcɨno gaisiraicɨsuubo mificabacɨtɨ guiinovɨ iicaumoco paryɨ Belen cuumiri icaumo seemeque, bu paryɨ ihallɨdɨ iicaucuumije miyamɨnaa seemeque icano, maaimomɨ diiboco unuusumi paryɨ ifiivuusehejeque.

17 Jillɨ miyaavuuno, Moocaani iimaamɨnaafi Jeremia acaatɨnɨuno:

18 Guubuvusuno ico Rama onoohɨgovɨ ataacasino sihidɨ ɨjɨjovoonɨno; Jaago Raquel iseemeque ataago. Jaago imogotɨhi diigoco ajacusunoco ochoomocɨnɨcuuneguiiha, nooboro.

19 Jaanobuunatɨ Herode iguijeveunobuunatɨ siino Moocaani toomomɨnaafi Josevɨ siino jafeveuhi tɨgafañodɨ Egipto jiinɨjevɨ. Jaabo diiboco nuuhi:

20 Goova gañiivoobo seemeneque seejɨma dɨɨcɨɨbo dojɨcuvɨro duhuumi Israel jiinɨjevɨ guijevecuumo seemeneque agaicaauguehicaumo, nooboro.

21 Jaanegui Jose agañiivuuboro tooseeque seejɨma satyuuhi Israel jiinɨjejaago.

22 Jaarunaa Arquelao onoobo caanibuuna Judeavɨ aivojɨɨbotɨ iicaunoco Jose agaajauboro tahɨ ufuunoco iguiubo. Jaaboco tɨgafañodɨ ɨjɨɨbuguunoma iicaubo Galilea jiinɨjejaagovɨro fuubo.

---

* **2:1** Jaabo Herode Imityaabo onoobo.

23 Jahigo iifutuudi Nazare cuumivi icatuubo. Jilli icauno Moocaani iimaaminaa unuuno imiyaavequi: Jesu Nazareoobo, noociniji, unuuno.

3

Jua Nitiminaafi Sicaihigovi Jiibeguehi.
(Mr 1.1-8; Lc 3.1-9, 15-17; Jn 1.19-28)

1 Tusumi Jua Nitiminaafi saauhi Judeati iicano sicaihigovi jiibogooboro jilli neehicauhi:
2 Amiihai imitico mejeevesucu, jino Moocaani aivoji iicajino fiitivucuuhi, nooboro.
3 Jaabo jaani Jua, johono diiboti Moocaani iimaaminaafi Isaia jilli nooboro acaatiniubo:
Saatoho ico guubuvusuhi sicaihigoti ocoovadiicinino: Moocaani jiihaico mihimibachu;
sano ticovoro jiihaico meheetavo, onoono.
4 Jaabo Jua gaachehuu camellomi ijeene eetavotau. Jaabo machutahicau chahacami, bajio iimi icanoro.
5 Jaaboco uguubunicivamo saahicauhi Jerusale cuumiti. Paryi Judeao jiinijeminaa, bu Jorda teehi fiitino iicano jiinijeminaa icamo diiboco uguubunicivamo.
6 Jaamo iimitico ijiibogonobuunati Jua diitoco Jorda onoohifaño nitihicauhi.
7 Jaanaaca bu diibojaago ajashutimo fariseomioto, saduceomioto icamo diibojaa initiquimaaivamo asaahicaunoco aatyimeuboro diitoco nuuhi: ¡Jiinimomibadi mihicano miyaminaa! ¿Miijoho amiihaico ijiibogonoti mataajaji ñihicuno Moocaani omoonijino ifiitivonoti?
8 Jaanegui imino mihica miyaano amiihai eedeehifiico mejeevesuno foovono ihifuvusuqui.
9 Jaamoro miihai Abraham iyaachimihai, noomoro mihiimaadino. Miiro jino amiihaico neehi: Jiba guiisiba icarubati Abraham iyaachimihaiti Moocaani fiivusujirahi.
10 Miiro jigaaje imibaicinicuuhi imohonoco iquitiqui. Jaabadi paryi imohono iiminoco onoovatihehejeque miquitimoro ciijigaifaño mijigasutahi.
11 Miyaano naha uujoho nifaihuri nitihicahi amiihai imitico mejeevesucuuno jiibogobadi iicano. Jaanoti naha taabuunati asaabo amiihaico nitiji Moocaani Gaijari, ciijigairi icano. Diibo tajanaanicivi mityahi. Jaamaño uujoho aivo ifototihi diibo tihaipaajeque asatyejirunovi.
12 Jaabo usefaño ipala icacuuhi. Jaaneri itrigoco iimibachuuboro ibeevaco aicujiibo. Jaaboro itrigo noovataco igranerofaño ficujiibo. Jaaboro ibeevanoco jigasujiibo ufucuro ajabaavejitino ciijigaifaño.

Jesuco Initiuno.
(Mr 1.9-11; Lc 3.21-22)

13 Jaanaaca Jesu saauhi Galileati Jorda onoohijaago Jua iicauhigo diiboco Jua initiqui.
14 Jaarunaaca Jua iticoni imuguutihi. Jaaboro Jesuco nuubo: ¿Uco naha iijoho nitijirahi milliti bu ico uujoho nitijirahi? nooboro.
15 Jaarunaa Jesu diiboco nuuhi: Jaafa jisumihiica tolli icano, tolli Moocaani atajiibanoco imino momooniqui, nooboro.
16 Jaadi Jesuco initiubo iteehifañoti iinovaubacaro niqueje faayacafutuuhi. Jaanofañoti Jesu atyimeuhi Moocaani Gaija nimiihubadi jeevaabo diibohallivi iniitovaunoco.
17 Jaanaaca guubuvusuuno niquejefañoti unuuno: Jaani Taseemene aivo agaijiibo diiberi sihidi uujoho imo imo iicaabo, unuuno.

4

Jesuco Ɨji Ɨnisuuno.
(Mr 1.12-13; Lc 4.1-13)

1 Jaanaacaro Moocaani Gaija Jesuco satyuuhi sihi sicaihigovi, iji diiboco inisuqui.
2 Jaabo tahigo icaubo cuarentadi cuujeva, bu cuarentadi fucuva icano machutiibo. Jaanobuunati jari diibo ajeba aivuuhi.
3 Jaaneguiiha ihiji Jesujaa asaauboro diiboco nisuvauhi jilli nooboro: Miyaano Moocaani Seemene idiicahachiiji jiba guiisibaco tajiiba maahunoti iminifetequi, nooboro.
4 Jaarunaa Jesu diiboco iimusuuhi: Miiro Caatinihaame neehi: Ɨdiinoro maahu sefari miyaminaafi icajitihi, tolliro bu Moocaani iiji sefari icajiibo, noono, nooboro.
5 Jaadi ihiji Jesuco satyuuhi iimino Jerusale cuumihallivi. Jaaboro diiboco caamovono ficuubo Moocaani iija niibahucu nijequevi.
6 Jaaboro diiboco nuubo: Miyaano aivo Moocaani Seemene idiicahachiiji juugati baavi casiniivo. Miiro Caatinihaamefaño noono:
Moocaani itoomominaaco tajiibaji ico iteemequi ihusenehallivi ico gaayicinijimo. Jaabo
guiisiba sefavi ditihaiño aivovotino iicaqui, noono, nooboro.

7 Jaanegui Jesu diiboco iimusuuhi: Miiro tolliro noono Caatinihaamefañoo: Moocaanico nisudino, noono, nooboro.
8 Jaanaaca bu siino ihiji diiboco satyuuhi caamovobai nijequevi. Jaaboro paryi diiboco iifusuubo fanoojiinijeneque paryi ihaivojinoma.
9 Jaaboro diiboco nuubo: Meeci, paryi jinooco ico uujoho aciji, taaguiino ememuiivooboro uco idiimohachiiji, nooboro.
10 Jaanoma iicaabo Jesu diiboco nuuhi: Satanas fuucu, miiro Caatinihaame neehi: Moocaani Dioscoro diimo. Jaaboro diibocoro deecivo, noono, nooboro.
11 Jaadi jari ihiji Jesuditi buhigovi minifutuuhi. Jaadi Moocaani toomominaa asaaumoro diiboco jeecivovauhi.

Jesu Ticonihi Ijiibogoobo Galileavi.
(Mr 1.14-15; Lc 4.14-15)

12 Jaanaa Jesu guubuuhi Jua civojafañoo iicaunoco uguubuuboro fuuhi Galilea jiinijevi.
13 Jaaruubo Nazare cuumivi icautiiboro ufuubo icatuuhi Capernau cuumivi, Zabulon, Neftali icamisi jiinije onoohigo muuaijiniri iicaucuumivi.
14 Tolli icauno, Moocaani iimaaminaafi Isaia acaatiniuno imiyaacafetequi:
15 Zabulon jiinije, Neftali jiinije icano muuaijinidi iicano jiihairi, Jordanti aamijijaagovi, Galilea iicahigo judiomi iicatimo iicahigo.
16 Civono jiinijeguiino iicaumoco achiciuno seseene. Jaabadiro bu guijeve civo jiinijeguiino iicaumoco sesee achicihi, nooboro.
17 Jaadi jari Jesu ticoniuhi miyaminaaco ijiibogoobo: Amiihai imitico mejeevesucu jino Moocaani aivoji fiitivucuuhi, nooboro.

Jesu Coovahi Igueenemehejedimo Fiiciminaaco.
(Mr 1.16-20; Lc 5.1-11)

18 Jaanaaca Jesu feehicauhi Galilea muuaijinidi. Jaabo atyimeuhi miimisiici inahaboma icamisico. Saafi momou Simon onoobo bu samomou Pedro. Jaanoti saafi momou Andre onoobo. Jaamisi fiiciminaatisi iicaumañoo isinicuuhuneri muuaifañoo fiicihicaumisi.
19 Jaamisico Jesu nuuhi: Tadyojicuti masaa amiisico miyaminaa fiiciminaatisiti eetavequi, nooboro.
20 Jaasumiro isinicuuhunoco ejeevesuumisiro diibo dojicuti fuumisi.
21 Bu jaano janaanici Jesu siino sitisico atyimeuhi: Jacoobo onoobo, bu Jua icano iicamisi Zebedeo achimisico, imeenegafañoo caanima iicaumisi isinicuuhunoco amaahuniumisico.
22 Jaamisico Jesu ucuuhuvaunegui caanico imeenegafañoo ejeevesuumisiro diiboma fuumisi.

Jesu Sihidi Miyaminaaco Jiibeguehi.
(Lc 6.17-19)

23 Jaabo Jesu fahigovadi Galilea jiinijeri feehicauhi faacuumiva sinagogajanofañoo jiibogooboro. Moocaani aivoji jiibogo iimino jiibogoco jiibogooboro, bu fanoova guihuvaneri iguihuvamoco buheesuuboro.
24 Jaanoco Jesuditi guubucuumo paryiiciino Siria jiinijeri. Jaamoro diibojaa sivaumo paryiiciino fanoova guihuvaneri iicaumehejeque fanoova aivoneri, bu emeimivatomehejeque, epilepsia guihuvari iicaumoco, bu idiino isifañiimehejeque icano. Jaamoco Jesu buheesuhicauhi.
25 Jaaboco bucasihicaumo sihidi miyaminaa Galileaoto, bu Decapoli jiinije cuuminooto Jerusale cuumioteheje, bu Judea jiinijeoteheje, bu Jordan aamijijaagoteheje icamo.

5

Ifabaihallivi Jesu Ijiibuguuno.
(Lc 6.20-23)

1 Jaanaa Jesu sihidi miyaminaa iicaumoco aatyimeuboro caamo ifabai nijequevi ufuuboro casiivutuubo. Jaabo cojivi ijiibogominaa igaivuuhi.
2 Jaadi Jesu ticovauhi diitoco ijiibogoobo jilli nooboro:
3 Imicani icamo Moocaanico iimogomo ijeebiino iidaasumañoo. Jaamañoo niquejefañoo mihicaji.
4 Imicani icamo iidaasuno iicamo. Diitoco Moocaani jacusuji.
5 Imicani icamo, ijeebiino isiicumo. Diito jiinijeque Moocaani aaciguujeque gaayiciji.
6 Imicani icamo iiminoco omoonijirunoco aivo iimogomo. Diito imo imo minifeteji.
7 Imicani icamo sitaaco iidaasugomo. Diitoco Moocaani idaasugueji.
8 Imicani icamo ijeebii imihinivatimo. Diito Moocaanico atyimeji.
9 Imicani icamo sajeebii icaco omoonimo. Diitoco Moocaani: Taseeme, eneejimo.

10 Imicani icamo Moocaani iimogonoco omoonɨnohallɨtɨ diitoco ɨjɨɨheveme. Diitononeji
niqueje aivojɨ.
11 Imicani amɨɨhai tahallɨtɨ amɨɨhaico miyamɨnaa aivonoono onoomoro ɨdaasuno
omoonɨmo, amɨɨhaihallɨvɨ sɨcamañehejeque ɨjɨɨbocasimo.
12 Jaasumi sihidɨ imo imo mihica, toono jaada ufucu niquejefaño sihidɨ jeevano ijaadaco
magaayɨciji. Mɨɨro tolliro amɨɨhai ɨmegavɨ iicaumo Moocaani iimaamɨnaaco ɨdaasuno
moonɨumo.

Jiinɨje Ɨmuhu Ohoovɨcɨno.
(Mr 9.50; Lc 14.34-35)

13 Amɨɨhai jiinɨje ɨmuhu. Jaano ɨmuhu ijeevetecuuruva, ¿jinejeri bu mɨhɨmuhunɨjirahi;
jinejebaguiiha imicuujitɨruno? Jaanoco buhɨ magañɨɨnoco miyamɨnaa quicujirahi.

Jiinɨje Aachɨcɨnɨta Ohoovɨcɨno.

14 Amɨɨhai jiinɨje aachɨcɨnɨmɨnaa. Mɨɨro ifabaɨhalliri iicacuumi toovono icatatɨhi.
15 Bu jaabadɨro cuugahuco mɨnɨɨmoro siinerihallɨvɨ mafabaacutatɨhi. Jillɨro ofoovo-
mañovɨ caamo mificutahi paryɨ jaahe iicamoco ihachɨcɨnɨqui.
16 Jaabadɨ amɨɨhai momoonɨ amɨɨhai foovo miyamɨnaa ɨmefeenevɨ foovono ihɨfuvusuqui.
Jaamoro amɨɨhai imino momoonɨnoco aatyɨmemere, Moocaani niquejefaño iicaaboco
iimequi.

Jesu Tajɨɨbaco Ɨjɨɨbogono.

17 Uco mehesɨcɨnɨdino, Moise tajɨɨbaco, bu Moocaani iimaamɨnaa jɨɨbogoco icano
finɨsuvaabo, noomoro. Jillɨ toono unuuno imiyacafetequi saahi.
18 Mɨɨro miyanotɨro amɨɨhaico neehi: Niqueje, jiinɨje icano iicanohachuta tajɨɨbahaame
naavutusutɨ sanooba gañɨɨcafetejitɨhi, ufucu iicajino iicanohachuta.
19 Jaamaño tajɨɨbatɨ sanoogayɨ ajashurunoco miyaano nootɨɨbo tollɨ omoonɨɨbo, bu
jaaboro sitaaco tolliro imitɨno imoonɨqui agaajasuuboco ufucu niquejefaño tolliro jillɨ
imɨhɨɨfoobotɨ noocafetejiibo. Jaanotɨ imityagooboro imino omoonɨɨboro sitaaco tolliro
imoonɨqui ijɨɨbogoobo ufucu niquejefaño aivo miyaabotɨ noocafeteji.
20 Mɨɨro jino amɨɨhaico neehi: Amɨɨhai caatɨnɨmɨnaa, fariseomɨ icamo iicabadɨro mihi-
camoro Moocaani iimogonoco momoonɨtɨhachiijɨ bu niquejefaño mefeejitɨhi.

Icajɨɨsuditɨ Jesu Ɨjɨɨbogono.
(Lc 12.57-59)

21 Amɨɨhai muguubuhicacuuhi, amɨɨhai eedeetemɨhaico jillɨ unuunoco: Gaicaaudino;
cajaanɨhacho sitaaco agaicaaubo castigacafeteji, noomoro.
22 Mɨɨro jino uujoho amɨɨhaico neehi: Cajaatyohacho inahabojaago ɨsɨfiiratomo castiga-
cafeteji. Cajaatyohacho inahaboco imitɨno onoomoco aivo isefa aivojɨto castigaji. Jaanotɨ
bu inahaboco: Miyaaboɨvɨdɨ, onoomo infierno cɨɨjɨgai ñɨhicuguiino guiinovɨ minifeteji.
23 Jaanegui Moocaanico imequi ofooboro dinahaboma imitɨno idiicanoco edeesafo-
tooboro,
24 siino uduumiiboro itɨconɨ dinahabojaagovɨhi difoo. Jaaboro diibo dimijɨɨvotoobo
sajeebɨɨ minifototo. Jaadɨ jari duhuumiibo Moocaanico diimoto.
25 Jaanotɨ bu cajaatyohacho dihallɨvɨ ɨjɨɨbogomoro ɨco isisɨsuqui asatyohachiijɨ, di-
nahaboma jɨɨhaivɨro dimijɨɨvo. Ɨco dugaacumɨnaafico acɨtotɨɨbo iicaqui. Jaabo diibo
sisɨmɨnaaco ɨco acɨjiruubo. Jaamo ɨco cɨvojafaño jɨɨhacujirahi.
26 Miyanotɨro ɨco neehi: Tahɨgotɨ dihiinejitɨrahi niinojegayɨco adaadutɨnohachuta.

Jesu Jɨɨbeguehi Sifigoma Mihicajirunohallɨvɨ.

27 Amɨɨhairyo muguubuhicacuuhi sɨɨcije unuucuunoco: Sifigoma diicadino.
28 Mɨɨro jino uujoho amɨɨhaico neehi: Cajaatyohacho gaigooco imogomoro emeecɨmo
ijeebɨɨfañodɨ diigoma icacuuhi.
29 Jaanegui dimiyanaagohaallɨɨ ɨco imitɨfaño agañɨɨsuhachiijɨ, toollɨɨco dɨɨcɨɨbo tehesino
gañɨɨ; imijirunaa difiitɨ samañogayɨro ɨɨtɨ agañɨɨcafotono. Jaanotɨ imijitɨruno faabohoro difi
cɨɨjɨgaifaño agañɨɨcafotono.
30 Jaanotɨ bu dihuse dimiyahuse ɨco imitɨfaño agañɨɨsuhachiijɨ quitɨcɨɨbo tehesino gañɨɨ;
imijiruno samañogayɨro ɨɨtɨ agañɨɨcafotono. Jaanotɨ aivo imijitɨruno faabohoro cɨɨjɨgaifaño
agañɨɨcafotono.*

Jesu Jɨɨbeguehi Gaigooco Ejeevesufinohallɨvɨ.
(Mt 19.9; Mr 10.11-12; Lc 16.18)

---

* **5:30** Jino jillɨ iiminocoro moonɨ, imitɨco deetavedino, eneejiruno.

31 Tolliro bu siicije nuumo: Cajaaniihacho mogaico ejeevesumo, diigoco ejeevesucuuno-
haameque ihaciqui, noono.
32 Jaarunofañoo uujoho neehi: Cajaaniihacho mogaico ajevahalliti icatino ejeevesuhachiiji
diigoco ajeva imitico icisuubo. Jaamañoo sifi ejeevesucuugoco iiciibo diigofañodi ajeva
imitico icihi.

Jesu Moocaani Momofañodi Monooniciinohalliviii Ijiibogono.
33 Tolliro bu muguubuhicacuuhi, siicijeminaaco unuunoco: Moocaani momofañodi
unuucuunoco bañidino diibo imefeenevii, noono.
34 Jaarunaaca uujoho amiihaico neehi: Moocaani momofañodi mohooviicidino, niquejefañodi ooviicimoro meneedino, toono Moocaani aivoji icaga iicahigo.
35 Tolliro bu jiinijefañodi mohooviicidino, toojehalliviii Moocaani itihaico ificuuniicije iicamañoo; bu Jerusale cuumifañodi mohooviicidino, tuucuumi Aivojiibo Jesu cuumi iicamañoo.
36 Tolliro bu ooviciiboro: Tañigai seseeteji, needino. Tolli eneeneri sajebaco diinigaijeque
seseetesujirahi, nacu bu civutusujirahi jaanucuhu.
37 Jilli ticovonoro: Jiihi, Chahano, monoo. Jaanoti janaaniciviii mejeenesucuuno, toono ijiti
asaacuuno.

Miino Minaafico Magaijino.
(Lc 6.29-30)
38 Amiihairyo muguubuhicacuuhi, siicije jilli unuunoco: Saafi aalliico ifinicaruhachiiji,
bu diibo aalliico finicarujirumo. Tolliro iigaico igañiisuruva, bu diibo iigaico gañiijirumo.
39 Jaarunofañoo uujoho amiihaico neehi: Iimitiiboma mihiibacasidino. Iviinaaca jilliro
saatoho amiihai imeti agabacuhachiiji, saanaagohimeque bu mahaci tolliro bu igabacuqui.
40 Tolliro bu cajaatyohacho ico ahaamimoro dicaamoojaco udumitiicigohachiiji, tolliro
bu disacoco daaci.
41 Jaanoti bu tolliro saatoho, fiisetaco minooci kilometro ticovovii satyequi atajiibahachiiji
igueeneme kilometro ticovovii satyo.
42 Jaanoti bu cajaatyohacho ico siinoco idillumoco daaci, bu duvuduuvedino sita ico: Uco
tooneguiiha presta, noomoro idillumediti.

Diminaaco Gaiji
(Lc 6.27-28, 32-36)
43 Tolliro bu siicije unuunoco muguubucuuhi: Digataavominaafico gaiji. Jaaboro
diminaafico diihegue, unuunoco.
44 Jaarunofañoo uujoho amiihaico neehi: Amiihai minaafico magaiji, Moocaanima mihi-
imaa amiihaico aivonoono onoomoro idaasuno omoonimohalliviii.†
45 Jaachiiji amiihai Caani niquejefañoo iicaabo seemeti mihicaji. Miiro diibo iniihibaco
iinusuhicahi iimitimohalliviii, bu iimimohalliviii icano, bu tolliro niijabaco galluhicaabo
iimihiijimohalliviii, bu iimiti iijiminaahalliviii icano.
46 Jaanoti bu amiihaico agaijimocoro magaijihachiiji, ¿milli bu ijaadaco magaayicijirahi?
Miiro bu impuesto jaadusuminaa imitimo iicarumo tolliro mooniniciihi.
47 Jaabadiro bu dinahabocoro idilluhachiiji, ¿minoodi imico toono edeetavono? Miiro bu
tolliro Moocaanico agaajatimeheje tolliro mooniifihi.
48 Jaanegui amiihaico neehi: Imimo mihica oono amiihai Caani niquejefañoo iicaabo aivo
imiibo iicabadi.

6

Jesu Jiibeguehi Imihusene Mihicanohalliviii.
1 Amiihai imino momooninoco miyaminaa imega momooniidino; jilli amiihaico im-
ityaguequiguiiharo. Jaanoti tolli momooniihachiiji amiihai Caani niquejefañoo iicaabo
ijaadaco amiihaico aciijitiihi.
2 Jaaneguiiha siinoti ucuujivaachumoco siineri adaamusususmi faacuumiminaacoro
gaajasudino: Oono bañisuminaa sinagogajanofañoo, callenefeenevii icano omooniifibadi.
Jaamo jilli mooniniicimo miyaminaa diitoti imino ihiimaaqui. Jaarunofañoo uujoho
miyanotiro amiihaico neehi: Jaamañoo miyaminaa ico iimono toonorucu dijaada.
3 Jaanoti naha iijoho iidaasumoco siinoco adaacihachiiji, toovono daaci, dimiyahuse
omooninoco dinanihuse gaajaciti no iicaqui.
4 Jilli toovonoro deetavo, jaachiiji diicaani niquejefañoo iicaabo toovono edeetavonoco
aatyimeebere ico ijaadaco ihaciqui.

† **5:44** Sahaamefañoo janaanici jilli ficuumo: imino monoo amiihaico imitino onoomoco, imino momooni amiihaico ijiiheguemeque.

Jesu Jɨɨbeguehi Moocaanima Iimaaco.
(Lc 11.2-4)

5 Jaamo bu amɨɨhai Moocaanima mihiimaasumi bañɨsumɨnaafi iicabadɨ mihicadino. Diibo imeguefihi julleecɨnɨɨboro sinagogajanofaño ihiimaabo, bu callenejɨninovɨ jillɨ miyamɨnaa diiboco ihatyɨmequiguiiharo. Miyanotɨro amɨɨhaico neehi: Toono miyamɨnaafi obocɨgoneriro jaaducafutucuuno.
6 Jaanotɨ naha ɨɨjoho Moocaanima idiimaajisumi, dimecufaño ɨdɨcafotooboro cuhufono diguhugaco fabaacuubo diimaa Moocaanima ɨɨro idiicahɨgo. Jaachiijɨ diicaani niquejefaño iicaabo toovono omoonɨnoco aatyɨmeebere ɨco ijaadaco acɨjiibo.
7 Jaabo Moocaanima idiimaasumi jillɨ mɨhɨɨfoneheje sɨcamañeheje samañocoro unuucumañocoro siino needino: Oono Moocaanico agaajatɨmo iicanɨcɨbadɨ: Fɨne jillɨ: sihidɨ ihiimaaneri Moocaani uco guubuhi, noomoro eesɨcɨnɨfimo.
8 Jaamobadɨ mejeevadino. Mɨɨro Moocaani ɨmegavɨro amɨɨhai midillutɨnaacaro gaajacuuhi amɨɨhai mucuujɨvaachunoco.
9 Jaaneguiiha amɨɨhai jillɨ noomoro Moocaanima mihiimaa:
Moocaani niquejefaño idiicaabo, jaafa dimomo imino ijeevadɨ ficucafetehi.
10 Jaafa dihaivojɨ saahi. Jaafa dijeebɨɨ onoobadɨ eetavocafetehi jiinɨjehallɨvɨ, oono niquejefaño iicabadɨ.
11 Mɨɨhaico daacɨ machutaatɨ fafucuvaacɨvɨro.
12 Jaaboro mɨɨhaico mohimitɨco buusu, oono bu mɨɨhai, mɨɨhaico imitɨno omoonɨmoco toonoco mihimibachubadɨ.
13 Jaaboro mɨɨhaico ɨnɨsunofaño gañɨɨsudino. Mɨɨhaico imitɨ ɨjɨ usetɨ taajasu.* Fɨne.
14 Mɨɨro amɨɨhaico sita imitɨno omoonɨmoma toonoco mihimibachuhachiijɨ, bu tollɨro amɨɨhai Caani niquejefaño iicaabo amɨɨhai imitɨco imibachuji.
15 Jaanotɨ amɨɨhai sitaama mihimibachucasitɨhachiijɨ, bu amɨɨhai Caani niquejefaño iicaabo amɨɨhai imitɨco imibachujitɨhi.

Jesu Jɨɨbeguehi Aigahallɨvɨ.

16 Jaabadɨro bu amɨɨhai safucuco mahaigasumi amɨɨhai ɨmeque ɨdaasuno miminiiyudino, oono bañɨsumɨnaa omoonɨnɨcɨbadɨ. Diito tollɨ moonɨfihi amachutɨnoco miyamɨnaa ihatyɨmequi. Jaanegui amɨɨhaico neehi: Toono ijaadaco mɨhɨcɨcuuhi miyamɨnaa obocɨgoneriro.
17 Jaanotɨ ɨɨjoho machutɨɨbo adaigasumi dihɨmeque nitɨɨbo imino feedamaje,
18 miyamɨnaa machutɨɨbo adaigaiñoco gaajacɨtɨmo iicaqui, ɨdɨɨboro niquejefaño iicaabo Moocaani ijeevadɨ samɨsi diiboma mihicaabo igaajaqui. Jaabo ɨco toono jaadaco acɨji.

Niquejefaño Mubusumijema Mihicano.
(Lc 12.33-34)

19 Jiijehallɨvɨ sihidɨ busumijeeneque mititibaanɨdino, deeɨra ifinɨsufijehallɨvɨ, bu tollɨro paryɨ busumijeene unucufijehallɨvɨ, bu tollɨro nanivamɨnaa ananinɨcɨnehejehallɨvɨ icano.
20 Ɨvɨ ɨdɨhɨgoro niquejefaño sihidɨ busumijeque mititibaanɨ, deeɨra ifinɨsutɨhɨgo, fanoova unucutatɨhɨgo, bu nanivamɨnaa ananifitɨhɨgo icano.
21 Mɨɨro amɨɨhai busumijeene iicahɨgovɨ, bu amɨɨhai jeebɨɨ icajirahi.

Mofi Imitɨno, Bu Imino Icano.
(Lc 11.34-36)

22-23 Mɨɨro saafi ihaallɨɨ iimitɨɨbo imino icajitɨrahi. Jaabadɨro saafi ijeebɨɨ iimitɨɨbo imihusetɨhi. Jaabo iimitɨnoguiino icaji. Jaanotɨ Moocaani ijeebɨɨco iimibachuhachiijɨ imihusetejiibo. Moocaani iimogobadɨ icacujiibo. Jaanotɨ mɨɨno imitɨco iminobadɨ mehesɨcɨnɨhachiijɨ, janaanɨcɨvɨ aivo imitɨno.

Moocaani, Bu Nɨhɨbamɨ Icano.
(Lc 16.13)

24 Mɨɨhaiñooba miimɨsiicɨ ihaivojɨtɨsima icajitɨrahi. Mɨɨro saafiico ɨjɨɨhegueebere saaficoro gaijɨjiruubo. Jaabadɨro bu sano nɨhɨbamɨco, Moocaanico icano magaijɨjitɨrahi.

Moocaani Iseemeque Teemefiihi.
(Lc 12.22-31)

25 Amɨɨhaico neehi: Nɨjɨ nɨjɨ amɨɨhai jeebɨɨnoco momoonɨdino toono sefari mihicaqui, mamachujirunehejeri, bu mahadujirunehejeri icano, bu tollɨro mɨjɨɨcɨnɨjino gaachehuri icano. ¿Nacu mofi gaachehu janaanɨcɨvɨ jaaducafototɨhi?

---

* **6:13** Sahaamefaño janaanɨcɨ jillɨ ficuumo: Mɨɨro paryɨɨcɨnoro diino aivojɨ, mitya dihovosɨɨ ufucuro ifinɨjitɨno icano, onoonoco.

26 Eneecau oono joomɨ caamodɨ agahafomoco mɨhɨɨfɨnɨcɨ, basutɨrumo, bu abasuno
noovaco ɨcɨtɨrumo icano. Jaarumoco amɨɨhai Caani niquejefaño iicaabo† diitoco machuco
acɨfihi. Jaamo diito joomɨ janaanɨcɨvɨ amɨɨhai majaaducafetehi.
27 ¿Nacu amɨɨhaitɨ cajaanɨ siino janaanɨcɨ tɨcovovɨ macaamevetejirahi toono fanoovari nɨjɨ
nɨjɨ mihicahicanotɨ?
28 ¿Jaamo collɨhi amɨɨhai gaachehuri nɨjɨ nɨjɨ mihicahicahi? Eneecau oono deecanoco
mɨhɨɨfɨnɨcɨ, dudɨcamaaitɨruno gaachehunoco eetavotɨruno icano.
29 Jaarunaa amɨɨhaico neehi: Salomon aivo sihidɨ jeevano iminoonoma icauruubo toono
deecanobadɨ jeevautɨhi.
30 Jaabo Moocaani, buhɨcaga toono ñaavahu jaachiijɨ bajɨfaño icano, cɨvohogo
iquitɨcafotonoro cɨɨjɨgaifaño jɨgasucafotono icarunoco Moocaani imino gaachehuco
mɨjɨɨhacubadɨ moonɨhi. Jaanegui amɨɨhaico gaachehunoco jɨcujiibo, ajashucani amɨɨhai
miyaavogo mihicano miyamɨnaaco.
31 Jaanegui nɨjɨ nɨjɨ mihicadino jillɨ noomoro: ¿Jinejeque jana mamachuji? ¿Jinejeque jana
mahaduji? ¿Jinejeque jana mɨjɨcafeteji? noomoro.
32 Mɨɨro jihomonehejequere imiyaavogotɨmo guiinehicahi. Jaanotɨ naha amɨɨhai, amɨɨhai
Caani niquejefaño iicaaboma mihicahi. Jaabo gaajacuuhi amɨɨhai paryɨ tonehejeri mu-
cuujɨvaachunoco.
33 Jaaneguiiha Moocaani aivojɨjaagovɨro dijeebɨɨco ficu, jaaboro diibo iimogonocoro
deetavo icano. Jaadɨ jari paryɨ tonehejeque bu gaayɨcɨji.
34 Jaaneguiiha cɨvohogo iicajinehejeri amɨɨhai jeebɨɨco nɨjɨ nɨjɨ momoonɨdino. Toono
amɨɨhaitɨ cɨvohogoro finɨjitɨhi. Fafucuvaacɨvɨro ɨɨma ajashutɨno icahicacuuno toono nɨjɨ nɨjɨ
idiicano.

7

Sifi Imitɨco Needino.
(Lc 6.37-38, 41-42)

1 Sitaaco iimitɨ meneedino, jaachiijɨ amɨɨhaico bu Moocaani amɨɨhai imitɨ needino.
2 Toono amɨɨhai sitaaco meneehicabadɨro bu amɨɨhaico moonɨjiibo, bu oono amɨɨhai
sitaaco mohoovɨcɨhicaneriro amɨɨhaico oovɨcɨjiibo.
3 ¿Jaabo mɨllɨ bu dinahabo aallɨɨfaño iicano beevagayɨco daatyɨmejirahi, dihaallɨɨfaño bu
iicatuucɨ cutuucɨco atyɨmetɨɨboro?
4 Jaabo ɨɨjoho dihaallɨɨfaño cutuucɨma idiicaabo, ¿mɨllɨ bu dinahaboco neejirahi: Juugavɨ
disaa oono dihaallɨɨfaño iicano beevagayɨco ɨco ɨcɨqui, nooboro?
5 ¡Bañɨsumɨnaafi idiicaabo! Itɨconɨ toono dihaallɨɨfaño iicatuucɨco dɨɨcɨ. Jaadɨ jari imino
adaatyɨmeebere dinahabo aallɨɨfaño iicano beevagayɨco dɨɨcɨji.
6 Iiminoco imiyaavogotɨmo jɨcubadɨ iicamoco mahacɨdino, amɨɨhaijaagovɨ emecafoto-
moro amɨɨhaico dedaahenɨdimo. Bu amɨɨhai iimogonoco diito iimitɨmo faafaimɨbadɨ
iicamoco mahacɨdino, toono iiminoco quicudimo.

Midillu, Miguiino Icano.
(Lc 11.9-13)

7 Midillu amɨɨhaico Moocaani ihacɨqui. Miguiino, jaamo mahatyɨmehi. Tollɨro bu
guhugatɨ mocoova amɨɨhaidi ifaayɨcɨqui.
8 Mɨɨro idilluubo gaayɨcɨfihi, bu iguiinoobo atyɨmefihi; bu guhugatɨ ocoovaaboco
faayɨcɨfimo.
9 ¿Nacu icamo saatohoba amɨɨhaitɨ amɨɨhai seemeneque maahuco idillusumi guiisibaco
mahacɨjirumo?
10 ¿Nacu bu taavaaboco idillusumi jiinimocoro mahacɨjirumo?
11 Mɨɨro amɨɨhai mihimifitɨrumo iiminocoro amɨɨhai seemeque mahacɨnoco magaajahi.
¡Jaanegui imi amɨɨhai Caani niquejefaño iicaabo iiminoco acɨji midillumoco!
12 Jaaneguiiha amɨɨhai sitaama imino mihica oono amɨɨhaima diito imino iicanoco
mihimogobadɨ; Mɨɨro tollɨ Moise tajɨɨba neehi, bu Moocaani iimaamɨnaa aamene neehi
icano.

Ijene Jɨɨhai Aamɨjɨ.
(Lc 13.24)

13 Ijene jɨɨhai aamɨjɨriro mɨjɨcamaaje. Jaanotɨ oono guijevefaño asatyono jɨɨhai aamɨjɨ
guiraahi, jɨɨhai guiraahi icano. Jaano carecunoono jahɨgovɨro sihidɨ miyamɨnaa feehicahi.
14 Jaanotɨ naha fiivojaa asatyono jɨɨhai aamɨjɨ, bu fiivojaa asatyono jɨɨhai icano ijene,
ajashuno icano. Jaamaño mɨɨdɨmoro atyɨmehicahi.

---

† **6:26** Moocaani

Ɨmohoco Inoovatatɨro Magaajatahi.
(Lc 6.43-44)

15 Amɨɨhai ifiico magaihuɨnɨ oono abañɨfifimo uujoho Moocaanijaagodɨ iimaahi eneehicamotɨ. Diito amɨɨhaijaago saaji ovejamɨbadɨ iminifotomoro. Jaarumo fañooto jɨcumɨ sɨfiirafiimo.
16 Jaamoco magaajacɨ omoonɨnehejetɨ; mɨɨro mɨɨjoho baacuco jaanotɨ ɨcɨtatɨhi, bu añaajeque jarɨɨmohotɨ ɨcɨtatɨhi icano.
17 Mɨɨro paryɨ iimino ɨmohono iiminocoro noovafihi. Jaabadɨro bu iimitɨno ɨmohono iimitɨnocoro noovafihi.
18 Iimiho ɨmoho iimitɨnoco noovajitɨrahi, bu iimitɨho iiminoco noovajitɨrahi icano.
19 Jaano paryɨɨcɨno iiminoco onoovatɨno ɨmohonoco mihillumoro cɨɨjɨgaifaño mɨjɨgasutahi.
20 Jaaneguiiha diitoco magaajacɨ omoonɨnotɨro.

Famoovaro Niquejefaño Feejitɨhi.
(Lc 13.25-27)

21 Famooro oono uco: Aivojɨɨbo, Aivojɨɨbo, eneehicamo niquejefaño feejitɨhi. Ɨdɨɨmoro Taacaani niquejefaño iicaabo iimogonoco omoonɨhicamo feeji.
22 Tufucu agasedɨ ajashutɨmo uco neeji: Aivojɨɨbo, Aivojɨɨbo, mɨɨhai dimemeri mihiimaahicahi, dimomofañodɨ mɨɨhai iimitɨno ɨjɨmɨco buhɨ magañɨɨhicahi, bu dimomofañodɨ mɨɨhai guiraano sihidɨ ejeevanehejeque meheetavehicahi icano, noomoro.
23 Jaarumoco uujoho neeji: Amɨɨhaico uujoho gaajatɨhi. Uutɨ buhɨgovɨ miminifoto amɨɨhai iimitɨnoco momoonɨhicamo, nooboro.

Ucuhufono, Acahajɨno Icano.
(Lc 6.47-49; Mr 1.22)

24 Jaamaño uujoho onoonoco uguubuuboro uujoho onoobadɨ omoonɨɨbo, oono saafi agaajaabo guiisibanohallɨvɨ iijaco eheetavuubobadɨ jeevahi.
25 Jaajahallɨvɨ aiguuruno, sihidɨ teehino machituurahi, bu sefano guibuhuba toojahallɨvɨ saaurahi icano. Jaarunofaño tooja acutuutɨhi, tano cuhufono guiisibanohallɨvɨ cuhufono tano inicucɨnɨumaño.
26 Jaanotɨ uco guubucuuruubo uujoho onoonoco omoonɨtɨɨbo agaajatɨɨbobadɨ jiinɨgaibaahohallɨvɨ iijaco eheetavuubobadɨ jeevahi.
27 Toojahallɨvɨ aiguuno, teehino machituuhi, sefano quijeba saauhi icano. Jaaneri tooja sano acutuuhi. ¡Jaano sihɨdaasu! nooboro.
28 Jesu ɨjɨɨbuguunoco iimivuudɨ sihidɨ miyamɨnaa jabafiitehicauhi,
29 fariseomɨbadɨ icatɨɨbo, aivojɨɨbo mityama iicaabo iicanɨcɨbadɨ ɨjɨɨbeguehicauneri.

8

Jesu Foojohoma Iicaaboco Buheesuhi.
(Mr 1.40-45; Lc 5.12-16)

1 Jaabo Jesu tobaɨ nijequetɨ iniituuboco sihidɨ miyamɨnaa bucasiuhi.
2 Jaanaaca diibojaago saaubo saafi foojohoma iicaubo. Jaaboro Jesuguiino ememuɨɨvuuboro diiboco nuuhi: Aivojɨɨbo idiimogohachiijɨ uco dimibachu taguihuvatɨ, nooboro.
3 Jaanegui Jesu diiboco ihuseri dudɨɨcɨuhi: Imeguehi, buheetecu, nooboro.
Jaasumiro diibo toono ifoojohotɨ buheetecuuhi.
4 Jaaboro Jesu diiboco nuuhi: Jeedɨcahi mɨɨhaiñoobaco dɨɨbeguedino, jillɨro foobo sacerdoteque difiico dɨhɨfusuto. Jaaboro asigayɨtɨ satyoobo Moocaanico deecɨvoto Moise atajɨɨbaubadɨ, toonotɨ famooro igaajaqui toono diguihuvatɨ idihimitucuunoco.

Jesu Buheesuhi Romanomɨ Amocasimɨnaa Aivojɨɨbo Cojɨmɨnaafico.
(Lc 7.1-10)

5 Jaabo Jesu Capernau cuumifaño jɨcafutuubaaca romanomɨ amocasimɨnaa aivojɨɨbo diibojaago asaauboro diiboco noovauhi:
6 Aivojɨɨbo, tacojɨmɨnaafi jaahe ɨdaasuno icahi aiveneri isifañɨɨbo acahi, nooboro.
7 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Uujoho ofooboro buheesuteji, nooboro.
8 Jaarunaa ihaivojɨɨbo iimusuuhi: Aivojɨɨbo, sihidɨ jeevahi jaabo iijajaagou efeejiruno. Jillɨro tajɨɨba dihiijɨco jaaneri tacojɨmɨnaafi ibuheetequi.
9 Mɨɨro bu uujoho icaruubo aivojɨto iijɨguiino icahi, bu jaaruubo amocasimɨnaa aivojɨɨbotɨ icahi. Jaamotɨ saafiico: Difo, unuusumi foonɨcɨɨbo. Jaanotɨ bu sifiico: Disaa, unuusumi bu saanɨcɨɨbo. Tollɨro bu tacojɨmɨnaafico: Toonoco deetavo, unuusumi bu eetavonɨcɨɨbo.

10 Jillɨ diibo unuunoco, Jesu uguubuuboro sihidɨ jabafiituuhi. Jaaboro diibo dojɨcutɨ
ufuumoco nuubo: Miyanotɨro amɨɨhaico neehi. Paryɨ Israel cuumimɨnaafeenevɨ aivo jaanɨ
miyaavogobadɨ iicamoco atyɨmetɨhi.
11 Amɨɨhaico neehi, ajashutɨmo saaji nijequejaagotɨ, aamɨjɨjaagotɨ icano. Jaamoro
niqueje aivojɨfaño Abraham, Isaac, Jacob, icamoma acasɨɨvomoro machujimo.
12 Jaanotɨnaa niqueje aivojɨfaño efeejirumo jillɨro jahisi ɨcɨvohɨgovɨro gañɨɨcafeteji tahɨgo
ataacasimoro igaiñooco oojɨsujihɨgovɨ.
13 Jaaboro Jesu ihaivojɨɨboco nuuhi: Fuucu diijajaagovɨ jaafa dicojɨmɨnaafi buheecuji
ɨɨjoho imiyaavogobadɨ, nooboro.
Jaasumiro tollɨ diibo unuuno tɨcovovɨ diibo buheetecuuhi.

Jesu Buheesuhi Pedro Baaboco.
(Mr 1.29-31; Lc 4.38-39)
14 Jaadɨ Jesu Pedro iijajaago ufuubo atyɨmeuhi Pedro baabo sinafeteri iguihuvaugo
acaugoco.
15 Jaagoco ihusetɨ ududɨɨcɨuneriro iguihuva diigoco buuhi. Jaasumiro diigo agañɨivuugoro
tɨcovaugo diitoco ejeecɨvuugo.

Jesu Buheesuuhi Ajashutɨmo Iguihuvamoco.
(Mr 1.32-34; Lc 4.40-41)
16 Jaanaa mihiijɨcuudɨ diibojaa sɨvaumo sihidɨ iimitɨno meimɨ ijeebɨɨfaño iicaumehe-
jeque. Jaamoco safooro unuuneriro paryɨ famoocoro buhɨ gavaracuubo, bu tollɨro igui-
huvaumoco paryɨ buheesuubo.
17 Jaano jillɨ icauno Moocaani iimaamɨnaafi Isaia unuuno imiyacafetequi. Jillɨ unuuno:
Diibo ɨcɨhi moniinovahañoco, bu moguihuvahañoco icano.

Jesuma Ufuujirumo.
(Lc 9.57-62)
18 Jaanaa Jesu atyɨmeuhi diibohallɨdɨ sihidɨ miyamɨnaa emecuvuunoco. Jaanegui
tajɨɨbaubo onogoomuuaivɨ ifatyequi.
19 Jaanaa Moise tajɨɨba gaajamɨnaafi Jesujaago asaauboro diiboco noovauhi:
Jɨɨbogomɨnaafi, ɨɨma uujoho feejirahi ɨɨjoho ofoohɨgovɨ, nooboro.
20 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Bajɨhimɨ ihojɨnoma icahi, bu joomɨ ihiicunoma icahi
icano. Jaanotɨ uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo iinigaɨco conoovɨ ɨsɨucarujirumaño
chahahi, nooboro.
21 Jaadɨ bu saafi ijɨɨbogomɨnaaototɨ diiboco nuuhi: Aivojɨɨbo, jaafahiica itɨconɨ guihirubi
iguijevedɨhivɨ ɨcɨɨdɨhiica, nooboro.
22 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Ɨɨjoho tadyojɨcutɨ disaa. Jaanotɨ jaafa tahɨ diito ifinɨjitɨno
fiivoma iicatɨmo iguijevemeque cɨɨji, nuuruubo.

Jesu Sɨɨcutusuhi Guibuhuba, Tyuucai Icanoco.
(Mr 4.35-41; Lc 8.22-25)
23 Jaaboro Jesu imeenegafaño jɨcafutuuhi ijɨɨbogomɨnaama.
24 Jaanaaca sefano guibuhuba saauhi imuuaihallɨvɨ. Jaano ityuucari imeenega niituu-
rahi. Jaanaa Jesu imeenegafaño cɨgahicauhi.
25 Jaanegui ijɨɨbogomɨnaa diiboco aaicusuumoro nuuhi: ¡Aivojɨɨbo, mɨɨhaico taajasu! Jino
miniitucuuhi, noomoro.
26 Jaanegui iimusuubo: ¿Collɨhi mihiguetehi? ¡Ajashucani amɨɨhai miyaavogo! nooboro.
Jaadɨ agañɨivuuboro iguibuhubaco ɨɨbaubo, bu imuuaico ɨɨbaubo icano. Jaasumiro sano
paryɨ sɨɨcutuuno.
27 Jaaneri diito sihidɨ ajabafiituumoro nuumo: ¿Coyomo miyamɨnaafi fɨne jaanɨ jino
guibuhuba, bu muuai icanomaryo diiboco imityagoobo? noomoro.

Gadara Miyamɨnaa Emeimɨvatuumo.
(Mr 5.1-20; Lc 8.26-39)
28 Jaabo onogoomuuaivɨ Gadara jiinɨjevɨ ɨɨfutuubaaca miimɨsiicɨ gaifiimɨsi cɨɨhojɨnojaa
iicahicauhɨgotɨ diibojaagovɨ saauhi, iimitɨno ɨjɨma ijeebɨɨfaño iicaumɨsi. Jaamɨsi sihidɨ
jeevano sɨfiiramɨsi. Jaamaño mɨɨhaiñooba toojɨri feehicautɨhi.
29 Jaamɨsi asaaumɨsiro tɨcovauhi ocoovadiivomɨsi: ¿Collɨhi mojaago saahi, ɨɨjoho Jesu
Moocaani achi idiicaabo? ¿Jaabo juu saahi mɨɨhaico ɨmegavɨro ɨdaasunisiicɨ gaifiimɨsi
cɨɨhojɨnojaa iicahicauhɨgotɨ diibojaagovɨ saauhi, iimitɨno ɨjɨma ijeeo moonɨqui? noomɨsiro.
30 Jaamañotɨ fiitɨno icaumo sihidɨ faafaimɨ machumoro ɨɨguumo;
31 Jaamoro diito iimitɨno ɨjɨmɨ Jesuco dilluuhi: Mɨɨhaico buhɨgovɨ agañɨɨjihachiijɨ, jaatyo
faafaimɨfañoro mɨɨhaico gallu, noomoro.
32 Jaanegui Jesu: Jii tahɨ diitofaño mofoo, nooboro iimusuuhi.

Jaanegui diito iimitino ijimi diitisifañoti ihiinuumoro ifaafaimifaño fuuhi. Jaasumiro diito paryi ifaafaimi ifagajiti muuaifaño aaifuumoro paryi macaniuhi imuuaifaño.
33 Jaamo diito ifaafaimi toomominaa diito tolli iicaunoco aatyimeumoro jinoomoro cuumijaago ufuumoro jiibugutuuhi tolli ifaafaimi iicaunoco, bu diitisi ijimima iicaumisi tolli iicaunoco icano.
34 Jaanegui tuucuumioto paryi Jesujaagovi asaaumoro diiboco galluumo, ijiinijeti buhigovi ifeequi.

9

Jesu Buheesuhi Idiino Isifañiiboco.
(Mr 2.1-12; Lc 5.17-26)

1 Jaanegui Jesu meenegafaño ijicafutuuboro ufuubo ifutuuhi onogoomuuaivi iicacuumi iicauhigo.
2 Jahi diibojaago sivaumo saafiico idiino isifañiiubo icigaiijefaño siuciniuboco. Jaamo miyaavogoco Jesu aatyimeuboro iguihuvauboco nuuhi: Guihi, quehecuto, dihimiti ico imibachucafutucuuhi, nooboro.
3 Jaanoco tajiiba caatinimináati saatoho uguubuumoro ijeebiifañodi nuuhi: ¿Milli jaani Moocaanico imitino moonihi ihiimaari? noomoro.
4 Jaanoco Jesu agaajaciuboro nuuhi: ¿Colliihiica imiticani mehesamaaihi?
5 ¿Tihiicani jana amiihaidi, dihimiti imibachucafutucuuhi onoono, gañiivoobo diigo onoono?
6 Eneecau bu amiihaico iifusuqui uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo jiinijehallivi imiti imibachu mityama iicanoco, nooboro, idiino isifañiiuboco nuubo: Gañiivoobo dicigaiijeque diiciibo diijajaago fuucu, nooboro.
7 Jaasumiro idiino isifañiiubo icigaiijeque iiciuboro iijajaago fuucuuhi.
8 Jaanoco miyaminaa aatyimeumoro sihidi iguiumo. Jaamoro Moocaanico imuumo miyaminaafico tomityaco aaciunohallivi.

Jesu Mateoco Cuuhuvahi.
(Mr 2.13-17; Lc 5.27-32)

9 Jaamañoti Jesu ufuubo, atyimeuhi Mateo onooboco, impuestoco ajaadusuhicaumañeri giciniuboco. Jaaboro diiboco nuubo: Tadyojicuti disaa, nooboro.
Jaanegui Mateo agañiivuuboro diibo dojicuti fuuhi.
10 Jaanaaca bu Jesu jaahe amachuubo giciniubo cojiri, bu sihidi saatoho impuesto jaadusuminaa, bu saatoho imitiminaa icamo asaaumoro Jesu ijiibogominaama icaubo cojivi casiicamaaivauhi.
11 Jaanoco fariseomi aatyimeumoro ijiibogominaaco dilluuhi: ¿Milli jaabo oono amiihai jiibogominaafi machuhi impuesto jaadusuminaama, bu saatoho imitiminaama icano? noomoro.
12 Jaanoco Jesu uguubuuboro nuuhi: Iimimo iguihuvatimo, taabuminaafico imogotatihi, iguihuvamoro taabuminaafico imeguefihi, nooboro.
13 Eneecau mofoomoro jino Caatinihaamefaño jilli onoonoco magaajato: Uujoho imeguehi sitaaco mihidaasugonoco. Jaanoti imogotihi jeecivo asimico magaicaaumoro mejeecivonoco. Miiro: Uujoho imino icahi, onoomoco cuuhuvaqui saatihi. Iimitimeguiiha saahi iimiti ifiico ijeevesuqui, nooboro.

Jesuco Dilluumo Machutimo Aigafinohallivi.
(Mr 2.18-22; Lc 5.33-39)

14 Jaanaaca Jua Nitiminaafi jiibogominaa Jesujaago asaaumoro diiboco dilluvauhi: ¿Jana milliti miihai, bu fariseomi jiibogominaa icamo machutimo mahaiganicinaaca dita aigahicatihi? noomoro.
15 Jaanegui Jesu diitoco ooviciuboro iimusuuhi: ¿Nacuuhu taabava jiibaimojaago ucuuhuvamo idaasuri machutimo icanicijirahi; diitofeeneri aiji iicanohachuta? Jaanoti naha icajinehiica uujoho udumitiicicafotodihivi idaasuno iicaneri aigajimo, nooboro.
16 Miiro miihaiñooba bobaryuri eedeechehu gaachehuco maahunitatihi bobaryu fañoviro iguiyacafeteneri eedeene agallivejiruneguiiha. Jaaneri toopaaje janaaniciviro guiraatejirahi.
17 Jaabadiro bu miijoho bofaihu aivofaihuco eedeejutafaño ficutatihi. Jaanoti tolli momooniruva tujutaje jerucamaaijirahi. Jaaneri tujutaje, bu ihaivofaihu icano gañiicafetejirahi. Jaanegui bofaihuco bujutafaño mificutahi. Jaaneri fanoociro icafihi, nooboro. Jilli Jesu nuuhi eedeejiibogonoco mejeevesumoro bohono jiibogoco meheetavequi.

Jairo Aicigai, Bu Jesu Gaachehuco Ududiiciugo Icano.
(Mr 5.21-43; Lc 8.40-56)

18 Jilli Jesu nuunaaca judiomi aivojiibo agaseuboro diibo imegavi ajavuvuuboro diiboco nuuhi: Aicigai jaachiijiro guijevecuuhi. Jaarunaaca iijoho ofooboro diigohallivi dihuseque ificuuneri siino dojicuviro buheetejirugo, nooboro.
19 Jaanegui Jesu agañiivuuboro diiboma fuubo ijiibogominaama.
20 Jaanaa saafigo gaigo fahuseeci motihaiti mificabaci idiinohachuta tiijeheri iicaugo ibujinaagoti asaaugoro Jesu gaachehujinibaco dudiiciivauhi.
21 Jilli igaachehujinibaco ududiiciineriro: Buheeji, noogoro eesamaaihicaumaño.
22 Jaarunaaca Jesu acajebeveuboro diigoco aatyimeuboro nuuhi: Quehecuto gaha; imiyaavogomaño buheesucafetehi, nooboro.
Jaasumiro diigo buheetecuuhi.
23 Jaanaa Jesu ihaivojiibo iijafaño iifutuubo atyimeuhi masiminaaco diigoco iciiqui iigaiyiiciumoco, bu miyaminaa ataacasimo ocoovadiiciniinoco icano aatyimeuboro
24 diitoco nuuhi: Jahisivi mihiino miiro guijevetigo bagocaja jilliro cigago, nooboro.
Jaaneri diibediti miyaminaa jejebacasiuhi.
25 Jaarunaa Jesu diitoco jahisivi ihiinusuuboro fañoojavi ufuuboro diigoco ihuseti agaayiciuboro gañiiyiciuhi. Jaasumiro diigo gañiivuuhi.
26 Jaano paryi toojiiniijeri gaajacafutuuhi diibo tolli omooniuno.

Jesu Buheesuhi Aatyimetimisico.

27 Jaabo toojati ihiinuuboro Jesu ufuuboco miimisiici aatyimeutimisi bucasiuhi coovadiiciniimisiro: Misico didaasugo David Iyaachi, noomisiro.
28 Jaanaa Jesu jaahevi jicafutuubojaago fuumisi. Jaamisico dilluubo: ¿Nacuhu amiisi mimiyaaveguehi toonoco omooniijirunoco? nooboro.
Jaanegui diitisi: Jiihi Aivojiibo, noomisiro iimusuuhi.
29 Jaanegui Jesu diitisi aalliinoco ududiiciuboro nuuhi: Jaafa amiisi miyaavogobadi icano, nooboro.
30 Jaasumiro diitisico ihaalliino iminutuuhi. Jaaboro Jesu diitisico faguuhi: Jeedicahi miihaiñoobaco muguubusudino, nooboro.
31 Jaarunofaño ufuumisiro jiibuguumisi paryi toojiiniijeri Jesu omooniunoco.

Jesu Buheesuhi Iimaatiiboco.

32 Jaamo iinuumaacaro saatoho sivauhi Jesujaago ihiimaatiibo iimitino ijima iicauboco.
33 Jaaboco Jesu buhi agañiiudi jari diibo ihiimaahicautiibo jari iimaauhi. Jaaneri miyaminaa sihidi ajabafiituumoro nuuhi: Aivo Israelfaño atyimeratatino jilli iicano, noomoro.
34 Jaarunofaño fariseomi neehicauhi: Jaani iimitino ijimico buhi gañiihicahi, diito aivojiibo mityariro, noomoro.

Jesu Miyaminaaco Idaasuguehi.

35 Jaanaa Jesu fahigovadi feehicauhi faacuumivariro, bu imiidi cuumineri icano igooboro sinagogajanofaño jiibogooboro. Moocaani aivoji iijico jiibogooboro, bu fanoova guihuvanoco buheesuuboro, bu fanoohaivoco buheesuuboro icano.
36 Jaabo miyaminaaco aatyimeuboro diitoco idaasuguubo, idaasuno iicaunoti, niinovano iicaunoti, bu oono ovejami itoomominaafima achahamo icaniicibadi iicaumaño icano.
37 Jaaboro itoomominaaco nuubo: Miyanotiro, imiyaavogotimo ajashutihi. Jaarunofaño idudicamaajeminaa miidihi diitoco iicijirumo.
38 Jaaneguiiha ihabajaabo Moocaanico midillu dudicamaajeminaati igalluuqui ihicivaqui, nooboro.

10

Jesu Icihi Minisuminaati Fahuseeci Motihaiti Miimisiici Idiino.
(Mr 3.13-19; Lc 6.12-16)

1 Jaaboro Jesu fahuseeci motihaiti miimisiici icamo ijiibogominaaco ucuuhuvauboro imityaco aciubo, iimitino ijimico buhi igañiihicaqui, bu fanoova guihuvanoco, bu fanoo aivonoco icano ibuusuhicaqui.
2 Jaamo ijiibogominaa momono jino. Iticoni Simon icaruuboco Pedroti omomoniubo. Jaabo nahabo Andre, bu Jacoobo onoobo, inahabo Jua icano Zebedeo seemenetisi.
3 Felipe, Bartolome, Tomas, Mateo impuesto jaadusuminaafi, bu Jacoobo onoobo Alfeo achi, bu Lebeo icaruuboco Tadeoti omomoniubo,
4 bu Simon onoobo cananistamioobo, bu Juda Iscariote onoobo Jesuco aaciujiibo icano.

Jesu Iminisuminaaco Jiibogovi Galluuhi.
(Mr 6.7-13; Lc 9.1-6)

5 Jesu iminisuminaaco jilli nooboro galluuhi: Judiomi iicatimo jiinijejaago mefeedino, bu tolliro samaritanomi cuumico majaahevedino.
6 Israel cuumi miyaminaa ovejamibadi imitaumojaagoviro mofoo.
7 Jahigo jiibogomoro mofoo; Moocaani aivoji fiitivucuuhi, noomoro.
8 Iguihuvamoco buheesumoro mofoo, bu uchuumucuumoco buheetesumoro mofoo, foojohoma iicamoco imibachumoro mofoo, bu iimitino ijimico buhi gañiimoro mofoo. Amiihai jilli ticovono jino mityaco magaayicihi; jaaneri momooninoco majaadusudino.
9 Jaamo oroco, bu nihibamico, bu cobrebaco icano masatyedino,
10 bu lleegucubaco jiihaiguiiha masatyedino icano ivi idiijacoro masatyo sajaacoro caamoojaco. Bu tihaipaajebaco, queseibaco icano masatyedino. Miiro dudicamaajeminaafi imachutaama icafihi.
11 Jaamo amiihai cuumivi mihifutusumi, bu allio cuumivi mihifutusumi icano, miguiino iimihusene miyaminaafico. Jaabo iijafañoro mihica tuucuumiti mofootinohachuta.
12 Jaajafañoo mijicafotomoro sajeebii icaco imogomoro midillu.
13 Jaano toojaminaadi iimihachiiji diitedi mejeevesu toono sajeebii ica dilluco. Jaanoti iimogotihachiiji toono sajeebii ica dilluco dojicuviro mihici.
14 Jaanoti bu amiihaico agaayicigotihachiiji, bu uguubugotihachiiji icano, toojati mihiinomoro tuucuumiti mihiinomoro amiihai tihaiñoguiino jiinico diitojaagovi matatacu iibabadi iicano.
15 Miyanotiro amiihaico neehi. Jaadufucu iicadi aivo tuucuumi sihidi jeevano aamicafeteji Sodoma, Gomorra icaucuumije miyaminaa janaaniciviı.

Ijiihevejineheje.

16 Memeeci, uujoho jino amiihaico galluuhi oono ovejami jicumifeeneri iicaniciibadi. Jaanegui mihimibaicinicu oono jiinimo iicaniciibadi. Jaarumo imimoro mihica nimiihumi iicaniciibadi.
17 Esicinino mihica, amiihaico miyaminaa aciji aivojito usenefañoo. Jaamoro amiihaico aamijimo sinagogajanofañovi.
18 Jaamoro amiihaico satyejimo tajiibaminaa imegavi, bu imiya aivojito imegavi icano tahalliti. Jaamo uuditi mihiimaahi diito judiomi imefeenevi, bu judiomi iicatimo imefeenevi icano.
19 Jaamo amiihaico aivojito imegavi aacisumi: ¿Milli neeji? noomoro gaihuiba mihicadino. Mihiimaacuujino iicacuujidi Moocaani amiihai jeebiifañoo mihiimaajinoco ficuji.
20 Jaamo amiihai mihiimaajino icatino jilli amiihai jeebiifañoti amiihai Caani niquejefañoo iicaabo Gaija iimaaji, nooboro. Jaadi nuubo mohimegavi iicajinehejediti
21 Miyaminaa inahabomicoro moonisuji, bu caanimi iseemequere moonisuji. Jaabadiro bu iseeme caanimijaagovi isifiiratomoro chuumusujimo.
22 Jaasumi faaboho miyaminaafi amiihaico jiiheveji tahalliti: Jaaruno tolli icarunofañoo ejenaauboro alliibavi afatyotoobo taajaji.
23 Jaamo saacuumifañoo amiihaico ubucasisumi siicuumijaagovi magaa. Jino miyanotiro amiihaico neehi: Uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo saaji amiihai paryi Israel jiinije cuumineri mofoomo tuucuumijeque mihimivotinaacaro.
24 Miiro cajaani ijiibogominaafi alliinohocivi jeevatatihi, bu cojeecivominaafi ihaivojiibo janaaniciviı jeevatatihi.
25 Jaanegui ejeevamaaisuubo ijiibogominaafi ticovovi iicacuuneriro imo imo iicaqui, bu ijeecivominaafi ihaivojiibobadi iicacuuneri icano. Miiro iijaminaa aivojiibo icaruuboco ijimi aivojiibo neehicamo, imi fi jaana, ¿milli iyotoco?

Miico Fine Mihiguijirahi.
(Lc 12.2-9)

26 Jaanegui miyaminaaco mihiguidino miiro chahano aivo otoovono agaajaciratino, bu chahano afataniciniino gaajaciratino iicano.
27 Jino civohigo uujoho amiihaico onoonoco amiihai cuuje eseseehigovi monoo. Jaanoti bu toovono onoonoco amiihai foovono mocoovadiivo iija niibahucuvi mofoomoro.
28 Mihiguijirahana oono miyaminaa ifiico agaicaaufimoco. Jaarumo ijeebiico gaicaaujitirumo. Jaanoti naha idiibocoro mihigui allio ifiico agaicaauboro, bu tolliro ijeebiico ciijigaifañoo iguijenijiruuboco.
29 Miiro miimisiici jooimisico sajehegayiriro manaajeniciihi. Jaarumisiti saafiba guijevetatihi amiihai Caani niquejefañoo iicaabo onootimañohiica.
30 Miiro paryi amiihai nigai ijeene paryi oovocinicuuhi sajehesari.

31 Jaanegui mihiguijirahana. Mɨɨro amɨɨhai janaanɨcɨ majaaducafetehi ajashutɨrumo
joomɨ allɨnohocɨvɨ.

Jesucristoco Miyamɨnaafeenevɨ Miyaabo Onoomo.
(Lc 12.8-9)

32 Paryɨ famooro miyamɨnaa ɨmefeenevɨ uuditɨ imino ihiimaamoditɨ, bu uujoho ufucu
imino iimaaji niquejefaño iicaabo Guihirubi ɨmefeenevɨ.
33 Jaanotɨ miyamɨnaa ɨmefeenevɨ uco utuunamaaimoditɨ, bu ufucu uujoho tuunamaaiji
Guihirubi niquejefaño iicaabo ɨmefeenevɨ.

Jesu Dugaacusumɨnaafi.
(Lc 12.51-53; 14.26-27)

34 Uco jiinɨjehallɨvɨ sajeebɨɨ icaco sɨvaabo, noomoro mehesɨcɨnɨdino. Uujoho sajeebɨɨ icaco
sɨvatɨhi moonɨcasicoro sɨvahi.
35 Mɨɨro gaifiico caanima moonɨcasisuvahi, bu gaigooco seejɨma moonɨcasisuvahi, bu
iiyaajaco ibaaboma moonɨcasisuvahi.
36 Jaaneguiiha cuuhuva famoovaro iyotomaryo mɨnaa taavacasiji.
37 Jaanotɨ bu tajanaanɨcɨvɨ caanico, seejɨco icano agaijɨɨbo tatyahe iicajitɨhi, bu illico,
illeque icano tajanaanɨcɨvɨ agaijɨmo tatya icajitɨno.
38 Jaanotɨ bu ifiico sefano eesɨcɨnɨɨbo tadyojɨcutɨ ofootɨɨbo tatyahe icajitɨhi.
39 Jillɨ ifiicoro ataajasugoobo ifiico mɨtasuji. Jaanotɨ tahallɨtɨ ifiico ɨmɨtasuubo ifiico
taajasuji.

Ijaadaco Magaayɨcɨjino.
(Mr 9.41)

40 Moocaani iijɨ jɨɨbogomɨnaaco agaayɨcɨmo, bu uco gaayɨcɨji. Jaamo uco agaayɨcɨmo, bu
uco agalluuboco gaayɨcɨji.
41 Jaanotɨ bu Moocaani iimaamɨnaafico Moocaani gallumɨnaafi iicaaboco imino
agaayɨcɨɨbo, Moocaani iimaamɨnaafico ajaadufiyomonoco gaayɨcɨji. Jaabadɨro bu
imihuseebe asaaboco diibo iimihuseneque agaajamaño imino agaayɨcɨɨbo, diibo
imihuseebeque ajaadufiyomonoco gaayɨcɨji.
42 Jaanotɨ bu cajaatyohacho tatyatɨ obocɨgotɨruubo tadyojɨcutɨ ofooboco sɨɨcufaihutɨ
iisumo miyanotɨro ijaadama icaji.

11

Jua Nitɨmɨnaafi Agalluumo.
(Lc 7.18-35)

1 Jaabo Jesu motɨhaitɨ miimɨsiicɨdɨmo iicaumo iminɨsumɨnaaco ɨjɨɨbeguehicaudɨ toonotɨ
fuubo toojiinɨjeo cuuminovɨ jɨɨbogooboro ifeequi.
2 Jaanaaca Jua cɨvojafaño iicaumañotɨ guubuuhi Cristo imino moonɨɨboro efeehicaunoco.
Jaaboro saatohotɨ ijɨɨbogomɨnaatɨ galluubo Jesuco imeecɨtequi.
3 Diiboco idillutequi: ¿Naa ɨɨjoho oono Cristo asaajiibo? ¿Naacu sifiiquehiica meteemeji?
noomoro.
4 Jaanegui Jesu diitoco iimusuuhi: Mofoomoro Juaco mɨjɨɨbogoto mahatyɨmeneque,
muguubunoco icano.
5 Mɨjɨɨbogo mɨllɨ aatyɨmetɨmo aatyɨmeneque, ɨɨgotɨmo ɨguehi, ifoojohoma iicamo iguihu-
vatɨ imibachucafetehi, bu inohojɨno uguubutɨmo guubucuuhi, iguijeveme siino buheesu-
cafetehi. Jaanotɨ ɨɨdaasumo jɨɨbogocafetehi taajasujɨɨbogoco.
6 Imicani icajiibo uuvɨ ejeevevetɨɨbo.
7 Jaamo ufuunobuunatɨ miyamɨnaaco Jesu Juaditɨ neehicauhi: ¿Jinejeque nacu amɨɨhai
memeecɨtuuhi sɨcaihɨgo iicahɨgo? ¿Saafi noofaijɨcuco guibuhuba iguibuhucɨnɨcɨbadɨ
iicaaboco?
8 ¿Nacu, miyamɨnaafi iminoonoco jɨɨcɨnɨuboco? Mɨɨro amɨɨhairyo magaajahi iminoono
ɨjɨɨcɨnɨmo aivojɨto iijanofaño icafihi.
9 Jɨɨ, ¿jinejeque nacu memeecɨjeuhi? ¿Nacu Moocaani iimaamɨnaafico? Jɨɨhɨ, miyaano,
Moocaani iimaamɨnaafi janaanɨcɨvɨ iicaaboco.
10 Diibo Juaditɨ Caatɨnɨhaame jillɨ onoobo:
Uujoho tajɨɨbogomɨnaafico tahɨmegavɨ galluuhi, dihɨmega jɨɨhaico iimibachuqui.
11 Miyanotɨro neehi, paryɨɨcɨno miyamɨnaa iicaumotɨ, bu iicamo Jua Nitɨmɨnaafi janaanɨcɨvɨ
aivo iicamo chahahi. Jaarunofaño jisumitɨ sihidɨ ejeevatɨɨbo niqueje aivojɨfaño Jua
janaanɨcɨ sihidɨ jeevahi.
12 Jua Nitɨmɨnaafi asaaunobuunatɨ jisumihachuta niqueje aivojɨ iminootɨneheje icahi, bu
imityariro gaayɨcɨguehicamo icano.

13 Mɨɨro paryɨɨcɨno Moocaani iimaamɨnaa, bu Moise tajɨɨba icano aivojɨtɨ iimaauhi Jua
agaseunohachuta.
14 Jaanoco mimiyaavogohachiijɨ, mɨɨro diibo Jua, jaadi Moocaani iimaamɨnaafi Elia
saajiibo unuubo.
15 Amɨɨhai nohojɨma mihicamo uco muguubu.
16 ¿Jinejevɨ fɨne jisumio miyamɨnaaco oovɨcɨji? Jɨɨ, jillɨ fɨne oovɨcɨhi oono seeme anaa-
jenɨcɨhasifaño acasɨɨcamaaimoro abañamaaimo igataavomɨnaaco ocoovadiicɨnɨfibadɨ:
17 Amɨɨhaidi siruuco miguisɨcuurahi. Jaarunaa mɨjɨɨbaimɨnɨtɨhi, bu ɨdaasu masinoco
amɨɨhaidi mamasivacuurahi. Jaarunofaño mataatɨhi, noomoro iicanɨcɨbadɨ jeevamo.
18 Mɨɨro Jua asaaubo aaigafiiboro machuutɨrahi, bu aivofaihuco adutɨrahi icano. Jaaru-
uboco amɨɨhai iimitɨno ɨjɨma iicaabo meneehicauhi.
19 Jaanobuunatɨ bu uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo asaaboco machuubo, aduubo
icano. Jaaboco amɨɨhai uco: Machufifiibo, adufifiibo imitɨmɨnaa, bu impuesto
jaadusumɨnaa gataavomɨnaafi icano, meneehicahi. Jaarunofaño Moocaani gaaja
ɨfusucafetehi omoonɨnofañodɨ.

Aivo Uguubutɨno Cuumimɨnaa.
(Lc 10.13-15)

20 Jillɨ nooboro Jesu tɨcovauhi ɨhɨɨbaabo tuucuumijevɨ aivo sihidɨ ejeevano
aatyɨmerafitɨno mityaco omoonɨhicau cuuminoco, tuucuumije miyamɨnaa iimitɨco
ejeevesuutɨnoma iicaubo.
21 ¡Ɨdaasucaniji ɨɨjoho Corazin cuumi! ¡Ɨdaasucaniji ɨɨjoho Betsaida cuumi! Mɨɨro Tiro, Sidon
icauno cuuminovɨ, amɨɨhaifeenevɨ eheetavocafetehinɨno mitya iheetavocafuturuva, sɨɨcije
imitɨco jeevesucuujirumo. Jaamoro ɨɨfusucuujirumo ɨdaasu gaachehunoco ɨjɨcamaaimoro,
bu baiguiijɨnoco ejeemere icano iimitɨco ejeevesucunoco ɨɨfusumo.
22 Jaarunofaño amɨɨhaico neehi: Ufucu jaadusufucu iicadɨ amɨɨhai aivo Tiro, Sidon icano
miyamɨnaa janaanɨcɨvɨ mahaamɨcafeteji.
23 Jaanotɨ ɨɨjoho Capernau cuumi; ¿fɨne uujoho niquejefaño gañɨɨyɨcɨcafeteji, noonoro
deesɨcɨnɨhi? Jaarunofaño guiinovɨro niitusucafeteji guijevemɨnaa iicahɨgovɨ. Mɨɨro
Sodoma cuumivɨ ɨvɨ eheetavocafutuuno aatyɨmerafitɨno mitya iheetavocafuturuva, tuucu-
umi jisumihachutahiica icajirahi.
24 Jino amɨɨhaico neehi: Jaadusufucusumi aivo amɨɨhai Sodoma jiinɨjeo miyamɨnaa
janaanɨcɨ momoonɨcafeteji.

Jesu Neehi: Tajaa Masaa. Jaamoro Majaguisɨ.
(Lc 10.21-22)

25 Tusumi Jesu Moocaanico nuuhi: Ɨco imehi, Moocaani niqueje Aivojɨɨbo, bu jiinɨjeo
Aivojɨɨbo icano idiicaaboco. Jaanaa jiijegaajamɨnaaditɨ, bu jijeohesɨcɨnɨma iicamedi tɨ icano
afatanɨnoco, jillɨ tɨcovo jeebɨɨba iicamocoro dɨhɨfusuhi.
26 Jɨɨhɨ, Guihi, ɨɨjoho tollɨ idiimogobadɨ.
27 Guihirubi uco paryɨ fanoovaco tahusefaño ficuuhi. Miyanotɨro aivo mɨɨhaiñooba Illico
gaajatɨhi. Ɨdɨɨboro Caani gaajahi. Jaabadɨro Caanico mɨɨhaiñooba aivo gaajatɨhi. Ɨdɨɨboro Illi
gaajahi, bu jaanoco jaatyoco Illi imeguehi agaajasunoco.
28 Tajaa masaa oono paryɨɨcɨno amɨɨhai amɨɨhai dudɨcamaajeneri, amɨɨhai fiisetaneri
icano miniinovatomo, amɨɨhaico uujoho jaguisɨsuqui.
29 Magaayɨcɨ amɨɨhaico uujoho atajɨɨbanoco. Jaamoro uutɨ magaaja, ajaabɨcɨfifinoco, bu
tajeebɨɨ ɨsɨɨcunoco icano. Jaamo amɨɨhai jeebɨɨco majaguisɨsujinoco mahatyɨmehi.
30 Uujoho amɨɨhaico atajɨɨbano, sihidɨ jeevatɨhi isatyo, bu amɨɨhaihallɨvɨ ificuuno aivo
ijeevesutɨhi icano.

12

Ijɨɨbogomɨnaa Jaguisɨfucusumi Arrozbadɨ Ejeevano Trigo Noovataco Ɨcɨhi.
(Mr 2.23-28; Lc 6.1-5)

1 Toodɨhivɨ Jesu jaguisɨfucu basutafeenedɨ ɨgooboro feehicauhi. Jaanaaca ijɨɨbogomɨnaa
ajeba aivuunegui tɨcovaumo trigo noovataco ɨɨcɨmoro ifayɨɨnoco amachumo.
2 Jaanoco fariseomɨ aatyɨmeumoro Jesuco nuuhi: Meecɨ, dijɨɨbogomɨnaa jaguisɨfucu
eheetavusutatɨnoco dudɨcamaajeque eetavehi, noomoro.
3 Jaanegui diitoco nuubo: ¿Nacu amɨɨhai aamefaño memeecɨhicatɨhi safoono David
inahabonɨmɨnaama aajebavausumi omoonɨunoco?
4 Mɨɨro Moocaani iijafaño ufuuboro machuubo jeecɨvo imimaahunoco, mɨɨjoho
amachutatɨrunoco diibo, bu igataavomɨnaa icamo amachujitɨrunoco ɨdɨɨmoro sacerdotemɨ
amachufinoco.

5 ¿Nacu bu Moise tajiiba aamefaño onoonoco memeeciihicatihi, sacerdotemi Moocaani
iijafaño jaguisifucu icarunaaca jaguisitimo iicaniicinoco? Jaaruno imiti iicatinoco.
6 Miiro amiihaico neehi: Jineeri icano aivo toono Moocaani iija janaanicivi ejeevano.
7 Miiro amiihai magaajatihi Caatinihaame jino jilli eneejirunoco: Uujoho imeguehi
mihidaasugonoco. Jaanoti asimico magaisiraicimoro mejeecivonoco imogotihi, oonoonoco.
Miiro toonoco magaajaruva oono milli imitico omoonitirumoco iimiti meneejitirahi.
8 Miiro uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo bu tolliro jaguisifucuhallivi mityama icahi.

Ihuse Ifiigatyuubo.
(Mr 3.1-6; Lc 6.6-11)

9 Jaadi Jesu toonoti ufuubo sinagogajafaño jicafutuuhi.
10 Jahigo icaubo saafi miyaminaafi ihuse ifiigatyuubo. Jaanaa Jesuco siibadi iicanoco
omooninoco aatyimemere iifurumo toonohalliti diiboco imooniqui iimuguumoro diiboco
dilluumo: ¿Naa, jaguisifucusumi iguihuvaabo buheesuco meheetavejirahi? noomoro.
11 Jaanegui Jesu diitoco iimusuuhi: ¿Nacu cajaatyo amiihaiti saatoho amiihai jooi oveja
jaguisifucusumi jacohojifaño ihacuturuva mofoomoro mihiciitejitirahi?
12 ¡Jaanoti miiro miyaminaafi oveja janaanici jaaducafetehi! Jaamaño jaguisifucusumi
imino momooninoco meheetavejirahi,
13 nooboro ihuse ifiigatyuuboco: Dihuseque fallirihicaru, nuubo. Jaanegui diibo
ihuseque afalliricaruuneri tusumiro imituuhuse saanaagohuse iicabadi.
14 Jaasumiro ifariseomi ufuumoro iimaacasiuhi Jesuco iguijeniqui.

Jesuditi Onoono.

15 Jaanoco Jesu agaajaciuboro toonoti sihigovi fuubo. Jaabo sihidi miyaminaa bucasiuhi.
Jaamo paryi iguihuvamoco Jesu buheesuuboro feehicauhi.
16 Jaaboro diitoco: Uujoho diibo iicanoco miico mijiibeguedino, nooboro diitoco faguehi-
cauhi.
17 Jilli icauno Moocaani iimaaminaafi Isaia jilli unuuno imiyacafetequi:
18 Jaani tajeecivominaafi uujoho iiciibo. Jaaboco uujoho agaijiiboro diiberi imo imo iicaabo.
Diibohallivi tagaijaco ficuji. Jaabo uujoho miyaaneri udugaacunoco cuumino
miyaminaaco jiibegueji.
19 Jaaruubo ñaaijitiibo, coovadiinamaaijitiibo icano. Miihaiñooba ihiimaaco guubujitihi
cuumino jiihaiñovi.
20 Aivo gañiicafetejitino buiga miivi iquisivuruno, bu jaabadiro jabacarurajitino cuu-
gahuba jari inifuturuno. Jarihiica iimi aivojico eheetavusunohachuta.
21 Jaadi naha jari paryi jiinije miyaminaa diibocoro esiciniicuuji, unuuno.

Jesuco Iji Mityama Icaabo Noomo.
(Mr 3.19-30; Lc 11.14-23; 12.10)

22 Jaanaaca Jesujaago sivaumo ihaalliino aatyimetiibo, ihiimaatiibo icano, iimitino ijima
iicauboco. Jaaboco Jesu buheesuuhi. Jaaneri atyimecuubo, bu iimaacuubo icano.
23 Jaaneri paryi miyaminaa ajabafiituumoro nuuhi: ¿Nacu fine jaani David Iyaachi fine?
noomoro.
24 Jaanoco fariseomi uguubuumoro nuuhi: Jilli jaani iimitino ijimico buhi gañiihicaabo,
diito aivojiibo Beelzebu mityariro, noomoro.
25 Tolli noomoro eesamaaiunoco Jesu agaajaciuboro nuuhi: Sahaivoji minooci
udugaavonoro sanomiro imooniicasiruva gueenene icatinoro goovano finijirumo.
Jaabadiro bu cuucuumihacho, bu sajaminaaro icano fahigovavi idugaavuruva gueenene
icajitirahi.
26 Jaabadi ¿milli bu Satanas ifiicoro buhigovi gañiijirahi? Jaanoti jilli imooniruva, ¿milli
bu imitya gueenene icajirahi?
27 Miiro amiihai uco meneehicahi uujoho iimitino ijimico Beelzebu mityari buhi agañiino
meneehicahi; ¿Jaano bu tolli iicahachiiji, miijoho nacu oono amiihai jiibogominaaco mity-
aco acihicahi diitoco buhi igañiihicaqui? Jaamaño bu diito tolliro omoonimaño imino
gaajaveechuno amiihai guiraano aivo mimitanoco.
28 Jaanoti naha uujoho imitino ijimico buhi gañiihicahi Moocaani Gaija mityafeenedi.
Jaamaño toono gaajasuhi Moocaani aivoji mitya amiihaivi agasecuunoco.
29 ¿Milli bu sifi esefaabo iijafaño ofooboro inehejeque dumitiicijirahi iticoni diiboco
sisitiiboro? Jarihiica naha diiboco isisiiboro inehejeque dumitiicijiruubo.
30 Jaamaño tajaagodi iicatimo taminaa. Jaabadiro bu tajaagovi misivatimo buhigoviro
magavaracusuhi.

31 Jaanegui amiihaico neehi: Miyaminaaco paryi fanoova imitico unuuruno buusu-
cafetejirahi. Jaanoti Moocaani Gaijaditi imitimo ihiimaano toono naha aivono ufucuro
buusurajitihi.
32 Jaabadiro bu cajaatyohacho uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubediti imitino ihi-
imaaruno buusucafeteji. Jaanoti Moocaani Gaijaditi imitino ihiimaamoco toono aivo
buusurajitihi jiijehallivi, bu ufucu siijehallivi icano.

Imohoco Inoovatatiro Magaajatahi.
(Lc 6.43-45)

33 Miiro iimino imoho, iiminocoro noovaniciihi. Jaabadiro bu iimitiho iimitinocoro
noovahi. Jaamaño imohoco inoovatiro magaajatahi.
34 ¡Jiinimomi cuumi mihicamo! ¿Milli bu iiminoco mihiimaajirahi, imitiminaa mihicamo?
Miiro iiji iimaaniciihi ijeebiifaño agahaficiniinoti.
35 Miiro iimino miyaminaafi iiminocoro iimaaniciihi iimino ijeebiifaño iicanoti. Jaanoti
bu iimitino miyaminaafi imitino iimaaniciihi ijeebiifaño iimitino iicamaño.
36 Jaanegui amiihaico neehi: Ufucu jaadusufucu iicadi, famooro magaajaji oono imi-
nootino mihiimaahicanehejeque.
37 Miiro dihiimaariro daaducafeteji, bu dihiimaariro imiibo, bu imitiibo noocafeteji.

Imitino Miyaminaa Aatyimerafitino Mityaco Dilluhi.
(Mr 8.12; Lc 11.29-32)

38 Jaanegui Jesuco nuumo saatoho fariseomioto, bu Moise tajiiba gaajaminaaoto icamo:
Gaajaminaafi, miihai mihimeguehi aatyimerafitino mityaco gaajabadi iicanoco edee-
tavonoco, noomoro.
39 Jaanegui Jesu diitoco iimusuuhi: Jeedi fine iimitino miyaminaa saafiicoro imiyaavo-
gotatimo dilluhi aatyimerafitino mityaco gaajatabadi iicanoco; Jaaruno gaajata acirajitihi,
idiinoro Moocaani iimaaminaafi Jonas gaajata acicafeteji.
40 Miiro oono Jonas iguiraano taavaabo jeebiifaño mifucuci, safucu cuujeo fucuva,
bu mifucuci, safucu fucuo fucuva icano iicaubadiro, bu tolliro uujoho Miyaminaafibadi
Ifiivuubo jiinije ciidiifaño icaji mifucuci, safucu icano cuujeo fucuva, bu mifucuci, safucu
icano fucuo fucuva icano.
41 Jaadi Ninive cuumiri iicaumo jaadusufucusumi gañiiveji. Jino jisumio miyaminaaco
udugaacudi. Jaamoro diito idaasuno iicajihi diitoco oovicijimo; Miiro Ninive miyaminaa
iimitico ejeevesuumoro imino icauhi Moocaani jiibogoco agalluunoco diitoco Jonas
ijiibuguusumi. Miiro Jonas janaanici uujoho iicaabo jino jimañeri icahi.
42 Tolliro bu ufucu tehesino jiinije aivojigo gañiiveji jaadusufucusumi jino jisumio
miyaminaa imitico emeecidi. Jaagoro diitoco idaasuno iicajihigo oovicijigo; Miiro diigo
aivo tehesino jiinijeti saauhi, Salomon gaajaco uguubuvaugo. Miiro Salomon janaaniciv
uujoho iicaabo jino jimañeri icahi.

Iimitino Iji Siino Uhuuminicino.
(Lc 11.24-26)

43 Miiro iimitino iji miyaminaafiti ihiinooboro fooniciibo ifihigaimañehejedi ijaguisiqui
guiinooboro. Jaarunoco aatyimetiiboro siino esamaaifiibo:
44 Siino dojicuviro tahigoti asaahinihigo taajajaagovi uumiji, nooboro. Jaabo dojicuviro
agaseebe miyaminaafi jeebiico atyimefihi, iija sicaija, imibachucinija, iguijaacinijabadi
iicaaboco.
45 Jaanegui ofooboro siino icitefiibo sahuse juugahuseti miimisiici idiino aivo diibo
janaaniciv iimitino ijimico. Jaamoro paryi sahi diibofaño ofoomoro icatoniciimo. Jaaneri
diibo iticoni iicauno janaanici aivo imitino minifetefihi. Jaabadi icajimo jito iimitino
miyaminaa.

Jesu Nahabomi, Seeji Icamo.
(Mr 3.31-35; Lc 8.19-21)

46 Jaabo Jesu miyaminaamahiica ihiimaaunaacarehiica gaseumo seejima inahabomi.
Jaamo diiboma ihiimaaqui omoonimo jahisiro icauhi.
47 Jaanaa saatoho diiboco jiibuguuhi: Diiseeji, bu dinahabomi icamo oono jahisi icahi.
Jaamo iima iimaajirahi, noomoro.
48 Jaanegui diibo nuuhi diiboco tolli nooboro ijiibuguuboco: ¿Miijoho taaseeji, miijoho
tañahabomi?
49 nooboro ijiibogominaaco itiduuboro nuubo: Jito taaseeji, tañahabomi icano.
50 Miiro cajaatyohacho Taacaani niquejefaño iicaabo iimogonoco omoonimo, diito naha
tañagomi, tañahabomi, taaseeji icano, nooboro.

13

Basumɨnaafivɨ Ohoovɨcɨno.
(Mr 4.1-9; Lc 8.4-8)

1 Tufucu Jesu iihatɨ ihiinuuboro muuaijɨnivɨ casɨɨvutuuhi.
2 Jaanaa diibo cojɨvɨ sihidɨ miyamɨnaa iigaivuumo iijeuneguiiha Jesu meenegafaño
ɨjɨcafutuuboro imuuaifaño casɨɨvutuuhi. Jaanaa imiyamɨnaa isiro fitafutuuhi,
jiinɨgaibaahohallɨvɨ.
3 Jaaboro diitoco sihidɨ sinehejeque jɨɨbeguehicaubo siinovɨ oovɨcɨɨboro jillɨ nooboro:
Basumɨnaafi fuuhi abasutuubo.
4 Jaabo basuuboro ufuuno samañoono jɨɨhaifaño aifuuhi. Jaarunoco joomɨ asaaumoro
faayɨsujenɨuhi.
5 Jaanotɨ samañoono guiisihallɨvɨ aifuuhi, miyaadɨ jiinɨ achahaumañovɨ. Jaanoro goovano
iinucuuno miyaadɨ ijiinɨje afaicuvautɨmaño.
6 Jaaruno nɨhɨba aachɨcɨuneri chuumucuuno abacocoovautɨmaño fiigatyuuno.
7 Jaanotɨ samañoono aifuuhi jarɨɨmɨhoonofeenevɨ. Jaano ijarɨɨmɨhoono toonohallɨvɨ
ujusiuneri toono macanɨuhi.
8 Jaanotɨ samañoono iimino jiinɨjehallɨvɨ aifuuhi. Jaano ujusiunoro imino noovauhi;
Jaano sagahaisaro ifiivuuno noovauhi ciendɨgaiva. Jaanotɨ sagahaisa noovauhi sesen-
tadɨgaiva. Jaanotɨ sagahaisa noovauhi treintadɨgaiva icano.
9 Jinooco muguubu amɨɨhai nohojɨma mihicahachiijɨ, nooboro.

Mɨllɨtɨ Siinovɨ Oovɨcɨubo.
(Mr 4.10-12; Lc 8.9-10)

10 Jaanegui ijɨɨbogomɨnaa diibojaagovɨ asaaumoro diiboco dilluvauhi: ¿Collɨhiica
miyamɨnaaco siinovɨ oovɨcɨɨboro dɨɨbeguehicahi? noomoro.
11 Jaanegui iimusuubo: Amɨɨhaico naha Moocaani niquejeo aivojɨ otoovonoco imino
gaajasuhicahi. Jaanotɨ diito imino gaajajitɨrahi.
12 Mɨɨro sihidɨ icanoma iicaabo siino janaanɨcɨ acɨcafeteji, guiraanoma iicaqui. Jaanotɨ
chahanoma iicaaboco ajashunogayɨ iicaruno dumɨtɨɨcɨcafeteji.
13 Tooneguiiha diitoco siinovɨ oovɨcɨɨboro jɨɨbeguehicahi, atyɨmecuurumo
atyɨmetɨmobadɨ iicahicaneguiiha, bu guubucuurumo gaajahicatɨhi inohojɨma
achahamobadɨ iicahicaneguiiha.
14 Jaamaño diitovɨ nijequevavano Moocaani iimaamɨnaafi Isaia unuuno:
Amɨɨhai fɨne muguubuji. Jaarumo magaajajitɨhi; Fɨne mahatyɨmejirahi. Jaarunoco
mehesɨcɨnɨjitɨhi.
15 Amɨɨhai jeebɨino ucuhufunuutucumaño, imitɨno muguubuhicahi, bu ihaallɨino mani-
hicɨnɨhi, ihaallɨineri atyɨmetɨmo iicaqui, bu inohojɨneri guubutɨmo iicaqui, bu ijeebɨɨri
gaajatɨmo iicaqui. Jaamoro tajaagovɨ uumitɨmo uujoho ubuheesujiruneguiiha, unuuno.
16 Jaanotɨ naha imicani amɨɨhai mihicahi amɨɨhai aallɨineri mahatyɨmemaño, bu amɨɨhai
nohojɨneri muguubumaño icano.
17 Mɨɨro jino miyanotɨro jino amɨɨhaico neehi: Ajashutɨmo Moocaani iimaamɨnaa, bu
ajashutɨmo iimino miyamɨnaa icamo jino amɨɨhai mahatyɨmeneque atyɨmegueuhi, bu jino
amɨɨhai muguubunoco guubuguuhi icano. Jaarumo guubuutɨmoro, bu aatyɨmetɨmoro
guijevecuuhi.

Jesu Jɨɨbeguehi Basumɨnaafivɨ Ohoovɨcɨunoco.
(Mr 4.13-20; Lc 8.11-15)

18 Muguubu taca jino basumɨnaafivɨ ohoovɨcɨno jillɨ eneejirunoco.
19 Jino niqueje aivojɨ iijɨco guubucuurumo agaajatɨmo johono abasuuno jɨɨhaifaño aa-
cotonobadɨ jeevahi. Mɨɨro ɨjɨ asaaboro ijeebɨɨfañotɨ ɨcɨcuuhi ijeebɨɨfaño jɨɨbogoco abasucuu-
runoco.
20 Jaanotɨ guiisihallɨvɨ aifuuno onoono oono jɨɨbogoco uguubumoro toonoco imo imo
agaayɨcɨmo.
21 Jaaruno miyaadɨ abacocoovatɨmaño gueenene icatɨno. Mɨɨro diitovɨ nɨsu agasesumi,
bu tobogohalltɨ ɨjɨɨhevesumi icano toonoco jeeveyɨɨcɨfimo.
22 Jaanotɨ jarɨɨmɨhoonofeenevɨ abasuuno onoono, oono jɨɨbogoco guubucuurumo sinehe-
jejaagovɨro ijeebɨino iicamoro jijeo nehejeriro nɨjɨ nɨjɨ iicamaño nɨhɨbamɨ diitoco bañɨfihi.
Jaano paryɨ jinehejere tojɨɨbogoco amacanɨsumaño diitofaño toonoco noovasutatɨno.
23 Jaanotɨ naha iimino jiinɨjehallɨvɨ abasucafutuuno, onoono jɨɨbogoco uguubumoro
agaajamo diito imino onoovasumo. Jaamo saatoho jeevahi oono ciendɨyɨva sayɨ ifiivuuno

onoovabadi. Jaanoti saatoho oono sesentadino onoovaubadi jeevahi, bu saatoho treintadino onoovaubadi icano.*

Trigofeenevi Iimitino Ñaavahu Iicanovi Ohoovicino.

24 Jaadi bu Jesu jino siino jiibuguuhi siinovi ohoovicituboro: Niqueje aivoji jeevahi oono miyaminaafi iimino toogaiñooco ifaguifaño abasuunobadi.
25 Jaarunaaca paryi cigaumaaca diibo minaafi ijicafutuuboro iimitino ñaavahuco abasujeuboro fuuhi.
26 Jaanaaca itrigo ifiivuunoro noovaunofeeneti, bu tolliro toono iimitino ñaavahu fiivuuhi.
27 Jaanegui ijeecivominaa ufuumoro abajaaboco nuutuuhi: Aivojiibo miiro faguifaño imino toogaiñooco basuuhi. ¿Cuucati jana bu jino iimitino ñaavahu fiivehi? noomoro.
28 Jaanegui abajaabo nuuhi: Cajaanihacho taminaafi tolli moonihi, nooboro. Jaanegui ijeecivominaa nuuhi: ¿Diimeguehi mofoomoro toohibaijeque magaijucitonoco? noomoro.
29 Jaarunaaca diibo nuuhi: Chahano, toohibaijeque magaijucihigo, bu itrigohiibaimaryo magaijucijirahi, nooboro.
30 Jaafa sano fanoociro jusihi. Jaadi dudicamaajeminaaco tajiibaji iticoni toono iimitino ñaavahuco ihicíqui, jaamoro faasihije isisiqui ciijigaifaño mijigasuqui. Jaadi itrigoco iicimoro tamachuta iijafaño toonoco ificuuqui, nooboro.

Mostaza Tooivi Ohoovicino.
(Mr 4.30-32; Lc 13.18-19)

31 Jaadi bu Jesu siino jilli ohoovciiboro nuuhi: Niqueje aivoji jeevahi oono miyaminaafi ifaguifaño mostaza tooico abasuno iicanicibadi.
32 Miiro jaagai paryi fanoova tooinoguiinovi sihajashugayi. Jaarugai ujusidi fahoova janaanicivi iminifotohoro imohodiho minifotonicihi. Jaaho aivo aajashutimaño joomi agahafomo asaamoro ihaafenevi iicuvanicihi, nooboro.

Levaduraguiijivi Ohoovicino.
(Lc 13.20-21)

33 Tolliro bu siino jilli ohoovicituboro nuubo: Niqueje aivoji jeevahi oono gaigo levaduraco minooci, sano icano oovodino harinaco iicigoro toonoma acaisenino toosihima imino acaisecafotonicino iicabadi.

Jesu Sano Oovicirro Eneehicauno.
(Mr 4.33-34)

34 Jesu jilli paryi miyaminaaco siinovi oovciiboro jiibeguehicauhi, siinovi oovicitiiboro jiibeguehicautiibo.
35 Jilli icauno Moocaani iimaaminaafi unuuboro acaatiniuno imiyacafetequi:
Siinovi ohoovicinofeenediro iimaaji; Siicijetiro Moocaani jiinijeque ifiivusunotiro toovono iicanehejeque, nooboro.

Jesu Jiibeguehi Iimitino Ñaavahuvi Ohoovicinoco.

36 Jaadi Jesu miyaminaaco agalluuboro jaahevi fuubojaago ijiibogominaa ifiitivuumoro diiboco dilluuhi: Miihaico diibogo oono iimitino ñaavahu faguifaño iicanediti, noomoro.
37 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Miiro iimino toogaiñooco abasuubo oono uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo.
38 Jaanoti fagui onoono jiinije. Jaanoti oono iimino toogaiño, onoono Moocaani aivoji seemeti onoono. Jaanoti iimitino ñaavahu onoono iji seemediti iicamediti onoono.
39 Jaanoti minaafi iicaabo diibo iji. Jaanoti ibasutaaco iicijino onoono ufucu jiinije ifinijinoti onoono. Jaanoti toono ibasutaaco iicijimo Moocaani toomominaa.
40 Jaanoti oono iimitino ñaavahuco mihicimoro mijigasuniciradi, bu tolliro ufucu jiinije ifinidi icajino.
41 Jaasumi uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo itoomominaaco tajiibaji ihaivojifañoti inaniqui oono sitaaco imitico iicisuhicamoco, bu imitico omoonihicamoco icano.
42 Jaamoco ciijigaifaño gañiijimo tahi ataacasijihigo, idaasuno iicaneri igaiñonoco catiriri oojisujihigo.
43 Jaanoti Moocaani iimogonoco omoonihicamo nihiba iicaniciradi achiciniji Moocaani aivojifaño. Amiihai nohojima mihicahachiiji muguubu.

Nihibami Jiinijefaño Toovono Iicanovi Ohoovicino.

44 Niqueje aivoji oono nihibami toovono jiinijefaño afataniciniibadi jeevahi. Jaanoco saafi miyaminaafi aatyimeebere siino dojicuviro siino toonoviro fataniniciihi. Jaaboro imo imo

* **13:23** Jino miyaavogoditi ijiibogono.

ofooboro paryɨ inehejeque anaajeebere toono nɨhɨbamɨri tomaño jiinɨjeque naajenɨcɨhi, fanooro tomañonɨhɨbamɨ diibediro iicaqui.

Perla Guiisiyɨ Sihidɨ Ijaadama Iicanovɨ Ohoovɨcɨno.

45 Bu tollɨro niqueje aivojɨ jeevahi naajemɨnaafi oono perla guiisiyɨ iimiyɨco guiinooboro ofoonɨcɨbadɨ.

46 Jaayɨco aatyɨmesumi ofooboro paryɨɨcɨno inehejeque anaajeebere tooneri tooyɨco naajenɨcɨhi.

Sinɨcuuhuvɨ Ohoovɨcɨno.

47 Jaabadɨro bu niqueje aivojɨ oono sinɨcuuhuco muuaifaño magañɨɨno faaboho taavaaboco ɨɨcɨnɨcɨno iicabadɨ jeevahi.

48 Jaano isinɨcuuhu agahafucuudɨ ifiicɨmɨnaa jiinɨgaibaahohallɨvɨ isi guiiyɨcɨnɨcɨhi. Jaadɨ ututuuvomoro itaavaco nanɨnɨcɨmo. Jaamoro iimifiimoco jɨɨibaiñofaño ficunɨcɨmo. Jaamo iimitɨmoco buhɨ gañɨɨnɨcɨmo.

49 Jillɨ icajino ufucu jiinɨje ifinɨdɨ; Moocaani toomomɨnaa asaamoro dugaacujimo iimitɨmoco iimifiimofeeneti.

50 Jaamoro iimitɨmoco cɨɨjɨgaifaño gañɨɨjimo, tahɨgo ataacasijihɨgo, bu igaiñooco catɨrɨrɨ oojɨsujihɨgo icano.

Bohono Busumije, Eedeene Icano.

51 Jaaboro Jesu diitoco dilluuhi: ¿Naa paryɨ jinooco magaajahi? nooboro.
Jaanegui diito nuuhi: Jɨɨhɨ, noomoro.

52 Jaanegui nuubo: Mɨɨro Moise tajɨɨba gaajamɨnaafi imino niqueje aivojɨ jɨɨbogoco gaajacuubo. Jaabo iija abajaabobadɨ jeevahi. Mɨɨro toojamɨnaafi fanoocoro toojafaño iicanoco gaajahi. Jaabo ɨɨcɨjiruubo eedeeneque, bu bohonoco icano. Jaabadɨro diibo niqueje aivojɨ jɨɨbogoco agaajaabo jɨɨbeguejirahi Moise unuunoco, bu jisumi uujoho ihiimaanoco icano.

Jesu Nazarevɨ Icahi.
(Mr 6.1-6; Lc 4.16-30)

53 Jaadɨ Jesu siinovɨ oovɨcɨɨboro ɨjɨɨbeguehicaudɨ toonotɨ fuucuubo.

54 Jaabo ijiinɨjevɨ ɨfutuuhi. Jahɨgo paryɨ famaño sinagogajanofaño jɨɨbogooboro feehicaubo. Jaaneri miyamɨnaa ajabafiitomoro neehicauhi: ¿Cuucatɨ jaanɨ gaajahinɨhi jino jityɨgaba gaajaco? ¿Millɨ jaabo jino sihidɨ ejeevanoonoco eetavehicahi?

55 Mɨɨro jaanɨ ɨmohobujene dudɨcamaajemɨnaafi achi, jaanotɨ seejɨ Maria icano. Jaanotɨ bu inahabomɨ Jacoobo onoobo, Jose, Simon, bu Juda icamo.

56 Mɨɨro bu inagomɨ mɨɨhaifeeneri icahicahi. ¿Cuucatɨ jana gaajaabo paryɨ jityɨgabajeque? noomoro.

57 Jaamaño diiboco miyaavuguutɨmo. Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Famoovaro Moocaani iimaamɨnaafico imino gaayɨcɨhicahi. Jaanotɨ ɨdɨɨmoro iicuumimɨnaa, bu iijamɨnaa icamo gaayɨcɨtɨhi, nooboro.

58 Jaamaño sihidɨ toonovɨ sihidɨ ejeevanehejeque eetavuutɨɨbo diito diiboco imiyaavuguutɨneguiiha.

14

Jua Nitɨmɨnaafi Guijeveque Ɨjɨɨbogono.
(Mr 6.14-29; Lc 9.7-9)

1 Tusumi Herode onoobo Galilea aivojɨɨbotɨ icauhi. Jaabo guubuuhi Jesuditi.

2 Jaaboro iicojɨri iicaumoco nuubo: Diiboro Jua Nitɨmɨnaafi siino ubuuheteebe guijevetɨ. Jaamaño jino sihidɨ ejeevano mityama icaabo, nooboro.

3 Mɨɨro diibo Herode Jua Nitɨmɨnaafico isisɨsuuboro cɨvojafaño ficusuuhi. Herodia onoogo inahabo Felipe taabaco unuuneguiiha.

4 Jaabo Jua Nitɨmɨnaafi Herodeque nuuhi: Diigoco taabavadino, nooboro.

5 Jaanegui Herode Juaco guijenɨujirahi. Jaaruubo miyamɨnaaco ñɨhicuguehicauhi; famooro miyamɨnaa: Juaco Moocaani iimaamɨnaafi, noomoro eneehicaunotɨ.

6 Jaanaa ifiivu ficabavɨ ɨɨfutusumi jɨɨbaimoco Herode eheetavuuhɨgo Herodia aicɨgai diibo ucuuhuvaumo ɨmegavɨ gahaseguere fuuhi. Jaanoco aivo Iherode sihidɨ iimuguubo.

7 Jaaboro diigoco Moocaanifañodɨ unuuboro acɨguubo fanooco conoocohacho diigo idilluguunoco.

8 Jaanegui diigo seejɨ diigoco afajɨɨnɨubadɨ, ufuugoro Herodeque nuutuuhi: Uco butajefaño Jua Nitɨmɨnaafi nigaɨco daacɨ, noogoro.

9 Jillɨ unuuno diibo aivojɨɨbo Herodeque sihidɨ ɨdaasuvusuuhi. Jaarunofaño Moocaani momofañodɨ unuucuumaño, bu diibo cojɨri iicaumo jaanoco uguubucuumaño icano, tajɨɨbaubo ihacɨqui.

10 Jaanegui tajɨɨbaubo Jua nigaɨco iquitɨcɨqui cɨvojafaño icauboco.
11 Jaayɨco ɨsɨvaumoro tobagocajaco acɨvauhi. Jaanoco bu diigo seejɨco acɨtuuhi.
12 Jaanoco ijɨɨbogomɨnaa uguubuumoro Jua Nitɨmɨnaafi ifiico asatyumoro cɨɨjeuhi. Jaadɨ ufuumoro Jesuco jɨɨbugutuumo.

Jesu Cinco Mildɨmoco Machusuhi.
(Mr 6.30-44; Lc 9.10-17; Jn 6.1-14)

13 Jaanoco Jesu uguubuuboro iinoro sihɨgovɨ tehesino fuuhi meenegari. Jaarunoco miyamɨnaa agaajacɨumoro cuuminotɨ diiboco bucasiuhi isidɨ.
14 Jaanaa Jesu imeenegatɨ ihiinuuhɨgo atyɨmeuhi sihidɨ miyamɨnaa iicaunoco. Jaaboro diitoco ɨdaasuguubo. Jaaboro iguihuvama iicamoco diibojaa ɨsɨvamoco buheesuhicaubo.
15 Jaanaa iijɨcuunegui ijɨɨbogomɨnaa diibojaa asaaumoro diiboco noovauhi: Aivo mihiijɨcuuhi, bu mɨɨhaiñooba jimañeri chahahi. Jaanegui miyamɨnaaco galluucu ofoomoro cuuminotɨ maahunoco anaajemere imachuqui, noomoro.
16 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Mɨllɨ bu feejirumo amɨɨhai mahacɨ imachuqui, nooboro.
17 Jaanegui diito nuuhi: Mɨɨro mɨɨhaima chahano, ɨdɨɨnoro jino sahusedɨbava momaahuno, bu miimɨsiicɨro taavaabomɨsi icano, noomoro.
18 Jaanegui Jesu nuuhi: Juu tajaa mɨsɨva, nooboro.
19 Jaaboro miyamɨnaaco tajɨɨbaubo ñaavahuhallɨvɨ icasɨɨcamaaiqui. Jaaboro ihusefaño ɨcɨubo toono sahusedɨbava imaahunoco, bu itaavaabomɨsico icano. Jaaboro niquejeque emeecɨuboro Moocaanico toonohallɨvɨ iimuuboro toonoco iquisicuuboro ijɨɨbogomɨnaaco acɨubo. Jaanoco diito imiyamɨnaama ɨfuuhi.
20 Jaanoco famooro amachuumoro tuvauhi. Jaano atyuuvoco ananɨumo gahafusuuhi jɨiibaiñooco fahuseecɨ motɨhaitɨ siino miibaicɨ ɨdɨɨno.
21 Jaanoco amachuumo cinco mildɨmou sano gaifiimɨro. Jaanotɨ gaigoomɨ, bu seeme icano oovarautɨhi.

Jesu Nɨfaihuhallɨdɨ Ɨguehi.
(Mr 6.45-52; Jn 6.16-21)

22 Jaaboro Jesu ijɨɨbogomɨnaaco imeenegafaño ɨjɨcuuboro galluuhi ihɨmega oonogoomuuaivɨ ifeequi, diibo miyamɨnaaco ifitacuunohachuta.
23 Jaadɨ diitoco ifitacuuboro Jesu fuuhi ifabaɨ nigacɨvɨ Moocaanima ihiimaaqui. Jaadɨ mihiijɨcuunaaca Jesu tahɨ iinoro icauhi.
24 Jaanaaca imeenegafeene muuairi icaunaaca sefano guibuhuba guibuhicauhi togahallɨvɨ.
25 Jaanaaca Jesu cuujetavɨ jari diitojaagovɨ saauhi, nɨfaihuhallɨdɨ ɨgooboro.
26 Jaaboco ijɨɨbogomɨnaa nɨfaihuhallɨdɨ ɨgooboro asaaunoco aatyɨmeumoro gaihivuumo iigutuumoro: ¡Ajaanɨ ɨjɨ! noomoro.
27 Jaarunofaño Jesu diitoco nuuhi: Mequehecu mihiguetedino, uujoho, nooboro.
28 Jaanegui Pedro diiboco nuuhi: Aivojɨɨbo, miyaano ɨɨjoho idiicahachiijɨ taca, tajɨɨba bu uujoho dijaa saaqui nɨfaihuhallɨdɨ ɨgooboro, nooboro.
29 Jii, disaa taca, nooboro. Jaanegui Pedro imeenegatɨ iniituuboro tɨcovauhi nɨfaihuhallɨdɨ ɨɨguubo Jesujaagovɨ ifeequi.
30 Jaarunaaca guibuhuba sefano iguibuunoco aatyɨmeuboro igutuubo. Jaasumiro tɨcovaubo inɨfaihufaño iniituubo. Jaanegui gaihivuubo: ¡Aivojɨɨbo, uco taajasu! nooboro.
31 Jaasumiro Jesu diiboco ihusetɨ iguiiyɨcɨuuboro diiboco nuuhi: ¡Ajashucani dimiyaavogo! ¿Collɨhi miyaavogotɨhi? nooboro.
32 Jaadɨ diitɨsi imeenegafaño ɨjɨcafutuusumiro iguibuhuba llɨɨvɨuhi.
33 Jaanegui imeenegafaño iicaumo Jesuguiino ememuɨɨvuumoro nuuhi: Miyaano ɨɨjoho Moocaani Achi, noomoro.

Jesu Iguihuvamoco Buheesuhi Genesarevɨ.
(Mr 6.53-56)

34 Jaamo imuuaico afatyuudɨ ɨɨfutuumo Genesare jiinɨjevɨ.
35 Jaanaa toojiinɨjeo miyamɨnaa Jesu iicaunoco agaajacɨumoro paryɨ toojiinɨjeri jɨɨbohocasiumo. Jaamoro Jesujaagovɨ sɨvaumo paryɨ iguihuvamehejeque.
36 Jaamoro diiboco dilluhicaumo jillɨ igaachehujɨniba nijequegayɨco idudɨɨcɨtequi. Jaanoco paryɨ famooro ududɨɨcɨudɨmo buheeuhi.

15

Miyamɨnaaco Ɨmɨhɨninɨsuno.
(Mr 7.1-23)

1 Jaadɨ fariseomɨtɨ saatoho, bu caatɨnɨmɨnaa icamo Jerusale cuumitɨ asaaumoro Jesuco
dilluvauhi:
2 ¿Mɨllɨtɨ dijɨɨbogomɨnaa moheedetemɨhai jeevamaaje iicabadɨ moonɨtɨhi? Mɨɨro mo-
moonɨnɨcɨbadɨ moonɨtɨmoro ihuseneque nitamaaitɨmoro machuhicahi, noomoro.
3 Jaanegui Jesu diitoco iimusuuhi: ¿Mɨllɨtɨ bu jana amɨɨhai Moocaani tajɨɨbaco
mejeevesumoro amɨɨhai jeevamaajequere momoonɨhicahi?
4 Mɨɨro Moocaani jillɨ nuuhi: Diicaani, diiseejɨ icamoco bocɨgo. Jaanotɨ caanico, seejɨco
icano imitɨno onoomo iguijevequi, nooboro.
5 Jaaruno icanaaca amɨɨhai meneehicahi jillɨ, mɨɨno caanico, bu mɨɨno seejɨco icano me-
neejirahi: Ɨco acɨjitɨhi: Mɨɨro paryɨ tañehejeque uujoho Moocaanico ɨjɨbaicuuno, noomoro.
6 Jaamaño tollɨ onoomo caanimɨco, jinehejebaco acɨhicacuutɨhi. Jillɨ momoonɨmaño
Moocaani tajɨɨbaco jihovonobadɨ momoonɨhicahi. Amɨɨhai jeevamaajequere moonɨmoro
mihicamaño.
7 Amɨɨhai bañɨfiiramɨnaa mihicamo. Mɨɨro miyaanoco nuubo Moocaani iimaamɨnaafi
Isaia jillɨ nooboro acaatɨnɨusumi:
8 Jiicuumi uco jillɨ tɨcovono iijɨriro bocɨguehicahi. Jaarumo jeebɨino uuditɨ tehesino icahi.
9 Jillɨ sɨcamañovɨ iigaivomoro uco imehicahi. Jillɨ amɨɨhai jɨɨbogono, tɨcovono miyamɨnaa
jɨɨbogonoro iicamaño, nooboro.
10 Jaadɨ Jesu miyamɨnaaco ocoovauboro nuuhi: Jinooco muguubumoro imino magaaja:
11 Mɨɨro miyamɨnaafi iijɨri ɨjɨcafotono diiboco mɨhɨninɨtɨhi. Jaanotɨ naha iijɨfañotɨ asaano
diiboco mɨhɨninɨhi, nooboro.
12 Jaanegui ijɨɨbogomɨnaa asaaumoro diiboco nuuhi: Mee, fariseomɨ ɨɨjoho tollɨ onoonoco
uguubumoro aiveguehi, noomoro.
13 Jaaneguiiha diitoco iimusuubo: Guihirubi niquejefaño iicaabo abasutɨhoco paryɨ
ibacoconomaryo agaijuyɨcɨɨboro gañɨɨjiibo.
14 Jaafa tahɨ iimaamo jillɨ ihaallɨɨnoma chahamo, bu sita ihaallɨɨnoma achahamoco
sɨɨguehicahi. Mɨɨro ihaallɨɨnoma achahaabo sifiico isɨɨguruva faamɨsicɨro ifahojɨfaño aque-
tejirahi, nooboro.
15 Jaaneguiiha Pedro Jesuco nuuhi: Toono tollɨ odoovɨcɨnoco mɨɨhaico dɨɨbogo, nooboro.
16 Jaanegui Jesu iimusuuhi: ¿Nacu buunajɨ amɨɨhai tollɨro magaajatɨhi?
17 Mɨɨro paryɨ miyamɨnaa iijɨri ɨjɨcafotono moobafaño feehi. Jaadɨ mofiitɨ inoonɨcɨno.
18 Jaanotɨ naha miyamɨnaafi iijɨfañotɨ asaano diiboco mɨhɨninɨhi, ijeebɨifañotɨ asaamaño.
19 Mɨɨro ijeebɨifañotɨ iimitɨnoono esamaajene saanɨcɨhi, bu gaicaauneheje, bu gaigoomɨco
ɨɨcɨmoro ejeevesuneheje, bu gaigoomɨma imitɨnoono iicaneheje, bu nanivaneheje, bu
bañɨfiiraneheje, bu sitaaditɨ sɨcamaño jɨɨbogoneheje icano.
20 Jineheje naha miyamɨnaafico mɨhɨninɨhi. Jaanotɨ nitamaajehene moonɨco eetavotɨmo
amachuno miyamɨnaaco mɨhɨninɨtɨhi.

Siijiinɨjeo Miyamɨnaago Jesuco Imiyaavuguumo.
(Mr 7.24-30)

21 Jaadɨ Jesu toonotɨ ihiinuuboro fuuhi Tiro, Sidon icano jiinɨjejaagovɨ.
22 Jaanaaca Canaan jiinɨje miyamɨnaago toojiinɨjeri iicaugo saauhi Jesujaago
coovadiicɨnɨgoro: ¡Aivojɨibo, David Iyaachi, uco dɨdaasugo! Aicɨgai iimitɨno ɨjɨma icago
sihidɨ ɨdaasuno icahicahi, noogoro.
23 Jaarunaa Jesu diigo ajashunoba iimusuutɨhi. Jaanegui ijɨɨbogomɨnaa asaaumoro
diiboco nuuhi: Ajaamoco gallu gañuhusuno modojɨcutɨ coovadiicɨnɨgoro saago, noomoro.
24 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Moocaani uco Israel cuumimɨnaa ovejamɨ ɨmɨtamobadɨ
iicamojaagovɨro galluuhi, nooboro.
25 Jaarunofaño diigo asaaugoro diiboguiino ememuɨɨvovaugoro diiboco nuuhi: ¡Aivo-
jɨɨbo, uco daamusu, noogoro!
26 Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: Imijitɨruno iseeme machutaaco udumɨtɨɨcɨmoro jɨcumɨco
aacɨno, nooboro.
27 Jaarunofaño diigo nuuhi: Miyaano Aivojɨibo; Jaarunofaño jɨcumɨ machufihi iguiinotɨ
ihabajato amachuno suuvɨco, noogoro.
28 Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: Gaigo, guiraacani dimiyaavogo. Jaafa ɨɨjoho idi-
imogobadɨ icano, nooboro. Jaanoco tollɨ diibo unuuno tɨcovovɨro diigo aicɨgai buheeteuhi.

Jesu Buheesuhi Ajashutɨmo Iguihuvanoma Iicamoco.

29 Jaadɨ Jesu toonotɨ ihiinuuboro ufuubo fatyuuhi Galilea muuaijɨnidɨ. Jaadɨ ifabaɨhallɨvɨ
ufuuboro casɨɨvutuuhi.

30 Jaabojaago sihidɨ miyamɨnaa ufuumoro ɨfutuuhi diibo iicauhɨgo. Jaamoro diibojaago sihidɨ sɨvahicauhi ɨɨgotɨmehejeque, bu ihaallɨɨno aatyɨmetɨmehejeque, bu ihiimaatɨmehejeque, bu imitɨno ihusene iicamehejeque icano, bu sihidɨ saatoho iguihuvamenejeque icano. Jaamoco buheesuhicaubo.
31 Jaaneri miyamɨnaa sihidɨ jabafiitehicauhi ihiimaahicautɨmeheje ihiimaauneri, bu imitɨno ihusene iicaumeheje imino ihusenema iicacuuneri, bu ɨɨguehicautɨmehejeque ɨɨgucuuneri, bu ihaallɨɨno aatyɨmeutɨmeheje aatyɨmecuuneri icano. Jaamoro tɨcovaumo Moocaanico Israel cuumi Dios icaaboco, iimomo.

Jesu Machusuhi Cuatro Mildɨ Miyamɨnaaco.
(Mr 8.1-10)

32 Jaadɨ Jesu ijɨɨbogomɨnaaco ucuuhuvauboro diitoco nuuhi: Jito miyamɨnaaco ɨdaasuguehi. Mɨɨro jino mifucucɨ, safucu icano icacuumo uuma jinoovɨ. Jaamo amachujirunobama chahacuuhi. Jaanegui imogotɨhi machutɨmoco iijanojaago agalluunoco ofoomo jɨɨhaivɨ nacatejirahi, nooboro.
33 Jaaneguiiha ijɨɨbogomɨnaa diiboco nuuhi: ¿Cuucatɨ bu mɨllɨ mɨhɨcɨjirahi jino mɨɨhaiñooba iijano achahahɨgo mihicamo jityɨgaba miyamɨnaa iicamoco mutuvasuqui? noomoro.
34 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: ¿Nacu mɨnoodɨno amɨɨhai machutaano icahi? nooboro.
Jaanegui diito nuuhi: Sahuse juugahusetɨ minoocɨ ɨdɨɨnoro momaahugayɨno icahi, bu ajashuno motaavagayɨ iicanoro, noomoro.
35 Jaanegui tajɨɨbaubo imiyamɨnaa jiinɨjehallɨvɨ icasɨɨcamaaiqui.
36 Jaadɨ toono sahuse juugahusetɨ minoocɨ, bu itaavagayɨ icanoco ihusefaño agaayɨcɨuboro toonohallɨvɨ Moocaanico graciaco acɨuhi. Jaadɨ toonoco iquisicuuboro ijɨɨbogomɨnaaco acɨuhi. Jaanoco diito imiyamɨnaama ɨfuuhi.
37 Jaanoco paryɨ famooro amachuumoro imino tuvauhi. Jaadɨ ihatyuuvoco ananɨumo gahafusuuhi sahuse bu juugahusetɨ miibaicɨ ɨdɨɨno jɨɨibaiñooco.
38 Jaanoco amachuumo cuatro mildɨmo gaifiimɨu. Jaano gaigoomɨ, bu seeme icamo oovorautɨhi.
39 Jaadɨ Jesu diitoco ifitacuuboro meenegafaño ɨjɨcafutuuboro fuuhi Magdala onoocuumi jiinɨjejaagovɨ.

16

Fariseomɨ, Bu Saduceomɨ Icamo Aatyɨmeratatɨno Eetavoco Tajɨɨbahi.

1 Jahɨgo fariseomɨ, bu saduceomɨ icamo fuuhi Jesuco emeecɨtuumo. Jaamoro diiboco ɨɨfurumo iimitɨnofaño igañɨɨsuqui dilluuhi: Mɨɨhaico niquejefañoono aatyɨmeratatɨnoco dɨhɨfusu, noomoro.
2 Jaanegui diibo diitoco iimusuuhi: Iijɨcuuvɨ niqueje tɨfaiño iicasumi amɨɨhai: Aiguejitɨno mɨɨro oono niqueje tɨfaihi, meneefihi.
3 Jaabadɨro bu fucuro meneefihi: Jaachiijɨ imijitɨfucu, mɨɨro oono niqueje tɨfaiño niijama icahi, noomoro. Bañɨfiiramɨnaa mihicamo, amɨɨhai magaajahi niquejeque memeecɨmoro aiguejino, bu aiguejitɨno icano monoonoco. Jaarunaa magaajatɨhi mɨllɨ jisumio miyamɨnaa imitɨ eheetavoneheje ɨjɨɨbugurunoco.
4 Jaamo jito iimitɨno miyamɨnaa sanofañoro imiyaavogonofaño iicatatɨmo, dilluhicahi aatyɨmeratatɨneheje eetavoco. Jaarumoco acɨrajitɨno ɨvɨ ɨdɨɨnoro Jonas gaajataro ɨfusucafeteji, nooboro diitoco ejeevesuuboro fuubo.

Fariseomɨ Juurisutaguiijɨ.
(Mr 8.14-21)

5 Jaanaa onoogoobavɨ afatyumo ijɨɨbogomɨnaa jabajeeveuhi pan añɨmɨnaa maahuco asatyujirumo.
6 Jaanaa Jesu diitoco nuuhi: Magaihuɨnɨ fariseomɨ, bu saduceomɨ icamo juurisutaguiijɨnotɨ, nooboro.
7 Jaanegui ijɨɨbogomɨnaa noocasiuhi: Añɨmɨnaa maahunoco mɨsɨvatɨneguiiha ollɨ noobo, noomoro.
8 Jaanoco Jesu agaajacɨuboro diitoco nuuhi: ¿Collɨhi maahunoma machahanoco monoocasihi? Ajashucani amɨɨhai miyaavogo.
9 ¿Nacu magaajatɨhi, mehesɨcɨnɨcuutɨhi oono cinco mildɨmoco sahusedɨbavariro amachusunoco, bu ihatyuuvoco mɨnoodɨbaiva jɨɨibaiñooco magahafusuunoco icano?
10 ¿Bu mehesɨcɨnɨtɨhi sahuse juugahusetɨ miibaacɨ ɨdɨɨneri cuatro mildɨmoco amachusunoco, bu ihatyuuvoco mɨnoodɨbaiva jɨɨibaiñooco magahafusuunoco icano?
11 ¿Jaamo bu mɨllɨtɨ amɨɨhai magaajacɨtɨhi uujoho machutaatɨ onootɨnoco oono fariseomɨ, bu saduceomɨ icamo juurisutaguiijɨtɨ onoonoco?

12 Jaaneri jari gaajaumo Jesu diitoco añɨmɨnaa maahuno juurisutaguiijɨtɨ unuutɨnoco, ɨvɨ
jillɨ fariseomɨ, bu saduceomɨ icamo jɨɨbogotɨ mihigui unuunoco.

Jesu, Diibo Cristo Asaaujiibo Iicanoco Unuuno.
(Mr 8.27-30; Lc 9.18-21)

13 Jaanaa Jesu Cesarea de Filipo onoocuumi jiinɨjevɨ ɨɨfutuudɨ ijɨɨbogomɨnaaco dilluubo:
¿Uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubeditɨ, ¿nacu millɨ miyamɨnaa uuditɨ neehicamo? nooboro.
14 Jaanegui diito nuuhi: Saatoho: Jua Nitɨmɨnaafi, neehicahi. Jaanotɨ saatoho: Elia,
neehicahi. Jaanotɨ bu saatoho: Jeremia, neehicahi. Jaanotɨ saatoho: Cajaanɨhacho
sɨɨcɨjeototɨ Moocaani iimaamɨnaaɨvɨoobo, neehicahi, noomoro.
15 Jaanegui diitoco nuubo: Jaanaa amɨɨhai, ¿mɨɨjoho uujoho iicanoco meneehicahi?
nooboro.
16 Jaanegui Simon Pedro diiboco nuuhi: Ɨjoho Cristo Moocaani iicaabo Seemene,
nooboro.
17 Jaaneguiiha Jesu diiboco iimusuuhi: Imicani diicahi ɨɨjoho Simon Jona achi idiicaabo.
Mɨɨro cajaanɨ miyamɨnaafi ɨco jinooco gaajasutɨhi ɨdɨɨboro Guihirubi niquejefaño iicaabo.
18 Jaaneguiiha uujoho ɨco jino Pedrotɨ momonɨhi, guiisiyɨ eneejiruno. Jaaba jiba guiisi-
bahallɨvɨ uujoho taajaco eetaveji. Jaajaco guijeve mitya icaruno guiinonɨjitɨhi.
19 Ɨco uujoho jino niqueje llaveneque acɨji. Jaabo ɨɨjoho jiijehallɨvɨ isisɨno, bu niquejefaño
sisɨcafetejino. Jaanotɨ jiijehallɨvɨ isinaayuno, bu niquejefaño sinaayucafetejino, nooboro.
20 Jaadɨ Jesu ijɨɨbogomɨnaaco faguuhi diibo Cristo iicanoco mɨɨhaiñoobaco jɨɨbogotɨmo
iicaqui.

Jesu Iguijevejinoco Jɨɨbeguehi.
(Mr 8.31-9.1; Lc 9.22-27)

21 Tusumi Jesu tɨconɨuhi ijɨɨbogomɨnaaco agaajasuubo Jerusalevɨ ofooboco quillahuto, bu
sacerdotemɨ aivojɨto, bu caatɨnɨmɨnaa icamo diiboco sihidɨ ɨdaasuno omoonɨujinoco: Uco
gaicaausujimo. Jaaruubo mifucucɨ, safucu icanotɨ siino buheeteji, nooboro.
22 Jaaneguiiha Pedro sihɨ Jesuco asatyuuboro ɨɨbauhi: Jaanova Moocaani ɨco tollɨ
moonɨsujitɨrahi, tollɨ icatɨɨbo diicaqui, nooboro.
23 Jaarunaaca Jesu dojɨcuvɨro acajebeveuboro Pedroco nuuhi: Uutɨ buhɨgovɨ minifoto
ɨɨjoho ɨjɨ idiicaabo. Fɨne, ɨɨjoho uco acasivusuno. Dihesamaaje Moocaani esamaajebadɨ
icatɨhi. Jillɨ miyamɨnaa esamaajebadɨro jeevahi, nooboro.
24 Saatoho ijɨɨbogomɨnaaco nuubo: Cajaatyohacho tadyojɨcutɨ asaagomo ifiico ajabajeve-
mere tadyojɨcutɨ isaaqui ifiico ɨdaasuno omoonɨsujinoco iguitɨmo.*
25 Mɨɨro ifiico agaijɨmo ifiico mɨtasuji. Jaanotɨ naha tahallɨtɨ ifiico ɨmɨtasumo ifiico
taajasuji.
26 Mɨɨro saafi miyamɨnaafi paryɨ jiinɨje busumijeque gaayɨcɨruubo. Jaaruubo ijeebɨɨco
ɨmɨtasuruva, ¿nacu millɨtɨ imijiruno? ¿Nacu mɨnoodɨno fɨne miyamɨnaafi ijeebɨɨco itaaja-
suqui jaadujirahi?
27 Mɨɨro uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo saaji Caani ovosɨɨma, bu itoomomɨnaama
icano. Jaasumi paryɨ famoovaaco itɨcovocɨvɨ jaadujiibo omoonɨhicanehejeque.
28 Miyanotɨro neehi: Jino iicamotɨ saatoho guijevejitɨhi uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivu-
ubo ihaivojɨri asaaboco aatyɨmetɨmoro, nooboro.

17

Jesu Ihaivojɨri Asaauno.
(Mr 9.2-13; Lc 9.28-36)

1 Toonobuunatɨ sajaguisɨ nijequetɨ Jesu ɨcɨuhi Pedroco, bu Jacooboco, bu diibo Jacoobo
nahabo Jua icamoco. Jaaboro diitomaryo fuuhi aivo acaamovobaɨ nijequevɨ.
2 Jaabaɨ nijequevɨ diito ɨmefeenevɨ ifi siibadɨ minifutuuhi. Ihɨme arɨcuno minifutuuhi
nɨhɨbaco memeecɨbadɨ, bu igaachehu seseene minifutuuhi nɨhɨba aachɨcɨbadɨ.
3 Jaanaa diibo uufocovɨ atyɨmeumo Moise, Elia icamɨsi Jesuma iimaamɨsico.
4 Jaaneguiiha Pedro Jesuco nuuhi: Aivojɨɨbo, imicani jimañovɨ mihicano. Idiimogo-
hachiijɨ masɨɨ nɨjeganoco migaacɨ, saga ɨdɨɨno meheetavequi, ɨɨdɨ saga, Moisedi saga, Eliadi
saga icano.
5 Jaanaaca Pedro tollɨ nuunaaca diitoco aimuufai mibaacuuhi. Jaano ihaimuufaifañotɨ
guubuvusuuno: Jaanɨ Taseemene agaijɨɨbo. Diibo onoonoco muguubunɨcɨ, unuuno.
6 Jaanoco uguubuumoro ijɨɨbogomɨnaa jiinɨjehallɨvɨ javucamaaiumo sihidɨ iguituumoro.
7 Jaanegui Jesu asaauboro diitoco ududɨɨcɨuboro nuuhi: Magañɨɨvo mihiguetedino,
nooboro.

---

* **16:24** Sahaamefaño noono: diguijeve ɨmohobujeque dɨɨcɨɨbo tadyojɨcutɨ disaa.

8 Jaadɨ siino emeecɨurumo mɨɨhaiñoobaco atyɨmecɨutɨhi ɨdɨɨboro Jesu icauhi.
9 Jaamoco tobaɨtɨ iniituhɨgo Jesu faguuhi: Jino mahatyɨmeneque mɨɨhaiñoobaco
mɨjɨɨbeguedino jari uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo iguijeveebe siino ubuheetedɨ,
nooboro.
10 Jaanegui diito diiboco dilluuhi: ¿Mɨlliɨtɨ jana bu caatɨnɨmɨnaa nuuhi: Elia ɨtɨconɨ saaji,
neehicahi? noomoro.
11 Jaanegui Jesu iimusuuhi: Jɨɨhɨ, miyaano Elia ɨtɨconɨ saaji. Jaaboro paryɨ fanoovaaco
imibachujiibo.
12 Jaarunofaño amɨɨhaico uujoho jino neehi Elia saahinɨcuhi. Jaaruuboco gaa-
jacɨhinɨtɨmo. Jaamoro diiboco jillɨ iimogobadɨ moonɨhinɨmo. Jaabadɨro bu uujoho
Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo diito usetɨ ɨdaasuno icaji, nooboro.
13 Jaanotɨ ijɨɨbogomɨnaa esafutuuhi Jua Nitɨmɨnaafiditɨ Jesu unuunoco.

Jesu Buheesuuhi Sɨcafefi Ɨjɨma Iicauboco.
(Mr 9.14-29; Lc 9.37-43)

14 Jaadɨ miyamɨnaa iicauhɨgo ɨɨfutuumaaca saafi miyamɨnaafi asaauboro Jesuguiino
ememuɨɨvuuboro nuuhi:
15 Aivojɨɨbo, taseemeneque dɨdaasugo, ɨdaasuno icahicaabo imimañobatɨ ochoomooboro,
fiiva foova cɨɨjɨgaifaño aquetehicaabo, bu teehifaño aquetehicaabo icano.
16 Jaaboco jino dijɨɨbogomɨnaajaago sɨvarahi. Jaarumo diiboco buheesutɨhi, nooboro.
17 Jaanegui Jesu iimusuuhi: Ɨɨ jeedɨ fɨne imiyaavogotɨno miyamɨnaa jito iimitɨmo,
¿mɨhachuta fɨne amɨɨhaico jaabɨcɨɨboro icaji? nooboro diiboco: Juugavɨ daachico sɨva,
nuuhi.
18 Jaaboro Jesu iimitɨno ɨjɨco ɨhɨɨbauboro diibeditɨ iinusuuhi. Jaasumiro diibo isɨcafefi
buheetecuuhi.
19 Jaadɨ ijɨɨbogomɨnaa ijeevadɨ Jesuma ihiimaaumoro diiboco dilluuhi: ¿Mɨlliɨtɨ jana mɨɨhai
diibo imitɨno ɨjɨco buhɨ magañɨɨtɨhi? noomoro.
20-21 Jaanegui diitoco Jesu nuuhi: Amɨɨhai miyaavogo aajashumaño. Miyanotɨro
amɨɨhaico neehi, amɨɨhai miyaavogo mostaza noovata tooɨgayɨdɨno iicaruva jigajɨco me-
neejirahi: Jinootɨ sihɨgovɨ deene, noomoro. Jaaneri sihɨgovɨ jeenejiruno. ¿Conooba
amɨɨhaidi sihidɨ jeevajitɨrahi miyaano miyaavogoma mihicaruva?*

Jesu Iguijevejinoco Siino Ɨjɨɨbogono.
(Mr 9.30-32; Lc 9.43-45)

22 Jaanobuunatɨ Galilea jiinɨjeri saamo ɨgomoro efeehicauhɨgo Jesu diitoco nuuhi: Uu-
joho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo miyamɨnaa usefaño acɨcafeteji.
23 Jaamo uco gaicaauji. Jaaruubo mifucucɨ, safucu ɨdɨɨnotɨ siino buheeteji, nooboro.
Jaanoco uguubuumoro sihidɨ ɨdaasuvuumo.

Templojaguiiha Impuestoco Ajaadusuno.

24 Jaanaa Jesu ijɨɨbogomɨnaama Capernau cuumivɨ ɨɨfutuunaaca templojaguiiha
impuestoco ajaadusuhicaumo Pedrojaago ufuumoro diiboco dilluuhi: ¿Amɨɨhai
jɨɨbogomɨnaafi templojaguiiha impuestoco jaadujitɨhi? noomoro.
25 Jaaneguiiha Pedro: Jaadujiibo, nuuhi.
Jaadɨ Pedro jaahe ɨɨfutuuboco Jesu nuuhi: ¿Simon, ɨɨdi mɨllɨ jiijiinɨje aivojɨto mɨɨco
impuestoco jaadusunɨcɨmo; iyotocoro nacu siicuumiotoco? nooboro.
26 Jaaneguiiha Pedro iimusuuhi: Siicuumiotoco, nooboro.
Jaaneguiiha Jesu nuuhi: Jaaneguiihacuva icuumioto jaadutatɨhi.
27 Jaarunofaño mɨɨhaiñooba mɨɨditɨ imitɨno eneejiruneguiiha johono caasifaño foobo
difiicɨgaico gañɨɨto. Jaabo ɨtɨconɨ uduuboco dɨɨcɨɨbo iijɨfañotɨ nɨhɨbajeque dɨɨcɨ. Jaajeri
daaduto tahimpuestoco, bu diinoco icano, nooboro.

18

¿Cajaanɨ Fɨne Imiyaabo?
(Mr 9.33-37; Lc 9.46-48)

1 Jaasumi ijɨɨbogomɨnaa asaaumoro Jesuco dilluvauhi: ¿Cajaanɨ fɨne aivo imiyaabo icaji
niqueje aivojɨfaño? noomoro.
2-3 Jaanegui Jesu seemeneque ocoovauboro diitofeenevɨ ificuuboro nuuhi: Miyanotɨro
amɨɨhaico neehi, amɨɨhai jeebɨɨco bohonotɨ miminiiyumoro seemenebadɨ miminifo-
totɨhachiijɨ niqueje aivojɨfaño mefeejitɨhi.

---

* **17:20-21** Sahaamefaño janaanɨcɨ jillɨ ficuumo: Jaanotɨ jiyoomo ɨjɨmɨco ɨdɨɨneriro buhɨ magañɨɨtahi mahaigamoro Moocaanima mihiimaaneri, onoonoco.

4 Mɨɨro niqueje aivojɨfañɔ imiyaabo iicajiibo oono guiinovɨ ifiico iminiiyuuboro jiisee
seemenebadɨ iminifotoobo.
5 Jaanotɨ bu cajaatyohacho seemeneque tamomofañɔdɨ agaayɨcɨmo uco gaayɨcɨhi.

Imitɨfañɔ Mahaquetejiruno Ñɨhicu.
(Mr 9.42-48; Lc 17.1-2)

6 Jaanotɨ seeme jino uco imiyaavogomoco imitɨco omoonɨsuvaaboco aivo imijiruno
ajashutɨno guiisibatyɨgabari icodaahetɨ uduujenɨmoro muuaifañɔ iniitusuno.
7 Jiinɨjemɨnaadi imitɨcani icano miyamɨnaaco imitɨfañɔ agañɨɨsuno. Jaano jillɨ fahiijɨvaro
icajino. Jaarunofañɔ ɨdaasucani icajiibo diibofeenedɨ imitɨ asaabo.
8 Jaaneguiiha dihuse, ditɨhai icano ɨco imitɨfañɔ agañɨɨsuhachiijɨ quitɨcɨibo sihɨ gañɨɨ.
Imijiruno ɨɨdi ditɨhaima, dihusema chahaabo fiivofañɔ ɨdɨɨfotono. Jaanotɨ ɨɨdi imitɨno
dihusenema, ditɨhaiñɔma icano diicaabo ifinɨjitɨno cɨɨjɨgaifañɔ agañɨɨcafotono.
9 Jaanotɨ bu oono dihaallɨɨ ɨco imitɨfañɔ agañɨɨsuhachiijɨ toohaallɨɨco buhudaruubo
tehesino gañɨɨ. Imijiruno ɨɨdi sayɨɨmaryo diicaabo fiivofañɔ ofoono. Jaanotɨ imijitɨruno
fahaallɨɨcɨmaryo diicaabo cɨɨjɨgaifañɔ agañɨɨcafotono.*

Oveja Ɨmɨtaabovɨ Ohoovɨcɨno.
(Lc 15.3-7)

10 Tollɨro bu jito seemetɨ saatohobaco mɨtɨɨmejetasudino. Mɨɨro jino amɨɨhaico neehi:
Mɨɨro oono diitoco otoomomo Moocaani toomomɨnaa fahiijɨvaro Guihirubi Moocaani
niquejefañɔ iicaabo ɨmefeeneri icahicahi.
11 Mɨɨro uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo saahi ɨmɨtacumoco taajasuqui.†
12 ¿Jinooco mɨllɨ mehesɨcɨnɨhi amɨɨhai? Saafi joomɨ ciendɨmo ovejamɨ iicamotɨ
saafi imɨtaruva, ¿nacu fɨne saatoho noventa y nuevedɨmo aatyuvomoco tomañovɨ
ejeevesuhinɨɨboro ɨmɨtaaboco guiinetejitɨrahi?
13 Jaaboco aatyɨmeebere janaanɨcɨ aivo imo imo minifetejiruubo oono noventa y
nuevedɨmo ɨmɨtatɨmo janaanɨcɨvɨ.
14 Jaabadɨro amɨɨhai Caani niquejefañɔ iicaabo‡ imogotɨhi jitotɨ saseba ɨmɨtanoco.

Jillɨ Mɨɨno Nahaboco Meperdonano.
(Lc 12.3)

15 Jaanotɨ bu dinahabo ɨco imitɨno omoonɨhachiijɨ diiboma ɨɨro ijeevadɨ diimaabo diiboco
gaajasu imitɨno omoonɨnoco. Jaabo ɨco uguubuhachiijɨ diiboco dimijɨɨcarucuuhi.
16 Jaanotɨ ɨco uguubutɨhachiijɨ sitatɨ cuuhuva miimɨsiicɨtɨ. Jaamo miimɨsiicɨ, saafi ɨdɨɨmo
onoono imino igaajacafetequi.
17 Jaamoco: Jii, onootɨhachiijɨ Moocaani iijamɨnaaco dɨɨbogo. Jaamo onoonoco bu:
Jii, onootɨhachiijɨ oono Moocaanico imiyaavogotɨɨboco mihicanɨcɨbadɨ mehesɨcɨnɨ, bu im-
puesto jaadusumɨnaafico mehesɨcɨnɨcɨbadɨ icano.
18 Miyanotɨro amɨɨhaico neehi jino jiinɨjehallɨvɨ mafatyusutɨno, bu tollɨro niquejefañɔ
fatyusurajitɨhi. Jaanotɨ bu jiinɨjehallɨvɨ mafatyusuno niquejefañɔ fatyusucafeteji.
19 Tollɨro bu jino amɨɨhaico neehi: Jino jiinɨjehallɨvɨ amɨɨhaitɨ miimɨsiicɨ mehe-
samaaimɨsiro mihimogonohallɨvɨ Moocaanico midilluhachiijɨ Guihirubi niquejefañɔ
iicaabo acɨjɨ.
20 Mɨɨro miimɨsiicɨ tamomofeenedɨ igaivomofeeneri bu uujoho icaji.
21 Jaaneguiiha Pedro ufuuboro Jesuco dilluuhi: Aivojɨɨbo, tañahabo uco imitɨno
omoonɨnoco, ¿mɨnoodɨfoova uujoho diiboco perdonahicaji, sahuse juugahusetɨ mifoocɨ
ɨdɨino tɨcovovɨ? nooboro.
22 Jaaneguiiha Jesu diiboco iimusuuhi: Cha, toonoodɨfoova icatɨno. Janaanɨcɨ seten-
tadɨfoova sietedɨno.

Jeecɨvomɨnaafi Imuguutɨhi Sifiico Eperdonaunoco.

23 Jaamañɔ niqueje aivojɨ jeevahi oono saafi aivojɨɨbo ijeecɨvomɨnaama idudɨcamaajeque
iimibachubadɨ.
24 Jaabo iimibachunoco jari tɨcovaubaaca diibojaa sɨvaumo saafiico ajashutɨno millones
tɨcovovɨ edebeuboco.
25 Jaabo diiboco ajaadujiruno achahauneguiiha ihaivojɨɨbo tajɨɨbauhi diiboco inaajequi
paryɨ mogaima iseemema, bu paryɨ inehejema icano toonoco ijaaduqui.
26 Jaaneguiiha ijeecɨvomɨnaafi ihaivojɨɨboguiino ememuɨɨvuuboro ihaivojɨɨboco neehi-
cauhi: Aivojɨɨbo, uco dɨdaasugo ɨco paryɨ faneeri jaaduji, nooboro.

---

* **18:9** Jino jillɨ iiminocoro moonɨ, imitɨco deetavedino, eneejiruno.
† **18:11** Sahaamefañɔ toversiculoco ficuutɨmo.
‡ **18:14** Moocaani

27 Jaaneguiiha ihaivojɨɨbo diiboco ɨɨdaasuguuboro idebeque perdonauhi. Jaaboro diiboco sinaayuuhi.
28 Jaabo diibo ijeecɨvomɨnaafi ihiinuuboro ufuubo atyɨmeteuhi saafi inahabonɨmɨnaafi diiboco mɨɨdɨno edebeuboco. Jaaboco icodaaheti agaayɨciuboro sefano dusuuciubo: Goova daadu uco edebeneque, nooboro.
29 Jaanegui inahabonɨmɨnaafi iguiino ememuɨɨvuuboro diiboco nuuhi: Uco dɨdaasugo ɨco paryɨ jaaduji, nooboro.
30 Jaarunofaño diibo: Jii, nootɨɨbo ufuuboro diiboco cɨvojafaño jɨɨhacuuhi paryɨ diiboco ajaadutɨnohachuta.
31 Jaanoco saatoho aatyɨmeuno diitoco aivono ufuuneguiiha ufuumoro ihaivojɨɨboco paryɨ jɨɨbugutuumo.
32 Jaaneguiiha ihaivojɨɨbo diiboco ucuuhuvauboro nuuhi: Imitɨcani jeecɨvomɨnaafi. Ɨco uujoho didebeque paryɨ perdonahinɨhi uco idilluuneguiiha.
33 Jaabadɨro bu ɨɨjoho dinahabonɨmɨnaafico dɨdaasuguejirahi ɨco uujoho iicahinɨbadɨ, nooboro.
34 Ihaivojɨɨbo sihidɨ ɨsɨfiiratuuboro tajɨɨbauhi diiboco cɨvojafaño ificusuuboro ihaamɨsuqui paryɨ idebeque ajaadutɨnohachuta.
35 Jillɨ nooboro Jesu imivusuuhi jibogoco: Jaabadɨ jillɨ Guihirubi niquejefaño iicaabo amɨɨhaico moonɨji amɨɨhai nahaboco amɨɨhai jeebɨɨmaryo meperdonatɨhachiijɨ, nooboro.

19

Jesu Jɨɨbeguehi Gaigooco Mejeevesunoditɨ.
(Mr 10.1-12; Lc 12.18; tollɨro meecɨ Rm 7.1-3; 1Co 7.10-16)

1 Jillɨ Jesu unuunobuunati fuubo Galilea jiinɨjeti. Jaabo ɨfutuuhi Judea jiinɨjevɨ, Jordan teehiti baagovɨ iicajiinɨjevɨ.
2 Jaabo dojɨcutɨ sihidɨ miyamɨnaa fuuhi. Jahɨgo iguihuvaumoco buheesuubo.
3 Jaanaaca saatoho fariseomɨoto asaaumoro diiboco dilluuhi ɨɨfurumo iimitɨnofaño diiboco igañɨɨsuqui: ¿Nacu fɨne tajɨɨbabadɨ imijiruno mɨɨno taabaco jillɨ siinohallɨtɨ mejeevesuno? noomoro.
4 Jaaneguiiha diibo iimusuuhi: ¿Nacu amɨɨhai Caatɨnɨhaamefaño onoonoco memeecɨhicatɨhi? Mɨɨro ɨtɨconɨ miyamɨnaafico ifiivusuubo fiivusuuhi gaifiico, bu gaigooco icano.
5 Jaaboro nuubo: Jillɨtɨ gaifi caanico, seejɨco icano jeevesuji mogaima iminifetequi. Jaamɨsi saafiibadɨro minifutucuji, nooboro.
6 Jaamaño miimɨsiicɨ icacuutɨno saafi ifibadɨro icacuumɨsi. Jillɨ iicamaño miyamɨnaa dugaacucuujitɨhi Moocaani agataacucuunoco, nooboro.
7 Jaaneguiiha diiboco dilluumo: ¿Mɨllɨtɨ janabuu Moise tajɨɨbauhi mɨɨno taabaco jeevesuhaameque mahacɨmoro diigoco mejeevesuqui? noomoro.
8 Jaaneguiiha Jesu nuuhi: Etɨ bu mucuhufojeebɨɨmaño Moise tajɨɨbauhi amɨɨhai taabamɨ jeevesuco. Jaanotɨ itɨconɨ tollɨ icautɨno.
9 Jaanotɨ jino uujoho amɨɨhaico neehi: Mogaico sifiima icatɨgoco ejeevesuuboro sifigooco ɨɨcɨɨbo ajeva imitɨco ɨcɨhi. Jaabadɨro bu sifi ejeevesugooco ataabavaabo ajeva imitɨco ɨcɨhi, nooboro.
10 Jaaneguiiha ijɨɨbogomɨnaa diiboco nuuhi: Jaanegui tollɨ icamaño, ¿collɨhiica bu mataabavajirahi?
11 Jaaneguiiha Jesu diitoco nuuhi: Famooro jinooco gaajajitɨrahi. Ɨdɨɨmoro jaatyo Moocaani agaajasumo gaajajirahi.
12 Mɨɨro saatoho ifiivuunotɨro caanimɨ oovɨcɨcubadɨ taabavajitɨɨbo unuubadɨ icanɨcɨhi. Jaanotɨ saatoho iguiraacuneguiiharo tollɨ oovɨcɨnɨcɨhi. Jaanotɨ saatoho jillɨ taabavatɨmo icanɨcɨhi niqueje aivojɨguiinodɨ. Jaamaño jinooco agaayɨcɨgomo jaafa gaayɨcɨhi, nooboro.

Jesu Seemeque Imino Onoono.
(Mr 10.13-16; Lc 18.15-17)

13 Jaanaaca Jesujaa seemeque sɨɨvaumo diitohallɨvɨ ihuseque ificuuboro Moocaanima iimaaqui. Jaarunofaño ijɨɨbogomɨnaa ɨɨbahicauhi iseemeque diibojaa ɨsɨvamoco.
14 Jaarunofaño Jesu nuuhi: Jaafa seeme tajaa saahi fɨne mɨhɨɨbano. Mɨɨro niqueje aivojɨ seemebadɨ iicamono,
15 nooboro toseehejehallɨvɨ ihuseque ficuhicaubo. Jaadɨ toonotɨ sihɨgovɨ fuubo.

Sihidɨ Inɨhɨbamɨma Iicaabo Jesuma Iimaahi.
(Mr 10.17-31; Lc 18.18-30)

16 Jaanaaca saafi sɨcafefi Jesuco emeecɨtuuboro diiboco nuuhi: Idiimiibo Jɨɨbogomɨnaafi, ¿cono iiminoco moonɨjirahi uujoho ifinɨjitɨno fiivoma icaqui? nooboro.

17 Jaaneguiiha Jesu diiboco nuuhi: ¿Collihi uco idiimiibo neehi? Chahamo imimo idiiboro
Moocaani imiibo. Jaanoti ifinijitino fiivofaño ofoonoco idiimogohachiiji tajiiba onoobadi
diica, nooboro.
18 Jaaneguiiha sicafefi diiboco nuuhi: ¿Milli nacu noono? nooboro.
Jaaneguiiha Jesu diiboco nuuhi: Gaicaaudino, ajevaco moonidino, nanivadino, sitaaditi
sicamañooco diibeguedino,
19 diicaanico, diiseejico icano bocigo, sitaaco gaiji difiico agaijibadiro, nooboro.
20 Jaaneguiiha isicafefi nuuhi: Seemenetiro uujoho paryi tonehejeque imino
moonihicahi. ¿Cono fine siino tahime icahi? nooboro.
21 Jaaneguiiha Jesu diiboco nuuhi: Aivo idiiminoco idiimogohachiiji, foobo paryi dine-
hejeque naajeebe iidaasumoco daaci. Jaadi jari niquejefaño sihidi niihibamivaji. Jaaboro
sihidi inibibamima iicaumaño.
22 Jilli unuunoco isicafefi uguubuuboro iidaasuvuuboro fuuhi sihidi inihibamima iicau-
maño.
23 Jaanehuiiha Jesu ijiibogominaaco nuuhi: Miyanotiro amiihaico neehi, aivo sihidi
jeevano sihidi inihibamima iicamo niqueje aivojifaño ofoono.
24 Siino bu jino neehi: Tihiino aivo camello jaanutupaajeri afatyono. Jaano janaanici aivo
sitihii sihidi inihibamima iicaabo Moocaani aivojifaño ofoono, nooboro.
25 Jaanoco ijiibogominaa uguubuumoro sihidi eetyeuhi. Jaamoro noocasiuhi: ¿Jana
cajaatyo fine taajajirahi? noomoro.
26 Jaaneguiiha Jesu diitoco emeeciiboro nuuhi: Miyaminaa toonoco moonijitirahi.
Idiiboro naha Moocaani paryi fanoovaaco moonijirahi, nooboro.
27 Jaaneguiiha Pedro diiboco nuuhi: Aivojiibo, miiro paryi miihai monehejeque
mejeevesuhinimoro didojicuti masaahi. ¿Jaano jaada nacu jinehejema mihicaji? nooboro.
28 Jaaneguiiha Jesu diitoco iimusuuhi: Miyanotiro amiihaico neehi ufucu paryi fanoova
bohonoti eheetavocafotoodi uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo tahimi aivoji icagahallivi
acasiivoodi, bu amiihai tadyojicuti masaamo aivoji icaganohallivi macasicamaaiji, paryi
Israel cuumiminaaco mudugaacuqui.
29 Jaamo paryi tahalliti inehejeque ejeevesumo iijanoco, inahabomico, inagomico,
caanimico, seejimico, mogaimico, iseemeque, bu ijiinijenehejeque icano ejeevesumo toono
jaada sihidi janaanici gaayicijimo, tolliro bu ifinijitino fiivoco gaayicijimo icano.
30 Jaanoti jisumi oono ajashutino sihidi ejeevamo iicarumo ufucu guiinovi minifeteji.
Jaanoti jisumi guiinovi iicarumo tusumi sihidi ejeevamoti minifeteji.*

20

Dudicamaajeminaavi Oovicino.

1 Miiro niqueje aivoji jilli jeevahi oono fagui abajaabo omooninicibadi. Miiro ibasutaaco
ihicisuqui fucuro fuubo dudicamaajeminaaco icituubo.
2 Jaaboro diitoco nuuhi: Safucuo jaadadino amiihaico jaaduji, nooboro diitoco ifaguifaño
galluubo idudicamaaiqui.
3 Jaanobuunati siino fuubo baagotirehiica icaaberi. Jaabo atyimeuhi saatohoco ticovono
goohasiri iicamoco.
4 Jaamoco nuubo: Amiihai tolliro tafaguifaño tabasutaaco mihicito. Imino amiihaico
jaaduji, nooboro. Jaaneguiiha diito fuuhi.
5 Jaanobuunati bu siino diibo fuuhi gadiciiba. Jaadi bu siino fuubo imohonohalliti
icacuuberi. Jaabo bu tolliro moonihi.
6 Jaanobuunati bu siino fuubo imohonofeenedi icacuuberi. Jaabo atyimeuhi saatoho
ticovono iicamoco. Jaamoco nuubo: ¿Collihi amiihai jinoovi ticovono dudicamaaitimo
mihicahi? nooboro.
7 Jaaneguiiha diiboco nuumo: ¿Eti bu miijoho miihaico atajiibatineguiiha? noomoro.
Jaaneguiiha diitoco nuubo: Amiihai bu tolliro tafaguifaño mududicamaaito, nooboro.*
8 Jaanaa mihiijicuudi diibo nuuhi dudicamaajeminaa aivojiiboco: Paryi famoocoro
coova. Jaaboro diitoco daadu, oono dojicuti asaamoti ticoni. Jaaboro iticoni asaahinimovi
dalli baani, nooboro.
9 Jaaneguiiha ticoniubo imohonofeeneti iicaaberi ufuumoti. Jaamo iticovoocivi
gaayicihi safucuo jaadadinoco.
10 Jaanobuunati jaaduubo imegavi ufuumoco. Jaamo esamaaiuhi: Miihai fine janaanici
magaayiciji, noomoro. Jaarumo iticovoocivi gaayiciuhi safucuo jaadadinoco.

---

* **19:30** Griego iijiri noono: jisumi oono ajashutino imegavi iicamo ufucu dojicuvi minifeteji. Jaanoti jisumi dojicuvi iicamo tusumi imegavi icaji. * **20:7** Sahaamefaño janaanici jilli ficuumo: Amiihaico imino jaaduji, onoonoco.

11 Jaanoco agaayɨciɨumoro iimaafivumo toono abajaabeditɨ:
12 Jito dojɨcutɨ agaseme sano nɨhɨba oovoro dudɨcamaaihi. Jaarumoco mɨɨhai tɨcovovɨro
daaduhi, mɨɨhai sihidɨ mududɨcamaaimoro sihidɨ aiguucutaco majaabɨcɨmo tɨcovovɨro,
noomoro.
13 Jaarunaa abajaabo saafiico iimusuuhi: Fañɨ, ɨco uujoho imitɨno moonɨtɨhi. Mɨɨro ɨɨjoho
safucuo jaadadɨneri uuma dudɨcamaaihivahi.
14 Jaaneguiiha jino dijaadaco dɨɨcɨɨbo fuucu. Jaanotɨ bu uujoho imeguehi jino dojɨcutɨ
asaaboco bu tonoodɨnoro ajaadunoco.
15 ¿Nacu uujoho iimogobadɨ moonɨjitɨrahi tañɨhɨbamɨco? ¿Nacu ɨɨjoho diimogotɨhi uujoho
iimihuseneque? nooboro.
16 Jaabadɨreji jisumi oono guiinovɨ iicarumo ufucu sihidɨ ejeevamotɨ minifeteji. Jaanotɨ
bu sihidɨ ejeevamo jisumi iicarumo ufucu guiinovɨ minifeteji.†

Siino Bu Jesu Iguijevejinoco Jɨɨbeguehi.
(Mr 10.32-34; Lc 18.31-34)

17 Jaanaaca Jesu Jerusale jɨɨhairi ufuuhɨgo ijɨɨbogomɨnaa docedɨmo iicamoco ijeevadɨ
asatyuuboro nuuhi:
18 Amɨɨhairyo magaajacuhi jino Jerusale cuumijaago mofoonoco. Jahɨgo uujoho
Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo acɨcafeteji sacerdotemɨ aivojɨto usefaño, bu caatɨnɨmɨnaa use-
faño icano. Jaamo uco guijevefaño ficuji.
19 Jaamoro siicuumiotoco acɨjimo uco idejecuqui, bu ihaamɨqui icano. Jaamoro
ɨmohovɨ tetecujimo icano. Jaaruubo mifucucɨ, safucu ɨdɨɨnotɨ guijevefañotɨ siino buheeteji,
nooboro.

Jacoobo, Jua Icamɨsi Seejɨ Idilluuno.
(Mr 10.35-45)

20 Jaanaaca Jesujaago saaugo Jacoobo, Jua icamɨsi Zebedeo seemenetɨsi seejɨ. Jaago
illimɨsima asaaugoro Jesuguiino memuɨɨvovauhi siinoco diiboco idilluqui.
21 Jaaneguiiha diibo nuuhi: ¿Jinejeque dimeguehi? nooboro.
Jaaneguiiha diigo nuuhi: Tajɨɨba dihaivojɨfaño jitɨsi taseemenetɨsi dihufocovɨ icasɨɨvequi,
saafi dimiyanaagonovɨ, bu saafi dinaninaagonovɨ icano.
22 Jaarunaa Jesu diitɨsico iimusuuhi: Amɨɨsi magaajatɨhi midillunoco. ¿Nacu amɨɨsi
uujoho ɨdaasuno iicajibadɨ mihicajirahi? nooboro.‡
Jaaneguiiha diitɨsi: Jɨɨhɨ, nuuhi.
23 Jaaneguiiha diibo nuuhi: Jɨɨhɨ, miyaano amɨɨsi jino ɨɨdaasunofañodɨ mafatyeji.§ Jaanotɨ
naha oono tamiyanaagonovɨ, tañaninaagonovɨ icano macasɨɨvejinoco, ¿mɨllɨ bu acɨjirahi?
Jaatyo ɨdɨɨmocoro Guihirubi acɨji diiteguiiharo ificuhicanoco, nooboro.
24 Jaanoco sajɨɨbogomɨnaa uguubuumoro diitɨsijaago sɨfiiratuumo.
25 Jaaneguiiha Jesu diitoco ocoovauboro nuuhi: Amɨɨhairyo magaajacuuhi jiinɨjemɨnaa
aivojɨto iyotoco sefano atajɨɨbanɨcɨnoco, bu tollɨro saatoho obocɨfimo miyamɨnaaco
ɨdaasugotɨmo moonɨfihi.
26 Jaanotɨ amɨɨhai tollɨ mihicajitɨhi. Jillɨro ɨvɨ amɨɨhai miyaavogomɨnaafeenevɨ sihidɨ
ejeevaabobadɨ diicaqui, jillɨ saatoho diitotɨ jeecɨvomɨnaafibadɨ miminifoto.
27 Jaanotɨ bu amɨɨhaifeenevɨ imiyaabo iicagoobo saatoho jɨjovonotɨ iicaqui.
28 Mɨɨro jino uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo uco ijeecɨvequi saautɨhi. Jillɨ uujoho
ejeecɨvooboro saauhi tafiico aacɨqui ajashutɨmohallɨvɨ diitoco taajasuqui, nooboro.

Jesu Buheesuuhi Miimɨsiicɨ Aatyɨmetɨmɨsico.
(Mr 10.46-52; Lc 18.35-43)

29 Jaamo Jerico cuumitɨ iinuumaaca sihidɨ miyamɨnaa Jesu dojɨcutɨ fuuhi.
30 Jaanaa jɨɨhaijɨniri miimɨsiicɨ ihaallɨino ɨɨfuvusuutɨmɨsi gɨcɨnɨuhi. Jaamɨsi Jesu toonodɨ
ufuunoco uguubuumɨsiro sefano coovadiivuumɨsi: Aivojɨɨbo, David Iyaachi, mɨsico
dɨdaasugo, noomɨsiro.
31 Jaaneguiiha miyamɨnaa diitɨsico ɨɨbauhi illɨɨvequi. Jaarunofaño janaanɨcɨvɨro sefano
coovadiivuumɨsi: Aivojɨɨbo, David Iyaachi, mɨsico dɨdaasugo, noomɨsiro.
32 Jaanegui Jesu ujulleeveuboro diitɨsico ucuuhuvauboro nuuhi: ¿Mɨllɨ amɨɨsico
omoonɨnoco mihimeguehi? nooboro.
33 Jaaneguiiha nuumɨsi: Aivojɨɨbo mahatyɨmeneque mihimeguehi, noomɨsiro.

---

† **20:16** Sahaamefaño janaanɨcɨ jillɨ ficuumo: Mɨɨro guiiramo cuuhuvacafetehi. Jaarunofaño mɨɨdɨmoro nanɨcafetehi, onoonoco. ‡ **20:22** Sahaamefaño janaanɨcɨ jillɨ ficuumo: Bu tollɨro uujoho initɨcafetejifaihuri minitɨcafetejirahi, onoonoco. § **20:23** Sahaamefaño janaanɨcɨ jillɨ ficuumo: Bu tollɨro uujoho initɨcafetejifaihuri minitɨcafetejirahi, onoonoco.

34 Jaaneguiiha Jesu diitisico idaasuguuboro ihaalliinoco dudiicituhi. Jaasumiro
aatyimeumisiro Jesu dojicuti fuuhi.

21

Jesu Jerusale Cuumifaño Jicafetehi.
(Mr 11.1-11; Lc 19.28-40; Jn 12.12-19)

1 Jaamo ifuutuuhi Olivohono iicagajiguiino iicacuumi Betfaje cuumivi Jerusale cuumi
fiitino. Jaamañoti Jesu galluuhi miimisiici ijiibogominaatisico jilli nooboro:
2 Juucuumijaago mofoo. Jaacuumivi mahatyimeji burra duujecinigo iseemenema
icagoco. Jaagoco misinaayumisiro uudi misiva.
3 Jaanoti cajaatyohacho amiisico: ¿Milli? onoohachiiji, Mohaivojiibo eneeneguiiha
goovajino uhuumisuno monoo, nooboro.
4 Jilli icauno johono Moocaani iimaaminaafi acaatiniuno imiyaavequi:
5 Sion cuumico jilli monoo: Meeci oono dihaivojiibo dijaa saahi, oono siicujeebiiba icaabo,
burrahalliri giciniibo, burrogayihalliri fiiseta, burro seemenehalliri, nooboro.
6 Jaaneguiiha ijiibogominaatisi ufuumisiro Jesu unuubadipi mooniuhi.
7 Jaamisi iburraco sivauhi iseemenema. Jaagohallivi igaachehunoco ificuumoro Jesuco
casiihacuuhi.
8 Jaanaa sihidi miyaminaa iicaumo igaachehuneri jiihaico jeebuuhi. Jaanoti saatoho
jaaineri jiihaico jeebuuhicauhi.
9 Jaanaa imegavi ufuumo, bu dojicuti asaaumo icano ticovauhi asaagomo: ¡Aivojiibo
David Iyaachico mihimo! ¡Imicani Mohaivojiibo memeri asaabo! ¡Moocaanico mihimo!
noomoro.
10 Jaanaa Jesu Jerusale cuumifaño iifutuudi paryi tuucuumi miyaminaa ñaaivuuhi.
Jaamoro dillucasihicaumo: ¿Miijoho fine ajaani? noomoro.
11 Jaaneguiiha neehicaumo: Jesu Moocaani iimaaminaafi Galilea jiinije cuumi, Nazare
cuumioobo, noomoro.

Jesu Templojaco Imibachuuhi.
(Mr 11.15-19; Lc 19.45-48; Jn 2.13-22)

12 Jaadi Jesu Moocaani templojafaño jicafutuuhi. Jaabo paryi toojafaño naajeteque
eheetavuumoco isivi inuusuubo. Miyaminaa nihibamico ubuunanihicaumo mesanoco
gavaracuubo, bu nimiihumico anaajehicaumo icaganoco gavaracuubo.
13 Jaaboro diitoco nuubo: Miiro Caatinihaamefaño noono: Taaja Moocaanima iimaa-
jareji, noonoro. Jaarujaco amiihai nanivaminaa iijatiro miminiiyuhi.
14 Jaajafaño diibojaa saaumo aatyimetimeheje, iigotimeheje icano. Jaamoco buheesu-
ubo.
15 Jaanoco sacerdotemi aivojito, caatinimiinaa icamo sihidi ejeevanoco Jesu
omoonihicaunoco aatyimeumoro, bu templojafaño seeme coovadiinamaaiuhi: ¡Aivojiibo
David Iyaachico mihimo! noomoro asahaguehicaunoco icano aatyimeumoro sihidi
sifiiratuuhi.
16 Jaamoro Jesuco nuuhi: ¿Naa guubuuhi jito jilli onoonoco? noomoro.
Jaanegui Jesu iimusuuhi: Jiihi, guubuhi. ¿Nacu amiihai Caatinihaamefaño toonoti olli
onoonoco memeecitihi? Miiro jilli noono:
Iijoho deetavehi seeme, bu mifañoco aaduseheje imino cahacisu masico imasivaqui,
noonoro.
17 Jilli nooboro diitoco ejeevesuuboro tuucuumiti fuubo Betania cuumijaago. Jaacuumivi
cigaubo.

Jesu Higuera Onoohoco Faijahi Inoovatama Achahaneguiiha.
(Mr 11.12-14, 20-26)

18 Jaano fucuro Jesu tuucuumijaago siino uhuumiuboco ajeba aivuuhi.
19 Jaabo atyimeuhi higuerahoco jiihaijiniri icahoco. Jaahoco meeciturubaaca inoo-
vatama chahauho jilli boti aamenereu. Jaaneguiiha Jesu toohoco nuuhi: Ufucuro siino
noovacuujitihi, nooboro.
Jaasumiro tooho chuumucuuhi.
20 Jaanoco aatyimeumoro ijiibogominaa sihidi jabafiituuhi. Jaamoro diiboco dilluumo:
¿Milli jaaho tooho goovacani cheemehi? noomoro.
21 Jaaneguiiha Jesu diitoco nuuhi: Miyanotiro amiihaico neehi, miyaano miyaavo-
goma mihicamoro: ¿Nacaha miyaano? nootimo mihicahachiiji jino uujoho higuerahoco
omoonibadi momooniji. Tolliro bu jiibaico meneejirahi: Jinooti eedeenenere muuaifaño
difoo, munuuruva feejiruno.
22 Jaabadiro bu paryiicino Moocaanico midillunoco mimiyaavogohachiiji magaayiciji.

Jesu Mitya Iiji.
(Mr 11.27-33; Lc 20.1-8)

23 Jaadi Jesu templojafaño ufuuboro jiibeguehicaunaaca diibojaago saaumo sacerdotemi aivoji to, judiomi quillahuto icano. Jaamoro diiboco dilluumo: ¿Jineje mityari iijoho jilli moonihicahi? ¿Miijoho ico tomityaco acihi? noomoro.

24 Jaaneguiiha Jesu diitoco iimusuuhi: Uujoho bu amiihaico tolliro dilluji. Jaanoco uco mihiimusuhachiiji amiihaico neeji comityari jilli omoonihicanoco.

25 ¿Miijoho nacu Juaco galluuhi initiqui? ¿Moocaani, nacu miyaminaa? nooboro.

Jaaneguiiha sanomiro iimaacasiumo: Moocaani galluuhi, munuuruva, miihaico: ¿Collihi janabuu mimiyaavogotihi? neejiruubo.

26 Jaanoti bu: Miyaminaa, munuuruva, miihaico miyaminaa moonijirahi. Miiro paryi miyaminaa miyaaveguehi Jua Moocaani iimaaminaafi iicaunoco, noomoro.

27 Jaamaño Jesuco: Magaajatihi, nuumo.

Jaaneguiiha diitoco nuubo: Jii, jaaneguiiha bu uujoho amiihaico neejitihi jineje mityari jilli omooninoco, nooboro.

Saafi Seemenemisi Miimisiici Icamisivi Ohoovicino.

28 Jaadi Jesu nuuhi: ¿Naa amiihaidi jino milli? Saafi seemenetisi miimisiici icauhi. Jaamisiti saafiico caani nuuhi: Guihi, tabaacuco diicito, nooboro.

29 Jaarunaa illi iimusuuhi: Chahano, imogotihi, nooboro. Jaaruubo eesamaaiuboro fuuhi iicituubo.

30 Jaaneguiiha bu caani saafi illijaago ufuuboro tolliro bu nuuhi. Jaanegui diibo iimusuuhi: Jii, feeji, nooboro. Jaaruubo fuutihi.

31 Jaaneguiiha amiihaidi, ¿cajaani fine caani iimogonoco eetavuuhi? nooboro.

Jaaneguiiha diito nuuhi: Iticoni unuubo, noomoro.

Jaaneguiiha Jesu diitoco nuuhi: Miyanotiro amiihaico neehi, impuesto jaadusuminaa, bu ajeva gaigoomi icamo Moocaani aivojifaño jicamaaiji amiihai imegaviro.

32 Miiro Jua Nitiminaafi: Jilli imino mihica, nooboro amiihaico ijiibogovaubo. Jaaruboco mimiyaavuguutihi. Jaanoti naha impuesto jaadusuminaa, bu ajeva gaigoomi icamo diiboco miyaavuguuhi. Jaanoco amiihai mahatyimecuurumo amiihai imitico mejeevesumoro mimiyaavuguutihi, nooboro.

Iimitino Dudicamaajeminaavi Ohoovicino.
(Mr 12.1-12; Lc 20.9-19)

33 Jino bu sibogoco muguubu: Fagui abajaabo sihidi baacuco abasuuborohallidi cuhufono meegueuhi, bu jaaboro imahamitahojico eetavuubo, bu torrehacico eetavuubo tohaciti toonoco iteemequi.

Jaaboro tofaguico dudicamaajeminaaco ificuuboro sihi fuubo.

34 Jaadi toono onoovauno anaamucuudi iicojiminaaco diitojaa galluubo imañoco diibojaago igalluuqui.

35 Jaarumoco tofagui dudicamaajeminaa diitoco agaayiciumoro saafiico aamiumo. Jaanoti saafiico gaicaaumo, bu saafiico guiisiri aamiumo icano.

36 Jaaneguiiha ihabajaabo siino galluuhi guiraano itoomominaaco. Jaarumoco idudicamaajeminaa diitoco iticoniomoco omooniubadiro moonihi.

37 Jaanoma iicaubo illico galluubo: Fine achico bociguejimo, nooboro.

38 Jaaruuboco aatyimeumoro idudicamaajeminaa noocasiuhi: Jaani paryi ibusumijeque agaayicijiibo. Masii magaicaauqui. Jaamoro paryi jinoma mihicaqui, noomoro

39 diiboco agaayiciumoro tofaguiti buhigovi asatyumoro gaicaaumo,

40 nooboro. Unuudi Jesu diitoco dilluuhi: Fine jaadi tofagui abajaabo asaadi, ¿milli fine diitoco moonijiibo? nooboro.

41 Jaaneguiiha nuumo: Eti bu diitoco agaisiraiciiboro sitaaco tofaguifaño ficujiibo ibasuta noovaco onoovano ticovovi diiboco imañoco ihacihicaqui, noomoro.

42 Jaaneguiiha Jesu diitoco nuuhi: ¿Nacu amiihai jilli Caatinihaamefaño onoonoco memeecihicatihi? Miiro jilli noono:

Guiisiri iijanoco eetavoniciimo imiguiisibaco itihisumoro gañiihi. Jaarunofaño saafi agaajaabo tobaco dojicuviro iciihi toba iminoco agaajamaño. Jaaboro aivo imimaño ficuubo. Jinooco Aivojiibo eetavehi. Jaano miihaidi aivo sihidi jeevahi, noono Caatinihaamefaño.

43 Jaaneguiiha jino amiihaico neehi: Amiihaiditi Moocaani ihaivojico dumitiicijiibo. Jaaboro sitaaco acijiibo diibedi imino iicamoco.

44 Jaanoti bu oono guiisiba onoobati neehi: Cajaatyohacho tobahallivi aacotomo gafaryu-
namaaiji. Jaanoti toba cajaatyohallivihacho aacotomoco quicheyiicijiiba, nooboro.* Jilli
nuubo Jesu diiboco imiyaavogotimoco ufucu omoonijinoco.
45 Jaanoco sacerdotemi aivojito, bu fariseomi icamo Jesu oovicinoco uguubuumoro
gaajaciumo diitediti tolli unuunoco.
46 Jaamoro diiboco gaayiciujirumo. Jaarumo miyaminaaco iguiuhi Jesu Moocaani
iimaaminaafi iicaunoco imino agaajaumaño.

22

Taabava Jiibaimovi Ohoovicino.

1 Jaadi bu Jesu siino ticovauhi siinovi ooviciiboro diitoco ijiibogoobo jilli nooboro:
2 Niqueje aivoji jeevahi oono aivojiibo illi taabava jiibaimoco eheetavuubobadi.
3 Jaabo ijeecivominaaco galluubo imogaibico aacicuumoco ihicitequi. Jaarunofaño diito
imuguutihi asaanoco.
4 Jaaneguiiha bu siino saafiico galluubo jilli nooboro: Nooto diitoco machuta pary eetavocinicuuhi. Tañiivimico gaisiraicisucuuhi, bu saatoho idiiribasuhicamehejeque icano.
Jaano pary imibaicinicuuhi ijiibaiminivacuuqui, nooboro.
5 Jaarunoco diito ihimuhuminaa: Jii, nuutihi. Jilliro sihigueheje foocinimo, saafi
ifaguinojaago. Jaanoti saafi inaajetejaago fuuhi.
6 Jaanoti sanodimo ihaivojiibo jeecivominaaco agaayiciumoro ahaamiumoro gaicaauhi.
7 Jaaneri ihaivojiibo sihidiro isifiiratuuboro isoldaomico galluuhi diito gaicaauminaaco
agaisiraicimoro tuucuumije iijanoco ijigasuqui.
8 Jaadi ijeecivominaaco nuubo: Pary jino imibaicinicuuno mijiibaiminiqui. Jaarunofaño
jaatyo imuhuminaa imitimaño saatihi.
9 Jaaneguiiha cuumifeenedi imiya jiihaiñeri mofoo mahatyimemeque jiibogomoro
jiibaimovi isaaqui, nooboro.
10 Jaaneguiiha ijeecivominaa miya jiihaiñeri ufuumo igaiyiiciuhi pary aatyimeudimoco
imihusemehejeque, imitimehejeque icano. Jaaneri tooja sihidi gahafuuhi.
11 Jaadi ihaivojiibo fuuhi ijiibaimoco emeecituubo. Jaabo atyimeuhi saafiico, jaaruubo
jiibaimo gaachehuco iimogotiiboro jicafututiiboco.
12 Jaaboro diiboco nuubo: Fañi, ¿milli jaabo juuga saahi jiibaimo gaachehufaño
jicafototiibo? nooboro. Jaarunaa diibo iimusuutihi.
13 Jaaneguiiha ihaivojiibo ijiicavominaaco nuuhi: Ajaanico magaayicimoro misisi
itihaiñoco, ihuseneque icano. Jaamoro buhigo icivohigo magañii. Tahigo ataajihigo,
igaiñooco ojisujihigo icano.
14 Miiro sihidi cuuhuvacafetejimo. Jaarumoti miidimoro icicafeteji, nooboro.

Impuestoditi Ihiimaano.
(Mr 12.13-17; Lc 20.20-25)

15 Jaanoma iicamo fariseomi ufuumoro iimaacasiuhi diibohallivi diiboco iifurumo
imitino inuusuqui.
16 Jaamoro diitototi saatohoco galluumo, sano Herodeotoma. Jaamo ufuumoro Jesuco nuuhi: Jiibogominaafi, miihai magaajahi iijoho miyaanoco eneehifinoco, bu tolliro
miyanotiro iijoho Moocaanijaa ofoono jiihaico diibeguehicahi miyaminaa ihiimaanoco
jeecivotiiboro. Miyaminaaco jilli jeebiibatiro, onootatimaño.
17 Jaaneguiiha jinooti miihaico dinoo: ¿Naa iidi imino romanomi aivojiiboco impuestoco
majaaduno? ¿Nacu milli? noomoro.
18 Jaarunofaño Jesu diito imitino eesamaaiumoro unuunoco agaajacuuboro nuuhi:
¡Bañifiiraminaa mihicamo! ¿Collihi uco imitinofaño magañiisujirahi?
19 Eneecata toono impuestoco majaaduhicajeque uco mihifusu, nooboro.
Jaaneguiiha sivaumo safucuo jaada ticovovi ijaada iicajeque.
20 Jaajeque emeeciuboro Jesu diitoco dilluuhi: ¿Miijoho ime nacu jihime, bu jino imomo
icano? nooboro.
21 Jaanegui nuumo: Romanomi aivojiibo ime, noomoro.
Jaaneguiiha Jesu diitoco nuuhi: Diiboco mahaci diibono iicanoco. Jaanoti Moocaanico
mahaci Moocaanino iicanoco, nooboro.
22 Jaanoco diito uguubuumoro sihidi eetyeuhi. Jaamoro diiboco ejeevesuumoro fuumo.

Siino Mubuheetejinoti Idilluno.
(Mr 12.18-27; Lc 20.27-40)

---

* **21:44** Sahaamefaño toversiculoco ficuutimo.

23 Tufucuro bu saatoho saduceomɨoto fuuhi Jesuco emeecɨtuumo. Jaamo saduceomɨ
uchuumucuumo siino mubuheetejino chahaji, noonɨcɨhi. Jaamaño Jesuco jillɨ nuumo:
24 Jɨɨbogomɨnaafi, Moise tajɨɨbauhi: Saafi ataabavaabo seemevatɨɨboro ochoomohachiijɨ,
inahabo ifibaijɨgoco ɨɨcɨɨboro diigoma iseemevaqui inahabobuuna, nooboro.
25 Jaabadɨ mɨɨhaifeenevɨ ɨicaumo sahinooto sahuse juugahusetɨ miimɨsiicɨ ɨdɨino ɨicaumo.
Jaamotɨ ɨtɨconɨoobo ataabavaubo seemevatɨɨboro guijeveuhi. Jaaneguiiha inahabo
ifibaijɨgoco ɨcɨuhi.
26 Jaabo bu tollɨro icauhi. Jaano allɨvɨoobo bu diigoco ɨɨcɨuboro tollɨro icauhi. Jaabadɨro
paryɨ famooro saafigomaryo imivocafutuhi.
27 Jaanobuunatɨ bu diigo tollɨro guijeveuhi.
28 Jaamo guijevefañotɨ siino ubuheetedɨ, ¿cajaanɨ taabaji? fɨne, paryɨ diito diigoco
ataabavacuumaño, noomoro.
29 Jaaneguiiha Jesu diitoco iimusuuhi: Amɨɨhai aivo magaajatɨhi Caatɨnɨhaame onoonoco
magaajatɨhi, bu Moocaani mityaco magaajatɨhi icano.
30 Mɨɨro iguijevecuumo siino ubuheetedɨ taabavacujitɨmo, bu iseemeque tajenɨcɨjitɨmo
icano. Jillɨro Moocaani toomomɨnaa niquejefaño iicamobadɨro jeevacujimo.
31 Jaanotɨ oono uchuumucuumo siino ubuheetejinotɨ neehi: ¿Nacu amɨɨhai memeecɨtɨhi
Caatɨnɨhaamefaño Moocaani amɨɨhaico onoonoco? Mɨɨro jillɨ noobo:
32 Uujoho Abraham, Isaac, Jacob icamo Aivojɨɨbo, nooboro. Jaabo Moocaani uchuumu-
cuumo Aivojɨɨbo icatɨno, ubuheeme Aivojɨɨboro, nooboro.
33 Jillɨ unuunoco miyamɨnaa uguubuumoro sihidɨro jabafiituuhi ijɨɨbegueri.

Ibocɨma Iicano Tajɨɨba.
(Mr 12.28-34)

34 Jaabo Jesu saduceomɨco ɨllɨɨnocɨunoco fariseomɨ uguubuumoro igaivuuhi.
35 Jaamotɨ saafi Caatɨnɨmɨnaafi iicaubo Jesuco ɨɨfuruubo ɨnɨsuubo dilluuhi:
36 Jɨɨbogomɨnaafi, ¿cono aivo tajɨɨbatɨ aivo obocɨno? nooboro.
37 Jaaneguiiha Jesu diiboco nuuhi: Dihaivojɨɨbo Moocaanico gaijɨ paryɨ dijeebɨɨmaryo,
paryɨ difiimaryo, bu paryɨ dihesamaajemaryo icano, noonoro.
38 Jino aivo ibocɨma iicano tajɨɨba, aivo imiyaano.
39 Jaano allɨvɨono bu aivo tobadɨro jeevahi. Jano jillɨ neehi: Sitaaco gaijɨ difiico
agaijɨbadɨro, noonoro.
40 Jinoocɨvɨ Moise tajɨɨba tanoocɨnɨhi, bu Moocaani iimaamɨnaa jɨɨbogo tanoocɨnɨhi icano,
nooboro.

¿Mɨɨjoho Iyaachi Fɨne Cristo?
(Mr 12.35-37; Lc 20.41-44)

41 Jaamo ifariseomɨ tooneriro iicaumoco
42 Jesu dilluuhi: ¿Mɨllɨ amɨɨhai mehesɨcɨnɨhi Cristoditɨ? ¿Mɨɨjoho iyaachi fɨne? nooboro.
Jaanegui nuumo: David iyaachi, noomoro.
43 Jaaneguiiha Jesu diitoco nuuhi: ¿Jaabo bu mɨllɨ David icaruubo Moocaani Gaijafeenedɨ
iimaaubo: Tahaivojɨɨbo, nuuhi? Mɨɨro bu nuubo:
44 Mohaivojɨɨbo Moocaani nuuhi Tahaivojɨɨbo Cristoco: Tamiyanaagonovɨ casɨɨvo
ditɨhaiguiino dimɨnaaco uujoho ificuunohachuta, nooboro.
45 ¿Jaabo bu mɨllɨtɨ Cristo David iyaachi iicajirahi, David iicaruubohacho diiboco:
Aivojɨɨbo, unuuno? nooboro.
46 Jaarunaa diiboco mɨɨhaiñooba ajashuno iimusuutɨhi. Toonotɨro ɨvɨ mɨɨhaiñooba diiboco
ajashuno dillucuutɨhi.

23

Jesu Fariseomɨ, Bu Caatɨnɨmɨnaa Icamo Imitɨco Neehi.
(Mr 12.38-40; Lc 11.37-54; 20.45-47)

1 Jaaboro Jesu ijɨɨbogomɨnaaco, bu miyamɨnaaco icano nuuhi:
2 Oono fariseomɨ, caatɨnɨmɨnaa icamo: Moise tajɨɨbaco magaajasuhicano mityama mihic-
ahi, noomoro esɨcɨnɨhicahi.
3 Jaaneguiiha amɨɨhai diito onoonoco: Jii, meneehica. Jaamoro diito onoonoco paryɨ
momoonɨhica. Jaarumo iicabadɨ mihicadino. Diito: Imino mihica, nuurumo imitɨno
icahicahi.
4 Mɨɨro sihidɨ jeevanoco miyamɨnaahallɨvɨ ficuhicamo miyamɨnaa imoonɨqui. Jaarumo
diitoco ajashunogayɨ amusuhicatɨmo.
5 Jillɨ miyamɨnaa ihatyɨmequiro fanoovaaco moonɨhicamo. Mɨɨro imeguehicamo
ihɨmecunohallɨdɨ, bu ihusequejenehallɨdɨ icano satyehicamo gaachehubaryunohallɨvɨ

tajɨɨba onoonoco acaatɨnɨnehejeque, bu gaachehunoco jɨcamaaihicamo fanoovano janaanɨcɨvɨ ifallahino acaamovonoonoco.
6 Jaamoro bu imeguehicamo jɨɨbaimonofañoo aivo iimimañejeri iicanoco, bu sinagogajanofañoo imiya icaganofañoo ɨgɨcɨnɨnoco icano.
7 Bu tollɨro cuuminofañoo diitoco miyamɨnaa aivo bocɨgomoro idillunoco imeguehicamo, bu diitoco: Gaajamɨnaa, onoonoco imeguehicamo icano.
8 Jaanotɨ ɨvɨ amɨɨhai mihimeguedino amɨɨhaico miyamɨnaa: Gaajamɨnaa, onoonoco. Mɨɨro samɨnaaro amɨɨhai ɨdɨɨboro amɨɨhai gaajamɨnaafi Cristo.
9 Bu jiinɨjehallɨvɨ mɨɨhaiñoobaco: Caani, meneedino, ɨdɨɨboro amɨɨhai Caani niquejefañoo iicaabo.
10 Bu mihimeguedino amɨɨhaico saatoho: Aivojɨɨbo, onoonoco. Mɨɨro ɨdɨɨboro amɨɨhai Aivojɨɨbo Cristo.
11 Sitaaco ejeecɨvoobo amɨɨhaifeenevɨ diibo aivo sihidɨ ejeevaabo.
12 Mɨɨro: Uujoho sihidɨ jeevahi, onoobo guiinonɨcafeteji. Jaanotɨ: Sihidɨ jeevatɨhi, onoobo sihidɨ jeevano miniiyucafeteji.
13 Jaanotɨ ɨdaasucani amɨɨhai fariseomɨ, caatɨnɨmɨnaa icamo mihicaji. Bañɨfiiramɨnaa mihicamo. Mɨɨro amɨɨhai niqueje guhugaco cuhufono mafabaacuhicahi sita tahɨ jɨcafototɨmo iicaqui. Bu amɨɨhai mɨjɨcafetehicatɨhi, bu ɨjɨcafetejirumoco mɨjɨcafutusuhicatɨhi icano.
14 Ɨdaasucani amɨɨhai fariseomɨ, caatɨnɨmɨnaa icamo mihicaji. Bañɨfiiramɨnaa mihicamo. Mɨɨro gaigoomɨ fibaijɨto iicamo iijanooco mudumɨtɨɨcɨhicahi. Jaamoro jillɨ ɨɨfurumo Moocaanima gueenene mihiimaahicahi. Jaamaño amɨɨhai aivo guiraano mahaamɨcafeteji.*
15 Ɨdaasucani amɨɨhai fariseomɨ, caatɨnɨmɨnaa icamo mihicaji, bañɨfiiramɨnaa mihicamo. Amɨɨhai jiinɨjeneri, muuaiñeri icano tehesino mɨhɨguehicahi saatohoco mɨhɨcɨmoro amɨɨhai iijɨco mɨjɨɨbeguequi. Jaamoco mahatyɨmesumi aivo diitoco amɨɨhai imitɨ janaanɨcɨvɨ meheetavehicahi cɨɨjɨgaifañoo ifeequi.
16 Ɨdaasucani amɨɨhai mihicaji agaajatɨno jɨɨbogomɨnaa, aatyɨmetɨmo sɨɨgomɨnaabadɨ mihicamo meneehicahi: Saatoho temploja momofañodɨ: Aivo miyaano, onoono, toono sihidɨ jeevatɨhi. Jaanotɨ naha toojao orofañodɨ: Aivo miyaano, onoono, toono naha aivo sihidɨ jeevahi, meneehicahi.
17 Gaajatɨcanimo, amɨɨhai aallɨɨnoma machahamobadɨ mihicamo. ¿Cono nacu aivo imiyaano, oro, nacu itemploja ihoroco Moocaanidi iimibachuno?
18 Tollɨro bu meneehicahi: Saatoho jeecɨvojɨcɨcɨfañodɨ: Aivo miyaano, onoono sihidɨ jeevatɨhi. Jaanotɨ naha tojɨcɨcɨfañoo iicano ijeecɨvofañodɨ: Aivo miyaano, onoono toono naha sihidɨ jeevahi, meneehicahi.
19 Gaajatɨcanimo, amɨɨhai aatyɨmetɨmobadɨ mihicamo tollɨ meneehicahi. ¿Cono nacu aivo imiyaano ijeecɨvo, nacu ifajɨcɨci ijeecɨvoco Moocaanidi iimibachuno?
20 Mɨɨro tojɨcɨcɨfañodɨ: Miyaano, onoobo, bu tojɨcɨcɨfañoo iicanomaryo bu neehi.
21 Jaabadɨro bu templojafañodɨ: Miyaano, onoobo, bu Moocaani toojafañoo iicaabofañodɨ bu neehi.
22 Jaabadɨro bu niquejefañodɨ: Miyaano, onoobo, bu toojefañoo Moocaani aivojɨ icagafañodɨ neehi, bu togafañoo ɨgɨcɨnɨɨbo Moocaanifañodɨ neehi.
23 Jaamaño ɨdaasucani mihicaji amɨɨhai fariseomɨ, caatɨnɨmɨnaa icamo. Bañɨfiiramɨnaa mihicamo. Amɨɨhai Moocaani onoobadɨ diiboco paryɨ mahacɨhicahi mentahiibai aamenegayɨmaryo, bu anisiibai aamenegayɨmaryo, bu cominohiibai aamenegayɨmaryo icano. Jaarumo tajɨɨbatɨ aivo imiyaano onoonobadɨ momoonɨhicatɨhi. Jaano jino toono imi ica, ɨdaasugo, miyaavogo icano. Jinooco aivo momoonɨjirahi sanoocoro momoonɨnoguiinodɨ siino jeevesutɨmo.
24 Amɨɨhai aatyɨmetɨmobadɨ mihicamo saatohoco mɨsɨɨguehicamo jootobaco magañɨɨmoro guiraaruubo camelloma mafaayɨhicahi amɨɨhai jeebɨɨfañoo.
25 Ɨdaasucani mihicaji amɨɨhai fariseomɨ, caatɨnɨmɨnaa icamo: Bañɨfiiramɨnaa mihicamo, guirihillunoco, butajeneque icano allɨcoro minitɨhicahi. Jaarumo amɨɨhai jeebɨɨfañoo sano nanivariro magahafɨcɨnɨhi, fanoova imogori magahafɨcɨnɨhi, icano.
26 Fariseomɨ amɨɨhai aallɨɨnoma machahamobadɨ mihicamo amɨɨhai jeebɨɨnoco minitɨ ɨtɨconɨ oono guirihillunoco, butajeneque icano fañooco minitɨnɨcɨbadɨ. Jaadɨ jari bu amɨɨhai allɨomo imiteji.
27 Ɨdaasucani amɨɨhai mihicaji fariseomɨ, caatɨnɨmɨnaa icamo: Bañɨfiiramɨnaa mihicamo, cɨɨhojɨhallɨ imino iimibachucɨnɨbadɨ mejeevamo. Mɨɨro allɨohojɨ imino imibachucɨnɨrahi. Jaaruno fañoohojɨ ɨdicuno uchuumucuumo bacɨnoma fanoo ɨdicu gahafɨcɨnɨhi.

---

* **23:14** Sahaamefañoo toversiculoco ficuutɨmo.

28 Jaabadɨ amɨɨhai mejeevahi. Jillɨ amɨɨhai allɨotoro miyamɨnaa ɨmefeenevɨ imimobadɨ
mejeevahi. Jaarunofaño amɨɨhai jeebɨɨfaño sano bañɨfiiraro gahafɨcɨnɨhi, bu sano imitɨro
gahafɨcɨnɨhi icano.
29 Ɨdaasucani amɨɨhai mihicaji fariseomɨ, caatɨnɨmɨnaa icamo: Bañɨfiiramɨnaa mihi-
camo. Amɨɨhai Moocaani iimaamɨnaaɨvɨ cɨɨhojɨnoco mihimibachumoro allɨco minicuhic-
ahi. Jaamoro deecanoco mificuhicahi imihuseuno miyamɨnaa cɨɨhojɨnoco.
30 Jaamoro jillɨ meneehicahi: Mɨɨhai sɨɨcɨje moheedetemɨhai iicausumi mihicauruva jino
Moocaani iimaamɨnaaco agaicaaumobadɨ mihicaujitɨrahi, noomoro.
31 Tollɨ monoomaño amɨɨhai Moocaani iimaamɨnaaco agaicaaumo ɨyaachimɨhai mihi-
canoco magaajasuhi.
32 Jaaneguiiha suufenɨtɨmo momoonɨ oono amɨɨhai eedeetemɨhai ɨtɨconɨunoco.
33 Amɨɨhai jiinimomɨ, jiinimomɨ cuumiotobadɨ mihicamo. ¿Mɨllɨ mataajaji cɨɨjɨgaifaño
agañɨɨjinotɨ?
34 Tooneguiiha amɨɨhaijaago uujoho galluuji Moocaani iimaamɨnaaco, gaajamɨnaaco,
jɨɨbogomɨnaaco icano. Jaamoco amɨɨhai saatohoco magaisiraicɨji, bu saatohoco ɨmohovɨ
metetecuji. Jaanotɨ bu saatohoco sinagogajanofaño mahaamɨji. Jaamoro diitoco siicu-
umitɨ, siicuumitɨ icano mubucasiji.
35 Jaamaño amɨɨhaihallɨvɨ icajino paryɨ imifiiuno miyamɨnaaco agaisiraicɨuno tɨɨjoho
jaada, Abel guijevetɨ ɨtɨcovano Zacariaco Berequia achico iguijenɨunovɨ. Mɨɨro amɨɨhai
diiboco magaicaauhi templojafaño iimimaño, jeecɨvomaño icanofeeneo situvɨ.
36 Miyanotɨro jino amɨɨhaico neehi, paryɨ diito jaada jisumio miyamɨnaahallɨvɨ minifeteji.

Jesu Jerusale Cuumihallɨvɨ Taahi.
(Lc 13.34-35)

37 Jerusale cuumi, Jerusale cuumi, amɨɨhai Moocaani iimaamɨnaaco agaicaauficuumi,
bu Moocaani amɨɨhaijaago jɨɨbogomɨnaaco agalluumoco guiisibaneri mahaamɨfihi. Jaanotɨ
uujoho fahiijɨvaro imeguehicahi tuucuumi seemeque tajaagovɨ iigaiyɨɨcɨnoco oono catava
iseemeque ijɨjecuguiino iigaiyɨɨcɨnɨcɨbadɨ. Jaarunoco amɨɨhai mihimeguehicatɨhi.
38 Eneecau bu magaaja amɨɨhai iijano jihovonedi fiiveteji.
39 Jino amɨɨhaico neehi: Uco siino mahatyɨmecujitɨhi jari johono uco: Imicani Aivojɨɨbo
momofeenedɨ asaabo, meneejifucu agasedɨ.

24

Jesu Temploja Ifinɨsucafetejinoco Neehi.
(Mr 13.1-2; Lc 21.5-6)

1 Jaanaa Jesu templojafañotɨ ihiinuuboro ifeequi moonɨubojaago ijɨɨbogomɨnaa asaau-
moro diiboco ɨfusuuhi temploja guiisibanoco.
2 Jaaneguiiha Jesu diitoco nuuhi: Memeecɨ paryɨ tonehejeque. Miyanotɨro amɨɨhaico
neehi: Jimañeri chahajino sababa guiisiba sibahallɨdɨ, sibahallɨdɨ icano. Paryɨ faneeri
finɨjino, nooboro.

Jiinɨje Ifinɨjino Gaajata.
(Mr 13.3-23; Lc 21.7-24; 7.22-24)

3 Jaadɨ fuumo Olivohono iicagajɨvɨ. Jahɨgo Jesu gɨcɨnɨubojaago ijɨɨbogomɨnaa ufuumoro
toovono dillutuuhi: Mihimeguehi mɨɨhaico ɨdɨɨbogonoco ¿cusumi fɨne tollɨ icajino? ¿Mɨllɨ
magaajaji ɨɨjoho siino asaajinoco, bu jiinɨje ifinɨjinoco icano? noomoro.
4 Jaaneguiiha Jesu diitoco nuuhi: Mehesɨcɨnɨ mɨɨhaiñooba amɨɨhaico bañɨdino.
5 Ajashujitɨmo tamomofañodɨ asaano: Uujoho Cristo, noomoro. Jaamoro sihidɨ
miyamɨnaaco bañɨjimo.
6 Bu mɨnaano icaji juuga, jahɨgo icano. Jaarunotɨ mihiguetedino, mɨɨro tollɨ icajino.
Jaaruno toono jiinɨje ifinɨjino icatɨno.
7 Tusumi siijiinɨjeoto siijiinɨjeotoma moonɨcasiji, bu siicuumioto siicuumiotoma
moonɨcasiji icano. Jaasumi ajebano icaji, sihidɨ guihuvano icaji. Jaabadɨro bu jiinɨje
maryɨbaji fahɨgovavɨ.
8 Jaano jino ɨdaasuhiica ɨtɨcovajino.
9 Jaasumi amɨɨhaico acɨjimo ɨdaasuno momoonɨcafetequi, bu amɨɨhaico gaicaaujimo.
Paryɨ jiinɨjemɨnaa amɨɨhaico jɨɨheveji tahallɨtɨ.
10 Jaasumi ajashutɨmo saatoho imiyaavogoco jeevesuji. Jaamoro jɨɨhevecasijimo, bu
fahɨgovavɨ inahabomɨco ɨdaasuno moonɨsujimo.
11 Bu sihidɨ bañɨmɨnaa icaji: Mɨɨhai Moocaanifañodɨ mihiimaahi, noomoro ajashutɨno
miyamɨnaaco bañɨjimo.
12 Jaano sihidɨ imitɨ iicaneri fahɨgovavɨ gaijɨcasijitɨmo.
13 Jaarunofaño quehecuno imiyaavogofaño icaaboro nijequevɨ ɨɨfotoobo taajaji.

14 Jaanoti jino aivoji jiibogo iimibogo fanoojiinijeriro jiibogocafeteji. Jaadi jari jiinije finiji.
15 Miiro Moocaani iimaaminaafi Daniel caatiniuhi: Jaadi idicuno imitino omooniiboro
ifinisujiibediti. Jaano iimimañovi iifutucuunoco mahatyimedi jihaamefaño onoonoco
mihiifinicihicamo magaaja.
16 Jaamoro Judeari mihicamo ifabaijaagovi magaa.
17 Jaanoti bu amiihai iijahalliri mihicamo fañoojavi mefeedino siinoco mihiciqui.
Toonotiro magaacu.
18 Jaanoti bu faguifaño iicamo muhuumidino amiihai gaachehuco mihicivamo.
19 Jaanoti idaasucani icajimo gaigoomi tusumi oovato iicamo, bu mifañotio seehejema
iicamo icano. ¿Milli bu goovano gaajirumo?
20 Jaaneguiiha Moocaanico midillu: Amiihai magaajifucu jiinijafucu icadino, bu
jaguisifucu icadino icano.
21 Miiro jino sihidi ejeevano idaasu icaji eedeevi jiinije ifiivuunotiro achahanicino, bu
siino ufucuro achahacujino icano.
22 Jaarunoco Moocaani gueenene icasujitihi gueenene iicaruva tusumi iicajimoti
miihaiñooba ataajajitiruneguiiha. Jaanoti diibo iicicuumo gaijirari toono idaasuno
gueenene icasujitiibo.
23 Jaasumi amiihaico saatoho neeji: Memeeci jaani Cristo, memeeci jaadi Cristo, onoodi:
Miyaano, meneedino.
24 Miiro saajimo bañiminaa: Uujoho Cristo, noomoro, bu: Uujoho Moocaani
iimaaminaafi, noomoro. Jaamoro sihidi ejeevanehejeque iifusujimo miyaminaaco
ibañiqui, bu tolliro Moocaani iicimoco bañijirumo icano.
25 Tooneguiiha jino amiihaico imegaviro nuucuuhi.
26 Jaaneguiiha amiihaico: Memeeci johono sicaihigoti saabo, onoodi memeecitedino.
Jaanoti bu: Juuga jino mecufaño icaabo, onoodi mimiyaaveguedino.
27 Jaanoti uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo asaajino jilli jeevaji; oono sisi anamebano
aamijiti nijequevi aachicinicibadi icajino. Jaanoco faaboho miyaminaafi atyimeji.
28 Miiro chuumuhu iicahigo añimi igaivefihi. Jaabadi niinofucuuvi imiyaavogotimoco
idaasuno ifeteji.

Jilli Siino Saajiibo Cristo Miyaminaafibadi Ifiivuubo.
(Mr 13.24-37; Lc 21.25-33; 21.26-30, 34-36)

29 Jaano toono idaasuhicafucuje afatyonobuunatiro cuujeo nihiba jabaaveji, bu fu-
cuo nihiba achicicujitihi, bu meeciri niquejefañoti aifeji, bu niquejefaño iicano sefano
maryibaji.
30 Jaadi naha jarihiica iifuvusujino uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo asaajino. Jaaneri
paryi bu jiinije cuuminominaa ataacasimoro atyimejimo uujoho Miyaminaafibadi Ifiivu-
ubo niqueje aimuufairi sihidi mityano, ovosiino asaanoco.
31 Jaaboro tatyoomominaaco galluuji paryiicino fanoojiinijeti tatya iicamoco miriicu
sefano ojidi iigaiyiiciqui.
32 Jaaneguiiha oono higuerahotiro magaaja; miiro ficaba ifiiticusumi bohono
aamevafiho. Jaanoti magaajanicihi ficaba ifiiticunoco.
33 Jaabadiro bu paryi jineheje iicacuudi magaajacu finifucu ifiiticunoco.
34 Miyanotiro amiihaico neehi: Paryi jilli icajino tusumio miyaminaa guijevetinaacaro.
35 Niqueje, bu jiinije icano finiji. Jaanoti taaji ufucu finijitihi.
36 Jaaruno jiinije ifinijifucuco miihaiñooba ajashuno gaajatihi Moocaani toomominaa
icarumo, bu uujoho Moocaani Seemene icaruubo icano, Łdiiboro Moocaani tufucuco
gaajahi.
37 Miiro johono Noe iicausumi iicaubadiro icajino uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo
asaano.
38 Miiro toodihivi johono nifaiba chahaunaacahiica miyaminaa machumoro, adumoro,
bu taabavamoro, illemihaico tajenimoro icano icahicauhi. Jaanaaca Noemi imeenegafaño
jicafutuuhi;
39 Jaamo gaajaciutimoco nifaiba macanisuuhi famoocoro. Jaabadireji bu tolliro uujoho
Miyaminaafibadi Ifiivuubo asaadi icajino.
40 Jaasumi miimisiici gaifiimisi bajifaño iicaji. Jaamisiti saafi imiyaaveguehicatiibo
satyocafeteji diiboco sihidi jeevano idaasuno imooniqui. Jaanoti saafi imiyaavogoobo
fitafeteji.
41 Jaabadiro bu miimifeeci icaji acaasumife. Jaamifeti saafigo imiyaaveguehicatigo
satyocafeteji diigoco sihidi idaasuno imooniqui. Jaanoti saafigo imiyaavogogo fitafeteji.
42 Jaaneguiiha amiihai mehesicinimoro motoomo gaajaratino cusumihacho Aivojiibo
saaji.

43 Jaanegui jinooco magaaja. Iija abajaabo, nanivamɨnaafi fucu toonotɨ icaaberi asaa-
jinoco igaajaruva cɨgatɨɨbo icajiruubo iijaco afaayɨcɨmoro nanitɨmo iicaqui.
44 Jaabadɨro bu amɨɨhai mihimibaicɨnɨ. Mɨɨro mehesɨcɨnɨtɨnaacaro uujoho
Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo saaji.

Imino Jeecɨvomɨnaafi, Iimitɨno Jeecɨvomɨnaafi Icano.
(Lc 12.41-48)

45 Jaaneguiiha imino jeecɨvomɨnaafi agaajaaboco ihaivojɨɨbo iijamɨnaaco
tuumusuhinɨnɨcɨhi imino machutaaco diitoco ihacɨqui.
46 Jaabo imicani icajiibo ihaivojɨɨbo onoonoco imino omoonɨɨbovɨ ihaivojɨɨbo agaseebe.
47 Miyanotɨro amɨɨhaico neehi, diiboco ihaivojɨɨbo ficuji paryɨ inehejema iijamɨnaa
toomomɨnaafitɨ.
48 Jaanotɨ saafi imitɨɨbo: Tahaivojɨɨbo goovajitɨno asaano, nooboro.
49 Saatohoco ahaamɨɨboro jillɨ tɨcovono guiriicavomɨnaama aaduuboro, amachuuboro
icaabaaca
50 gaajacɨratɨno ihaivojɨɨbo gaseji.
51 Jaaboro diiboco sihidɨ jeevano ɨdaasuno moonɨji, bu oono bañɨmɨnaaco
omoonɨjibadɨro. Jahɨgo ataacasimoro igaiñooco oojɨsujihɨgo.

25

Fahuseecɨdɨmo Bagocajamɨvɨ Ohoovɨcɨno.

1 Mɨɨro niqueje aivojɨ jeevahi fahuseecɨdɨmo bagocajamɨ icɨɨjɨgaimeecunoco ɨɨcɨumoro
fuuhi taabava jɨɨbaimojaago ataabavaaboco inahabonɨqui.
2 Jaamotɨ sahusedɨfigova imino imibaivuutɨhi. Jaanotɨ sahusedɨfigova imino imibaivu-
uhi.
3 Jaamo imino iimibaivuutɨmo siino icɨɨjɨgaimeecunoco ifañonɨqui satyuutɨhi.
4 Jaanotɨ imino iimibaivuumo icɨɨjɨgaimeecunofaño ifafaihunoco satyuuhi, bu botel-
lanofaño satyuumo icano.
5 Jaarunaa ataabavaujiibo goovano agaseutɨmaño diitoco cɨgara aivuuneguiiha
cɨgacuumo.
6 Jaanaaca fucufeenevɨ guubuvusuuno sefano unuuno: ¡Saacuubo taabavamɨnaafi mutu-
umutucu! noomoro.
7 Jaaneguiiha paryɨ tobagocajamɨ agañiivuumoro icɨɨjɨgaimeecunoco nɨfutusuhi.
8 Jaanaaca iimibaivuutɨfigueheje oono iimibaivuufiguehejeque nuuhi: Mɨɨhaico
amɨɨhai cɨɨjɨgaifaihunotɨ ajashunogayɨ mahaci. Jino mocɨɨjɨgaimecuno jabaacamaaicuuhi,
noomoro.
9 Jaarunofaño iimibaivuufigueheje diitoco iimusuuhi: Chahano, mɨɨhaidi ɨɨfetejitɨruno,
bu amɨɨhaidi ɨɨfetejitɨruno icano. Amɨɨhairyo mofoomoro amɨɨhaiñotɨ manaajete, noomoro.
10 Jaaneguiiha sahusedɨmo iimibaivuutɨmo cɨɨjɨgaifaihutɨ inaajequi ufuunobuujɨnaago
taabavamɨnaafi gaseuhi. Jaaboma iimibaivucuumo toojafaño jɨcafutuuhi igaasequi. Jaadɨ
iguhugaco fabaacucuumo.
11 Jaanobuunatɨ saafigova agaseumoro nuuhi: Aivojɨɨbo, aivojɨɨbo, mɨɨhaico faayɨcɨ,
noomoro.
12 Jaarunaa diibo diitoco iimusuuhi: Miyanotɨro uujoho amɨɨhaico gaajatɨhi, nooboro.
13 Jaaneguiiha jino uujoho amɨɨhaico neehi: Cɨgatɨmo mehesɨcɨnɨ, gaajaratɨno uujoho
Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo asaajifucu.

Nɨhɨbamɨvɨ Ohoovɨcɨno.

14 Mɨɨro niqueje aivojɨ jeevahi saafi miyamɨnaafi siijiinɨjevɨ ifeequi ijeecɨvomɨnaaco
ucuuhuvauboro inɨhɨbamɨco diitoco ificusuubadɨ.
15 Diitotɨ saafiico cinco mildɨjeva acɨubo. Jaanotɨ sifiico acɨubo dos mildɨjeva. Jaanotɨ
saafiico mildɨjeva acɨubo. Diitoco itɨcovoocɨvɨ acɨubo isefadɨno sahaje. Jaaboro fuucuubo.
16 Jaanobuuna cinco mildɨjevaaco agaayɨcɨubo tooneri naajeteque eetavuuhi. Jaaneri
ɨɨcɨubo siino tonoodɨnoro.
17 Jaabadɨro bu dos mildɨjevaaco agaayɨcɨubo tollɨ omoonɨuboro, bu tonoodɨnoro siino
gaayɨcɨuhi.
18 Jaanotɨ mildɨjevaaco agaayɨcɨubo ufuuboro jiinɨjeque eseediuboro ihaivojɨɨbo
nɨhɨbamɨco ficuuhi.
19 Jaanobuunatɨ goovacuutɨnotɨ siino diito aivojɨɨbo gaseuhi. Jaaboro diitoma toonoco
imibachuvaubo.
20 Tɨconɨubo oono cinco mildɨjeva aacɨubotɨ. Jaabo ihaivojɨɨboco acɨuhi diez
mildɨjevaaco: Aivojɨɨbo, uco daacɨuhi cinco mildɨjeva. Jaaneri jino siino tonoodɨnoro
ɨɨcɨno, nooboro.

21 Jaaneguiiha ihaivojiibo diiboco nuuhi: Aivo imino moonihi. Ɨijoho aivo imino
jeecivominaafi idiimihuseebe. Miidirunoco imino omoonimañoi ico siino janaanici aciji.
Jaaneguiiha disaa. Jaabo uuma imo imo diicahi.
22 Jaanobuunati gaseubo dos mildijeva bu agaayiciubo. Jaabo nuuhi ihaivojiiboco:
Aivojiibo, uco dos mildijeva daaciuhi. Jino jaaneri siino tonoodinoro iicino, nooboro.
23 Jaaneguiiha ihaivojiibo nuuhi: Aivo imino moonihi. Ɨijoho aivo imino jeecivominaafi
idiimihuseebe. Miidirunoco imino omoonimañoi ico siino sihidi aciji. Jaaneguiiha disaa.
Jaabo uuma imo imo diicahi, nooboro.
24 Jaanoti mildijeva agaayiciubo agaseuboro ihaivojiiboco nuuhi: Aivojiibo, iijoho sihidi
edeevanoco uujoho gaajahi. Miiro iijoho sihiniicihi abasutiruhigoti, bu tolliro nihibamico
diicinicihi ududicamaaitiruhigoti icano.
25 Jaamañoi ico iñihicugooboro dinihibamico jiinijefañoi ciijehinihi. Jaano jino paryi
faneeri dinihibami, nooboro.
26 Jaaneguiiha ihaivojiibo diiboco iimusuuhi: Ɨijoho agaiquiibo idiimitino
jeecivominaafi, iiro gaajacuuhi uujoho abasutiruhigoti isihiniicinoco, bu
ududicamaaitiruhigoti nihibamico iicinicinoco icano.
27 Jaaneguiiha, ¿collihi jana tañihibamico dusisutihi? Jaabo uujoho asaadi toonohallivi
janaaniciv̂i siino agaayicijirunaaca, nooboro
28 tooneri iicaumoco nuubo: Diibediti mudumitiici inihibamico. Jaamoro oono diez
mildijevama iicaaboco mahaci.
29 Miiro sihidi iicanoma iicaaboco siino janaanici acijiibo sihidi icanoma iicaqui. Jaanoti
chahanoma iicaaboti oono miidino iicarunoco dumitiicijiibo.
30 Jaanoti ajaani imitino jeecivominaafico magaayicimoro buhigo icivohigov̂i magañii.
Tahigo ataaboro igaiñooco oojisujihigo, nooboro.

Jiinijeminaaco Udugaacujino.

31 Jaadi uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo Moocaani toomominaama Aivojiiboti
iicavaabo asaaboro tahimi aivoji icagahallivi casiiveji.
32 Jaadi paryi jiinijeminaa tahimefeenevi igaiveji. Jaamoco uujoho dugaacuji, oono
ovejami toomominaafi ovejamico cabramiditi sihigovi udugaacunicibadi.
33 Jaaboro tahovejamico tamiyanaagonovi ficuji. Jaanoti cabramico tañaninaagonovi
ficuji.
34 Jaadi uujoho Aivojiibo neeji tamiyanaagotoco: Juugavi masaa. Amiihai Gui-
hirubi amiihaico imino omoonimo jino tahaivojifañoi mijicafoto siicije jiinije ifiivuunotiro
amiihaidi eheetavuunofañoi.
35 Miiro ajebavauboco uco machutaati mahaciuhi, bu adufirari iicauboco mihisuuhi, bu
siicuumioobobadi amiihaifeeneri iicausumi uco amiihai iijafañoi magaayiciuhi,
36 bu tagaachehuma achahauboco uco magaachehuniuhi, bu iguihuvauboco uco
memeecituuhi, bu civojafañoi iicauboco uco memeecituuhi icano, nooboro.
37 Jaadi uco iimimo dilluji: Aivojiibo, ¿nacu cusumi ajebari idiicauboco ico miihai
mamachusuuhi? ¿Bu cusumi adufirari idiicauboco ico miihai mihisuuhi?
38 ¿Bu cusumi nacu siicuumioobobadi idiicauboco ico miihai moojafañoi magaayiciuhi?
¿Bu cusumi ico sicaibo diicaaboco magaachehuniuhi?
39 ¿Bu cusumi nacu ico guihuvauboco mahatyimeumoro mabaauhi? ¿Bu cusumi ico
civojafañoi diicauboco mabaajeuhi? noomoro.
40 Jaamoco uujoho Aivojiibo diitoco jilli iimusuji: Miyanotiro, amiihaico neehi:
Imiyaavogomoco* sihidi jeevatirumoco tolli momoonimañoi, uco tolli momoonihi,
nooboro.
41 Jaadi bu tañaninaagonovi iicamoco neeji: Uuti buhigovi miminifoto imitino
monoocinicumo ciijigaifañoi mofoo Satanasguiiha, bu paryi ihijimiguiiha icano
eheetavunofañoi.
42 Miiro ajebavauboco uco mamachusuutihi. Adufirama icauboco uco mihisuutihi.
43 Bu siicuumioobobadi amiihaifañodi iiguusumi uco amiihai iijafañoi majaahevesutihi.
Bu agaachehuvautiiboco uco gaachehuti mahaciutihi. Bu iguihuvauboco, bu civojafañoi
iicauboco icano uco mabaautihi, nooboro.
44 Jaanoco diito iimusuji: Aivojiibo, ¿cusumi nacu ico ajebama diicaaboco, bu adufirama
diicaaboco, bu siicuumioobobadi diicaaboco, bu gaachehuma chahaaboco, bu iguihu-
vaaboco, bu civojafañoi diicaaboco icano mahatyimeuhi? noomoro.
45 Jaaneguiiha uujoho iimusuji: Miyanotiro, amiihaico neehi: Imiyaavogomoco sihidi
ejeevatimoco tolli momoonimutimañoi, uco tolli momoonimutihi, nooboro.
46 Jaamo diito ifinijitino ciijigaifañoi feeji. Jaanoti iimifiimo feeji ifinijitino fiivofañoi.

---

* **25:40** tañahabomico.

26

Jesuco Iguijeni̇qui Iimaacasiuno.
(Mr 14.1-2; Lc 22.1-2; Jn 11.45-53)

1 Jaabo Jesu jilli̇ unuunoco paryi̇ iimivuudi̇ iji̇i̇bogomi̇naaco nuubo:
2 Ami̇i̇hairyo magaajacuhi jino mifucuci̇rucu Pascua ji̇i̇baimo iicajinoco. Jaasumi uujoho
Miyami̇naafibadi̇ Ifiivuuboco aci̇jimo, uco i̇mohovi̇ itetecuqui, nooboro.
3 Jaasumi sacerdotemi̇ aivoji̇to, caati̇ni̇mi̇naa, bu judiomi̇ quillahuto icamo igaivuuhi
Caifas onoobo sacerdotemi̇ aivoji̇i̇bo iijatyi̇gaba goohasivi̇.
4 Jaamoro iimaacasiumo Jesuco abañi̇moro, agaayi̇ci̇moro igaicaauqui.
5 Jaamo neehicauhi: Ji̇i̇baimofeenevi̇ tolli̇ momooni̇jiti̇hi miyami̇naa mojaago
i̇si̇fiiratomoro ñaai̇vedino, noomoro.

Betaniavi̇ Jesuco Faci̇ci̇faihuri Jeesugo.
(Mr 14.3-9; Jn 12.1-8)

6 Jaanaaca Betania cuumiri foojohoma Simon iicaubo Jesuco unuuneguiiha diibo ii-
jafañoi̇i̇futuubo.
7 Jaanaaca gaigo diibojaago saauhi alabastro eetavotapaajefañoi̇ ifaci̇ci̇faihu sihidi̇
ijaadama iicano gatyuuci̇ icanoma. Jaabo Jesu imachuqui mesavi̇ casi̇i̇vuubo nigai̇hallivi̇
tofaihuco tucaruugo.
8 Jaanoco iji̇i̇bogomi̇naa atyi̇meuhi. Jaamoro i̇si̇fiiratuumoro noocasiuhi: ¿Colli̇hi jinooco
bañamaaihi?
9 Ajashuti̇no ni̇hi̇bami̇ri manaajemere i̇i̇daasufiimoco mahaci̇tanoco, noomoro.
10 Jaanoco Jesu uguubuuboro diitoco nuuhi: ¿Colli̇hi diigoco mi̇hi̇i̇bahi? Imino uco
mooni̇go.
11 Mi̇i̇ro fahiiji̇varo i̇i̇daasumo ami̇i̇hai mihicaji. Jaanoti̇ uujoho fahiiji̇varo ami̇i̇haima
icajiti̇hi.
12 Jaamo jino tahalli̇vi̇ faci̇ci̇faihuco utucaruneri tafiico imibachugo ci̇i̇hoji̇fañoi̇
i̇ci̇cafetejino i̇megavi̇.
13 Miyanoti̇ro ami̇i̇haico neehi, fahi̇gova jino taajasu ji̇i̇bogoco faajiini̇jeri i̇ji̇i̇bogohi̇go jino
diigo omooni̇no ji̇i̇bogocafeteji, toonoti̇ diigoco ihesafetehicaqui, nooboro.

Juda Jesuco Naajeguehi.
(Mr 14.10-11; Lc 22.3-6)

14 Jaanaaca iji̇i̇bogomi̇naati̇ saafi Juda Iscariote onoobo fuuhi sacerdotemi̇ aivoji̇toma
ihiimaatuubo.
15 Jaaboro jilli̇ diitoco nuubo: ¿Mi̇noodi̇no uco majaaduji, Jesuco ami̇i̇haico aaci̇hachiiji̇?
nooboro.
Jaaneguiiha diito diiboco jaaduuhi treintadi̇jeva ni̇hi̇bami̇co.
16 Jaasumiti̇ro Juda guiinehicauhi Jesuco diito usefañoi̇ aaci̇ujifucuco.

Aivoji̇i̇bo Niinoono Amachuuno.
(Mr 14.12-25; Lc 22.7-23; Jn 13.21-30; 1 Co 11.23-26)

17 Jaanaaca ijuurisutama achahano maahunoco amachujibuuno ji̇i̇baimo i̇ti̇covaufucu
Jesujaago iji̇i̇bogomi̇naa ufuumoro diiboco dilluuhi: ¿Conoovi̇ diimeguehi Pascua
machutaaco meheetavonoco? noomoro.
18 Jaaneguiiha Jesu diitoco nuuhi: Mofoo cuumifañoi̇ johono ami̇i̇hairyo magaajacu-
ubojaago. Jaamoro diiboco monoo: Mohaivoji̇i̇bo jilli̇ neehi: Tahoovovi̇ i̇i̇futucuuhi.
Jaaneguiiha diijafañoi̇ taji̇i̇bogomi̇naama Pascua machutaaco eetaveji, noobo, noomoro.
19 Jaaneguiiha iji̇i̇bogomi̇naa ufuumoro Jesu unuubadi̇ mooni̇uhi. Jaamoro toojafañoi̇
Pascua machutaaco eetavuuhi.
20 Jaanaa mihiiji̇cuudi̇ Jesu docedi̇mo iji̇i̇bogomi̇naama mesavi̇ casi̇i̇vuuhi.
21 Jaamo machumaaca Jesu nuuhi: Miyanoti̇ro, ami̇i̇haico neehi, ami̇i̇haiti̇ saafi uco aci̇ji
igaicaauqui, nooboro.
22 Jaaneri diito sihidi̇ i̇i̇daasuvuumoro diiboco dilluuhi: Aivoji̇i̇bo, ¿nacu fi̇ne uujoho?
noomoro sifi idilluno, sifi idilluno icano fuumo.
23 Jaaneguiiha Jesu diitoco nuuhi: Sajefañoro uuma amachuubo diibo uco aci̇ji.
24 Mi̇i̇ro uujoho Miyami̇naafibadi̇ Ifiivuubo Caati̇ni̇hiaamefañoi̇ onoobadi̇ feehi.
Jaarunaaca i̇daasucani iicajiibo uco aaci̇i̇bo. Aivo imijiruno diibedi fiivuuti̇i̇bo icaruva,
nooboro.
25 Jaaneguiiha Juda diiboco aaci̇ujiibo nuuhi: Aivoji̇i̇bo, ¿nacu fi̇ne uujeheji? nooboro.
Jaaneguiiha Jesu nuuhi: Ji̇i̇hi̇, i̇i̇jeheji, nooboro.
26 Jaamo machuumaaca Jesu imaahuco agaayi̇ci̇uboro, Moocaanico graciaco aaci̇udi̇
tohi̇caco iquisici̇uboro iji̇i̇bogomi̇naaco aci̇ubo: Ifaaji, jino tafiico mamachu, nooboro.

27 Jaadɨ bu ihadufaihuco agaayɨcɨuboro Moocaanico graciaco aacɨuboro diitoco acɨuhi:
Paryɨ famooro jifaihutɨ mahadu.
28 Mɨɨro jino tatyɨɨjoho iicano bohono iimaaco imiyacaruno. Jaano jino tatyɨɨjoho
gañɨɨcafetehi ajashutɨmohallɨvɨ imitɨ buusu iicano.
29 Jino amɨɨhaico neehi, jino baacufaihuco jari ufucu siino aduji amɨɨhaima johono
Moocaani aivojɨfaño, nooboro.

Jesu Neehi Pedro Diiboco Utuunamaaijinoco.
(Mr 14.26-31; Lc 22.31-34; Jn 13.36-38)

30 Jaadɨ amasivaunobuunatɨ fuumo Olivohono iicagajɨjaago.
31 Jaadɨ Jesu diitoco nuuhi: Jifucu paryɨ amɨɨhai uco mejeevesumoro mofoocɨnɨji.
Mɨɨro Caatɨnɨhaamefaño noono: Itoomomɨnaafico gaicaauji. Jaaneri ihovejamɨ fahɨgova
gavaranamaaiji, noonoro.
32 Jaaruubo siino ubuheeteebere amɨɨhai ɨmega feeji Galileavɨ, nooboro.
33 Jaaneguiiha Pedro diiboco nuuhi: Famooro ɨco jeevesurunaaca, uujoho ɨco jeevesu-
jitɨhi, nooboro.
34 Jaaneguiiha diiboco Jesu nuuhi: Miyanotɨro ɨco neehi, jaafañɨinofucu catava
ojɨtɨɨbaacaro mifoocɨ, safo icano: Diiboco gaajatɨhi, bu diibo jɨɨbogomɨnaafi icatɨji, neeji,
nooboro.
35 Jaaneguiiha Pedro nuuhi: Jaafa ɨɨma iguijevehachiijɨ guijevehi. Jaaruubo ɨco tuuna-
maaijitɨhi, nooboro.
Jaabadɨro bu paryɨ saatoho ijɨɨbogomɨnaa nuuhi.

Jesu Moocaanima Iimaahi Getsemani Onoomañovɨ.
(Mr 14.32-42; Lc 22.39-46; Heb 5.7, 8)

36 Jaadɨ Jesu ijɨɨbogomɨnaama Getsemani onoomañovɨ ɨɨfutuudɨ diitoco nuuhi: Jinoovɨ
mɨgɨcɨnɨ, uujoho johonovɨ Moocaanima ihiimaatonohachuta, nooboro.
37 Jaaboro Pedroco, bu Zebedeo achimɨsico icano asatyuuboro tɨcovauhi ɨñɨhicuguuboro
sihidɨ ɨɨdaasuvuubo.
38 Jaaboro diitoco nuubo: Sihidɨro tajeebɨɨfaño ɨdaasu icahi miguijevejibadɨ. Jaaneguiiha
jino mihica uuma cɨgatɨmo mubuhee, nooboro.
39 Jaadɨ Jesu janaanɨcɨvɨ ufuuboro jiinɨjehallɨvɨ ajavuvuuboro Moocaanima iimaauhi:
Guihi, idiimogohachiijɨ uco taajasu jino ɨdaasuno iicajinotɨ.* Jaaruno uujoho iimogobadɨ
icatɨno, jaafa ɨɨjoho idiimogobadɨro icano, nooboro.
40 Jaadɨ ijɨɨbogomɨnaa iicauhɨgo asaaubo cɨgamovɨ gaseuhi. Jaaboro Pedroco nuubo:
¿Collɨhi jaabo uuma sano nɨhɨba oovo tɨcovovɨ buheetɨhi?
41 ¡Mubuhee! Jaamoro Moocaanima mihiimaa ɨjɨ amɨɨhaico ɨnɨsunofaño mahaquetedino.
Miyanotɨro amɨɨhai jeebɨɨ imino iicanoco imogorahi. Jaarunofaño amɨɨhai allɨo ifi niino-
vahi,
42 nooboro siino fuubo dojɨcuvɨro Moocaanima ihiimaatuubo. Jillɨ nooboro: Guihi,
uujoho ɨdaasuno iicanoco idiimogohachiijɨ etɨ idiimogobadɨ moonɨ, nooboro.
43 Jaabo bu siino uhuumiubo ijɨɨbogomɨnaa cɨgamoco atyɨmeuhi aivo sihidɨ cɨgarari
icacuutɨneguiiha.
44 Jaamoco ejeevesuuboro siino fuubo Moocaanima ihiimaatuubo, siino tollɨro nooboro.
45 Jaadɨ bu siino ijɨɨbogomɨnaa iicauhɨ ufuuboro diitoco nuuhi: Ɨvɨ jisumi mɨcɨgacu,
majaguisɨcu. Jino gasecuuno uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo imitɨmɨnaa usefaño
aacɨcafetejino.
46 Jaaneguiiha magañɨivomoro masɨɨgucu mee oono uco aacɨvaabo fiitɨcuuhi, nooboro.

Jesuco Isisɨmoro Satyomo.
(Mr 14.43-50; Lc 22.47-58; Jn 18.2-11)

47 Jaanaaca tollɨ iimaaubaacaro Juda gaseuhi ijɨɨbogomɨnaa docedɨmo iicahicaurumoobo. Jaaboma saaumo sihidɨ miyamɨnaa niisuganoma, cudaahenema icano; sacerdotemɨ aivojɨto, bu judiomɨ quillahuto icamo agalluumo.
48 Jaabo Juda diitoco nuuhi: Oono uujoho diibo iicaaboco ɨnɨnɨɨcɨɨboro dilluji. Jaaboco cuhufono misisɨmoro masatyo, nooboro.
49 Jaaboro Jesujaago ufuuboro diiboco nuuhi: ¿Naa diicahi, Jɨɨbogomɨnaafi? nooboro Jesuco nɨnɨɨcɨuhi.
50 Jaaneguiiha Jesu diiboco nuuhi: ¿Fañɨ, jinejefiri saahi? nooboro.
Jaasumiro diito Jesuco agaayɨcɨumoro Jesuco sisɨuhi isatyequi.
51 Jaaneguiiha Jesu nahabonɨmɨnaatɨ saafi iniisugaco iguiiyɨcɨuboro sacerdotemɨ
aivojɨɨbo jeecɨvomɨnaafi nɨjɨmeehuco buiyaacuuhi.

---

* **26:39** Griego iijɨri: jihɨdaasuhilluco uutɨ buhɨgovɨ denesu, noono.

52 Jaaneguiiha Jesu diiboco nuuhi: Diniisugaco ifajutafaño dɨihacu. Mɨiro oono niisugari
omoonɨcasimo, bu niisugari guijeveji.
53 ¿Nacu ɨijoho gaajatɨhi uujoho Guihirubico dilluruva jaachiijɨgayɨro tajaa galluujiruubo
itoomomɨnaatɨ aivo ajashutɨmo fahuseecɨ motɨhaitɨ miihaicɨ ɨdɨino dɨhaivaco?
54 Jaano tollɨ iicaruva, ¿mɨllɨ bu Caatɨnɨhaamefaño jillɨ icajiibo onoono miyaavejirahi?
nooboro.
55 Jaadɨ Jesu diito miyamɨnaaco nuuhi: ¿Mɨllɨ jaamo amɨihai tatyɨcovodɨ masaahi cudaa-
henema, niisuganoma icano nanivamɨnaafico magaayɨcɨqui mihicanɨcɨbadɨ? Mɨiro fafu-
cuvavɨro amɨihaifeenevɨ uujoho templojafaño casɨivooboro jɨibeguehicahi. Jaaruuboco du
uco magaayɨcɨhicatɨhi.
56 Jaarunofaño jaafa tollɨ icano johono Caatɨnɨhaamefaño Moocaani iimaamɨnaa
acaatɨnɨuno imiyaavequi, nooboro.
Jaasumiro ijɨibogomɨnaa diiboco ejeevesuumoro famooro gaacɨnɨuhi.

Jesu Fagomɨnaa Ɨmegavɨ Icauhi.
(Mr 14.53-65; Lc 22.54-55, 63-71; Jn 18.12-14, 19-24)

57 Jaamo Jesuco isisɨumoro sacerdotemɨ aivojɨibo Caifas onoobo ɨmefeenevɨ satyuuhi.
Tahɨ caatɨnɨmɨnaa, bu judiomɨ quillahuto icamo iigaicɨnɨuhɨgo.
58 Jaanaa Pedro ɨfutuuhi sacerdotemɨ aivojɨibo goohasivɨ: ¿Naa mɨllɨ fɨne moonɨjimo?
nooboro tehesinotɨ ɨifɨnɨcɨuboro ufuubo. Jaabo policiamɨ cojɨvɨ casɨivutuuhi.
59 Jaanaaca sacerdotemɨ aivojɨto, bu judiomɨ quillahuto, bu paryɨ imiyafagomɨnaa icamo
guiinehicauhi Jesuhallɨvɨ sɨcamañooco ɨjɨibogonotɨ diiboco igaicaausuqui.
60 Jaarunofaño tonoogayɨjehallɨtɨ gaicaaujitɨrumo guiiraamo saatoho diibohallɨvɨ
sɨcamañooco jɨibeguehicaurunaaca. Jaanofeenevɨ miimɨsiicɨ gaseuhi diibohallɨvɨ
sɨcamañooco ɨjɨibuguumɨsi:
61 Jaanɨ neehicahi: Uujoho Moocaani templojaco fɨnɨsuji. Jaaboro siino boojatɨ mifucucɨ,
safucu ɨdɨinotɨro eetaveji, nooboro, noomɨsiro.
62 Jaaneguiiha sacerdotemɨ aivojɨibo agañɨivuuboro Jesuco nuuhi: ¿Aivo ajashuno di-
imusutɨhi? ¿Mɨllɨ nacu jino jito dihallɨvɨ neehi? nooboro.
63 Jaarunofaño Jesu diiboco iimusuutɨhi. Jaaneguiiha diibo isacerdotemɨ aivojɨibo Jesuco
nuuhi: Moocaani momofeenedɨ miyaanocoro mɨihaico dinoo, ¿naa miya ɨijoho Cristo
Moocaani Achɨ idiicaabo? nooboro.
64 Jaaneguiiha Jesu diiboco nuuhi: Jɨihɨ, uujoho diibo, ɨijoho toono onoobadɨ. Tollɨro
bu amɨihaico jino neehi: Ufucu mahatyɨmeji uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo sihidɨ
ejeevaabo Moocaani miyanaagonovɨ gɨcɨnɨiboco, bu niqueje aimuufaifeenedɨ asaaboco
icano, nooboro.
65 Jaaneri sacerdotemɨ aivojɨibo igaachehuco gallicuuhi sihidɨ ɨsɨfiiratuuboro. Jaaboro
nuubo: Jaanɨ iijɨri Moocaanidɨtɨ aivo imitɨno iimaahi. ¿Collɨhi bu siino sita onoonoco
mehesujirahi? Amɨihairyo muguubucuuhi imitɨno ihiimaanoco.
66 ¿Nacu mɨllɨ amɨihaidi? nooboro.
Jaaneguiiha diito nuuhi: Tollɨ ihiimaamaño guijevejiibo,
67 noomoro Jesuco ihɨmefaño ɨjɨirebamaaiumoro ganɨicɨumo. Jaanotɨ bu saatoho diiboco
ihɨmefaño agabejenɨumoro nuuhi:
68 Ɨijoho Cristo idiicaabo ene gaajacɨ. ¿Naa mɨijoho ɨco gabacuuhi? noomoro.

Pedro: Uujoho Jesuco Gaajatɨhi, Nuuhi.
(Mr 14.66-72; Lc 22.56-62; Jn 18.15-18, 25-27)

69 Jaanaaca Pedro jahisi goohasifaño gɨcɨnɨunaaca sacerdotemɨ aivojɨibo jeecɨvomɨnaago
asaaugoro diiboco nuuhi: Ɨijoho bu tollɨro Jesu Galileaooboma idiicahicaabo, noogoro.
70 Jaarunofaño Pedro tuunamaaiuhi: Uujoho gaajatɨhi jinejetɨhacho toono diimaahi,
nooboro.
71 Jaanaaca Pedro toonotɨ fuucuuboco saafigo aatyɨmeugoro tooneri iicaumoco nuuhi:
Jaanɨ bu tollɨro oono Jesu Nazareooboma ɨguehicaabo, noogoro.
72 Jaarunaaca Pedro tuunamaaiuhi Moocaani momofañodɨ: Miyanotɨro uujoho diiboco
gaajatɨhi, nooboro.
73 Jaanobuunatɨ bu siino tooneri iicaumo Pedrojaa asaaumoro diiboco nuuhi: Miyaano
jahi, ɨijoho diitoobo, mee oono dihiimaa diito iimaabadɨ jeevahi, noomoro.
74 Jaaneguiiha diibo nuuhi: Moocaani momofañodɨ neehi: Miyanotɨro, uujoho diiboco
gaajatɨhi. Jaanotɨ jillɨ onoobo abañɨhachiijɨ jaafa uco Moocaani guijenɨhi, nooboro.
Jaasumiro catava ojɨuhi.
75 Jaanoco uguubuuboro Pedro esafutuuhi Jesu diiboco: Catava oojɨtɨnaacaro uco mi-
foocɨ safo ɨdɨino tuunamaaiji, unuunoco. Jaaneguiiha Pedro toonotɨ ufuuboro aivono
taauhi.

27

Pilato Ɨmefeenevɨ Jesuco Satyehi.
(Mr 15.1; Lc 23.1-2; Jn 18.28-32)

1 Jaanaaca eseseeveudɨ paryɨ famooro sacerdotemɨ aivojɨto, judiomɨ quillahuto icano
sabadɨro iimaacasiuhi Jesuco igaicaauqui.
2 Jaamoro diiboco sisɨcɨnɨɨboco asatyumoro toojiinɨjeo aivojɨɨbo Poncio Pilato onooboco
acɨuhi.

Juda Iguijeveuno.
(Hch 1.16-19)

3 Jaanaaca Juda, miyamɨnaa usefaño Jesuco aacɨuboco guijevefaño ificuunoco
aatyɨmeuboro sihidɨ ɨdaasuvuuhi. Jaaboro treintadɨjeva iicaunoco inɨhɨbamɨco uumisuuhi
sacerdotemɨ aivojɨtoco, bu judiomɨ quillahutoco icano jillɨ nooboro:
4 Uujoho imitɨco ɨcɨhi aivo imiiboco guijevefaño aacɨmaño, nooboro.
Jaaneguiiha diito iimusuuhi: ¿Jaano mɨllɨ mɨɨhaidi? Toono diino, noomoro.
5 Jaaneguiiha Juda inɨhɨbamɨco templojafaño gavaracuuhi. Jaadɨ ufuuboro gaibaɨri
icodaahetɨ uduujecafutuuboro lluhivuuhi.
6 Jaadɨ sacerdotemɨ aivojɨto inɨhɨbamɨco ɨɨcɨumoro nuuhi: Jino nɨhɨbamɨco Moocaanigui-
iha ificunɨcɨnofaño mificujitɨhi tɨɨjoho jaada iicacumaño, noomoro.
7 Jaadɨ ihiimaacasiumoro tooneri nɨfaqui guirihilluno nicumɨnaafi faguico naajeumo,
tomañovɨ siijiinɨjeoteheje ochoomomoco icɨɨhicaqui.
8 Jaamaño tomaño jisumihachuta: Tɨɨjohomaño, noocɨnɨhi.
9 Jillɨ miyaavuuno Moocaani iimaamɨnaafi Jeremia acaatɨnɨuno: Ɨcɨumo treintadɨjeva
inɨhɨbamɨco Israel cuumimɨnaa diibo jaadaco ificuunoco.
10 Jaaneri nɨfaqui guirihilluno nicumɨnaafi faguico naajeumo, oono uco Aivojɨɨbo
atajɨɨbabadɨ, nooboro.

Jesu Pilato Ɨmefeenevɨ Icahi.
(Mr 15.2-5; Lc 23.3-5; Jn 18.33-38)

11 Jaadɨ Jesuco aivojɨɨbo Pilato ɨmegavɨ ɨɨfutusuumo. Jaaboco dilluubo: ¿Naa ɨɨjoho oono
judiomɨ Aivojɨɨbo idiicaabo? nooboro.
Jaaneguiiha Jesu iimusuuhi: Jɨɨhɨ, tollɨ icano toono ɨɨjoho onoobadɨ, nooboro.
12 Jaanaaca sacerdotemɨ aivojɨto, judiomɨ quillahuto icamo diibohallɨvɨ imitɨno
ɨjɨɨbeguehicaurunoco Jesu ajashuno iimusuutɨhi.
13 Jaaneguiiha Pilato diiboco nuuhi: ¿Naa guubutɨhi oono dihallɨvɨ imitɨno ihiimaanoco?
nooboro.
14 Jaarunofaño bu Jesu diiboco ajashuno iimusuutɨhi. Jaaneri diibo Pilato sihidɨ
eheetyeuboro eesamaaiujirunoco gaajautɨhi.

Jesuco Iguijenɨqui Ificuuno.
(Mr 15.6-20; Lc 23.13-25; Jn 18.38-19.16)

15 Jaasumi mɨɨro aivojɨɨbo Pilato omoonɨnɨcɨbadɨ cɨvojamɨnaafitɨ saafiico sinaayujibuuhi
miyamɨnaa idilluuboco.
16 Jaanaa icaubo saafi cɨvojafaño Barraba onoobo sihidɨ ejeevaabo iimitɨɨbo.
17 Jaanaa paryɨ miyamɨnaa igaicɨnɨumoco Pilato dilluuhi: ¿Cajaanɨco mihimeguehi,
amɨɨhai, uujoho isinaayunoco, Barrabaco, nacu oono Jesu Cristo onooboco? nooboro.
18 Tollɨ nuubo jillɨ Jesuco ɨjɨɨheveumoro diibo usefaño aacɨunoco agaajacɨuboro.
19 Jaabo Pilato ihaivojɨ icagahallɨri gɨcɨnɨunaaca diibojaago mogai saatohoco galluuhi jillɨ
noogoro: Mɨllɨ moonɨdineheje diibo iimino miyamɨnaafico, fone fucu ñihicuno tɨgahi diibo
Jesuditɨ, noogoro.
20 Jaarunofaño sacerdotemɨ aivojɨto, bu judiomɨ quillahuto icamo miyamɨnaaco
fajɨɨnɨuhi Barrabaco dihiinusu. Jaanotɨ: Jesuco guijenɨ, monoo, noomoro.
21 Jaanaaca bu siino miyamɨnaaco Pilato dilluuhi: ¿Diitɨsitɨ cajaanɨco isinaayunoco
mihimeguehi? nooboro.
Jaaneguiiha nuumo: Barrabaco, noomoro.
22 Jaaneguiiha siino Pilato diitoco dilluuhi: ¿Jaanaa mɨllɨ moonɨji oono imomo Jesucristo
iicaaboco? nooboro.
Jaaneguiiha paryɨ famooro iimusuuhi: ¡Ɨmohobujehallɨvɨ tetecu! noomoro.
23 Jaanegui Pilato diitoco nuuhi: ¿Nacu jineje imitɨnoco moonɨɨbo? nooboro.
Jaarunofaño diito siino coovadiivuuhi: ¡Ɨmohobujehallɨvɨ tetecu! noomoro.
24 Jaanegui Pilatoco diito sihidɨ ejenaauumoro janaanɨcɨvɨro aivo añaaɨvuunoco
aatyɨmeuboro, tajɨɨbaubo nɨfaihuco isɨvaqui. Jaafaihufaño ihuseneque nitamaaiubo

diito ɨmefeenevɨ, jillɨ nooboro: Uujoho jaanɨ iimiibo guijevefañodɨ icatɨhi. Jillɨ toono amɨɨhai iimaa, nooboro Pilato.
25 Jaarunaaca famooro iimusuuhi: Mɨɨhai, bu paryɨ moseeme icamohallɨvɨ jaafa minifotono, noomoro.
26 Jaaneguiiha Pilato Barrabaco isinaayusuuboro Jesuco aamɨsuuhi. Jaadɨ diitoco acɨubo diiboco itetecuqui.
27 Jaaneguiiha ihamocasimɨnaa Jesuco satyuuhi diibo Pilato iijajaago. Jaamoro igaiyɨɨcɨumo paryɨ amocasimɨnaaco Jesuhallɨvɨ.
28 Jaamoro diiboco igaachehuco ujujuyaacuumoro sichehuco jɨɨhacuumo gachicohai deecano tɨfaibadɨ itɨfai iicachehuco.
29 Jaamoro bu iinigaɨhallɨvɨ javucaruumo januutuno aafeneque chaahimɨgatɨ eheetavuumoro, bu jaamoro gaayɨcɨsuumo imiyanaagohusefaño ɨmeico icano. Jaadɨ diiboguiino ememuɨɨvomoro diiboco dejecuhicauhi: ¡Imicani ɨɨjoho judiomɨ Aivojɨɨbo! noomoro.
30 Jaadɨ bu ihɨmeico agaayɨcɨmoro tohiri diiboco iinigaɨtɨ gafucuhicaumo.
31 Jaadɨ diiboco jillɨ omoonɨhicaudɨ jujuyaacuumo diiboco tɨfaihɨba icacheuco ɨjɨɨhacuuchehuco. Jaamoro imiyachehuco jɨɨhacuumo. Jaadɨ ɨvɨ satyucuumo diiboco itetecuqui.

Jesuco Etetecuno.
(Mr 15.21-32; Lc 23.26-43; Jn 19.17-27)

32 Jaamo Jesuco itetecuqui ufuumo atyɨmeuhi Cirene cuumioobo Simon onooboco. Jaamoro diiboco tajɨɨbauhi Jesu ɨmohobujeque isatyequi.
33 Jaadɨ ɨɨfutuumo nigaɨpaajebaɨ onoomañovɨ; jaanotɨ hebreomɨ iijɨri Golgota onoobaɨ.
34 Jaabaɨhallɨvɨ Jesuco isuurumo vino aivo faafaiñooco. Jaarunoco inɨsucuuruhɨgotɨ adutɨubo.
35 Jaaboco etetecuumoro ihamocasimɨnaa suerteque eetavuuhi Jesu gaachehuhallɨvɨ: ¿Cajaanɨ fɨne tochehuma icaji? noomoro.*
36 Jaamoro ifiitɨno casɨɨcamaaiumo diiboco otoomomo.
37 Jaamoro ijɨɨbogoco ihɨmohobujetɨ iinigaɨhallɨvɨ caatɨnɨumo: JAANɨ JESU JUDIOMɨ AIVOJɨɨBO, onoono.
38 Tollɨro bu diibo uufocovɨ tetecuumo miimɨsiicɨ nanivamɨnaatɨsico, saafiico imiyanaagonovɨ, bu saafiico inaninaagonovɨ icano.
39 Jaanaaca toonodɨ afatyomo diiboco ɨhɨɨbamoro ihuseneque gavaracumoro ɨɨbajirubadɨ iicano iinigaɨcoro garya garya moonɨhicaumo,
40 jillɨ noomoro: ¿Naa ɨɨjoho oono templojaco acallajaruuboro siino dojɨcuvɨro mifucucɨ, safucu ɨdɨɨnotɨ boojatɨ edeetavejiruubo? ¡Eneecata ɨɨro difiico taajasu! ¡Bu miyaano Moocaani Achi ɨdiicahachiijɨ, toono caamotɨ niito! noomoro.
41 Jaabadɨro bu sacerdotemɨ aivojɨto, bu caatɨnɨmɨnaa, bu fariseomɨ, bu judiomɨ quillahuto icamo diiboco edejecumo neehicauhi:
42 Sitaaco taajasuubo. ¿Jaaruubo cono bu inoro ifiico taajasuubova? Eneecata miyaano Israel Aivojɨɨbo iicahachiijɨ, toono ihɨmohotɨ ɨniitequi maatyɨmemere diiboco mimiyaaveguequi.
43 Mɨɨro Moocaanivɨro ifiico sefaabo. Eneecata jaafa jaabo asaaboro diiboco taajasuvahi iimogohachiijɨ. Jaadɨ jari magaajaji miyaano Moocaani Achi iicanoco, noomoro.
44 Jaabadɨro bu nanivamɨnaatɨsico diibo uufocovɨ etetecuumɨsi diiboco ɨɨbahicauhi.

Jesu Iguijevene.
(Mr 15.33-41; Lc 23.44-49; Jn 19.28-30)

45 Jaadɨ ɨvɨ paryɨ jiinɨje cɨvono minifutuuhi gadɨcɨɨbatɨ. Jaano seseeteuhi ɨmohonohallɨtɨ nɨhɨba icaaberi.
46 Jaasumiro Jesu hebreo iijɨri sefano gaihivuuhi: Eli, Eli, ¿lama sabactani? nooboro. Moocaani, Moocaani, ¿collɨhi uco deevesuhi? eneejiruno.
47 Jaanoco saatoho tooneri iicaumo uguubuumoro nuuhi: Memeecɨ johono Moocaani iimaamɨnaafi Eliaco cuuhuvaabo, noomoro.
48 Jaasumiro diitotɨ saafi ijinafatyuuboro ɨcɨjeuhi faasɨhi iicanoco. Jaaboro toosɨhico vino aivo quigañofaño matyusuuhi. Jaaboro toosɨhico ɨmei nijequevɨ ificuuboro Jesu iijɨfaño cabuyaacuuhi ihaduuqui, nooboro.
49 Jaarunaa saatoho diiboco nuuhi: Moonɨdino, jaafa Elia saahi diiboco ataajasuvaabo mahatyɨmequi, noomoro.
50 Jaanaaca siino Jesu sefano agaihivuuboro chuumucuuhi.

---

* **27:35** Sahaamefaño janaanɨcɨ jillɨ ficuumo: Jillɨ miyaavuuno Moocaani iimaamɨnaafi acaatɨnɨuno: Tagaachehuco ɨfocasimo suerteque eheetavomoro, nooboro.

51 Jaano ticovovi temploja ofoboocinuchehu gaachehujetuno feemene iicano gallivuuhi
feenedi caamoti sano guiinovi. Bu jiinije sefano maryibauhi. Jaaneri guiisihacino duja-
vanamaaiuhi.
52 Bu tolliro ciihojino faayicicafutuuhi. Jaaneri Moocaanico imiyaavuguumo igui-
jevecinuumo ajashutimo siino buheeteuhi.
53 Jaamo Jesu siino ubuheeteunobuunati icihojinofañoti ihiinuumoro iimicuumi
Jerusale cuumifaño fuuhi. Jaamoco tahi sihidi miyaminaa diitoco aatyimeumoro gaajauhi.
54 Jaanoti bu ihamocasiminaa aivojiibo ihamocasiminaama Jesuco utuumuumo jiinije
amaryibaunoco, bu sanehejeque icano aatyimeumoro sihidiro igutuuhi. Jaamoro nuuhi:
Miyanotiro, jahi jaani Moocaani Achi, noomoro.
55 Jaabadiro bu sihidi icaumo gaigoomi tehesinotiro iifiniciumo Galileati Jesu dojicuti
asaaumo diiboco jeecivomoro.
56 Jaamofeeneri icaugo Maria Magdalena onoogo, bu Jacoobo, Jose icamisi seeji Maria
onoogo; Zebedeo seemenemisi seeji icamife.

Jesuco Ícíiuno.
(Mr 15.42-47; Lc 23.50-56; Jn 19.38-42)
57 Jaanaaca mihiijicuudi saaubo sihidi inihibamima iicaubo Jose onoobo Arimatea cu-
umioobo, Jesu onoonoco imiyaaveguehicaubo.
58 Jaabo Pilatojaago ufuuboro Jesu ifiico diiboco dillujeuhi. Jaaneguiiha Pilato tajiibauhi
diiboco ihaciqui.
59 Jaadi Jesu ifiico Jose iiciuboro mihinivatino gaachehuri mibociuhi.
60 Jaaboro iciihoji bohoji guiisigajifaño eheetavusuhojifaño jiihacuuhi. Jaaboro tohojico
guiisibatyigabari amaniniuboro fuuhi.
61 Jaanaaca tohoji ticovo icaumife Maria Magdalena onoogo, bu saafigo Maria icamife
gicinuhi sinaagobaiti tohojico ihiifiniciumife.

Jesu Ciihoji Ímega Amocasiminaa Teemehi.
62 Jaano seseevedi, Pascua jiibaimoguiiha iimibaivuunobuunati, sacerdotemi aivojito, bu
fariseomi icamo fuuhi Pilatoma ihiimaaqui.
63 Jaamoro diiboco nuumo: Aivojiibo, mehesafetehi oono tobañifiiboba ubuheeusumi:
Ochoomodi mifucuci, safucu icanoti siino buheeteji, unuunoco.
64 Jaaneguiiha tajiiba iciihojico cuhufono imooniqui mifucuci safucu idiino ticovovi
ijiibogominaa fucu asaamoro ichuumuhuco ananimoro: Siino buheetecuubo, noomoro
miyaminaaco jiibeguedimo. Jaanoti tolli omoonihachiiji tobañi aivo iticoniono janaaniciví
jeevajirahi, noomoro.
65 Jaaneguiiha Pilato diitoco nuuhi: Ajaatyo toomominaaco mihicimoro amiihairyo
diitoma aivo imino mucuhufusuto, nooboro.
66 Jaaneguiiha ufuumoro tohojico cuhufutusuuhi. Jaamoro bu igaajataaco ficuumo
tohojico ofoboociuba iguiisibahallivi. Jaamoro tohojihallivi itoomominaaco ficuumo.

28

Jesu Siino Ubuheeteuno.
1 Jaanaaca judio jaguisifucu sabado icafucu afatyuno seseevedi fucugayiro Maria Mag-
dalena onoogo, bu saafigo Maria icamife fuuhi iciihojico emeecituumife.
2 Jaanaaca sefano jiinije maryibauhi Moocaani toomominaafi niquejefañoti iniitu-
uneri. Jaaboro tohoji imegavi agaseuboro tohoji guiisibaco buhigovi iiciuboro tobahallivi
casiivuuhi.
3 Jaabohalli aricuuhi sisi anamebano aricubadi, bu igaachehu seseene seseeuhi cuugai-
hallibadi.
4 Jaaboco amocasiminaa tohojico utuumuumo aatyimeumoro sihidiro igutuumoro
iñihicuri uchuumucumobadi minifutuuhi.
5 Jaaboro Moocaani toomominaafi diitifeque nuuhi: Mihiguetejirahana uujoho gaajahi
amiife Jesu etetecucafetehiniiboco miguiinonoco.
6 Jineeri chahacuubo siino buheetecuubo unuubadi. Eneecau bu jino diiboco ifi-
cuhinimañooco memeeciva.
7 Jaaneguiiha goovano mofoomifere ijiibogominaaco mijiibogoto jilli noomifere: Gui-
jevefañoti siino buheetecuubo. Jaaboro amiihai imega siigucuubo Galileavi. Tahigo diiboco
mahatyimeji. Jinooco amiifeque neequi saahi, nooboro.
8 Jaaneguiiha diitife toonoti fuucuuhi. Goovano sihidi igutuumifere, bu imo imo icano
fuuhi. Jaamifere diitife Jesu jiibogominaaco jiibugutuuhi.
9 Jaamifevi Jesu ajafeveuboro diitifeque dilluuhi. Jaaneguiiha diibojaago ufuumifere
itihaiñoco ihiibicimifere diiboco imuuhi.

10 Jaaneguiiha diibo diitɨfeque nuuhi: Mihiguetedino. Mofoomɨfere tañahabomɨco
mɨjɨɨbogoto Galileavɨ ifeequi tahɨgo uco atyɨmejimo, nooboro.

Amocasimɨnaa Jillɨ Jɨɨbuguuhi.
11 Jaanaaca diitɨfe ufuunobuunatɨ tohojɨco utuumuumotɨ saatoho amocasimɨnaa cuumi-
faño ufuumoro sacerdotemɨ aivojɨtoco jɨɨbuguuhi paryɨ aatyɨmeunoco.
12 Jaaneguiiha diito sacerdotemɨ aivojɨto judiomɨ quillahutojaago ufuumoro diitoma
iimaajeuhi. Jaamoro sihidɨ nɨhɨbamɨco ihamocasimɨnaaco jaaduumo.
13 Jillɨ diitoco noomoro: Miyamɨnaaco monoo: Mɨɨhai fucufeene mɨcɨganaaca
ijɨɨbogomɨnaa asaamoro ichuumuhuco ananimoro satyehi, noomoro.
14 Jaanoco aivojɨɨbo uguubuuboro amɨɨhaijaago ɨsɨfiiratohachiijɨ mɨɨhai diiboma mihi-
imaaji amɨɨhaihɨ aivojɨto judiomɨ quiallɨvɨ. Jaamo ¿mɨllɨ icatɨmo mihicahi? noomoro.
15 Jaaneguiiha ihamocasimɨnaa inɨhɨbamɨco agaayɨcɨumoro diito unuubadɨ moonɨuhi.
Jaabadɨ judiomɨ jɨɨbeguehicahi jisumihachuta.

Jesu Ijɨɨbogomɨnaaco Atajɨɨbano.
(Mr 16.14-18; Lc 24.36-49; Jn 20.19-23; Hch 1.8)
16 Jaaneguiiha ijɨɨbogomɨnaa fahuseecɨ motɨhaitɨ sɨ aivojɨto judiomɨ quiaafi ɨdɨɨmurucu
fuuhi Galileajaago Jesu diitoco unuubaɨjaagovɨ.
17 Jahɨgo Jesuco aatyɨmeumoro diiboco imuumo. Jaarunaa saatoho miyaadɨ
miyaavuguutɨhi.
18 Jaadɨ Jesu asaauboro diitoco nuuhi: Uujoho gaayɨcɨcuuhi paryɨ aivojɨ iijɨco niquejefaño,
jiinɨjehallɨvɨ icano.
19 Jaaneguiiha paryɨ faajiinɨjeriro mofoomoro tajɨɨbogomɨnaatɨ meheetavo. Jaamoco
minitɨ Moocaani momofeenedɨ, bu Illi momofeenedɨ, bu Igaija momofeenedɨ icano.
20 Jaamoro diitoco mɨjɨɨbogo amɨɨhaico paryɨ uujoho ɨjɨɨbeguehicanoco imino imoonɨqui.
Jaamoro imino magaaja uujoho amɨɨhaima fahiijɨvaro icaji jiinɨje ifinɨjinovɨ, bu janaanɨcɨ
icajinovɨ, nooboro.

SAN MARCOS

Jua Nitiminaafi Sicaihigovi Jiibeguehi.
(Mt 3.1-12; Lc 3.1-18; Jn 1.19-28)

1 Jilli ticovauno Jesucristo Moocaani Achi jiibogoco.
2 Miiro jilli Moocaani iimaa jiibogominaafi Isaia caatinicuuhi, Moocaani unuunoco:
Dihime galluuhi tajiibogominaafico, dihime jiihaico iimibachuqui, nooboro.
3 Jaanaa guubuvusuuno sicaihigoti ocoovadiicinuno: Mihimibachu Mohaivojiibo jiihaico
sano ticovoro meheetavo, onoonoco, Isaia caatiniuhi.
4 Jilli saaubo Jua sicaihigovi miyaminaaco nitiiboro. Jaabo neehicauhi: Minitisuquimaje
jaamoro amiihai eedeehifiico mejeevesu, amiihai imiti ibuuqui, nooboro.
5 Jaanegui Judeao jiinijeoto, bu Jerusale cuumioto icamo feehicauhi diiboco ugu-
ubunicitomo. Jaamoco iimitico ijiibeguehicauno bujinagoti diitoco Jua nitihicauhi Jorda
onoohifaño.
6 Jaabo Jua gaachehuhicau camello ijeene eetavotau. Jaanoti iniivigai meeheu jilli asi
meehe. Jaabo chahacamicoro duuhicauhi, bu bajio iimicoro nejeecuhicaubo icano.
7 Jaabo jiibeguehicauhi jilli nooboro: Taabuunati saajiibo tajanaanici sihidi imityaabo di-
ibobadi uujoho jeevatihi. Jaamaño diiboguiino idijiivooboro itihaipaaje duujeque sinaayu-
jitirahi.
8 Uujohonaha, amiihaico miyaano nifaihuri nitihi. Jaanoti diibo amiihaico Moocaani
Gaijari nitiji, nooboro.

Jesuco Initiuno.
(Mt 3.13-4.11; Lc 3.21-22; 4.1-13)

9 Jaasumivi Jesu fuuhi Nazare cuumiti Galilea jiinijeri iicacuumiti. Jaaboco Jua nitiuhi
Jorda onoohifaño.
10 Jaabo Jesu iteehifañoti ihiinuubo atyimeuhi niqueje afaayicafutuunoco. Jaanofeenedi
nimiihubadi jeevaabo Moocaani Gaija ihallivi niitovauhi.
11 Jaanaa guubuvusuuno niquejefañoti unuuno: Ijoho agaijiibo taseemene, iiri sihidi
imo imo icahi, unuuno.
12 Jaasumiro Moocaani Gaija diiboco satyuuhi sicaihigovi miyaminaa achahauhigovi.
13 Jaabo Jesu tahigo icauhi sanihiba, siino fahuseeci icano fucuva asimifeeneri. Jaaboco
Satanas nisuuhi. Jaanobuunati Moocaani toomoninaa asaaumoro diiboco jeecivehicauhi.

Jesu Idudicamaajeque Ticonihi.
(Mt 4.12-22; Lc 4.14-15; 5.1-11)

14 Jaanobuunati Juaco civojafaño ificuunotiro Jesu Galileavi fuuhi jiibogooboro taajasu
jiibogoco Moocaani aivoji iijico.
15 Jaabo jilli neehicauhi: Tusumi mihicacuuhi, jino Moocaani aivoji fiitivucuuhi.
Jaaneguiiha amiihai imitico mejeevesucu. Jaamoro mimiyaavogo jino imino mataajajino
jiibogoco, nooboro.
16 Jaabo Galilea muuaijinidi igooboro ufuuhigo atyimeubo Simon, inahabo Andre icamisi
fiiciminaatisi iicaumaño muuaifaño isinicuuhuri sinihicaumisico.
17 Jaamisico Jesu nuuhi: Tadyojicuti masaa, amiisico miyaminaa fiiciminaatisiti eetave-
qui, nooboro.
18 Jaanegui tusumiro isinicuuhunoco ejeevesumisiro diibo dojicuti fuumisi.
19 Jaadi toonoti janaanicivi afatyuubo Jacoobo, bu inahabo Jua icamisi Sevedeo
achimisico tolliro imeenegafaño isinicuuhuco amaahuniumisico atyimeteuhi.
20 Jaamisico bu tolliro coovaubo. Jaanegui caanico idudicamaajeminaama imeene-
gafaño ejeevesuumisiro Jesuma fuuhi.

Saafi Iimitino Ijima Iicaubo.
(Lc 4.31-37)

21 Jaadi Capernau cuumivi iifutuudi, judiomi jaguisisumi Jesu sinagogajafaño ufuuboro
jiibeguehicauhi.
22 Jaaneri miyaminaa sihidi eetyehicauhi diibo jiibegueri diitoco aivojiibo iicaniicibadi
ijiibeguehicauneri, caatiniminaa ijiibogonicibadi iicatineri.
23 Jaanaaca tooja sinagogajafaño iimitino ijima iicaubo icauhi. Jaabo gaihivuuhi:
24 Ijoho Moocaani seemene idiimiibo, uujoho ico gaajahi. ¿Jaabo jinejeque diimeguehi
iijoho miihaima Jesu Nazareoobo idiicaabo? ¿Naa miihaico finisuqui asaabo? nooboro.

25 Jaanegui Jesu diibo iimitino ijico ihiibauboro nuuhi: Lliivi diica. Jaaboro diiboti diino, nooboro.
26 Jaanegui ihiji diiboco baavi agañiiboro ifiico vivi vivi iminiiyuuboro sefano agaihivuuboro diiboti iinuuhi.
27 Jaaneri famooro miyaminaa sihidi eetyeuhi. Jaamoro dillucasihicauhi: ¿Jineje jino bohono jiibogo? Jaani iiji aivo sefahi aivo ijimi iicarumoco atajiibanoco: Jii, noomo, noomoro noocasihicauhi.
28 Jaanoco Jesuti ijiibocasiuno paryi Galilea jiinijeri goovano gaajacafutuuhi.

Jesu Buheesuhi Simon Pedro Baaboco.
(Mt 8.14-15; Lc 4.38-39)

29 Jaadi sinagogajati iinuudi Jesu fuuhi Jacoobo, Jua icamisima Simon, bu inahabo Andre icamisi iijafaño.
30 Jaanaa Simon baabo sinafeteri sihidi guihuvauhi. Jaanoco Jesuco jiibuguumo diigo iguihuvaunoco.
31 Jaanegui Jesu diigojaa ufuuboro ihuseti diigoco agaayiciuboro gañiiyiciuhi. Jaasumiro diigoco iguihuva bucuuhi. Jaadi diitoco jeecivehicaugo.

Jesu Ajashutimo Iguihuvamoco Buheesuuhi.
(Mt 8.16-17; Lc 4.40-41)

32 Jaadi iijicuuvi nihiba jabaavucuunaaca sivahicaumo diibojaa paryi iguihuvamoco, bu emeimivatomejeque icano.
33 Jaanaa paryi miyaminaa asaauneri guhugavi gahafuuhi.
34 Jaamoco Jesu buheesuhicauhi siomoneri, bu siomoneri icano iguihuvaumehejeque. Jaabadiro bu emeimivatomoco imeimico buhi gañiihicaubo. Jaamo imeimi iimaajirumo iimaahicautihi diiboco agaajahicaumaño.

Jesu Galileavi Jiibeguehi.
(Lc 4.42-44)

35 Cuujetaviro Jesu agañiivuuboro fuuhi tuucuumiti sicaihigovi Moocaanima ihiimaaqui.
36 Jaaboco Simon, inahaboniminaa icano guiinutuuhi.
37 Jaamo diiboco aatyimeudi nuuhi: Famooro miyaminaa ico guiineri icahi, noomoro.
38 Jaanegui Jesu iimusuuhi: Masiigo siicuumijaago ifiiticuumijaago tahi tolliro jiibeguequi taajasubogoco. Toonegui uujoho saauhi, nooboro.
39 Jaadi Jesu paryi Galilea jiinijeri sinagogajafaño jiibogooboro feehicauhi ijimico gavaracuuboro.

Jesu Foojohoma Iicaaboco Buheesuhi.
(Mt 8.1-4; Lc 5.12-16)

40 Jaanaa foojohoma iicaubo Jesujaa saauhi. Jaaboro iguiino ememuiivuuboro nuuhi: Idiimogohachi uco buheesu, nooboro.
41 Jaanegui Jesu diiboco iidaasuguuboro ihuseri dudiiciuhi: Imeguehi, buheetecu, nooboro.
42 Jaasumiro diiboco ifoojoho ubuuneri buheetecuubo.
43 Jaadi Jesu diiboco afaguuboro galluuhi jilli nooboro:
44 Miihaiñoobaco diibeguedino. Jilli ofooboro sacerdoteque dihifusuto. Bu jaaboro ico iimibachuno jeecivoco asimico ficuuto Moise atajiibaubadi toono jiibogobadi iicanoco. Jaanoco miyaminaa aatyimemere igaajaqui iijoho ubuheecunoco, nooboro.
45 Jaarunaa ufuuboro sihidi miyaminaaco jiibogooboro feehicauhi diiboco Jesu ubuheesuunoco. Jaamaño Jesu foovono cuuminofañodi igucutiibo, jilli buhigueejere miyaminaa achahahiguejere iicaaboro feehicauhi. Jaarunaa fahigovati saahicaumo diiboco emeecivamo.

2

Jesu Buheesuhi Idiino Isifañiiboco.
(Mt 9.1-8; Lc 5.17-26)

1 Toonobuunati siino Jesu Capernau cuumivi fuuhi goovajisutinoti. Jaanoco guubuumo iijafaño iicaunoco.
2 Jaanegui miyaminaa diibojaago ufuumo gahafuuhi guhugamaryo gatyuuci. Jaamoco iimaaco jiibeguehicaubo.
3 Jaanaa igueenemejedimo diibojaa sivauhi ihiibimoro idiino isifañiiboco.
4 Jaarumo miyaminaa agahaficiniuneri Jesuvi iifutuutimo. Jaanegui caamoti tooja niibahucuco afaayiciumoro Jesujaago diiboco nitusuumo icigaiijema.

5 Jaanoco diito Jesuco imiyaavuguunoco agaajaciiboro Jesu nuuhi iguihuvaaboco: Guihi,
dihimiti ico imibachucafutucuuhi, nooboro.
6 Jaarunaa saatoho caatiniminaa onoomo igicinimañoti ijeebiifañodi esamaaiuhi:
7 ¿Collihi jaani jilli imiticani iimaahi? ¿Miijoho nacu imitico buusujirahi? Ididiiboro naha
Moocaani, noomoro.
8-9 Jaanoco Jesu agaajaciuboro nuuhi: ¿Collihi tolli amiihai jeebiifañodi mehesamaaihi?
Tihicani jana iguihuvaaboco: Dihimiti imibachucafutucuuhi, onoono; gañiivoobo
dicigaiijema fuucu, onoono.
10 Jaamo magaajahi jiijehalli uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo imiti imibachu mityama
iicanoco, nooboro,
11 idiino isifañiiuboco nuubo: Ico neehi: Gañiivo, jaaboro dicigaiijeque diicibo fuucu
diijajaago, nooboro.
12 Jaasumiro diibo agañiivuuboro icigaiijeque iicituboro fuucuuhi iifinicimofeenedi.
Jaaneri paryi miyaminaa sihidi eetyeuhi. Jaamoro Moocaanico imehicaumo: Ma-
hatyimetatihi aivo jilli iicanoco, noomoro.

Jesu Coovahi Levico.
(Mt 9.9-13; Lc 5.27-32)

13 Jaanobuunati siino Jesu fuuhi muuaijinivi. Jaabojaa sihidi miyaminaa saahicauhi.
Jaamoco jiibeguehicaubo.
14 Jaamañoti janaanici afatyuhigo atyimeubo Levico Alfeo achi impuestoco ajaadusuhi-
cajafaño gicinituboco. Jaaboco: Uuma difoo, nuubo.
Jaanegui Levi agañiivooboro diiboma fuuhi.
15 Jaanobuunati Jesu Levi iijafaño ijiibogominaama amachuubo gicinitunaaca sihidi
impuesto jaadusuminaa, bu iimitifimo icano gaseuhi. Jaamo sano diiboma machuhicauhi.
Diibo dojicuti sihidi ufuumo icano.
16 Jaanaa fariseo caatiniminaa iicamo Jesuma diito amachunoco aatyimeumoro
ijiibogominaaco nuuhi: ¿Milli jaabo amiihai jiibogominaafi, impuesto jaadusuminaama,
bu saatoho iimitiminaama icano acasiivooboro machuhi, aduhi icano? noomoro.
17 Jaanoco Jesu uguubuuboro diitoco nuuhi: Ubuheefiimo taabuminaafico imogotatihi.
Jaanoti iguihuvamo taabuminaafico imeguefihi. Jaabadiro uujoho: Imino icahi, onoomoco
cuuhuvaqui saahinitihi. Iimifiitimeguiiha saahi iimiti ifiico ijeevesuqui, nooboro.

Jesuco Dilluumo Machutimo Aigafinohallivi.
(Mt 9.14-17; Lc 5.33-39)

18 Jaanaaca Jua jiibogominaa, bu fariseomi jiibogominaa icamo machutimo aigahicauhi.
Jaanaa saatoho asaaumoro Jesuco dilluvauhi: ¿Naa, collihi jana fariseomi, Jua icamo
jiibogominaa aaiganaa dita aigatihi? noomoro.
19 Jaanegui Jesu oovicituboro iimusuhi: ¿Nacu gaigooco ataabavaaboro ijiibaimojaago
ucuuhuvamo idaasuri aigajirahi diitoma diibo iicanohachuta? Miiro diitoma diibo
iicanohachuta aigajitirumo.
20 Jaanoti naha icajinehiica jari uco tajiibogominaati udumitiicino. Jaadi jari idaasuno
iicaneri aigajimo.
21 ¿Miiro miijoho eedeechehuco bobaryuri maahunitatihi? Jaanoti imaahuniruva bo-
baryu tochehuco gallicujirahi. Jaaneri tohoji janaaniciro guiraatejirahi.
22 Jaabadiro bu, ¿miijoho bohaivofaihuco eedeejutafaño ficutatihi? Jaanoti ificuruva
tofaihu tujutaco ejerucarunoro fatyejirahi. Jaanegui bofaihuco bujutafaño mificutahi,
nooboro.*

Ijiibogominaa Trigo Noovataco Ididihi Jaguisifucusumi.
(Mt 12.1-8; Lc 6.1-5)

23 Jaanaa judiomi jaguisisumi Jesu basutafañodi igooboro feehicauhi. Jaanaa
ijiibogominaa toono basuta noovataco icimoro feehicauhi.
24 Jaanegui fariseomi diiboco nuuhi: Meeci ¿collihi dijiibogominaa olli moonihi
jaguisifucusumi momoonitatinoco? noomoro.
25-26 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: ¿Jaana nacu magaajatihi amiihai, johono David, bu
diiboma iicaumo icano ucuujivaachuusumi diitoco ajeba aivusuneguiiha omooniunoco?
Miiro Moocaani iija tabernaculojafaño David ufuuboro Moocaani jeecivo maahunoco
machuuhi miijoho amachutatirunoco, Aviata onoobo sacerdotemi aivojiibo iicaujiibo icau-
naaca. Jaaboro bu diiboma iicaumoco aciubo saatohoro sacerdotemi amachufirunoco,
nooboro.

---

* **2:22** Jilli Jesu nuuhi eedeejiibogoco mejeevesumoro bohono jiibogocoro meheetavequi.

27 Jaadɨ bu siino Jesu nuuhi: Mɨɨro jaguisɨfucu miyamɨnaadi eetavocafutuuhi. Jaanotɨ
miyamɨnaa jaguisɨfucudi eetavocafutuutɨhi.
28 Jaamañɔ uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo jaguisɨfucu aivojɨɨbo, nooboro.

3

Saafi Ihuse Ifiigatyuubo.
(Mt 12.9-14; Lc 6.6-11)

1 Jaadɨ siino Jesu sinagogajafañɔ fuuhi jahɨ icaubo saafi ihuse ifiigatyuubo.
2 Jaaboco ɨɨfɨnɨcɨmoro feehicaumo: ¿Naa jeedɨ jaguisɨsumi buheesujiibo? noomoro
ɨɨfurumo diibohallɨvɨ ijɨɨbeguequi.
3 Jaanoma iicaubo Jesu ihuse ifiigatyuuboco nuuhi: ¡Gañiivo! ¡Jaaboro feenevɨ dulleeve!
nooboro.
4 Jaadɨ diitoco Jesu dilluuhi: ¿Jinejeque jaguisɨsumi moonɨsunɨcɨmo iiminoco, nacu
iimitɨnoco? ¿Magaicaaunoco, nacu mubuheesunoco? nooboro. Jaarunaa diito iimusuutɨhi.
5 Jaanegui diito jeebɨino cuhuferi ɨɨdaasuvuuboro, sɨfiirano ihuufococo emeecɨuboro
ihuse ifiigatyuuboco nuubo: ¡Dihuseque fallirihicaru! nooboro. Jaanegui diibo fallirihi-
caruhi. Jaasumiro diibo use dojɨcuvɨro imituuhi.
6 Jaasumiro toonotɨ ifariseomɨ ufuumoro Herodianomɨma fitacucasiuhi Jesuco
igaicaauqui.

Muuaijɨnivɨ Miyamɨnaa Iicauno.

7-8 Jaanaa Jesu ijɨɨbogomɨnaama muuaijɨnivɨ fuuhi. Jaamoco sihidɨ miyamɨnaa bucasiuhi
Galileaoto, Judeaoto, Jerusaleoto, Idumeaoto, bu Jorda oonegueehioto, bu Tiro, Sidon
icano jɨninooto icamo diibo sihidɨ ejeevanoonoco omoonɨhicaunoco uguubumoro.
9 Jaanegui ijɨɨbogomɨnaaco nuubo: Uco miyamɨnaa ijene eñeñejeruujiruneguiiha mo-
meenegaco mihimibaicɨnɨ, nooboro.
10 Jaabo Jesu miyamɨnaaco ububheesuhicaunegui sihidɨ iguihuvanoma iicadɨmo diiboco
idudɨɨcɨqui ijene ñeñejeruhicauhi.
11 Jaabadɨro bu ɨjɨmɨ diiboco aatyɨmemere diibo ɨmega baavɨ aquetehicauhi. Jaamoro
gaihivehicaumo: Ɨɨjoho Moocaani Achi, noomoro.
12 Jaarumoco faguehicaubo: Uco satohoco magaajasudino, nooboro.

Jesu Ɨcɨhi Minɨsumɨnaatɨ Fahuseecɨ Motɨhaitɨ Miimɨsiicɨ Ɨdɨɨno.
(Mt 10.1-4; Lc 6.12-16)

13 Jaanobuunatɨ Jesu ifabaɨvɨ fuuhi. Jahɨgo iimuguudɨmoco coovaubo. Jaanegui diibojaa
saaumo.
14 Jaamoco fahuseecɨ motɨhaitɨ miimɨsiicɨ ɨdɨɨmoco ɨcɨubo diiboma iicaqui, bu diitoco
igalluuqui jɨɨbogoco ijɨɨbeguequi icano.
15 Jaamoco iijɨco acɨubo ɨjɨmɨco igañɨɨhicaqui.*
16 Jaamo jinoodɨmou fahuseecɨ motɨhaitɨ miimɨsiicɨ ɨdɨɨmo iicaumo; Simon icaruuboco
Pedrotɨ omomonɨubo.
17 Jacoobo Zebedeo achi, bu Jua Jacoobo nahabo icano. Jaamɨsico momonɨubo Boa-
neegemɨsitɨ, sisiseememɨsi eneejirunoco.
18 Andre, Felipe, Bartolome, Mateo, Tomas, bu Alfeo achi Jacoobo, Tadeo, Simon
cananista, bu
19 Juda Iscariote diiboco aacɨujiibo igaicaauqui icamoma saaubo jaahe.

Blasfemia.
(Mt 12.22-32; Lc 11.14-23; 12.10)

20 Jaanaa siino sihidɨ miyamɨnaa diibojaa igaivehicauhi. Jaaneri Jesu ijɨɨbogomɨnaama
ajashuno jinejebaco machuhicacutɨhi.
21 Jaanoco Jesu yoto uguubuumoro saauhi diiboco ɨɨcɨvamo, jillɨ jeegavoobo eneehi-
cauneguiiha.
22 Jaabadɨro bu caatɨnɨmɨnaa Jerusaletɨ asaaumo neehicauhi: Beelzebuma icaabo ɨjɨmɨ
aivojɨɨboma. Jaamañɔ diibo mitya iijɨri ɨjɨmɨco buhɨ gavaracuhicaabo, noomoro.
23 Jaanegui Jesu diitoco ocoovauboro siinovɨ oovɨcɨɨboro neehicauhi: ¿Mɨllɨ jaabo Satanas
bu ifiicoro buhɨ gañɨɨjirahi?
24 Mɨɨro saafi aivojɨfañɔ minoocɨ udugaavonoro sanomɨro imoonɨcasiruva sanomɨro
finɨsucasijirahi. Jaamañɔ tohaivojɨ gueenene icajitɨrahi.
25 Jaabadɨro bu sajaotoro sanomɨro imoonɨcasiruva gueenene icajitɨrumo.

---

* **3:15** Sahaamefañɔ janaanɨcɨ jillɨ ficuumo: bu iguihuvamoco ibusuuhicaqui, onoonoco.

26 Jaabadiro Satanas iinoro ifiimaryo imoonicasiruva, ¿milli bu gueenene icajiruubo?
Iinoro ifiico finisujiruubo.
27 Jaabadiro ¿miijoho esefaabo iijafaño ofoomoro inehejeque icijitirahi abajaaboco
sisitimoro? Jarihiicanaa abajaaboco isisidi icijirumo.
28 Miyanotiro jino amiihaico neehi: Miyaminaaco paryiicino imitino ihiimaaruno buusu-
cafeteji.
29 Jaanoti Moocaani Gaijati imitino ihiimaaboco toono aivo buusuracujitihi ufucuro. Jilli
tohimitinoma iicacujiibo, nooboro.
30 Jilli diitoco nuubo, diiboco ijima icaabo, eneehicaunoma iicaubo.

Jesu Nahabomi, Seeji Icamo.
(Mt 12.46-50; Lc 8.19-21)

31 Jaanobuunati Jesujaa seeji, inahabomi icamo asaaumoro jahisitiro diiboco cuuhuva-
suuhi.
32 Jaanegui Jesuhallidi emecuciniumo diiboco nuuhi: Diiseeji, dinahabomi icamo ico
jahisiti cuuhuvahi, noomoro.
33 Jaanegui Jesu nuuhi: ¿Miijoho gaharubi? ¿Miijoho tañahabomi? nooboro
34 ihallidi emecuciniumoco emeeciuboro diitoco nuuhi: Jino tacojiri iicamo gaharubimi,
tañahabomi icano.
35 Jarihiicanaha jino Moocaani iijico omoonimo tañahabomi, gaharubimi, tañagomi icano
iicajimo, nooboro.

4

Basuminaafivi Ohoovicino.
(Mt 13.1-23; Lc 8.4-15)

1 Jaadi siino Jesu miyaminaaco jiibeguehicauhi muuaijinivi. Jaabojaago sihidi
miyaminaa igaivuuhi. Jaanoma iicaubo meenegafaño ijicafutuuboro diitoti tehesijisuno
ufuuboro casiivutuuhi. Jaanoti diito ijinivi jiinigaibaahohalliviro icauhi.
2 Jaaboro diitoco sihidi siinovi oovicii boro jiibeguehicauhi
3 jilli nooboro: Jinoco muguubu: Basuminaafi fuuhi abasutuubo.
4 Jaabo abasuuno samañoono jiihaifaño acutuuhi. Jaanoco joomi asaaumoro machu-
jeuhi.
5 Jaanoti samañoono acutuuhi guiisihallivi miyaadi jiini achahaumañovi. Jaanoro
goovano iinucuuno ijiinije miyaadi efeemeutimaño.
6 Jaaruno nihiba aachicuneri aryivucuuno, chuumucuuno icano abacocoovautimaño.
7 Jaanoti samañoogahaije aifuuhi jariimihoonofeenevi. Jaano toono ihallivi ujusiuno
toono ihiinuurunoco macanisuuhi. Jaamaño noovautino.
8 Jaanoti samañoono acutuuhi imino jiinijevi. Jaano ihiinuunoro jusicuuno. Jaanoro
imino noovacuuno saheeje treintadigaiva noovacuuhi, bu saheeje sesentadigaiva noovac-
uuhi, bu saheeje ciendigaiva noovacuuhi icano.
9 Jaaboro neehicaubo dinohojima idiicaabo jinoco guubu, nooboro.
10 Jaanobuunati iinoro iicacuudi ijiibogominaama iicaumo diiboco dilluuhi: ¿Milli toono
eneejiruno? noomoro.
11 Jaanegui nuubo: Amiihaico naha uujoho imino gaajasuhicahi Moocaani aivoji agaa-
jaratinoco. Jaanoti buhi iicamoco jilli siinovi oovicii boro neehicahi.
12 Jaamo emeeciirumo atyimetimo iicaqui, bu guubucurumo guubutimo iicaqui. Miiro
uguubumoro iimitico jeevesujirumo. Jaamoco bu iimiti buusucafetejirahi, nooboro.
13 Jaadi bu ijiibogominaaco nuubo: ¿Nacu amiihai magaajatihi jino jilli ohoovicinoco?
¿Jaana milli magaajaji paryi toonoco?
14 Miiro basuminaafi, oono Moocaani iijico ijiibogoobo abasuubo.
15 Miiro jino jiihaifaño aacotono onoono; miiro saatoho jeebiifa abasucuurunoco
ijiibugucuurunoco Satanas asaaboro ijeebiifañoti dumitiicicuuhi.
16 Jaabadiro bu oono guiisihallivi abasuuno onoono; miiro saatoho uguubusumiro imo
imo gaayicifimo.
17 Jaaruno imino abacocoovatimaño gueenene icatatino nisuhifiivi agasesumi uhuuchu-
vomoro toonoco jeevesufimo.
18 Jaanoti sano jariimihoonofeenevi aacutuuno tobogoco gaayicicuurumo
19 jiije busumije jaagoviro ijeebiino niji niji iicamaño, bu iimitinocoro iimogomaño icano
sanooro toono diito jeebiifaño agahafonoguiinodi toono miyaaji iicarujico fiivusutimo.
Jaamaño noovasutimo.

20 Jaanoti jino imino jiinijevi abasuuno onoono; oono miyanotiro agaayicimoro imino
omoonimofaño fiivono jaanoro noovacuuno saatohofaño treintadino, saatohofaño sesen-
tadino, bu saatohofaño ciendino icano.

Ciijigaimecuvi Ohoovicino; Toovono Icaruno Buhugaaveji.
(Lc 8.16-18)

21 Jaadi bu nuubo: Ciijigaimecuco minifutusumoro baavi guirihilluguiino, bu
cigaiijeguiino icano mificutatihi. ¿Ivinaaca minifutusumoro caamovi mificutahi foovono
ihifuvusuqui, eti?
22 Jaabadi miiro chahano afatanicinino atyimeratino iicajino. Bu tolliro chahano agaa-
jaratino gaajacafototino iicajino.
23 Jaanegui jinooco amiihai nohojima mihicaamo muguubu, nooboro.
24 Jaadi bu diitoco neehicaubo: Imino magaaja jino muguubunoco. Miiro oono amiihai
mohoovicihicaneriro ufucu amiihaico Moocaani ooviciji. Jaaboro oono uguubumoco
janaanici acijiibo.
25 Tolliro bu iicanoma iicaaboco siino janaanicivi acijiibo. Jaanoti chahanoma iicaaboco
miidino iicarunoco dumitiicijiibo, nooboro.

Basutagai Ujusinovi Ohoovicino.

26 Jaadi bu tolliro neehicaubo: Jiibadi Moocaani aivoji jeevahi; miyaminaafi jiinijefaño
siino toogaico abasuuboro cigatoobo,
27 bu seseevedi agañiivooboro icaabo cuujehachuta, fucuhachuta icano sifucu, sifucu
icano fatyehi. Jaanaa toogai milli acho ihiinogairo jusihi diibo gaajacitinaaca.
28 Jiinije toohoco fiivusuhi iticoni ifahooco. Jaadi ideecanoco. Bu jaadi ifagaiño ifallahi-
faño gahafonicihi.
29 Jaano ifagaiño ujusicuudi icinicicuumo niisugari ihicifucu agasecusumi.

Mostaza Tooivi Ohoovicino.
(Mt 13.31-32, 34; Lc 13.18-19)

30 Jaadi bu neehicaubo: ¿Jinejebadi Moocaani aivoji jeevahi? ¿Jinejevi fine mohooviciji?
31 Fine mostaza noovata tooico jiinijefaño mabasuniciyibadi jeevano. Miiro tooyi aivo
jiinijehalliri iicano noovata ajashuyigaiyi.
32 Jaaruho abasucafutucuudi jusifihi guiraaho tyigaba. Jaahoro coohafeene lliicuvafihi.
Jaaho aafeneguiino joomi iicuvajirahi.
33 Jilli nooboro Jesu jiibeguehicauhi miyabogoco siinovi oovicii boro diito agaajajidinoro.
34 Ticovono nootiibo, jilli siinovi oovicii boro neehicaubo. Jaanoti naha ijiibogominaaco
ijeevadi paryi imino jiibeguehicaubo.
35 Jaanaa mihiijicuudi ijiibogominaaco nuubo: Masii onago muuaivi mafatyequi,
nooboro.✡
36 Jaadi imiyaminaaco agalluudi Jesumaryo fuumo meenegari. Jaamoma bu sagaaje
diito dojicuti fuuhi.
37 Jaanaa sefano guibuhuba diitoco feene muuaivi iciuhi. Jaano sihidi tyuucai iicauneri
diito meenegafaño nifaihu gahafehicauhi.
38 Jaanaa Jesu dojicuogavi iinigai jeebutahaallivi cigahicauhi. Jaaboco aaicusuumoro
nuuhi: Mojiibogominaafi, ¿naa diimeguehi miguijeveneque? noomoro.
39 Jaanegui Jesu aaicuuboro guibuhubaco ibauhi. Jaadi bu muuaico nuubo: ¡Lliivicu
toonoviro siicuto! nuubo. Jaanegui iguibuhuba lliivicuuhi. Jaanoro paryi imino
siicutucuuno.
40 Jaadi ijiibogominaaco nuubo: ¿Collihi sihidi mihiguetehi? ¿Nacu Moocaanico
mimiyaavogotihi? nooboro.
41 Jaaneri sihidi diito igutuumoro noocasihicauhi: ¿Miijoho fine jaani jino guibuhuba-
maryo, muuaimaryo icano diiboco: Jii, onoono? noomoro.

5

Gadarenomioobo.
(Mt 8.28-34; Lc 8.26-39)

1 Jaadi fuumo onagoo muuaivi Gadarenomi jiinijejaago.
2 Jaabo Jesu imeenegafañoti iinuubaacaro ciihojinojaa iicahicauhigoti emeimivatuubo
diibojaa saauhi.
3 Jaabo ciihojino iicahigo iicaaboro feehicauhi. Jaaboco miihaiñooba jigaiñehineri duu-
jenicutihi.

✡ **4:35** Mt 8.23-27; Lc 8.22-25

4 Fiiva foova ihuseneque, itihaiñoco icano jigaiñehineri sisicuurumo. Jaarunoco ihusene-
honoco dubaicibo, bu itihaiñonoco ididaheje mooniubo icano. Jaaboco miihaiñooba
guiinoniicutihi.
5 Jaabo cuujehachuta, fucuhachuta icano ifagajineri ciihojinohallidi coovadiiciniiboro
feehicauhi. Jaabo inoro ihallico guiisibaneri tujaacuuboro feehicauhi.
6 Jaabo Jesuco tehesinotiro aatyimeuboro diibojaago ijinafatyuuboro iguiino
memuiivutuuhi.
7 Jaaboro sefano nuuhi: ¿Jinejeque diimeguehi iijoho Jesu caamovohigo iicaabo Moocaani
Achi? Moocaanifañodi ico neehi: Ɨdaasuno uco moonidino, nooboro.
8 Jilli nuubo imegaviro Jesu diiboco: Diinucu idiimitino iji, eneehicauneguiiha.
9 Jaanegui Jesu diiboco dilluuhi: ¿Jineje dimomo? nuubo.
Jaanegui iimusuubo: Cuumi tamomo miguiraaneguiiha, nooboro.
10 Jaaboro Jesuco jenaauhicauhi: Miihaico jiicuumiti buhi galluudino, nooboro.
11 Jaanaa ifagaji fiitino sihidi faafaimi amachumo icauhi.
12 Jaanegui pary̱i famooro ihijimi Jesuco nuuhi: Miihaico jaatyo faafaimijaa gallu diito-
fañoo mefeequi, noomoro.
13 Jaanegui Jesu nuuhi: Jii, tahi mofoo, nooboro. Jaanegui tohidicu ijimi diibo
Gadarenominaafiti ihiinoomoro ifaafaimifañoo fuuhi dos mildimofañoo. Jaamo ifagajiti
imuuaifañoo aaifuumoro macaniuhi.
14 Jaanoti diitoco eteemehicamo agaaumoro ifaacuumifañoo, bu buhigueeje iicajaajefañoo
icano jiibogomoro fuuhi. Jaanegui asaaumoro meecivaumo jineje fine onoomañoo.
15 Jaamo Jesujaa asaaumo atyimeuhi meimi cuumima iicaubo gicinii bo gaachehufañoo
jiicinii boco, bu imino iicacuuboco icano. Jaaboco aatyimeumoro sihidi iguiumo.
16 Jaamoco toonoco aatyimeumo jiibuguuhi ihijimima iicauboco omooniunoco, bu
ifaafaimico omooniunoco icano.
17 Jaanegui Jesuco ijiinijeti galluumo: Fuucu, noomoro.
18 Jaanoma iicaubo Jesu meenegafañoo ifeequi jicafutuuboco ihijimima iicaubo neehi-
cauhi: Ɨima saahi, nooboro.
19 Jaarunaa Jesu diiboco nuuhi: Chahano diijajaagoro fuucu. Jaaboro diyotoco diibogo
guiraano Aivojiibo Moocaani ico iidaasugooboro ubuheesunoco, nooboro.
20 Jaanegui ufuuboro pary̱i Decapoli cuumineri jiibogooboro feehicauhi Jesu diiboco
ubuheesuunoco. Jaaneri pary̱i miyaminaa jabafiitehicauhi.
21 Jaadi siino Jesu meenegari onagoo muuaivi fatyuuhi. Jahigo sihidi miyaminaa iicojivi
igaivuuhi muuaijiniri icaubo cojivi.✡
22 Jaanaa sinagogaja aivojiibo Jairo onoobo, diibojaa saauhi. Jaabo Jesuco aatyimeuboro
iguiino ememuiivutuuboro nuuhi:
23 Aicigai aivo niinovacuuhi goova foobo diigoco dudiicito ubuheeteguere iicaqui,
nooboro.
24 Jaanegui diiboma ufuuboco miyaminaa sihidi ubucasiumo ijene ñeñejeruhicauhi.
25 Jaamofeenedi saafigo gaigo tiijeheri fahuseeci motihaiti mificabaci idiino iicaucuugo.
26 Jaago fiivaamo taabuminaa ataaburunofañoo buheetigofañoviro feehicaugo. Pary̱i
inihibamico ajaaduhicauhigo finisucuugo.
27 Jaago Jesuti ijiibocasinoco uguubuugoro miyaminaafeenedi asaaugoro ibujinaagoti
igaachehuco dudiicivauhi.
28 Jilli igaachehuco ududiiciineriro buheeji, noogoro esamaaihicaumañoo.
29 Jaasumiro itiijoho diigoco fiigatyuuhi. Jaanoti gaajaciugo ubuheetecuunoco.
30 Jaasumiro Jesu gaajaciuhi ififañoti imitya mihiinobadi iicaunoco.
Jaanegui imiyaminaajaagovi iimeveuboro diitoco nuuhi: ¿Miijoho tagaachehuco
dudiicihi? nooboro.
31 Jaarunaa ijiibogominaa diiboco nuuhi: Miyaminaa oono ico ijimatajerunoco
daatyimehi. Jaanegui ¿milli: ¿Miijoho uco dudiicihi? neehi? noomoro.
32 Jaarunaa Jesu fahigovaco iifiniciihicauhi ihatyimequi: ¿Miijoho fine dudiicihi?
onoomañoo.
33 Jaanegui diigo sihidi vivi vivi iigutuugoro ubuheeteunoco agaajaciugoro diibojaa
saauhi. Jaagoro iguiino ememuiivuugoro pary̱i imino jiibuguugo.
34 Jaanegui diigoco nuubo: Ñiba ico dimiyaavogo buheesuhi. Jaaneguiiha sajeebii fuucu,
diguihuvati buheetecuuhi, nooboro.
35 Jilli iimaaubaacaro sinagogaja aivojiibo iijati saatoho jilli noomoro saauhi: Daicigai
guijevecuuhi. Fine Mojiibogominaafico acasivusuno, noomoro.

✡ **5:21** Mt 9.18-26; Lc 8.40-56

36 Jaanoco Jesu uguubuuboro isinagogaja aivojɨɨboco nuuhi: Diguetejirahana, jillɨ
miyaavogo, nooboro fuubo.
37 Jaaboro mɨɨhaiñooba diiboma ufuunoco imuguutɨɨbo ɨdɨɨmomaryo Pedro, Jacoobo, Jua
Jacoobo nahabo icamomaryo fuubo.
38 Jaamo isinagogaja aivojɨɨbo iijavɨ ɨɨfutuuhɨ atyɨmeuhi gañuhusuno omoonɨunoco,
miyamɨnaa ataacasiunoco, agaibacasiunoco icano.
39 Jaanegui Jesu ɨjɨcafutuuboro diitoco nuuhi: ¿Jinejeri guiraacani gañuhusuno
mɨsɨramaaihi? ¿Collɨhi mataacasihi? Guijevetɨgo. Jillɨ cɨgago bagocaja, nooboro.
40 Jaarunaa diiboco dejecuhicaumo. Jaaneguiiha Jesu paryɨɨcɨno famoocoro jahisivɨ
ihiinusuuboro caani, seejɨ iicamɨsicoro satyuubo, bu diiboma asaaumo iicamomaryo
fuubo tobagocaja iicauhɨgo.
41 Jaaboro diigoco ihusetɨ agaayɨcɨuboro hebreo iijɨri nuuhi: Talita, cumi. nooboro. Jillɨ,
bagocaja, ɨco neehi: Gañiivo, eneejiruno.
42 Jaasumiro tobagocaja agañiivuugoro ɨgucuuhi. Jaago tusumi fahuseecɨ motɨhaitɨ mifi-
cabacɨ ɨdɨɨno ficabava icacuuhi. Jaaneri miyamɨnaa sihidɨ igutuuhi.
43 Jaamoco Jesu imino faguuhi: Mɨɨco mɨjɨɨbeguedino, nooboro. Jaaboro tajɨɨbaubo:
Tobagocajaco mamachusu, nooboro.

6

Jesu Nazarevɨ Icahi.
(Mt 13.53-58; Lc 4.16-30)

1 Jaadɨ Jesu toonotɨ ufuuboro ijiinɨjejaagovɨ siino uumiubo. Jaaboma ijɨɨbogomɨnaa fuuhi.
2 Jaadɨ judiomɨ jaguisɨfucu iicacuudɨ tɨcovaubo ɨjɨɨbogoobo sinagogajafaño. Jaanoco sihidɨ
miyamɨnaa uguubumo sihidɨ ajabafiituumoro neehicauhi: ¿Cuucatɨ fɨne gaajaabo paryɨ
jinehejeque? ¿Mɨllɨ fɨne diibo igaajaco gaayɨcɨuhi? Mee jino agaajaratɨnehejeque moonɨɨbo,
noomoro.
3 Mɨɨro du jaanɨ ɨmohobujene dudɨcamaajemɨnaafi Maria achi, Jacoobo, Jose, Juda,
Simon icamo nahabo, tollɨro bu jino inagomɨ mɨɨhaifeeneri icahi, noomoro diibotɨ
sɨfiiratehicaumo.
4 Jaaneguiiha Jesu diitoco nuuhi: Moocaani iimaamɨnaafico fahɨgovaoto bocɨguefihi.
Jaanotɨ ijiinɨjeoto, iyoto, iijaoto icano bocɨgotatɨhi, nooboro.
5 Jaanoma iicaubo imityaco eetavuutɨɨbo, mɨɨdɨmocoro iguihuvaumotɨ buheesuubo
ihuseque ihallɨ ificuuneri.
6 Jaamo imiyaavuguutɨneri sihidɨ eetyehicaubo. Jaanobuunatɨ Jesu ifiitɨ cuumijeri
feehicauhi jɨɨbogooboro.
7 Jaadɨ coovaubo ijɨɨbogomɨnaaco fahuseecɨ motɨhaitɨ miimɨsiicɨ ɨdɨɨmoco.✡ Jaaboro
diitoco galluubo miimɨsiicɨsaajeri. Jaaboro iimitɨno ɨjɨmɨco buhɨ igavaracuqui mityaco
aacɨuboro
8 diitoco nuubo: Jinejebaco masatyedino. Jɨɨhaivɨ ɨdɨɨnocoro queseico masatyo. Jaanotɨ
lleegucubaco, duviricubaco, nɨhɨbamɨbaco icano masatyedino amɨɨhai niivɨgai meehevɨ.
9 Bu saapaajequere tɨhaipaajeque mɨjɨcafoto, bu michehucɨ mɨjɨcafetedino saachehu-
maryo mofoo.
10 Jaamo coojaavɨhacho mɨhɨfotojafañoro mihica, siijafaño, bu siijafaño icatɨno. Jari
tomañotɨ mofoodɨ toojatɨ mihiino.
11 Jaanotɨ comañovɨ acho amɨɨhaico agaayɨcɨtɨhachiijɨ, uguubutɨhachiijɨ icano toonotɨ mi-
hiinomoro amɨɨhai tɨhaipaajeguiino jiinɨco toonovɨ matatacu jei diito iimitɨco ijɨɨbeguequi,
nooboro.
12 Jaanegui ufuumoro miyamɨnaaco jɨɨbogomoro feehicauhi iimitɨco ijeevesuqui.
13 Bu tollɨro sihidɨ buhɨ gañɨɨhicaumo iimitɨno ɨjɨmɨco, bu iguihuvamoco dɨɨrɨbari
ejeesumoro buheesuhicaumo icano.
14 Jaanaaca toojiinɨjeo aivojɨɨbo Herode* guubuuhi Jesuditɨ fahɨgovadɨ ɨjɨɨbocasihunoco.
Jaanoco saatoho neehicauhi: Diiboro Jua Nitɨmɨnaafi siino ubuheeteebe. Jaamaño sihidɨ
mityama icaabo, noomoro.
15 Jaanotɨ saatoho neehicauhi: Jaanɨ Moocaani iimaamɨnaafi Elia, noomoro.
Jaanotɨ saatoho neehicauhi: Jaanɨ sɨɨcɨje Moocaani iimaamɨnaa iicaubadɨ iicaabo,
noomoro.
16 Jaanoco Herode uguubuuboro nuuhi: Diiboro Jua, uujoho iinigaɨco iquitɨcɨsuubo
dojɨcuvɨro siino ubuheeteebe, nooboro.

✡ **6:7** Mt 12.5-15; Lc 9.1-6 * **6:14** (Mt 12.1-12; Lc 9.7-9) Herode Imityaabo onoobo Jesu ifiivuusumi iicaubo chuumucuuhi. Tusumi diibo seemene Herode Antipa onoobo icauhi.

17 Mɨiro Herodia noojɨri Herode atajɨibauneguiiha Juaco isisɨmoro cɨvojanɨumo. Herode
inahabo Felipe taaba Herodiaco ɨcɨubo.
18 Jaanegui Jua Herodeque: Imitɨno dinahabo taabama idiicano, neehicauhi.
19 Jaanoma iicago Herodia Juaco ɨjɨiheguegueré gaicaausuhicaujirahi.
20 Jaarunaa Herode Jua jeebɨi ɨtɨcovonoco, iiminoco icano gaajahicauhi. Jaanotɨ iig-
otooboro diiboco mɨllɨ moonɨhicautɨhi. Diibo onoonoco gaajatɨruubo jillɨ imino gu-
ubunɨcɨhicaubo.
21 Jaana Herodia diiboco agaicaausuujifucuvɨ ɨfutuuhi. Mɨiro Herode ifiivu ficabavɨ
ɨifutufucu iicauneguiiha jɨibaimoco eetavuuhi. Jaaboro imiyamɨnaaco cuuhuvaubo
ihamocasimɨnaa aivojɨtoco, bu Galilea jiinɨje bocɨfimoco, bu tajɨibamɨnaaco icano diitoma
imachuqui.
22 Jaanaa Herodia aicɨgai ufuugoro diito ɨmefeenevɨ gaaseteuhi. Jaanoco Herode, bu
diiboma iicaumo icano imuguuhi. Jaaneguiiha ihaivojɨibo Herode tobagocajaco nuuhi:
Idiimogonoco uco dillu ɨco acɨqui.
23 Miyanotɨro Moocaani momofeenedɨ ɨco neehi: Paryɨ uco idillunoco ɨco acɨji, paryɨ
tabusumije icarunotɨfeenedɨ, nooboro.
24 Jaanegui ufuugoro seejɨco nuutugo: ¿Jinejeque dilluji? noogoro.
Jaanegui seejɨ nuuhi: Jua Nitɨmɨnaafi nigaɨco dillu, noogoro.
25 Jaanegui tobagocaja ihaivojɨibojaa goovanogayɨ ufuugoro diiboco nuutuhi: Jisumiro
imeguehi butajefañoo Jua Nitɨmɨnaafi nigaɨco uco adaacɨnoco, noogoro.
26 Jaaneri Herode sihidɨ ɨdaasuvuhi. Jaarunaa diigoco Moocaani momofeenedɨ
unuucuneguiiha, bu diiboma iicaumo uguubuucuneguiiha icano diigoco unuunoco
bañɨsugutɨibo.
27 Jaanegui Iherode tusumiro amocasimɨnaafico atajɨibauboro galluuhi Jua Nitɨmɨnaafi
nigaɨco isɨvaqui.
28 Jaanegui ihamocasimɨnaafi ufuuboro cɨvojafañoo icaubo nigaɨco iquitɨcɨuboro butajefa
sɨvaaubo. Jaayɨco tobagocajaco acɨubo, bu jaayɨco diigo seejɨco acɨtuuhi icano.
29 Jaanoco Jua jɨibogomɨnaa uguubuumoro saauhi. Jaamoro diibo ifiico ɨicɨjeumoro
cɨihojɨfañoo ficuuhi.

Jesu Machusuhi Sahuse Mildɨmoco, Aivo Ajashutɨmoco.
(Mt 14.13-21; Lc 9.10-17; Jn 6.1-14)

30 Jaadɨ Jesujaa iminɨsumɨnaa iigaivuumoro diiboco jɨibeguehicauhi paryɨ omoonɨuno
ɨjɨibuguno iicanoco.
31 Jaarunaa Jesu diitoco nuuhi: Masɨi majaguisɨtequi sihɨgo sɨcaihɨgovɨ, nooboro. Mɨiro
diitojaa sihidɨ miyamɨnaa asaamo, ofoomo icano feehicauhi. Jaaneri amachujiru situba
chahahicauhi.
32 Jaanegui Jesu ijɨibogomɨnaamaryo meenegari sihɨgo sɨcaihɨgovɨ fuuhi.
33 Jaarunaa guiraamo ufuunoco atyɨmeuhi. Jaamoro Jesumɨ iicaunoco agaajacɨumoro
faacuumivaoto isidɨ diito dojɨcutɨ jinoocɨnɨuhi. Jaamo ihɨmegaro tomañovɨ ɨfutuumo.
34 Jaanaa Jesu imeenegafañotɨ iinuubo sihidɨ miyamɨnaaco atyɨmeuhi. Jaanoma
iicaubo diitoco sihidɨ ɨdaasuguuhi ovejamɨ itoomomɨnaafima achahamobadɨ iicaunegui-
iha. Jaaboro fanoovaco sihidɨ diitoco jɨibeguehicauhi.
35 Jaanaa iijɨcuunegui ijɨibogomɨnaa asaaumoro diiboco nuuhi: Mihiijɨcuuhi.
Jaanomaryo bu jimañovɨ mɨihaiñooba iijano chahahi.
36 Jaaneguiiha gallucu miyamɨnaaco ifiitɨcuumijaago, bu ifiitɨjajejaago icano ofoomoro
machutatɨ inaajequi. Mɨiro imachutama chahamo, noomoro.
37 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Amɨihairyo diitoco mamachusu, nooboro.
Jaanegui dilluumo: ¿Jaamo jino dosciento denarioriro maahunoco manaajeteji paryɨ
diitoco mamachusuqui? noomoro.
38 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: ¿Mɨnoodɨno nacu amɨihaima maahuno icahi? Ene,
memeecɨto, nooboro.
Jaanegui emeecɨjeumoro nuumo: Sahuse ɨcava, bu miimɨsiicɨ taavaabomɨsi icano,
noomoro.
39 Jaanegui famoocoro tajɨibaubo saatoho simañovɨ, saatoho simañovɨ icano
icasɨcamaaiqui ñaavahuhallɨvɨ.
40 Jaanegui casɨicamaaiumo ciendɨmova saaje, cincuentadɨmova saaje icano.
41 Jaadɨ Jesu gaayɨuhi ihusefañoo sahusedɨno imaahuno iicaunoco, bu itaavaabomɨsico
icano. Jaaboro niquejeque emeecɨiboro toonohallɨvɨ Moocaanima iimaaubo. Jaadɨ
tohɨcajeque iibacuuboro ijɨibogomɨnaaco acɨubo miyamɨnaama ihɨfequi. Jaadɨ bu
itaavaabomɨsico tollɨro ɨifuumo paryɨ famoomaryo.
42 Jaanoco amachuumoro paryɨ tuvaumo.

43 Jaano atyuuvoco ananiumo jiibaiñoco gahafusuuhi fahuseeci motihaiti miibaici idiino,
bu itaavaabomisi atyuuvo icanoco.
44 Jaanoco amachuumo cinco mildimou gaifiimi.

Muuaihallidi Jesu Ɨigono.
(Mt 14.22-33; Jn 6.15-21)

45 Jaadi Jesu ijiibogominaaco galluuhi ihimega imeenegari onagoo muuaivi Betsaida
cuumijaagovi ifatyequi miyaminaaco diibo ifitacuunohachuta.
46 Jaadi diitoco ifitacuuboro ifagajijaago fuubo Moocaanima ihiimaaqui.
47 Jaanaa civucuhi ijiibogominaa imeenegari ufuumo feene muuairi icacuuhi. Jaanoti
diibo inoro tahi isi icauhi.
48 Jaabo atyimeuhi diitoco sefano buhudurumoco guibuhuba sihigoviro ebecasuhi-
caunoco. Jaanaa diibo jari cuujetavi diitojaago saauhi nifaihuhallidi igooboro. Jaabo
diitoco fatyuujirahi.
49-50 Jaabo nifaihuhallidi asaaunoco paryi famooro aatyimeumoro gaibacasiuhi: Fine iji,
noomoro igutuuhi.
Jaarunaa diitoco nuubo: ¡Mequehecu! ¡Mihiguetejirahana! Uujoho, nooboro diitojaa
jicafutuubo imeenegafaño.
51 Jaasumiro iguibuhuba siicutuuhi. Jaaneri diito sihidiro eetyeuhi.
52 Jilli bu gaajacurumo esiciniutihi maahunoco iguiraatusuunoco, jilli diitoco ijeebiino
ucuhufunuutumaño.

Genesarevi Iguihuvamoco Jesu Buheesuhi.
(Mt 14.34-36)

53 Jaamo imuuaico oonegueehivi afatyuudi iifutuumoro cañavutuuhi Genesare cuumi
nagueehivi.
54 Jaamo imeenegafañoti iinuumaacaro Jesuco miyaminaa gaajaciuhi.
55 Jaamoro faacuumivariro jinoociniumo. Jaamoro ticovaumo iguihuvamoco
cigaiijeneri acañimo Jesu tahi icahi onoohigo.
56 Jaabo fahigovadi ofoohigo imiidicuumijeri, iguiraacuumijeri, bu buhi iicajajeri
icano ofoohigo goohasinofaño iguihuvamoco ificuumoro Jesuco neehicauhi: Jilli di-
gaachehujinibaco dudiicisu, noomoro. Jaamo paryi diibo gaachehujinibaco ududiicimo
buheetehicauhi.

7

Miyaminaaco Ɨmihininino.
(Mt 15.1-9)

1 Jaanaa Jerusaleti asaaumo fariseomi, bu caatiniminaaoto icamo Jesujaa igaivuuhi.
2 Jaamo atyimeuhi Jesu jiibogominaa mihiniva usejeri nitamaaitimo amachuunoco.
3 Miiro jaamo fariseomi, bu paryi judiomi icamo siicijeminaa jeevamaajequere isivamoro
iticoni iminehihiica initamaaitisumi machutatimo.
4 Jaamo bu naajete asijaagoti asaamo iticoni initamaaitisumihiica machutatimo.
Miiro jilli siicijeminaa jeevamaajequere sivamo, oono adutahilluno, bu guirihilluno, bu
aaricuhilluneje icano nitinejequere moonimo.
5 Jaamaño fariseomi, bu caatiniminaa icamo Jesuco dilluuhi: ¿Collihi dijiibogominaa
amiyato jeevamaajebadi moonitimo mihiniva usejeri machuhi? noomoro.
6 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Miyaanoco jahi amiihaiti Isaia caatiniuhi amiihai
bañisuminaa mihicamoco. Jilli caatiniubo:
Jiicuumi uco jilli ticovono iijiriro bociguehicahi. Jaarumo jeebiino uuditi tehesino icahi.
7 Jilli iigaivomoro uco imehicarahi. Jaarunaa uuri bañisuquimaaimo. Jilli amiihai
jiibogono, ticovo miyaminaa jiibogonoro. Jaarunoco Moocaani tajiibaji, meneehicahi,
nooboro.
8 Miiro amiihai Moocaani tajiibajico mejeevesumoro miyaminaa iijicoro magaayicihi. Oono
guirihilluno, adutahilluno icano nitinehejequere aivo guiraano meheetavehicahi, nuubo
Jesu.
9 Jaaboro bu nuubo: Jilli toono amiihai jeevamaajequere misivamoro Moocaani tajiibaco
uufocovi mejeevesuhi.
10 Miiro Moise nuuhi: Gaiji diicaanico, diiseejico icano. Jaanoti caanico, seejico icano
imitino onooboco miyanotiro guijevesu, nooboro.
11 Jaanoti amiihai monooniciihi miyaminaaco: Amiihai caanimico monootahi: Ɨco amusu-
jitihi, paryi uuma iicano Corban, noomoro Moocaanico ijibaicuuno eneejiruno.
12 Jilli amiihai monoomaño caanico, seejico icano mahamususuhicatihi.

13 Jaamaño amɨɨhai Moocaani iijɨco majabatusuhi amɨɨhai jeevamaajequere sifiitɨ, sifiitɨ
icano mafatyusumaño. Jaamo jiibadɨje iicanehejequere guiraano aivo meheetavehicahi,
nooboro.
14 Jaaboro siino Jesu miyamɨnaaco ocoovauboro nuuhi: Famooro uco muguubunɨcɨ.
Jaamoro magaaja:✡
15 Chahano aivo isitɨ miyamɨnaafaño ofoonoro diitoco ɨmɨhɨninɨjiruno. Jaanotɨ naha
ijeebɨɨfañotɨ asaano miyamɨnaaco mɨhɨninɨhi.
16 Jinoco amɨɨhai nohojɨma mihicamo muguubu, nooboro.*
17 Jaadɨ imiyamɨnaaco ejeevesuuboro jaahe fuubo. Jaaboco ijɨɨbogomɨnaa toonotɨ dilluhi.
18 Jaanegui diitoco nuubo: ¿Nacu bu tollɨro amɨɨhai, amɨɨhai esɨcɨnɨbama machahahi?
¿Nacu magaajatɨhi? Mɨɨro oono paryɨ isitɨ miyamɨnaafaño ofoono diitoco mɨhɨninɨtɨhi
19 ihesamaajefaño ofootɨmaño. Mɨɨro jillɨ iibafañodɨ ofoonoro miyamɨnaafañotɨ
iinonɨcɨhi. Jillɨ neehicaubo, paryɨ machuta mɨhɨnivatɨhi eneejirunoco.
20 Jaanotɨ naha: Miyamɨnaa jeebɨɨfañotɨ ihiinono miyamɨnaaco mɨhɨninɨhi.
21 Mɨɨro miyamɨnaa jeebɨɨfañotɨ saanɨcɨno iimitɨnoono esamaajene, ajevaneheje, nani-
vaneheje, gaicaauneje,
22 sifi taabama, bu sifigo tajema icaneheje, sitanoco imogoneheje, paryɨ imitɨneheje,
bañɨfiirano, fanoova imitɨ imoyɨɨcɨneheje, sɨcamaño jɨɨbocasineheje, iino allɨtɨro
jɨɨheveneheje, quehe quehe icaneheje, ihesɨcɨnɨbama achahaneheje icano.
23 Jaano paryɨ jino imitɨ ijeebɨɨfañotɨ asaano miyamɨnaaco mɨhɨninɨcɨhi, nooboro.
24 Jaadɨ toonotɨ Jesu fuuhi Tiro cuumijevɨ.† Jahɨ saja iijafaño jɨcafutuubo: Mɨɨhaiñooba uco
gaajacɨdino, nooboro. Jaarunaa tahɨ diibo iicaunoco gaajacɨumo.
25 Bu tollɨro saafigo gaigo ille emeimɨvovatuugo Jesutɨ guubuuhi. Jaanegui diibojaa
ufuugoro diiboguiino memuɨɨvutuugo.
26 Jaago siicuumiogo griegomɨogou, sirofenicia icano jiinɨjemɨnaagou. Jaago Jesujaa
asaaugoro diiboco dilluvauhi illefañotɨ ihɨjɨco iinusuqui.
27 Jaarunaa Jesu diigoco nuuhi: Jaafahiica iseeme itɨconɨ amachumoro tuvahi imijitɨruno
iseeme machutaaco mudumɨtɨɨcɨmoro jɨcumɨco mahacɨno, nooboro.
28 Jaanegui diigo nuuhi: Jɨɨhɨ, miyaano tollɨ Aivojɨɨbo. Jaarunaaca iseeme suuvɨco guiinotɨ
jɨcumɨ machufihi, noogoro.
29 Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: Jɨɨ, miyaanoco neehi. Fuucu, daicɨgaitɨ ihɨjɨ iinucuuhi,
nooboro.
30 Jaanegui ufuugo iijavɨ ɨɨfutuudɨ atyɨmeteugo illeque icɨgaiijefaño icagoco diigotɨ ihɨjɨ
ihiinucunobuuna.

Jesu Buheesuhi Ihiimaatɨɨboco.

31 Jaadɨ siino Jesu Tiro cuumijetɨ uhuumiubo Sidon jiinɨjefeenedɨ fatyuuhi, bu Decapoli
cuuminofeenedɨ icano. Jaabo asaaubo gaseuhi Galilea muuaijɨnivɨ.
32 Jahɨ diibojaa sɨvaumo inohojɨno uguubutɨɨbo llaallabano ihiimaauboco. Jaamoro
Jesuco dilluumo ihuseque diibohallɨ ificuqui.
33 Jaanegui Jesu ijeevadɨ diiboco asatyuuboro inohojɨnoco ihusegaiñeri guryiinɨuhi. Jaadɨ
ɨjɨɨrebamaaiuboro inejebaco dudɨɨcɨuhi.
34 Jaaboro niquejeque emeecɨuboro sefano ajaguisɨuboro hebreo iijɨri: Efeta, nuuhi:
Faayacafoto, eneejiruno.
35 Jaasumiro diiboco inohojɨno faayacafutuuhi, bu inejeba ɨmɨtauno sinafutuuhi icano.
Jaaneri imino iimaacuubo.
36 Jaaboro Jesu diitoco faguuhi: Mɨɨhaiñoobaco mɨjɨɨbeguedino, nooboro. Jaarunaaca
afaguurunofaño janaanɨcɨvɨro jɨɨbogomoro feehicaumo.
37 Jaaneri sihidɨ ajabafiituumoro neehicaumo: Paryɨ fanoovaco imino moonɨɨbo, ugu-
ubutɨmejeque guubusuubo, ihiimaatɨmejeque iimaasuubo icano, noomoro.

8

Jesu Siino Sihidɨ Miyamɨnaaco Machusuhi.
(Mt 15.32-39)

1 Jaasumi sihidɨ miyamɨnaa siino igaivuuhi. Jaarumo imachutama chahauhi. Jaanegui
Jesu ijɨɨbogomɨnaaco ocoovauboro nuuhi:
2 Łdaasuguehi jito miyamɨnaaco mifucucɨ, safucu ɨdɨɨno jino uuma icacuumo. Jaamaño
amachujiruno imachuta chahacuhi.

✡ **7:14** Mt 12.10-20 * **7:16** Sahaamefaño ficuutɨmo: Jinoco amɨɨhai nohojɨma mihicamo muguubu, onoonoco. † **7:24** Sahaamefaño janaanɨcɨ jillɨ ficuumo: Tiro, Sidon cuumijenevɨ, onoonoco.

3 Jaamo machutɨmoco ijaanojaago galluuruva jɨɨhaivɨ ajebari nacatejirumo. Mɨɨro diitotɨ
saatoho tehesinotɨ saahinɨhi, nooboro.
4 Jaanegui ijɨɨbogomɨnaa diiboco nuuhi: ¿Mɨllɨ bu mamachusujirahi jino mɨɨhaiñooba
iijano achahɨgo mihicamo? noomoro.
5 Jaanegui Jesu diitoco dilluuhi: ¿Nacu mɨnoodɨno amɨɨhai maahuno icahi? nooboro.
Jaanegui diito nuuhi: Sahuse juugahusetɨ mihɨcacɨ ɨdɨɨno, noomoro.
6 Jaanegui tajɨɨbaubo miyamɨnaa baavɨ icasɨɨcamaaiqui. Jaaboro imaahunoco ihusefaño
agaayɨcɨuboro Moocaanima tohɨcajehallɨvɨ iimaaubo. Jaadɨ tohɨcajeque iquisicuuboro
ijɨɨbogomɨnaaco acɨubo. Jaanoco diito imiyamɨnaama ɨfuuhi.
7 Jaabadɨro bu mɨɨdɨno taavatɨ iicaumoco Jesu tollɨro Moocaanima ihiimaauboro diitoco
acɨuhi imiyamɨnaama ihɨfequi.
8 Jaanoco famooro amachuumo sihidɨ tuvauhi. Jaadɨ ihatyuuvoco nanɨumo gahafusuuhi
sahuse juugahusetɨ miibaicɨ ɨdɨɨno.
9 Jaanoco amachuumo cuatro mildɨmo janaanɨcɨ iicaumo. Jaadɨ jari diitoco Jesu galluuhi.
10 Jaadɨ ijɨɨbogomɨnaama meenegafaño ɨjɨcafutuumoro fuuhi Damanuta jiinɨjevɨ.

Fariseomɨ Niquejeo Jɨɨbogoco Dilluhi.
(Mt 16.1-4)

11 Jaana fariseomɨ asaaumoro Jesuma iimaacasihicauhi. Jaamoro jillɨ ɨfurumo ɨnɨsumo
diiboco dilluuhi: Eneecata niquejeo mityaco mɨɨhaico dɨhɨfusu, noomoro.
12 Jaanegui Jesu ijeebɨɨfañodɨ sefano ajaguisɨuboro nuuhi: ¿Collɨhi jisumio miyamɨnaa
niquejeo mityaco dilluhi? Miyanotɨro, amɨɨhaico neehi: Jimiyamɨnaaco niquejeo mitya
ɨɨfusurajitɨhi, nooboro
13 diito ifariseomɨco ejeevesuuboro siino meenegafa ɨjɨcafutuuboro onagoo muuaivɨ
ijɨɨbogomɨnaama fatyuubo.

Fariseomɨ Juurisutaguiijɨ.
(Mt 16.5-12)

14 Jaamo jabajeeveuhi machutaaco satyuutɨmo. Sahɨcagayɨro imaahuhɨca diitoma
imeenegafaño icauhi.
15 Jahɨ diitoco Jesu nuuhi: Magaihuɨnɨ icɨgusuno mihica fariseomɨ, Herode icamo juurisu-
taguiijɨnotɨ, nooboro.
16 Jaaneri ijɨɨbogomɨnaa sanomɨro noocasihicauhi: Fɨne añɨmɨnaa maahunoco
mɨsɨvatɨneguiiha ollɨ noobo, noomoro.
17 Onoocasinoco Jesu agaajacɨuboro diitoco nuuhi: ¿Collɨhi maahunoma machahanoco
monoocasihi? ¿Nacu aivo magaajatɨhi, mehesɨcɨnɨcuutɨhi? Cuhufocani amɨɨhai jeebɨino
fɨne.
18 Amɨɨhai aallɨɨnoma mihicarumo mahatyɨmetɨhi, monohojɨvarumo muguubutɨhi.
Jaana mehesɨcɨnɨtɨhi sahusedɨno maahunoco cinco mildɨmoma ɨɨfuusumi.
19 ¿Nacu mɨnoodɨɨbaiva ihatyuuvoco mananɨuhi? nooboro.
Jaanegui diito nuuhi: Fahuseecɨ motɨhaitɨ miibaicɨ ɨdɨɨno, noomoro.
20 Jaadɨ bu nuubo: Jaana sahuse juugahusetɨ miibaicɨco cuatro mildɨmoma ɨɨfuusumi.
¿Nacu mɨnoodɨɨbaivaco mananɨumo magahafusuuhi? nooboro.
Jaanegui iimusuumo: Sahuse juugahusetɨ miibaicɨ ɨdɨɨno, noomoro.
21 Jaanegui diitoco nuubo: Jaanoco jaana mehesɨcɨnɨtɨhi, nooboro.

Jesu Betsaidavɨ Aatyɨmetɨɨboco Buheesuhi.

22 Jaanobuunatɨ Betsaidavɨ ɨɨfutuumo. Jahɨ Jesujaa aatyɨmetɨɨboco sɨvaumo: Diiboco
dudɨɨcɨ, noomoro.
23 Jaanegui Jesu diiboco ihusetɨ agaayɨcɨuboro tuucuumigayɨtɨ buhɨgovɨ satyuuhi.
Jaaboro ihaallɨɨcɨco ijɨɨreri amaisuuboro ihuseque ihallɨvɨ ficuuhi. Jaaboro diiboco dillu-
uhi: ¿Naa, mɨɨvɨgayɨ daatyɨmehi? nooboro.
24 Jaanegui diibo emeecɨuboro nuuhi: Miyamɨnaaco ɨmohonobadɨ jeevamoco atyɨmehi.
Jaarumo ɨguehi, nooboro.
25 Jaanegui Jesu siino ihuseque ihaallɨɨhallɨvɨ ficuuhi. Jaadɨ siino emeecɨuhɨgo ɨvɨ diiboco
ihaallɨɨ imitucuuhi. Foovono parɨ imino atyɨmecuubo.
26 Jaadɨ Jesu diiboco iijajaa agalluuboro imino faguuhi: Cuumijaa feedino, nooboro.

Pedro Jɨɨbeguehi: Diibo Cristo Asaaujiibo Jesu Iicanoco.
(Mt 16.13-20; Lc 9.18-21)

27 Jaanobuunatɨ Jesu ijɨɨbogomɨnaama fuuhi Cesarea de Filipo cuuminojaago jahɨ jɨɨhaivɨ
dilluubo ijɨɨbogomɨnaaco: ¿Nacu uuditɨ, mɨllɨ miyamɨnaa neehicamo? nooboro.

28 Jaanegui nuumo: Jua Nitɨmɨnaafi, saatoho neehicahi. Jaanotɨ saatoho: Elia, neehicahi.
Jaanotɨ saatoho: Cajaanɨhacho fɨne sɨɨcɨjeototɨ Moocaani iimaamɨnaafi iicaabo, neehicahi,
noomoro.
29 Jaanegui diitoco dilluubo: ¿Jaana amɨɨhai, mɨɨjoho uujoho iicanoco meneehicahi?
nooboro.
Jaanegui diiboco Pedro iimusuhi: Ɨɨjoho Cristo, nooboro.
30 Jaarunaa Jesu diitoco faguuhi: Mɨɨhaiñoobaco mɨjɨɨbeguedino, nooboro.

Jesu Iguijevejinoco Jɨɨbeguehi.
(Mt 16.21-28; Lc 9.22-27)

31 Jaadɨ tɨconɨubo diitoco ɨjɨɨbuguubo. Uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo guiraajino
ɨdaasuno iicano. Quillahuto iijɨtɨ sacerdotemɨ aivojɨtotɨ, caatɨnɨmɨnaa icamo guiraano uco
jɨɨheveji. Jaamoro uco gaicaausujimo. Jaaruubo uujoho mifucucɨ, safucu icanotɨ siino
buheeteji, nooboro.
32 Jillɨ diitoco foovono nuubo. Jaanegui Pedro buhɨgovɨ ijeevadɨ Jesuco asatyuuboro
tɨconɨurahi ɨɨbaabo.
33 Jaarunaa Jesu acajebeveuboro ijɨɨbogomɨnaaco emeecɨuboro Pedroco ɨɨbauhi: ¡Uutɨ
buhɨgovɨ minifoto ɨɨjoho Satanas idiicaabo! Jillɨ dihesamaaje Moocaani esamaajebadɨ
jeevatɨhi. Jillɨ miyamɨnaa esamaajebadɨro jeevahi, nooboro.
34 Jesu ijɨɨbogomɨnaa, bu miyamɨnaa icamoco ocoovauboro nuuhi: Cajaanɨhacho
tadyojɨcutɨ asaanoco idiimogoobo difiico guiinodɨ ficu. Jaaboro ifiico ɨdaasuno
omoonɨsujinoco iguitɨɨbo tadyojɨcutɨ disaa.*
35 Mɨɨro ifiico agaijɨɨbo ifiico mɨtasuji. Jaanotɨ taajɨguiinodɨ, bu tajɨɨbogo iijɨguiinodɨ icano
ifiico imɨtasuubo, ifiico taajasuji.
36 ¿Nacu mɨllɨtɨ imijiruno miyamɨnaafi paryɨ jiinɨje busumijeque gaayɨcɨruubo ijeebɨɨco
imɨtasuruva?
37 ¿Nacu mɨnoodɨno fɨne jaadujiruubo ijeebɨɨco itaajasuqui?
38 Jaabadɨ cajaanɨhacho uutɨ, tajɨɨbogojɨtɨ icano jisumio miyamɨnaa jino Moocaani
jeevesumɨnaafeenevɨ unucufeveebetɨ, bu tollɨro uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo nu-
cufeveji johono Guihirubi aivojɨri itoomomɨnaama asaadɨ, nooboro neehicauhi.

9

1 Jaadɨ bu neehicaubo: Miyanotɨro, amɨɨhaico neehi: Jineeri jino iicamotɨ saatoho
guijevejitɨhi Moocaani aivojɨ imityama asaanoco aatyɨmetɨnohachuta, nooboro.

Jesu Siibadɨ Iminifotooboro Moocaani Aivojɨco Ɨɨfusuno.
(Mt 17.1-13; Lc 9.28-36)

2 Jaanobuunatɨ sajaguisɨ nijequetɨ Pedro, Jacoobo, Jua iicamomaryo Jesu fuuhi caamovo
baɨ nijequevɨ. Jahɨ diito ɨmefeene siibadɨ minifutuubo.
3 Igaachehu arɨcuno minifutuuhi seseene nitɨmɨnaatɨ cajaatyoba aivo tollɨ eseseetesu-
jitɨrubadɨ.
4 Jaabovɨ Elia, Moise icamɨsi jafeveuhi. Jaamɨsi diiboma iimaahicauhi.
5 Jaanegui Pedro Jesuco nuuhi: Mojɨɨbogomɨnaafi, Imicani jineeri mihicano. Masɨɨ
migaacɨ, saga icano nɨjeganoco mɨnɨjeganɨqui ɨɨdi saga, Moisedi saga, Eliadi saga icano,
nooboro.
6 Jaaneri diito ijɨɨbogomɨnaa sihidɨ igutuumoro mɨllɨ eneejiruno achahauneguiiha Pedro
tollɨ nuuhi.
7 Jaasumiro aimuufai ihallɨvɨ iniituuno diitoco fabaacuuhi. Jaanaa ihaimuufaifañotɨ
guubuvusuuno: Jaanɨ taseemene agaijɨɨbo. Jaabo onoonoco imino muguubunɨcɨ, unuuno.
8 Jaanegui emeecɨurumo mɨɨhaiñoobaco atyɨmecuutɨhi ɨdɨɨbocoro Jesuco atyɨmeumo.
9 Jaadɨ tobaɨ nijequetɨ iniituudɨ Jesu diitoco nuuhi: Mɨɨhaiñoobaco mɨjɨɨbeguedino
mahatyɨmeneque jari uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo iguijeveebe siino ububheetene-
hachutahiica, nooboro.
10 Jaanegui mɨɨco jɨɨbuguutɨmo, jillɨ sanomɨro dillucasihicauhi: ¿Jineje fɨne oono guijeve-
feenetɨ siino ububheetejino onoono? noomoro.
11 Jaamoro Jesuco dilluumo: ¿Mɨllɨtɨ jaana caatɨnɨmɨnaa: Elia itɨconɨ saaji, neehicahi?
noomoro.
12 Jaanegui Jesu nuuhi: Jɨɨhɨ, miyaano Elia itɨconɨ saaji. Jaaboro paryɨ fanoovaaco im-
ibachujiibo. ¿Mɨllɨ nacu Caatɨnɨhaamefaño uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubeditɨ noono?
Mɨɨro ɨdaasuno icajiibo, jɨɨhevecafetejiibo icano noono.

---

* **8:34** Sahaamefaño noono: Jaaboro diguijeve ɨmohobujeque dɨcɨɨbo tadyojɨcutɨ disaa.

13 Mɨɨro jino amɨɨhaico neehi: Miyaano Elia saahinɨcuuhi. Jaaruuboco iimogobadɨ
moonɨumo diibotɨ Caatɨnɨhaamefaño: Jillɨ icajiibo unuucuubadɨ, nooboro.

Jesu Buheesuuhi Sɨcafefi Ɨjɨma Iicauboco.
(Mt 17.14-21; Lc 9.37-43)

14 Jaadɨ ɨfutuumo saatoho ijɨibogomɨnaa iicauhɨgo. Jaamo atyɨmeuhi sihidɨ miyamɨnaa
diito uufequeri iicaunoco, tollɨro bu caatɨnɨmɨnaa icauhi diitoma ejenaaucasimo.
15 Jaanaa Jesuco miyamɨnaa aatyɨmeumoro sihidɨ jabafiituuhi. Jaamoro diibojaa ji-
noocɨnɨuhi idillutuumo.
16 Jaamoco dilluubo: ¿Jinejeque diitoma mejenaaucasihi? nooboro.
17 Jaanegui diitofeenetɨ saafi iimusuuhi: Jɨibogomɨnaafi, dijaa taseemeneque sɨvahi
iimitɨno ɨjɨma iicaabo, diiboco iimaasuhicatɨhi.
18 Jillɨ fahiijɨvaro diiboco agaayɨcɨiboro baavɨ gañɨihicahi. Jaaboro diiboco iijɨtɨ
jɨvaasecuco iinusuuboro igaiñooco ojɨsusuhicaabo. Jaadɨ diiboco sifañɨsuhicaabo.
Jaanegui dijɨibogomɨnaaco tajɨibacurahi ihɨjɨco diiboti buhɨ igañɨiqui. Jaarumo fiivototɨhi
agañɨinoco, nooboro.
19 Jaanegui Jesu nuuhi: Ɨɨ, jeedɨ fɨne amɨihai miyaavogoma machahano miyamɨnaa
mihicamo. ¿Mɨhachuta fɨne, amɨihaima icaji? ¿Mɨhachuta fɨne, amɨihaico jaabɨcɨji? Ene
juugavɨ sɨva tosɨcafefico, nooboro.
20 Jaanegui diibojaa sɨvaumo. Jaarunaa ihɨjɨ Jesuco aatyɨmeuboro tosɨcafefico vɨvɨ vɨvɨ
miniiyɨubo. Jaaneri baavɨ cavirinamaaiboro acutuubo iijɨtɨ jɨvaasecunoco gañɨiboro.
21 Jaanegui Jesu caanico dilluuhi: ¿Mɨhachuta jillɨ icacuubo? nooboro.
Jaanegui caani nuuhi: Seemenetɨro.
22 Fiiva foova ihɨjɨ diiboco cɨɨjɨgaifaño, nɨfaihufaño icano gañɨisuhicahi, ɨfuruubo diiboco
igaicaauqui. Jaanegui mɨɨhaico dɨdaasugoobo mɨllɨhacho mɨɨhaidi moonɨ, nooboro.
23 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Etɨ naha imiyaavogohachiijɨ. Imiyaavogobedi fanoova
sihidɨ jeevatɨhi, nooboro.
24 Jaanegui diibo gaihivuuhi: ¡Jɨihɨ, miyaaveguehi! Uco daamusu janaanɨcɨ miyaavegue-
qui, nooboro.
25 Jaanaa Jesu miyamɨnaa sihidɨ iigaivuunoco aatyɨmeuboro tohimitɨ ɨjɨco ɨbauhi jillɨ
nooboro: Idiimaasutɨno ɨjɨ, uguubusutɨno ɨjɨ, ɨco uujoho tajɨibahi dihiino diibotɨ. Jaaboro
siino diibofaño dɨcafutucuudino, nooboro.
26 Jaanegui ihɨjɨ agaihivuuboro diiboco siino vɨvɨ vɨvɨ miniiyɨuhi. Jaadɨ diibotɨ iinuubo
miguijevecubadɨ diiboco omoonɨhinɨuboro. Jaanoco guiraamo saatoho: Guijevecuubo,
neehicauhi.
27 Jaarunaa Jesu ihusetɨ agaayɨcɨuboro diiboco gañɨiyɨcɨuhi. Jaaneri diibo julleeveuhi.
28 Jaadɨ Jesu iijafa ɨjɨcafutuuhɨgo ijɨibogomɨnaa ijeevadɨ diiboco dilluuhi: ¿Mɨllɨtɨ jana
mɨɨhai magañɨitɨhi tohimitɨ ɨjɨco? noomoro.
29 Jaanegui diitoco nuubo: Toyomo ɨjɨmɨ tɨcovono iinotatɨhi. Jillɨ Moocaanima mihi-
imaaneriro iinefimo, nooboro.*

Siino Jesu Iguijevejinoco Jɨibeguehi.
(Mt 17.22-23; Lc 9.43-45)

30 Jaadɨ toonotɨ ufuumo Galileafañodɨ fatyuuhi. Jaamoco mɨɨhaiñooba agaajacɨnoco Jesu
imuguutɨhi,
31 Ijɨibogomɨnaaco ɨjɨibuguumaño. Jaabo neehicauhi: Uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo
miyamɨnaa usefaño acɨcafeteji. Jaaboco uco guijenɨjimo. Jaaruuboco uco iguijenɨcuruubo
mifucucɨ, safucu icano nijequetɨ siino buheeteji, nooboro.
32 Jillɨ diitoco ɨjɨibugurunoco gaajahicautɨmo, bu idilluqui omoonɨrumo iguihicauhi.

¿Cajaanɨ Fɨne Imiyaabo?
(Mt 18.1-5; Lc 9.46-48)

33 Jaadɨ Capernau cuumivɨ ɨifutuuhɨ jaahe iicacudɨ Jesu ijɨibogomɨnaaco dilluuhi: ¿Jine-
jeque jana jɨihaivɨ amɨihai ihiimaacasimoro masaahicahi? nooboro.
34 Jaarunaa diito iimusutɨhi: ¿Cajaanɨji fɨne aivo mɨihaitɨ imiyaabo? noomoro jɨihaivɨ
ihiimaacasiumaño.
35 Jaanegui Jesu acasɨivuuboro fahuseecɨ motɨhaitɨ miimɨsiicɨ ɨdɨino iicaumoco
ocoovaaboro nuuhi: Cajaanɨhacho amɨihaitɨ imiyaabotɨ iicagoobo, famooguiinovɨ
iminifotooboro famoocoro ijeecɨvequi,
36 nooboro seemeneque ɨicɨuboro diitofeenevɨ ficuuhi. Jaaboro tooseeque ihiibɨcɨuboro
diitoco nuuhi:

---

* **9:29** Sahaamefaño noono: Jillɨ machutɨmo mahaigomoro Moocaanima mihiimaaneriro iinefimo, nooboro.

37 Cajaanihacho tamomoco imiyaavogomaño jiibadi seemeneque agaayicimo uco gaayicihi. Jaamo bu uco agalluuboco tolliro gaayicihi, nuubo ijiibogominaaco.

Mominaafi Iicatiibo Mojaagodi Iicaabo.
(Lc 9.49-50)

38 Jaanaa diiboco Jua nuuhi: Mojiibogominaafi, meeci, saafiico miihai mahatyimehi dimemeri iimitino ijimico buhi agavaracuuboco. Jaaruuboco miihai mihiibahi, miihaima iigotineguiiha, nooboro.

39 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Mihiibajirahana. Miiro saafi tamomofañodi niquejeo mityaco eheetavoobo goovano uuditi imitino iimaajitiibehiica.

40 Miiro mojaagodi iicaabo mominaafi iicatiibo.

41 Jaanoti cajaatyohacho amiihaico Cristooto mihicaneguiiha nifaihuco aacimo miyanotiro toono jaadaco gaayiciji.

Imitifaño Agañiisujiruno Ñihicu.
(Mt 18.6-9; Lc 12.1-2)

42 Jaanoti cajaatyohacho jito seeme uco jino imino imiyaavogomoti saseeque imitifaño agañiisumoco aivo imijiruno guiisibatyigabari icodaaheti mudujenimoro muuaifaño magañiino.

43 Jaanegui dihuse ico imitifaño agañiisuhachi quiticiibo buhi gañii. Miiro imijiruno sahusemaryo diicaabo niquejefaño ofoono. Jaanoti imijitirumo fahuseecima diicaabo ciijigaifaño ofoono tahi ufucuro iciijigai ajabaavejitihigo,

44 bu jiijoho icarumo echeemejitihigo icano.

45 Jaanoti bu ditihai ico imitifaño agañiisuhachi quiticiibo gañii. Miiro imijiruno satihaimaryo diicaabo niquejefaño ofoono. Jaanoti fatihaicima idiicaabo ciijigaifaño gañiicafetejirahi.

46 Tahigo jiijoho icarumo echeemejitihigo, iciijigai ufucuro ajabaavejitihigo icano.

47 Jaanoti bu dihaalii ico imitifaño agañiisuhachi buhudaruubo gañii.† Imijiruno Moocaani aivojifaño sahiimaryo diicaabo ofoono. Jaanoti faayicimaryo diicaabo ciijigaifaño gañiicafetejirahi.

48 Tahi jiijoho icarumo echeemejitihigo, iciijigai ufucuro ajabaavejitihigo icano.

49 Jaabadi miiro paryi famooro ciijigairi imuhunicafetejimo.‡

50 Imiruno imuhu jaaruno iimo afatyucuudi, ¿jinejeri dojicuviro mihimutusujirahi? Jaanegui amiihai imoma mihica. Jaamoro fahigova sabadiro sajeebii mihicacasi, nooboro.

10

Jesu Judea Jiinijeri, Bu Perea Jiinijeri Icano Iguehi.
(Mt 19.1-12; Lc 16.18)

1 Jaadi Jesu Capernauti ihiinuudi fuubo Judea jiinijevi Jorda onegueehi iicano jiinijevi. Jahi siino miyaminaa diibojaa igaivuuhi. Jaamoco jiibeguehicaubo iicahicaubadi.

Jesu Jiibeguehi Gaigoomico Ejeevesufinoditi.
(Rm 7.1-3; 1 Co 7.10-16)

2 Jaanaa fariseomiti saatoho Jesujaa asaaumoro diiboco dilluvauhi iifurumo diiboco igaayiciqui: ¿Naa fine imijiruno aiji mogaico ejeevesuno? noomoro.

3 Jaaneguiiha diitoco nuubo: ¿Milli nacu Moise amiihaico tajiibauhi? nooboro.

4 Jaanegui nuumo: Miiro Moise tajiibauhi jeevesuhaameque mahacimoro amiihai taabaco mejeevesuhica, nooboro, nuumo.

5 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Miiro amiihaico Moise tolli tajiibauhi amiihai cuhufojeebiico aatyimeuboro.

6 Jaanoti iticoni Moocaani paryi fanoovaco ifiivusuusumi gaifi, gaigo icano fiivusuubo.

7 Jilli iicamaño gaifi caanico, seejico icano jeevesunicihi mogaima iminifetequi.

8 Jaamisi saafiibadiro icaniciicuuhi. Jaamaño miimisiici icacuutino saafiirucu.

9 Jilli iicamaño Moocaani agataacucuunoco miyaminaa mudugaacucuudino, nooboro.

10 Jaadi jaahe iicacuudi ijiibogominaa siino diiboco toonoditi dilluuhi.

11 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Mogaico ejeevesuuboro sifigoco iiciibo iticoniogohalliviі ajeva imitico icihi.

12 Jaabadiro bu gaigo aijico ejeevesugoro sifiico atajevago tolliro ajeva imitico icihi, nooboro.

† **9:47** Jino jilli imitico deetavedino eneejiruno.

‡ **9:49** Sahaamefaño noono: Jaabadi miiro paryi famooro ciijigairi imibachucafetefihi.

Jesu Seemeque Imino Onoono.
(Mt 19.13-15; Lc 18.15-17)

13 Jaanaa seemeque sɨvaumo Jesujaago diitoco idudɨɨcɨqui. Jaarunaaca ijɨɨbogomɨnaa toseejeque ɨsɨvaumoco ɨɨbahicauhi.
14 Jaanoco Jesu aatyɨmeuboro sɨfiiratuuhi. Jaaboro diitoco nuubo: Jaafa tajaa seeme saahi fɨne mɨhɨɨbano. Mɨɨro Moocaani aivojɨ diito seemebadɨ iicamono.
15 Miyanotɨro amɨɨhaico neehi: Jino seemene iicabadɨ Moocaani aivojɨco agaayɨcɨtɨɨbo ufucu feejitɨhi Moocaani aivojɨfañoo, nooboro.
16 Jaaboro toseejeque ihiibɨcɨɨboro ihallɨvɨ ihuseque ficuhicaubo. Jaaboro diitoco imino nooboro Moocaanima iimaauhi.

Sihidɨ Inɨhɨbamɨma Iicaabo Jesuma Iimaahi.
(Mt 19.16-30; Lc 18.18-30)

17 Jaamañotɨ Jesu fuuhi. Jaanaa saafi miyamɨnaafi itɨcovodɨ ijinafatyuuboro iguiino ememuɨɨvuuboro diiboco dilluuhi: Idiimiibo Jɨɨbogomɨnaafi, ¿jinejeque fɨne, uujoho moonɨjirahi ifinɨjitɨno fiivoma icaqui? nooboro.
18 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: ¿Mɨllɨtɨ uco idiimiibo neehi? ¿Mɨɨjoho, nacu, iimiibo? Ɨdɨɨboro saafiiro Moocaani iimiibo.
19 ¿Nacu gaajahi Moocaani tajɨɨbajɨco? Sifigotɨ taabavadino, guijenɨdino, nanivadino, sitaaditɨ sɨcamañooco dɨɨbeguedino, bañɨsudino, diicaanimɨsico gaijɨ, nooboro.
20 Jaanegui diibo nuuhi: Jɨɨbogomɨnaafi, seemenetɨro paryɨ toonoco uujoho imino moonɨnɨcɨhi, nooboro.
21 Jaanegui Jesu emeecɨuboro diiboco gaijɨuhi. Jaaboro nuubo: Sanurucu aivo dihɨmega iicano; paryɨ dinehejeque naajete. Jaaboro ɨɨdaasumoco daacɨ. Jaadɨ jari niquejefañoo sihidɨ nɨhɨbamɨvaji. Jaaboro tadyojɨcutɨ disaa, nooboro.*
22 Jillɨ diiboco unuuneri sihidɨ ɨdaasuvuuboro, ɨdaasuno fuubo sihidɨ inɨhɨbamɨma iicaubo. Jaabo inɨhɨbamɨco gaijɨuhi.
23 Jaanegui Jesu ihuufococo emeecɨuboro ijɨɨbogomɨnaaco nuuhi: ¡Aivo sihidɨ jeevano inɨhɨbamɨma iicamo Moocaani aivojɨfañoo ofoono! nooboro.
24 Jaaneri ijɨɨbogomɨnaa sihidɨro jabafiituuhi. Jaarunaa Jesu siino diitoco nuuhi: ¡Taseeme, tɨhɨɨcani Moocaani aivojɨfañoo ofoono!†
25 Mɨɨro sihidɨ jeevajitɨruno camello januutupaajeri afatyono. Jaano janaanɨcɨ aivo sihidɨ jeevano inɨhɨbamɨma iicamo Moocaani aivojɨfañoo ofoono, nooboro.
26 Jaaneri imi janaanɨcɨ ajabafiituumoro dillucasihicaumo: ¿Jana cajaatyo fɨne taajajirahi? noomoro.
27 Jaanegui Jesu diitoco emeecɨuboro nuuhi: Miyamɨnaadi aivo sihidɨ jeevano. Jaanotɨ Moocaanidi sihidɨ jeevatɨno. Mɨɨro diibedi jineje ɨtɨhɨɨnoba chahahi, nooboro.
28 Jaanegui Pedro diiboco nuuhi: Mɨɨro mɨɨhai paryɨ mubusumijeque mejeevesuhinɨmoro ɨɨma mɨhɨguehi, nooboro.
29-30 Jaanegui Jesu iimusuuhi: Miyanotɨro amɨɨhaico neehi, cajaatyohacho iijaco, inahabomɨco, inagomɨco, seejɨco, caanico, iseemeque, ijiinɨjeque icano taguiinodɨ, bu tahallɨtɨ taajasujɨɨbogoguiinodɨ icano ejeevesumo gaayɨcɨji jino jiijiinɨjehallɨvɨ ciendɨfova janaanɨcɨ iijanoco, inahabomɨhaico, inagomɨhaico, seejɨco, seemeque, jiinɨjeque icano ɨdaasuno omoonɨnofeenetɨ, bu jaadɨ ufucu asaajino niquejevɨ ifinɨjitɨno fiivoma icajimo icano.
31 Jaanotɨ guiraamo jisumi sihidɨ ejeevamo iicarumo guiinovɨ minifeteji. Jaanotɨ guiraamo jisumi guiinovɨ iicarumo tusumi sihidɨ ejeevamotɨ minifeteji, nooboro.‡

Jesu Iguijevejinoco Siino Jɨɨbeguehi.
(Mt 20.17-19; Lc 18.31-34)

32 Jaanaa jɨɨhairi icacuumo Jerusalejaagovɨ ufuumo. Jaanaaca Jesu ijɨɨbogomɨnaaco ɨmegavɨ sɨɨguehicauhi. Jaamo diito sihidɨ jabafiituumo. Jaarunaa saatoho diibo dojɨcutɨ ofoomo igutuumo. Jaanoma iicaubo Jesu siino diitoco fahuseecɨ motɨhaitɨ miimɨsiicɨ ɨdɨɨno iicaumoco ijeevadɨ ocoovauboro tɨcovauhi ɨjɨɨbuguubo diibo ɨdaasuno iicaujinoco.
33 Jillɨ nooboro: Memeecɨ, jino Jerusalejaago mefeehi. Jahɨgo uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo sacerdotemɨ aivojɨto usefañoo, caatɨnɨmɨnaa usefañoo icano acɨcafeteji. Jaamo uco guijevefañoo ohoovɨcɨmoro sihɨgootoco acijimo.
34 Jaaboco uco diito dejecumoro aamɨjimo, jɨɨrebamaaijimo icano. Jaadɨ uco guijenɨjimo. Jaaruubo uujoho mifucucɨ, safucu icanobuunatɨ guijevefañotɨ siino buheeteji, nooboro.

---

* **10:21** Sahaamefañoo noono: Diguijeve ɨmohobujeque dɨɨcɨɨbo tadyojɨcutɨ disaa. † **10:24** Sahaamefañoo noono: ¡Tɨhɨɨcani sihidɨ inɨhɨbamɨma iicamo Moocaani aivojɨfañoo ofoono! ‡ **10:31** Griego iijɨri noono: Jisumi oono ajashutɨno ɨmegavɨ iicamo ufucu dojɨcuvɨ minifeteji. Jaanotɨ jisumi dojɨcuvɨ iicamo tusumi ɨmegavɨ icaji.

35 Jaanaa Zebedeo achimisi Jacoobo, Jua icamisi Jesujaa asaaumisiro diiboco nuuhi:
Mojiibogominaafi, mihimeguehi ico midillunoco misico adaacinoco, noomisiro.✡
36 Jaanegui Jesu diitisico nuuhi: ¿Milli amiisico uujoho omooninoco mihimeguehi?
nooboro.
37 Jaanegui nuumisi: Mihimeguehi misico dihaivojifaño acasiiacunoco saafiico dinani-
naagonovi, saafiico dimiyanaagonovi icano, noomisiro.
38 Jaanegui Jesu diitisico nuuhi: Jilli aivo amiisi toono magaajatinoco midilluhi. ¿Nacu
amiihai uujoho idaasuno iicajihilluti mahadujirahi? ¿Bu idaasuno iicajifaihuri uujoho
initicafotofaihuri miniticafetejirahi? nooboro.§
39 Jaanegui: Jiihi, nuumisi.
Jaarunaa Jesu diitisico nuuhi: Miyaano fine uujoho aaduhilluonoti mahaduji, bu uujoho
initicafetejibadi miniticafeteji icano.
40 Jaanoti naha oono tañaninaagonovi, bu tamiyanaagonovi icano macasiivejinoco uujoho
acijitirahi. Jaanoti jaatyo idiimeguiiharo iimibachucininoco diito gaayiciji, nooboro.
41 Jaanoco saatoho ijiibogominaa uguubumoro Jacoobomisijaago sifiiratuuhi.
42 Jaanegui Jesu diitoco ocoovauboro nuuhi: Amiihairyo magaajacuuhi jiinijeminaa
aivojito ijiinijeque atajiibafinoco. Jaamofeeneri, bu iicamo imityafimo imityari
miyaminaaco guiinonifihi.
43 Jaabadi amiihaifaño tolli icajitino. Jaanoti amiihaifañoti sihidi ejeevaaboti iicaqui, jilli
saatoho jeecibominaafiti miminifoto.
44 Jaanoti bu cajaanihacho amiihaifañoti imiyaaboti iicagoobo paryi amiihai
jeecivominaafiti minifeteji.
45 Jaabadi miiro uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo, uco ijeecivequi saautihi. Jilli uu-
joho ejeecivooboro miyaminaahallivi tafiico aacinofeenedi guiraamoco taajasuqui saauhi,
nooboro.

Jesu Bartimeoco Atyimesuhi.
(Mt 20.29-34; Lc 18.35-43)

46 Jaanobuunati iifutuumo Jerico cuumivi. Jaacuumiti Jesu ijiibogominaa, bu sihidi
miyaminaa icamoma tuucuumiti fuunaaca Bartimeo onoobo ajashuno aatyimeutiibo
Timeo achi jiihaijiniri giciniuhi nihibamico idilluubo.
47 Jaanaa Jesu Nazareoobo asaaunoco agaajaciuboro ticovaubo sefano ocoovadiicuubo:
¡Jesu David Iyaachi, uco didaasugo! nooboro.
48 Jaanoma iicamo saatoho diiboco: Illiivequi, noomoro iibauhi.
Jaarunofaño janaaniciviro coovadiivehicaubo: ¡David Iyaachi, uco jeedi didaasugo!
nooboro.
49 Jaanegui Jesu ugociivuuboro: Diiboco mocoova, nuuhi.
Jaanegui diiboco ocoovaumo nuuhi: Imo imo diica. Jaaboro goova gañiivo ico coovaabo,
noomoro.
50 Jaanegui ijeebutachehuco aganicaruuboro sefano ujulleeveuboro Jesujaago fuuhi.
51 Jaaboco Jesu dilluuhi: ¿Milli ico omooninoco diimeguehi? nooboro.
Jaanegui aatyimeutiibo diiboco nuuhi: Jiibogominaafi, aatyimeneque imeguehi,
nooboro.
52 Jaanegui Jesu nuuhi: Jii, fuucu taca buheetecuuhi imiyaavogomaño, nooboro. Jaa-
sumiro diibo imino atyimecuuhi. Jaaboro Jesu dojicuti jiihairi fuubo.

11

Jesu Jerusale Cuumifaño Jicafetehi.
(Mt 21.1-11; Lc 19.28-40; Jn 12.12-19)

1-2 Jaadi Jerusale fiitino iifutuumo Betfaje cuumi, bu Betania cuumi icano jinivi Olivo-
hono iicagaji ticovovi. Jaamañoti Jesu ijiibogominaatisiti miimisiicico galluuhi: Mofoo,
oono moticovo iicacuumijaago. Jahi mahatyimeji burrogayi duujecinii boco miihaiñooba
diiberihi iigotiiboco. Jaaboco misinaayumisiro juu misiva.
3 Jaanoti miihaiñooba amiisico: ¿Collihi misiniihi? onoohachi, monoo: Mohaivojiibo
eneeneguiiha. Jaaruuboco goovajino uhuumisuno monoo, nooboro.
4 Jaanegui ufuumisi atyimeteuhi burrogayico guhugajinivi jahisivi jiihaifaño duu-
jecinii boco. Jaamisiro diiboco sinaayumisi.
5 Jaarunaa saatoho tooneri iicaumo diitisico nuuhi: ¿Jinejeque toono momoonihi? ¿Collihi
muburroco misiniihi? noomoro.
6 Jaanegui diitisi diitoco Jesu unuubadi nuuhi. Jaanoma iicamo satyusuumo.

✡ **10:35** Mt 22.20-28 § **10:38** Jilli eneejiruno: ¿Nacu amiisi uujoho idaasuno iicajibadi mihicajirahi?

7 Jaaboco Jesujaa ɨɨfutusuudɨ igaachehunoco diibohallɨvɨ ificuudɨ Jesu ihallɨ casɨɨvuuhi.
8 Jaanaaca bu sihidɨ saatoho igaachehuneri jɨɨhaico jeebuhicauhi. Jaanotɨ saatohosa ɨmoho jaaɨnoco iquitɨmoro jɨɨhaifa tafusuhicauhi.
9 Jaanaaca ɨmegavɨ ofoomo, bu dojɨcutɨ asaamo icamo sahaguehicauhi: ¡Hosana! Imicani Mohaivojɨɨbo memeri asaabo.
10 Imicani aivojɨ asaano; mootadi sɨɨcɨjeobo David aivojɨbadɨ asaano. ¡Tollɨro niquejefa Hosana Moocaanico masahago! noomoro.
11 Jaabo Jesu tuucuumifaño ufuuboro Moocaani iijafaño jɨcafutuubo. Jaadɨ fanoovaco fahɨgovavɨ emeecɨhicaudɨ fuucuubo paryɨ ijɨɨbogomɨnaama Betaniavɨ mihiijɨcuneguiiha.
12 Jaano seseevedɨ Betaniatɨ ufuuhɨ Jesuco ajeba aivuuhi.✡
13 Jaanaa tehesinotɨ atyɨmeubo higueraho sihidɨ aamevahoco. Jaanegui meecɨtuubo: Fɨne inoovatama icano, onoomaño. Jaarunaa chahauno, jillɨ botɨ aamenereu noovautɨho onoovafisumi iicautɨmaño.
14 Jaanoma iicaubo Jesu toohoco nuuhi: Mɨɨhaiñooba jee dinoovataco ufucuro gueenejitɨhi, nooboro. Jaanoco ijɨɨbogomɨnaa guubuuhi.

Jesu Templojaco Imibachuuhi.
(Mt 21.12-16; Lc 19.45-48; Jn 2.13-22)

15 Jaanotɨ ufuumo Jerusalevɨ ɨfutuuhi. Jaadɨ Jesu Moocaani iijafaño ufuuboro toojafaño naajeteque eheetavuumo isivɨ gavaracuubo. Jaabadɨro bu nɨhɨbamɨco uhuumisuhicaumo mesanoco baavɨ gavaracuubo, bu tollɨro nimɨihumɨco anaajehicaumo icaganoco moonɨubo icano.
16 Jaaboro imuguutɨɨbo mɨɨhaiñooba siinoco toojafañodɨ acañɨunoco.
17 Jaadɨ jillɨ nooboro diitoco jɨɨbeguehicauhi: Mɨɨro Caatɨnɨhaamefaño noono: Taaja Moocaanima iimaajareji paryɨ faacuumivadiro, noonoro. Jaarujaco amɨɨhai nanivamɨnaa iijatɨro miminiiyuhi, nooboro.
18 Jaanoco sacerdotemɨ aivojɨto, bu caatɨnɨmɨnaa icamo uguubumoro diiboco toonohallɨtɨ igaicaauqui ituma ɨfehicauhi: ¿Naa fɨne, millɨtɨ momoonɨji? noomoro. Jaarumo diiboco iguihicauhi paryɨ miyamɨnaa diibo ɨjɨɨbegueneri ajabafiitehicaunoma iicaumo.
19 Jaadɨ mihiijɨcuneguiiha Jesu tuucuumitɨ fuucuuhi.

Higueraho Ochoomono.
(Mt 21.20-22)

20 Jaano seseevedɨ siino fucuro tomañodɨ afatyumo atyɨmeuhi tohigueraho ibacoconomaryo uchuumucunoco.
21 Jaanoco Pedro esafutuuboro Jesuco nuuhi: Meecɨ mojɨɨbogomɨnaafi, mee oono higueraho ɨɨjoho afaijahinɨho chuumucuhi, nooboro.
22 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Moocaanico mimiyaavogo.
23 Miyanotɨro amɨɨhaico neehi: Cajaatyohacho jigajɨco: Jinootɨ eedeenenere muuaifaño difoo, onoomoro agalluhachiijɨ tollɨ icajino. Jaamo ijeebɨɨfañodɨ guucɨbatɨmo jino onoobadɨ iicajinoco imiyaavogohachiijɨ onoobadɨ icajino.
24 Jaanegui amɨɨhaico neehi: Paryɨ Moocaanico midillunoco, magaayɨcɨji, noomoro midilluhachiijɨ amɨɨhaidi tollɨ icajino.
25 Jaamo bu Moocaanima mihiimaasumi cajaatyomahacho imitɨno mihicahachiijɨ diitoma mihimibachucasihachiijɨ niquejefaño iicaabo amɨɨhai Caani amɨɨhai imitɨco buusuji.
26 Jaanotɨ mihimibachucasitɨhachiijɨ amɨɨhai Caani niquejefaño iicaabo amɨɨhai imitɨco buusujitɨhi, nooboro.*
27 Jaadɨ uumiumo Jerusalevɨ ɨfutuuhi.✡ Jaadɨ Jesu templojafañodɨ ɨgooboro feehicaunaaca sacerdotemɨ aivojɨto, bu caatɨnɨmɨnaa, bu tomaño quillahuto icamo diibojaa asaaumoro
28 diiboco dilluvauhi: ¿Jineje mitya iijɨri ɨɨjoho jinehejeque jillɨ moonɨhicahi? ¿Mɨɨjoho ɨco tomityaco jillɨ moonɨqui aacɨneri? noomoro.
29 Jaanegui Jesu diitoco iimusuuhi: Uujoho bu tollɨro amɨɨhaico dilluji. Jaanoco uco mihiimusuhachiijɨ, amɨɨhaico neeji comityari uujoho jino omoonɨnoco.
30 ¿Nacu Jua nitɨhiijɨ cuucatɨojɨu? ¿Niquejejaagotɨojɨ, nacu miyamɨnaajaagotɨojɨ? mihiimusu, nooboro.
31 Jaanegui sanomɨro noocasihicauhi: Niquejeojɨ munuuruva du mɨɨhaico: ¿Jaanoco bu collɨhi mimiyaavogotɨhi? neejiruubo.
32 Jaanotɨ bu miyamɨnaajaagotɨojɨ munuuruva, imijitɨruno noomoro, noocasiumo miyamɨnaaco iguiumoro. Mɨɨro paryɨ famooro miyamɨnaa Juaco miyaano Moocaani iimaamɨnaafi iicaunoco agaajauneguiiha.

✡ **11:12** Mt 22.18-19 * **11:26** Sahaamefaño toversiculoco ficuutɨmo. ✡ **11:27** Mt 22.23-27; Lc 22.1-8

33 Jaamoro: Magaajatɨhi, nuumo Jesuco.
Jaanoma iicaabo bu Jesu diitoco iimusuhi: Jaano jeevari bu uujoho amɨɨhaico jillɨtɨ moonɨhi eneejiruno, nooboro.

12

Iimitɨno Dudɨcamaajemɨnaavɨ Ohoovɨcɨno.
(Mt 21.33-46; Lc 20.9-19)

1 Jaadɨ Jesu tɨconɨuhi siinovɨ oovɨcɨɨboro ɨjɨɨbuguubo: Saafi miyamɨnaafi baacuco ifaguifaño abasuuboro toonocohallɨdɨ mecunɨuhi, bu ifafaihuco ɨɨcɨjinoco eetavuubo, bu tollɨro tofaguifeenetɨ torrehacɨco eetavuubo tohacɨ nijequetɨ toonoco iteemequi icano. Jaaboro dudɨcamaajemɨnaaco tofaguico utuumusuhinɨuboro sihɨ tehesino fuubo.
2 Jaano ibaacu onoovacudɨ iicojɨmɨnaafico galluubo diito tofagui dudɨcamaajemɨnaajaago: Tamañoco dɨɨcɨto, nooboro.
3 Jaaruuboco diito agaayɨcɨumoro ahaamɨhicaudɨ botɨɨboco dojɨcuvɨro galluumo.
4 Jaaneguiiha bu sifiico galluubo. Jaaruuboco tollɨro iinigaɨtɨ agafucuhicaumoro diiboco aivonoono eneehicaumoro botɨɨboco galluuhi.
5 Jaaneguiiha bu sifiico galluubo. Jaaruuboco gaicaaumo. Jaaneguiiha bu guiraamo saatohoco galluubo. Jaarumotɨ saatohoco aamɨumo, jaanotɨ saatohoco gaisiraicɨumo icano.
6 Jaanobuuna saafiirucu illɨ aatyuvuuno guiraano agaijɨubo. Jaaboco niinoonoro galluubo achico: Fɨne bocɨguejimo, nooboro.
7-8 Jaarunaa diito noocasiuhi: Jaanɨ duhu imi toonoco agaayɨcɨjiibo. Masɨɨ miguijenɨqui. Jaadɨji mɨɨhai toono abajatotɨ mihicaji, noomoro diiboco agaayɨcɨumoro guijenɨumo. Jaamoro diiboco toonotɨ buhɨgovɨ gañɨɨumo, nooboro
9 diitoco Jesu dilluuhi: ¿Fɨne mɨllɨ tofagui abajaabo diitoco moonɨjirahi? Mɨɨro asaaboro diito dudɨcamaajemɨnaaco ifinɨsuuboro ifaguico sidudɨcamaajemɨnaaco acɨjirahi.
10 ¿Nacu memeecɨtɨhiica Caatɨnɨhaamefaño jillɨ onoonoco?
Guiisiri iijanoco eetavonɨcɨmo imi guiisibaco ɨtɨhɨsumoro gañɨɨhi. Jaarunofaño saafi agaajaabo tobaco dojɨcuvɨro ɨcɨhi toba iminoco agaajamaño. Jaaboro aivo imimaño ficuubo.
11 Jinooco Aivojɨɨbo Moocaani eetavehi. Jaano aivo mɨɨhaidi sihidɨ jeevahi, noono Caatɨnɨhaamefaño, nooboro.
12 Jaanoma iicamo Jesuco igaayɨcɨqui moonɨumo diitoco eneejirunoco siinovɨ oovɨcɨɨboro onoonoco agaajacɨumoro. Jaarumo miyamɨnaaco iiguiumoro diiboco ejeevesuumoro fuucuumo.
13 Jaanobuunatɨ Jesujaa galluumo fariseomɨoto, Herodianomɨoto iicamoco ɨɨfurumo diiboco millɨhacho onoonotɨ igaayɨcɨqui.✡
14 Jaamo asaaumoro diiboco nuuhi: Jɨɨbogomɨnaafi, ɨɨjoho miyamɨnaa onoonoco jeecɨvotɨɨbo miyaabo idiicanoco mɨɨhai magaajahi, bu paryɨ miyamɨnaa sabadɨro desɨcɨnɨfinoco magaajahi icano. Jaamaño Moocaani jɨɨhaico miyanotɨro dɨɨbeguehicahi. ¿Naa ɨɨdi imino Cesar ajaadusunoco majaaduno? ¿Nacu majaadujitɨhi? noomoro.
15 Jaarunaa ibañɨfiira jeebɨɨco agaajacɨuboro diitoco nuubo: ¿Collɨhi uco mɨnɨsuhi? Ene sajeetɨ nɨhɨbajetɨ mɨsɨva meecɨqui, nooboro.
16 Jaanegui diibojaa sɨvaumo. Jaajeque emeecɨuboro diitoco nuuhi: ¿Nacu mɨɨjoho ɨmene jino, bu jino imomono icano? nooboro.
Jaanegui diito: Cesarno, nuuhi.
17 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Cesarnoco Cesarco mahacɨ. Jaanotɨ Moocaaninoco Moocaanico mahacɨ, nooboro. Jaaneri sihidɨro eetyehicaumo.
18 Jaanaaca diibojaa saatoho saduceomɨ iguijevecumo siino buheetejitɨhi onoonɨcɨmo asaaumoro diiboco dilluvauhi:✡
19 Jɨɨbogomɨnaafi, Moise mɨɨhaidi jillɨ caatɨnɨuhi: Saafi nahabo mogai seemevatɨgo cojɨtɨ iguijevehachiijɨ inahabo ifibaijɨgoco ɨɨcɨɨboro inahabobuuna eseemevase caani momofaño icaji, nooboro Moise.
20 Mɨɨro saatohotɨ sano nahabomɨro icauhi sahuse juugahusetɨ miimɨsiicɨ ɨdɨɨmo. Jaamotɨ saafi taabavauhi. Jaaruubo seemevatɨɨboro guijeveuhi.
21 Jaanegui saafi inahabo ifibaijɨgoco ɨcɨuhi. Jaaruubo tollɨro seemevatɨɨboro guijeveuhi. Jaaneguiiha bu allɨvɨoobo. Jaaruubo bu tollɨro icauhi.
22 Jaamo famooro tollɨ diigoma icauhi. Jaarumotɨ saafiiba seemevautɨhi. Jaano nijequetɨ bu tollɨro diigo guijeveuhi.

✡ **12:13** Mt 22.15-22; Lc 22.20-26 ✡ **12:18** Mt 22.23-33; Lc 22.27-40

23 Jaamo buheetesumi siino ubuheetedɨ, ¿cajaanɨ taabaji? fɨne famooro diigoco
ataabavacuumañɔ, noomoro.
24 Jaaneguiiha Jesu diitoco iimusuuhi: Jillɨ amɨɨhai mɨtɨhɨɨvehi Caatɨnɨhaamefañɔ
onoonoco, bu Moocaani gaaja iicanoco magaajatɨmañɔ.
25 Mɨɨro guijevetɨ siino ubuheetedɨ gaifiimɨ, gaigoomɨ icamo taabavacasicujitɨhi niquejefañɔ iicamo toomomɨnaabadɨro icacuujimo.
26 ¿Nacu toono guijevemɨnaa ubuheetejinotɨ Moise aamefañɔ, onoonoco amɨɨhai
memeecɨtɨhiica? ¿Mɨllɨ nacu Moocaani diiboma iimaauhi ɨmoho ɨjɨgaunofeenetɨ? Mɨɨro
nuubo: Uujoho Abraham, Isaac, Jacob icamo Aivojɨɨbo, nooboro.
27 Jaamañɔ Moocaani guijeve aivojɨɨbo icatɨno. Moocaani ubuheeme Aivojɨɨboro. Jaa-
mañɔ aivo amɨɨhai jillɨro guiraano mɨtɨhɨɨvehi, nooboro.

Aivo Imiya Tajɨɨba.
(Mt 22.34-40; Lc 10.25-28)

28 Jaanaaca saafi caatɨnɨmɨnaafi gaseuhi diitoma ihiimaacasinoco uguubuuboro. Jaabo
Jesu imino diitoco iimusuunoma iicaubo diiboco dilluubo: ¿Cono aivo tajɨɨbatɨ aivo
obocɨno? nooboro.
29 Jaanegui Jesu diiboco iimusuhi: Imiya tajɨɨba jino; muguubu Israel ɨdɨɨboro saafiiro
Mohaivojɨɨbo Moocaani.
30 Jaabo Moocaani Dihaivojɨɨboco gaijɨ paryɨ dijeebɨɨmaryo, paryɨ difiimaryo, paryɨ
dihesamaajemaryo, bu paryɨ disefamaryo icano. Jino aivo imiya tajɨɨbajɨ.
31 Jaano allɨvɨono bu aivo tobadɨro jeevahi jino; sitaaco gaijɨ difiico agaijɨbadɨro, onoono.
Chahano satajɨɨba aivo jino janaanɨcɨ iicano, nooboro.
32 Jaanoma iicaubo icaatɨnɨmɨnaafi diiboco iimusuhi: Jɨɨhɨ jɨɨbogomɨnaafi, miyaanoco
aivono neehi, saafiiro Moocaani iicanoco, chahaabo sifi diibo janaanɨcɨ iicaabo.
33 Jaaboco magaijɨno paryɨ mojeebɨɨmaryo, mohesamaajemaryo, mosefamaryo,
mofibadɨro sitaaco magaijɨno icano aivo imino. Jaabadɨro asimɨco agaicaaumoro
jeecɨvonoco ifajɨcɨcɨvɨ ificuunɨcɨno tollɨ imino. Jaarunaa Moocaanico, bu sitaaco icano
magaijɨno imino fanoo janaanɨcɨvɨ, nooboro.
34 Jaanegui imino iimusuunoco Jesu aatyɨmeuboro diiboco nuuhi: Jɨɨ, tehesitɨhi ɨɨjoho
Moocaani aivojɨtɨ, nooboro. Jaanotɨro mɨɨhaiñooba siino diiboma dillamaaicuutɨhi igutu-
mañɔ.

¿Mɨɨjoho Iyaachi Fɨne Cristo?
(Mt 22.41-46; Lc 20.41-44)

35 Jaanaa Jesu Moocaani iijafañɔ ɨjɨɨbogoobo neehicauhi: ¿Mɨllɨ jaamo caatɨnɨmɨnaa
Cristoco David iyaachi neehicahi?
36 Mɨɨro David icaruubo Moocaani Gaijafeenedɨ ihiimaausumi nuuhi:
Mohaivojɨɨbo Moocaani Tahaivojɨɨbo Cristoco nuuhi: Tamiyanaagonovɨ casɨɨvo, dimɨnaaco
ditɨhaiguiino uujoho ificuunohachuta, nooboro.
37 ¿Mɨllɨ jaabo Cristo David iyaachi icajirahi, David bu icaruubo diiboco: Aivojɨɨbo,
unuuno icanaaca? nooboro.
Jaanoco sihidɨ miyamɨnaa iicaumo imono guubunɨcɨhicauhi.
38 Jaabo Jesu diitoco ijɨɨbogoobo neehicauhi: Icɨgusuno mihica caatɨnɨmɨnaatɨ, oono
caamovonoono gaachehunoma ɨɨgomoco, goohasinofeenevɨ aivo imino idillunoco
iimoyɨɨcɨfimotɨ.✡
39 Bu jaamo sinagogajafa ufuusumi aivo iimiya icaganocoro ujuvicamaaifimotɨ, bu
machusumi iimimañejevɨro iicafimotɨ.
40 Bu fibaijɨto gaigoomɨ iijanoco udumɨtɨɨcɨmoro ɨfurumo, toonoco utuvuusumo
caamovono Moocaanima iimaanɨcɨmo sitaaco ibañɨqui. Jaamañɔ guiraajino aivo
cɨɨjɨgaifañɔ ijaadaco agaayɨcɨno, nooboro.
41 Jaanobuunatɨ safoono Jesu Moocaani iijafañɔ nɨhɨbamɨco ɨjɨcuhicauno ɨmega
ɨgɨcɨnɨmañotɨ ɨɨfɨnɨcɨhicauhi miyamɨnaa tobafa nɨhɨbamɨco ɨjɨcumoco. Jaamo saatoho
sihidɨ inɨhɨbamɨma iicameheje guiraano jɨcuhicauhi.
42 Jaanaa saafigo ɨdaasuno fibaijɨgo agaseugoro tobafa mijeegayɨɨcɨco jɨɨhacuvauhi
mɨɨdɨno ijaada iicajecɨco.
43 Jaanoco Jesu aatyɨmeuboro ijɨɨbogomɨnaaco ocoovauboro nuuhi: Miyanotɨro
amɨɨhaico neehi: Ajaamo ɨdaasuno fibaijɨgo paryɨ famoova nɨhɨbamɨco tobafa ɨjɨcumo
janaanɨcɨvɨ aivo ficuuhi.
44 Mɨɨro paryɨ aacɨmo diitoma ucuujɨvaachutɨnotɨ acɨhi. Jaanotɨ diigo ihɨdaasutɨ paryɨ
acɨgo tooneri amachujirunoco, nooboro.

✡ **12:38** Mt 22.1-36; Lc 22.45-47

13

Jesu Neehi Temploja Ifiniisucafetejinoco.
(Mt 24.1-28; Lc 21.5-24)

1 Jaabo Jesu Moocaani iija templo onoojafañoti inuuboco saafi ijiibogominaafi nuuhi:
Meeci mojiibogominaafi, bañifiira guiisibano bañifiira iijanotyigaba, nooboro.
2 Jaarunaa Jesu diiboco iimusuuhi: Mahatyimehi jino iijanotyigabajeque. Jaaruno
toonovi iguiisibano siibahallivi, siibahalliv i icano atyuuvotino paryi sahi callajaavejino,
nooboro.
3-4 Jaadi fuumo Olivohono iicagajijaago tooja Moocaani iija oonegueehivi. Jaanaaca
Jesu gicininuboco Jacoobo, Jua, Andre icamo toovono dilluuhi: Mihimeguehi miihaico
idiibogonoco cusu iijoho onoono iicaji. ¿Milliti magaajaciji paryi toneheje iticovanoco?
noomoro.
5 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Esicinino mihica miihaiñooba amiihaico bañidino.
6 Guiraajimo tamemeri asaano: Uujoho Cristo, noomoro.
7 Jaabadiro bu minaano jiibogonoti muguubusumi, imucugai ñihicunejeti muguubusumi
icano mihiguetejirahana, tolli icajino. Jaaruno toono inijequeevacuujino icatino.
8 Miiro siijiinijeoto siijiinijeotoma moonicasiji, sihaivoji sihaivojima moonicasiji. Jaa-
sumi fahigovavi jiinije maryibaji, ajebano iicaji icano. Jino idaasu iicajino iticovano.
9 Jaasumi amiihai ifiico magaihuini amiihaico aivojito iigaivomoco acijimo. Jaamo
amiihai uco mimiyaavogomo tajiibaminaa aivojiteje imefeenevi masatyocafeteji. Jaamo
uuti diitoco mijiibeguehi.
10 Miiro jiinije ifinicuujino imegavi taajasujiibogo paryi faajiinijeriro jiibogocafeteji.
11 Jaasumi amiihaico aivojitoco ihaciqui diitojaa asatyusumi: ¿Milli fine meneeji?
noomoro mehesamaaijirahana. Tolli iicacuudi Moocaani amiihai jeebiifaño ificuunocoro
monoo. Amiihairyo mihiimaano icajitino jilli Moocaani Gaija amiihaifañoti iimaaji.
12 Jaasu inahaboro inahaboco igaicaauqui aciji. Jaabadiro bu caaniro iseemenequeji
iseemere caanijaagovi iminifotomoro caanico acijimo sita igaicaauqui icano.
13 Jaasumi faaboho amiihaico jiiheveji tamomohalliti. Jaarunaa tolli icarunofa eje-
naaubo taajaji.
14 Miiro Moocaani iimaajiibogominaafi caatiniuhi: Johono imitino iidicunoco
omooniiboro ifinisufinoti jaano templojafaño iicamaño iimimañeri iicacuutinoco
mahatyimecuudi, aameque mihiifinicihicamo magaaja. Jaadi Judeao jiinijeri mihicamo
ifagajinojaa magaacini.
15 Jaanoti bu tusumi saatoho iija niibahucuri mihicahachiiji miniitomoro fañovi
mijicafetedino siinobaco mihiciqui.
16 Jaanoti bu buhi faguifaño mihicamo amiihai gaachehuco mihiciqui jaahevi muhu-
umidino.
17 Jaanoti, ayi, fine idaasucani icajimo gaigoomi tusumi oovato iicamo, bu imifañoti
aduseejema iicamo icano. ¿Milli bu gaajirumo?
18 Jaanegui Moocaanico midillu jaamo iimitifucuje siicurasumi gaatimo mihicahi.
19 Tusumiji sihidi aivo idaasuno mihicaji fucuje icaji jiinijeque Moocaani ifiivusuunotiro
aatyimeratifucuje. Jaarunobuunati siino ufucu atyimeracuujitihi.
20 Jaafucujeque Mohaivojiibo ibaaresutiruva tusumi iicajimoti miihaiñooba taajajitirahi.
Jaaruubo tufucujeque baaretesujiibo itaadimo diibo iiciumo toono idaasunoti itaajaqui.
21 Jaanoti amiihaico saatoho: Memeeci jaani Cristo, memeeci jaadi Cristo, onoohachiiji:
Miyaano meneedino.
22 Jilli jihovoto saaji Cristo ifibadi iminifotomoro, bu Moocaani iimaajiibogominaabadi
icamo. Jaamo sihidi ejeevanoonoco eetavejimo niqueje mitya iijinobadi iicanehejeque
iifurumo miyaminaaco ibañiqui, bu Moocaanita iicacuurumoco ijishitihachiiji bañijimo.
23 Jaanegui amiihai mityano mihimibaicinicu amiihaico jino uujoho imegaviro
jiibugucuuhi, nooboro.

Jesu Miyaminaafibadi Ifiivuubo Siino Asaajino.
(Mt 24.29-44; Lc 21.25-33)

24-25 Jaasumi toono iidaasufucujebuunati nihiba jabaaveji, bu fucuo nihiba achicicujitihi,
bu meeciri niquejefañoti aifeji, paryi niquejefaño iicano mitya maryibaji icano.
26 Jaadi jarihiica mahatyimeji uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo aimuufaifeenedi sihidi
mityama, tahaivojima icano asaanoco.
27 Jaaboro uujoho tatyoomominaaco atajiibamo tañanitamoco igaiyiicijimo fahigovati
jiinijejinibaaciti, niquejejinibaaciti icano.
28 Jaanegui oono higuerahotiro magaaja miiro igacano afaivunusumiro ihaamene ruu-
tunicihi. Jaanoti ficaba ifiiticunoco magaajanicihi.

29 Jaabadɨ amɨɨhai magaaja paryɨ fanooro jino uujoho onoono iicanoco mahatyɨmecudɨ
mehesɨcɨnɨcu jiinɨje ifinɨjino ifiitɨcunoco.
30 Miyanotɨro jino amɨɨhaico neehi, paryɨ jineheje icaji miyamɨnaa toonoco aatyɨmejimo
guijevetɨmaacaro.
31 Niqueje, bu jiinɨje icano fatyeji. Jaanotɨ jino uujoho onoono sɨcamañovɨ fatyejitɨhi.
32 Jaaruno tufucu ihoovo iicanoco mɨɨhaiñooba gaajatɨhi. Moocaani toomomɨnaa nique-
jefa iicarumo, bu uujoho Moocaani Seemene icaruubo gaajatɨhi icano ɨdɨɨboro Moocaani
tufucuco gaajahi, nooboro.
33 Jaanegui amɨɨhai mihimibaicɨnɨcu toomomoro magaajatɨhi ihoovofucu cusumihacho
iicajinoco.
34 Saafi tehesino ifeequi iicojɨmɨnaaco idudɨcamaajeque aacɨɨboro iguhugaco ofoonobu-
una saafiico utuumusuuboro, diibo iicanɨcɨbadɨ uujoho feejihiica.
35 Jaanegui mihimibaicɨnɨcu magaajatɨhi aivojɨɨbo cusumihacho agasejinoco
ijɨcuuvɨbahacho, fucufeenevɨbahacho, catava ojɨɨberibachacho, fucurobahacho.
36 Jaanegui mihimocɨsu amɨɨhaico imimañobatɨ asaaboro mɨcɨgamoco atyɨmevadiibo.
37 Jino amɨɨhaico onoonoco famoocoro neehi mihimibaicɨnɨcu, nooboro.

14

(Mt 26.1-5; Lc 22.1-2; Jn 11.45-53)

1 Jaanaaca mifucucɨrucu Pascuaco eheetavuujino iicauno, bu ijɨcutaama achahano
maahuno jɨɨbaimoco eheetavuujino icano. Jaanaa sacerdotemɨ aivojɨto, caatɨnɨmɨnaa
icamo guiinehicauhi mɨllɨhacho ɨɨfurumo sɨcamañooco abañɨmoro toonohallɨtɨ Jesuco
igaicaauqui.
2 Jaarumo neehicauhi: Jɨɨbaimofa momoonɨjitɨhi miyamɨnaa ñaaɨvotɨmo iicaqui,
noomoro.

Betaniavɨ Jesuco Facɨcɨfaihuri Jeesuugo.
(Mt 26.6-13; Jn 12.1-8)

3 Jaanaaca Jesu Betaniari foojohoma Simon iicaubo iijafa icauhi. Jaabo imachuqui
acasɨɨvuubo icaunaaca saafigo gaigo gaseuhi alabastro eetavotapaajefaño facɨcɨfaihu
nardo onoofaihu gatyuucɨ sihidɨ ijaada icanoma. Jaagoro toopaajeque agasucuugoro
ifacɨcɨfaihuco Jesu nigaɨhallɨvɨ tucaruugo.
4 Jaaneri saatoho tomañeri iicaumo ɨsɨfiiratuumoro noocasiuhi: ¿Collɨhi oono facɨcɨfaihu
bañamaaiquifetehi?
5 Tofaihuco trescientos denario janaanɨcɨvɨ manaajemere ɨɨdaasufiimoco mahacɨtanoco,
noomoro diigojaa sɨfiiratuumo.
6 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Jaafa icago. ¿Collɨhi macasivusuhi? Imino uudi moonɨgo.
7 Ɨdaasufiimo fahiijɨvaro amɨɨhaima icaji. Jaamoco mihimugusumi imino momoonɨ.
Jaanotɨ uujoho amɨɨhaima fahiijɨvaro icajitɨhi.
8 Ajaamo ɨdɨɨgoro imino uco moonɨhi tafiico afacɨcɨsugo cɨɨhojɨfaño ɨcɨɨcafetejino ɨmegavɨ.
9 Miyanotɨro amɨɨhaico neehi: Cuucahacho fahɨgova jino taajasujɨɨbogoco faajiinɨjeri
ɨjɨɨbogohɨgo tollɨro jino diigo omoonɨno jɨɨbogocafeteji, toonotɨ diigoco ihesafetehicaqui,
nooboro.

Juda Jesuco Naajeguehi.
(Mt 26.14-16; Lc 22.3-6)

10 Jaanaaca Juda Iscariote onoobo, ijɨɨbogomɨnaa fahuseecɨ motɨhaitɨ miimɨsɨicɨ
ɨdɨɨmoobo fuuhi sacerdotemɨ aivojɨtoco emeecɨtoobo diitoma ihiimaaboro Jesuco diito
usefaño ihacɨqui.
11 Jaanoco diito uguubuumoro sihidɨ imo imo minifutuuhi. Jaamoro nɨhɨbamɨco diiboco
acɨguumo. Jaanoma iicaabo aivo Ijuda Jesuco diito usefaño ihacɨqui moonɨhicauhi.

Aivojɨɨbo Niinoono Amachuuno.
(Mt 26.17-30; Lc 22.7-23; Jn 13.21-30; 1 Co 11.23-25)

12 Jaanaaca ijuurisutama achahano maahuno jɨɨbaimo tɨcovacuuhi, bu Pascua ovejaco
agaicaauhicausumi icano. Jaanegui Jesuco ijɨɨbogomɨnaa dilluuhi: ¿Conoovɨ diimeguehi
Pascua machutaaco meheetavonoco. Jaabo machuhi? noomoro.
13 Jaanegui ijɨɨbogomɨnaatɨ miimɨsɨicɨco agalluuboro nuubo: Cuumifaño mofoo. Jahɨ
mahatyɨmeji gaifi ɨcɨñuuri nɨfaihuco asatyooboco. Diiboma mofoo.
14 Jaabo ijɨcafotojaoboco monoo: Mohaivojɨɨbo jillɨ neehi: ¿Comecufaño tajɨɨbogomɨnaama
Pascua machutaaco machuji? noobo, monoo.
15 Jaadɨ amɨɨhaico ɨɨfusujiibo guiraamecu caamovohɨ iicamecu imibachucɨnɨcumecuco.
Jahɨ Pascua machutaaco meheetavo mɨɨhaidi, nooboro.

16 Jaanegui ijɨibogomɨnaatɨsi ufuumɨsi tuucuumivɨ ɨfutuuhi. Jaamɨsi atyɨmeteuhi Jesu
unuubadɨ iicanoco. Jaamɨsiro tomañovɨ Ipascua machutaaco eetavucuumɨsi.
17 Jaadɨ jarihiica iijɨcuuvɨ Jesu ijɨibogomɨnaama fahuseecɨ motɨhaitɨ miimɨsiicɨ ɨdɨimoma
gasevauhi.
18 Jaamo amachumo gɨcɨnɨumaaca Jesu diitoco nuuhi: Miyanotɨro amɨihaico neehi: Jino
amɨihai uuma mamachumootɨ saafi uco acɨji igaicaauqui, nooboro.
19 Jaaneri sihidɨ ɨidaasuvuumoro diiboco saafiiri dilluhicahicaumo: ¿Uujoho icatɨno, etɨ?
noomoro.
20 Jaanegui Jesu diitoco iimusuuhi: Jino amɨihai fahuseecɨ motɨhaitɨ miimɨsiicɨ ɨdɨino
mihicamotɨ saafi uuma butajefaño maahuco efeeyacuubo diibeji.
21 Jaaruno jillɨ Caatɨnɨhaamefaño uutɨ onoobadɨ uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo feehi.
Jaarunofaño ɨdaasucani iicajiibo uco aacɨibo. Aivo iimijiruno diibedi fiivuutɨibo iicauruva,
nooboro.
22 Jaamo machuumaaca Jesu imaahuco agaayɨcɨuboro Moocaanico graciaco acɨuhi. Jaadɨ
iquisicɨuboro diitoco acɨubo: Łfaaji, mamachu. Jino tafi, taahucu icanoco, nooboro.
23 Jaadɨ adutahilluco gaayɨcɨubo. Jaanoco tollɨro graciaco aacɨuboro ɨfuuhi.
24 Jaanoco famooro aaduudɨ nuubo: Jino tatyɨijoho, jino bohono iimaaco imiyacarunoro
ajashutɨnohallɨvɨ agañɨicafotono.
25 Miyanotɨro amɨihaico neehi: Siino aducujitɨhi jino vinofaihutɨ jari bofaihutɨ Moocaani
aivojɨ iicadɨhivɨ aduji, nooboro.

Jesu Neehi Pedro Diiboco Utuunamaaijinoco.
(Mt 26.31-35; Lc 22.31-34; Jn 13.36-38)

26 Jaadɨ Moocaani masinoco amasivaumoro fuucuumo Olivohono iicagajɨ onoohɨgo.
27 Jaanaa Jesu diitoco nuuhi: Paryɨ amɨihai uco mejeevesuji.* Mɨiro Caatɨnɨhaamefaño
noono: Itoomomɨnaafico gaicaaujimo. Jaaneri ihovejamɨ fahɨgova gavaranamaaiji,
noonoro.
28 Jaaruubo siino ubuheetenebuunatɨ amɨihai ɨmega Galileavɨ feeji, nuubo Jesu.
29 Jaanegui diiboco Pedro nuuhi: Famooro ɨco jeevesurumaaca uujoho ɨco jeevesujitɨhi,
nooboro.
30 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Miyanotɨro ɨco neehi: Jaafañiino fucu mifoocɨ catava
ojɨtɨibaacaro mifoocɨ, safo icano uco agaajaruubo uco tuunamaaiji, nooboro.†
31 Jaarunaa jenaauhicaubo: Jaafa ɨima iguijevehachiijɨ guijeveji. Jaaruubo ɨco tuuna-
maaijitɨhi, nooboro.
Jaabadɨro bu famooro neehicauhi.

Jesu Getsemani Onoomañovɨ Moocaanima Iimaahi.
(Mt 26.36-46; Lc 22.39-46; Heb 5.7-8)

32 Jaadɨ gaseumo Getsemani onoomañovɨ. Jahɨ Jesu ijɨibogomɨnaaco nuuhi: Jinovɨ
mɨgɨcɨnɨ uujoho Moocaanima ihiimaatonohachutahica, nooboro.
33 Jaabo Pedro, Jacoobo, Jua icamocoro satyuubo. Jaadɨ tɨcovaubo sihidɨ ɨidaasuvuuboro
ataafiraruhifico.
34-35 Jaaboro diitoco nuubo: Tajeebɨi sihidɨ uco ɨdaasuhi miguijevejibadɨ esɨcɨnɨhi. Ji-
noovɨro mifitafotomoro mihica cɨgatɨmo mubuhee, nooboro Jesu janaanɨcɨvɨ ufuuboro
jiinɨjehallɨvɨ ajavuvuuboro Moocaanico dilluubo toono ɨdaasuno iicaujineri ɨdaasuno
icatɨibo iicaqui.
36 Jaabo Moocaanima iimaabo jillɨ neehicauhi: Guihi, fanoova ɨidi sihidɨ jeevatɨhi.
Jaanegui jino ɨdaasuno iicajinotɨ uco taajasu.‡ Jaaruno uujoho iimogobadɨ icatɨno, jaafa
ɨijoho idiimogobadɨ icano, nooboro.
37 Jaadɨ ijɨibogomɨnaajaa asaaubo cɨgaumoco aatyɨmevauboro Pedroco nuuhi: ¿Simon,
nacu cɨgahi? ¿Jillɨ sano nɨhɨba oovo tɨcovovɨ aivo buheetɨhi?
38 Moocaanima mihiimaamoro mubuhee Satanas amɨihaico ɨnɨsunofaño jaamo aaco-
totɨmo mihicahi. Miyaano amɨihai jeebɨi imino iicanoco imogorahi. Jaarunofaño amɨihai
allɨo ifi niinovahi, nooboro.
39 Jaadɨ siino fuubo dojɨcuvɨro Moocaanima iimaatuubo siino tollɨro nooboro.
40 Jaadɨ siino asaaubo tollɨro cɨgaumoco atyɨmevauhi, sano cɨgararo ihaallɨino iicacu-
umaño. Jaanoco iimusujirumo esɨcɨnɨhicautɨmo.
41 Jaadɨ siino asaauboro diitoco nuubo: Łvɨ jisumi mɨcɨgacu, majaguisɨcu. Jino gasecuuno
uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo imitɨmɨnaa usefaño aacɨcafetejino.
42 Jaaneguiiha magañiivomoro masɨigucu, mee oono uco aacɨvaabo fiitɨcuuhi, nooboro.

---

* **14:27** Sahaamefaño janaanɨcɨvɨ jillɨ ficuumo; Jifucu, onoonoco. † **14:30** Sahaamefaño ficuutɨmo: mifoocɨ ojɨtɨibaacaro, onoonoco. ‡ **14:36** Griego iijɨri: Jihɨdaasuhilluco uutɨ buhɨgovɨ denesu, noono.

Jesuco Isisimoro Satyomo.
(Mt 26.47-56; Lc 22.47-53; Jn 18.3-12)

43 Jesu iimaaubaacaro Juda gaseuhi diito fahuseeci motihaiti miimisiici icamo iicahicaurumoobo iicaabo. Jaaboma sihidi saaumo miyaminaa niisuganoma, cudaahenema icano.
Jaamo sacerdotemi aivojito, caatinimінaa, quillahuto icamo diitoco agalluumo.
44 Jaabo diibo aciminaafi iicaabo Juda diitoco imino jiibuguuhi diito igaajaqui: Oono uujoho diibo iicaaboco ininiiciiboro dilluji. Jaaboco cuhufono misisimoro masatyo, nooboro.
45 Jaadi agaseuboro: ¿Naa diicahi, Jiibogominaafi? nooboro Jesuco niniiciuhi.
46 Jaasumiro Jesuco gaayiciumo isatyequi.
47 Jaanegui tomañeri iicaumoti saafi iniisugaco iguiiyiciuboro sacerdotemi aivojiibo jeecivominaafi nijimeehuco buiyaacuuhi.
48 Jaanaa Jesu diitoco nuuhi: ¿Milli jaamo amiihai tatyicovodi masaahi niisuganoma, cudaahenema icano nanivaminaafico magaayiciqui mihicaniicibadi?
49 Miiro fafucuvaaciviro amiihaifeenevi Moocaani iijafaño icahicahi jiibogooboro. Jaaruuboco du magaayicihicatihi. Jaarunofaño jaafa tolli icano johono Caatinihaamefaño onoono inijequeevaqui, nooboro.
50 Jaasumiro ijiibogominaa diiboco ejeevesuumoro famooro gaaciniuhi.

Sicafefi Agaaubo.

51 Jaanaaca saafi sicafefi Jesu dojicuti fuuhi gaachehubaryuriro miniciniibo. Jaaboco gaayiciurumo.
52 Jaarunaaca igaachehuco ejeevesuhiniuboro sicaibo gaaubo.

Jesu Fagominaa Imegavi Icauhi.
(Mt 26.57-68; Lc 22.54-55, 63-71; Jn 18.13-14, 19-24)

53 Jaamoro Jesuco satyuumo sacerdotemi aivojiibo imiyaabo imegavi. Jahi paryi sacerdotemi aivojito, quillahuto, caatinimінaa icamo igaicamaaiuhi.
54 Jaanaaca Pedro tehesinoti iifiniciuboro ufuubo sacerdotemi miya aivojiibo goohasifeeneri casiivuuhi sacerdote toomominaama ciijigaiti efeemeubo.
55 Jaanaa sacerdotemi aivojito, paryi fagominaa icamo guiinehicaurahi sicamañooco Jesuhalliviі ibañiqui diiboco toonohalliti iguijenisuqui. Jaarumo atyimehicautihi.
56 Fiivaamo sicamañooco diibohalliviі neehicaurumo. Jaarumo sabadiro neehicautihi.
57 Jaanaaca saatoho agañiivuumoro diibohalliviі sicamañooco bañiuhi:
58 Miihai muguubuhi jilli diibo onoonoco: Uujoho jiija temploja gaifiimi usetio eetavotajaco acallajaniiboro mifucuci, safucu idiinotiro boojati boobaniji useri eheetavoratijaco onoonoco, noomoro.
59 Jaarunofaño diito jiibogo sabadiro iicatimaño miyaavehicautihi.
60 Jaanegui isacerdotemi aivojiibo famoofeeneti agañiivuuboro Jesuco dilluuhi: ¿Ajashuno aivo diimusutihi? ¿Jinejeque nacu jino iiti dihalliviі ijiibocasimo? nooboro.
61 Jaarunofa Jesu iimusutiibo. Jilli lliiviі moonicinihicauhi.
Jaanegui bu siino isacerdotemi aivojiibo dilluuhi: ¿Naa miyaano iijoho Cristo Moocaani Momiyaabo Achi idiicaabo? nooboro.
62 Jaaneguiiha Jesu diiboco nuuhi: Jiihi, uujoho diibo. Eneecau bu jaamo jinooti mohimegaviі mahatyimeji uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo sihidi ejeevaabo Moocaani miyanaagueneri giciniiboco, bu ufucu niqueje aimuufaifeenedi asaaboco icano, nooboro.
63 Jaanoma iicaabo isacerdotemi aivojiibo igaachehuco gallicuuhi sihidi isifiiratuuboro. Jaaboro nuubo: ¿Colliihiica bu sita diibohalli onoonoco mihimoyiicicuujirahi?
64 Mee, amiihairyo muguubucuuhi Moocaaniditi aivo imitino ihiimaanoco; ¿Naa milli amiihaidi? nooboro.
Jaanegui famooro: Diiboco guijevejiibo, noomoro fañusuuhi.
65 Jaasumiro saatoho ticovauhi diiboco ijiirebamaaimoro ihimeque afabaacumoro ganiicihicaumo. Eneecata miya iijoho Moocaani jiibogominaafi idiicahachiiji gaajaci: ¿Naa miijoho ico ganiicihi? noomoro. Jaabadiro bu toomominaa diiboco aamihicauhi.

Pedro Jesuco Tuunamaaiuhi.
(Mt 26.69-75; Lc 22.56-62; Jn 18.15-18, 25-27)

66 Jaanaa Pedro guiino goohasiri icahicaunaa isacerdotemi aivojiibo jeecivominaago agaseugoro
67 ciijigaijiniri efeemeebe iicauboco aatyimeugoro diiboco gueenene ihiifiniciihicaugoro nuugo: Iijoho bu tolliro Jesu Nazareooboma idiguehicaabo, noogoro.
68 Jaarunaa Pedro tuunamaaiuhi: Diiboco uujoho gaajatihi, bu ¿jinejetihacho fine toono uco neehi? nooboro iinehiniubo jahisiti ijicafetefi uuga imegavi. Jaanaacaro catava ojicuuhi.

69 Jaanobuunatɨ bu siino diigo diiboco emeecɨugoro tomañeri iicaumoco neehicauhi: Jaanɨ diitoobo, noogoro.
70 Jaarunaa bu diibo siino tuunamaaiuhi.
Jaanobuunatɨro bu tomañeri iicaumo siino Pedroco nuuhi: Miyaano ɨɨjoho diitotɨobo Galileaoobo idiicamaño, noomoro.§
71 Jaanegui Pedro tɨcovauhi ɨɨbacasiiboro ihiimaaubo Moocaani momofañodɨ oovɨcɨɨboro: Gaajatɨhi uujoho diiboco diibotɨ toono mihiimaaboco, nooboro.
72 Jaasumiro catava allɨnɨuhi mifoocɨ ojɨubo. Jaanotɨ jari Pedro Jesu diiboco catava mifoocɨ ojɨtɨɨbaacaro siino mifoocɨ, safo ɨdɨino uco tuunamaaiji unuunoco esafutuuboro taacuubo tusumiro.

15

Jesu Pilato Ɨmega
(Mt 27.1-2, 11-14; Lc 23.1-5; Jn 18.28-38)

1 Jaanaaca eseseeveudɨ siino sacerdotemɨ aivojɨto, quillahuto, caatɨnɨmɨnaa icamo igaivuuhi paryɨ fagomɨnaama iimaacasiqui. Jaamoro Jesuco sisɨcɨnɨɨboco asatyumoro Pilatoco acɨtuumo.
2 Jaaboco Pilato dilluhi: ¿Naa ɨɨjoho judiomɨ Aivojɨɨbo? nooboro.
Jaanegui Jesu diiboco iimusuuhi: Jɨɨhɨ, ɨɨjoho toono onoobadɨ, nooboro.
3 Jaanaa sacerdotemɨ aivojɨto sihidɨ diibohallɨvɨ iimitɨnoono jɨɨbeguehicauhi.
4 Jaanegui siino Pilato diiboco dilluuhi: ¿Ajashuno aivo diimusutɨhi? Eneecau, meecɨ mɨnoodɨno jino dihallɨvɨ ɨjɨɨbocasinoco, nooboro.
5 Jaarunofaño Jesu ajashuno iimusutɨneri Pilato sihidɨro eetyehicauhi.

Jesuco Guijevefaño Ificuuno.
(Mt 27.15-31; Lc 23.13-25; Jn 18.39-19.16)

6 Jaabo Pilato jɨɨbaimosumi cɨvojamɨnaatɨ saafiico miyamɨnaa idilluuboco sinaayuhicauhi.
7 Jaanaa Barraba onoobo cɨvojafa icauhi sano ihaivojɨtohallɨtɨ saatohoma omoonɨcasiuhɨgo miyamɨnaaco agaicaaunohallɨtɨ ɨcɨvojanɨubo.
8 Jaanaa imiyamɨnaa asaaumoro Pilatoco dilluvauhi fafoova jɨɨbaimosumi omoonɨhicaubadɨ imoonɨqui.
9 Jaanegui Pilato diitoco iimusuuhi: ¿Naa mihimeguehi judiomɨ Aivojɨɨboco amɨɨhaidi isinaayunoco? nooboro.
10 Jillɨ sacerdotemɨ aivojɨto diiboco ataaquivomoro aacɨunoco Pilato agaajauboro diitoco tollɨ nuubo.
11 Jaarunaa isacerdotemɨ aivojɨto miyamɨnaaco fajɨɨnɨuhi: Barrabacoro midillu diibocoro isinaayuqui, noomoro.
12 Jaanegui Pilato diitoco siino dilluuhi: ¿Jana mɨllɨ judiomɨ Aivojɨɨbo amɨɨhai meneehicaaboco moonɨji? nooboro.
13 Jaanegui diito ocoovadiivuumoro Pilatoco iimusuuhi: ¡Guijeve ɨmohobujehallɨvɨ tetecu! noomoro.
14 Jaanegui Pilato nuuhi: ¿Nacu jineje iimitɨnoco moonɨɨbo? nooboro.
Jaarunaa diito siino janaanɨcɨvɨro coovadiivuuhi: ¡Guijeve ɨmohobujehallɨvɨ tetecu! noomoro.
15 Jaanoma iicaubo Pilato miyamɨnaama imino iicanoco iimuguuboro Barrabaco sinaayusuubo. Jaaboro Jesuco niivɨgai meeheri ahaamɨsuhicaudɨ ihamocasimɨnaaco acɨubo diiboco itetecuqui.
16 Jaasumiro diiboco ihamocasimɨnaa satyuuhi aivojɨɨbo iijafa poetorio onoonofañovɨ. Jaamoro paryɨ ihamocasimɨnaaco iigaiyɨɨcɨumoro gachicohai deecano tɨfaibadɨ itɨfai iicachehuco jɨɨhacuumo.
17 Jaamoro ijanuutunoma iicanoco aafeneque chaahimɨgatɨ eheetavumoro diiboco javucaruumo.
18 Jaamoro tɨcovaumo sahagomoro: ¡Imino diica judiomɨ Aivojɨɨbo!
19 noomoro diiboco ɨmeiri iinigaɨtɨ gafucuhicaumo jɨɨrebamaaimoro iguiino ememuɨɨvomoro diiboco mihimobadɨ dejecujicaumo.
20 Jaamoro jillɨ diiboco edejecuhicaunobuunatɨ diiboco ɨjɨɨhacuuchehuco ujujuyaacuumoro jari imiya gaachehuco ɨjɨɨhacuumoro diiboco satyucuumo itetecuqui.

Jesuco Ententecuubo Guijevehi.
(Mt 27.32-56; Lc 23.26-49; Jn 19.17-30)

§ **14:70** Sahaamefaño janaanɨcɨ jillɨ ficuumo: Diitobadɨ idiimaaño, onoonoco.

21 Jaanaa Simon Cirene cuumioobo Alejandro, bu Rufo icamisi caani buhigoti isiti
asaaubo tomañodi fatyuuboco ocoovaumoro Jesu guijeve imohobujeque satyusuumo.
22 Jaamoro Jesuco satyuumo Golgota onoomañovi, nigaipaajebai eneejiruno.
23 Jahigo diiboco isuurumo facicifaihuma vinoco ificuumoro. Jaarunoco Jesu adutiuhi.
24 Jaadi diiboco etetecucuudi ihamocasiminaa diibo gaachehunoco sanomiro iticovoocivi
ifocasiuhi suerteque abañamaaiumoro: ¿Naa cajaani cochehuco satyeji? noomoro.
25 Jaasu baagotirehiica nihiba icauberi diiboco tetecuumo iguijeve imohovi.
26 Jaamoro toonohalliti diiboco omooniunoco iguijeve imohovi inigaihalliti
acaatiniumoro ficuumo: JAANI JUDIOMI AIVOJIBO, onoonoco.
27 Jaabo uufocovi bu tolliro miimisiici nanivaminaatisico tetecuumo saafiico
imiyanaagonovi, sifiico inaninaagonovi icano.
28 Jilli Caatinihaamefaño onoocinino nijequevauhi; iimitifimofeenedi oovocafutuubo,
onoocinino.*
29 Jaanaa tomañodi afatyumo Jesuco ihiibamoro ihuseneque gavaracumoro iibajirubadi
iicano inigainocoro garya, garya omoonihicaumoro neehicauhi: Ajaanivahaduhu oono
templojaco acallajaruuboro siino dojicuviro mifucuci, safucu idiinoti boojati edeetavejiru-
ubo.
30 Eneecata iiro difiico taajasu, toono diguijeve imohoti iniitoobo, noomoro.
31-32 Jaabadiro bu sacerdotemi aivojito, caatiniminaa icamo edejecumo noocasihicauhi:
Sitaaco naha ataajasuhicaabo, ¿cono bu jaabo jisumi ifiicoro taajasunoova. Miyaano
iijoho Cristo Israel Aivojiibo idiicahachiiji jisu diguijeve imohoti niito, maatyimemere ico
mimiyaaveguequi, noomoro. Jaabadiro bu diiboma etetecuciniminisi diiboco gubuubusuhi-
cauhi.
33 Jaanaa gadiciiba paryi jiinije civono iijiuhi. Jaano jari sano iijicuuvi imohonohalliti
nihiba icaabovi seseeveuhi.
34 Jaasumi toonoti nihiba icauberi Jesu hebreo iijiri gaihivuuhi: Eloi, Eloi, ¿lama sabac-
tani? nooboro. Moocaani, Moocaani, ¿collihi uco deevesuhi? eneejiruno.
35 Jaanoco tomañeri saatoho iicaumo uguubumoro nuuhi: Muguubu, oono Eliaco cuuhu-
vaabo, noomoro.
36 Jaanegui diitoti saafi ijinafatyuuboro icijeuhi faasihi iicanoco iimitino aivofaihufaño
ichimayaacuuboro imei nijequevi ificuuboro Jesu iijifaño cateejeruuhi. Ene, jaafa Elia
saahi diiboco iniitusuvaabo mahatyimequi, nooboro.
37 Jaarunaa Jesu sefanotyigaba agaihivuuboro chuumucuuhi.
38 Jaasumiro Moocaani iija temploja ofoboociniu chehu gaachehujetuno feemene iicano
gallivuuhi sanoodinoociro nijequeti sano baavi.
39 Jaanaa ihamocasiminaa aivojiibo Jesu imega julleeciniunaa uchuumuunoco
aatyimeuboro: Miyanotiro jahi jaani Moocaani Achi, nuubo.
40 Jaabadiro bu tomañeri gaigoomi iicaumo tehesinotiro iifiniciihicauhi. Jaamofeeneri
icaumo Maria Magdalena onoogo, bu Salome, bu saafigo Maria icamo. Jaago Maria Jose
bu iguihoobo Jacoobo icamisi seeji.
41 Jaamo igaigoomi Galileari iicahicausumi Jesuco jeecivomoro diibo dojicuti efeehi-
caumo. Jaabadiro bu sihidi tomañeri saafigova icauhi Jerusalevi diiboma sano ufuumo.

Jesuco Ici iuno.
(Mt 27.57-61; Lc 23.50-56; Jn 19.38-42)

42-43 Jaanaa mihiijicuunaa imibaivofucusumi judiomi jaguisifucu imegavi iicaunegui
Jose Arimatea cuumioobo fagominaati imiyaabo iicaubo Moocaani aivojico tolliro eteeme-
hicaubo asaauboro iguitiibo Pilatojaa ufuuboro Jesu ifiico dillutuuhi.
44 Jaaneri Pilato sihidi Jesu uchuumucuneri eetyeuboro amocasiminaa aivojiiboco
coovauhi idilluqui: ¿Naa miya chuumucuubo? onoomaño.
45 Jaanoco diibo ihaivojiibo ijiibuguunegui jari Joseque Jesu ifiico Pilato acisuuhi.
46 Jaanaa Jose imino gaachehuco anaajeuboro Jesu ifiico iniitusuuboro tochehuri mi-
bociuhi. Jaaboro guiisigajifaño seedicinihojifaño iciuboro iguhugaco guiisibatyigabari
fabaacuuhi.
47 Jaanoco Maria Magdalena onoogo, bu Maria Jose seeji icamife atyimeuhi iciunoco.

16

Jesu Siino Ubuheeteuno.
(Mt 28.1-8; Lc 24.1-12; Jn 20.1-10)

* **15:28** Sahaamefaño toversiculoco ficuutimo.

1 Jaano judiomɨ jaguisɨfucu sabado iicafucu afatyuno seseevedɨ Maria Magdalena
onoogo, bu Salome, bu Maria Jacoobo seejɨ icamo facɨcɨfaihunoco anaajeumoro fuuhi Jesu
ifiico ijeesutequi.
2 Jaamoro fucugayɨro jaguisɨ afatyuno seseevedɨ tohojɨvɨ ɨfutuumo nɨhɨba iinucuuberi.
3 ¿Mɨɨjoho mɨɨhaima iguiisibaco tohojɨ ɨmegatɨ faayɨcɨjɨ? noocasimoro.
4 Meecɨrumaaca tobatyɨgaba iicahicaumañeri icacutɨhi.
5 Jaadɨ tohojɨfa ɨjɨcafutuumo atyɨmeuhi sɨcafefi seseechehu caamovochehufa jɨɨcɨnɨɨbo
imiyanaagueneri gɨcɨnɨɨboco. Jaaneri sihidɨ igutuumo.
6 Jaarunaa diitoco nuubo: Mihiguetejirahana, amɨɨhai Jesu Nazareoobo etetecucafete-
hinɨɨboco miguiinehi. Buheetecuubo chahacuubo jineeri. Eneecau, memeecɨ jino diiboco
ificuhinɨmañooco.
7 Jaanegui mofoomoro ijɨɨbogomɨnaa, Pedro iicamoco mɨjɨɨbogoto amɨɨhai ɨmegavɨ
Galileavɨ fuucuubo tahɨ diiboco mahatyɨmeji amɨɨhaico unuubadɨ, nooboro.
8 Jaaneri sihidɨ iigutuumoro tohojɨtɨ gaaumo jiterere. Jaamoro ajashuno mɨɨhaiñoobaco
jɨɨbuguutɨmo sihidɨ iiguiumaño.

*Jesu Maria Magdalena Onoogovɨ Jafevehi.**
(Mt 28.9-10; Jn 20.11-18)

9 Jaanaa fucuro mɨɨhai jaguisɨfucu iicauno seseevedɨ ubuheeteubo tɨconɨuhi Maria Mag-
dalena onoogovɨ ajafeveubo diigotɨ sahuse juugahusetɨ miimɨsiicɨ ɨdɨɨmoco ɨjɨmɨco
agavaracuugovɨ.
10 Jaago ufuugoro diiboma iicahicaumo ihɨdaasuri taajeheri iicamoco jɨɨbugutuuhi.
11 Jaano Jesu ubuheeuno diiboco diigo aatyɨmeuno iicanoco guubucuurumo
miyaavuguutɨhi.

Jesu Jafeveuhi Ijɨɨbogomɨnaatɨ Miimɨsiicɨvɨ.
(Lc 24.13-35)

12 Jaanobuunatɨ bu siino Jesu siibadɨ jafeveuhi diitotɨ miimɨsiicɨ sihɨ buhɨgo ufuumɨsivɨ.
13 Jaanegui uhuumiumɨsiro saatoho ijɨɨbogomɨnaaco jɨɨbugutuumɨsi. Jaarumɨsico tollɨro
miyaavuguutɨmo.

Jesu Ijɨɨbogomɨnaaco Minɨsuhi.
(Mt 28.16-20; Lc 24.36-49; Jn 20.19-23; Hch 1.8)

14 Jaanobuunatɨ Jesu siino jafeveuhi ijɨɨbogomɨnaa fahuseecɨ motɨhaitɨ saafi icamo machu-
movɨ. Jaabo diitoco icuhufojeebɨɨhallɨtɨ buheetecuuboco aatyɨmeumo ɨjɨɨbuguunoco
imiyaavuguutɨnohallɨtɨ ɨɨbaubo.
15 Jaaboro diitoco nuubo: Faajiinɨjeriro mofoo. Jaamoro jino taajasubogoco fanoo
miyamɨnaaco mɨjɨɨbogo.
16 Jaanoco imiyaavogooboro initɨsuquimaaibo taajaji. Jaanotɨ imiyaavogotɨɨbo taajajitɨhi.
17 Jaamo uco imiyaavogomoma jino toono gaajatabadɨ iicano icaji; tamemeri buhɨ ɨjɨmɨco
gavaracujimo, bojɨɨjeri iimaajimo,
18 ihusenefa jiinimomɨco gaayɨcɨjimo, namitaco aadurumo mɨllɨ icajitɨhi. Jaabadɨro iguihu-
vamohallɨvɨ ihuseque ificuuneri buheehicajimo icano, nooboro.

Jesu Niquejefaño Feehi.
(Lc 24.50-53; Hch 1.9-11)

19 Aivojɨɨbo Jesu jillɨ ijɨɨbogomɨnaama ihiimaahicauno nijequetɨ gañiivuubo niquejefaño.
Jaaboro Moocaani miyanaagonovɨ casɨɨvutuubo.
20 Jaanegui diito ufuumoro taajasubogoco faajiinɨjeri jɨɨbogomoro fuuhi. Jaamoco di-
iboro Ihaivojɨɨbo ahaamusuuboro tobogoco miyacaruhicauhi niqueje mitya iijɨ sihidɨ
ejeevanoco omoonɨhicaunofeenedɨ.

* **16:8** Sahaamefaño 9-20 versiculonoco ficucuutɨmo. Jimañovɨro ɨfotono.

SAN LUCAS

Luca Teofilodi Caatinihi.

1 Fiivaamo miyaminaa caatiniujirahi tanooti nijequevi, mofeenevi iicauno jiibogoco.
2 Jaanoco imino aatyimeumo miihaico jiibuguuhi tanooti nijequevi. Jaamo bu tolliro
tobogoti ijiibugumoco amusuuhi.
3 Jaanoco uujoho imino dilluuhicahi. Jaano uudi iiminegui imino caatinihi tanooti
nijequevi iidi agaijiibo Teofilodi.
4 Jaabo imino gaajahi, ico miyabogoti ijiibeguehicanoco.

Moocaani Toomominaafi Jiibeguehi Jua Nitiminaafi Ifiivejinoco.

5 Jaanaa Herode* Judeavi aivojiiboti icauhi. Jaasumi tolliro icaubo sacerdote Zacaria
onoobo, Abia onoobojaagodi iicaubo. Jaabo taaba Elizabe onoogo Aaron iyaachimihai
cuumiminaago.
6 Jaamisi sabadiro Moocaani imefeenevi imihusene icahicaumisi. Jaamisi imino icahi-
caumisi Moocaani atajiibauboro unuubadi. Jaamaño miihaiñooba diitisico milli neehi-
cautihi.
7 Jaarumisi iseemema chahauhi mogai Elizabe achiba iicaumaño, aivo bu famisiciro
amiyatisi iicacuumaño icano.
8 Safoono icacuuno Moocaani sacerdotemi Zacariamioto Moocaanico ejeecivefifucu
iicauno.
9 Moocaani jeecivominaa jeevamaaje iicaniciba di omoonijifucu Zacariavi ifutucuuhi
templojafa ofooboro Aivojiibo Moocaani imefeenevi aimoguiijico ijigasuqui.
10 Jaanoco ijigasunohachuta pary miyaminaa jahisi icauhi Moocaanima ihiimaaumo.
11 Jaanaa Moocaani toomominaafi Zacariavi jafeveuhi fañoojavi aimoguiijinoco
ijigasufino cojivi momiyanaagonovi.
12 Jaaboco Zacaria aatyimeuboro guucibauhi sihidi iigutuuboro.
13 Jaaboco Moocaani toomominaafi nuuhi: Zacaria, diiguetedino, Moocaani guubucuhi
diiboma idiimaahicanoco. Tolliro diitaaba Elizabe seemeneque iciji. Jaaseeque Juati
momoniji.
14 Jaaneri sihidi imo imo diicaji. Tolliro bu saatoho sihidi imo imo icaji diibo ifiiveneri.
15 Jaabo diseemene Moocaani imefeene sihidiro jeevajiibo. Jaabo fanoova aivofai-
hunoco adujitiibo. Jaabofa Moocaani Gaija gahaficiniji seeji jeebiifaño icaabomaryo.
16 Jaabo Israel cuumiminaaco sihidi uumisujiibo dojicuviro Ihaivojiibo Moocaanijaagovi.
17 Jaabo Jua feeji Mohaivojiibo Jesu asaajino imegavi. Jaabo icaji Moocaani iimaaminaafi
Elia imityama icaubadi. Jaaneri caanimico iseemema sajeebii ificuqui, bu tolliro
iicajiisufiimoco: Jii, onoonoco igaajasuqui. Jilli imibachujiibo miyaminaaco Mo-
haivojiiboco igaayicicqui, nooboro.
18 Jaanegui Zacaria diiboco dilluuhi: ¿Milli jaanoco uujoho imino gaajaji? Uujoho
amiyaaburucu, atyaba amiyagurucu icano, nooboro.
19 Jaanegui diiboco Moocaani toomominaafi nuuhi: Uujoho Gabriel Moocaani
atajiibanoco omoonifiibo. Jaabo uco galluuhi ico jiibeguequi jino imino jiibogoco.
20 Jaabo jino ico onoonoco miyaavogotiibo idiicamaño dihiimaa ico buuji. Jaaneri
iimaatiibo diicaji gueenene toosee ifiivotinohachuta. Jilli nijequeevajino tusumi, nooboro.
21 Jaanohachuta miyaminaa iicaahicauhi jahisi Zacariaco otoomomo, esamaaihicauhi
toojafañoti diibo goovano iinutineguiiha.
22 Jaaruubo tahigoti ihiinuudi iimaacuutiibo. Jaanoti gaajaciumo toojafaño Zacaria
gaijaco aatyimeunoco. Jaabo ihiimaajirubadi iicano ihuseriro jiibeguehicaubo ihi-
imaacuutimaño.
23 Jaadi templojafaño Zacaria Moocaanico ejeecivuujifucu afatyunobuunati fuucuubo
iijafaño.
24 Jaanobuunati mogai Elizabe oovago iicacunegui sihi iijati fuucuutigo sahuse
nihibavahachuta toono esamaajeriro iicacuugo:
25 Jisumi fi miyaminaa uco achiba nuucutihi Aivojiibo Moocaani jilli uudi omoonimaño,
noogoro.

Moocaani Toomominaafi Jiibeguehi Jesu Ifiivejinoco.

---

* **1:5** Jaabo Herode Imityaabo onoobo.

26 Jaano Zacariama ihiimaaunobuunati sahuse juugahuseti sanihiba icano nigaciti
Moocaani siino galluuhi itoomominaafi Gabrielque Galilea jiinije cuumi Nazare onoocu-
umivi,
27 gaifiiquehi agaajatigo bagocaja Maria onoogoco imeecitequi. Jaago Jose onoobo David
iyaachimihai cuumiminaafico itajevaqui icacuugo.
28 Jaagojaagovi Moocaani toomominaafi ijicafutuuboro diigoco nuuhi: ¿Naa diicahi ico
Moocaani agaijigo? Jaabo Aivojiibo Moocaani iima icahi. Moocaani famoogaigoomi
allinoocivi ico imino moonihi, nooboro.
29 Jaaboco Maria aatyimeugoro sihidi eetyeugo diibo unuuneri. Jaagoro iinoro neehi-
caugo: ¿Collihi fine olli uco idilluuboro noobo? noogoro.
30 Jaanegui Moocaani toomominaafi diigoco nuuhi: Maria, diiguetejirahana, Moocaani
ico agaijinoco daatyimecuhi.
31 Jisumi doovaji. Jaago gaifiico seemevaji. Jaaboco Jesuti momoniji.
32 Jaabo sihidi jeevaji. Jaabo caamovohi iicaabo Moocaani Achi noociniji. Jaaboco
Moocaani ficuji aivojiiboti iheedeebe Davidco iicaubadi.
33 Jaabo israelmi cuumico tajiibaji. Jaano ufucuro finijitihi, nooboro.
34 Jaaneguiiha diiboco Maria dilluuhi: ¿Milli jaano icajirahi uujehehiicaduhu tajevatihi?
noogoro.
35 Jaanegui Moocaani toomominaafi diigoco iimusuuhi: Moocaani Gaija dihallivi niiteji.
Jaaneri caamovohi iicaabo Moocaani mitya ico mibaacuji aimuufaibadi. Jaamaño iiti
seemene ifiivosee ijeevadi Moocaanidi ficucafeteji. Jaamaño Moocaani Seemene, diiboco
neejimo.
36 Jaabadiro bu ditehesino nago Elizabe gaifiico seemevaji amiyago icacuurugo. Jaagoco
achiba eneehicarugo sahuse juugahuseti sanihiba idiino icacuuhi oovago.
37 Moocaanidi chahano jineje itihiino, nooboro.
38 Jaanegui Maria nuuhi: Uujoho Mohaivojiibo Moocaani jijovogo. Uco onoobadi jaafa
Moocaani uco moonihi, noogoro.
Jaanotiro Moocaani toomominaafi fuucuuhi.

Maria Elizabeque Baatehi.

39 Jaanobuunati Maria fuuhi goovano Judea gajihalli iicaucuumijaago.
40 Jaago Maria Zacaria iijafa ijicafutuugoro Elizabeque dillutuuhi.
41 Jaanoco Elizabe uguubuusumiro ijeebiifaño iseemene maryibauhi. Jaasumiro diigo
ififaño Moocaani Gaija gahafuuhi.
42 Jaanegui sefano nuugo: Moocaani ico guiraano imino moonihi, famoova gai-
goomihallinoocivi tolliro diseemeneque imino mooniibo.
43 ¿Milli jaago sihidi ejeevatigoco Tahaivojiibo seeji uco baavahi?
44 Uco idillunoco uguubusumiro taseemene iimooboro tajeebiifaño maryibahi.
45 Imicani iijoho diicahi imiyaavogomaño. Jaamaño Aivojiibo eneehinibadi iima icajino,
noogoro.
46 Jaanegui Maria nuuhi: Tajeebiima Moocaanico imehi.
47 Tolliro imo imo icahi Moocaani Tatyaajasuminaafivi,
48 Moocaani uujoho iidaasugo ijijovogoco agaajacuuneri; Jaamaño jisumitiro paryiicino
miyaminaa fahiijivaro iicamo uco: Imino iicago, neeji,
49 Moocaani sihidi ejeevaabo uudi sihidi jeevanoco omoonimaño. Jaabo Moocaani momo
iimiibo.
50 Jaaboco famooro agaijimoco fahiijivaro idaasugoobo.
51 Sihidi jeevanoco mooniibo. Guiinoniibo ifiicoro: Mityahi, noomoro iicamoco.
52 Imityafiirumoco guiinovi niitusuubo. Jaaboro ijeebiino siicuno iicamoco sihidi ejeeva-
moti ficuubo.
53 Machuta achahaneri ajebari iicahicamoco sihidi sinehejeri gahafusuubo. Jaanoti sihidi
inihibamivamoco sicaihusejema galluubo.
54 Ijeecivominaafi Israel cuumico amusuubo. Jabajeevetiibo diitoco iidaasugonoco.
55 Mootadi Abrahamco iseemema fahiijivareji unuucuubadi, noogoro.
56 Jaadi Maria gueenene icauhi Elizabema minihibaci, sanihiba icano. Jaanobuunati jari
uumiugo iijajaago.

Jua Nitiminaafi Fiivuuhi.

57 Jaanobuunati icacuuno Elizabe eseemevaujino. Jaago gaifiico seemevauhi.
58 Jaanegui ifiitino iicaumo, itehesino nagomi icamo fuuhi diigoma imo imo iicaqui
Moocaani diigoco agaijiunoma iicaumo.
59 Jaanobuunati fuumo sahuse juugahuseti mifucuci, safucu icano nigaciti toosee meehe
nigacico iquiticiqui. Jaamoro iquiticinobuunati momoniujirahi caani Zacaria momoco.

60 Jaarunaa seeji nuuhi: Chahano, jaafa Jua imomo, noogoro.
61 Jaanegui diigoco nuumo: ¿Collihiica? Diyototi chahamo saatoho tolli imomo iicamo, noomoro.
62 Jaanegui caanico dilluumo uguubutineguiihahica ihuseneri caani omomoninoco igaajaqui.
63 Jaanegui caani imohobujeque idilluuboro caatiniuhi: Jua imomo, onoonoco. Jaaneri famooro eetyeuhi.
64 Jaasumiro ivi Zacariaco jari siino iiji jafeveuhi. Jaaneri ihiimaauboro ticovaubo Moocaanico iimuubo.
65 Jaaneri paryi icojineri iicaumo sihidi jabafiituuhi. Jaanoco paryi Judea jiinije gajineri jiibocasiumo.
66 Jaanoco paryi uguubuumo esamaaihicauhi. Jaamoro sanomiro dillucasihicauhi: ¿Milli fine jusijisee? noomoro Aivojiibo Moocaani miyanotiro tooseeque imino omooniuneri.

Zacaria Masi.

67 Caani Zacaria Moocaani Gaija ififaño gahaficiniibo iimaauhi Moocaani diibo jeebiifaño ificuunoco nuuhi:
68 Jaafa imociniibo israelmi Aivojiibo Moocaani. Miihai diibo cuumiminaa mihicamojaa asaaboro miihaico taajasuubo.
69 Miihaico aciibo sihidi jeevaabo Motaajasuminaafico ijeecivominaafi David iyaachimihaifañoti.
70 Tolli nuubo iimimo ihiimaaminaafeenedi siicijetiro:
71 Miihaico mominaafañoti, ataajasujinoco, bu paryi miihaico ijiiheguemeti icano,
72 tollirovaha bu moheedetemihaihivico: Ihidaasugueji, nooboro imino unuunoco ajabajeevetinoco.
73 Jilli mootadi Abrahamco miyanotiro Moocaani nuuhi:
74 Miihaico mominaati ataajasujinoco, diiboco mejeecivequi ñihicugotimo,
75 imino ijeevadi mofiino diibedi icaqui jiijehallivi mihicanohachuta.
76 Jaanoti iijoho, taseemene, Moocaani caamovohigo iicaabo iimaaminaafi, noociniji. Jaamaño feeji Mohaivojiibo imega ijiihaico iimibachuuboro,
77 iicuumiminaa igaajaqui mataajajinoco, mohimitico ubuusujinoco icano.
78 Jaabo Moocaani igaijifañodi iidaasugooboro miihaico aciihi Cristoco. Diibo asaajifucuco meteemehi, imitifucu niija iicafucu nihibaco motoomonicibadi.
79 Jaabo seseeque sivaji civohigo iicamedi, guijeve civoguiino iicamedi icano. Tolliro bu mohigoco siigueji sajeebii iicano jiihairi, nooboro.
80 Jaanaa iseemene jusihicauhi. Jaabadiro bu Moocaani iimogobadi ijeebii sefatonoro feehicauhi. Jaanobuunati sicaihigovi icahicaubo. Jaadi jari Israel cuumiminaavi ifiico jafeniubo.

2

Jesu Fiivuuhi.
(Mt 1.18-25)

1 Tusumi aivojiibo Augusto onoobo tajiibauhi paryi jiinije miyaminaaco iheevequi.
2 Jilli ohoovonoco ticoniumo, iticoni Cirenio onoobo Siria aivojiiboti icaunaaca.
3 Jaanegui famooro fuuhi iicuumijejaago tahi imomonoco icaatiniqui.
4 Jaanegui Jose fuuhi Galilea jiinijeti Nazare cuumiri iicaumañoti Judea jiinijevi Belen cuumijaagovi, tuucuumivi David ifiivuuhigo, Jose diibo iyaachimihai cuumioobo iicaumaño.
5 Jaanegui fuubo Belen cuumijaago imomoco acaatinisutuumisi Mariama, diigoco ataabavaujigo oovago icacuugoma.
6 Jaamisi Belen cuumiri icaumaaca Maria iseemevaqui aivucuuhi.
7 Jaago iticonioseeque seemevauhi. Jaagoro gaachehubaryuneri iimibociugoro faiji iibañeri ejeebunohallivi tooseeque siucaruuhi miyaminaa icigafija diitisivi iifutucutimaño.

Toomominaa.

8 Jaanaa Belen cuumiti sihigovi icahicaumo fiitijiisuno joomi toomominaa fucuhachuta cigatimo icahicauhi ihovejamico otoomomo.
9 Jaamovi imimañobati Moocaani toomominaafi jafeveuhi. Jaasumiro Aivojiibo Moocaani imi diitohallidi aricuno achiciuhi. Jaaneri sihidi iguiumo.
10 Jaarunaa Moocaani toomominaafi diitoco nuuhi: Mihiguidino, amiihaidi imibogoco sivahi. Jaaneri famooro imo imo icaji.
11 Jaachiiji fiivoobo amiihaidi David cuumivi Taajasuminaafi Aivojiibo Cristo.
12 Jaano gaajabadi iicanoco mahatyimeji seemeneque gaachehubaryuneri minicinisee faiji iibañeri ejeebunohalliri siucinseeque, nooboro.

13 Jaasumiro sihidɨ saatoho Moocaani toomomɨnaa niquejeoto diibo cojɨvɨ jafeveuhi.
Jaamo Moocaanico iimomo neehicauhi:
14 ¡Imicani Moocaani caamovohɨgo iicaaboco mihimo! Jaanotɨ jiinɨjehallɨvɨ gaifiimɨ diibo
onoobadɨ imino iicamo sajeebɨɨ iicajino, noomoro.
15 Jaamoro niquejefaño ufuucuunobuunatɨ ijoomɨ toomomɨnaa sanomɨro noocasiuhi:
Masɨɨgo Belenjaago jino iicanoco memeecɨtequi Aivojɨɨbo itoomomɨnaafeenedɨ mɨɨhaico
ɨjɨɨbogonoco,
16 noomoro goovano ufuumo atyɨmeteuhi Jose, Maria, bu seemene faijɨɨhuri ejeebuno-
hallɨvɨ sɨucɨnɨseema icamɨsico.
17 Jaanoco aatyɨmeumoro jɨɨbuguumo Moocaani toomomɨnaafi diitoco tooseetɨ
ɨjɨɨbuguunoco.
18 Jaanoco paryɨ uguubuumo diito eneeneri eetyehicauhi.
19 Jaarunoco llɨɨvɨ Maria ijeebɨɨfañodɨ guubunɨcɨhicauhi toonoco esamaaigoro.
20 Jaanotɨ ijoomɨ toomomɨnaa dojɨcuvɨro uumicuuhi. Moocaanico agaijɨmoro, imehi-
cauhi uguubuunotɨ aatyɨmeunoma iicamo, diitoco ɨjɨɨbuguubadɨ icauneguiiha.

Jesuco Templojafaño Ɨfusumɨsi.

21 Jaanobuunatɨ sahuse juugahusetɨ mifucucɨ, safucu icanotɨ toosee meehe nigacɨco
quitɨcɨsuumɨsi. Jaamɨsiro tooseeque momonɨumɨsi Jesutɨ Moocaani toomomɨnaafi Maria
oovautɨgocoro unuumomoco.
22 Jaanobuunatɨ Moise tajɨɨba onoobadɨ ifiico iimibachufucuva iifinɨudɨ tooseeque
satyuumɨsi Jerusale cuumijaago Aivojɨɨbo Moocaanidiro ificuuqui.
23 Jillɨ moonɨumɨsi Moocaani tajɨɨba jillɨ noonoro acaatɨnɨcɨnɨneguiiha: Paryɨ gaifiimɨ
ɨtɨconɨ ifiivomo Moocaanidi ijeevadɨ ficucafeteji, eneneguiiha.
24 Jaaneguiiha fuumɨsi Moocaani tajɨɨba onoobadɨ, iicanoco jeecɨvo asimɨco ficutuumɨsi:
Namuduucumɨsi iicahachiijɨ, nimɨɨhumɨsi iicahachiijɨ onoobadɨ iicanoco.
25 Jaasumivɨ icahicaubo Jerusalevɨ Simeon onoobo imihusene miyamɨnaafi. Jaabo
Moocaanico ejeecɨvoobo teemehicauhi Israel cuumimɨnaa ataajajinoco.
26 Jaabo Simeonma Moocaani Gaija icahicauhi. Jaabo diiboco jɨɨbuguuhi: Moocaani
agalluubo Cristo ifiivooboco aatyɨmetɨnohachuta iguijevejitɨnoco.
27 Jaabo templojafaño fuuhi Moocaani Gaija noojɨri. Jaanaa Jesuco caanimɨsi satyuuhi
templojafaño tajɨɨba onoobadɨ imoonɨqui.
28 Jaaseeque Simeon ihiibɨcɨuboro Moocaanico imuuhi jillɨ nooboro:
29 Aivojɨɨbo, ɨvɨ sajeebɨɨ jaafa chuumucuuhi. Daatyɨmesucuuhi uujoho dijeecɨvomɨnaafico
unuunoco:
30 tahaallɨɨri imino atyɨmecuuhi taajasumɨnaafico
31 paryɨɨcɨno miyamɨnaa ɨmefeenevɨ ificuuboco.
32 Diibo seseehachɨcɨ. Jaabo israelmɨ iicatɨrumoco achɨcɨjiibo, iicuumimɨnaa israelmɨco
cahacɨsusujiibo, nooboro.
33 Jillɨ tooseetɨ eneeneri caanimɨsi Jose, Maria icamɨsi sihidɨ jabafiitehicauhi.
34 Jaadɨ Simeon caanimɨsico imino unuuboro, seejɨ Mariaco nuuhi: Meecɨ jiisee seemene
icahi diibofeenedɨ Israel cuumimɨnaatɨ sanoodɨmo aaifomo finɨji. Jaanotɨ saatoho taajaji.
Jaabo jɨɨbogobadɨ iicaabo. Jaaboco sihidɨ saatoho jɨɨheguejimo.
35 Jillɨ gaajacafetejino paryɨ famoova ijeebɨɨnofaño esamaaino. Jaanotɨji ɨɨdi paryɨ toono
aamɨgari dijeebɨɨco miquitɨcɨbadɨ jeevajino, nooboro.
36 Jaanaa bu tollɨro tomañeri icaugo saafigo gaigo Moocaani onoonoco ihiimaahicaugo
Ana onoogo; Famuel onoobo Aser cuumioobo aicɨgai. Jaago aivo amiyagurucuu aivo
bobagocaja iicausumi atajevaugo sahuse juugahusetɨ mificabacɨ ɨdɨɨnoro aijɨma icaugo.
37 Jaanotɨ jisumi ochenta y cuatrodɨno ficabava icacuugo fibaijɨgotɨ. Jaago templojafañotɨ
iinehicautɨgo cuujehachuta, fucuhachuta icano Moocaanico jeecɨvehicaugo machuco
aaigagoro Moocaanima iimaahicaugo.
38 Jaago tahɨ iicaumojaagovɨ gataavugo. Jaagoro Moocaanico ɨtɨconɨ iimuudɨ tɨcovaugo
Jesudɨtɨ ɨjɨɨbuguugo paryɨ famooro Jerusale miyamɨnaa ataajajinoco eteemehicaumoco.

Josemɨ Nazarevɨ Dojɨcuvɨro Uhuumiuno.

39 Jaadɨ aivojɨɨbo Moocaani tajɨɨba onoobadɨ omoonɨhicaunoco iimivuuno nigacɨtɨ
uumicuumo dojɨcuvɨro Galilea jiinɨjevɨ iicuumi Nazare cuumijaago.
40 Jaanaa toosee ujusisee quehecutosere feehicauhi janaanɨcɨ gaajaseere. Jaaseeque
sihidɨ Moocaani imino moonɨhicauhi.

Jesu Templojafaño Icauhi.

41 Jaanobuunatɨ caanimɨsi fanooficaba tɨcovovɨ Jerusalejaa feehicauhi Pascua
jɨɨbaimofiiri.

42 Jaanaa Jesu fahuseeci motihaiti mificabaci iicacuudi famooro Jerusalejaa fuuhi
fahiijivaro tojiibaimojaa ofoonicibadi.
43 Jaanaa tobaimo ifinicuunobuunati uumicuumaaca Jesu Jerusaleviro fitafutuuhi
seejimisi gaajaciutinaaca.
44 Fine miyaminaafeenedi saabo, noomisiro safucuhachuta saaumisi. Jaadi guiinuu-
rumisi iyotofañodi, agaajamehejefañodi icano.
45 Jaaruumisi aatyimeutineguiiha dojicuviro Jerusalejaa uumiumisi, tahi diiboco iguiin-
utuumisi.
46 Jaamisi mifucuci, safucu icano nijequeti jari atyimeumisi templojafaño, Moise tajiiba
gaajaminaafeeneri giciniba icauboco. Jaaboco diitoco uguubunicii boro dilluhicaubo.
47 Bu diito diiboco idillunoco gaajano iimusuhicauneri sihidiro jabafiitehicauhi, sihidi
diibo agaajaneguiiha.
48 Jaaboco caanimisi aatyimeumisiro sihidi guucibauhi. Jaanegui seeji nuuhi: Besha,
¿collihi misico jilli moonihi? Diicaani, uujoho icano gaihuinimisiro ico miguiinehicahi.
49 Jaanegui Jesu diitisico nuuhi: ¿Collihi uco miguiinehi? ¿Nacu magaajatihi Guihirubi
iijafañoiicajinoco? nooboro.
50 Jaarunoco gaajautimisi diitisico diibo unuunoco.
51 Jaadi diitisima fuubo Nazare cuumijaago. Jaabo diitisima imino icahicauhi. Jaarunoco
seeji lliivi ijeebiifañoficuhicauhi.
52 Jaanaa Jesu jusiiboro feehicauhi ifiiti, ihesamaajeti icano. Jaaboco Moocaani, tolliro
bu paryi miyaminaa icano gaijihicauhi.

3

Jua Nitiminaafi Jiibeguehi Sicaihigoti.
(Mt 3.1-12; Mr 1.1-8; Jn 1.19-28)

1 Jaanaa Tiberio onoobo fahuseeci satihai icano ficabava aivojiiboti icacuunaaca, Poncio
Pilato Judea aivojiiboti icauhi. Jaanoti Herode onoobo* Galilea aivojiiboti icauhi. Tolliro
inahabo Felipe Iturea, Traconite onoojiinije aivojiiboti icauhi. Jaanoti Lisania onoobo
Abilinia jiinije aivojiiboti icauhi.
2 Jaanoti Anas onoobo, Caifas onoobo icamisi sacerdotemi aivojitisi aivo imiyamisi
icauhi. Jaasumi Zacaria achi Juaco Moocaani ijiibogoco aciuhi sicaihigovi.
3 Jaabo Jua fahigovadi fuuhi Jordan onoohijinidi miyaminaaco: Minitisuquimaje.
Jaamoro amiihai eedeehifiico mejeevesucu amiihai imitico ibuusuqui, nooboro.
4 Jilli icauno Moocaani iimaaminaafi Isaia tolli nooboro acaatiniuno:
Saafi miyaminaafi ico guubuvusuhi sicaihigojaagoti: Mihimibachu Aivojiibo jiihaico;
ticovoji meheetavo.
5 Ifagajinoco sanoticovoro magahafusu. Paryi ifabaino, ifagajino icano sanoticovoro
moonicafeteji. Jiihaiño ciryu ciryu iicajiije ticuvusucafeteji. Iimitijije imibachucafeteji.
6 Jaanoco paryi jiinijeminaa atyimeji taajasuco Moocaani aacinoco, noonoro.
7 Jaabo Jua, miyaminaa diibojaa ifiico initisuqui asaamoco neehicauhi: ¡Amiihai ji-
inimomibadi mihicano miyaminaa! ¿Miijoho amiihaico jiibeguehi iñihicuno ifiitivonoti
magaaqui?
8 Jaanegui imino mihica, amiihaiti, amiihai eedeehifiico mejeevesuno, foovono
ihifuvusuqui. Jaamoro monoocasidino: Miihai Abraham iyaachimihai, noomoro.
Amiihaico neehi: Jiba guiisiba icarubati Moocaani fiivusujirahi Abraham iyaachimiti.
9 Jigaaje imibaicinicuuhi imohonoco iquitiqui. Jaamaño iimitinoco onoovaho
quiticafeteji ciijigaifañoijigasucafetequi. Jaabadiro iimitimo ciijigaifañojigasucafeteji,
nooboro.
10 Jaanegui miyaminaa diiboco dilluuhi: ¿Milli jana momoonijirahi? noomoro.
11 Jaanegui Jua diitoco iimusuuhi: Gaachehunoma miijaaci caamoojama mihicaabo
sajaati mahaci icaamoojama achahaaboco. Jaabadiro machutaama mihicamo iinoma
achahaaboma mihifocasi, nooboro.
12 Jaabadiro Impuesto jaadusuminaati saatoho saauhi initisuquimaaivaumo. Jaamo
Juaco dilluuhi: Jiibogominaafi, ¿milli jana miihai momooniji? noomoro.
13 Jaanegui Jua diitoco nuuhi: Tajiibafañoonoonobadi majaadusu. Jaanoti toono
janaanici miyaminaaco majaadusudino, nooboro.
14 Jaabadiro saatoho amocasiminaa diiboco dilluuhi: ¿Jaanaa miihai milli momooniji?
noomoro.

---

* **3:1** Herode Imityaabo onoobo Jesu ifiivuusumi iicaubo chuumucuuhi. Jaaneguiiha tusumi diibo seemene Herode Antipa onoobo icauhi.

Jaanegui diitoco iimusuubo: Imitɨno momoonɨmoro, sɨcamañohallɨtɨ saatohohallɨvɨ mihiimaamoro icano. Sitaanoco ajashuno mudumɨtɨɨcɨdino. Jillɨ amɨɨhai dudɨcamaaje jaadamaryo imo imo mihica, nooboro.
15 Jaanaa miyamɨnaa esamaaihicauhi sɨɨcujeebɨɨje teemehicauhi: Fɨne Jua diiburucu Cristo, noomoro.
16 Jaarunaa Jua famoocoro nuuhi: Uujoho miyaano amɨɨhaico nɨfaihuri nitɨhi. Jaanotɨ saajiibo saafi Moocaani Gaijari, cɨɨjɨgairi icano initɨjiibo. Diibo tajanaanɨcɨ sihidɨ mityahi diibobadɨ uujoho jeevatɨhi. Jaamañо conovaha bu diibo tɨhaipaaje duujeque sinaayujirunova.
17 Ihusefañо ibusuba icacuuhi trigo ñaava toogaiño meehunoco ibusuqui ijeevadɨ itoogaiñotɨ. Jaano ifagaañooco ficujiibo iijafañо. Jaanotɨ iimeehunoco ifinɨjitɨno cɨɨjɨgaifañо jɨgasujiibo, nooboro.
18 Jiibadɨ, bu siibadɨje icano fajɨɨnɨɨboro Jua miyamɨnaaco jɨɨbeguehicauhi iimino jɨɨbogoco.
19 Tollɨro aivojɨɨbo Herode onooboco ɨɨbaubo Herodia onoogo inahabo Felipe taabaco udumɨtɨɨcɨunohallɨtɨ, tollɨro sihidɨ iminootɨno omoonɨhicaunohallɨtɨ icano.
20 Jaarunoco Herode guubutɨɨbo janaanɨcɨ imitɨno moonɨubo. Juaco cɨvojafañо ficuubo.

Jesuco Initɨuno.
(Mt 3.13-17; Mr 1.9-11)
21 Jaano ɨmega paryɨ miyamɨnaaco Jua initɨhicausumi, tollɨro bu Jesu nitɨsuquimaaiuhi. Jaabo iteehifañotɨ ihiinuuboro Moocaanima ihiimaaunaaca niqueje faayacafutuuhi.
22 Jaanofeenedɨ Moocaani Gaija foovono niituuhi diibohallɨvɨ nimɨihubadɨ jeevaabo. Jaanaa guubuvusuuno niquejefañotɨ unuuno: Ɨɨjoho Agaijɨɨbo Taseemene, Ɨɨri sihidɨ imo imo icahi, unuuno.

Jesu Eedeetemɨhaitɨ Ɨjɨɨbogono.
(Mt 1.1-17)
23 Jaadɨ Jesu saafi, siino fahuseecɨ icano ficabava iicacuudɨ idudɨcamaajeque tɨconɨubo. Jaabo Jose seemeneu tollɨ esɨcɨnɨhicaurumo. Jaabo Jose Eli seemeneu.
24 Jaabo caani Matat onoobo Levi seemeneu. Jaabo Levi caaniu Melqui. Jaabo caaniu Janai. Jaabo caaniu Jose.
25 Jaabo caaniu Matatias. Jaabo caaniu Amos. Jaabo caaniu Nahum. Jaabo caaniu Esli. Jaabo caaniu Nagai.
26 Jaabo caaniu Maat. Jaabo caaniu Matatias. Jaabo caaniu Semei. Jaabo caaniu Jose. Jaabo caaniu Juda.
27 Jaabo caaniu Joana. Jaabo caaniu Resa. Jaabo caaniu Zorobabel. Jaabo caaniu Salatiel. Jaabo caaniu Neri.
28 Jaabo caaniu Melqui. Jaabo caaniu Adi. Jaabo caaniu Cosam. Jaabo caaniu Elmodam. Jaabo caaniu Er.
29 Jaabo caaniu Josue. Jaabo caaniu Eliezer. Jaabo caaniu Jorim. Jaabo caaniu Matat.
30 Jaabo caaniu Levi. Jaabo caaniu Simeon. Jaabo caaniu Juda. Jaabo caaniu Jose. Jaabo caaniu Jonan. Jaabo caaniu Eliaquim.
31 Jaabo caaniu Melea. Jaabo caaniu Mainan. Jaabo caaniu Matata. Jaabo caaniu Natan.
32 Jaabo caaniu David. Jaabo caaniu Isai. Jaabo caaniu Obed. Jaabo caaniu Boos. Jaabo caaniu Salmon. Jaabo caaniu Naaso.
33 Jaabo caaniu Aminadab. Jaabo caaniu Aram. Jaabo caaniu Esrom. Jaabo caaniu Fares. Jaabo caaniu Juda.
34 Jaabo caaniu Jacob. Jaabo caaniu Isaac. Jaabo caaniu Abraham. Jaabo caaniu Tare. Jaabo caaniu Nacor.
35 Jaabo caaniu Serug. Jaabo caaniu Ragau. Jaabo caaniu Peleg. Jaabo caaniu Heber. Jaabo caaniu Salo.
36 Jaabo caaniu Cainan. Jaabo caaniu Arfaxad. Jaabo caaniu Sem. Jaabo caaniu Noe. Jaabo caaniu Lamec.
37 Jaabo caaniu Matusale. Jaabo caaniu Enoc. Jaabo caaniu Jared. Jaabo caaniu Mahalaleel. Jaabo caaniu Cainan.
38 Jaabo caaniu Enos. Jaabo caaniu Set. Jaabo caaniu Adan. Jaabo Adan Moocaani seemeneu, diiboco Moocaani eheetavumañо.

4

Jesuco Ɨjɨ Ɨnɨsuuno.
(Mt 4.1-11; Mr 1.12-13)

1 Jaadɨ Moocaani Gaija Jesu ififaño gahafɨcɨnɨɨbo Jordan onoohifañotɨ uumiuhi. Jaaboco
Moocaani Gaija sɨcaihɨgovɨ satyuuhi.
2 Jahɨ icaubo sanɨhɨba, siino fahuseecɨ icano fucuva, jinejebaco amachutɨɨboco ɨjɨ nɨsuuhi.
Jaadɨ jari diiboco ajeba aivuuhi.
3 Jaanegui ihɨjɨ diiboco nuuhi: Miyaano Moocaani Achi idiicahachiijɨ jiba guiisibaco
dinoo, maahutɨ ifiivetequi, nooboro.
4 Jaanegui Jesu diiboco iimusuuhi: Caatɨnɨhaamefaño noono: Miyamɨnaafi sano maahu
sefariro icajitɨhi, tollɨro bu Moocaani iijɨ sefari icajiibo, noono, nooboro.
5 Jaadɨ ihɨjɨ diiboco satyuuhi caamovogajɨ nijequevɨ. Jaaboro diiboco ɨɨfusuubo
goovanogayɨ paryɨ jiinɨje miyamɨnaa cuuminoco.
6 Jaaboro diiboco ihɨjɨ nuuhi: Ɨco uujoho acɨjɨ paryɨ jino mityaco. Jaabo tuucuumijeque
tajɨɨbahi uujoho gaayɨcɨuhi paryɨ jinoco. Jaanoco uujoho acɨji uujoho iimogomoco.
7 Jaanegui taaguiino ememuɨɨvooboro uco idiimooboro edeecɨvohachiijɨ paryɨ diinejeji,
nooboro.
8 Jaarunaa Jesu diiboco iimusuuhi: Uutɨ buhɨgovɨ diica Satanas, Caatɨnɨhaamefaño
jillɨ noono: Aivojɨɨbo Moocaanicoro diimo. Jaaboro saafiicoro diiboco deecɨvo, noono,
nooboro.
9 Jaadɨ siino ihɨjɨ diiboco satyuuhi Jerusale cuumijaago. Jaaboro temploja niibahucuvɨ
caamo diiboco asatyuuboro nuuhi: Miyaano Moocaani Seemene idiicahachiijɨ juugatɨ
daacoto baavɨ,
10 mɨɨro Caatɨnɨhaamefaño noono:
Moocaani itoomomɨnaaco tajɨɨbaji ɨco iteemequi.
11 Ɨco ihusenehallɨvɨ gañiiyɨcijimo. Jaabo guiisiba sefavɨ nanigaivatɨɨbo diicahi, nooboro.
12 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Tollɨro bu Caatɨnɨhaame neehi: Dihaivojɨɨbo Moocaanico
nɨsujirahana, noono, nooboro.
13 Jaarunaa ihɨjɨ diiboco siino ɨnɨsujiruno achahacuunegui diibotɨ buhɨgovɨ minifutuubo
gueenenehachuta.

Jesu Idudɨcamaajeque Tɨconɨhi Galileavɨ.
(Mt 4.12-17; Mr 1.14-15)

14 Jaadɨ Jesu uumiuhi Galileavɨ Moocaani Gaija mitya ififaño gatyuucɨ icaabo. Jaabotɨ
paryɨ toojiinɨjemɨnaa jɨɨbocasihicauhi.
15 Jaabo paryɨ tuucuumije sinagogajanofaño jɨɨbogooboro feehicauhi. Jaaboco famooro
imehicauhi.

Jesu Nazarevɨ Icahi.
(Mt 13.53-58; Mr 6.1-6)

16 Jaanegui Jesu Nazare cuumijaa fuuhi tuucuumivɨ ifiivuuhɨgo. Jaaboro judiomɨ
jaguisɨfucu sinagogajafaño jɨcafutuubo, ijeevamaje iicanɨcɨbadɨ. Jaaboro julleeveubo
Caatɨnɨhaameque ihiimaasuqui.
17 Jaaboco Moocaani iimaamɨnaafi Isaia aameque acɨumo. Jaahaameque faayɨcɨubo jillɨ
noonoco atyɨmeuhi:
18 Aivojɨɨbo Gaija tahallɨvɨ icahi. Uco ijeevadɨ ficuuhi iimino jɨɨbogoco ɨɨdaasufiimoco acɨqui.
Uco galluubo ijeebɨɨno ɨɨdaasufiimoco buheesuqui, cɨvojafa iicamoco taajasubogoco
jɨɨbeguequi, aatyɨmetɨmo aallɨɨnoco faayɨqui, ɨɨdaasuno omoonɨmoco taajasuqui,
19 Aivojɨɨbo imino omoonɨjisumico jɨɨbeguequi, onoonoco.
20 Jaaboro Jesu toohaameque afabaacuuboro sinagogaja amusumɨnaafico aacɨuboro
casɨɨvuuhi. Paryɨ toojafaño iicaumo imino diiboco ɨɨfɨnɨcɨhicauhi.
21 Jaadɨ tɨconɨubo onoobo: Jifucu icacuuno amɨɨhai ɨmefeenevɨ Caatɨnɨhaamefaño jillɨ
onoono, nooboro.
22 Jaanaa paryɨ famooro Jesuditɨ iimino iimaahicauhi. Jaamoro jabafiituuhi ovosɨɨno
iimaaco diitoco eneehicauneri. Jaamoro noocasihicauhi: ¿Nacu jaanɨ Jose achi icatɨno?
noomoro.
23 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Fɨne amɨɨhai uco meneeji onoonɨcɨbadɨ: Taabumɨnaafi
idiicaabo tahɨ ɨɨro difiico buheesu, noomoro. Jaamoro uco meneeji: Capernauvɨ
omoonɨunoco muguubuubadɨ jino dimiya jiinɨjevɨ moonɨ, meneeji,
24 nooboro cuhubacafutuubo ihiimaaubo: Miyanotɨro amɨɨhaico neehi, chahaabo aivo
Moocaani iimaamɨnaafi ijiinɨjevɨ imino agaayɨcɨcafotoobo.
25 Miyaano, aivo sihidɨ fibaijɨto gaigoomɨ icaurahi Israel cuumivɨ; Moocaani
iimaamɨnaafi Elia onoobo iicausumi aiguutɨno mificabacɨ, saficaba, sificabatɨfeenedɨ
icano tɨcovovɨ. Jaaneri toojiinɨjevɨ sihidɨ ajeba icauhi.
26 Jaarumo Israel cuumi fibaijɨtojaa Moocaani Eliaco galluutɨhi, saafigoro Sarepta cuumi
Sidon cuumi fiitɨno iicaucuumiri iicaugojaa galluubo.

27 Jaabadiro bu sihidi icaumo Israel jiinijevi foojohori iguihuvaumo Moocaani
iimaaminaafi Eliseo iicausumi. Jaarumoti saafiiba buheesurautihi idiiboro Naaman
onoobo Siria jiinijeoobo buheesucafutuuhi, nooboro.
28 Jilli unuunoco uguubuumoro paryi sinagogajafañoo iicaumo sihidi sifiiratuuhi.
29 Jaamo agañiivuumoro Jesuco tuucuumiti buhigovi gañiiuhi. Jaamoro diiboco satyuumo
ifagaji nijequevi togaji nijequeti diiboco igañiiqui togajihallivi tuucuumi iicaugajifañoo.
30 Jaarunaa Jesu diitofeenedi afatyuuboro fuucuuhi.

Saafi Iimitino Ɨjima Iicaubo.
(Mr 1.21-28)

31 Jaaboro Jesu fuuhi Capernauvi Galilea jiinije cuumivi. Jahi jiibeguehicaubo
miyaminaaco jaguisifucusumi.
32 Jaaneri eetyehicaumo diitoco mityano aivojiibo iijibadi icaneri ijiibeguehicauneri.
33 Jaanaa sinagogajafañoo icaubo saafi iimitino ijima iicaubo. Jaabo gaihivuuhi:
34 Miihaico suufeni. ¿Collihi miihaijaa saahi iijoho Jesu Nazareoobo? ¿Jaabo saahi miihaico
finisuqui? Ɨcoo uujoho gaajahi. Ɨijoho idiimiibo Moocaani, nooboro.
35 Jaanegui diiboco Jesu iibauhi: ¡Liiivi diica! ¡Jaaboro diiboco deevesu! nooboro.
Jaanegui ihiji imiyaminaafico baavi gañiiuhi diito imefeenevi. Jaaruubo diiboco milli
moonitiibo diiboti iinuuhi.
36 Jaaneri famooro iigutuumoro fahigova noocasihicauhi: ¿Coyomo iimaajino? Jaani aivo
mityano aivojiibo iijiri tajiibahi ijimico. Jaaneri diito iinehicahi, noomoro.
37 Jaanoco Jesuditi jiibocasicuumo fahigovadihallidi iicaucuumijeri.

Jesu Buheesuhi Simon Pedro Baaboco.
(Mt 8.14-15; Mr 1.29-31)

38 Jaadi Jesu sinagogajafañoti ihiinuudi fuubo Simon Pedro iijafañoo. Jaanaa Simon Pedro
baabo sihidi guihuvauhi sinafeteri. Jaaneguiiha Jesuma iimaaumo diigohallivi.
39 Jaanegui Jesu diigojaagovi idijiivuuboro iguihuvaco iibaubo. Jaaneri iguihuva diigoti
bucuuhi. Jaasumiro agañiivuugoro diitoco jeecivehicaugo.

Jesu Ajashutimo Iguihuvamoco Buheesuhi.
(Mt 8.16-17; Mr 1.32-34)

40 Jaanaa mihiijicuudi fanoova guihuvari iguihuvamoco Jesujaa sivahicaumo. Jaamo-
hallivi ihuseque ificuuneri buheehicaumo.
41 Jaamo paryi iguihuvamoti, tolliro saatohofañoti imitino ijimi ihiinomoro
gaibacinimoro neehicauhi: Ɨijoho Moocaani Achi, noomoro.
Jaarumoco Jesu ihiibauboro iimaasuhicautihi, diibo Cristo iicanoco diito ihijimi agaa-
jahicauneguiiha.

Jesu Galileavi Jiibeguehi.
(Mr 1.35-39)

42 Jaanaa meseseevecuudi Jesu fuuhi tuucuumiti buhigovi. Jaaruuboco miyaminaa
iguiinuumo diibovi ifutuuhi. Jaamoro diiboco gaijiurumo footiibo iicaqui.
43 Jaarunaa Jesu diitoco nuuhi: Tolliro bu siicuumijeque aciji Moocaani aivoji jiibogoco,
toonegui uco galluubo, nooboro.
44 Jilli iguehicaubo Jesu Galilea sinagogajanofañoo jiibogooboro.

5

Sihidi Ejeevano Fiici.
(Mt 4.18-22; Mr 1.16-20)

1 Safoono Jesu icahicauhi Genesare muuaijiniri. Jaanaa miyaminaa sihidi gaseuhi.
Jaamo diiboco ijene jimatajeruhicauhi Moocaani jiibogoco uguubunoco iimugumañoo.
2 Jaanaa Jesu atyimeuhi migaaci meenegaacico jiinigaibaahojiniri icanoco. Jaanaa togaje
abajato fiiciminaa ihiinuumoro isinicuuhunoco nitihicauhi.
3 Jaanegui Jesu sagafa jicafutuuhi Simon meenega iicaugafañoo. Jaaboro tajiibaubo
tehesijisuno imeenegaco ijiniti iminiiyuqui. Jaadi Jesu ifagafañoo acasiivuudi ticoniubo
ijiibuguubo tahigoti.
4 Jaabo ihiimaanoco iimivuudi Simonco nuubo: Dimeenegaco satyo janaanici amachi-
mañovi. Jaaboro disinicuhunoco gañii. Jaabo taavaco diicihi, nooboro.
5 Jaanegui Simon nuuhi: Jiibogominaafi, miihai fucuhachuta dudicamaaimoro mihicacu-
urumo ajashuno mihicitihi. Jaarunaa iijoho eneenegui gañiiji tasinicuhunoco, nooboro
saatohoma
6 gañiiumo. Jaabo sihidi taavaco baasuuhi. Jaaneri isinicuuhu gallicamaaiuhi.

7 Jaanegui saatoho igataavomɨnaa sigafaño iicaumoco coovaumo diitoco ihamusuvaqui.
Jaanegui asaaumoro fagaacɨcoro gahafusuuhi taavari. Jaaneri togaacɨ niituurahi.
8 Jaanoco Simon Pedro aatyɨmeuboro Jesuguiino memuɨɨvuuhi. Jaaboro diiboco nuuhi:
Aivojɨɨbo, uutɨ buhɨ difoo, uujoho imitɨmɨnaafi, nooboro
9 sihidɨ taavaco ɨɨcɨuneri sihidɨ ajabafiivutuumañoo. Bu tollɨro famooro igutuuhi.
10 Tollɨro bu Zebedeo seeme igutuuhi Jacoobo onoobo, bu Jua icamɨsi Simon
gataavomɨnaatɨsi.
Jaarunaa Jesu Simonco nuuhi: Diiguetejirahana. Jisumitɨro miyamɨnaa fiicɨmɨnaafitɨ
diicaji, nooboro.
11 Jaadɨ imeeneneque isi asatyuudɨ fanoocoro ejeevesuumoro fuucuumo Jesu dojɨcutɨ.

Jesu Foojohoma Iicaaboco Buheesuhi.
(Mt 8.1-4; Mr 1.40-45)

12 Jaanaa Jesu tuucuumijeri icaunaaca saafi gaseuhi foojohoma iicaubo. Jaabo Jesuco
aatyɨmeuboro memuɨɨvuubo, jiinɨjejaagovɨro dɨjɨɨcɨnɨɨboro diiboco nuuhi: Aivojɨɨbo, idi-
imogohachiijɨ uco buheesu, nooboro.
13 Jaanegui Jesu ihuseri diiboco ududɨɨcɨuboro nuuhi: Imeguehi. Buheetecu, nooboro.
Jillɨ unuusumiro ifoojoho diibotɨ buuhi.
14 Jaaboro Jesu tajɨɨbauhi mɨɨhaiñoobaco jɨɨbogotɨɨbo iicaqui. Jaaboco nuubo: Di-
foo. Jaaboro sacerdotejaa difiico dɨhɨfusuto. Jaaboro toono ɨco iimibachuno jaadabadɨ
iicano asigayɨtɨ satyoobo Moocaanico deecɨvoto Moise atajɨɨbaunobadɨ iicanoco. Jaanoco
miyamɨnaa aatyɨmemere igaajaqui ubuheecunoco, nooboro.
15 Jaanaa Jesutɨ ɨjɨɨbocasiuno janaanɨcɨvɨro feehicauhi. Jaabojaa sihidɨ miyamɨnaa igaive-
hicauhi diiboco uguubunɨcɨvamoco iguihuvanotɨ ibuheesuqui.
16 Jaarunaa Jesu miyamɨnaa achahahɨ ofooboro Moocaanima iimaahicauhi.

Jesu Buheesuhi Idɨɨno Isifañɨɨboco.
(Mt 9.1-8; Mr 2.1-12)

17 Safoono Jesu miyamɨnaaco jɨɨbeguehicauhi. Jaanaa diibo fiitɨno gɨcɨnɨumo saa-
toho fariseomɨoto, caatɨnɨmɨnaa icamo Galilea, Judea, Jerusale icacuumijetɨ asaacɨnɨumo.
Jaamofeenevɨ Moocaani mitya ɨfusucafetehicauhi iguihuvamoco ubuheesunofeenedɨ.
18 Jaanaa gaseumo saatoho gaifiimɨ idɨɨno isifañɨɨuboco cɨgaiijeri ihiibɨmoro fañoojavɨ
ɨjɨɨhacumoro Jesu ɨmefeene ifaduqui moonɨhicaurumo.
19 Jaarumo ijɨcafetequi imoonɨcuuruhɨ sihidɨ miyamɨnaama eteteciɨnɨunegui caamo
ufuumoro iniibahucuco afaayɨcɨumoro iguihuvauboco icɨgaiijema caamotɨ niitusuumo
miyamɨnaa uufocodɨ. Jaamoro Jesu ɨmefeenevɨ faduumo.
20 Jaano diito miyaavogoco Jesu aatyɨmeuboro iguihuvauboco nuubo: Miyamɨnaafi,
dihimitɨ ɨco buusucafutucuuhi, nooboro.
21 Jaanoco uguubuumoro fariseomɨ, caatɨnɨmɨnaa icamo tɨcovauhi esamaaiumo:
¿Mɨɨjoho jaanɨ jillɨ onooboro Moocaanico ihiimaari imitɨno omoonɨɨbo? ¿Mɨɨjoho imitɨco
buusujitɨrahi? Saafiiro Moocaani imitɨco buusujirahi, noomoro.
22 Jillɨ noomoro esamaaiunoco Jesu agaajacɨuboro nuuhi: ¿Collɨhi amɨɨhai tollɨ mehe-
samaaihi?
23 Fameediro ɨtɨhɨɨrunoco dihimitɨ imibachucafutucuuhi neehi, tollɨro bu gañɨɨvoobo,
dɨɨgo onoono.
24 Jaaneguiiha amɨɨhaico gaajasuji uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo jiinɨjehallɨvɨ imitɨ
imibachu mityama iicanoco, nooboro.
Jaadɨ nuubo idɨɨno isifañɨɨuboco: Łco neehi, gañɨɨvo. Jaaboro dicɨgaiijeque dɨɨcɨɨbo, fuucu
diijajaago, nooboro.
25 Jaasumiro idɨɨno isifañɨɨubo gañɨɨvuuhi diito ɨmefeenevɨ. Jaaboro icɨgaiijeque toono-
hallɨvɨ ɨsɨucɨnɨhicaunoco ɨɨcɨuboro fuucuubo iijajaago Moocaanico imooboro.
26 Jaaneri famooro ajabafiituumoro Moocaanico imehicaumo. Jaamoro sihidɨ iigutu-
umoro nuumo: Jaachiijɨ mahatyɨmehi aivo ajabafiiranoco, noomoro.

Jesu Levico Coovahi.
(Mt 9.9-13; Mr 2.13-17)

27 Jaanobuunatɨ Jesu fuuhi impuesto jaadusumɨnaafi Levi onoobojaago, ajaadusuhicau-
mañeri gɨcɨnɨba icauboco nuutuubo: Tadyojɨcutɨ disaa, nooboro.
28 Jaanegui Levi fuuhi Jesuma paryɨ fanoocoro toonovɨ ejeevesuuboro.
29 Jaanegui toonobuunatɨ Levi Jesudi eetavuuhi iijafaño guiraajɨɨbaimoco. Jaanaa sihidɨ
saatoho impuesto jaadusumɨnaa imachuqui gɨcɨnɨnɨcɨnɨuhi diitoma, bu sihidɨ saatoho
miyamɨnaa icano.

30 Jaanoma iicamo fariseomɨ, caatɨnɨmɨnaa icamo Jesu jɨɨbogomɨnaaditɨ imitɨno iimaauhi: ¿Collɨhi amɨɨhai mamachuhi, mahaduhi icano impuesto jaadusumɨnaama, bu saatoho imitɨ miyamɨnaa icamoma? noomoro.
31 Jaanegui Jesu diitoco iimusuuhi: Imimo iguihuvatɨmo taabumɨnaafico imogotatɨhi. Jaanotɨ iguihuvamoro imoyɨɨcɨfihi taabumɨnaafico.
32 Jaabadɨro uujoho imino icahi onoomoco cuuhuvaqui saahinɨtɨhi. Iimifiitɨmegui saahi iimitɨ ifiico ijeevesuqui, nooboro.

Jesuco Dilluumo Machutɨmo Aigafinohallɨvɨ.
(Mt 9.14-17; Mr 2.18-22)

33 Jaanegui diito Jesuco dilluuhi: ¿Collɨhi jana Jua jɨɨbogomɨnaa, fariseomɨ jɨɨbogomɨnaa icamo machutɨmo aaigamoro sihidɨ Moocaanima iimaahicamo? ¿Jana millɨtɨ dita machuhicahi, aduhicahi icano? noomoro.
34 Jaanegui Jesu oovɨcɨuboro iimusuuhi: Taabava jɨɨbaimovɨ oovɨcɨhi. ¿Nacu amɨɨhai taabava jɨɨbaimojaa mucuuhuvamoco machusutɨmo mahaigasujirahi tojaabo icanaaca? Tobadɨ tajɨɨbogomɨnaama icahi.
35 Jaanotɨ icajinehiica diitedɨtɨ uco udumɨtɨɨcɨjino. Jaadɨ jari ɨɨdaasuno iicaneri aigajimo, nooboro.
36 Jaaboro diitoco bohono Moocaani jɨɨbogoco ijɨɨbeguequi jillɨ ohoovɨcɨuboro nuubo: Mɨɨhaiñooba aivo bochehu gaachehutɨ quitɨcɨtatɨhi eedeechehuco imaahunɨqui. Jaanotɨ tollɨ imoonɨruva bochehu icaruno eedeechehubadɨ icacujiruno. Jaanomaryo bobaryu eedeechehufañotɨ imijitɨrahi.
37 Jaabadɨro bofaihu aivofaihuco asimɨ meehe eetavota eedeejutafaño mificutatɨhi. Jaanotɨ tollɨ momoonɨruva tofaihu tujutaco ejerucaruneri fatyejirahi. Jaaneri tofaihu, tujuta icano gañɨɨcafetejirahi.
38 anegui bofaihuco bojutafaño mificutahi. Jaano fanoocɨro imino ficucafetefihi.*
39 Siino nuubehiica: Eedeefaihuco aivofaihuco aadumo, bofaihuco imogotatɨhi: Eedeefaihu aivofaihu imihi, noomoro.†

6

Jɨɨbogomɨnaa Ɨcɨhi Arrozbadɨ Ejeevano Trigo Onoonoco Jaguisɨfucusumi.
(Mt 12.1-8; Mr 2.23-28)

1 Safoono Jesu jaguisɨfucusumi basutaanofeenedɨ ɨgooboro feehicauhi. Jaanaa ijɨɨbogomɨnaa trigo noovataco ɨcɨmoro feehicauhi. Jaamoro ifagaañooco ihuseneri iquichecɨmoro ifagaañooco machuhicauhi.
2 Jaanegui saatoho fariseomɨoto diitoco dilluuhi: ¿Collɨhi amɨɨhai mududɨcamaaihi jaguisɨfucusumi momoonɨtatɨnoco? noomoro.
3 Jaanegui Jesu diitoco iimusuuhi: ¿Jana amɨɨhai magaajatɨhiica aamefa onoonoco, safoono David diiboma iicaumo ajebama icamoma omoonɨunoco?
4 Mɨɨro Moocaani iijafaño ufuuboro jeecɨvo maahunoco ɨɨcɨuboro machuubo, jaaboro bu tollɨro acɨubo diiboma iicaumoco icano. Toono Moocaanico ejeecɨvucuuno maahunoco ɨdɨɨmoro sacerdotemɨ machujirahi, nooboro.
5 Jaadɨ bu tollɨro nuubo: Jaguisɨfucuco mityano mehesɨcɨnɨhi. Miyaano tollɨru. Jaaruno janaanɨcɨ uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo mityahi, nooboro.

Ihuse Ifiigatyuubo.
(Mt 12.9-14; Mr 3.1-6)

6 Jaadɨ sifoo jaguisɨfucusumi Jesu sinagogajafaño ufuuboro tɨcovauhi miyamɨnaaco ɨjɨɨbogoobo. Jaanaa icaubo saafi miyamɨnaafi imiyanaagohuse ifiigatyuubo.
7 Jaanaa caatɨnɨmɨnaa, fariseomɨ icamo ɨɨfɨnɨcɨhicauhi Jesuco: ¿Naa jaguisɨfucusumi buheesujiibo? noomoro siibadɨ iicanohallɨtɨ diibohallɨvɨ ihiimaaqui.
8 Jaamo tollɨ eesamaaiunoco agaajacɨuboro ihuse ifiigatyuuboco nuubo: Gañɨivoobo joono diitofeenevɨ dulleeve, nooboro. Jaanegui diibo agañɨivuuboro feenevɨ julleeveuhi.
9 Jaadɨ Jesu diitoco nuuhi: Ene amɨɨhaico dilluji: ¿Jinejeque Moise tajɨɨbauhi jaguisɨfucusumi momoonɨqui iiminoco, nacu iimitɨnoco? ¿Mubuheesunoco, nacu miguijenɨnoco? nooboro.
10 Jesu ihuufocori iicaumoco fahɨgovaco emeecɨuboro nuubo ihuse ifiigatyuuboco: Dihuseque fallirihicaru, nooboro.
Jaanegui diibo afallirihicaruuneri diibo use imituuhi.

---

* **5:38** Jillɨ Jesu nuuhi eedeejɨɨbogoco mejeevesumoro bohono jɨɨbogocoro meheetaveji. † **5:39** Jillɨ nuubo eedeehifiico mihimogomoro bohono ifiico mihimeguejitɨnoco.

11 Jaaneri saatoho sihidɨ sɨfiiratuuhi. Jaamoro sanomɨro dillucasihicauhi: ¿Mɨllɨ fɨne
momoonɨjirahi? noomoro Jesudɨtɨ.

Jesu Ɨcɨhi Mɨnɨsumɨnaatɨ Fahuseecɨ Motɨhaitɨ Miimɨsiicɨ Ɨdɨɨno.
(Mt 10.1-4; Mr 3.13-19)

12 Jaasumi Jesu fuuhi ifabaɨjaago Moocaanima ihiimaaqui. Jaabo icauhi fucuhachuta
cɨgatɨɨbo Moocaanima ihiimaaboro.
13 Jaanaa meseseeveudɨ coovaubo ijɨɨbogomɨnaaco. Jaamotɨ ɨcɨubo fahuseecɨ motɨhaitɨ
miimɨsiicɨ ɨdɨɨmoco. Jaamoco momonɨubo mɨnɨsumɨnaatɨ.
14 Jaamo momono jino Simon icaruuboco Pedrotɨ omomonɨubo, Andre onoobo Simon
nahabo, Jacoobo, Jua, Felipe, Bartolome,
15 Mateo, Tomas, bu Jacoobo Alfeo onoobo achi, bu Simon onoobo cananistamɨoobo,
16 Jacoobo achi Juda, bu sajuda Iscariote onoobo Jesuco aacɨujiibo icamo.

Jesu Sihidɨ Miyamɨnaaco Jɨɨbeguehi.
(Mt 4.23-25)

17 Jaamoma Jesu togajɨ nigacɨtɨ iniituuboro nametɨje iicaumaño ijɨɨbogomɨnaama fitafu-
tuumo, tollɨro bu sihidɨ fahɨgovao miyamɨnaa icauhi, Judea jiinɨjeo miyamɨnaa, Jerusale
miyamɨnaa, Tiro, Sidon icano muuaijɨnioto icamo. Jinoodɨmo gaseuhi Jesu iijico ugu-
ubunɨcɨvaumo, bu diitoco iguihuvanotɨ ibuheesuqui icano asaaumo.
18 Iimitɨno ɨjɨma iicaumo tollɨro buheesucafetehicauhi.
19 Jillɨ famoova Jesuco idudɨɨcɨqui moonɨhicauhi famoovaaco imityari ubuheesuhi-
cauneguiiha.

Imo Imo Mihicano, Ɨdaasuno Mihicano Icano.
(Mt 5.1-12)

20 Jaanoma iicaabo Jesu ijɨɨbogomɨnaaco nuuhi: Imicani amɨɨhai Moocaanico mihi-
mogomo mɨhɨdaasufimaño. Jaamaño amɨɨhai Moocaani aivojɨfaño mihicaji.
21 Imicani amɨɨhai jisumi Moocaanico magaajanoco aivo mihimogomo. Jaanegui ufucu
imo imo mihicaji.
Imicani amɨɨhai jisumi mataacasimo. Jaarumo ufucu imo imo mihicaneri mejejeba-
casiji.
22 Imicani amɨɨhai mihicahi miyamɨnaa amɨɨhaico ɨjɨɨhevesumi, buhɨ amɨɨhaico
agañɨɨsumi, amɨɨhaiditɨ imitɨno ihiimaasumi, amɨɨhai momoco iimitɨnobadɨ ɨjɨɨhevesumi
uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo momoco imiyaavogonohallɨtɨ.
23 Jaasumi mihimibaivomoro imo imo mihicacu guiraano amɨɨhai jaadama niquejefaño
mihicajineguiiha. Tollɨro tuucuumijeo eedeetemɨhai Moocaani iimaamɨnaaco ɨdaasuno
moonɨhicauhi.
24 Jaanotɨ ɨdaasucani amɨɨhai mihicaji sihidɨ mɨnɨhɨbamɨvamo, amɨɨhai imino imo imo
jisumiro mihicacuumo.
25 Ɨdaasucani amɨɨhai jisumi mutuvacɨnɨmo, ufucu sihidɨ mahajebavajimo.
Ɨdaasucani amɨɨhai jisumi mejejebacasimo, ufucu ɨdaasuri mataacasijimo.
26 Ɨdaasucani amɨɨhaiji, amɨɨhaitɨ famooro miyamɨnaa iminoono ihiimaasumi. Bu tollɨro
diito eedeetemɨhai imitɨ jɨɨbogomɨnaaditɨ: Imimo, noomoro iimaahicauhi.

Momɨnaaco Magaijɨno.
(Mt 5.38-48; 7.12)

27 Jaanotɨ amɨɨhai uco muguubunɨcɨmoco neehi: Amɨɨhai mɨnaaco magaijɨ. Imino
momoonɨ amɨɨhaico ɨjɨɨheguemeque.
28 Imino monoo amɨɨhaico imitɨno onoomoco. Moocaanima mihiimaa amɨɨhaico imitɨno
onoomohallɨvɨ.
29 Jaanotɨ saatoho amɨɨhaico, amɨɨhai ɨme saanaago ɨmetɨ agabavacuhachiijɨ tollɨro
saanaago ɨmeque mahacɨ tollɨro bu igabacuqui. Jaanotɨ saatoho amɨɨhai caamoojaco
udumɨtɨɨcɨhachiijɨ, bu tollɨro amɨɨhai sacoco mahacɨ isatyequi.
30 Jillɨ daacɨ cajaatyohacho ɨco siinoco idillumoco. Jaanotɨ bu sita diinoco ɨɨcɨcuunoco
dihiimaasucuudino.
31 Amɨɨhaico sita imino omoonɨnoco mihimogobadɨ, sitaaco imino momoonɨ.
32 Jaanotɨ amɨɨhaico agaijɨmocoro bu magaijɨhachiijɨ, ¿coyomo imi fɨne toono? Jillɨ
famoova tollɨ moonɨfiihi, iimifiitɨmo bu tollɨro moonɨfiihi icano.
33 Jaanotɨ bu amɨɨhaico imino omoonɨmocoro, imino momoonɨhachiijɨ, ¿coyomo imi fɨne
toono? Tollɨro bu iimifiitɨmo tollɨ moonɨfiihi.
34 Jaanotɨ: Diitotɨ siinoco ɨcɨqui, noomoro siinoco mahacɨhachiijɨ, ¿coyomo imi fɨne toono?
Tollɨro bu iimifiitɨmo iimitɨmoco siinoco acɨfihi; Diitotɨ siinoco mɨhɨcɨqui, noomoro.

35 Jaanoti amiihai, amiihai minaaco magaiji, sinehejeque diitoco mahaci: Diitoti siinoco
toono jaada mihiciqui, nootimo. Jaachiijiji guiraajino amiihaico niquejefaño ajaaduno.
Jaamo Moocaani caamovohi iicaabo seemeti mihicahi. Jaabo diibo tolliro imino mooniibo
famoocoro, bu aacinohallivi cahacisutimo iicahicarumoco, iimitimeheje iicarumoco icano.
36 Jaanegui amiihai sitaaco mihidaasugo amiihai tahe Moocaani iicabadi.

Amiihai Sitaaditi Imitino Mehesicinimoro Mihiimaadino.
(Mt 7.1-5)

37 Sitaaditi imitino mehesicinimoro mihiimaadino, jaachiiji Moocaani amiihaico tolliro
neejitihi. Sitaaco iimitico meneedino, jaachiiji Moocaani amiihai imitico neejitihi. Sifiima
mihiibacasinoco imino mihimibachucasi amiihai imitico Moocaani ibuusuqui.
38 Sitaaco siinoco mahaci. Jaaneguiiha amiihaico bu Moocaani tolli aciji; illeegucufaño
imino ooviciiboro, imino gatyuuci cuhufono cabiiciiboro tetecuuboro. Jaanoti amiihai
sitaaco mohoovobadiro Moocaani amiihaico eeveji,
39 nooboro Jesu jilli oovicituhi: ¿Nacu ihaalliima achahaaboco bu sifi ihaalliima achahaabo
siiguejirahi? ¿Nacu famisiciro ifapaajefaño aquetetejitirahi?
40 Jaabadiro cajaatyo miyaminaa ijiibogominaafi janaanici jeevatatihi. Jari ijiibogonoco
iimivucuudi ijiibogominaafibadi jeevajirahi.
41 ¿Milli jaabo dinahabo aalliifaño iicano beevagayicoro adaatyimeebe, dihaalliifaño
cutuucidino iicanoco daatyimetihi?
42 ¿Milli jaabo dinahaboco neejirahi: Tañahabo, ene ico dihaalliifaño iicano beevagayico
iciqui, neejirahi dihaalliifaño cutuucidino iicanoco daatyimetiibo? Tajeebii imihi, nooboro
sitaaco abañiffibo, iticoni dihaalliifaño iicatuucico diici. Jaadi jari imino daatyimeji dina-
habo aalliifaño iicano beevagayico. Jaadi diiboco adaamusuubo gañiiji.

Imohoco Inoovatatiro Magaajatahi.
(Mt 7.17-20; 12.34-35)

43 Chahaho imoho iimiho iimitinoco onoovaho. Jaabadiro chahaho iimitiho iiminoco
onoovaho.
44 Jaamaño inoovatatiro siyomo imohonoco magaajatahi. Jariimiho añaajebaco noova-
jitirahi. Tolliro sisimicoohai baacuhico noovajitirahi.
45 Jaabadi iimihuseebe iiminocoro neefihi miyaano ijeebiifaño iicamaño. Jaabadiro
iimitiibo imitino iimaaniciihi, ijeebiifaño iimitino iicamaño. Jaamaño iijiri ihiimaano
ijeebiifaño agahaficinino ti saahi.

Iija Tano Eetavovi Oovicino.
(Mt 7.24-27)

46 ¿Collihi amiihai uco: Aivojiibo, Aivojiibo, monoomoro uujoho onoonoco meheetavehi-
catihi?
47 Amiihaico neeji: ¿Jinejebadi fine jeevaabo tajaago asaaboro uco uguubuuboro uujoho
atajiibanoco eheetavoobo?
48 Fine saafi miyaminaafi iijaco eheetavuubobadi iticoni seediubo faicuvano. Jaadi
tanooco nicuubo guiisibanohalliviti. Jaanobuunati teehi amachituuno inifaihu sefano
toojaco icihiniurahi. Jaaruno toojaco maryibasuutihi, guiisibanohalliviti cuhufono tano
inicuciniumaño.
49 Jaanoti uco guubucuruubo uujoho atajiibarunoco omoonitiibo jilli jeevahi; ticovono ii-
jaco jiinigaibaahohalliviti cahajino ificuubobadi jeevahi. Jaaja teehi amachituuneri inifaihu
toojaco sefano iicihiniuneri tooja acutuuhi. Jaaneri tooja paryi imivocafutuuhi ifinija.

7

Jesu Buheesuhi Romanomi Amocasiminaa Aivojiibo Cojiminaafico.
(Mt 8.5-13)

1 Jaadi Jesu miyaminaama ihiimaahicaunobuunati fuucuubo Capernau cuumivi.
2 Jahi icaubo aivojiibo romanomioobo. Jaabo icojiminaafico sihidi agaijiubo guihuvauhi.
Jaabo niinovacuuhi.
3 Jaabo ihaivojiibo Jesuti ihiimaaunoco uguubuuboro judiomifeeneti iquillahutoco gal-
luubo Jesuco ijiibeguetequi asaaboro diibo jeecivominaafico ibuheesuvaqui.
4 Jaamo Jesujaa ufuumoro ticovauhi diiboco onoomo: Romano aivojiiboco daamusu,
aivo imihuseebe
5 muucuumico aivo gaijiibo. Jaaboro miihaidi sinagogajaco eetavusuhiniibo, noomoro.
6 Jaanegui Jesu diitoma fuuhi. Jaamo fiitivucunaa romano aivojiibo saatoho ina-
habonimінaaco galluuhi Jesuco ineetequi: Ijoho Aivojiibo, jaafa icacuuno sihidi jeevahi
jaabo iijafaño asaajiruno.

7 Cono bu uuro dijaago ɨco ɨɨcɨtoobo foonova. Jaaneguiiha saatɨɨboro tahɨgotɨro dinoo.
Jaaneri tacojɨmɨnaafi buheeji.
8 Uujoho bu icaruubo aivojɨto tajɨɨbaguiino icahi. Jaabadɨro bu amocasimɨnaahallɨvɨ
uujoho aivojɨɨbotɨ icahi. Jaamotɨ saatohoco: Difoo, unuusumi foonɨcɨmo. Jaamotɨ saa-
tohoco: Disaa, unuusumi saanɨcɨmo, tollɨro tacojɨmɨnaafico: Siinoco deetavo, unuusumi
eetavonɨcɨɨbo, nooboro.
9 Jaanoco Jesu uguubuuboro sihidɨ jabafiituuhi. Jaaboro diibo dojɨcutɨ sihidɨ asaaumoco
emeecɨuboro nuubo: Miyanotɨro aivo Israel cuumimɨnaa icarumofaño atyɨmetɨhi jaanɨ
janaanɨcɨ miyaavogoco, nooboro.
10 Jaamo ihaivojɨɨbo agalluumo iijajaa dojɨcuvɨro uhuumiumo atyɨmeuhi icojɨmɨnaafi
ubuheetecuunoco.

Jesu Buheesuhi Fibaijɨgo Achico.

11 Jaanobuunatɨ Jesu fuuhi Nain onoocuumijaago. Jaaboma feehicaumo ijɨɨbogomɨnaa,
sihidɨ miyamɨnaa icamo.
12 Jaabo tuucuumitɨ ifiitɨvuubo atyɨmeuhi chuumuhuco icɨɨtequi asatyumoco fibaijɨgo
seemene ɨdɨɨboro iicaubo iguijeveuboco. Jaagoma sihidɨ tuucuumio miyamɨnaa fuuhi.
13 Jaagoco Jesu aatyɨmeuboro ɨdaasuguuhi. Jaaboro diigoco nuubo:
14 Taajirahana, nooboro ichuumuhujaa ufuuboro tuuhuco dudɨɨcɨtuubo. Jaasumiro
tuuhuco ihiibɨumo julleecamaaiuhi. Jaanegui Jesu ichuumuhuco nuuhi: Sɨcafefi, ɨco neehi:
¡Gañiivo! nooboro.
15 Jaasumiro uchuumucuubo agañiivuuboro casɨɨvuuhi. Jaaboro iimaacuubo. Jaaboco
Jesu siino seejɨco acɨuhi.
16 Jaanoco aatyɨmeumo sihidɨro iguiumoro Moocaanico imehicauhi: Sihidɨ jeevaabo
aivo Moocaani iimaamɨnaafi mɨɨhaivɨ jafevehi, noomoro. Bu neehicauhi: Moocaani saahi
iicuumico itaajasuqui, noomoro.
17 Jaanoco guubuumo paryɨ Judea jiinɨjeri ihallɨdɨ iicaucuumineri Jesu omoonɨunoco.

Jua Nitɨmɨnaafi Agalluumo.
(Mt 11.2-19)

18 Jaamo Juama iicahicaumo diiboco paryɨ jɨɨbugucuuhi Jesuditɨ. Jaanegui diitotɨ
miimɨsiicɨtɨ ocoovauboro,
19 Jesujaa galluubo idillutequi: ¿Naa miyaano ɨɨjoho oono Cristo asaajiibo? ¿Jaanotɨ diibo
iicatɨhachiijɨ sifiico iteemequi?
20 Jaanegui Jua agalluumo Jesujaa ufuumoro nuuhi: Jua Nitɨmɨnaafi mɨɨhaico galluuhi ɨco
midilluqui: ¿Naa miyaano ɨɨjoho oono Cristo asaajiibo? ¿Nacu sifiico meteemeji? noomoro.
21 Jaamo diito diibovɨ ɨɨfutuunaaca Jesu buheesuuhi sihidɨ miyamɨnaaco ɨguihuvanotɨ,
iimitɨno ɨjɨmɨtɨ icano, tollɨro aatyɨmetɨmehejeque ihaallɨɨnoco imitusuhicaubo.
22 Jaanegui Jesu diitoco iimusuuhi: Mofoo. Jaamoro Jua Nitɨmɨnaafico mɨjɨɨbogo ma-
hatyɨmeneque, muguubunoco icano. Mɨjɨɨbogo mɨllɨ aatyɨmetɨmo atyɨmeneque, ɨɨgotɨmo
ɨguehi, ifoojohoma iicamo buheesucafetehi, inohojɨno uguubutɨmo guubucuuhi, igui-
jeveme siino buheesucafetehi. Jaanotɨ ɨɨdaasufiimoco taajasujɨɨbogoco jɨɨbeguehi.
23 Imicani icajiibo uuvɨ iimitɨnoco aatyɨmetɨɨboro imiyaavogoobo, nooboro.
24 Jaadɨ Jua Nitɨmɨnaafi agalluumo ufuunobuunatɨ Jesu miyamɨnaaco Jua Nitɨmɨnaafiditɨ
nuuhi: ¿Jinejeque amɨɨhai memeecɨjeuhi sɨcaihɨgovɨ? ¿Saafi noofaijɨcuco guibuhuba ejebe-
hinɨnobadɨ iicatɨɨboco, etɨ?
25 ¿Nacu, jinejeque memeecɨjeuhi? ¿Saafi miyamɨnaafi iminoono gaachehunofaño
jɨɨcɨnɨuboco? Jillɨ icautɨno. Amɨɨhairyo magaajahi iminoonofaño ɨjɨɨcɨnɨmo aivojɨto ii-
janofaño icanɨcɨhi sinehejeri imo imo iicamo.
26 Jaanotɨ ¿jinejeque nacu memeecɨjeuhi? ¿Nacu Moocaani iimaamɨnaafico? Jɨɨhɨ,
miyaano, saafi janaanɨcɨ Moocaani iimaamɨnaa janaanɨcɨ ejeevaabo.
27 Diibo Jua, diiboco tahɨmega agalluujinoco Caatɨnɨhaamefaño jillɨ onoobo:
Uujoho tajɨɨbogomɨnaafico, dihɨmegavɨ galluuhi, dihɨmega jɨɨhaico iimibachuqui.
28 Amɨɨhaico neehi: Paryɨɨcɨno miyamɨnaafeenetɨ chahamo Moocaani iimaamɨnaa Jua
Nitɨmɨnaafi janaanɨcɨ iicamo: Jaarunofaño jisumitɨ sihidɨ ejeevatɨɨbo Moocaani aivojɨfaño
Jua janaanɨcɨ sihidɨ jeevahi, nooboro.
29 Jaanoco paryɨ miyamɨnaa impuesto jaadusumɨnaa icamo Jua nitɨco agaayɨcɨumo
miyaavuguuhi Moocaani tajɨɨba miyaano iicaunoco.
30 Jaarunaa fariseomɨ, caatɨnɨmɨnaa icamo Jua nitɨco agaayɨcɨutɨmo tɨhɨsuuhi Moocaani
iimuguuboro diitedɨ omoonɨujirunoco.
31 Jaanoma iicaubo Aivojɨɨbo Jesu nuuhi: ¿Jinejevɨ fɨne jisumio miyamɨnaaco oovɨcɨji?
¿Jinejebadɨ fɨne jeevamo?

32 Jiihi, jilli fine ooviciji oono seeme goohasinovi acasiivomo abañamaaimoro
igataavominaaco ocoovadiinamaainicimobadi jeevamo: Amiihaidi siruuco
miguisicuurahi. Jaarunaa mihimogotihi magaaseneque, noomo. Jaanegui iidaasujiijeque
taca mamasivaqui, noomo. Jaarunaa mihimogotihi, noomo.
33 Jaabadi iicano Jua Nitiminaafi saauhi machutiiboro aigafiibo, aivofaihuco adutiibo
icano. Jaaboco amiihai iimitino ijima iicaabo meneehicauhi.
34 Jaanobuunati saahi uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo amachuubo, aaduubo icano.
Jaaboco amiihai uco meneehicahi machufifiibo, adufifiibo impuesto jaadusuminaa,
imitiminaa icamo gataavominaafi uco meneehicahi.
35 Jaarunaa Moocaani gaaja miyaano iicano gaajacicafetehi diiboco agaajamofañodi,
nuubo.

Jesu Icahi Fariseomioobo Simon Iijafañ.

36 Jaanaa saafi fariseomioobo Jesuco coovauhi diiboma imachuqui. Jaanegui Jesu jaahe
ufuuboro imachuqui casiivuuhi.
37 Jaanaa saafigo gaigo tuucuumiogo imitino iicahicaugo Jesu Simon fariseomioobo
iijajaa amachutuunoco agaajaciugoro saaugo, alabastro paaje gatyuuci diiriba imono
facicisucinifaihuma.
38 Jaago taagoro Jesu tihai cojivi iminifutuugoro ticoniugo Jesu tihaiñoco ihaallii to-
faihuneri ejeesugo. Jaagoro imeebaiguiri ifilluugoro totihaijeque niniicihicaugo. Jaadi
ifacicifaihuco toonohallivi tucaruugo.
39 Jaanoco, Jesuco ucuuhuvaubo ifariseomioobo aatyimeuboro esamaaiuhi: Jaani miya,
Moocaani iimaaminaafi iicaruva gaajajiruubo miijoho diiboco coyomo miyaminaago
ududiicinoco miiro diigo imitino iicafino gaigo, nooboro ijeebiifañodi.
40 Jaanegui Jesu ifariseomiooboco nuuhi: Simon eneecau ico siinoco neequi, nooboro.
Jaanegui ifariseomioobo iimusuuhi: Dinoo, jiibogominaafi, nooboro.
41 Jaanegui Jesu nuuhi: Miimisiicico saafi nihibamico aaciunoco debehicauhi. Saafi
debeuhi sahuse boogava ticovovi. Jaanoti saafi debeuhi cincuentadi aameva iicano.
42 Jaarunoco diiboco ajaaduutinoma iicaubo famisicicoro ideudaco jeevesucuuhi. Ene
uco dinoo; ¿Naa cajaani fine diitisiti janaanici diiboco gaijihi? nooboro.
43 Jaanegui Simon diiboco iimusuuhi: Fine janaanici guiraano edebeuruubo, nooboro.
Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Jiihi, jahi,
44 nooboro diigoco emeeciuboro Simonco nuuhi: ¿Naa daatyimehi jaamoco? Uujoho
diijafa saarahi. Jaaruuboco nifaihuti daacitihi tatyihaico nitiqui. Jaanoti jaamo gaigo uco
tatyihaico ihaallii tofaihuri nitihi. Jaagoro imeebaiguiri filluugo.
45 Uco niniicitihi. Jaanoti diigo agasenetiro suufenitihi tatyihaico ininiicigo.
46 Uco deesutihi facicifaihuri taañigaico. Jaanoti diigo diiriba facicinoco tatyihaico
jeesuhi.
47 Jaanegui ico neehi: Sihidi iimitico ubuusucuuneguiiha uco sihidi agaijinofeenedi
gaajacafotono. Jaanoti saafiico ajashunoco uujoho ubuusuubo ajashuno uco gaijihi,
nooboro.
48 Jaadi diigoco nuubo: Dihimitico ico buusucuuhi, nooboro.
49 Jaanaa saatohoco diiboma ucuuhuvaumo igicinimañoti ticovauhi onoocasiumo:
¿Miijoho fine jaani imiti icarunoco ubuusuubo? noomoro.
50 Jaarunaa Jesu diigoco nuuhi: Taajasucafutucuuhi imiyaavogomañoo, sajeebii fuucu,
nooboro.

8

Jesuco Aamusuhicaumo Gaigoomi.

1 Jaanobuunati Jesu faacuumivari feehicauhi jiibogooboro acihicauhi Moocaani aivoji
iijico. Jaaboma icahicaumo motihaiti miimisiicidimo iminisuminaa.
2 Tolliro bu saatoho gaigoomi diiboma gataavehicauhi diibo, diitoco iimitino ijimiti,
iguihuvati icano ubuheesuhicaumo. Jaamofeeneri icaugo Maria Magdalena onoogo.
Jaagoti sahuse juugahuseti miimisiici icano iimitino ijimi ihiinuugo;
3 tolliro Chuzo Herode cojiminaafi taaba Juana onoogo, bu Susana onoogo icano, bu sihidi
saatoho diitoco amusuhicaumo inehejema iicaumeheje.

Basuminaafivi Ohoovicino.
(Mt 13.1-9; Mr 4.1-9)

4 Jaasumi sihidi miyaminaa faacuumivati saahicauhi Jesuco emeecivamo. Jaamo sihidi
iigaivuumoma iimaahicaubo siinovi ooviciiboro nuuhi:
5 Saafi basuminaafi fuuhi abasutuubo itoogaiñoco. Jaabo basuuboro ufuuno samañoono
acutuuhi jiihaifañoo. Jaanoco quicuhicaumo, bu jaanoco joomi asaaumoro machuuhi.

6 Jaanoti samañoono acutuuhi guiisihallivi. Jaano ihiinuuruno chuumuuhi amaiutimañoo.
7 Jaanoti samañoono aifuuhi jariimihoonofeenevi. Jaaruno toonoma sano ihiinurunoco
ijariimi macanisuuhi toonohallivi ujusiuneri.
8 Jaanoti samañoono aifuuhi iimino jiinijevi. Jaano ifiivuuno sihidi noovauhi ciendigaiva
ticovovi.
Jilli nooboro Jesu sefano nuuhi: Amiihai nohojima mihicahachiiji muguubu, nooboro.

Jesu Jiibuguuhi Milliti Tolli Ohoovicíunoco.
(Mt 13.10-17; Mr 4.10-12)

9 Jaanegui diiboco ijiibogominaa dilluuhi: ¿Milli eneejirunoco tolli dohoovicihi?
noomoro.
10 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Amiihaico imino Moocaani aivoji agaajaratinoco gaa-
jasuhicahi. Jaanoti sitaaco siinovi oovíciiboro uujoho neehicahi. Jaamo emeecirumo
aatyimetimobadi iicaqui. Bu oovicihi jaamo uguubucuurumo guubutimobadi iicaqui.

Jesu Jiibuguuhi Jilli Eneejirunoco Ohoovicíunoco.
(Mt 13.18-23; Mr 4.13-20)

11 Jilli eneejiruno toono: Itoogaiño Moocaani iiji, eneejiruno.
12 Jiihaifaño ahaacotono onoono: Saatoho uguubucuurunoco Satanas asaaboro
ijeebiifañoti icihi imiyaavogomoro ataajajiruneguiiha, eneejiruno.
13 Jaanoti guiisihallivi aacutuuno onoono: Saatoho imo imo gaayicirumo imino abaco-
coovatimaño jihachutaro imiyaavogomo. Jaamoco iji inisusumi ejeevesumoro dojicuviro
minifotomo, eneejiruno.
14 Jaanoti jariimihoonofeenevi aacutuuno onoono guubucuurumo gueenene icatino
toonoco macanisuno sinehejejaagoro ijeebii iicamaño nihibami imiguiiharo, jiinijeminaa
iimogono jaagoviro ijeebii iicamaño noovasutimo, eneejiruno.
15 Jaanoti iimino jiinijevi aacutuuno onoono imino jeebiima iicamo imino ugu-
ubunicimoro miyaaveguehi Moocaani iijico. Jaamo imino ofoomo imino noovasuhi,
eneejiruno.

Ciijigai Mecuvi Ohoovicino.
(Mr 4.21-25)

16 ¿Miijoho ciijigai mecuco inifutusumoro siineri fabaacutatihi, cigaiijeguiino ficutatihi
icano? Caamo mificutahi toojaco aachicinofaño ijicafotomo ihatyimequi.
17 Jaabadi chahano otoovono iifuvusutino iicano, jisumi agaajaratino ufucu paryi
fanooro foovono gaajacafeteji.
18 Jaanegui imino muguubu: Diito Moocaani iijico agaayicimoco siino janaanici aciji.
Jaanoti toonoco imiyaavogotiiboti dumitiiciji: Uuma icano, unuurunoco.

Jesu Nahabomi, Seeji Icamo.
(Mt 12.46-50; Mr 3.31-35)

19 Jaanaaca saaumo Jesu nahabomi, seeji icamo diibo iicauhigo ifeequi. Jaarumo diibovi
ifutuutihi sihidi miyaminaa iicaumaño.
20 Jaanegui saatoho Jesuco jiibuguuhi: Diiseeji, dinahabomi icamo jahisi icahi. Jaamo
dijaa saajirahi, noomoro.
21 Jaanegui diitoco nuubo: Moocaani iijico uguubumoro omoonimo, diito naha gaharubi,
tañahabomi icano, nooboro.

Jesu Lliicaruhi Guibuhuba, Tyuucai Icanoco.
(Mt 8.23-27; Mr 4.35-41)

22 Safoono Jesu ijiibogominaama jicafutuuhi muuaifaño iicauga meenegafaño. Jaaboro
diitoco nuubo: Masiigo onagoojinivi, nooboro.
23 Jaanegui fuumaaca Jesu imeenegafaño cigauhi. Jaanaa fuumoco guibuhuba sefano
icíuhi. Jaaneri imeenegafa sihidi nifaihu gahafuuhi. Jaaneri imeenega niituurahi.
24 Jaanegui Jesuco aaicusuumoro nuumo: ¡Mojiibogominaafi, Mojiibogominaafi, miniitu-
ucuuhi! noomoro.
Jaanegui Jesu aaicuuboro guibuhuba, tyuucai icanoco iibauhi. Jaasumiro illiivuunoro
paryi siicutuuno.
25 Jaanegui ijiibogominaaco nuuhi: ¿Milli jana amiihai miyaavogo icahi? nuubo Jesu.
Jaarunaa diito iigutuumoro jabafiituuhi. Jaamoro dillucasiuhi sanomiro: ¿Miijoho fine
jaani? Guibuhuba, nifaihu icarunoco atajiibano diiboco: Jii, neehi, noomoro.

Gadarenomioobo Ijimima Iicaubo.
(Mt 8.28-34; Mr 5.1-20)

26 Jaanofeenevi iifutuumo gadarenomi jiinijevi Galilea jiinije cojivi.

27 Jaabo Jesu imeenegatɨ isi iinuubaaca diibojaa saaubo tuucuumioobo, sɨicɨjetɨro ififaño ɨjɨmɨma iicaubo. Jaabo gaachehufaño icacuutɨibo, jaahe icacuutɨibo cɨihojɨno iicahɨgo iicaaboro feehicaubo.
28 Jaabo Jesuco aatyɨmeuboro diiboguiino memuɨivuubo gaibacɨnɨiboro, sefano nuuhi: ¿Collɨhi tajaa saahi, ɨijoho Jesu Moocaani caamovohɨ iicaabo Achi? Łco Moocaanifañodɨ neehi: Łdaasuno uco moonɨdino, nooboro.
29 Jillɨ nuubo Jesu ihɨjɨco: Diibotɨ dihiino, nooboro, atajɨibahicauneguiiha. Fiiva foova ihɨjɨ diiboco gaayɨcɨhicauhi. Jaaneguiiha miyamɨnaa diiboco agaayɨcɨmoro jɨgaiñehiri sisɨuhi ihusene, itɨhaiño icanoco sama iicaqui. Jaarunoco udubaicɨuboro ihɨjɨ diiboco gaasuhicauhi sihɨguehejevɨ.
30 Jaaboco Jesu dilluuhi: ¿Mɨijoho dimomo? nooboro.
Jaanegui iimusuubo: Cuumi tamomo, nooboro.
Jillɨ nuubo diibofaño sihidɨ iimitɨno ɨjɨmɨ ɨjɨcafutuumaño. Jaamo ihɨjɨmɨ Jesuco dilluuhi;
31 Moocaani eheetavuuhojɨ ɨjɨmɨco igañɨiqui iguiraahojɨfaño diitoco gañɨitɨibo iicaqui.
32 Jaanaa sihidɨ faafaimɨ icauhi ifagajɨvɨ amachuumo. Jaanegui ihɨjɨmɨ Jesuco dilluuhi ifaafaimɨfaño ijɨcafetequi. Jaanegui: Jii, nuubo.
33 Jaasumiro diibotɨ ihiinuumoro ifaafaimɨfaño jɨcafutuumo. Jaaneri paryɨ ifaafaimɨ ifagajɨtɨ imuuaifaño aaifuumoro paryɨ macanɨumo.
34 Jaanoco ifaafaimɨ toomomɨnaa aatyɨmeumoro iigutuumoro goovano fuumo ifaacuumifaño buhɨ iicameheje icamoco jɨibogomoro.
35 Jaanegui miyamɨnaa fuuhi: ¿Mɨillɨ iicano? noomoro emeecɨtuumo. Jaamo Jesu iicauhɨgo ɨifutuumo ɨjɨmɨma iicauboco atyɨmeuhi ihɨjɨmɨma chahacuuboco. Jaabo Jesu cojɨvɨ gɨcɨnɨubo imichehufaño jɨicɨnɨibo imino icacuuboco. Jaaneri sihidɨ miyamɨnaa iguiuhi.
36 Jaanoco aatyɨmeumo diitoco jɨibuguuhi, mɨillɨ ɨjɨmɨma iicauboco ubuheesuunoco.
37 Jaanoma iicaumo gadarenomɨnaa tɨcovauhi Jesuco agalluumo ijiinɨjetɨ ifeequi diibo tollɨ omoonɨunotɨ sihidɨ iiguiumoro. Jaanegui Jesu meenegafaño jɨcafutuuhi ifeequi.
38 Jaarunaa ihɨjɨmɨ diibotɨ ihiinuubo Jesuco dilluuhi diiboma ifeequi. Jaarunaa Jesu diiboco tajɨibauhi ifitafetequi.
39 Jaaboro nuubo: Diijajaa duhuumi. Jaaboro paryɨ dɨibogo Moocaani ɨco omoonɨnoco, nooboro.
Jaanegui paryɨ tuucuumiri jɨibogooboro fuuhi Jesu diiboco omoonɨunoco.

Jairo Aicɨgai, Bu Saafigo Jesu Gaachehuco Ududɨicɨugo Icano.
(Mt 9.18-26; Mr 5.21-43)

40 Jaanaa Jesu onagoo muuaivɨ ɨifutuuboco miyamɨnaa imo imo gaayɨcɨuhi, paryɨ diiboco eteemehicaumaño.
41 Jaanaa gaseubo Jairo onoobo sinagogaja aivojɨibo. Jaabo Jesuguiino ajavuvuuboro imino diiboco nuuhi Jesu diibo iijajaa ifeequi.
42 Łdɨigoro ille fahuseecɨ motɨhaitɨ mificabacɨ ɨdɨino icacuurugo iguijevecuujineguiiha. Jaanegui Jesu ufuuboma sihidɨ miyamɨnaa ufuumo diiboco ijene jɨmatajeruhicauhi.
43 Jaamofeenevɨ icaugo saafigo fahuseecɨ motɨhaitɨ mificabacɨ tɨcovovɨ icacuugo tɨijeheri.* Jaarugo buheehicautɨhi.
44 Jaago Jesu bujɨnagotɨ asaaugoro igaachehujɨnibaco dudɨicɨugo. Jaasumiro diigoco itɨijoho llɨivɨuhi.
45 Jaanegui Jesu nuuhi: ¿Mɨijoho uco dudɨicɨhi? nooboro.
Jaarunoco famooro: Chahano, eneehicauneguiiha, Pedro inahabomɨ icamo nuuhi: Mojɨibogomɨnaafi, miyamɨnaa ɨco fahɨgovatɨ ɨjɨmatajerunoco; ¿mɨillɨ jaabo dilluhi: ¿Mɨijoho uco dudɨicɨhi? nooboro.
46 Jaarunaa Jesu nuuhi: Saatoho uco dudɨicɨhi gaajacɨhi tamityari saatoho ubuheeteneque, nooboro.
47 Diigo omoonɨunoco agaajacɨuneguiiha sihidɨ vɨvɨvɨvɨ iigutuugoro saauhi. Jaagoro iguiino ememuɨivuugoro miyamɨnaa ɨmefeenevɨ jɨibuguugo mɨillɨtɨ ududɨicɨunoco, jaasumiro ubuheeunoco icano.
48 Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: Gaha, buheesucafutucuuhi imiyaavogomaño. Sajeebɨi fuucu, nooboro.
49 Jesu ihiimaaunaaca Jairo sinagogaja aivojɨibo iijatɨ saafi asaauboro Jairoco noovauhi: Daicɨgai guijevecuuhi; Jɨibogomɨnaafico dihiimaasucuudino, nooboro.
50 Jaanoco Jesu uguubuuboro Jairoco nuuhi: Diiguetedino. Jillɨ miyaavogo, daicɨgai buheeji, nooboro.

---

* **8:43** Sahaamefaño janaanɨcɨ jillɨ ficuumo: Jaanegui taabumɨnaaco paryɨ inehejeri jaaduhicaurugo, onoonoco.

51 Toojavɨ ɨɨfutuudɨ mɨɨhaiñoobaco faño satyuutɨɨbo ɨdɨɨmoro Pedro, Jacoobo, Jua, diigo
caanimɨsi icamomaryo faño fuubo.
52 Jaanaa fañoojavɨ saatoho taacasimoro iimaafivehicauhi diigo iguijeveuneri. Jaarunaa
Jesu diitoco nuuhi: Mataajirahana, guijevetɨgo. Jillɨ cɨgago, nooboro.
53 Jaarunaa diiboco dejecuumo iguijevecuunoco agaajaumoro.
54 Jaanegui Jesu diigoco ihusetɨ agaayɨcɨuboro sefano nuuhi: Bagocaja, gañɨɨvo, nooboro.
55 Jaasumiro diigo ubuheeteugoro gañɨɨvuuhi. Jaanegui Jesu tajɨɨbauhi diigoco ihoba-
jaaqui.
56 Jaaneri caanimɨsi sihidɨ jabafiituuhi. Jaarunaa Jesu nuuhi: Mɨɨhaiñoobaco ma-
hatyɨmeneque mɨjɨɨbeguedino, nooboro.

9

Jesu Galluuhi Fahuseecɨ Motɨhaitɨ Mɨimɨsɨicɨ Ɨdɨɨmo Jɨɨbogomɨnaaco.
(Mt 10.5-15; Mr 6.7-13)

1 Jaanobuunatɨ Jesu fahuseecɨ motɨhaitɨ miimɨsɨicɨ ɨdɨɨmo ijɨɨbogomɨnaaco igaiyɨɨcɨuhi.
Jaaboro imitya, bu iijɨ icanoco acɨubo fanoohimitɨ ɨjɨmɨhallɨvɨ diitoco buhɨ igavaracuqui,
tollɨro guihuvaco ibuheesuqui icano.
2 Galluubo diitoco Moocaani aivojɨ jɨɨbogoco ijɨɨbeguequi, iguihuvamoco ibuheesuqui
icano.
3 Jaaboro diitoco nuubo: Jinehejebaco masatyedino mofoomo queseibaco, lleegucubaco,
duviricubaco, nɨhɨbamɨbaco icano. Caamoojaco miijaacɨ masatyedino. Sajaamaryo mo-
foo.
4 Coojaavɨhacho mɨhɨfotojafañoro mihica, siijafaño, bu siijafaño icatɨno. Jari tomañotɨ
mofoodɨ toojatɨ mihiino.
5 Jaanotɨ amɨɨhaico agaayɨcɨtɨmañotɨ mihiinomoro amɨɨhai tɨhaipaajeguiino jiinɨco diito-
jaa matatacu diitohallɨvɨ toono jɨɨbogobadɨ iicaqui, nooboro.
6 Jaanegui ijɨɨbogomɨnaa fuuhi fahɨgovadɨ taajasujɨɨbogoco jɨɨbogomoro, iguihuvamoco
buheesumoro icano.

Herode Esamaaje Mɨtauhi.

7 Jaasumi aivojɨɨbo Herode guubuuhi Jesu omoonɨhicaunoco. Jaaneri sihidɨ eesamaaihi-
cauhɨgo iinigaɨ mɨtauhi. Saatoho neehicauhi: Jua Nitɨmɨnaafi siino buheetehi, noomoro.
8 Jaanotɨ saatoho neehicauhi: Moocaani iimaamɨnaafi Elia jafevehi, noomoro. Jaanotɨ
saatoho neehicauhi: Sɨɨcɨjeototɨ Moocaani iimaamɨnaafi buheetehi, noomoro.
9 Jaarunaa Herode nuuhi: Uujoho du quitɨcɨsuuhi Jua nigaɨco. Jaanegui jana, ¿mɨɨjoho
jaanɨ diibeditɨ ɨjɨɨbocasinoco uguubuubo? nooboro Herode atyɨmeguehicauhi Jesuco.

Jesu Machusuhi Cinco Mildɨmoco.
(Mt 14.13-21; Mr 6.30-44; Jn 6.1-14)

10 Jaamo iminɨsumɨnaa uhuumiumo Jesuco jɨɨbuguuhi imino moonɨmoro efeehicaunoco.
Jaanegui diitoco satyuubo buhɨgovɨ Betsaida cuumi fiitɨno.
11 Jaanoco miyamɨnaa agaajacɨumoro diito dojɨcutɨ fuuhi. Jaamoco Jesu agaayɨcɨuboro
Moocaani aivojɨ iijɨco jɨɨbeguehicauhi, tollɨro iguihuvamoco buheesuhicaubo.
12 Jaanaa mihiijɨcuudɨ Jesujaago saaumo fahuseecɨ motɨhaitɨ miimɨsɨicɨdɨmo
iminɨsumɨnaa. Jaamoro diiboco nuumo: Miyamɨnaaco galluucu ijaguisɨtequi, jaamoro
imachuqui iijano iicahɨgo jimañovɨ jinejeba chahahi, noomoro.
13 Jaarunaa Jesu diitoco nuuhi: Amɨɨhairyo diitoco mamachusu, nooboro.
Jaanegui diito nuuhi: Mɨɨhaima chahano, ɨdɨɨnoro sahuse maahugayɨno, bu
miimɨsɨicɨ taavaabomɨsigayɨɨcɨ, ¿mɨllɨ fɨne mofoomoro machutaatɨ manaajeteji paryɨ
jito miyamɨnaadi? noomoro.
14 Jaamo igaifiimɨrou cinco mildɨmo icauhi. Jaanotɨ gaigoomɨ, bu seeme icano oova-
rautɨhi. Jaanegui Jesu ijɨɨbogomɨnaaco nuuhi: Monoo icasɨɨcamaaiqui cincuentadɨmova
saaje, nooboro.
15 Jaanegui tollɨ omoonɨuneri famooro casɨɨcamaaiuhi.
16 Jaadɨ Jesu sahuse imaahugayɨno, itaavaabomɨsi icanoco agaayɨcɨuboro niquejejaagoco
emeecɨuboro toonohallɨvɨ Moocaanima iimaaubo. Jaadɨ iquisicuuboro ijɨɨbogomɨnaaco
acɨubo miyamɨnaaco diito ihacɨqui.
17 Jaanoco paryɨ famooro amachuumo utuvaumoro imono icauhi. Jaadɨ ihatyuuvoco
ananɨumo gahafusuuhi jɨɨibaiñoco fahuseecɨ motɨhaitɨ miibaicɨ ɨdɨɨnoco.

Pedro Neehi Jesu Diibo Cristo Asaaujiibo Iicanoco.
(Mt 16.13-19; Mr 8.27-29)

18 Safoono Jesu Moocaanima iinoro ihiimaahicaudɨ ijɨɨbogomɨnaaco dilluubo: ¿Nacu mɨɨjohova uujoho iicanoco neehicamo miyamɨnaa? nooboro.
19 Jaanegui iimusuumo: Saatoho neehicahi: Jua Nitɨmɨnaafi. Jaanotɨ saatoho: Elia neehicahi. Jaanotɨ saatoho: Cajaanɨhacho fɨne sɨɨcɨjeototɨ Moocaani iimaamɨnaafi ubuheeteebe, neehicahi, noomoro.
20 Jaarunaa siino dilluubo: Jaana amɨɨhai, ¿mɨɨjoho uujoho iicanoco meneehicahi? nooboro.
Jaanegui Pedro diiboco nuuhi: Ɨɨjoho Cristo Moocaani agalluubo, nooboro.

Jesu Iguijevejinoco Jɨɨbeguehi.
(Mt 16.20-28; Mr 8.30-9.1)

21 Jaarunaa Jesu diitoco imino faguuhi mɨɨhaiñoobaco jɨɨbogotɨmo iicaqui, nuubo.
22 Uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo sihidɨ ɨdaasuno icaji quillahuto, sacerdotemɨ aivojɨto, caatɨnɨmɨnaa icamo uco jɨɨheveji. Jaamoro gaicaausujimo. Jaaruubo mifucucɨ, safucu icanotɨ siino buheeteji, nooboro.
23 Jaanobuunatɨ famoocoro nuubo: Cajaanɨhacho tadyojɨcutɨ asaagoobo difi gaijɨco ajabajeveebere tadyojɨcutɨ fafucuvaacɨvɨro isaaqui ifiico ɨdaasuno omoonɨsujinoco iguitɨɨbo.
24 Jaanotɨ ifiico agaijɨɨbo, ifiico mɨtasuji. Jaanotɨ taaguiinodɨ ifiico ɨmɨtasuubo ifiico taajasuji.
25 Mɨɨro saafi miyamɨnaafi paryɨ jiinɨje busumijeque gaayɨcɨruubo. Jaaruubo ijeebɨɨco ɨmɨtasuuboro ifinɨsuruva, ¿nacu mɨllɨtɨ imijiruno?
26 Jaabadɨ cajaatyohacho uutɨ, tajɨɨbogojɨtɨ icano unucufeveebetɨ, tollɨro uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo nucufeveji guihirubi aivojɨri, itoomomɨnaama aivojɨɨbobadɨ asaadɨ.
27 Miyanotɨro amɨɨhaico neehi: Jino mihicamotɨ icamo saatoho Moocaani aivojɨco aatyɨmetɨnohachuta guijevetɨmo iicano, nooboro.

Jesu Moocaani Aivojɨco Ɨfusuno.
(Mt 17.1-8; Mr 9.2-8)

28 Jaanobuunatɨ sajaguisɨ nijequetɨ Jesu fuuhi ifagajɨjaago Moocaanima ihiimaaqui Pedro, bu Jacoobo, bu Jua icamoma.
29 Jaabo Jesu Moocaanima iimaaunaaca ihɨme siibadɨ minifutuuhi igaachehu sisesee minifutuuhi arɨcuno.
30 Jaabovɨ jafeveumɨsi miimɨsiicɨ gaifiimɨsi Moise, Elia icamɨsi diiboma iimaamɨsiro.
31 Jaamɨsi icauhi imino arɨcunofeeneri. Jaamɨsi iimaahicauhi Jesu Jerusalevɨ iguijeveujinoco.
32 Jaanaa Pedro inahabomɨsima sihidɨ cɨgara aivuurunaa cɨgatɨmo icahicauhi. Jaamo atyɨmeuhi Jesu, bu icojɨri iicaumɨsi icamo imico.
33 Jaamɨsi diitɨsi Jesutɨ fuucuunaaca Pedro diiboco nuuhi: Mojɨɨbogomɨnaafi, Imicani jimaño mihicano. Masɨɨ mɨnɨjeganɨqui migaacɨ, saga icano nɨjeganotɨ; ɨɨdi saga, Moisedi saga, Eliadi saga icano, nuubo Pedro. Jillɨ onoonoco esɨcɨnɨtɨɨbo iimaauhi.
34 Jaabo ihiimaaunaaca diitoco aimuufai mibaacuuhi. Jaaneri sihidɨ igutuumo ihaimuufaifañoo iicauneri.
35 Jaanaa guubuumo ihaimuufaifañotɨ unuunoco: Jaanɨ taseemene agaijɨɨbo. Diibo onoonoco muguubunɨcɨ.
36 Tollɨ unuunobuunatɨ Jesu iinoro icacuuboco atyɨmeumo. Jaarunoco diito mɨɨco jɨɨbogotɨmo llɨɨvɨ icaumo.

Jesu Buheesuuhi Sɨcafefi Ɨjɨma Iicauboco.
(Mt 17.14-21; Mr 9.14-29)

37 Jaano seseevedɨ Jesu Pedromɨma togajɨtɨ niituunaaca sihidɨ miyamɨnaa Jesujaa saauhi.
38 Jaamofeenetɨ saafi Jesuco sefano nuuhi: Jɨɨbogomɨnaafi, taseemeneque meecɨ, ɨdɨɨboro uudi iicaaboco.
39 Jaaboco ɨjɨ agaayɨcɨɨboro gaibasuhicahi, chuumusuhicahi, iijɨri jɨvaasecuco iinusuhicahi ɨdaasuno omoonɨɨboro suufenɨhicatɨɨbo.
40 Dijɨɨbogomɨnaaco nuucuurahi buhɨ igañɨɨqui. Jaaruuboco ɨnɨsurunofaño iinotɨɨbo, nooboro.
41 Jaanegui Jesu nuuhi: Ɨɨ jeedɨ fɨne imiyaavogotɨno miyamɨnaa jito iimitɨmo, ¿mɨhachuta fɨne amɨɨhaico jaabɨcɨɨboro icaji? nooboro diiboco: Juugavɨ daachico sɨva, nuuhi.
42 Jaanegui ɨsɨvaabo Jesuvɨ fiitɨvuunaaca ihɨjɨ diiboco jiinɨjehallɨvɨ agañɨɨuboro diiboco chuumusuubo. Jaarunaa Jesu ihɨjɨco ɨɨbauhi. Jaaboro isɨcafefico ubuheesuuboro caanico acɨubo.

43 Jaaneri famooro jabafiituuhi Moocaani sihidɨ ejeevauneri.

Siino Jesu Iguijevejinoco Jɨɨbeguehi.
(Mt 17.22-23; Mr 9.30-32)

Jaanaa famooro Jesu omoonɨuneri eetyeunaaca nuubo ijɨɨbogomɨnaaco:
44 Jinooco imino muguubu. Jaamoro majabajeevedino: Uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo miyamɨnaa usefaño acɨcafeteji, nooboro.
45 Jaarunoco ijɨɨbogomɨnaa gaajahicautɨhi diitoco unuurunoco diitedi toovono iicaumaño. Jaanoco diitoco ijɨɨbeguequi idillujirumo ñɨhicuguehicauhi.

¿Cajaanɨ Fɨne Imiyaabeji? Onoocasino.
(Mt 18.1-5; Mr 9.33-37)

46 Jaamoro ijɨɨbogomɨnaa jenaaucasihicauhi cajaanɨ fɨne diitotɨ imiyaabotɨ iicaqui.
47 Jaanoco Jesu gaajacɨuhi diito tollɨ eesamaaiunoco. Jaaboro seemeneque ɨɨcɨuboro iicojɨvɨ ficuubo.
48 Jaaboro diitoco nuubo: Taafeenedɨ jiisee seemeneque agaayɨcɨmo, uco gaayɨcɨhi. Jaamo uco agaayɨcɨmo, tollɨro gaayɨcɨhi uco agalluuboco. Jaanotɨ paryɨ amɨɨhaifeenetɨ sihidɨ ejeevatɨɨbo, diibo janaanɨcɨ jeevahi.

Momɨnaafi Iicatɨɨbo Mojaagodɨ Iicaabo.
(Mr 9.38-40)

49 Jaanegui Jua Jesuco nuuhi: Mojɨɨbogomɨnaafi, mɨɨhai mahatyɨmehi saafiico dimomofañodɨ ɨjɨco agañɨɨboco. Jaaruuboco mɨhɨɨbahi mɨɨhaima ɨɨgotɨneguiiha, nooboro.
50 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Mɨhɨɨbajirahana. Momɨnaafi iicatɨɨbo mojaagodɨ iicaabo, nooboro.

Jesu Ɨɨbahi Jacoobo, Bu Jua Icamɨsico.

51 Jesu niquejefaño ufuucuujino ifiitɨcuudɨ quehecuno iminifutuuboro Jerusalejaagovɨ fuubo.
52 Jaaboro ihɨmega jɨɨbogomɨnaaco galluubo. Jaamo fuuhi Samaria jiinɨjeo cuumijaago diibo ɨmega ɨɨfetejimañoco iimibachuqui.
53 Jaarunaa samaritanomɨ imuguutɨhi diiboco toonovɨ agaayɨcɨuno Jerusalevɨ ufuunoco agaajaumoro.
54 Jaanoco Jacoobo, bu Jua icamɨsi aatyɨmeumɨsiro Jesuco nuuhi: Aivojɨɨbo, ¿diimeguehi niquejefañotɨ diitohallɨvɨ cɨɨjɨgaico magalluunoco diitoco ifinɨsuqui? noomɨsiro.*
55 Jaarunaa Jesu diitɨsico emeecɨuboro diitɨsico ɨɨbauhi.†
56 Jaadɨ fuumo siicuumijaago.

Jesuma Ufuujirumo.
(Mt 8.19-22)

57 Jaamo jɨɨhairi fuunaa saafi Jesuco nuuhi: Aivojɨɨbo, ɨɨma feejirahi fahɨgova ɨɨjoho ofoohɨgo, nooboro.
58 Jaanegui Jesu diiboco iimusuuhi: Bajɨhimɨ ihojɨnoma icahi, tollɨro joomɨ ihiicunoma icahi. Jaanotɨ uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo tañɨgaɨco conoovɨ ɨsɨucarujirumaño chahahi, nooboro.
59 Jaadɨ Jesu saafiico nuuhi: Tadyojɨcutɨ disaa, nooboro.
Jaarunaa diibo nuuhi: Jaafahiica itɨconɨ guihirubi iguijevedɨhivɨ ɨcɨɨdɨhiica, nooboro.
60 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Jaafa tahɨ diito ifinɨjitɨno fiivoma iicatɨmo iguijevemeque cɨɨji. Jaanotɨ ɨɨjoho difoo. Jaaboro Moocaani aivojɨ jɨɨbogoco dɨɨbogo, nooboro.
61 Jaanaa bu sifi nuuhi: Aivojɨɨbo, ɨɨma feejirahi. Jaafahi itɨconɨ taajamɨnaaco fitacuvahi, nooboro.
62 Jaarunaa Jesu diiboco nuuhi: Mɨɨjoho siinojaa ofoomo dojɨcujaagoco esamaaitatɨhi imijitɨruno Moocaani aivojɨdi, nooboro.

10

Jesu Galluuhi Setentadɨmoco.

1 Jaanobuunatɨ tollɨro siino Aivojɨɨbo Jesu ɨcɨuhi setentadɨmoco. Jaaboro ihɨmega galluubo miimɨsiicɨ saaje faacuumivari diibo ufuujihɨguehejedɨ.

---

* **9:54** Sahaamefaño janaanɨcɨ jillɨ ficuumo: Elia Moocaani iimaamɨnaafi omoonɨubadɨ, onoonoco. † **9:55** Sahaamefaño janaanɨcɨ jillɨ ficuumo: Amɨɨhai magaajatɨhi coyomo gaijama amɨɨhai mihicanoco. Uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo saautɨhi miyamɨnaa ifiinoco finɨsuqui. Diitoco taajasuqui saauhi, nooboro, onoonoco.

2 Jillɨ nooboro: Miyaano sihidɨro basuta onoovano naamucuuhi. Jaarunaa toono
dudɨcamaajemɨnaa ajashuhi. Jaabadɨro sihidɨ miyamɨnaa teemehi Moocaanico
agaayɨcɨjinoco. Jaanegui Moocaanico midillu, dudɨcamaajemɨnaaco igalluuqui diitojaago.
3 Jaanegui amɨɨhai mofoo; Mehesɨcɨnɨ, amɨɨhaico galluuhi oveja seeme jɨcumɨfeenedɨ
ofoonɨcɨbadɨ.
4 Lleegucubaco masatyedino. Nɨhɨbamɨbaco, tɨhaipaaje siipaajebaco masatyedino.
Mɨɨhaiñoobaco jɨɨhaivɨ midillumo mehecafetedino.
5 Itɨconɨ majaahevejaotoco midillu, jillɨ: Sajeebɨɨ mihica jiijaaoto, noomoro.
6 Jaajaoto sajeebɨɨma iicafimo iicahachiijɨ: Amɨɨhai sajeebɨɨ, noomoro midilluno diitoma
icaji. Jaanotɨ achahahachiijɨ amɨɨhaijaagovɨro uumijino.
7 Saajafañoro mihicamoro mamachu, mahadu icano diito amɨɨhaico aacɨnehejeque. Jillɨ
dudɨcamaajemɨnaafi ijaadaco gaayɨcɨfihi. Iijaneri siijatɨ, siijatɨ icano mefeedino.
8 Cuucuumivɨhacho amɨɨhaico imino agaayɨcɨmañovɨ mihicamoro mamachu amɨɨhaico
aacɨnehejeque.
9 Jaamañeri iicamo iguihuvamoco mubuheesu. Jaamoro monoo: Moocaani aivojɨ
amɨɨhaitɨ fiitɨcuuhi, noomoro.
10 Jaanotɨ cuucuumivɨhacho mɨhɨfotomoco agaayɨcɨtɨmañovɨ jahisi mihiinomoro monoo:
11 Amɨɨhai cuumio jiinɨ motɨhaipaajeguiino ɨjɨvonoco matatacuhi amɨɨhai mihimitɨmo
jɨɨbogobadɨ icano. Jaarunaa magaaja Moocaani aivojɨ amɨɨhaitɨ ifiitɨcurunoco.
12 Amɨɨhaico neehi: Moocaani niinoono ajaadufucu iicasumi, tuucuumi janaanɨcɨ
ɨdaasuno iicaji Sodoma cuumioto iicajino janaanɨcɨ.

Uguubutɨno Miyamɨnaa.
(Mt 11.20-24)

13 ¡Ɨdaasucaniji ɨɨjoho Corazin cuumi! ¡Ɨdaasucaniji ɨɨjoho Betsaida cuumi! icano. Ɨivɨ
iicabadɨ aatyɨmeratatɨnoco Tiro cuumivɨ, Sidon cuumivɨ icano moonɨruva sɨɨcɨje iimitɨ ifiico
ejeevesumoro, ɨɨfusujirumo ɨdaasuvono gaachehuco ɨjɨcamaaimoro, baiguiijɨri ejeemere
icano.
14 Jaanotɨ amɨɨhai, Moocaani niinoono ajaadufucu, janaanɨcɨ ɨdaasuno iimitɨnoco mag-
aayɨcɨji Tiro, Sidon icaucuumijeoto janaanɨcɨvɨ.
15 Jaanotɨ ɨɨjoho Capernau cuumi: Fɨne uujoho niquejefaño gañɨɨyɨcɨcafeteji, neehi.
Jaarunaa guiinovɨro gañɨɨcafeteji guijevemɨnaa iicahɨgo, nooboro ijɨɨbogomɨnaaco nuubo:
16 Amɨɨhaico uguubumo, uco guubuhi. Jaanotɨ amɨɨhaico agaayɨcɨtɨmo, uco gaayɨcɨtɨhi.
Uco agaayɨcɨtɨmo tollɨro uco agalluuboco gaayɨcɨtɨhi.

Jɨɨbogomɨnaa Setentadɨmo Uhuumiuno.

17 Jaamo setentadɨmo ufuumo imo imo uumiuhi noomoro: Aivojɨɨbo iimitɨno ɨjɨmɨ
icarumomaryo mɨɨhaico mityagomo dimomofeenedɨ, noomoro.
18 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Jɨɨhɨ, ɨɨfɨnɨcɨnaaca Satanas niquejefañotɨ aquetehi sisi
anamebanɨcɨbadɨ.
19 Uujoho amɨɨhaico mityaco acɨhi jiinimomɨ, juuvemɨ icamohallɨvɨ miquicuqui. Tollɨro
paryɨ ɨjɨ mityaco miguiinonɨqui jaarumo mɨllɨ icatɨmo mihicaqui.
20 Jaaruneri imo imo mihicadino. Ɨdɨɨnoro amɨɨhai momo niquejefaño iicacuuneri imo
imo mihica, nooboro.

Jesu Imo Imo Icahi.
(Mt 11.25-27; 13.16-17)

21 Jaasumiro Jesu sihidɨ imo imo minifutuuhi Moocaani Gaijari. Jaaboro Moocaanico
nuubo: Guihi, imino ɨɨjoho niqueje Aivojɨɨbo, jiinɨjeo Aivojɨɨbo idiicaabo. Jinooco agaajafi-
imotɨ, eesɨcɨnɨmotɨ icano afatanɨɨboro seemebadɨ iicamoco dɨhɨfusuhi. Jɨɨhɨ Guihi, ɨɨjoho tollɨ
idiimogobadɨ.
22 Guihirubi uco paryɨ fanoovaco acɨhi. Mɨɨjoho gaajatɨhi Illico. Ɨdɨɨboro Caani gaajahi.
Jaabadɨro mɨɨjoho gaajatɨhi Caanico. Ɨdɨɨboro Illi gaajahi. Jaaboco Illi miyamɨnaaco
gaajasujirahi,
23 nooboro ijɨɨbogomɨnaaco emeecɨuboro diitocoro nuubo: Imicani icamo amɨɨhai ma-
hatyɨmeneque aatyɨmeme.
24 Amɨɨhaico neehi: Ajashutɨmo Moocaani iimaamɨnaa, bu aivojɨto icamo
atyɨmeguehicauhi jino amɨɨhai mahatyɨmeneque. Jaarumo atyɨmeutɨhi.
Guubuguehicaumo jino amɨɨhai muguubunoco. Jaarunoco guubuutɨmo.

Iimihuseebe Samaritanoobovɨ Ohoovɨcɨno.

25 Jaanaaca saafi Moise tajɨɨba jɨɨbogomɨnaafi agañɨɨvuuboro fuuhi Jesuma ihiimaatuubo.
Jaabo ɨɨfuruubo diiboco ɨnɨsuubo dilluuhi: Jɨɨbogomɨnaafi, ¿mɨllɨ fɨne moonɨjirahi ifinɨjitɨno
fiivoma icaqui? nooboro.

26 Jaanaaca Jesu nuuhi: ¿Mɨllɨ naa nacu Moise tajɨɨbaco caatɨnɨuhi? ¿Mɨllɨ nacu
meecɨhicahi? nooboro.
27 Jaanegui diibo iimusuuhi: Aivojɨɨbo Moocaanico gaijɨ paryɨ diifiima, dijeebɨɨma,
disefama, dihesamaajema icano: Tollɨro gaijɨ difiitɨno iicamoco difibadɨro, nooboro.
28 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Jɨɨhɨ, imino neehi tollɨ omoonɨhachiijɨ ifinɨjitɨno fiivoma
diicaji, nuubo.
29 Jaarunaa diibo, Jesuco idilluunoco agaihuɨɨnɨuboro siino nuubo: ¿Mɨɨjoho nacu
tafiitɨno iicamo? nooboro.
30 Jaanegui Jesu oovɨcɨɨboro nuuhi: Safoono saafi miyamɨnaafi fuuhi Jerusaletɨ Jeri-
cojaago ofoocɨnɨjɨri. Jaaboco nanivamɨnaa ahaamɨumoro inehejeque ɨcɨumo paryɨ
igaachehunoma. Jaamoro niinovacuuboco ejeevesuumoro fuumo.
31 Jaanaaca saafi sacerdotemɨoobo toojɨri saauhi. Jaaruubo tehesinotɨro emeecɨuboro
fatyuuhi.
32 Jaanobuunatɨ tollɨro levimɨoobo toojɨri saauhi. Jaaboco tollɨro tehesinotɨro
emeecɨuboro fatyuubo.
33 Jaanaa tollɨro Samaria jiinɨjeoobo toojɨri ufuubo diiboco emeecɨuboro ɨdaasuvuuhi.
34 Jaaboro diibojaa ufuuboro itujaavonoco taabuubo dɨɨrɨbari, vinofaihuri icano.
Jaaboro toonoco isisɨuboro iburrohallɨvɨ ificuuboro satyuubo ɨcɨgatonɨcɨjafaño. Jaaboro
diiboco toojafaño tuumuubo.
35 Jaano seseevedɨ isamaritano ufuucuudɨ toojaooboco acɨubo mijeecɨ nɨhɨbajeecɨco.
Jaaboro diiboco nuubo: Imino jaanɨco toomo. Janaanɨcɨ dinɨhɨbamɨco diibohallɨvɨ
agañɨɨhachiijɨ uujoho ɨco jaaduji siino asaadɨ, nooboro.
36 Jillɨ oovɨcɨɨboro Jesu Moise tajɨɨba jɨɨbogomɨnaafico dilluuhi: ¿Nanivamɨnaafi
ahaamɨuboco diitotɨ cajaanɨ fɨne ɨɨdi ifiitɨnomɨnaafi iicanɨcɨbadɨ aamusuubo? nooboro.
37 Jaanegui nuubo: Etɨ bu diiboco ɨɨdaasuguubo, nooboro.
Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Foobo ɨɨjoho tollɨro dɨdaasugo, nooboro.

Jesu Icahi Martamɨ Iijafaño.

38 Jaabo Jesu efeehicaubo saacuumivɨ ɨfutuuhi. Jaaboco Marta onoogo iijafaño
gaayɨcɨuhi.
39 Jaago Marta inagoma icauhi Maria onoogoma. Jaago Maria Jesuguiino acasɨɨvuugoro
guubunɨcɨhicaugo Jesu onoonoco.
40 Jaarunaa Marta sihidɨ sinehejeque omoonɨnehejeriro icahicauhi. Jaagoro Jesujaago
asaaugoro diiboco nuuhi: Aivojɨɨbo, ¿nacu daatyɨmetɨhi uuro dudɨcamaainaaca tañago
tɨcovono iicanoco? Tajɨɨba diigoco uco ihamusuqui, noogoro.
41 Jaarunaa Jesu diigoco nuuhi: Marta, Marta, sineheje dudɨcamaajejaagovɨro idiica-
mañо dijeebɨɨ ɨco mɨtahi.
42 Jaarunaa icano sanooro imiyaano. Jaanoco Maria imiyaanoco gaayɨcɨhi mɨɨjoho diigotɨ
udumɨtɨɨcɨjitɨnoco, nooboro.

11

Jesu Jillɨ Jɨɨbuguuhi Moocaanima Mihiimaaqui.
(Mt 6.9-15; 7.7-11)

1 Safoono Jesu Moocaanima iimaauhi samañovɨ. Jaanoco iimivuudɨ saafi ijɨɨbogomɨnaafi
nuuhi: Aivojɨɨbo, mɨɨhaico dɨɨbogo Moocaanima mihiimaaqui Jua ijɨɨbogomɨnaaco
ɨjɨɨbuguubadɨ, nooboro.
2 Jaanegui Jesu nuuhi:
Moocaanima mihiimaajisumi jillɨ meneehica: Moocaani niquejefaño idiicaabo, jaafa
dimomo imino ijeevadɨ ficucafetehi. Jaafa dihaivojɨ saahi.*
3 Mɨɨhaico daacɨ machutaatɨ fafucuvaacɨvɨro.
4 Jaaboro mɨɨhaico mohimitɨco buusu, oono bu mɨɨhai, mɨɨhaico imitɨno omoonɨmoco
toonoco mihimibachubadɨ. Jaaboro mɨɨhaico ɨjɨ ɨnɨsunofaño gañɨɨsudino, nooboro.†
5 Jaaboro ijɨɨbogomɨnaaco nuubo: Jillɨ mohoovɨcɨqui; Amɨɨhaitɨ saafi
inahabonɨmɨnaafima icahi: Jaabo fucufeenevɨ iijajaa ofooboro neetehi: Tañahabo uco
daacɨ mihɨcacɨ, sahɨca icano maahunotɨ.
6 Saafi tañahabo sihɨgotɨ gasehi taajajaago. Jaaruuboco aacɨjiruno achahaneguiiha,
nooboro.
7 Jaanoco diibova jillɨ iimusuuhi fañoojatɨ: Llɨɨvɨ diica; cuhufono guhuga fabaacɨnɨhi,
taseemema mɨcɨgacuuhi. ¿Mɨllɨ bu ɨco agañɨɨvooboro acɨjirahi? nooboro.

---

* **11:2** Sahaamefaño janaanɨcɨ jillɨ ficuumo: Jaafa dijeebɨɨ onoobadɨ eetavocafetehi, jiinɨjehallɨvɨ, oono niquejefaño iicabadɨ, onoonoco. † **11:4** Sahaamefaño janaanɨcɨ jillɨ ficuumo: paryɨ iimitɨnotɨ mɨɨhaico taajasu, onoonoco.

8 Jaanegui amɨihaico neehi: Inahabo iicaneguiiha agañiivonoco imogotɨruubo. Jaaruubo
jillɨ agañiivooboro paryɨ idilluunoco diiboco acɨjiibo siino dillutɨibo iicaqui.
9 Jaanegui amɨihaico neehi: Midilluhachiijɨ amɨihaico Moocaani acɨji. Bu tollɨro migui-
inohachiijɨ mahatyɨmeji. Bu iguhugatɨ mocoova amɨihaico ifaayɨcɨqui.
10 Idilluubo gaayɨcɨfihi. Bu tollɨro iguiinoobo atyɨmefihi. Jaabadɨro guhugatɨ
ocoovaaboco faayɨcɨfiimo.
11 ¿Nacu cajaatyo, caani iseemene maahuco idillusumi fɨne guiisibaco acɨjirahi? ¿Nacu bu
taavaaboco idillusumi fɨne jiinimoco acɨjirahi?
12 ¿Nacu bu iiyɨnoco idillusumi fɨne juuvehuco acɨjiruubo?
13 Jaamo amɨihai mihimitɨrumo, iiminoco amɨihai seemeque mahacɨjirahi. Jaanegui
Moocaani niquejefaño iicaabo Igaijaco acɨji diiboco idillumoco, nooboro.

Jesuco Ɨjɨma Iicaabo Noomo.
(Mt 12.22-30; Mr 3.19-27)

14 Safoono Jesu iimitɨno ɨjɨco gañɨiuhi saafi miyamɨnaafico iimaasutɨibo iicauboco. Jaabo
ihɨjɨ ihiinuunobuunatɨ imiyamɨnaafi iimaacuuhi. Jaaneri sihidɨ miyamɨnaa jabafiituuhi.
15 Jaarunaa saatoho nuuhi: Jaanɨ iimitɨno ɨjɨmɨco gavaracuhicahi, ɨjɨmɨ aivojɨibo Beelzebu
onoobo mityari, noomoro.
16 Jaanotɨ saatoho Jesuco ɨnɨsumo dilluhicauhi sihidɨ ejeevano niquejeonoco.
17 Jaarunaa diito esamaajeque agaajacɨuboro diitoco nuuhi: Saafi aivojɨibo miyamɨnaa
ijeevadɨ saaje udugaacamaaimoro sanomɨro imonɨcasiruva diibo aivojɨ finɨjirahi. Tollɨro
saajaaoto sanomɨro igaicaaucasiruva finɨjirumo.
18 Sabadɨro Satanas iyotomaryo imoonɨcasiruva, ¿mɨillɨ bu imitya gueenene icajirahi? Jillɨ
neehi, ɨjɨmɨ aivojɨibo Beelzebu mityari buhɨ uujoho ɨjɨmɨco agañɨino uco meneeneguiiha.
19 Jaanegui uujoho Beelzebu mityari agañɨihachiijɨ, ¿nacu mɨijoho mityari amɨihai
jɨibogomɨnaa ɨjɨmɨco buhɨ gañɨihicahi? Jaamaño diito amɨihaico gaajasuhi amɨihai
sɨcamañooco mihiimaanoco.
20 Uujoho ɨdɨiboro Moocaani mityari ɨjɨmɨco buhɨ gañɨihicahi. Jaanotɨ magaaja amɨihaivɨ
Moocaani aivojɨ agasecuunoco.
21 Saafi miyamɨnaa sefano añɨjɨnoma iijaco otoomoobo iicasumi ineheje imino icahi.
22 Jaarunaa sifi janaanɨcɨ esefaabo asaaboro diiboco iguiinonɨiboro ihañɨjɨinoco
dumɨtɨicɨhi toonovɨ equehecutehicanoco. Jaadɨ inehejeque ɨicɨiboro sitaama ɨfehi.
23 Jaabadɨ tajaagodɨ iicatɨibo tamɨnaafi, bu tajaagovɨ iigaiyɨicɨtɨibo jillɨro fahɨgovavɨ
gavaracusuhi.

Iimitɨno Ɨjɨ Dojɨcuvɨro Siino Uhuuminɨcɨno.
(Mt 12.43-45)

24 Iimitɨno ɨjɨ miyamɨnaafitɨ ihiinoobo foonɨcɨhi, ifiigaimañehejedɨ ijaguisɨqui gui-
inooboro. Jaaruubo aatyɨmecuutɨsumi esamaaihinɨcɨibo: Dojɨcuvɨro uumiji taajajaago
toojatɨ asaahinɨhɨgovɨ, noobo.
25 Jaabo siino uhuumiibo atyɨmehi miyamɨnaafi jeebɨico iija imino imibachucɨnɨja imino
iguijaacɨnɨbadɨ icaaboco.
26 Jaanegui ofoobo siino ɨcɨtefiibo sahuse juugahusetɨ miimɨsiicɨ ɨdɨino aivo diibo
janaanɨcɨ iimitɨno ɨjɨmɨco. Jaamo paryɨ imiyamɨnaafi jeebɨifaño ɨjɨcafotomoro icafihi.
Jaaneri imiyamɨnaafi itɨconɨ imitɨno iicauno janaanɨcɨ aivo imitɨno minifetefihi.

Miyanotɨro Imo Imo Mɨhicano.

27 Jillɨ Jesu nuunaaca saafigo gaigo miyamɨnaafeenetɨ sefano nuuhi: ¡Imicanɨ icago ɨco
eseemevaugoro ɨco ifiivusuugo! noogoro.
28 Jaaneguiiha Jesu nuuhi: ¡Imi janaanɨcɨ imino Moocaani onoonoco uguubumoro
omoonɨmo! nooboro.

Iimitɨno Miyamɨnaa Sihidɨ Ejeevano Ɨfusuco Dilluhi.
(Mt 12.38-42; Mr 8.12)

29 Jaanaa sihidɨ Jesujaago miyamɨnaa igaivomoro saahicauhi. Jaanegui tɨconɨubo ihi-
imaabo. Jisumio miyamɨnaa aivo imitɨhi. Jaamoro dillumo sihidɨ ejeevano ɨifusuco.
Jaaruno ɨifusurajitɨhi; ɨdɨinoro Moocaani iimaamɨnaafi Jonas ɨifusuta iicaubadɨreji.
30 Jaabo Jonas Ninive cuumi miyamɨnaadi ɨifusubadɨ iicaubadɨ tollɨro uujoho
Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo jisumio miyamɨnaadi ɨifusubadɨ icaji.
31 Ufucu Moocaani, niinoono ajaadufucu jisumio miyamɨnaaco Saba onoocuumi jiinɨjeo
aivojɨgo agañiivogoro diitoco janaanɨcɨ guiinonɨji, diigo aivo tehesirunotɨ Salomon gaajaco
iguubuqui asaaumaño. Jaarunaa jino amɨihaifeeneri Salomon janaanɨcɨ uujoho iicaabo
icahi.

32 Jaabadiro Ninive cuumiminaa niino jaadufucu agañiivomoro jisumio miyaminaaco
guiinoniji. Miiro Ninive cuumiminaa imiticco jeevesuuhi Jonas diitoco Moocaani unuunoco
ijiibuguusumi. Jaabadiro jino Jonas janaanici uujoho iicaabo jino amiihaifeeneri icahi,
nooboro.

Mofi Imitino, Bu Imino Icano.
(Mt 5.15; 6.22-23)

33 ¿Miijoho ciijigai mecuco inifutusumoro otoovohigo ficutatihi, guirihilluguiino? Caamo
mificutahi fañoojavi ijicafotomo iseseeque ihatyimequi.
34 Miiro saafi ihaalliii iimitiibo imino icajitirahi. Jaabadiro saafi ijeebii iimitiibo imi-
husetihi. Jaabo imitinoguiino icaji. Jaanoti Moocaani ijeebiico iimibachuhachiiji imi-
husetejiibo. Moocaani iimogobadi icacujiibo.
35 Jaanegui deesicini: Uujoho imihuseebe, unuuruno dijeebiifaño iimitino icadino.
36 Jaanoti paryi dififaño imino, imitino aivo achahahachiiji, paryi difi imino iifuvusujino
ciijigaimecu ico ifoovori aachiciinibadi, nooboro.

Jesu Fariseomi, Caatiniminaa Icamoco Ɨibauhi.
(Mt 23.1-36; Mr 12.38-40; Lc 20.45-47)

37 Jaabo Jesu ihiimaaunoco iimivuudi, saafi fariseomioobo Jesuco coovauhi iijajaago
imachutequi. Jaanegui Jesu ufuuboro casiivuuhi imachuqui.
38 Jaarunaa ifariseomioobo jabafiituuhi Jesu diito tajiiba onoobadi ihuseque nita-
maaitiibo amachuunoti.
39 Jaarunaa Aivojiibo Jesu nuuhi: Amiihai fariseomi minitihi guirihilluno, butajene
icano allicoro. Jaanoti amiihai, amiihai jeebiifaño gahaficinihi imitino momoonimoro
mananivahicanehejeri.
40 ¡Gaajaticanimo! ¿Jana nacu magaajatihi alliionoco eheetavuubo tolliro fañoonoco ehee-
tavuunoco?
41 Jaanegui amiihai jeebiifaño iicanoti iidaasufiimedi mahaci. Jaadi jari paryi amiihai ifi
imiteji.
42 ¡Ɨdaasucaniji amiihai fariseomi mihicano! Amiihai Moocaanidi fahuseeciti sahaame
mahacihi menta aameti, ruda aameti, paryi basuta mamachufinehejeti icano. Jaarumo
sitaaco imino momoonitihi Moocaanico magaijitihi. Jinooco jeevesutimo fanoocicoro
momoonijirahi.
43 ¡Ɨdaasucaniji amiihai fariseomi mihicano! Sinagogajafaño mufuusumi imiyaano
icaganocoro mihimoyiicifihi. Tolliro jiihaiñofaño imino amiihaico idillunoco mihi-
moyiicifimo.
44 ¡Ɨdaasucaniji amiihai caatiniminaa, fariseomi icamo: Mojeebii imihi, noomoro sitaaco
mabañifiimo! Ciihoji toovono iicahojibadi mihicamo. Jaahojihallidi miyaminaa toojico
gaajatimo toojihallidi iigoniicibadi mihicamo, nooboro.
45 Jaanegui caatiniminaati saafi iimusuuhi: Jiibogominaafi, miihaico eneejiruno tolli
neehi, nooboro.
46 Jaaneguiiha Jesu nuuhi: ¡Ɨdaasucani amiihai caatiniminaa mihicaji! Amiihai sitaaco
bocinoco mifiisesuhicahi miihaiñooba ajaabicitinoco. Jaamoro amiihai jilli usegai sagaibari
mududiiciihicatihi.
47 ¡Ɨdaasucaniji amiihai mihicaji! Moocaani iimaaminaa ciihojinohallico misumesumoro
mihimibachunoco meheetavehicahi amiihai eedeetemihairyo agaicaaumo ciihojinoco.
48 Jaamo tolli momoonimo amiihaihalliviro mijiibeguehi amiihai eedeetemihai
omoooniunofañodi mihicanoco; Miiro diito gaicaauhi. Jaamo ciihojinoco amiihai
meheetavehicahi.
49 Jaanegui Moocaani igaajafeenedi neehi: Galluuji Moocaani iimaaminaa, Moocaani
minisuminaa icamoco. Jaamoti saatohoco gaicaaujimo, saatohoco idaasuno moonijimo.
50 Jaamo jisumio miyaminaaco Moocaani ihiimaaminaa tiijoho jaadaco iciji jiinije ifiivu-
unoti jisumivi iicaumoco diito agaisiraiciumo tiijoho jaadaco,
51 Abel tiijohoti iticoniibo Zacariaco Moocaani iijafaño, Moocaanico ijeecivequi asimico
agaicaaufimañoti iimimecu situvi agaicaaubo tiijohovi nijequeenijiibo. Jaanegui amiihaico
neehi: Jisumio miyaminaaco Moocaani ihiimaaminaaco agaisiraiciumo jaadaco iciji.
52 ¡Ɨdaasucani amiihai mihicaji caatiniminaa! Tuhugari ofoomoro agaajajiruno llaveque
mafaatanimoro mijicafototihi, bu ijicafetejirumoco mijicafutusutihi, nooboro.
53 Jilli Jesu diitoco unuunoma iicamo fariseomi, caatiniminaa icamo sihidi diibojaa
isifiiratuumoro ticovauhi fanoovaco idillumo.
54 Ɨifurumo diiboco siibadi onoonohalliti aivojito imega diibohallivi imitino ijiibeguequi.

12

Uujoho Imihusehi, Noomoro Abañɨfimohallɨvɨ Ɨjɨɨbogono.

1 Jaanaaca aivo sihidɨ miyamɨnaa iigaivuumo ijene quicucasihicauhi. Jaanaa Jesu itɨconɨ ijɨɨbogomɨnaaco nuuhi: Mehesɨcɨnɨ fariseomɨ juurisutaguiijɨ: Imihusehi, noomoro abañɨfinotɨ.
2 Aivo chahano afatanɨcɨnɨno, atyɨmeratɨno iicano. Jaabadɨro chahano otoovono, gaajaratɨno iicano.
3 Jaamaño amɨɨhai fucu cɨvohɨ munuuruno cuuje seseehɨgo guubuvusuji. Jaabadɨro toovono mecufaño guhugaco mafabaacumoro jaabañogayɨ mihiimaaruno, coovano noocafeteji iija nijequetɨ.

¿Mɨɨco Fɨne Mihiguijirahi?
(Mt 10.28-31)

4 Tañahabomɨ, amɨɨhaico neehi: Mihiguijirahana oono miyamɨnaa ifiico agaicaaufimoco. Jaarunobuunatɨ millɨ mɨɨnoco moonɨcujitɨrumo.
5 Jaanotɨ naha ɨdɨɨbocoro mihigui iguijenɨnobuunatɨ tollɨro ijeebɨɨco cɨɨjɨgaifaño agañɨɨjiruubo mityama iicaaboco. Diibocoro mihigui.
6 Mɨɨro sahusedɨmo joomɨco mijeegayɨɨcɨriro manaajenɨcɨhi. Diito iicarumotɨ Moocaani jabajeevetɨhi.
7 Mɨɨro paryɨ amɨɨhai nigaɨ ijeene paryɨ oovocɨnɨcuuhi sajehesari. Jaanegui mihiguijirahana, mɨɨro amɨɨhai sihidɨ joomɨ guiraarumo janaanɨcɨ magaijɨcafetehi.

Miyamɨnaafeenevɨ Jesucristoco: Miyaabo, Onoomo.
(Mt 10.32-33; 12.32; 10.19-20)

8 Amɨɨhaico neehi: Miyamɨnaa ɨmefeenevɨ uco: Miyaabo, onoomoco, uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo tollɨro Moocaani toomomɨnaa ɨmefeenevɨ: Miyaabo, neeji.
9 Jaanotɨ uco utuunamaaimoco tollɨro uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo tuunamaaiji Moocaani toomomɨnaa ɨmefeenevɨ.
10 Tollɨro cajaatyohacho uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubeditɨ imitɨno ihiimaaruno diitoco buusucafetejirahi. Jaanotɨ Moocaani Gaijaditɨ imitɨno ihiimaamoco toono aivo buusurajitɨhi jiijehallɨvɨ, bu ufucu niquejevɨ icano.
11 Amɨɨhaico sinagogajafaño fagomɨnaa aivojɨto icanojaago asatyusumi; ¿Millɨ fɨne iimusuji? ¿Millɨ fɨne neeji? noomoro gaihuɨba mihicadino.
12 Tollɨ mihicasumi Moocaani Gaija jɨɨbegueji millɨ mihiimusujinoco, nooboro.

Sihidɨ Nɨhɨbamɨma Iicaubo.

13 Jaanaa saafi miyamɨnaafeenetɨ Jesuco nuuhi: Jɨɨbogomɨnaafi, tañahaboco dinoo guihirubihɨɨvɨ nehejetɨ uco feenedɨ ihacɨqui, nooboro.
14 Jaarunaa Jesu diiboco nuuhi: ¿Nacu mɨɨjoho uco amɨɨhaihallɨvɨ ficuuhi fagomɨnaatɨ nɨhɨbamɨ dugaacumɨnaafitɨ? nooboro.
15 Siino nuubo: Amɨɨhai ifiico magaihuɨnɨ. Jaamoro sihidɨ sinehejeque mihimoyɨɨcɨdino; Miyamɨnaafi ifi sihidɨ sinehejema iicanotɨ saatɨhi, nooboro.
16 Diitoco jillɨ oovɨcɨubo: Icaubo saafi sihidɨ sinehejema iicaubo. Jaabo ijiinɨjeque abasuuno sihidɨ noovauhi.
17 Jaanoco aatyɨmeuboro esamaaiubo: ¿Millɨ fɨne moonɨji? Chahano aivo tabasuta noovaco ificujiruno,
18 nooboro esamaaihicaubo. Jaadɨ nuubo: Gaajacuuhi omoonɨjinoco. Tamachutanoco ificuhicajaanoco agavaracuuboro siino coojano eetaveji. Jaaboro tojaajefaño paryɨ tabasuta noovataco ficuji paryɨ tañeheje icanoco.
19 Jaaboro tajeebɨɨco neeji: Tajeebɨɨ, sihidɨ sinehejema diicahi ajashutɨno ficabano tɨcovovɨ. Jaanegui daguisɨ, machu, daadu. Jaanoro imo imo diica, nooboro.
20 Jaarunaa diiboco Moocaani nuuhi: Ɨjoho agaajatɨno miyamɨnaafi, jaachiijɨo fucuro guijeveji. Jaanobuuna, ¿mɨɨdiji fɨne toono paryɨ ificuuno? nuubo Moocaani.
21 Jillɨ icafiibo miyamɨnaafi sihidɨ sinehejeque ifiguiiharo ititibanɨɨbo. Jaaruubo Moocaani ɨmefeenevɨ ɨdaasuubo.

Moocaani Iseemeque Teemefiihi.
(Mt 6.25-34)

22 Jaadɨ Jesu ijɨɨbogomɨnaaco nuuhi: Amɨɨhaico neehi, gaihuɨba mihicadino: ¿Jinejeque mamachuji, guijevetɨmo mihicaqui? ¿Jinejeque mɨjɨcafeteji? noomoro gaachehutɨ mehesamaaidino.
23 Mofi machuta, gaachehu icano janaanɨcɨ jaaducafetehi.

24 Memeeci uuhimico abasumoro icitatirumo imachuta iijanoma chaharumo. Jaarumoco Moocaani machutaaco acifihi. Jaamo diito joomi janaaniciví amiihai majaaducafetehi.
25 ¿Nacu cajaatyo fine gaihuiba iicaneri ifiico janaanici medio metro ticovovi caamuvutusujirahi?
26 Jino tihiitiruunoco momooníjitirumo. ¿Collihi sinehejeque mehesamaaimoro gaihuiba mihicahicahi?
27 Eneecau oono deecanoco mihiifiníci, dudicamaaitiruno jaadihunoco eetavotiruno imino ujusinoco. Jaanoti aivojiibo Salomon aivo sihidi jeevano iminoonoma icauruubo toono deecanobadi jeevautihi.
28 Jaabo Moocaani ñaavahu icarunoco imino gaachehuco mijiihacubadi omooniibo safucu jahisi icano sifucu ciijigaifaño mijigasufirunoco. Jaanegui amiihai miyaminaa ajashuno mimiyaavogomo, ¿collihi mimiyaavogotihi? Jaabo ñaavahu janaaníci amiihaico imino jicujiibo?
29 Jaanegui ¿jinejeque mamachuji? ¿Jinejeque mahaduji? noomoro gaihuiba mihicadino.
30 Miiro imiyaavogotimo idiinoro jiiníjeonehejequere guiinefiihi. Jaanoti amiihai Caani niquejefaño iicaabo.* Jaabo gaajacuuhi amiihai paryi tonehejeri mucuujivaachunoco.
31 Jaanegui iticoni Moocaani aivojico miguiino. Jaadi jari paryi tonehejeque bu magaayiciji.

Mubusumijema Niquejefaño Mihicano.
(Mt 6.19-21)

32 Mihiguijirahana amiihai agaijimo amiihai mahajashurahi. Jaarumoco Moocaani ihaivojico aacinoco imeguehi.
33 Amiihai nehejeque manaajemere iidaasumoco mahaci; jilli meheetavo unuucujitino lleegucuco niquejefaño ifinijitinonehejeque mificu tahi nanivaminaa achahahigo amiihai nehejeque deeira ifinisutihigo.
34 Miiro amiihai busumijeene iicahigovi tolliro amiihai jeebii icajirahi.

Mihimibaivomoro Mihicacu.

35 Mihimibaivomoro mihica amiihai ciijigai mecunoco minifutusumoro.
36 Ihaivojiibo ataabatoobo agaseebeque iguhugati ocoovasumiro ifaayicíqui iicojiminaafi otoomoníciba di.
37 Imicani icajimo ihaivojiibo jeecivominaa diiboco toomomovi agasesumi. Miyanotiro amiihaico neehi: Ihaivojiiboro iimibaivooboro diitoco casiihacuji, jaaboro imachutaaco diitoma iifejiibo imachuqui.
38 Jaamovi diibo fucufeenevi, cuujetavi icano toomomovi agasehachiiji imicani icajimo tolli iicano jeecivominaa.
39 Jinooco magaaja iija abajaabo tusumi nanivaminaafi asaanoco igaajaruva cigatiibo teemejiruubo. Jaaboro iijaco faayicisujitiruubo diibo nehejeque nanitiibo iicaqui.
40 Jaaneguiiha amiihai mihimibaivomoro motoomo mehesicinitinaaca uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo siino saaji, nooboro.

Imino Jeecivominaafi, Iimitino Jeecivominaafi Icano.
(Mt 24.45-51)

41 Jaanegui diiboco Pedro dilluuhi: ¿Aivojiibo, jino odoovicino miihaidiro nacu fameediro? nooboro.
42 Jaanegui Aivojiibo nuuhi: Cajaaníhacho ihaivojiibo cojiminaafi imino iicaabo agaajaaboco iijaminaaco otoomooboro machutaaco ihaciqui ificuubo.
43 Imicani icajiibo ihaivojiibo agasesumi imino mooniiboco aatyimevasumi.
44 Miyanotiro amiihaico neehi: Diiboco ihaivojiibo paryi inehejehalliví aivojiiboti ficuji.
45 Jaanoti imitino ijeebiifaño esamaaiboro: Fine tahaivojiibo goovajitino agasene, nooboro saatoho ihaivojiibo jeecivominaaco idaasuno omooniiboro, ticovono amachuuboro, aaduuboro iguiriicavoobo.
46 Jaanaa diibo gaajatinaaca cufucuhacho ihaivojiibo gaseji. Jaaboro diiboco sihidiro ahaamiiboro ficujiibo saatoho iimitimoco omoonibadi iicaqui.
47 Jaanoti ihaivojiibo atajiibanoco gaajacuruubo iimibaivooboro omoonitiibo sihidiro aamicafeteji guiraano.
48 Jaanoti saafi gaajatiibo imitinoco omoonihachiiji miidino aamicafeteji. Miiro Moocaaniti guiraano agaayicihiniiboco, bu guiraajino idilluno. Jaabadiro guiraano ificusuuboco, bu guiraajino idilluno.

---

* **12:30** Moocaani

Jesu Dugaacusumɨnaafi.
(Mt 10.34-36)

49 Uujoho saauhi jiinɨjehallɨvɨ ciɨjɨgaico ɨnɨfutusuvaabo; ¡Imeguehi jisumiro ɨjɨgacuunoco!
50 Nitɨsubadɨ ɨdaasufañodɨhiica nɨsucafeteji. ¡Guiraacani ɨdaasuno icahi toono afatyotɨnohachuta!
51 ¿Nacu fɨne amɨɨhai uco: Jiinɨjehallɨvɨ sajeebɨɨ icaco sɨvaabo, noomoro mehesɨcɨnɨhi? Jaarunaa amɨɨhaico: Chahano, neehi. Jillɨ uujoho miyamɨnaaco dugaacusuhi.
52 Jaamaño jisumitɨro sahusedɨmo sajaaoto iicamo dugaaveji miimɨsiicɨ, saafi icamo miimɨsiicɨhallɨvɨ; bu miimɨsiicɨ, dugaaveji miimɨsiicɨ, saafi icamohallɨvɨ.
53 Caani illima moonɨcasiji, bu illi caanima moonɨcasiji icano. Tollɨro seejɨ illehallɨvɨ, bu ille seejɨhallɨvɨ icano, tollɨro iiyaaja ibaabohallɨvɨ, bu ibaabohallɨvɨ iiyaaja dugaaveji icano, nooboro.

Ificabavanoco Magaajacɨno.
(Mt 16.1-4; Mr 8.11-13)

54 Tollɨro bu Jesu miyamɨnaaco nuuhi: Jimañovɨ Jerusalevɨ oestejaagotɨ niijaba asaasumi mahaigueji meneefihi. Jaabadɨ icafiino.
55 Jaanotɨ surjaagotɨ guibuhuba asaasumi ficabavajino monoonɨcɨhi. Jaabadɨ icafiino.
56 ¡Bañɨfiiramɨnaa! Niquejeguiino iicanoco, jiinɨjehallɨvɨ iicanoco icano magaajarumo. ¿Collɨhiica magaajatɨhi amɨɨhai mihicanoco?

Dimɨnaafima Sajeebɨɨ Minifoto.
(Mt 5.25-26)

57 ¿Collɨhiica amɨɨhairyo mihimibachutɨhi?
58 Saafi ɨɨjoho ɨdɨɨhegueebe dihallɨvɨ aivojɨtoco ɨjɨɨbogotooboma ufuusumi jɨɨhaivɨ diiboma imino diimaa. Jaamɨsiro siino mihimitocasi ɨco dugaacumɨnaafijaa satyediibo. Jaabo dugaacumɨnaafi ɨco sisɨmɨnaafico acɨjirahi. Jaabo isisɨmɨnaafi ɨco cɨvojafaño jɨɨhacujirahi.
59 Jaanegui ɨco neehi: Tahɨgotɨ dihiinejitɨrahi niinojegayɨco adaadutɨnohachuta.

13

Amɨɨhai Imitɨco Mejeevesutɨhachiijɨ Famooro Mifinɨji.

1 Tusumi saatoho Jesujaa asaaumoro diiboco jɨɨbuguumo Pilato Galilea gaifiimɨco agaisiraicɨuboro Moocaanico ijeecɨvequi asimɨco agaisiraicɨumo tɨɨjohoma diito tɨɨjohoco acahɨɨsenɨunoco.
2 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: ¿Jito Galilea gaifiimɨ famoova janaanɨcɨ fɨne iimitɨmaño jillɨ icamo, noomoro fɨne mehesamaaihi?
3 Amɨɨhaico chahano neehi: Tollɨro amɨɨhai, amɨɨhai imitɨco mejeevesutɨhachiijɨ parɨ mifinɨji.
4 ¿Nacu fɨne amɨɨhai joono Siloe torrehacɨ dieciochodɨmohallɨvɨ Jerusalevɨ aacutuuneri iguijeveumotɨ: Fɨne tahɨ iicamo janaanɨcɨ imitɨmo, noomoro mehesamaaihi?
5 Amɨɨhaico chahano neehi: Tollɨro amɨɨhai, amɨɨhai imitɨco mejeevesutɨhachiijɨ parɨ mifinɨji, nooboro.

Higuera Onooho Ɨmohovɨ Ohoovɨcɨno.

6 Jaaboro Jesu jillɨ ohoovɨcɨuboro nuuhi: Saafi miyamɨnaafi ibasutaho Higuerahoma icauhi. Jaahoco meecɨtuubo fɨne noovacuuho nooboro. Jaarunaa noovautɨho.
7 Jaanegui ibasuta toomomɨnaafico nuubo: Meecɨ mificabacɨ, saficaba icano sanohallɨvɨ meecɨvahicarahi. Jaaruubo inoovaco atyɨmetatɨhi. Jaanegui, diillucu; ¿Collɨhi bu toonovɨ onoovatɨho icajirahi? nooboro.
8 Jaarunaa toono toomomɨnaafi diiboco iimusuuhi: Aivojɨɨbo, jaafahi jificaba icaho; ijiinɨjeque seediibo tanusuji.
9 Jaadɨ fɨne jari noovajiho. Jaanotɨ onoovacutɨhachiijɨ jei diillu, nooboro.

Jesu Jaguisɨsumi Iyoobai Iimitɨgoco Buheesuhi.

10 Safoono jaguisɨfucu Jesu sinagogajafaño jɨɨbeguehicauhi.
11 Jaanaa tahɨ icaugo saafigo gaigo dieciocho ficabano tɨcovovɨ iguihuvaugo, iimitɨno ɨjɨ omoonɨuneri iyoobai fañovɨro tejeeveuhi. Jaaneri sanotɨcovoro julleevecutɨgo.
12 Jaagoco Jesu aatyɨmeuboro ocoovauboro nuuhi: Gaigo, diguihuvatɨ buheetecu, nooboro
13 ihuseneque diigohallɨvɨ ficuubo. Jaasumiro diigo sanotɨcovoro ujulleeveugoro tɨcovauhi Moocaanico iimogo.
14 Jaarunaaca sinagogaja aivojɨɨbo Jesu jaguisɨsumi diigoco ubuheesuunoma iicaubo sihidɨ ɨsɨfiiratuuboro miyamɨnaaco nuuhi: Sahuse juugahusetɨ safucu icano icahi mududɨcamaaiqui. Jaasumi masaa amɨɨhaico ibuheesuqui jaguisɨsumi icatɨno, nooboro.

15 Jaanegui Aivojɨɨbo Jesu diiboco iimusuuhi: Bañɨfiiramɨnaa, jaguisɨsumi icarunaaca amɨɨhai joomɨco misinɨɨmoro masatyefihi nɨfaihutɨ mihisuutomo.
16 ¿Jaanegui jaamo Abraham iyaaicɨgaico Satanas guihuvari dieciochodɨno ficabava tɨcovovɨ isisɨhinɨgoco, jaguisɨfucuvɨ iicanegui nacu misinaayujitɨrahi? nooboro.
17 Jillɨ Jesu unuuneri, paryɨ diiboco ɨjɨɨheveumo nucufeveuhi. Jaarunaa saatoho miyamɨnaa imo imo icauhi, Jesu sihidɨ jeevanoco omoonɨnoco aatyɨmeumoro.

Mostaza Tooɨvɨ Ohoovɨcɨno.
(Mt 13.31-32; Mr 4.30-32)

18 Jaaboro Jesu nuuhi: ¿Jinejebadɨ fɨne jeevano Moocaani aivojɨ? ¿Jinejevɨ fɨne oovɨcɨji?
19 Fɨne mostaza noovatabadɨ jeevano. Jaano tooɨco miyamɨnaafi abasuno ujusinoro guiraaho ɨmohotɨ minifetehi. Jaahohaafenevɨ joomɨ agahafomo ihiicunoco eetavehi.

Juurisutaguiijɨvɨ Ohoovɨcɨno.*
(Mt 13.33)

20 Jaadɨ nuubo Jesu: ¿Jinejevɨ oovɨcɨjirahi fɨne Moocaani aivojɨco?
21 Fɨne juurisutaguiijɨco gaigo itacufaño minoocɨ, sano icano ohoovogoro ificuuno paryɨ iitacuco adɨcɨhi, nooboro.

Ijene Jɨɨhai Aamɨjɨ.
(Mt 7.13-14, 21-23)

22 Jaabo Jesu Jerusale cuumijaago ofoobo jɨɨhaivɨ afatyocuumijevɨ jɨɨbogooboro feehicauhi.
23 Jaanaa saafi diiboco dilluuhi: Aivojɨɨbo, ¿naa mɨɨdɨmoro taajaji? nooboro.
Jaanegui nuubo:
24 Miguiino jaamo ijene jɨɨhai aamɨjɨriro† mɨjɨcafetehi. Jaanegui amɨɨhaico neehi: Sihidɨ miyamɨnaa imegueji ɨjɨcafotonoco. Jaarumo jɨcafetejitɨhi.
25 Iija abajaabo agañɨivooboro iguhugaco afabaacunobuuna amɨɨhai jahisi mihicamo, mocoovaji: Aivojɨɨbo, mɨɨhaico faayɨcɨ, noomoro. Jaarunaa diibo amɨɨhaico iimusuji: ¿Mɨɨjoho amɨɨhai? Amɨɨhaico uujoho gaajatɨhi, nooboro.
26 Jaanegui amɨɨhai mɨtɨcovaji diiboco monoomo: Ɨima mɨɨhai mamachuhicauhi, mahaduhicauhi icano tollɨro ɨɨjoho muucuumijefaño dɨɨbeguehicauhi, noomoro.
27 Jaarunaa amɨɨhaico neejiibo: Amɨɨhaico nuucuuhi, amɨɨhaico uujoho gaajatɨhi uuditɨ buhɨgovɨ miminifoto amɨɨhai iimitɨnoco momoonɨfino miyamɨnaa.
28 Jaamo tahɨgo mataacasimoro amɨɨhai igaiñooco mohojɨsuji. Abraham, Isaac, Jacob, paryɨ Moocaani iimaamɨnaa icamo Moocaani aivojɨfaño icamoco maatyɨmemere amɨɨhaico diitotɨ buhɨgovɨ agañɨɨcuumo mihicajimo.
29 Jaanaa tollɨro fahɨgovatɨ miyamɨnaa saaji Moocaani aivojɨfaño acasɨɨvomoro imachuqui.
30 Jaasumi miyamɨnaa jisumi guiinovɨ iicarumotɨ tusumi saatoho sihidɨ ejeevamotɨ minifeteji. Jaanotɨ jisumi sihidɨ jeevano iicarumotɨ saatoho tusumi guiinovɨ minifeteji, nooboro.‡

Jesu Jerusale Cuumihallɨvɨ Taahi.
(Mt 23.37-39)

31 Jaafucu fariseomɨ asaaumoro Jesuco nuuhi: Jinootɨ sihɨ fuucu Herode imeguehi ɨco agaicaaunoco, noomoro.
32 Jaanegui Jesu iimusuuhi: Mofoo, jaamoro toonaamuhuco monoo: Jaachiijɨ, cɨvohogo icano imitɨno ɨjɨmɨco buhɨ gavaracuji, iguihuvamoco buheesuji icano. Jaabo cɨvohogo seseevedɨ imiveji.
33 Jaaruubo ofoohɨgo feeji jaachiijɨ, bu cɨvohogo, bu seseevedɨ icano. Mɨllɨtɨ bu Moocaani iimaamɨnaafi Jerusaletɨ buhɨgovɨ guijevejirahi.
34 Jerusale cuumi, Jerusale cuumi, amɨɨhai Moocaani iimaamɨnaaco magaisiraicɨfiihi, tollɨro Moocaani amɨɨhaijaago jɨɨbogomɨnaaco agalluumoco guiisibaneri mahaamɨfiihicahi. Jaanotɨ uujoho imeguehicahi fahiijɨvaro tuucuumi seemeque tajaagovɨ iigaiyɨɨcɨnoco oono catava iseemeque ijɨjecuguiino ificuunɨcɨbadɨ. Jaarunoco amɨɨhai mihimeguehicatɨhi.
35 Eneecau bu magaaja amɨɨhai iijano jihovonodi fiiveteji. Jino amɨɨhaico neehi: Uco siino mahatyɨmecuujitɨhi jari johono uco: Imicani Aivojɨɨbo momofeenedɨ asaabo, meneejifucu agasetɨnohachuta, nooboro.

---

* **13:19** Levaduraguiijɨvɨ Ohoovɨcɨno. † **13:24** Griego iijɨri: aajashuno guhuga, noono. ‡ **13:30** Griego iijɨri noono: jisumi dojɨcuvɨ iicarumotɨ tusumi saatoho ɨmegavɨ minifeteji. Jaanotɨ jisumi ɨmegavɨ iicarumotɨ saatoho tusumi dojɨcuvɨ minifeteji.

14

Jesu Icɨidɨihallɨvɨ Nɨfaihu Agahafuuboco Buheesuuhi.

1 Safoono jaguisɨsumi Jesu fariseomɨ aivojɨibo iijafaño fuuhi imachuqui. Jaaboco saatoho
fariseomɨ ɨifɨnɨcɨhicauhi.
2 Jaanaa Jesu ɨmega icɨidɨihallɨvɨ nɨfaihu agahafuuneri iguihuvaubo icauhi.
3 Jaanegui Jesu fariseomɨ, Moise tajɨiba jɨibogomɨnaa icamoco dilluuhi: ¿Fɨne jaguisɨsumi
mubuheesujirahi iguihuvaaboco, nacu mubuheesujitɨrahi? nooboro.
4 Jaarunaa diito iimusuutɨhi. Jaanegui iguihuvauboco ɨicɨuboro buheesuuhi. Jaaboro
diiboco agalluuboro
5 ifariseomɨco nuuhi: ¿Cajaatyo fɨne amɨihaitɨ amɨihai jooɨ ifapaajefaño aacotooboco
mɨhɨcijitɨrahi jaguisɨfucu iicaneguiiha? nooboro.
6 Jaarunoco mɨllɨ iimusuutɨmo.

Taabava Jɨibaimojaago Ucuuhuvamo.

7 Jaanaa Jesu ɨifɨnɨcɨnaaca ucuuhuvaumo asaaumo imiyamañejevɨro casɨicamaaihicauhi.
Jaanegui Jesu oovɨcɨfeenedɨ diitoco faguuhi:
8 Saafi ɨco taabava jɨibaimojaago ucuuhuvasumi imiyamañovɨ casɨivedino, fɨne gasejiru-
ubo sifi dijanaanɨcɨ iicaabo.
9 Jaanegui amɨisico ucuuhuvaabo asaaboro ɨco neejirahi: Jahɨgovɨ diica tomañovɨ jaanɨ
icasɨivequi, nooboro. Jaanegui ɨijoho unucufeveebere diito allɨbavɨ feejirahi.
10 Tollɨ icatɨno, ɨco ucuuhuvasumi ofoobo allɨbavɨ casɨivo. Jaachiijɨ fañoojaoobo asaaboro
ɨco neeji: Tañahabo, jahɨ imiyagahallɨvɨ casɨivoto, nooboro. Jillɨtɨ jari imiyaamo amachu-
mofeeneri diicaji, nooboro.
11 Jaabadɨ uujoho mityahi onoobo guiinovɨ ficucafeteji. Jaanotɨ miyaabo icaruubo
mityahi onootɨibo miyaabotɨ ficucafeteji, nooboro.
12 Jaadɨ bu fañoojaooboco nuubo: Jɨibaimofaño machutaaco edeetavusumi
digataavomɨnaacoro, dinahabomɨco, diyotoco, difiitɨno iica ɨnɨhɨbamɨvamoco icano
cuuhuvadino, tollɨro bu diito ɨco coovajirahi. Jaamaño diitoco ocoovano jaadaco
dɨicɨcuujirahi.
13 Tollɨ icatɨno; jɨibaimoco edeetavusumi ɨidaasufiimoco, ifiino imitɨmehejeque,
ɨigotɨmehejeque, aatyɨmetɨmehejeque icamocoro cuuhuva.
14 Jaadɨ jari imo imo diicaji ɨco diito jaadujitɨrahi. Jaaruno jaadaco gaayɨcɨji ufucu jari
iimifiimo siino ubuheetesumi, nooboro.

Iguiraano Jɨibaimovɨ Ohoovɨcɨno.

15 Jillɨ Jesu unuunoco saafi ɨgɨcɨnɨumañotɨ Jesuco nuuhi: Imicani icajiibo Moocaani
aivojɨfaño machutaaco amachuubo, nooboro.
16 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Safoono saafi eetavuuhi machuta jɨibaimoco. Jaaboro
tajɨibauhi sihidɨ miyamɨnaaco icuuhuvaqui.
17 Jaanaa amachucuujino iicacuunegui iicojɨmɨnaafico galluubo, ucuuhuvaumoco
ijɨibeguetequi: Masaacu paryɨ fanooro icacuuhi mamachuqui, nooboro.
18 Jaarunaa famooro tɨcovauhi onoomo; saafi nuuhi: Jaachiijɨro jiinɨjeque naajejehi.
Jaanoco meecɨteji. Jaanegui ɨco neehi: Feejitɨhi, nooboro.
19 Jaanotɨ bu saafi nuuhi: Jaachiijɨro fahuseecɨdɨmo bueymɨco naajejehi. Jaamoco
nɨsuteji. Jaanegui ɨco neehi: Feejitɨhi, nooboro.
20 Jaanotɨ bu saafi nuuhi: Jaachiijɨro atyabaco ɨcɨjehi. Jaanegui ɨco neehi: Feejitɨhi,
nooboro.
21 Jaanegui ijeecɨvomɨnaafi uhuumiuboro ihaivojɨiboco jɨibogovauhi paryɨicɨno. Jaaneri
ihaivojɨibo ɨsɨfiiratuuboro, ijeecɨvomɨnaafico nuubo: Goovano difoo cuumi jɨihaiñeri.
Jaaboro sɨva ɨidaasufiimoco, ifiino iimitɨmehejeque, ɨigotɨmehejeque, aatyɨmetɨmehejeque
icano, nooboro.
22 Jaanobuunatɨ ijeecɨvomɨnaafi nuuhi: Aivojɨibo, onoobadɨ moonɨcuuhi. Jaarunofaño
icanehiica saatoho iicajirumañeje, nooboro.
23 Jaanegui ihaivojɨibo diiboco nuuhi: Siino difoo. Jaaboro buhɨgueeje jɨihaiñofaño
iicamehejeque dɨicɨto taaja igahafequi.
24 Miyanotɨro amɨihaico neehi: Itɨconɨ ucuuhuvarumo tamachutaatɨ ajashuno itɨivejitɨhi,
nooboro.

Cristo Dojɨcutɨ Ofoomo Jillɨ Icaji.

25 Jaanaa Jesu dojɨcutɨ sihidɨ miyamɨnaa feehicauhi. Jaanegui dojɨcuvɨro diitojaa
ɨimeveuboro nuuhi:
26 Saafi tadyojɨcutɨ asaanoco iimogoobo caanico, seejɨco, mogaico, iseemeque, ina-
habomɨco, inagomɨco, bu ifi icarunoco icano ɨjɨihevetɨibo tadyojɨcutɨ saajitɨhi.

27 Tollɨro tamomohallɨtɨ ifiico iguijenɨsunoco iimogotɨɨbo tadyojɨcutɨ saajitɨhi.
28 ¿Nacu amɨɨhaitɨ saafi torrehacɨco eetavonoco iimogoobo itɨconɨ tohacɨ ajaaducafotonoco gaajajiruubo? Diiboma imino ɨɨfetejidɨno iicaruva eetavejiruubo.
29 Jaanotɨ ihɨmahacɨnocoro ɨtɨconɨɨbo inɨhɨbamɨ achahaneguiiha ijeevesuruva tohacɨjeque aatyɨmeme diiboco dejecujirahi:
30 Diibo jino tɨconɨhinɨrahi eetavonoco. Jaaruubo imivehinɨtɨhi, noomoro.
31 Jaabadɨro saafi aivojɨɨbo siijiinɨjeo aivojɨɨboma omoonɨcasijisumi imiyamɨnaa diez mildɨmoma iicaabo. ¿Nacu fɨne veinte mildɨmoma diibojaa asaaboco guiinonɨjirahi?
32 Jaarunaa diiboco sahɨgotɨro iguiinonɨjirunoco agaajaaboro tehesiibaacaro diibojaa jɨɨbogoco galluujiruubo iimitocasiqui.
33 Jaabadɨ cajaanɨhacho amɨɨhaitɨ paryɨ iinoco ejeevesutɨɨbo tadyojɨcutɨ saajitɨhi.

Ɨmuhu Iimo Afatyusumi.
(Mt 5.13; Mr 9.50)
34 Ɨmuhu imihi. Jaarunaa iimo afatyusumi, ¿mɨllɨ bu siino imitejiruno?
35 Jillɨ magañɨɨtacuuhi jiinɨjeguiiha imitɨno, bu abonoguiiha imitɨno icano. Amɨɨhai nohojɨma mɨhicamo muguubu, nooboro.

15

Oveja Ɨmɨtanovɨ Ohoovɨcɨno.
(Mt 18.10-14)
1 Jaanaaca paryɨ impuesto jaadusumɨnaa, paryɨ imitɨmɨnaa icamo saahicauhi diiboco iguubunɨcɨqui.
2 Jaanoma iicamo fariseomɨ, caatɨnɨmɨnaa icamo diibeditɨ imitɨno neehicauhi: Jaanɨ iimitɨmehejequere agaayɨcɨɨboro diitoma machuubo, noomoro.
3 Jaanegui Jesu diitoco jillɨ oovɨcɨuhi:
4 ¿Nacu mɨɨjoho fɨne amɨɨhaitɨ ciendɨno ovejamɨma iicaabo saafi diitotɨ imɨtaruva noventa y nuevedɨmoco sihɨgo iimimañovɨ ificuhinɨɨboro feejitɨrahi iguiinotoobo aatyɨmetɨnohachuta?
5 Jaaboco aatyɨmeebere imo imo ijɨjebaɨhallɨvɨ ficuunɨcɨhi.
6 Jaabo iijajaago agaseebere inahabomɨco, ifiitɨnomɨnaaco icano ocoovaaboro neehi: Uuma imo imo mihica tahoveja ɨmɨtahinɨɨboco atyɨmecuuhi, nooboro.
7 Amɨɨhaico neehi: Tobadɨro niquejefaño iicamo aivo imo imo icanɨcɨhi saafi iimitɨɨbo iimitɨco ejeevesuuboro iicasumi. Jaanotɨ noventa y nuevedɨmo iimitɨma achahamo iicamaño jinejeque bu jeevesujirumo. Jaanegui diito janaanɨcɨvɨ imo imo iicano saafi iimitɨco ejeevesucusumi.

Nɨhɨbajevɨ Ɨmɨtajevɨ Ohoovɨcɨno.
8 ¿Nacu cajaamo gaigo fahuseecɨjeva inɨhɨbamɨ iicanotɨ saje imɨtaruva cuugahuco ɨnɨɨgoro guijaagoro, iminogayɨ guiinejitɨrahi aatyɨmetɨnohachuta?
9 Jaajeque aatyɨmecuudɨ inagomɨ, ifiitɨnomɨnaa icamoco ocoovagoro neehi: Uuma imo imo mihica; atyɨmecuuhi tañɨhɨbaje ɨmɨtahinɨjeque, noogoro.
10 Amɨɨhaico neehi: Tollɨro Moocaani toomomɨnaa sihidɨ imo imo icanɨcɨhi, saafi iimitɨɨbo iimitɨco ejeevesusumi, nooboro.

Inɨhɨbamɨco Sɨcamañovɨ Agañɨɨfifiibovɨ Ohoovɨcɨno.
11 Tollɨro bu Jesu nuuhi: Saafi miimɨsiicɨ iseemene mɨsima icauhi.
12 Jaanaa iguihoobo caanico nuuhi: Guihi, jisumiro uco daacɨ dinehejetɨ ufucu uudi iicajirunoco, nooboro. Jaanegui caani diitɨsima inehejeque diitɨsima dugaacuuhi.
13 Jaanobuunatɨ iguihoobo inehejeque anaajeuboro inɨhɨbamɨco allacaruuhi. Jaaboro toonoma tehesino siijiinɨjevɨ fuuhi. Jahɨgo paryɨ inɨhɨbamɨco iimitɨnovɨ gañɨɨubo.
14 Jaanaaca diibo inɨhɨbamɨco agañɨɨcuunobuunatɨ toojiinɨjevɨ sihidɨ ajeba icauhi. Jaaneri diibo tɨcovauhi sihidɨ ajebari iicaabo.
15 Jaanoma iicaabo dudɨcamaajeque guiinutuubo toojiinɨjeomɨnaafijaago. Jaabo diibo ifaafaimɨco tuumusuuhi.
16 Jaabo ifaafaimɨ machuta imitɨnotɨ imachuqui moonɨhicaurahi. Jaarunaa mɨɨhaiñooba diiboco toonotɨ acɨhicautɨhi.
17 Jaanotɨ esafutuubo: Guihirubi iijafaño sihidɨ idudɨcamaajemɨnaa machuta sihidɨ atyuuvonɨcɨnaaca, uujoho jimañovɨ ajebari nacatehi.
18 Dojɨcuvɨro uumiji guihirubi iijajaago. Jaaboro diiboco neeji: Guihi, Moocaanihallɨvɨ, dihallɨvɨ icano imitɨno moonɨhicahi.
19 Jaanegui uujoho iimitɨmaño diseemenebadɨ icacuutɨhi. Jillɨ didudɨcamaajeebebadɨro uco deesɨcɨnɨcu, nooboro

20 dojɨcuvɨro uumicuubo caani iijajaago.

Jaaboco tehesinotɨro caani aatyɨmeuboro ɨdaasuvuuhi. Jaaboro diibojaago ijinafatyuuboro diiboco ihiibɨcɨtuuboro nɨnɨɨcɨubo.

21 Jaanegui diibo caanico nuuhi: Guihi, Moocaanihallɨvɨ, dihallɨvɨ icano imitɨno moonɨhi. Uujoho iimitɨmaño uco diseemenebadɨ icacuutɨhi, nooboro.

22 Jaarunaa caani nuuhi ijeecɨvomɨnaaco: Goovano iimichehuco mɨhɨcɨmoro diiboco mɨjɨɨhacu. Jaamoro usegaiviicutɨ ihusefa mificu, tɨhaipaajetɨ diiboco mɨjɨɨhacu icano.

23 Jaamoro niivɨgai ɨɨcavaaboco mɨhɨcɨtomoro magaicaau, muduumoro jɨɨbaimoco meheetavequi.

24 Jaanɨ taseemene uchuumucuubo siino ubuheetejirubadɨ iicaneguiiha, ɨmɨtahinɨɨboco siino mahatyɨmeneguiiha, nooboro jɨɨbaimoco eetavuumo.

25 Jaanaaca ihamiyaabo sihɨ ifaguifaño icauhi. Jaabo jaahe asaaubo guubuuhi agaaseme amasivanoco.

26 Jaanegui saafiitɨ icojɨmɨnaafico ocoovauboro dilluubo: ¿Mɨllɨ iicano oono? nooboro.

27 Jaanegui iimusuubo: Dinahabo gasehi. Jaanegui diicaani iniivɨgai ɨɨcavaaboco gaicaausuhi mɨllɨ icatɨɨbo imino agaseneguiiha, nooboro.

28 Jaarunaa diibo ihamiyaabo sihidɨ ɨsɨfiiratuuboro jaahe fuuguutɨɨbo. Jaanegui caani asaauboro diiboco noovauhi jaahe isaaqui.

29 Jaaboro caanico nuubo: Ɨɨro gaajahi sihidɨ ficabano ɨɨma dudɨcamaaihicahi diijɨco gañɨɨtɨɨbo. Jaaruuboco safooba diniivɨmɨtɨ saafiigayɨɨba daacɨtatɨhi, tagataavomɨnaama jɨɨbaimoobaco eheetavejirunaaca.

30 Jaanotɨ jaanɨ daachi dinɨhɨbamɨco iimitɨno gaigoomɨma agañɨɨboro agaseebedi naha diniivɨgai ɨɨcavaaboco gaicaauhi, nooboro.

31 Jaanegui caani nuuhi: Besha, ɨɨjoho fahiijɨvaro uuma diicanɨcɨhi. Jaamaño paryɨ tañeheje diino.

32 Jaanotɨ imino jisumi jɨɨbaimoco meheetavomoro imo imo mihicano, dinahabo uchuumucuubo siino ubuheetejirubadɨ iicaneguiiha, ɨmɨtahinɨɨboco mahatyɨmeneguiiha, nooboro.

16

Iija Toomomɨnaafi Iimitɨɨbovɨ Ohoovɨcɨno.

1 Jaadɨ tollɨro Jesu nuuhi ijɨɨbogomɨnaaco: Icaubo saafi sihidɨ nɨhɨbamɨma iicaubo, guubuuhi iija toomomɨnaafi diibo nehejeque sɨcamañovɨ agañɨɨhicaunoco.

2 Jaanegui ihaivojɨɨbo ocoovauboro diiboco nuuhi: ¿Mɨllɨ iicanoco ɨɨditɨ guubuhi? nooboro didudɨcamaajetɨ paryɨ uco dɨɨbogo. Jisu tadyudɨcamaajemɨnaafitɨ diicacuujitɨhi, nooboro.

3 Jaanegui iija toomomɨnaafi esamaaihicauhi: ¿Mɨllɨ fɨne icaji jisumi tahaivojɨɨbo tadyudɨcamaajetɨ uco agañɨɨdɨ? Sefatɨhi jiinɨjeque eseedijiruubo nucufeguehi sitaaco nɨhɨbamɨco idillunoco.

4 Jaaruubo gaajacuuhi jillɨ saatohoco aamusunotɨ diito uco iijafaño tadyudɨcamaajema achahasumi agaayɨcɨjinoco, nooboro

5 coovaubo saafiiri paryɨ saatoho ihaivojɨɨboco edebeumoco. Jaaboro saafiico dilluubo: ¿Mɨnoodɨno ɨɨjoho tahaivojɨɨboco debehi? nooboro.

6 Jaanegui diibo iimusuuhi: Debehi ciendɨno illuva tyɨgabaje dɨɨrɨbanoco, nooboro. Jaanegui iija toomomɨnaafi nuuhi: Jino didebehaamene, goovano casɨɨvoobo bohonotɨ deetavo cincuentadɨnoro oono aametɨ, nooboro.

7 Jaabadɨro sifiico dilluubo: ¿Jana mɨnoodɨno ɨɨjoho tahaivojɨɨboco debehi? nooboro. Jaanegui diibo nuuhi: Trigoco ciendɨno tɨcovo tiyɨva, nooboro. Jaanegui nuubo: Jino didebehaame, bohaametɨ deetavo ochentadɨno tɨcovo tiyɨvaro, nooboro.

8 Jaanoco ihaivojɨɨbo agaajacɨudɨ nuuhi: Taaja toomomɨnaafi gaajaabo aivono ɨfuuruubo, sitaama imino iicaqui omoonɨnoco. Jiinɨjeo miyamɨnaa gaajahi jiinɨjeonehejeque, miyaavogomɨnaa janaanɨcɨ.

9 Jaanegui amɨɨhaico neehi: Jino iimitɨno jiinɨjeonehejeri gataavomɨnaatɨ mɨhɨcɨ jiinɨjeoneheje ifinɨɨdɨ amɨɨhaico diito ufucu niquejefaño ifinɨjitɨno iijanofaño igaayɨcɨqui.

10 Mɨɨdɨrunoma imino omoonɨɨbo, tollɨro iguiraanoma imino moonɨhi. Jaanotɨ ajashurunoma imitɨno omoonɨɨbo, iguiraanoma tollɨro imitɨno moonɨhi.

11 Jaamaño jino iimitɨno jiinɨjeonehejeri imitɨno momoonɨmoco, ¿mɨɨjoho bu amɨɨhaico imiyaanehejeque acɨjirahi?

12 Jaanotɨ sitaano icarunoco imitɨno momoonɨhicamoco, ¿mɨɨjoho bu amɨɨhaico acɨjirahi amɨɨhaiñotɨro iicaqui?

13 Chahaabo jeecivominaafi miimisiici aivojitisico ejeecivoobo, saafiico ijiihegueebere,
saafiicoro gaijijiruubo. Saafiima imino iicaaboro saafiiditi imitino esamaaijiruubo.
Jaabadiro Moocaani, bu nihibami icanoco sano mejeecivejitirahi, nooboro.
14 Jaanoco fariseomi nihibamima imoyiicminaa iicamaño jilli unuunoco paryi uguubu-
umoro Jesuco dejecuumo.
15 Jaanegui Jesu diito nuuhi: Amiihai miyaminaa imefeenevi iminobadi mihicahi.
Jaarunaa Moocaani amiihai jeebiico gaajahi; miyaminaa sihidi jeevahibadi eesicininoco
Moocaani jiiheguehi.

Moise Tajiiba, Moocaani Aivoji Icano.

16 Siicijeti Moise tajiiba, Moocaani iimaaminaa icano icahicauhi, Jua ifiivutinohachuta.
Toonotiro iimi Moocaani aivoji iiji jiibogocafetehi. Jaamofeenedi famooro sefaciniihi
ijicafetequi.
17 Tihiino niqueje, bu jiinije icano ifinino. Jaano janaanici jeevano tajiibati sasitugayi
afatyejiruno.

Jesu Jiibeguehi Gaigooco Ejeevesunoditi.
(Mt 19.1-12; Mr 10.1-12; Tolliro meeci Rm 7.1-3; 1Co 7.10-16)

18 Saafi miyaminaafi mogaico ejeevesuuboro sifigoco iiciibo iimitinoco eetavehi.
Jaabadiro ejeevesuciniigoco iiciibo iimitinoco eetavehi.

Sihidi Nihibamima Iicaabo, Lazaro Icano.

19 Safoono icaubo saafi sihidi inihibamima iicaubo. Jaabo iminoono gaachehunofaño
jicamaaihicauhi ovosiinoono. Jaaboro fafucuvaaciviro jiibaimoco sihidi ovosiinoono.
Jaanaa tolliro icaubo saafi
20 iidaasuubo sihidi iciinisinoma icaabo baavi giciniihicaubo inihibamima iicaabo
guhugavi.
21 Jaabomaje tuvaveguehicaurahi inihibamima iicaabo machuta usuuvineri. Jaaboco
jicumi asaamoro itujaavonoco nejeecuhicauhi.
22 Jaanofeene iguijeveubomajeque ciiumo. Jaaboco Moocaani toomominaa satyuuhi
icojivi. Jaanaa tolliro bu inihibamima iicaubo guijeveuhi. Jaaboco ciiumo.
23 Jaabo inihibamima iicaubo idaasuno icahicauhi iguijeveme iicafihigo. Jaabo tahigoti
caamoco emeeciubo atyimeuhi Abrahamco Lazaro iicojiri icaaboma.
24 Jaanegui coovadiivuubo: Guihi Abraham, uco didaasugo. Jaaboro Lazaroco
tajiiba ofooboro ihusegai nijequeque nifaihufaño amatyusuuboro tañejeba nijequeque
isiicusuvaqui. Jino ciijigaifaño sihidi idaasuno icahi, nooboro.
25 Jaarunaa diiboco Abraham nuuhi: Taseemene, desafoto jiinijehalliri idiicahinisumi
imino diicahinihi. Jaanoti Lazaro idaasuno icauhi. Jaaruubo jisumi juuga jacusuciniihi.
Jaanoti iijoho idaasuno diicahi.
26 Jaanomaryo bu amiihai miihaiti sicaisitu oonaagonovi mihicahi. Jaamaño juugati tahi
efeejirumo. ¿Milli bu feejirahi tahigotioto? ¿Milli bu juugavi fatyejirahi? nooboro.
27 Jaanegui inihibamima iicaubo nuuhi: Jaaneguiiha taca Guihi Abraham, ico neehi:
Jaabo Lazaroco galluuhi guihirubi iijajaago,
28 ofooboro sahusedimo tañahabomico ijiibeguetequi. Jaanoti juuga jino iidaasumañovi
tolliro saadimo, nooboro.
29 Jaaruuboco Abraham nuuhi: Diitoma icano Moise acaatiniuhaamene, Moocaani
iimaaminaa acaatiniuhaamene. Jaanoco iguubuqui, nooboro.
30 Jaanegui inihibamima iicaubo nuuhi: Jiihi, guihi Abraham, jaarunaa saatoho iguijeve-
cuumoti diitoco ijiibogoturuva iimitico jeevesujirumo, nooboro.
31 Jaarunaa Abraham diiboco nuuhi: Moise, Moocaani iimaaminaa icamoco ugu-
ubutihachiiji, tolliro bu saatoho iguijevecuumoti ifuuruva guubujitirumo, nooboro.

17

Iimitinofaño Agañiisujiruno Ñihicu.
(Mt 18.6-7, 21-22; Mr 9.42)

1 Jaadi Jesu nuuhi ijiibogominaaco: Icamo iimitino, miyaminaaco imitinofaño
agañiisuno. Jaarunaa idaasucani icajiibo sitaaco imitinofaño agañiisuubo.
2 Imijiruno diiboco guiisibatyigabari icodaaheti muduujeniimoro muuaifaño magañiino.
Jaano janaanici idaasuno icajiruubo seemeneque imitinofaño agañiisuubo.
3 Mehesicini amiihai nahabo amiihaico imitino omoonihachiiji diiboco mihiiba. Jaabo
iimitico ejeevesuhachiiji diiboma mihimibachucasi.

4 Safucuro sahuse juugahuseti mifooci icano imitino omooniiboro, bu tonoodifovaro
dijaa asaaboro siino tolli icacuujitihi onoohachiiji, imino diiboma mihimibachucasi,
nooboro.

Miyaavogo Mitya.

5 Jaanegui iminisuminaa Aivojiibo Jesuco nuuhi: Miihaico daamusu janaanici
mimiyaaveguequi, noomoro.
6 Jaanegui Aivojiibo Jesu diitoco nuuhi: Amiihai miyaavogo mostaza noovata toogaidino
iicahachiiji jiho sicomor onoohoco meneejirahi: Jinooti gaijuuvoho muuaifeenevi
dulleevete munuuruva, amiihaico tooho: Jii, neejirahi.

Jeecivominaafi Omoonifino.

7 Amiihaiti cajaaninhacho ijeecivominaafima iicaruva ududicamaaihicaabo faguifañoti
agaseebeque: ¿Nacu saacu, casiivoobo, machucu, meneejirahi?
8 Cha, tolli icatino. Fine meneejirahi: Tamachutaaco deetavoobo uco dihaivojiiboco
deecivo machuqui, aduqui icano. Jaadi jari iijoho machuji, daaduji icano, meneejirahi.
9 ¿Nacu dijeecivominaafico atajiibanoco eetavonohallivi graciaco daacijirahi? Tolli
icatino.
10 Tolliro amiihai Moocaani atajiibanoco mihimivucuudi monoo: Jilli miihai mihiifono
jeecivominaa jilli atajiibanocoro meheetavomaño, nooboro.

Jesu Buheesuhi Fahuseecidimoco Foojohoma Iicamoco.

11 Jesu Jerusalejaago ufuubo fatyuuhi Samaria jiinije, Galilea jiinije icanofeenedi.
12 Jaabo toojiinijeocuumi saacuumivi iifutuubojaago saaumo fahuseeci gaifiimi foojo-
homa iicaumo. Jaarumo diiboti tehesino ujulleecamaaivaumoro sefano nuumo:
13 Jesu jiibogominaafi, miihaico didaasugo, noomoro.
14 Jaamoco Jesu aatyimeuboro nuubo: Mofoomoro sacerdotemico mihifusuto, nooboro.
Jaanegui ufuumoti jiihaivi ifoojoho buuhi.
15 Jaanegui saafi ubuheecuunoma iicaubo dojicuviro uumiubo Moocaanico imooboro
sefano.
16 Jaaboro Jesuguiino ememuiivuuboro jiinijehallivi javuvuubo graciaco ihaciqui.
Jaabou Samaria jiinijeoobo.
17 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: ¿Nacu famooro fahuseecidimo mubuheetihi? ¿Cuuca nacu
saatoho nuevedimo?
18 ¿Jaani idiiboro siicuumioobo uumihi Moocaanico iimequi? nooboro.
19 Ifoojohoma iicauboco nuubo: Gañiivoobo, fuucu; imiyaavogomaño buheetecuuhi,
nooboro.

Milli Fine Moocaani Aivoji Gaseji.
(Mt 24.23-28, 36-41)

20 Jaanaa fariseomi Jesuco dilluuhi: ¿Cusumi Moocaani aivoji gaseji? noomoro.
Jaanegui diibo iimusuuhi: Moocaani aivoji agasene siinoco mahatyimenicinobadi jee-
vatino.
21 Juu icacuuno, jahi icacuuno noorajitino, Moocaani aivoji amiihaifeeneri icacuuhi,
nooboro.
22 Ijiibogominaaco nuubo: Ufucu amiihai mihimegueji mahatyimeneque
Miyaminaafibadi Ifiivuubo fucuti. Jaarumo mahatyimejitihi.
23 Jaasumi amiihaico saatoho neeji: Juu icacuuno, jahi icacuuno, noomoro. Diito dojicuti
mefeedino.
24 Uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo asaajino jilli jeevaji: Oono sisi niquejeguiinodi
saanaagojeti siinaagojevi anamebaniciibadi.
25 Jaaruubo iticoni sihidi idaasuno icaji, jisumiomiyaminaa uco jiiheveji icano.
26 Miiro johono Noe iicausumi iicaubadi icajino uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo
asaajino imega.
27 Miiro miyaminaa machuhicaumo, aduhicaumo, taabavahicaumo, iseemeque
tajenihicaumo icano. Jaanaaca Noemi imeenegafaño jicafutuuhi. Jaanaaca sihidi niija
aaiguuneri paryi saatoho guijeveuhi.
28 Jaabadiro bu Lot onoobo iicausumi icauno machuhicaumo, aduhicaumo, naajecasihi-
caumo, basuhicaumo, iijanoco eetavehicaumo icano.
29 Jaanaaca Lot Sodoma cuumiti ufuunobuunati niquejefañoti aifuuno ciijigaima guiisi-
bano ijigauno. Jaaneri paryi tuucuumi miyaminaa guijeveuhi.
30 Tollireji uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo ajafeveedi.
31 Tusumi saatoho iijahalliri mihicahachiiji miniitomoro iijafañoti amiihai nehejeque
mihicitedino. Jaanoti saatoho buhigo mihicahachiiji amiihai iijajaago muhuumidino.

32 Lot taabati mehesafoto.
33 Miiro ifiico idaasuno omooninoti ataajasugoobo ifiico mitasuji. Jaanoti ifiico
Moocaanijaagodi imitasuubo ifiico taajasuji.
34 Amiihaico neehi: Tufucu miitooci saabafaño cigaji. Jaamisiti saafi imiyaavogotiibo
satyocafeteji diiboco sihidi jeevano idaasuno imooniqui. Jaanoti saafi imiyaavogoobo
coovovacafeteji.
35 Bu miimifeeci gaigoomife sano garyiihañiji. Jaamifeti saafigo imiyaaveguehicatigo
icicafeteji diigoco sihidi jeevano idaasuno imooniqui. Jaanoti saafigo imiyaaveguehicago
jeevesucafeteji.
36 Bu miimisiici buhigo icaji. Jaamisiti saafi icicafeteji. Jaanoti saafi jeevesucafeteji,
nooboro.*
37 Jaanoco uguubuumoro diiboco dilluumo: ¿Aivojiibo, conoovi fine tolli icajino?
noomoro.
Jaanegui diibo nuuhi: Tuucita iicahigo añimi igaivefihi, nooboro. Jaabadi niino jaadusu-
fucusumi imiyaavogotimoco idaasuno ifeteji.

18

Iimitino Fagominaafivi Ohoovicino.
1 Jesu oovicíuhi Moocaanima ihiimaamo quehecuno iicaqui.
2 Diitoco nuubo: Saacuumivi icaubo saafi fagominaafi Moocaanico iñihicuguutiibo.
Tolliro miihaiñoobaco gaijihicautiibo.
3 Jaacuumivi tolliro fibaijigo icauhi. Jaago saicino diibojaa feehicauhi iminaafima imitino
iicahicaunoco diigoma iimibachuqui.
4 Saicino diibo diigo unuurunoco: Jii, neehicautiibo. Jaanofeene esafutuuboro nuubo:
Moocaanico ñihicugotihi, miihaiñoobaco gaijitihi icano.
5 Jaarunaa jaamo fibaijigo asaagoro gañuhusuno uco moonihicahi. Jaanegui diigohalliti
icaji siino saicino saacuutigo iicaqui tajeebiico uco niji niji moonidigo, nooboro.
6 Jaanoco Aivojiibo Jesu nuuhi: Jilli nuubo iimitino fagominaafi.
7 ¿Nacu jaabadi Moocaani iicimo diibovi iidaasuvomo fucuhachuta, cuujehachuta icano
idilluruva diitohalliti Moocaani icajitiruubo? ¿Nacu fine diitoco tuumusujiruubo?
8 Amiihaico neehi: Tuumusutiibo diitoco goovano amusujiruubo ¿Nacu fine uujoho
Miyaminaafibadi Ifiivuubo siino jiinijevi asaadi fine miyaavogoco atyimeji? nooboro.

Fariseomioobo, Impuesto Jaadusuminaafi Icanovi Ohoovicino.
9 Saatoho: Miihai aivo miyaamo, noomoro sitaaco itiisuhicaunoma iicaubo jilli
ohoovicíuboro nuubo:
10 Safoono miimisiici gaifiimisi templojafaño fuuhi Moocaanima iimaaqui. Saafiu
fariseomioobo. Jaanotiu saafi impuesto jaadusuminaafi.
11 Jaanaaca ifariseomioobo julleeciniiboro Moocaanima ihiimaaubo jilli neehicauhi:
Moocaani ico imehi saatoho iicabadi uujoho nanivaminaafi icatihi, sitaaco imitino
moonitatihi, gaigoomima icatatihi, jaani impuesto jaadusuminaafibadi icatihi,
12 sajaguisivi mifooci machutiibo icafihi, uujoho pary agaananoti fahuseeciti sano ico
acifihi, nuuruubo, nooboro.
13 Jaanoti jilli impuesto jaadusuminaafi tehesino icahicauhi caamo niquejejaagoco
meecitiibo, jilli iciidii ticovoco aamihicaubo nooboro: Moocaani uujoho imitiminaafi uco
didaasugo, nooboro.
14 Jaanoti amiihaico neehi: Jaani impuesto jaadusuminaafi iijajaa fuuhi ijeebii imicuubo.
Jaanoti fariseomiooboco Moocaani gaayiciutihi. Jilli iicamaño: Uujoho sihidi jeevahi,
onoono guiinovi ficucafeteji. Jaanoti: Sihidi jeevahi, onootiiboco sihidi jeevasujiibo,
nooboro.

Jesu Seemeque Imino Onoono.
(Mt 19.13-15; Mr 10.13-16)
15 Tolliro bu seemegayimico Jesujaa sivahicaumo diitoco idudiiciqui. Jaanoco
ijiibogominaa aatyimeumoro isivaumoco iibahicaumo.
16 Jaanegui Jesu diitoco ocoovauboro nuuhi: Jaafa tajaa seeme saahi: Mefeedino,
meneejirahana. Diitobadi iicamedi Moocaani aivoji icahi.
17 Miyanotiro amiihaico neehi: Moocaani aivojico seemene iicabadi agaayicitiibo, tahi
ufucu feejitihi, nooboro.

Sihidi Inihibamima Iicaabo Jesuma Iimaahi.
(Mt 19.16-30; Mr 10.17-31)

* **17:36** Sahaamefaño toversiculoco ficuutimo.

18 Jaanaa saafi aivojɨɨbo Jesuco dilluuhi: Idiimiibo Jɨɨbogomɨnaafi, ¿mɨllɨ fɨne moonɨji
ifinɨjitɨno fiivoma icaqui? nooboro.
19 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: ¿Mɨllɨtɨ: Jaabo uco iimiibo, neehi? Ɨdɨɨboro saafiiro iimiibo
Moocaani.
20 ¿Nacu gaajahi Moocaani tajɨɨbaco? Sifigotɨ taabavadino, guijenɨdino, nanivadino,
sitaaditɨ sɨcamañooco dɨɨbeguedino, diicaani, diiseejɨ icamɨsico gaijɨ, nooboro.
21 Jaanegui diibo nuuhi: Seemenetɨro uujoho paryɨ tollɨ moonɨfihi, nooboro.
22 Jaanoco uguubuuboro diiboco Jesu nuuhi: Icanehiica sano dihɨmega; Foobo dinehe-
jeque paryɨ naajete. Jaaboro inɨhɨbamɨco ɨdaasumoco daacɨ. Jaadɨ jari niquejefaño sihidɨ
dinehejema diicaji. Jaaboro tadyojɨcutɨ disaa, nooboro.
23 Jillɨ diiboco unuuneri sihidɨ ɨdaasuvuubo sihidɨ inɨhɨbamɨma iicaumaño.
24 Diibo ɨɨdaasuvuunoco Jesu aatyɨmeuboro nuuhi: Aivo jeedɨ tɨhɨɨno sihidɨ inɨhɨbamɨma
iicamo Moocaani aivojɨfaño ofoono.
25 Tɨhɨɨjitɨruno camello januutu ojɨri afatyono. Jaanotɨ sihidɨ jeevano sihidɨ inɨhɨbamɨma
iicaabo Moocaani aivojɨfaño ofoono.
26 Jaanoco uguubuumo nuuhi: ¿Jaanegui cajaatyo fɨne taajajirahi? noomoro.
27 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Miyamɨnaadi ɨtɨhɨɨno Moocaanidi tɨhɨɨtɨhi, nooboro.
28 Jaanegui Pedro diiboco nuuhi: Aivojɨɨbo mɨɨhai paryɨ monehejeque mejeevesumoro
ɨɨma mɨhɨguehi, nooboro.
29 Jaanegui Jesu nuuhi: Miyanotɨ amɨɨhaico neehi: Cajaatyohacho iijaco, caanimɨco,
inahabomɨco, mogaico, iseemeque icano
30 Moocaani aivojɨguiinodɨ ejeevesumo jiijehallɨvɨ janaanɨcɨ gaayɨcɨji. Tollɨro ufucu
niquejefaño ifinɨjitɨno fiivoma icajimo, nooboro.

Siino Jesu Iguijevejinoco Jɨɨbeguehi.
(Mt 20.17-19; Mr 10.32-34)

31 Jaadɨ Jesu fahuseecɨ siino miimɨsiicɨ icano icamoco ijɨɨbogomɨnaaco ijeevadɨ
ocoovauboro nuuhi: Jisumi Jerusalejaago mefeehi paryɨ Moocaani iimaamɨnaa uujoho
Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubeditɨ acaatɨnɨunobadɨ iicaqui.
32 Jaaboco uco sihɨgo miyamɨnaaco acɨjimo. Jaamoro uco dejecujimo imitɨno onoomoro
jɨɨrebamaaijimo,
33 ahaamɨmoro, guijenɨjimo. Jaaruubo mifucucɨ, safucu icanobuunatɨ guijevefeenetɨ
siino buheeteji, nooboro.
34 Jaarunoco diito ajashuno gaajautɨhi jinejetɨ unuunoco diitedi toovono iicaumaño.

Jesu Jerico Cuumiri Iicaubo Aatyɨmetɨɨboco Buheesuhi.
(Mt 20.29-34; Mr 10.46-52)

35 Jaanaa Jesu Jerico cuumitɨ fiitɨcuunaa saafi aatyɨmetɨɨbo jɨɨhaijɨniri gɨcɨnɨuhi
nɨhɨbamɨco idilluubo.
36 Jaanaa sihidɨ miyamɨnaa ofoomoco uguubuuboro dilluubo: ¿Mɨllɨ iicano? nooboro.
37 Jaanegui nuumo: Jesu Nazareoobo feehi, noomoro.
38 Jaanegui sefano coovadiivuubo: ¡David Iyaachi, Jesu, uco dɨdaasugo! nooboro.
39 Jaarunaa ɨmegavɨ ufuumo diiboco ɨɨbauhi illɨɨvequi, noomoro. Jaarunaa janaanɨcɨvɨro
coovadiivuubo: ¡David Iyaachi, uco dɨdaasugo! nooboro.
40 Jaanegui Jesu ujulleeveuboro tajɨɨbauhi diiboco ihɨcɨtequi. Jaanegui ɨɨcɨjeuboco Jesu
nuuhi:
41 ¿Mɨllɨ ɨco omoonɨnoco diimeguehi? nooboro.
Jaanegui aatyɨmeutɨɨbo nuuhi: Aivojɨɨbo, aatyɨmeneque imeguehi, nooboro.
42 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: ¡Jii, daatyɨme! Imiyaavogomaño buheesucafetehi,
nooboro.
43 Jaasumiro diibo atyɨmeuhi. Jaaboro Jesu dojɨcutɨ fuubo Moocaanico imooboro.
Jaanoco aatyɨmeumo paryɨ miyamɨnaa Moocaanico imehicauhi.

19

Zaqueo.

1 Jaadɨ Jesu Jerico cuumifeenedɨ fuuhi.
2 Jaacuumifaño icaubo Zaqueo onoobo impuesto jaadusumɨnaa aivojɨɨbo.
3 Jaabo Zaqueo Jesuco imuguuhi aatyɨmeneque. Jaaruubo atyɨmehicautɨhi baareebegayɨ
iicamaño, sihidɨ miyamɨnaa iicauneri icano.
4 Jaanoma iicaubo ɨmegavɨ ijinafatyuuboro ɨmoho sicomor onoohori caamo fuubo Jesu
afatyujino fiitɨno iicauheri toohotɨ diiboco ihatyɨmequi.
5 Jaanaa Jesu toonodɨ afatyuubo caamoco emeecɨuboro diiboco nuuhi: Zaqueo, goovano
tahɨgotɨ niito jaachiijɨ diijafaño ɨfeteji, nooboro.

6 Jaanegui Zaqueo goovano iniituuboro imo imo Jesuco gaayicıubo.
7 Jaanoco paryı aatyımeumoro imitıno neehicaumo: Imitımınaafi iijafaño Jesu ıfetehi, noomoro.
8 Jaanegui Zaqueo ujulleeveuboro Jesuco nuuhi: Meecı Aivojııbo, tañehejetı feenedı ııdaasufiimoco acıji. Jaanotı saatehedıtı abañııboro ananihicahachiijı, igueenemehejedıno tıcovovı janaanıcı acıji, nooboro.
9 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Jiijaavı jaachiijı taajasu gasehi jaanı tollıro Abraham iyaachi iicamaño.
10 Uujoho Miyamınaafibadı Ifiivuubo saahi imıtahinımoco iguiinooboro taajasuqui, nooboro.

Fahuseecıdıno Nıhıbajenevı Ohoovıcıno.

11 Jaamo miyamınaa Jesu jillı onoonoco guubunıcıhicaumo. Jaanegui jillı oovıcıubo Jerusaletı ifiitıcuuneguiiha. Jaanaa diito esamaaihicauhi: Fıne jisumiro Moocaani aivojı gaseji, noomoro.
12 Jaanegui diitoco nuubo: Safoono icaubo saafi gaifi iyotobadı obocıfiibo. Jaabo fuuhi tehesino siijiinıjevı tahı diiboco aivojııbotı ificuudı dojıcuvıro ihuumiqui, aivojııbotı iicaqui.
13 Jaabo ifuucuquiro fahuseecıdımoco ijeecıvomınaaco coovaubo. Jaaboro diitoco acıubo nıhıbajene sihidı ijaada iicanoco. Jaamoco nuubo: Naajeteque meheetavo jino nıhıbamıri ofoobo agasenehachuta, nooboro.
14 Jaaruuboco ijiinıje miyamınaa jııheguehicauhi. Jaamoro diibo dojıcutı saatohoma jııbogoco galluumo: Mihimogotıhi diibo mohaivojııbotı iicanoco, noomoro.
15 Jaarunaaca diiboco aivojııbotı ficuumo. Jaadı diibo siino ijiinıjevı uumiubo. Jaadı cuuhuvaubo ijeecıvomınaaco nıhıbamıco aacıumoco mınoodıno agaanacuunoco igaajaqui.
16 Jaanegui ıtıconıoobo asaauboro diiboco nuuhi: Aivojııbo, dinıhıbamı fahuseecıdıno janaanıcı gaanacuuhi, nooboro.
17 Jaanegui ihaivojııbo diiboco nuuhi: Aivo imino, ııjoho aivo iimino jeecıvomınaafi ajashurunohallıvı imino omoonımaño ıco fahuseecı cuumivahallıvı aivojııbotı ficuji, nooboro.
18 Jaanaa saafi asaauboro nuuhi: Aivojııbo, dinıhıbamı sahusedıno janaanıcı gaanahi, nooboro.
19 Jaaboco tollıro iimusuubo: Ɨıjoho sahuse cuumivahallıvı aivojııbotı diicaji, nooboro.
20 Jaanaa sifi asaauboro nuuhi: Aivojııbo, jino dinıhıbamı filluchehufaño ificuhinıno;
21 Ɨco ñıhicuguehi sihidı edeevaneguiiha. Jaabo ııjoho ificutımañotı dııcıhi abasutırumañotı inoovataco dııcıhi, nooboro.
22 Jaanegui ihaivojııbo diiboco nuuhi: Imitıno jeecıvomınaafi dihiimaatıro ıco moonıji, ııro gaajacuuhi uujoho sihidı ejeevaaboro ificuutımañotı ııcınoco abasutımañotı onoovasunoco.
23 Jaanegui, ¿collıhi jana tañıhıbamıco bancojafaño ficuuhinıtıhi uujoho uhuumiibo tañıhıbamı agaananoco fanooro agaayıcıjirunaaca? nooboro.
24 Iicojıri iicaumoco nuubo: Diibedıtı inıhıbamıco mudumıtııcı. Jaamoro fahuseecıdınoma iicaaboco mahacı, nooboro.
25 Jaarunaa diito diiboco nuuhi: Aivojııbo, diiboma fahuseecıdıno icacuuno, noomoro.
26 Jaarunaaca ihaivojııbo diitoco nuuhi: Amııhaico neehi: Iicanoma iicaaboco siino janaanıcı acıji. Jaanotı iinoma achahaabotı paryı iicarunogayıco dumıtııcıji.
27 Jaanotı uujoho aivojııbotı iicanoco iimeguehinıtımo tamınaaco juuga mısıvamoro tahımefeenevı magaisiraicı, nooboro.

Jesu Jerusale Cuumifaño Jıcafetehi.
(Mt 21.1-11; Mr 11.1-11; Jn 12.12-19)

28 Jillı unuunobuunatı Jesu fuuhi Jerusale cuumijaago.
29 Jaabo Betfaje, Betania icano cuumınotı fiitıcuunaaca tollıro Olivohono iicagajı fiitıno iicacuudı miimısıicı ijııbogomınaatısıtı agalluuboro nuuhi:
30 Mofoo joono ifiitıcuumijaago. Jaamısi tuucuumivı mıhıfotomısi mahatyımeji burrogayı duujecınııboco mııhaiñooba diiberi ııgotııboco. Jaaboco misinaayumısiro mısıva.
31 Amıısico cajaatyohacho: ¿Collıhi momoonıhi? onoohachiijı, monoo: Mohaivojııbo eneeneguiiha, noomısiro.
32 Jaanegui diitısi ufuumısi atyımeteuhi paryı Jesu unuubadı.
33 Jaamısi iburrogayıco sinıumısico abajato nuuhi: ¿Collıhi moburroco misinııhi? noomoro.
34 Jaanegui diitısi nuuhi: Mohaivojııbo eneeneguiiha, noomısiro.
35 Jaadı diiboco Jesujaago asatyuudı igaachehunoco iburrohallıvı ificuumoro Jesuco diibohallıvı casııhacuumo.

36 Jesu diiberi ofoobo ɨmega igaachehunoco jeebumoro feehicaumo jɨɨhaifañoo.
37 Jaabo Olivohono iicagajɨri guiino niituunaaca, paryɨɨcɨno miyaavogomɨnaa di-
ibo dojɨcutɨ ufuumo tɨcovauhi sefano onoomo Moocaanico iimomo sihidɨ ejeevanoco
aatyɨmeunoma iicamo
38 neehicaumo: ¡Imicani Aivojɨɨbo, Mohaivojɨɨbo memeri asaabo! ¡Niquejefañoo sajeebɨɨ!
¡Moocaanico mihimo! noomoro.
39 Jaanegui saatoho fariseomɨ diitofañoo iicaumo nuuhi: Jɨɨbogomɨnaafi, didojɨcutɨ
asaamoco dɨɨba, noomoro.
40 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Amɨɨhaico neehi diito illɨɨvuruva guiisibano coovadiina-
maaijirahi, nooboro.
41 Jaabo Jerusale ifiitɨcuunoco aatyɨmeuboro tuucuumihallɨvɨ taaubo:
42 Ɨɨjoho jaachiijɨ difucuvɨ ɨco sajeebɨɨco aacɨjirunoco gaajaruva sajeebɨɨ diicajirahi.
Jaaruno ɨɨdi otoovomañoo daatyɨmetɨhi.
43 Safucu ɨɨdi ɨdaasufucu gaseji dimɨnaa dihallɨdɨ emecuvejifucu dihallɨdɨ emecuvomoro
fahɨgovatɨ ɨco moonɨji,
44 ɨco jiinɨjehallɨvɨ agañɨɨmoro dimiyamɨnaaco gaisiraicɨjimo. Jaamoro sababa dihallɨvɨ
guiisibaco jeevesujitɨmo, Moocaani ɨco abaavafucuco agaajacɨtɨmañoo, nooboro.

Jesu Templojaco Imibachuuhi.
(Mt 21.12-17; Mr 11.15-19; Jn 2.13-22)

45 Jaaboro Jesu templojafañoo ufuuboro tɨcovaubo toojafañoo anaajemeque isivɨ
agañɨɨubo.
46 Jaaboro diitoco nuubo: Caatɨnɨhaamefañoo jillɨ noono: Taaja Moocaanima iimaajareji,
noono. Jaarujaco amɨɨhai nanivamɨnaa iijatɨro miminiiyuhi, nooboro.
47 Jaabo Jesu fafucuvaacɨvɨro miyamɨnaaco templojafañoo jɨɨbogooboro icahicauhi.
Jaarunaa sacerdotemɨ aivojɨto, caatɨnɨmɨnaa, tuucuumi aivojɨto ɨcamo diiboco iguijenɨqui
ituma ɨfehicauhi.
48 Jaarumo toonohallɨtɨ omoonɨjirunoco atyɨmehicautɨmo paryɨ miyamɨnaa diibo
onoonoco uguubunɨcɨmo iicaumañoo.

20

Jesu Mitya Iijɨ.
(Mt 21.23-27; Mr 11.27-33)

1 Safoono Jesu templojafañoo icaubo miyamɨnaaco taajasubogoco ɨjɨɨbogoobo. Jaanaa
gaseumo sacerdotemɨ aivojɨto, caatɨnɨmɨnaa, quillahuto icamo.
2 Jaamoro diiboco dilluumo: Mɨɨhaico dɨɨbogo, ¿mɨɨjoho iijɨtɨ jillɨ moonɨhi; mɨɨjoho ɨco
eneeneguiiha? noomoro.
3 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Uujoho tollɨro amɨɨhaico dilluji, uco mihiimusu:
4 ¿Nacu, mɨɨjoho Juaco tajɨɨbauhi miyamɨnaaco initɨqui? ¿Moocaani, nacu miyamɨnaa?
nooboro.
5 Jaarunaa diito sanomɨro noocasihicauhi: ¿Mɨlli fɨne meneeji? Moocaani tajɨɨbari
munuuruva du: ¿Collɨhi jaanoco mimiyaavogotɨhi? mɨɨhaico neejiruubo.
6 Jaanotɨ miyamɨnaa tajɨɨbari munuuruva, mɨɨhaico paryɨ miyamɨnaa guiisibaneri
gaicaaujirahi, miyanotɨro Jua Moocaanifañodɨ ihiimaahicaunoco imiyaavogomoro.
7 Jaamoro nuumo: Magaajatɨhi. ¿Mɨɨjohohacho fɨne Juaco miyamɨnaaco initɨjinoco
tajɨɨbauhi? noomoro.
8 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Jɨɨ, tollɨro amɨɨhaico uujoho neejitɨhi mɨɨjoho tajɨɨbari
omoonɨnoco, nooboro.

Iimitɨno Dudɨcamaajemɨnaavɨ Ohoovɨcɨno.
(Mt 21.33-44; Mr 12.1-11)

9 Jaadɨ Jesu miyamɨnaama ihiimaauboro jillɨ oovɨcɨuhi: Saafi miyamɨnaafi baacuco sihidɨ
basuuhi. Jaaboro dudɨcamaajemɨnaaco toonoco utuumusuuboro. Sihɨ tehesino fuubo tahɨ
gueenene iicaqui.
10 Jaano ibaacu onoovacuudɨ iicojɨmɨnaafico galluubo diitojaago imañoonotɨ diibojaago
diito igalluuqui. Jaaruuboco diito ahaamɨhicaumoro botɨɨboco dojɨcuvɨro diibojaa gallu-
umo.
11 Jaanegui toono abajaabo sifiico galluuhi. Jaaboco tollɨro ɨdicuno, unuumoro aamɨumo.
Jaamoro botɨɨboco dojɨcuvɨro galluumo.
12 Jaanegui siino bu sifiitɨ galluubo. Jaaruuboco ɨtɨhɨvasuumoro buhɨgovɨ gañɨɨumo.
13 Jaanegui jari ihabajaabo nuuhi: ¿Mɨlli fɨne moonɨji? Agaijɨɨbo taseemeneque galluuji.
Jaaboco aatyɨmemere fɨne bocɨguejimo, nooboro.

14 Jaaboco aatyɨmeumoro noocasiumo: Jaanɨ duhu imi toonoco agaayɨcɨjiibo. Masɨɨ
miguijenɨqui. Jaadɨ jari mɨɨhai toono abajatotɨ mihicaji, noomoro.
15 Jaamoro tomañotɨ sihɨgovɨ asatyumoro diiboco guijenɨumo, nooboro Jesu diitoco
dilluuhi: ¿Jaamoco mɨllɨ fɨne tofagui abajaabo diitoco fɨne moonɨji?
16 Asaaboro diito dudɨcamaajemɨnaaco ifinɨsuuboro toonoco sidudɨcamaajemɨnaaco
acɨjiibo, nooboro.
Jaanoco uguubuumoro nuumo: ¡Chaha, Moocaani tollɨ moonɨdino! noomoro.
17 Jaanegui diitoco Jesu emeecɨuboro nuuhi: ¿Nacu, mɨllɨ eneejiruno jino
Caatɨnɨhaamefaño icahi? Jillɨ du noono:
Guiisiri iijanoco eetavonɨcɨmo imiguiisibaco ɨtɨhɨsuumoro gañɨɨhi. Jaarunofaño saafi
agaajaabo tobaco dojɨcuvɨro ɨcɨhi toba iminoco agaajamaño. Jaaboro aivo imimaño
fɨcuubo, noono Caatɨnɨhaamefaño.
18 Jaabahallɨvɨ aacotomo gafaryunamaaiji ɨdɨdaaheje. Jaanotɨ cajaatyohallɨvɨ toba aacoto-
hachiijɨ diitoco quicheyɨɨcɨjiiba, nooboro. Jillɨ nuubo Jesu diiboco imiyaavogotɨmoco ufucu
omoonɨjinoco.

Impuestoditɨ Ihiimaano.
(Mt 22.45-46; 22.15-22; Mr 12.12-17)

19 Jaasumiro Jesuco sacerdotemɨ aivojɨto, caatɨnɨmɨnaa icamo gaayɨcɨujirahi diitotɨ
onoobo siinovɨ ohoovɨcɨɨboro eneehicaunoco agaajaumoro. Jaarumo miyamɨnaatɨ iguiuhi.
20 Jaamoro saatohotɨ galluumo iimimobadɨ asaamoro diibo siibadɨ onoonoco uguubu-
umoro diiboco asatyomoro aivojɨɨbo usefaño ihacɨtequi.
21 Toonegui diito diiboco jillɨ dilluuhi: Jɨɨbogomɨnaafi, mɨɨhai magaajahi ɨɨjoho
miyaanoco imino onooboro, miyaanoco ɨdɨɨbeguehicanoco; paryɨ miyamɨnaaco sabadɨro
edeesɨcɨnɨɨboro Moocaani jɨɨhaitɨ imino dɨɨbeguehi.
22 Mɨɨhaico dinoo: ¿Naa Cesar impuestoco ajaadusunoco majaaduji? ¿Nacu, majaadu-
jitɨhi? noomoro.
23 Jaarunaa diito diibohallɨvɨ imitɨno ihiimaanoco agaajacɨuboro diitoco nuuhi: ¿Collɨhi
uco mabañɨhi?
24 Eneecata uco saje nɨhɨbajetɨ mɨhɨfusu. ¿Nacu mɨɨjoho ɨme jana jino, jino imomo
acaatɨnɨcɨnɨno icano?
Jaanegui diito nuuhi: Aivojɨɨbo Cesarno, noomoro.
25 Jaanegui diitoco nuubo: Cesarno iicanoco Cesarco mahacɨ. Jaanotɨ Moocaaninoco
Moocaanico mahacɨ, nooboro.
26 Jaamaño diiboco ɨnɨsuurumo ɨcɨutɨmo mɨllɨ miyamɨnaafeenevɨ unuutɨmaño. Jaamoro
sihidɨ jabafiituumo diitoco tollɨ iimusuuneri. Jaamoro llɨɨvɨ icacuumo.

Siino Mubuheetejinotɨ Idilluuno.
(Mt 22.23-33; Mr 12.18-27)

27 Jaanobuunatɨ saatoho saduceomɨ iguijevecuumo siino buheetejitɨhi onoonɨcɨmo Jesu-
jaago asaaumoro diiboco nuumo:
28 Jɨɨbogomɨnaafi, Moise mɨɨhaidi caatɨnɨuhi: Saafi nahabo mogai seemevatɨgo cojɨtɨ iigu-
ijevehachiijɨ, inahabo ifibaijɨgoco ɨɨcɨɨboro diigoma iseemevaqui inahaboco ibuunanɨqui,
nooboro.
29 Safoono icaumo sahuse juugahusetɨ miimɨsiicɨ icamo saafi seemere. Jaamotɨ
ihamiyaabo itɨconɨ taabavauhi. Jaaruubo guijeveuhi seemevatɨɨboro.
30 Jaanegui saafi inahabo ifibaijɨgoco ɨcɨuhi. Jaaruubo tollɨro seemevatɨɨboro guijeveuhi.
31 Jaanegui jaano allɨvɨoobo diigoco ɨcɨurahi. Jaabadɨro famooro diigoma icauhi. Jaaru-
motɨ saafiiba seemevatɨmoro paryɨ guijeveumo.
32 Jaanobuunatɨ bu tollɨro diigo guijeveuhi.
33 Jaamotɨ buheetefucu, ¿cajaanɨ taabaji fɨne? Famooro diigoco ataabavacuumotɨ,
noomoro.
34 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Jino jiinɨjehallɨvɨ miyamɨnaa taabavacasihi.
35 Jaanotɨ ufucu ubuheetemere siijiinɨjevɨ Moocaani eneeneri iimihusemaño ɨɨfotomo
tahɨ taabavajitɨhi, iseemeque tajenɨjitɨmo icano.
36 Siino tahɨgo iguijevecuujitɨmaño Moocaani toomomɨnaabadɨro icacuujimo siino
ubuheetecumaño Moocaani seemerucuuji iicamo.
37 Moise tollɨro mɨɨhaico gaajasuhi iguijevecuumo ubuheetejinoco Caatɨnɨhaamefaño
ɨmohogayɨ ɨjɨgahicaumañovɨ. Jaamañovɨ noono: Aivojɨɨbo Moocaani Abraham, Isaac, Jacob
icamo Aivojɨɨbo.
38 Jaabo Moocaani iguijevecuumo aivojɨɨbo icatɨno ubuheeme Aivojɨɨbo. Jaabo
Moocaanidi paryɨ diito buheeme, nooboro.
39 Jaanegui saatoho caatɨnɨmɨnaatɨ diiboco nuumo: Imino neehi, jɨɨbogomɨnaafi,

40 noomoro siino diiboco dillucuutimo.

¿Mijoho Iyaachi Fine Cristo?
(Mt 22.41-46; Mr 12.35-37)

41 Jaadi Jesu diitoco nuuhi: ¿Milli jaamo Cristoco David iyaachi neehicahi?
42 Miiro David icaruubo Salmohaamefaño nuuhi:
Mohaivojiibo Moocaani Tahaivojiibo Cristoco nuuhi: Tamiyanaagonovi casiivo,
43 diminaaco ditihaiguiino uujoho ificuunohachuta, nuubo.
44 ¿Milli jaabo Cristo David iyaachi icajirahi, David bu icaruubo diiboco: Aivojiibo, unuuno icanaaca? nooboro.

Jesu Caatinimінaaditi Neehi.
(Mt 23.1-36; Mr 12.38-40; Lc 11.37-54)

45 Jaanaaca famooro miyaminaa guubunicіunaaca Jesu ijiibogominaaco nuuhi:
46 Mehesicini, caatinimінaati caamovonoono gaachehunoma iigonoco iimoyiicifiimoti. Bu tolliro imoyiicifimo naajetehasinovi diitoco iminoco sinagogajafaño ufuusumi imiya icaganocoro ujuvicamaaifimo machujafaño iimimañehejequere juvicamaaifimo.
47 Tolliro fibaijito iijanoco udumitiicifiimo. Jaamo iifurumo gueenene Moocaanima iimaafimo utuvuusumo sitaaco ibañiqui. Jaamo guiraajino ciijigaifaño ijaadaco agaayicino, nooboro.

21

Fibaijigo Aacino.
(Mr 12.41-44)

1 Jaanaa Jesu templojafaño atyimeuhi sihidi iniihibamima iicameheje Moocaanico aacimo ificufiinofaño ificuhicaunoco.
2 Jaabo atyimeuhi tolliro idaasuno fibaijigo mijeegayiicico ificuunoco.
3 Jaanegui Jesu nuuhi: Miyanotiro amiihaico neehi: Jaamo idaasuno fibaijigo paryi famoova janaanici acihi.
4 Jaanoti paryi diito, diitedi sihidi aatyuuvucuunoti acihi. Jaanoti diigo ihidaasuti iicanoco paryi acigo tooneri amachujirunoco, nooboro.

Jesu Temploja Finisucafeteji, Neehi.
(Mt 24.1-2; Mr 13.1-2)

5 Jaanaa saatoho templojati iimaahicauhi iminoono guiisibano eheetavocininoti, tolliro fañoojaco Moocaanico ejeecivomo iminoono iimibachuhicaunoti icano. Jaanegui Jesu nuuhi:
6 Ufucu icajino paryi jino amiihai mihiifiniciноco ifinisujino, sababa guiisiba siibahallivi covovacafetejitino, nooboro.

Ifinijino Jiibogo.
(Mt 24.3-28; Mr 13.3-23)

7 Jaanegui diiboco dilluumo: Jiibogominaafi, ¿cusumi fine tolli icajino? ¿Milliti fine magaajaji toono iticovacuunoco? noomoro.
8 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Mehesicini, amiihaico sita bañidino, guiraajimo tamemeri asaano: Uujoho Cristo, tusumi mihicacuuhi, noomoro. Jaarumo dojicuti mefeedino.
9 Jaamo minaati, sanomiro omoonicasinoti icano muguubusumi mihiguetejirahana; iticoni jilli icajino. Jaaruno ifinicuujino icatino,
10 nooboro cuhubacafutuubo ihiimaaubo: Siijiinijeoto, siijiinijeotoma moonicasiji. Siijiinijeo aivoji, siijiinije aivojima moonicasiji.
11 Jaasumi sihidi sefano jiinije maryibaji, ajeba icaji, sihidi fahigovavi guihuvano icaji, niquejefaño ñihicunoonoco mahatyimeji sihidi jeevanoonoco.
12 Jaano jilli iicajino imega iticoni amiihaico agaayicimoro idaasuno moonijimo amiihaico satyejimo sinagogajanofaño imitino imoonіqui amiihaico icivojaanimoro aivojito imegavi satyejimo tamomohalliti.
13 Jaamo imefeenevi tamomoco mijiibegueji.
14 Jaanegui jilli momooni, imegaviro: ¿Milli fine iimusuji? noomoro mehesamaaidino.
15 Tusumi jari amiihaico uujoho gaaja iimaaco aciji. Jaaneri amiihai minaa amiihai iijico jenaaujitihi amiihaico guiinonijitimo.
16 Jaarunaa amiihaico, amiihai caanimi, amiihai nahabomi, amiihai yoto, amiihai gataavominaa icamo amiihaico aivojitojaago satyeji. Jaamoco amiihaiti saatohoco gaisiraicisujimo.
17 Paryi jiinijeminaa amiihaico jiiheveji tamomohalliti.
18 Jaarumo milli mihicajitihi.

19 Tollɨ icarunofa quehecuno mihicahachiijɨ ifinɨjitɨno fiivoma mihicaji.
20 Jerusale cuumihallɨdɨ mɨnaa emecucɨnɨnoco mahatyɨmecuudɨ magaajacu tuucuumi
ifinɨcuujinoco.
21 Jaasumi Judea jiinɨjeri mihicamo ifagajɨnojaa magaa. Jaanotɨ Jerusale cuumiri mihi-
camo tuucuumitɨ buhɨgovɨ mofoo. Jaanotɨ tuucuumitɨ buhɨgovɨ mihicamo tuucuumijaa
masaadino,
22 Caatɨnɨhaamefaño ɨdaasujino onoobadɨ tusumi icajino ɨdaasufucuno.
23 Ɨdaasucani icajimo tusumi gaigoomɨ oovato iicamo, mɨfañotɨoseejema iicamo icano
jiinɨjehallɨvɨ sihidɨ ɨdaasu iicajimaño jiinɨje miyamɨnaaco ñɨhicuno ahaamɨjineri.
24 Jaanotɨ saatoho amocasifaño guijeveji. Jaanotɨ saatohoco fahɨgova jiinɨjenevɨ
ɨcɨvojaanɨmoro satyejimo, tollɨro Jerusale cuumico siijiinɨje miyamɨnaa jiinɨjehallɨdɨ quicu
quicu icaji diitoco Moocaani ejeevesunohachutahiica.

Jesu Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo Siino Asaajino.
(Mt 24.29-35, 42-44; Mr 13.24-37)

25 Jaadɨ niquejeguiinodɨ jɨibogo icaji cuujeo nɨhɨbavɨ, fucuo nɨhɨbavɨ, meecɨrɨvɨ icano;
jiinɨjehallɨvɨ paryɨ jiinɨjemɨnaaco ihesamaaje mɨtaji sihidɨ igotocɨnɨjimo muuai ñɨhicuno
ojɨneri, ityuucai ñɨhicuno ojɨneri icano.
26 Jaamo miyamɨnaa jiinɨjehallɨvɨ iicajinoco eesamaaimoro iñɨhicuri choomocɨnɨjimo,
niquejeomitya icaruno maryɨbaji.
27 Jaadɨ jari mahatyɨmeji uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo aimuufaifeenedɨ mityama,
aivojɨma icano asaanoco.
28 Jineheje jillɨ iicacuudɨ caamoco memeecɨcu mataajasucafutucuujineguiiha,
29 nooboro jillɨ oovɨcɨubo: Memeecɨ higuerahoco tollɨro paryɨ ɨmohonoco;
30 bohono ahaamevanoco mahatyɨmesumi, amɨɨhairyo magaajafihi ficaba ifiitɨcunoco.
31 Jaabadɨro jino onoonoco mahatyɨmecuudɨ magaajacu Moocaani aivojɨ ifiitɨcunoco.
32 Miyanotɨro amɨɨhaico neehi: Paryɨ jino iicanoco tusumioto aatyɨmeme guijevejitɨhiica,
33 niqueje, jiinɨje icano finɨjirahi. Jaanotɨ taajɨ sɨcamañovɨ fatyejitɨhi.
34 Jaanegui mehesɨcɨnɨ, iimitɨnofeenedɨ amɨɨhai jeebɨɨ cuhufetedino, guirihicavono jiinɨje
busumije imoyɨɨcɨ icano guiinodɨ tufucu amɨɨhaivɨ mehesɨcɨnɨtɨnaaca gasedino,
35 amɨɨhaihallɨvɨ tacuraba gaajacɨratɨno aacotonɨcɨbadɨ. Jillɨ tufucu gaseji fahɨgova
jiinɨjehallɨri iicamohallɨvɨ.
36 Jaanegui mihimibaicɨnɨcu. Jaamoro fahiijɨvaro Moocaanima mihiimaa, paryɨ jino
iicajinotɨ mataajaji. Jaamo uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo ɨmefeenevɨ mɨhɨfeteji,
nooboro.
37 Jaabo Jesu cuuje templojafaño jɨibeguehicaubo. Jaanotɨ mihiijɨcuudɨ Olivohono iica-
gajɨjaago ofooboro tahɨ icahicaubo.
38 Jaanaa miyamɨnaa fucugayɨro templojafaño gasehicauhi diiboco iguubunɨcɨqui.

22

Jesuco Iguijenɨqui Omoonɨno.
(Mt 26.1-5, 14-16; Mr 14.1-2, 10-11; Jn 11.45-53)

1 Jaanaaca ijɨcutama achahano maahunoco amachufino Pascua jɨibaimo fiitɨcuunaaca,
2 sacerdotemɨ aivojɨto, caatɨnɨmɨnaa icamo moonɨhicauhi: ¿Millɨtɨ fɨne magaicaauji?
noomoro Jesuco igaicaauqui. Jaarumo miyamɨnaaco iguihicauhi.
3 Jaanaa Satanas jɨcafutuuhi Juda Iscariote jeebɨɨfaño Jesu minɨsumɨnaa fahuseecɨ
motɨhaitɨ miimɨsiicɨ icamoobofaño.
4 Jaaboro sacerdotemɨ aivojɨto, temploja aivojɨto icamojaago ufuuboro diitoma iimaatu-
ubo Jesuco diitoco ihacɨqui.
5 Jaaneri imo imo iicaumoro diibo Judaco nɨhɨbamɨco acɨguumo.
6 Jaanegui: Jii, unuuboro tɨcovaubo iguiinuubo, ¿mɨllɨ fɨne diiboco diitoco acɨji,
miyamɨnaa chahanaaca? nooboro.

Aivojɨibo Niinoono Amachuuno.
(Mt 26.17-29; Mr 14.12-25; Jn 13.21-30; 1 Co 11.23-26)

7 Jaanaa ijuurisutama achahano maahunoco amachufino jɨibaimo icacuuhi Pascua
ovejaco agaicaaujifucu.
8 Jaanaa Jesu galluuhi Pedro, Jua icamɨsico: Pascua machutaaco mohɨme mihim-
ibachuto, nooboro.
9 Jaanegui diitɨsi dilluuhi: ¿Conoovɨ diimeguehi mihimibachunoco? noomɨsiro.
10 Jaanegui Jesu iimusuuhi: Cuumivɨ mɨhɨfotoodɨ saafiico mahatyɨmeji ɨcɨñuuri nɨfaihuco
asatyooboco. Jaabo dojɨcutɨ mofoo iijafaño.

11 Jaamisiro toojao aivojiiboco monoo: Mohaivojiibo jilli neehi: ¿Comecufañо
tajiibogominaama Pascua machutaaco machuji? noobo, noomisiro.
12 Jaadi amiisico iifusujiibo iguiraamecu, caamovohi iicamecu, imibachucinicumecuco.
Jaamecufañо meheetavo mamachuqui, nooboro.
13 Jaanegui ufuumisi paryi Jesu unuubadi icanoco aatyimeumisiro toonovi Pascua
machutaaco eetavuuhi.
14 Jaanaa amachucuujidi Jesu iminisuminaama casiivuuhi imachuqui.
15 Jaanaa Jesu diitoco nuuhi: Guiraacani imeguehi, amiihaima Pascua machutaaco
amachunoco iguijevecuujino imega.
16 Amiihaico neehi: Siino Pascua jiibaimo machuco machucuujitihi. Jari siino Moocaani
aivojifañо meheetavodi,
17 nooboro ihadutahilluco agaayicіuboro Moocaanima iimaaubo. Jaadi nuubo: Jinooco
mihicimoro mihifocasi
18 amiihaico neehi: Jisumitiro siino aducujitihi baacufaihuco Moocaani aivoji
agasetinohachuta, nooboro.
19 Jaadi imaahuco agaayicіuboro Moocaanima iimaaubo. Jaadi iquisicuuboro diitoco
acіubo jilli nooboro: Jino tafi amiihaihallivi aacicafetejino jilli momooni. Jaamo uco
jabajeevetimo mihicahi, nooboro.
20 Jaanaa amachuunobuunati tolliro ihadutahilluco agaayicіuboro nuuhi: Jihillu bohono
iiji iicajinoco tatyiijeheri eetavono tatyiijoho amiihaihallivi agañiicafotono.*
21 Jaarunaa jino amiihaiti uco aacijiibo igaicaauqui tacojiri icahi.
22 Jaarunaa uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo uuditi unuucuubadi feehi. Jaarunaa
idaasucani iicajiibo uco aaciibo, nooboro.
23 Jaanegui ticovaumo idillucasiumo: ¿Cajaani fine aacijiibo? noomoro.

¿Cajaaniji Fine Imiyaabo? Noocasiumo.

24 Jaanaa ijiibogominaa noocasihicauhi: ¿Cajaaniji miihaiti imiyaabo? noomoro.
25 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Siicuumijeoto judiomi iicatimo aivojito idaasugotimo
sefano tajiibaniciihi. Jaamo diito aivojitoco imihusefiimo, nooniciimo.
26 Jaanoti amiihai tolli mihicajitihi. Jaanoti siibadiro amiihai mihicaji, amiihaifañoti
imiyaaboti iicaqui jilli saatoho jeecivominaafiti miminifeteji. Jaabadiro atajiibaabo
jeecivominaafiti minifeteji.
27 ¿Nacu, miijoho imiyaabo, acasiivooboro amachufiibo, nacu ejeecivefiibo? ¿Eti
acasiivefiibo? Jaarunaa uujoho amiihaifeeneri icahi jeecivominaafibadi.
28 Amiihai uuma mihicafihi uco inisunehejefañodi.
29 Jaanegui uujoho amiihaico aivojico aciji uco guihirubi aacihiniibadi.
30 Jaamo mamachuhi, mahaduhi icano uuma jahigo tahaivojifañо. Jaamoro aivojiibo
icagafañо macasiivomoro matajiibahi Israel cuumino fahuseeci motihaiti miicuumiici
icanohallivi, nooboro.

Jesu Neehi Pedro Diiboco Utuunamaaijinoco.
(Mt 26.31-35; Mr 14.27-31; Jn 13.36-38)

31 Jaaboro nuubo Aivojiibo: Simon, Simon, mehesicini jino Satanas amiihaico idillunoco
siinoco agañunicibadi idaasuno amiihaico igañucuqui.
32 Jaarunofañо uujoho Moocaanima dihallivi iimaahi dimiyaavogo iiti finitino iicaqui.
Jaabo iijoho siino imiyaavogodi dinahabomico quehecutusu, nooboro.
33 Jaanegui Simon diiboco nuuhi: Aivojiibo imibaicinicuuhi iima civojafañо feequi, iima
guijevequi icano, nooboro.
34 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Pedro ico neehi: Jisumiro catava ojitiibaacaro mifooci,
safo icano uco tuunamaaiji; uco gaajaruubo, nooboro.

Idaasuno Iicajino.

35 Jaadi Jesu diitoco nuuhi: Amiihaico dureecuma, nihibamima, lleegucuma,
tihaipaajema icano masatyedino, nooboro agalluusumi: ¿Nacu fanoova amiihaidi
cuujivaachuuhi? nooboro.
Jaanegui diito: Chahano, nuuhi.
36 Jaanegui diitoco nuubo: Jaanoti jisumi tolli icatino dureecuma, nihibami lleegucuma
icano mihicaabo masatyo. Jaanoti aamigama machahaabo amiihai caamoojaco manaaje-
mere aamigati mihici.
37 Amiihaico neehi: Uuti Caatinihaamefañо jilli onoono icaji: Iimitimofeenevi ficucafete-
jiibo, onoono, paryi uuditi onoono tolli icaji, nooboro.

---

* **22:20** Sahaamefañо samañoviro ficuumo. Versiculo 19 nijeque, bu versiculo 20 iicanoco ficuutimo.

38 Jaanegui diito nuuhi: Aivojiibo, miigaacima mihicahi, noomoro.
Jaanegui diibo nuuhi: Toonovirucu, nooboro.

Getsemani Onoomañovi Jesu Moocaanima Iimaahi.
(Mt 26.36-46; Mr 14.32-42; Tolliro meeci Heb 5.7-8)

39 Jaadi Jesu toonoti fuuhi Olivohono iicagajijaago iicaniicibadi. Jaaboma ijiibogominaa fuuhi.
40 Jaamo tomañovi iifutuudi diitoco nuubo: Moocaanima mihiimaa, iji inisunofaño mahaquetedino, nooboro.
41 Jaadi Jesu diitoti sihigovi fuuhi guiisibaco maganicarunohachuta. Jaaboro memuiivuubo Moocaanima ihiimaaqui.
42 Jilli nooboro: Guihi, idiimogohachiiji jino idaasuno iicajinoti uco taajasu.† Jaaruno uujoho iimogobadi icatino, jaafa iijoho idiimogobadiro icano, nooboro.
43 Jaanaaca diibojaago Moocaani toomominaafi niquejefañoti saauhi diiboco isefatusuqui.‡
44 Jaabo sihidiro iidaasuvooboro Moocaanima quehecuno iimaahicaubo. Jaanaaca ituga jiinijehallivi aquetehicauhi tiijoho ocooyinobadi.
45 Jaabo Moocaanima ihiimaaunoti agañiivuuboro ijiibogominaajaago fuuhi. Jaamo ihidaasuri cigacuumoco atyimeteubo.
46 Jaanegui diitoco nuubo: ¿Collihi micigahi? Magañiivomoro Moocaanima mihiimaa iji inisunofaño mahaquetedino, nooboro.

Jesuco Isisimoro Satyomo.
(Mt 26.47-56; Mr 14.43-50; Jn 18.2-11)

47 Jesu ihiimaaunaacaro sihidi miyaminaa gaseuhi. Jaamoco siiguubo Juda onoobo Jesu jiibogominaati fahuseeci motihaiti miimisiicidimo iicahicaurumoobo. Jaabo Jesujaago fiitivuuhi diiboco ininiiciqui.
48 Jaaboco Jesu nuuhi: ¿Juda, tolli ininiiciiboro Miyaminaafibadi Ifiivuuboco daacihi? nooboro.
49 Jaabo Jesuma iicaumo tolli iicanoco aatyimeumoro Jesuco dilluuhi: ¿Aivojiibo, aamiganeri diitoco momooniji? noomoro.
50 Jaamoti saafi sacerdotemi jeecivominaafico omooniubo buiyaacuuhi imiyanaago nijimeehuco.
51 Jaarunaa Jesu diitoco nuuhi: Musuufenicu jaafa icacuumo, nooboro sacerdote jeecivominaafi nijimeehuco ududiiciuneri buheesuubo.
52 Jaaboro sacerdotemi aivojito, temploja aivojito, quillahuto icamo igaiyiiciqui asaaumoco nuubo: Tatyicovodi amiihai masaahi aamiganoma, cudaahenema icano nanivaminaafico mihicaniicibadi.
53 Amiihaifeeneri fahiijivaro templojafaño icahicarahi. Jaaruuboco uco magaayicihicatihi. Jaarunaa jisumi amiihai imitiminaa tolli momooniniicihi jino icivono mityaguiino, nooboro.

Pedro Jesuco Tuunamaaiuhi.
(Mt 26.57-58, 69-75; Mr 14.53-54, 66-72; Jn 18.12-18, 25-27)

54 Jaasumiro Jesuco agaayiciumoro satyuumo sacerdotemi aivojiibo iijajaago. Jaabo dojicuti Pedro tehesinoti iifiniciiboro feehicauhi.
55 Jaamoro ihaivojiibo iija goohasifeenevi ciijigaico eebasuumoro casiicamaaiumo. Jaamofeenevi tolliro Pedro casiivuuhi.
56 Jaaboco jeecivominaago ciijigaijinivi gicinniiboco gueenene ihiifiniciugoro nuuhi: Jaani tolliro diiboma iicahicaabo, noogoro.
57 Jaarunaa Pedro utuunamaaibo nuuhi: Gaigo, uujoho diiboco gaajatihi, nooboro.
58 Jaanobuunati tolliro saafi diiboco aatyimeuboro diiboco nuuhi: Ijoho tolliro diitoobo, nooboro.
Jaarunaa Pedro diiboco nuuhi: Chahano, uujoho diitoobo icatihi, nooboro.
59 Jaadi sano nihiba oovobuunati saafi diiboco jenaauhi jilli nooboro: Jaani miyaano diiboma iicahicahiniibo Galileaoobo iicamaño, nooboro.
60 Jaanegui Pedro nuuhi: Chahano, uujoho gaajatihi iijoho toono onoonoco, nooboro.
Jaasumiro Pedro ihiimaaunaaca catava ojiuhi.
61 Jaanegui Aivojiibo Jesu Pedrojaagovi iminifutuuboro diiboco meeciubo. Jaaneri Pedro esafutuuhi Aivojiibo Jesu diiboco: Jaachiiji catava ojitinaacaro mifooci, safo icano uco tuunamaaiji, nooboro unuunoco.

---

† **22:42** Griego iijiri: jihidaasuhilluco uuti buhigovi denesu, noono. ‡ **22:43** Sahaamefaño toversiculonoco ficuutimo.

62 Jaaboro Pedro ufuuboro sihidɨ aivono taauhi.

Jesuco Edejecuno.
(Mt 26.67-68; Mr 14.65)
63 Jaanaa Jesuco utuumuumo diiboco edejecuumoro aamɨuhi.
64 Ihaalliinoco gaachehubaryuri isiyaacuumoro ihɨmeque gabacuhicauhi: Gaajacɨ. ¿Naa mɨɨjoho ɨco aamɨhi? noomoro
65 famañovaje diiboco ɨɨbahicaumo.

Jesu Fagomɨnaa Ɨmegavɨ Icauhi.
(Mt 26.59-66; Mr 14.55-64; Jn 18.19-24)
66 Jaanaa eseseeveudɨ igaivuumo judiomɨ quillahuto, sacerdotemɨ aivojɨto, caatɨnɨmɨnaa icamo. Jaamoro Jesuco satyuumo fagomɨnaa ɨmegavɨ. Jaamoro Jesuco dilluumo:
67 Mɨihaico dinoo, ¿naa miya ɨɨjoho Cristo? noomoro.
Jaanegui diitoco iimusuubo: ¿Amɨɨhaico jɨihɨ, nuuruva nacu mimiyaaveguejitɨrahi?
68 ¿Jaanotɨ amɨɨhaico nuuruva nacu uuma mihiimaanoco mihimeguejitɨrahi, uco misinaayujitɨrahi icano?§
69 Jisumitɨro uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo gɨcɨnɨji Moocaani imityaabo miyanaagonovɨ, nooboro.
70 Jaanegui diiboco famooro dilluumo: Jaanegui, ¿ɨɨjoho Moocaani Seemene? noomoro.
Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Jɨihɨ, amɨɨhai monoobadɨ, nooboro.
71 Jaanegui diito nuuhi: ¿Collɨhi bu sita onoonoco mihimeguejirahi? Mɨihairyo muguubucuuhi iijɨri onoonoco, noomoro.

23

Jesu Pilato Ɨmega.
(Mt 27.1-2, 11-14; Mr 15.1-5; Jn 18.28-38)
1 Jaamo famooro agañiivuumoro Jesuco satyuumo Pilato ɨmegavɨ.
2 Jaamoro tɨcovaumo diibohallɨvɨ ihiimaamo: Jaanɨco mɨihai mahatyɨmehi, muucuumico ñaaɨsuuboco. Jaaboro neehicaabo: Cesarco impuestoco majaadudino uujoho Aivojɨɨbo Cristo icahi, neehicaabo, noomoro neehicaumo.
3 Jaanegui Pilato diiboco dilluuhi: ¿Naava ɨɨjoho judiomɨ Aivojɨɨbo? nooboro.
Jaanegui Jesu diiboco iimusuuhi: Jɨihɨ, ɨɨjoho toono onoobadɨ, nooboro.
4 Jaanegui sacerdotemɨ aivojɨto, miyamɨnaa icamoco Pilato nuuhi: Jaanɨvɨ iimitɨnoco aivo atyɨmetɨhi, nooboro.
5 Jaarunaa diito janaanɨcɨ nuuhi: Paryɨ Judea jiinɨje miyamɨnaaco ñaaɨsuhicaabo ijɨɨbegueri Galileavɨ itɨconɨhinɨɨbo, juu icacuuhi, noomoro.

*Jesu Herode Ɨmega.**
6 Jaanoco Pilato uguubuuboro dilluuhi: ¿Nacu diibo Galileaoobo? nooboro.
7 Jaanegui diiboco: Jɨihɨ, unuunegui Jesuco galluubo Galilea aivojɨɨbo Herodejaago tusumi Jerusale cuumivɨ agaseubojaago.
8 Jaabo Herode Jesuco aatyɨmeuboro imo imo minifutuuhi sɨɨcɨjetɨro Jesuditɨ ihiimaanoco guubuhicaubo. Jaaboro diiboco imeguehicaubo aatyɨmeneque sihidɨ ejeevanoco Jesu omoonɨnoco ihatyɨmequi.
9 Jaaboro Jesuco sihidɨ dilluhicaubo. Jaarunaa Jesu diiboco iimusuutɨhi.
10 Tollɨro tomañeri icaumo sacerdotemɨ aivojɨto, caatɨnɨmɨnaa icamo diiboco iguijenɨsuqui mityano iimaahicauhi.
11 Jaanegui Herode ihamocasimɨnaama diiboco: Jillɨ mɨhɨɨfoobo, noomoro imitɨno moonɨumo. Jaamoro diiboco edejecumo aivojɨɨbo gaachehubadɨ iimichehufaño jɨihacuumo. Jaaboco dojɨcuvɨro Herode Pilatojaago galluuhi. Jaasumitɨ jari Herode Pilatoma imitocasiuhi.
12 Jaanotɨ itɨconɨ jɨihevecasihicaumɨsi.

Jesuco Igaicaauqui Unuucuuno.
(Mt 27.15-26; Mr 15.6-15; Jn 18.39-19.16)
13 Jaanegui sacerdotemɨ aivojɨto, tuucuumi aivojɨto, miyamɨnaa icamoco Pilato igaiyɨɨcɨuhi.
14 Jaaboro diitoco nuuhi: Amɨɨhai jaanɨco tajaa mɨsɨvahinɨhi: Miyamɨnaaco ñaaɨsuubo, noomoro. Jaaboco imino dillucuurahi amɨɨhai ɨmefeenevɨ. Amɨɨhairyo magaajacuuhi diibeditɨ: Imitɨɨbo, noomoro monoonoco aatyɨmetɨnoco.

---

§ **22:68** Sahaamefañɔ: uco misinaayujitɨrahi, onooco ficuutɨmo.

* **23:5** Herode Antipa onoobo. Meecɨ Lc 3.1

15 Jaabadiro bu Herode iimitinobaaco aatyimetiibo siino tajaa sivasuuhi magaaja milliti
bu miguijenijirahi.
16 Jilli ahaamiiboro diiboco sinaayuji, nooboro.
17 Jaabo Pilato jiibaimosumi saafi civojaminaafiti sinaayuujirahi miyaminaaco imono
iicasuqui.†
18 Jaarunaa famooro sano sefano neehicauhi: ¡Diiboco guijeni! ¡Barrabacoro sinaayu!
noomoro.
19 Jaabo Barrabaco civojaaniumo tuucuumi miyaminaaco aivojitohallivi
añaaisuuneguiiha, tolliro bu saatohoco agaicaauneguiiha icano.
20 Jaarunaa Pilato Jesuco isinaayunoco iimuguuboro siino miyaminaama iimaauruubo.
21 Jaarunaa diito janaanici sefano nuumo: ¡Imohobujehallivi tetecu! ¡Tetecu! noomoro.
22 Jaarunaa siino Pilato diitoco nuuhi: ¿Nacu, jineje iimitinoco mooniibo? Diibovi
atyimetihi iimitinoco toonohalliti agaicaaujirunoco. Jilli ahaamiiboro diiboco sinaayuji,
nooboro.
23 Jaarunaaca diito jenaauhi idillumo sefano noomoro: Imohobujehallivi itetecuqui diito
sacerdotemi aivojito iicamo sihidi ocoovadiinamaaiumaño diito iiji diibohallivi fatyuumo.
24 Jaanegui Pilato nuuhi: Diito onoobadi imooniqui.
25 Jaaboro sinaayusuubo civojaminaafico diito idilluuboco añaaisuunoti, agaicaaunoti
icano icivojaaniuboco. Jaaboro Jesuco diito usefaño jeevesuubo diito iimuguubadi
imooniqui.

Jesuco Etetecuuno.
(Mt 27.32-44; Mr 15.21-32; Jn 19.17-27)

26 Jaamoro Jesuco itetecuqui satyuumo. Jaanaaca saafi Cirene cuumioobo Simon onoobo
buhigoti asaauboco agaayiciumoro iguijeve imohobujeque iibisuumo Jesu dojicuti isatye-
qui.
27 Jaabo dojicuti sihidi miyaminaa feehicauhi. Jaamofeenedi sihidi gaigoomi taamoro
gaibacasimoro feehicauhi diibo idaasuri.
28 Jaamoco Jesu emeeciuboro diitoco nuuhi: Jerusale gaigoomi, uuri mataajirahana.
Amiihaihallivi ro mataa, amiihai seemehallivi icano
29 ufucu gasejifucu: Imicani icamo achibami, eseemevatatino jeebiino, iisutino
mifañoono icano, meneejifucu.
30 Jaasumi miyaminaa ticovaji onoomo: Ifagajino mohallivi daacoto, ifabaino mohallivi
fabaavo, noomoro.
31 Jaamo imihuseemeque jilli omooninoidaasurahi. Jaarunofaño fine imitinoco eheetavomoco janaaniciidaasuno mooniji, nooboro‡
32 Jaamo bu, tolliro satyuumo miimisiici nanivaminaatisico Jesuma sano igaicaauqui.
33 Jaamo ifutuuhi nigaipaajebai onoomañovi. Jaamoro tomañovi Jesuco tetecuumo.
Tolliro nanivaminaatisico imiyanaagonovi saafi, inaninaagonovi saafi icano tetecuumo.
34 Jaanaa Jesu nuuhi: Guihi, diitohallivi jino omooninoo jaadabadi iicanoco ficuudino, jilli
gaajatimo omooninmaño, nooboro.
Jaanaaca amocasiminaa Jesu gaachehuhallivi suerteque eetavuumo: ¿Naa miijoho iciji?
onoomaño. Jaadi ifocasiumo.
35 Jaanaa miyaminaa diiboco ihaivojitoma ihiifinicimoro dejecuhicauhi: Sitaaco taajasu-
ubo; Eneecata jisumi jaafa iinoro taajaabo miyaano Cristo Moocaani iiciubo iicahachiiji,
noomoro.
36 Tolliro amocasiminaa edejecumoro diibovi ifiitivomoro idicuno vinoco diiboco isuu-
rahi.
37 Jaamoro diiboco neehicaumo: Miyaano iijoho judiomi Aivojiibo idiicahachiiji, iiro
difiico taajasu, noomoro.
38 Jaabo nigaihallivi ficuumo acaatiniumoro§ JAANI JUDIOMI AIVOJIIBO, onoonoco.
39 Jaanaa saafi nanivaminaafi saanaagonovi etetecuciniubo Jesuco iibahicauhi: Miyaano
iijoho Cristo idiicahachiiji iiro difiico taajasu, tolliro bu misico taajasu, nooboro.
40 Jaarunaa saafi diiboco iibauhi: ¿Aivo iijoho Moocaanico ñihicugotihi, tobadiro ico
omooninoco gaajatiibo?
41 Misico naha jino miyaanohalliti jilli moonimo, miyaano imitino momooniuno jaadaco
mihicihi. Jaanoti diibo aivo imitino mooniti ruubo, nooboro.
42 Jaadi Jesuco nuubo: Jesu, dihaivojivi idiifotoodi uco desafoto, nooboro.

---

† **23:17** Sahaamefaño toversiculoco ficuutimo. ‡ **23:31** Griego iijiri: imoho buheeruhoco jilli omooninoo. Jaanegui fine millijiru uchuumucuuhoco, noono. § **23:38** Sahaamefaño janaanici jilli ficuumo: griego iijiri, latin iijiri, hebreo iijiri icano, onoonoco.

43 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Miyanotiro ico neehi: Jaachiijiro iijoho uuma diicaji
imimañovi Moocaanico imiyaavogomo ofoomañovi, nooboro.

Jesu Iguijeveuno.
(Mt 27.45-56; Mr 15.33-41; Jn 19.28-30)

44 Jaanaaca gadicijiba mihicacuuhi. Jaarunaa paryi jiinije civono minifutuuhi; jaano jari
imohonohalliti nihiba icaaberi seseeteuhi.
45 Jaano icivutuusumi nihiba jabaavuuhi. Jaanaaca temploja ofoboocinjuchehu
gaachehubaryu tyigaba feenedi gallivuuhi.
46 Jaanaaca Jesu gaihivuuhi: Guihi, dihusefaño tagaijaco gaayici, nooboro chuumucu-
ubo.
47 Jaanoco romanomi amocasiminaa aivojiibo tonehejeque aatyimeuboro Moocaanico
imuubo: Miyaano jahi jaani imihuseebe, nooboro.
48 Jaanoco bu tolliro miyaminaa aatyimeumoro fuuhi iciidigameehuco aamimoro, sihidi
idaasuneguiiha.
49 Jaanoti paryi Jesu gataavominaa, tolliro gaigoomi Galileati diibo dojicuti asaaumo
icamo icauhi tehesinoti tonehejeque ihiifinicjumo.

Jesuco Icijuno.
(Mt 27.57-61; Mr 15.42-47; Jn 19.38-42)

50 Jaanaa icaubo saafi iimihuseebe imitino iicatatiibo Jose Arimatea cuumioobo onoobo
Judea jiinijeri iicacuumi. Jaabo judiomi fagominaatioobou.
51 Jaabo Jose Moocaani aivoji asaaujinoco teemehicaubo. Jaamaño paryi fagominaa
omoonjunofaño icautiibo.
52 Jaaboro Pilatojaago ufuuboro diiboco Jesu ifiico dilluubo.
53 Jaadi Jesu ifiico ihimohoti iniitusuuboro gaachehuri iimibociuboro ciihoji guiisi-
gajifaño eseediuhojifaño ciiubo bohoji miihaiñooba icijrautihojifaño.
54 Jaano sifucuti jaguisi iicacuujineguiiha tufucuri imibaivucuumo.
55 Jaanaaca Jesuma Galileati asaaumo ufuumoro Jesuco icijunoco meecituuhi. Jaamo
imino atyimeuhi diibo ifi aacaumañoco.
56 Jaamo iijanojaa ufuumoro facicifaihuno, bu facici diiribano icanoco iimibaivuumo.
Jaamoro jaguisifucu jaguisiumo Moise tajiiba onoobadi.

24

Jesu Siino Ubuheeteuno.
(Mt 28.1-10; Mr 16.1-8; Jn 20.1-10)

1 Jaanaa ajaguisiuno sifucuti gaigoomi civonotiro fuuhi Jesu ciihojijaago ifacicinoco
iimibachuunoma*
2 Jaamo iifutuumo atyimeuhi toojico afabaacuuba iguiisiba sihigovi icacuubaco.
3 Jaamoro toojifaño ufuumo Aivojiibo Jesu ifiico atyimecuutihi.
4 Jaaneri iigutuumoro: ¿Milli momooniji? noocasiumo. Jaamo atyimeuhi miimisiici
gaifiimisi diito cojivi julleecinimisico aricunoono gaachehunofaño jicucuucinimisico.
5 Jaamisiti iigutuumoro guiinovi jiinijehallivi javucamaaiumo. Jaamoco diitisi nuuhi:
¿Collihi amiihai ubuheetecuuboco iguijeveme iicamañoco miguiinehi?
6 Jineeri chahacuubo, buheetecuubo. Mehesafoto Galileari iicausumi amiihaico un-
uunoco:
7 Miyaminaafibadi Ifiivuubo acicafeteji imiti miyaminaa usefaño. Jaaboco imohovi
tetecujimo. Jaaruubo mifucuci, safucu icanoti siino buheeteji, unuunoco, noomisiro.
8 Jaanegui tofigueje esafutuuhi Jesu unuunoco.
9 Jaamo ciihojijaagoti uhuumiumoro paryi toonoti jiibogovauhi Jesu minisuminaaco
fahuseeci motihaiti saafi idiimoco, tolliro paryi saatohoco icano.
10 Jaanoco Jesu minisuminaaco jiibuguumo Maria Magdalena onoogo, bu Juana, bu
Maria Jacoobo seeji, bu saafigueje icamo.
11 Jaarunoco Jesu minisuminaa: Jilli fine jeegavomo, noomoro miyaavuguutimo.
12 Jaarunaa Pedro fuuhi ijinafatyuuboro Jesu ciihojijaago. Jaaboro idijiivuuboro
toojifañoco emeecicubo atyimeuhi tochehuri iminiuchehu uufocori acaunoco. Jaaneri
ajabafiituuboro uumiubo dojicuviro iijajaago.

Emaus Onoocuumi Jiihaijaago.
(Mr 16.12-13)

---

* **24:1** Sahaamefaño janaanici jilli ficuumo: Jaamoma tolliro saatoho gaigoomi fuuhi, onoonoco.

13 Jaanaa tufucu diitoti miimisiici fuuhi Emaus onoocuumijaago; Jerusaleti once kilo-
metrohachuta iicacuumijaago.
14 Jaamisi ufuumisi paryi tooneri iimaamisiro feehicauhi.
15 Jaamisiro ihiimaamisiro dillucasihicauhi. Jaanaaca diiboro Jesu diitisijaa asaauboro
diitisima fuuhi.
16 Jaaboco atyimecuurumisi gaajahicautihi Jesu iicanoco.
17 Jaanegui Jesu diitisico dilluuhi: ¿Jinejeque midillucasihicahi jiihairi mofoomisi? ¿Collihi
idaasuno mihicahi? nooboro.
18 Jaanegui diitisiti Cleofas onoobo iimusuuhi: Paryi miyaminaa gaajahi Jerusalevi
jisumiro iicahininoco. Jaanoti iijoho idiiboro tuucuumiri diicaruubo gaajatihi.
19 Jaanegui diitisico nuubo: ¿Nacu milli icahinino? nooboro.
Jaanegui diiboco nuumisi: Eti bu Jesu Nazareooboco omoonihininoco; Jaabuu Moocaani
iimaaminaafi, paryi miyaminaa imefeenevi, bu Moocaani imefeenevi ihiimaanoti, bu paryi
omoonihicahininoti icano sihidi ejeevahiniiboco.
20 Jaaboco sacerdotemi aivojito, mohaivojito icamo diiboco agaayicihinimoro acihinihi:
Imino diibo iguijevene, noomoro tetecusuumo.
21 Jaanoti miihai meteemehicaurahi Israel jiinijeminaaco itaajasuqui. Jaarunaa paryi
tolli omooninobuunati jino mifucuci, safucu icano mihicacuuhi.
22 Jaarunaaca miihaiti saatoho gaigoomi fucuro diibo ciihojico emeecijeme miihaico
igutusuhi,
23 toojifaño diibo ifiico aatyimetineguiiha miihaico jiibogovahi Moocaani toomominaaco
aatyimeme diitoco: Jesu buheehi, onoonoco miihaico ijiibegueneri.
24 Jaaneguiiha miihaiti saatoho toojico emeecijeme gaigoomi onoobadi icanoco atyimehi.
Jaarumo Jesuco atyimetihi, noomisiro.
25 Jaanegui Jesu diitisico nuuhi: ¡Gaajaticanimisi, fine amiisi goovaticani mimiyaaveguehi
Moocaani iimaaminaa unuunoco!
26 ¿Nacu iticoni jinehejeri idaasuno icajitiruubo Cristo ihaivojifaño efeejino imega?
nooboro.
27 Ticoniubo paryi Caatinihaamefaño diibediti onoonehejeque diitisico ijiibogoobo Moise
ameneti iticoniubo paryi Moocaani iimaaminaa aamenevi imivusuubo.
28 Jaamo tuucuumivi iifutucuuneguiiha Jesu sanoticovoro fatyuujirahi.
29 Jaarunaa diitisi diiboco fiitihicauhi: Misima jinooviro fitafoto mihiijicuuhi civucuuno,
noomisiro.
Jaaneguiiha Jesu fitafutuuhi diitisima iicaqui.
30 Jaadi imachuqui diitisima acasiivuuboro imaahuco agaayiciuboro toonohallivi
Moocaanima iimaaubo. Jaadi iquisicuuboro diitisico aciubo.
31 Jaasumi jari diitisico ihaalliino imino faayacafutuuhi. Jaadi jari diiboco gaajaciumisi.
Jaarunaa diitisi imefeenevi cuucahacho minifutuubo.
32 Jaanegui diitisi noocasiuhi: ¿Eti miyaano mojeebiino imono icahicahinihi jiihairi
masaasumi Caatinihaamefaño onoonehejeque misico jiibogooboro asaahicasumi?
noomisiro.
33 Siino gueenene icatimisiro uumicuumisi Jerusalejaago. Jaamisi atyimeuhi Jesu
minisuminaa fahuseeci, siino saafi icamo saatoho igataavominaama igaicinimoco.
34 Jaamo diitisico nuuhi: Miyaano Aivojiibo siino buheetecuuhi. Jaaboco Simon
atyimecuuhi, noomoro.
35 Jaanegui diitisi diitoco jiibuguuhi jiihaivi diitisima iicaunoco, diitisima maahunoco
iquisicuhinisumi diiboco agaajacihininoco icano.

Jesu Ijiibogominaavi Jafeveuhi.
(Mt 28.16-20; Mr 16.14-18; Jn 20.19-23; Hch 1.6-9)

36 Jaamo tonehejeri ihiimaahicaunaaca Jesu diitofeenevi ujulleeveuboro diitoco dillu-
uhi: Sajeebii mihica, nooboro.
37 Jaaneri sihidi iigutuumoro esamaaiuhi: Fine ijico mahatyimehi, noomoro.
38 Jaarunaa Jesu diitoco nuuhi: ¿Collihi mihiguetehi? ¿Collihi uco amiihai jeebiifañoti
mimiyaavogotihi?
39 Eneecau tahuseneque, tatyihaiñooco icano memeeci, uujoho diiboro. Uco
mududiiciimoro, memeeci; iji ihuucuma, ibacima icano chahahi jino uujoho iicaaboco
mahatyimebadi, nooboro
40 diitoco ihusene, itihaiño icanoco iifusuubo.
41 Jaarunaa diito imo imo iicaumoro ajabafiituumoro imiyaavuguutimoco Jesu nuuhi:
¿Naa machutaama mihicahi? nooboro.

42 Jaanegui diiboco taavaabo gaaruhaico acɨumo†
43 Jaanoco agaayɨcɨuboro diito ɨmefeenevɨ duubo.
44 Jaaboro diitoco nuubo: Jillɨ iicajinoco amɨɨhaima iicausumi amɨɨhaico nuuhi: Uuditɨ Moise aamefaño, Moocaani iimaamɨnaa aamenefaño, Salmo aamefaño icano onoono icaji, nuuhi.
45 Jaaboro diitoco Caatɨnɨhaamefaño onoonoco gaajasuubo.
46 Jaaboro diitoco nuubo: Jillɨ noonoro caatɨnɨcɨnɨno, Cristo guijeveji. Jaaruubo mifucucɨ, safucu icanotɨ siino buheetejiibo.
47 Jaabo momofeenedɨ fahɨgova jiinɨje miyamɨnaaco mɨjɨɨbegueji Jerusaletɨ mɨtɨconɨmo amɨɨhai eedeehimitɨhifiico mejeevesucu amɨɨhai imitɨco ibuusuqui.
48 Jaamo amɨɨhai maatyɨmemere jinooco mɨjɨɨbeguejimo.
49 Jaamo magaaja, uujoho amɨɨhaihallɨvɨ galluuji Guihirubi unuunoco. Jaanegui jiicu-umitɨ buhɨgovɨ mefeedino niquejefañotɨ mitya asaanoco magaayɨcɨtɨnohachuta, nooboro.

Jesu Niquejefaño Ofoono.
(Mr 16.19-20; Hch 1.9-11)

50 Jaaboro Jesu diitoco tuucuumitɨ sihɨgovɨ satyuubo Betania cuumi fiitɨno. Jaaboro diitohallɨvɨ ihuseque agañiiyɨcɨubo diitoco imino nuubo.
51 Jaasumiro diitotɨ caamovɨ diiboco satyuumo niquejefaño.
52 Jaaboco diito iimuumoro Jerusale cuumijaago imo imo uumiumo.
53 Jaamoro templojafaño icahicaumo Moocaanico imomoro. Fɨne.

† **24:42** Sahaamefaño janaanɨcɨ jillɨ ficuumo: iimɨhu gaami icanoco, onoonoco.

SAN JUAN

Moocaani Iimaa Cristo. Jaabofeenedɨ Miyamɨnaaco Fiivusuuhi.

1 Itɨconɨ paryɨ fanoova fiivuutɨnaaca Moocaani Iimaa icacuuhi. Jaabo toono Iimaa Moocaanima icauhi Cristo. Jaabo bu diibo Moocaani.
2 Mɨɨro itɨconɨ diibo Moocaanima icauhi.
3 Diibofeenedɨ Moocaani paryɨ fanoovaaco eetavuuhi; mɨɨro chahano aivo diibofeenedɨ eheetavuutɨno iicano✡
4 Diiboma icano fiivo. Jaano toono fiivo miyamɨnaadi aachɨcɨnɨno iicauno.
5 Jaano cɨvonofañotɨ achɨcɨhi. Jaanoco icɨvo jabacarutɨhi.
6 Mɨɨro icaubo saafi Moocaani agalluubo Jua onoobo.
7 Jaabo saauhi diibo aachɨcɨɨbo iicaubeditɨ ijɨɨbeguequi. Jaabo ɨjɨɨbogonofeenedɨ miyamɨnaa imiyaaveguequi.
8 Jaabo diibo Jua aachɨcɨɨbo icatɨno. Jillɨ aachɨcɨɨbo iicaabo jɨɨbogomɨnaafitɨ iicaqui agalluubo.
9 Jaanotɨ jino imiya achɨcɨ, miyamɨnaaco aachɨcɨnɨɨbo, jino jiinɨjehallɨvɨ gasefivucuuhi.
10 Mɨɨro jaabo johono Iimaa iicaabo jino jiinɨjehallɨri icacuuhi. Jaabofeenedɨ Moocaani jiinɨjeque eheetavehinɨrunofaño jiinɨjemɨnaa diiboco gaajautɨhi.
11 Mɨɨro ijiinɨjevɨ saauruubo. Jaaruuboco miyamɨnaa diiboco gaayɨcɨutɨhi.
12 Jaarunofaño saatoho diiboco agaayɨcɨmoro miyaaveguehi. Jaamoco ficuubo Moocaani seemetɨ iicaqui.
13 Jaano miyamɨnaatɨ saatɨhi miyamɨnaatɨ ifiivomo icatɨno, bu gaifi iimoyɨɨcɨnotɨ icatɨno jillɨ Moocaanitɨro diibo seemetɨro minifutucuumo.
14 Jaabo johono Iimaa iicahinɨɨbo miyamɨnaafi ifiitɨ iminiiyuuboro mofeeneri icauhi, miyaanoma, igaijɨma icano. Jaabo imico mɨɨhai mahatyɨmeuhi, diibo ɨdɨɨboro Moocaani Seemene iicaabo imico.
15 Mɨɨro diibeditɨ Jua ɨjɨɨbuguubo nuuhi: Jaanɨ diibo diibotɨ uujoho unuubo taabuunatɨ asaabo tajanaanɨcɨ iicaabo, uujoho chahaunaacaro iicacuumaño, nooboro.
16 Mɨɨro jaabotɨ paryɨ mɨɨhai diiboma sihidɨ iicanotɨ magaayɨcɨhi diibo imino aacɨnoco siino dojɨcutɨ, siino dojɨcutɨ icano.
17 Mɨɨro Moisefeenedɨ Moocaani tajɨɨba saauhi. Jaanotɨ gaijɨ, miyaano icano Jesucristofeenedɨ saahi.
18 Mɨɨro mɨɨhaiñooba Moocaanico atyɨmetɨhi, ɨdɨɨboro Illi Caanifaño iicaabo, diibo mɨɨhaico Caanico gaajasuhi.

Jua Nitɨmɨnaafi Jesucristotɨ Jɨɨbeguehi.
(Mt 3.11-12; Mr 1.7-8; Lc 3.15-17)

19 Jaanaa Jerusale cuumiri iicaumo judiomɨ sacerdotemɨco, levitamɨco icano galluuhi Juajaago diiboco: ¿Mɨɨjoho ɨɨjoho? noomoro idilluqui.
20 Jaamoco diibo imino jɨɨbuguuhi: Uujoho Cristo icatɨhi, nooboro.
21 Jaanegui siino diiboco dilluumo: ¿Jaanaa mɨɨjoho ɨɨjoho? ¿Nacu Moocaani iimaamɨnaafi, Elia? noomoro.
Jaanegui Jua nuuhi: Chahano uujoho diibo icatɨhi, nooboro.
Jaanegui diiboco nuumo: ¿Nacu ɨɨjoho oono Moocaani iimaamɨnaafi asaajiibo? noomoro.
Jaanegui nuubo: Chahano, nooboro.
22 Jaanegui diiboco nuumo: Jaanaa mɨɨjoho ɨɨjoho mɨɨhaico dɨɨbogo, oono mɨɨhaico agalluumoco mɨjɨɨbeguequi millɨ difiitɨ ɨɨjoho neehi, noomoro.
23 Jaanegui Jua diitoco nuuhi: Uujoho sɨcaihɨgovɨ ocoovadiicɨnɨɨbo: Aivojɨɨbedi jɨɨhaico sanotɨcovoro mihimibachu, onoobo Moocaani iimaamɨnaafi Isaia unuubadɨ, nooboro.
24 Jaamo diito Juama ihiimaatuumou fariseomɨ agalluumo.
25 Jaamo diiboco nuuhi: Jaabogahabu Cristo idiicatɨɨbo, bu Elia idiicatɨɨbo, bu johono Moocaani iimaamɨnaafi idiicatɨɨbo icano, ¿collɨhi jana nitɨhicahi? noomoro.
26 Jaanegui Jua diitoco nuuhi: Uujoho nɨfaihuriro nitɨhi. Jaanotɨ amɨɨhaifeeneri iicaabo saafi amɨɨhai magaajatɨɨbo.
27 Jaabo taabuunatɨ asaabo tajanaanɨcɨvɨ iicaabo, diibovɨ uujoho ɨfototɨhi. Jaamaño diibo tɨhaipaaje duujeque sinaayujitɨrahi, nooboro.
28 Paryɨ jino jillɨ icauhi Betabara onoomañovɨ, Jordan onoohi onegueehivɨ Jua initɨhicauhɨgo.

Jesu Guijevefeenedɨ Mohimitɨ Buusucafetehi.

✡ **1:3** Heb 1.2; Col 1.16-17

29 Jaano sifucuti Jua, Jesu diibojaa asaauboco aatyimeuboro nuuhi: Memeeci jaani
Moocaani Cordero, iguijevefeenedi jiinijeminaa imitico ubuusujiibo.
30 Johono uujoho diiboti ihiimaaubo: Taabuunati saajiibo tajanaanicivi iicaabo uujoho
chahaunaacaro iicacuumaño.
31 Uujoho icaruubo diiboco gaajahinitihi. Jaanoti naha uujoho nifaihuri nitiiboro saahi
Israel cuumiminaa diiboco igaajaqui, nooboro.
32 Jaadi bu siino nuubo: Uujoho atyimehi Moocaani Gaijaco nimiihubadi jeevaabo
diibohallivi niquejefañoti iniitooboro iicanoco.
33 Jaaruuboco uujoho gaajahicatihi miijoho diibo iicanoco; jilli naha uco nifaihuri nitiqui
agalluubo nuuhi: Tagaija cajaanihallivihacho iniitooboro iicaabo diibo tagaijari initijiibo,
nooboro nuuhi.
34 Jaaboco atyimecuuhi. Jaamaño uujoho jiibeguehi diibo miyaano Moocaani Achi
iicanoco, nooboro.

Iticonioto Jesu Jiibogominaa.

35 Jaano seseevedi siino Jua tomañeri icauhi miimisiici ijiibogominaatisima.
36 Jaabo Jesu afatyunoco aatyimeuboro nuuhi: Memeeci ajaani Moocaani Cordero,
nooboro.
37 Jaanoco Jua jiibogominaatisi uguubuumisiro Jesu dojicuti fuuhi.
38 Jaanegui Jesu dojicuco emeeciuboro, diibo dojicuti ufuunoco aatyimeuboro diitisico
nuuhi: ¿Jinejeque miguiinehi? nooboro.
Jaanegui nuumisi: ¿Jiibogominaafi, cuuca diicafihi? noomisiro.
39 Jaanegui Jesu diitisico nuuhi: Juu masaa. Jaamisiro memeeciva, nooboro.
Jaanegui ufuumisi atyimeuhi diibo iicahicauhigoco. Jaamisiro mihiijicuuneguiiha tu-
fucu diiboma icaumisi.
40 Jaamisi diitisi Juati uguubuumisiro Jesuma ufuumisiti saafi momo Andre, Simon Pedro
nahabo.
41 Jaabo Andre jinejeque moonitiiboro inahabo Simonco iguiinutuuboro diiboco nuuhi:
Meeci mahatyimecuuhi Mesia Cristo onooboco, nooboro. Mesia, Moocaaniti asaabo
ihaivojiisucuqui, eneejiruno.
42 Jaaboro Andre Simonco satyuuhi Jesu iicauhigo. Jaaboco Jesu aatyimeuboro nuuhi:
Iijoho Simon Jona achi, jaaruubo jisumitiro dimemeji Cefa, nooboro. Jaarunaa Cefa
onoono jilli momoro, Pedro eneejiruno.

Jesu Coovahi Felipe Natanae Icamisico.

43 Jaano seseevedi Jesu imuguuhi Galilea jiinijevi ufuunoco. Jaabo Felipeque
aatyimeuboro diiboco nuuhi: Tadyojicuti disaa, nooboro.
44 Jaabo Felipe Betsaida cuumioobou. Jaacuumiri tolliro Andre, Pedro icamisi icahi-
cauhi.
45 Jaabo Felipe Natanaeque iiciieuboro nuuhi: Miihai mahatyimecuuhi, diibediti Moise
itajiiba aamefaño acaatiniuboco. Tolliro Moocaani iimaaminaa diibediti acaatiniiboco.
Jaabo Jesu, Jose Nazareoobo achi, nooboro.
46 Jaanegui Natanae nuuhi: ¿Nacu Nazare cuumiti iimino saajirahi? nooboro.
Jaanegui Felipe diiboco nuuhi: Eneecau maha memeecitequi, nooboro.
47 Jaanaa Jesu Natanae asaaunoco aatyimeuboro nuuhi: Jaadi juuga saabo miya is-
raelminaafi abañifitatiibo, nooboro.
48 Jaanegui Natanae diiboco dilluuhi: ¿Milliti uco gaajahi? nooboro.
Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Miiro ico uujoho atyimehi Felipe ico coovatinaacaro
higuerahoguiino diicaaboco, nooboro.
49 Jaanegui Natanae diiboco nuuhi: Jiibogominaafi iijoho Moocaani Achi, iijoho israelmi
aivojiibo, nooboro.
50 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: ¿Jilli iijoho uco miyaaveguehi, ico higuerahoguiino di-
icaaboco atyimehi eneeneguiiharo? Imi jino janaanici icanehejeque daatyimeji, nooboro.
51 Tolliro bu Jesu nuuhi: Miyanotiro amiihaico neehi: Mahatyimeji niqueje faayiciniноti
Moocaani toomominaa uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubohallivi iniitociniмoro bu
caamovi foociniмoco, nooboro.

2

Cana Onoocuumi Jiibaimo.

1 Jaanobuunati mifucuci, safucu icano taabava jiibaimo icauhi Cana cuumivi Galilea
jiinijevi. Jahi Jesu seeji diitofaño icauhi.
2 Jahi tolliro Jesuco ijiibogominaama cuuhuvaumo tobaimovi.
3 Jaanaa diito aduta vino ifinicuunegui Jesuco seeji nuuhi: Vino finicuuhi, noogoro.

4 Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: ¿Gaha, collɨhi jaanoco uco neehi? Toonovɨhi ɨfototɨhi,
nooboro.
5 Jaarunaa diigo nuuhi diito jeecɨvomɨnaaco: Paryɨ diibo amɨɨhaico onoonoco momoonɨ,
noogoro.
6 Jaanaa tomañeri icauno sahuse juugahusetɨ sañu icano ɨcɨñuuno. Tuñuujefaño ju-
diomɨ iicanɨcɨbadɨ ifiinoco iimibachuqui nɨfaihunoco ifɨcuhicauñuuje. Jaano sañufaño fɨne
ɨɨfetehicauno ochenta o cien litrodɨno nɨfaihu.
7 Jaanaa Jesu diitoco nuuhi: Paryɨ jino ɨcɨñuunoco nɨfaihuneri magahafusu, nooboro.
Jaanegui diito tuñuujeque jɨti jɨti gahafusuuhi.
8 Jaadɨ Jesu diitoco nuuhi: Fɨne ɨvɨ jisumi mɨɨdɨno mɨhɨcɨmoro mahacɨto ijɨɨbaimo
toomomɨnaafico, nooboro.
Jaanegui tollɨ moonɨumo.
9 Jaafaihuco ijɨɨbaimo toomomɨnaafi nɨsuuhi vinotɨ minifutucufaihuco. Jaanoco gaa-
jautɨɨbo cuucatɨ ɨɨcɨunoco; ɨdɨɨmoro diito ijeecɨvomɨnaa toonoco gaajauhi diito inɨfaihuco
ɨɨcɨumaño. Jaanegui ijɨɨbaimo toomomɨnaafi tobaimo abajaaboco ocoovauboro nuuhi:
10 Itɨconɨ famoova iimi vinoco ɨfefihi. Jaanoco ijɨɨbaimo guiraano aaducuunobuunatɨ
iimijɨɨsutɨnoco ɨɨfefimo. Jaanotɨ ɨɨjoho aivo iiminoco ficuuhi jihachuta, nooboro.
11 Jino aivo itɨconɨ Jesu sihidɨ ejeevanoco omoonɨuno Cana cuumivɨ Galilea jiinɨjevɨ,
imityaco ɨɨfusuubo. Jaaneri ijɨɨbogomɨnaa diiboco miyaavuguuhi.
12 Jaanobuunatɨ seejɨ, inahabomɨ, ijɨɨbogomɨnaa icamoma fuubo Capernau cuumijaagovɨ
jahɨ icaumo fiiva fucuva.

Jesu Templojaco Imibachuuhi.
(Mt 21.12-13; Mr 11.15-18; Lc 19.45-46)

13 Jaanaaca judiomɨ jɨɨbaimo Pascua ifiitɨcuuneguiiha Jesu Jerusale cuumijaagovɨ fuuhi.
14 Jahɨ atyɨmeubo templojafaño bueymɨco, ovejamɨco, nimɨɨhumɨco icano anaajemeque.
Tollɨro miyamɨnaama nɨhɨbamɨco acafaryuuacumo gɨcɨnɨmoco atyɨmeubo.
15 Jaanoco aatyɨmeuboro Jesu gaaibaɨco gaicɨɨtatɨ eheetavuuboro tooneri diitoco isi
gañɨɨubo, ihovejamɨ, ibueymɨ icamoma. Tollɨro nɨhɨbamɨco acafaryuuacuhicaumo
nɨhɨbamɨco baavɨ fufucuubo, jaaboro imesanoco gavaracuubo icano.
16 Jaaboro bu nimɨɨhumɨco anaajeumoco nuubo: ¡Toonoco jinotɨ buhɨgovɨ mɨɨcɨ! ¡Guihirubi
iijaco naajetajatɨ meheetavedino! nooboro.
17 Jaanotɨ ijɨɨbogomɨnaa esafutuuhi Caatɨnɨhaamefaño: Diijaco agaijɨno uco finɨsuhi,
onoonoco.
18 Jaanegui judiomɨ diiboco dilluuhi: Eneecata mɨɨhaico siibadɨ iicanoco dɨhɨfusu toonotɨ
magaajaqui: Jɨɨ, ollɨ iicaneguiiha jahi ollɨ moonɨɨbo meneequi, noomoro.
19 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Jiija templojaco paryɨ magavaracu, jaajaco siino uujoho
mifucucɨ, safucu icanotɨ siino boobanɨji, nooboro.
20 Jaanegui judiomɨ diiboco nuuhi: Cuarenta y seisdɨno ficabava nijequetɨ jiijaaco
eetavuumo. ¿Jaajaco millɨ ɨɨjoho mifucucɨ, safucu icanotɨ deetavejirahi? noomoro.
21 Jaarunaa Jesu ifiicoro unuuruubo: Temploja, nuuhi.
22 Jaamaño Jesu iguijeveunofeenetɨ ubuheeteusumi ijɨɨbogomɨnaa tollɨ diibo unuunoco
esafutuuhi. Jaamoro Caatɨnɨhaame onoonoco, bu Jesu iijɨco icano diitoco ɨjɨɨbuguunoco
miyaavuguumo.

Jesu Famoovaaco Gaajahi.

23 Pascua jɨɨbaimosumi Jesu Jerusaleri iicausumi, sihidɨ miyamɨnaa diiboco miyaavegue-
hicauhi sihidɨ ejeevanoco omoonɨnoco aatyɨmemere.
24 Jaarumovɨ Jesu jeevamaaihicautɨhi famoovaaco agaajahicaumaño.
25 Mɨɨhaiñooba diiboco jɨɨbeguehicautɨhi: Diito jillɨ jeevahi, noomoro miyamɨnaaco dii-
boro agaajahicaumaño ijeebɨɨfaño iicanoco icano.

3

Nicodemo Onoobo.

1 Icaubo saafi fariseomɨoobo Nicodemo onoobo judiomɨ aivojɨtoobo.
2 Jaabo Jesujaago fucu asaauboro diiboco nuuhi: Jɨɨbogomɨnaafi, mɨɨhai magaajahi ɨco
Moocaani mɨɨhaico dɨɨbeguequi agalluunoco. Chahamo mɨɨjoho sihidɨ ejeevanoco ɨɨjoho
omoonɨbadɨ iicanoco omoonɨmo Moocaani diiboma iicatɨruva, nooboro.
3 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Miyanotɨro ɨco neehi, siino dojɨcuvɨro ifiivotɨibo Moocaani
aivojɨfaño feejitɨhi, nooboro.
4 Jaanegui diiboco Nicodemo dilluuhi: ¿Millɨ jaabo miyamɨnaafi ujusicuubo siino
dojɨcuvɨro fiivejirahi? ¿Millɨ jaabo siino seejɨ jeebɨɨfaño ɨjɨcafotooboro siino fiivejirahi?
nooboro.

5 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Miyanotiro ico neehi; nifaihuri, Moocaani Gaijari icano
ifiivotiibo Moocaani aivojifaño feejitihi.
6 Miyaminaafiditi ifiivoobo miyaminaafi. Jaanoti Moocaani Gaijati ifiivomo Moocaani
Gaijama icahi. Toono eneejiruno Moocaani seemeti iicamo.
7 Daabafiitedino siino fiivo ico onoonoti.
8 Miiro guibuhuba iimogohigoti asaanoco iijoho guubufihi. Jaaruubo gaajatihi conooti
asaanoro conoovi iifotonoco. Jaabadi jeevamo paryi Moocaani Gaijari ifiivomo, milli
ifiivonoco milli miyaminaa gaajajirahi, nooboro.
9 Jaanegui Nicodemo siino dilluuhi: ¿Milli fine jino? nooboro.
10 Jaanegui Jesu nuuhi: ¿Iijoho aivo sihidi edeevaabo israelminaa jiibogominaafi idi-
icaruubo, nacu jinoco gaajatihi?
11 Miyanotiro ico neehi: Miihai mihiimaahi magaajanoco. Jaamo miihai mijiibeguehi
mahatyimeneque. Jaarunoco amiihai mimiyaaveguehicatihi miihai monoonoco.
12 Jiinijeono icarunoco onoonoco uco mimiyaaveguehicatihi. Jaanequi: ¿Fine millijiru
niquejeonoco jiibuguruva?
13 Miihaiñooba niquejefaño footihi idiiboro tahigoti iniitehiniibo: Uujoho
Miyaminaafibadi Ifiivuubo niquejefaño iicaabo.
14 Miiro Moise sicaihigovi jiinimoco caamovi agañiiyiciubadi; tolliro uujoho
Miyaminaafibadi Ifiivuubo caamovi guijeve imohobujehallivi gañiiyicicafeteji.
15 Jaaboco paryi imiyaavogomo ifinijitino fiivoma icacuuhi*

Moocaani Jiinije Miyaminaaco Agaijino.

16 Miiro Moocaani sihidi jiinije miyaminaaco agaijiiboro idiiboro iicaabo Illico aciuhi.
Jaaboco paryi imiyaavogomo mitajitihi. Jaamo ifinijitino fiivoma icaji.
17 Miiro Moocaani jiijehallivi Illico galluutihi jiinije miyaminaaco ciijigaifaño igañiisuqui.
Jilli galluubo diibofeenedi jiinije miyaminaa itaajaqui.
18 Jaabo Moocaani Achico imiyaavogomo ciijigaifaño ifetejitihi. Jaanoti imiyaavogotimo
ciijigaifaño ifeequi icacuuhi idiiboro Moocaani Achi iicaaboco imiyaavogotimaño.
19 Jaamo imiyaavogotimo ciijigaifaño ifeequi icacuuhi. Miiro jiinijehallivi aachicniibo
asaauboco imogotimo icivonocoro imuguumo imiticoro omoonihicaumaño.
20 Miiro famooro iimitinoco omoonimo aachicinoco jiiheguehi. Jaamaño
aachicininojaagovi fiitivotimo, iimitinoco omoonino foovoiivotino iicaqui.
21 Jaanoti miyaanoco iimogomo aachicinijaagovi fiitivehi diito omooninofaño Moocaani
iicano igaajacafetequi.

Jua Siino Jesuditi Onoono.

22 Jaanobuunati Jesu fuuhi ijiibogominaama Judea jiinijevi. Jaabo toonovi gueenene
icaubo miyaminaaco initiubo.
23 Jaabadiro Jua nitihicauhi Enonvi Salim cuumi fiitino, tomañovi sihidi nifaihu iicau-
maño. Jaabojaa miyaminaa ofoomoco nitihicaubo.
24 Jilli icaumo Jua icivojaaniraututisumi.
25 Jaanaaca Jua jiibogominaa jenaaucasiuhi judiomima ifiino imibachuhallivi.
26 Jaamoro Juaco nuutuumo: Mojiibogominaafi, meeci iima oono Jorda oonegueehi
iicaubo icahi diiboti miihaico idiibuguubo. Jaabojaago sihidi miyaminaa ofoomoco
nitihicaabo, noomoro.
27 Jaanegui Jua diitoco nuuhi: Cajaatyobama chahajiruno gaaja Moocaani diitoco
ihacitiruva.
28 Miiro amiihairyo uco muguubuhinicuuhi: Uujoho Cristo icatihi jilli diibo imega uco
agalluubo, nooboro eneehininoco.
29 Miiro taabava jiibaimofaño mogaima iicaabo aiji. Jaabo cojiri iicaabo jilli
igataavominaafi. Jaabo diibo ihiimaanoco uguubuuboro imo imo icaniciibo. Jaabadi
jisumi uujoho sihidi imo imo icahi.
30 Jaabo diibo jisumitiro janaaniciivi bocitoobaaca uujoho jilli guiinoviro minifeteji,
nooboro.

Caamoti Asaabo.

31 Caamoti asaabo fanoohallivi ro icahi. Jaanoti jiinijeoobo jilli jiinijeminaafi. Jaabo
jiinijenehejequere iimaaniciihi. Jaanoti niquejefañoti asaabo famoohallivi ro icahi.
32 Jaabo aatyimeneti, uguubunoti icano iimaahi. Jaaruubo onoonoco miihaiñooba
miyaaveguehicatihi.
33 Jaanoti saatoho diibo onoonoco imiyaavogomo: Moocaani Miyaabo iicanoco
jiibeguehi.

---

* **3:15** Sahaamefaño janaanici jilli ficuumo: finitimo icaji, onoonoco.

34 Moocaani agalluubo Moocaani iijico jiibeguehi. Jaaboco Moocaani Igaijaco finitino acihi.
35 Moocaani Illico gaijihi. Jaabo usefaño Moocaani paryi fanooco ficuuhi.
36 Jaamaño Moocaani Achico imiyaavogomo ifinijitino fiivoma icacuuhi. Jaanoti Moocaani Achico imiyaavogotimo fiivoma chahaji. Jilli ñihicuno Moocaani omoonijinofañoro icacuuhi.

4

Jesu Samariaogoma Iimaahi.

1 Jaanaa fariseomi guubuuhi Jua janaanici Jesu ijiibogominaama iicaabo initihicaunoco.
2 Jaarunofaño Jesu nitihicautihi idiimoro ijiibogominaa nitihicauhi.
3 Jaanoco Jesu uguubuuboro Judeati fuuhi Galileajaago siino ihuumiqui.
4 Jaabo imuguuhi Samaria jiinijefeenedi ufuunoco.
5 Jaabo ufuubo ifutuuhi Sicar onoocuumi Samaria jiinije cuumivi Jacob illi Joseque ijiinijeque aaciumaño fiitino.
6 Jaamañeri icauno nifaihuhoji Jacob oji onoohoji. Jaanaa Jesu asaaubo, iniinovatucu-unegui tohoji cojivi casiivuubo, fine gadiciiba nihiba icacuuberi.
7-8 Jaanaa ijiibogominaa tuucuumijaago fuuhi machutaaco anaajeteumo. Jaanaa tuucu-umiti saafigo gaigo saauhi toojiti inifaihuvavaugo. Jaagoco Jesu nuuhi: Uco nifaihuti daaci, nooboro.
9 Jaanegui diiboco samariaogo nuuhi: ¿Milli jaabo iijoho judio idiicaabo, uujoho samariaogo iicagoco nifaihuco dilluuhi? noogoro. Jilli nuugo judiomi samaritanomima iimogocasihicautimaño.
10 Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: Iijoho Moocaani aacinoco gaajaruva, bu miijoho jino ico nifaihuco idillunoco gaajaruva; iijoho uco dilluruva ico uujoho buheenifaihuco acijirahi, nooboro.
11 Jaanegui diigo nuuhi: ¿Aivojiibo, nacu jinejeri jaabo inifaihuco diicijirahi aivo faicuva-hoji? ¿Conooti jaabo toono buheenifaihuco diicijirahi?
12 Miiro jino moheedeebe Jacob miihaidi jihojico ficuuhi, diibo iseeme, paryi ijoomi icano toojiti aaduhicauhojico. ¿Nacu jaabo iijoho diibo janaanici deevahi? noogoro.
13 Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: Paryi jihoji nifaihuti aadumoco siino adufira aiveji.
14 Jaanoti uujoho aacino nifaihuco aadumoco siino ufucuro adufira aivucuujitihi. Uu-joho aacino nifaihu diitofañoti finitino niivaji ifinijitino fiivoco ihaciqui, nooboro.
15 Jaanegui diigo diiboco nuuhi: Aivojiibo, uco tofaihuti daaci uco adufira aivotino iicaqui, bu siino jihojijaago nifaihufiiri saatigo icaqui, noogoro.
16 Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: Difo jaagoro ditajeque coovato. Jaadi siino disaa, nooboro.
17 Jaanegui diiboco iimusuugo: Uujoho tajevatihi, noogoro.
Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: Miyaanoco neehi, tajevatihi onoogo.
18 Miiro sahusedimoma diicacuuhi, jisumi bu diiboma idiicaabo ditaje icatiibo. Jaanoco miyaanoco neehi, nooboro.
19 Jaanoco uguubuugoro diiboco nuugo: Aivojiibo iijoho baacho Moocaani iimaaminaafi.
20 Miiro moheedeete samaritanomi Moocaanico jigajihallivi imejiibuuhi. Jaarunaa amiihai judiomi Jerusalevi Moocaani imomaño meneehicahi, noogoro.
21 Jaanegui Jesu nuuhi: Gaigo, uco miyaavogo, safucu icajino amiihai Moocaanico mihimono. Tusumi jigajijaago footimo, bu Jerusale cuumijaago footimo icano.
22 Miiro amiihai samaritanomi magaajatiiboco mihimehi. Jaanoti miihai magaajaaboco mihimefihi; Miiro judiomiti taajasu saahi.
23 Jaanoti safucu iicajino, jaano jino tusumi mihicacuuhi, miyanotiro Moocaanico iimomo imeji igaijari, miyaaneri icano. Miiro tolli iimomoco Moocaani imeguehi.
24 Moocaani Gaija jaamaño diiboco iimomo igaijari, miyaaneri icano iimequi, nooboro.
25 Jaanegui diigo nuuhi: Uuro gaajahi Mesia, Cristo onoobo, asaajinoco. Jaabo asaadi miihaico paryi fanoocoro jiibeguejiibo, noogoro.
26 Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: Uujoho diibo iima ihiimaabo, nooboro.
27 Jaanaa ijiibogominaa gaseuhi. Jaamo jabafiituuhi. Jesu gaigooma ihiimaauneri. Jaarumo diiboco dilluutihi. ¿Jinejeque dilluhi? ¿Jinejeque mihiimaacasihi? nuutimo.
28 Jaanegui diigo ihiciñuco ejeevesuhiniugoro fuuhi ifaacuumijaago. Jaagoro miyaminaaco jiibugutuuhi.
29 Eneecauhu masaamoro memeeciva saafi gaifi, paryi omoonihicanoco uco onooboco. ¿Naa fine diibo Cristo icatiibo? noogoro.
30 Jaanegui diito tuucuumiti asaaumoro fuuhi diibojaago.

31 Jaanaaca ijɨibogomɨnaa diiboco neehicauhi: Mojɨibogomɨnaafi, machu, noomoro.
32 Jaarunaa diitoco nuubo: Tamachuta icahi uujoho amachujino amɨihaima magaa-
jatɨno, nooboro.
33 Jaanegui ijɨibogomɨnaa dillucasiuhi sanomɨro: ¿Fɨne mɨijoho diibedi machutaaco
sɨvahi? noomoro.
34 Jaarunaa Jesu diitoco nuuhi: Uudi tamachutabadɨ oono uco agalluubo onoobadɨ
eetavono, idudɨcamaajeque iimivono.
35 Mɨiro amɨihai meneehi: Icanehiica minɨhɨbacɨ, minɨhɨbacɨ ɨdɨino basuta ujusijino,
noomoro. Jaarunofaño amɨihaico uujoho neehi: Memeecɨ basutaaco, oono paryɨ tɨfaicuuhi
ihɨcɨcafetequi.
36 Mɨiro basutaaco ududɨcamaaibo ijaadaco gaayɨcɨfihi. Jaabo basuta noovaco
ananɨnɨcɨbadɨ miyamɨnaaco nanɨhi ifinɨjɨtɨno fiivoma iicaqui. Jaaneri abasuubo, bu
toonoco ɨiciibo icano sano imo imo iicaqui.
37 Jinoovɨ aivo miyaano, jillɨ onoonɨcɨno: Saafi abasunoco sifi ɨcɨnɨcɨhi, onoono.
38 Jaanegui uujoho amɨihaico tajɨibahi mɨhɨcɨqui amɨihai mabasuhinɨtɨnoco; sita aba-
suhinɨnoco amɨihai mequeheevehi ididɨcamaajeque, nooboro.
39 Jaaboco sihidɨ Samaria jiinɨje cuumimɨnaa miyaavuguuhi diigo ɨjɨibuguunotɨ paryɨ
uujoho omoonɨhicano uco noobo unuunotɨ.
40 Jaanegui samaritanomɨ diibojaa asaaumoro diiboco fiitɨuhi diitoma iicaqui. Jaanegui
Jesu mifucucɨ toonovɨ diitoma icauhi.
41 Jaamoro diiboco sihidɨ miyaavuguumo ihiimaaco uguubuumoro.
42 Jaamoro diigoco nuumo: Jisumi ɨijoho eneeneriro mimiyaavogocuutɨhi: Mɨihairyo
muguubucuuhi. Jaamoro magaajacuuhi miyaanoro diibo Cristo jiinɨjemɨnaa taaja-
sumɨnaafi icanoco, noomoro.

Jesu Buheesuhi Aivojɨibo Seemeneque.
43 Toonotɨ mifucucɨ iicaunotɨ fuubo Galilea jiinɨjejaagovɨ.
44 Jaabo Jesu iinoro nuuhi: Moocaani iimaamɨnaafi ijiinɨjevɨ bocɨgoratɨhi, nooboro.
45 Jaadɨ Galileavɨ agaseuboco tomañoto imino gaayɨcɨuhi. Diito tollɨro bu fuumo
Jerusalevɨ Pascua jɨibaimojaago. Jaamo atyɨmeuhi tahɨ tobaimovɨ Jesu fanoovaco
omoonɨunoco.
46 Jaadɨ Jesu siino saauhi Cana cuumijaagovɨ Galilea jiinɨjevɨ toonovɨ nɨfaihuco aivofai-
hutɨ iminiiyumañovɨ. Jaanaa Capernauvɨ icaubo saafi aivojɨibo. Jaabo seemene guihu-
vauhi.
47 Jaabo guubuuhi Jesu Judeatɨ Galileavɨ agaseunoco. Jaanegui diibojaa ufuuboro
diiboco nuubo iijajaa ofooboro iseemeneque ibuheesuqui aivo iniinovacuuneguiiha.
48 Jaanegui Jesu nuuhi: Botɨ siibadɨ iicanehejeque omoonɨnoco mahatyɨmetɨhachiijɨ
mimiyaaveguejitɨhi, nooboro.
49 Jaarunofaño diibo Jesuco nuuhi: Aivojɨibo goovano masɨigo taseemene
guijevetɨnaacaro, nooboro.
50 Jaanegui Jesu nuuhi: Fuucu, diseemene buheecuhi, nooboro. Jaanegui diibo Jesu
unuunoco imiyaavuguuboro fuucuuhi.
51 Jaabo iijatɨ fiitɨcuuboco ididɨcamaajemɨnaa asaaumoro jɨibogovauhi: Diseemene
buheecuuhi, noomoro.
52 Jaanegui diitoco dilluubo: ¿Conootɨ nɨhɨba iicaaberi buheehinɨibo? nooboro. Jaanegui
diiboco nuumo: Iijɨ dɨjɨiveeberi iguihuva diiboco buuhinɨhi, noomoro.
53 Jaanotɨ caani gaajauhi toonotɨ nɨhɨba iicaaberi Jesu diiboco: Diseemene buheehi,
eneehinɨnoco. Jaanoma iicaubo paryɨ iyotoma Jesuco miyaavuguuhi.
54 Jino Jesu sihidɨ ejeevanoco Galileavɨ ɨtɨconɨ omoonɨunoco allɨnɨuhi Judeatɨ Galileavɨ
siino uhuumiusumi.

5

Jesu Buheesuhi Ɨgotɨiboco.
1 Toonobuunatɨ judiomɨ eetavuuhi jɨibaimoco. Jaanegui Jesu fuuhi Jerusalevɨ.
2 Jahɨgo Jerusalevɨ ovejamɨ guhuga onoohuga fiitɨno icano jɨcooba nicutaaba hebreomɨ
iijɨri Betesda onooba. Jaabaatɨ icano sahusedɨno iguhugano.
3 Jaahugaje goohasinovɨ sihidɨ iguihuvafiimo icahicauhi aatyɨmetɨmo, idɨino iimitɨmo,
ifiino isifañɨineri ɨigotɨmeheje icamo. Jaamo teemehicauhi toba nɨfaihu amaryɨbanoco.
4 Mɨiro tobajaago Moocaani toomomɨnaafi niitehicauhi safohosa jaaboro inɨfaihuco
maryɨcuvahicauhi. Jaasumiro tobafaño ɨmegavɨro aacotoobo buheehicauhi, jillɨ fanoova
guihuva*

* **5:4** Sahaamefaño toonoono versiculonoco ficuutɨmo.

5 Jaamañeri icaubo saafi treinta y ochodino ficabano ticovovi iguihuvacuubo.
6 Jaabo sicinuboco Jesu aatyimeuboro gaajaciuhi aivo gueenene iicacuunoco. Jaaboro
diiboco nuubo: ¿Diimeguehi ubuheeneque? nooboro.
7 Jaanegui diibo iimusuuhi: Aivojiibo, miijoho bu uco tobafañoo jiihacujirahi toba
amaryibasumi fahiijivaro tobafañoo feequi moninaacaro sita tahimegaro feehicahi,
nooboro.
8 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Gañiivo jaaboro dicigaiijeque diicii bo fuucu, nooboro.
9 Jaasumiro diibo buheeteuhi. Jaaboro icigaiijeque iiciuboro igucuubo. Jaafucuu judiomi
jaguisifucuu.
10 Jaanegui judiomi Jesu ubuheesuuboco nuuhi: Jaachiiji jino jaguisifucu. Jaanegui
dicigaiijeque satyejitihi, noomoro.
11 Jaanegui diibo iimusuuhi: Miiro uco ubuheesuubo diiboro uco neehi: Dicigaiijeque
diicii bo fuucu, nooboro.
12 Jaanegui dilluumo: ¿Miijoho diibo ico dicigaiijeque diicii bo diigo onoobo? noomoro.
13 Jaarunofañoo diibo gaajautihi diiboco ubuheesuuboco. Tomañeri sihidi miyaminaa
iicaumo cojiti Jesu sihigovi ufucuumañoo.
14 Jaanobuunati Jesu diiboco siino templojafañoo aatyimeuboro nuuhi: Meeci, jisumi jino
iijoho ubuheecunoco; siino imitino diicacuujirahana janaanici iicano siino dijaa saadino,
nooboro.
15 Jaanegui diibo ufuuboro judiomico jiibugutuubo Jesujaahi diiboco ubuheesuunoco.
16 Jaanoma iicaumo judiomi Jesuco imitino moonihicauhi, diibo jaguisifucuvi tolli
omoonihicaumañoo.
17 Jaanegui Jesu nuuhi: Guihirubi, jisumihachuta dudicamaaihi. Jaano ticovovi bu
uujoho dudicamaaihi, nooboro.
18 Jaanoma iicamo judiomi janaanici imeguehicauhi diiboco agaicaaunoco. Miiro toono
jaguisifucucoro diitobadi teemehicautiibo, tolliro bu Moocaanico: Guihirubi, onooboro
ifiico Moocaanibadi moonihicaubo icano.

Moocaani Achi Mitya Iiji.

19 Jaanegui diitoco nuubo: Miyanotiro, miyanotiro amiihaico neehi: Uujoho Moocaani
Seemene iinoro ijeebiitiro moonitihi. Miiro Caani omooninoco aatyimeebere, bu tolliro Illi
moonihi.
20 Miiro Moocaani Illico agaijimañoo fanoova moninoco diiboco ifusuhi. Miiro imi
janaanici ejeevanoco iifusujiibehiica. Jaaneri amiihai majabafiiteji.
21 Moocaani uchuumucuumoco ubuheetesuuboro fiivoco aacibadiro bu Illi iimogomoco
fiivoco aciji.
22 Miiro Moocaani miihaiñoobaco iimitico nootihi. Jaaruubo paryi toono imibachu
mityaco Illi usefañoo jeevesuubo, imitico iimibachuqui;
23 Toonoti famooro Illico ibociguequi Caanico iicabadiro. Jaanoti Illico obocigotimo,
tolliro bu Caanico bocigotihi diiboco agalluuboco.
24 Miyanotiro, miyanotiro amiihaico neehi: Uco agalluhiniiboco imiyaavogomoro uu-
joho onoonoco uguubuumo ifinijitino fiivoma icacuuhi. Jaamo ciijigaifañoo fuucuujitihi;
Jilliro guijeveti fiivofañovi fatyucuubo.
25 Miyanotiro, miyanotiro neehi: Ufucu icajino, jaano jino tusumi mihicacuuhi;
iimitifañoo miguijevecubadihiica iicamo Moocaani Achi iijico uguubujino. Jaanoco ugu-
ubumo fiivoma icaji.
26 Moocaanima mitya icahi fiivoco aacijino. Jaabo Illico mityaco aciibo tolliro Illi sitaaco
fiivoco ihaciqui.
27 Tolliro bu mitya iijico aciibo miyaminaafañoti iimitino, iimino icanoco idugaacuqui,
uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo iicamañoo.
28 Jinoti meheetyedino: Ufucu icajinehiica tusumi paryiicino ciihojinofañoo iicamo ihi-
imaaco uguubujino.
29 Jaamo iiminoco omooniumo siino buheeteji fiivoma iicaqui. Jaanoti iimitinoco
omooniumo buheeteji ciijigaifañoo ifeequi.

Cristoti Ijiibogono.

30 Miiro uujoho aivo, uuro tajeebiitiro moonijitirahi. Jaamañoo uujoho iimitinoco
dugaacuhi uco atajiibabadi. Jaano uujoho udugaacuno miyaano tajeebiiti uuro
iimogonoco omoonitimañoo. Jilli Guihirubi uco agalluhiniibo iimogonocoro moonihi.
31 Uujoho uuro tafiitiro jiibuguruva tajiibogo saatehedi ibocima chahajirahi.
32 Jaanoti sifi uuditi jiibeguehi. Jaamañoo uujoho gaajahi uuditi diibo onoono miyaano
iicanoco.

33 Mɨɨro amɨɨhai saatohoco magalluuhi Juajaago diiboco idillutequi. Jaanoco diibo miyaanoco nuuhi.
34 Jaarunofaño uujoho gaayɨcɨtɨhi miyamɨnaafi ɨjɨɨbogonoco. Jaarunoco uujoho jillɨ Juatɨ amɨɨhaico neehi. Jaamo uco mimiyaavogomoro mataajaji.
35 Mɨɨro Jua cɨɨjɨgaimecu ɨjɨganoro aachɨcɨbadɨ jeevauhi. Jaabo aachɨcɨnɨunofaño amɨɨhai jihachutagayɨro imo imo mihicauhi.
36 Jaaruno toono Jua ɨjɨɨbuguuno janaanɨcɨvɨ uujoho onoono jeevahi. Mɨɨro Moocaani uco agalluubo atajɨɨbaunoco omoonɨno. Toonoro tahallɨvɨ jɨɨbeguehi miyaano uco Moocaani agalluunoco.
37 Tollɨro bu Guihirubi uco agalluubo uutɨ jɨɨbeguehi. Jaaruuboco amɨɨhai safooba mahatyɨmetatɨhi, bu ihiimaaco safooba muguubutatɨhi icano.
38 Tollɨro bu diibo iijɨ amɨɨhaifaño chahahi; Diibo agalluuhinɨɨboco amɨɨhai mimiyaavogotɨmaño.
39 Mɨɨro Caatɨnɨhaameque imino amɨɨhai mɨhɨɨfɨnɨcɨhicahi fiivo ifiico toohaamefaño mahatyɨmeneque mihimogomoro. Jaano mɨɨro toohaame uuditɨ ɨjɨɨbuguruhaame.
40 Jaarumo tajaa masaanoco mihimogotɨhi fiivoma mihicajiruneguiiha.
41 Uujoho miyamɨnaa cahacɨsuco gaayɨcɨtɨhi.
42 Jaabadɨro uujoho gaajahi amɨɨhai Moocaanico magaijɨtɨnoco.
43 Mɨɨro uujoho Guihirubi memeri saahinɨhi; Jaaruuboco uco magaayɨcɨtɨhi. Jaanotɨ sifi jillɨ ijeebɨɨtɨro asaaboco naha amɨɨhai magaayɨcɨjirahi.
44 ¿Mɨllɨ jaamo mimiyaaveguejirahi sanomɨro fahɨgovavɨ miyamɨnaa imihicacoro magaayɨcɨcasimo? Jaamaño toonoguiinodɨ ɨdɨɨboro iicaabo Moocaanitɨ asaano imihicaco miguiinotɨhi.
45 Jaanegui uuditɨ mehesamaaidino: Caani ɨmefeenevɨ mɨɨhaico imitɨno neejiibo, noomoro. Icaabo amɨɨhai imitɨco eneejiibo Moise. Jaabo tajɨɨbafeenedɨ mataajibadɨ mehesɨcɨnɨrahi.
46 Mɨɨro Moiseque mimiyaavuguruva uco tollɨro mimiyaaveguejirahi. Mɨɨro diibo uutɨ caatɨnɨuhi.
47 Jaabo acaatɨnɨunoco mimiyaavogotɨmo, ¿mɨllɨ bu taajɨco mimiyaaveguejirahi?

6

Cinco Mildɨmoco Amachusuno.
(Mt 14.13-21; Mr 6.30-44; Lc 9.10-17)

1 Toonobuunatɨ Jesu fuuhi Galilea muuai onegueehivɨ. Jaaba momoro bu Tiberia onoomuuai.
2 Jaabo dojɨcutɨ sihidɨ miyamɨnaa feehicauhi sihidɨ ejeevanoco omoonɨɨboro iguihuvamoco ubuheesunoco aatyɨmehicauneguiiha.
3 Jaanegui Jesu ifabaɨhallɨvɨ ufuuboro ijɨɨbogomɨnaama casɨɨvuubo.
4 Jaasumi fiitɨcuuno judiomɨ jɨɨbaimo Pascua iicaujino.
5 Jaanaa Jesu emeecɨubo atyɨmeuhi sihidɨ miyamɨnaa idojɨcutɨ asaaunoco. Jaanegui Felipeque nuubo: ¿Cuucatɨ fɨne machutaaco manaajejirahi jito imachuqui? nooboro.
6 Jillɨ Felipeque nuubo jillɨ diiboco ɨnɨsuubo, ¿mɨllɨ fɨne neejiibo? onoomaño jillɨ omoonɨjinoco imino agaajacuuboro.
7 Jaanegui Felipe nuuhi: Fɨne doscientos denario tɨcovovɨ manaajejirahi, machutaaco. Jaaruno famoovɨro ajashuno ɨɨfetejitɨrahi, nooboro.
8 Jaanegui ijɨɨbogomɨnaatɨ saafi Andre Simon Pedro nahabo Jesuco nuuhi:
9 Jineeri icase sase sahusedɨno sebada maahuno, bu miimɨsiicɨ tavaabomɨsi icanoma iicase. ¿Mɨllɨ jaano tonoodɨno jinoodɨmo miyamɨnaavɨ ɨfetejirahi? nooboro.
10 Jaanegui Jesu nuuhi: Diitoco monoo icasɨɨcamaaiqui, nooboro. Jaamañeri sihidɨ ñaavahu icauhi. Jaanohallɨvɨ casɨɨcamaaiumo cinco mildɨno gaifiimɨ.
11 Jaadɨ Jesu imaahunoco ɨɨcɨuboro Moocaanico graciaco aacɨuboro, toonoco ijɨɨbogomɨnaaco acɨubo. Jaanoco diito imiyamɨnaama ɨfuuhi gɨcɨnɨumoma. Tollɨro bu itaavaco ɨɨfuumo iimuguudɨneheje.
12 Jaanoco amachuumo utuvacuudɨ Jesu nuuhi, ijɨɨbogomɨnaaco: Paryɨ manaanɨ ihatyuuvoco gañɨɨcafototɨno iicaqui, nooboro.
13 Jaanoco ananɨumo gahafusuuhi, jɨɨibaiñoco fahuseecɨ, siino miibaicɨ icanoco sahusedɨno sebada maahuno iicaunotɨ aatyuvuunoco.
14 Jaano Jesu sihidɨ ejeevano ɨɨfusuco eheetavuunoco aatyɨmeumoro diito nuuhi: Miyaanoro jahi jaanɨ Moocaani iimaamɨnaafi jiinɨjehallɨvɨ asaaujiibo, noomoro.
15 Jaamoro Jesuco ɨɨcɨumoro satyuujirumo aivojɨɨbotɨ iheetavequi. Jaanoco agaajacɨuboro iinoro fuubo siino ifabaɨjaagovɨ.

Jesu Nɨfaihuhallɨdɨ Ɨguehi.
(Mt 14.22-27; Mr 6.45-52)

16 Jaanaa mihiijɨcuudɨ ijɨibogomɨnaa muuaijaago fuuhi.
17 Jaamoro meenegafaño ɨjɨcamaaiumoro fuumo onegueehi Capernaujaagovɨ. Jaanaa cɨvucuuno. Jaarunaa Jesu diitojaa gaseutɨhi.
18 Jaanaa imuuaifa tɨcovauno sihidɨ guibuhuba asaauno.
19 Jaamo ufuumo sahuse juugahusetɨ sano ɨdɨino kilometronohachuta icacuumaaca Jesu saauhi nɨfaihuhallɨdɨ ɨgooboro. Jaaboco aatyɨmeumoro sihidɨ igutuumo.
20 Jaarunaa diitoco nuubo: Uujoho; mihiguetejirahana, nooboro.
21 Jaanegui diito diiboco imo imo imeenegafaño gaayɨcɨuhi. Jaadɨ goovano ɨifutuumo ufuuhɨgo.

Miyamɨnaa Jesuco Guiinehi.

22 Jaano seseevedɨ toonegueehivɨ miyamɨnaa ifitafutuumo gaajauhi sagaaro meenega iicaunoco. Jaagafaño Jesu ijɨibogomɨnaama footɨnaaca diito iinoro fuumo.
23 Jaanaa bu sagahaje gaseuhi Tiberia cuumitɨ asaauno, jaagahaje cañavuuhi Jesu graciaco aacɨunobuunatɨ maahunoco amachuuno fiitɨno.
24 Jaamañovɨ Jesu, ijɨibogomɨnaa icano achahaunoco miyamɨnaa aatyɨmeumoro toono imeenenefaño ɨjɨcamaaiumoro fuumo Capernaujaago Jesuco guiinomoro.

Jesu Fiivoco Aacɨneguiiha Diiboco Fiivo Maahutɨ Momonɨmo.

25 Jaaboco onogoo muuaivɨ aatyɨmeumoro nuumo: Jɨibogomɨnaafi, ¿cusumi gasehinɨhi? noomoro.
26 Jaanegui Jesu diitoco iimusuuhi: Miyanotɨro, miyanotɨro amɨihaico neehi: Jillɨ mamachuhinɨmo mutuvahinɨneguiiha uco miguiinehi. Jillɨ sihidɨ ejeevanoco eheetavehinɨnoco mimiyaaveneguiiha icatɨno.
27 Jaanegui ifinɨno machutaguiiha mududɨcamaaidino, ifinɨjitɨno fiivoco aacɨno machutaguiiharo mududɨcamaaje. Toonoco uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo amɨihaico aacɨjino. Toonotɨ uujoho Moocaanitɨ asaanoco miyamɨnaa igaajaqui, bu uuvɨ Moocaani igaajataco ificucuuno icano, nooboro.
28 Jaanegui diiboco dilluumo: ¿Mɨillɨ jaanegui momoonɨji Moocaani iijɨco meheetavequi? noomoro.
29 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Moocaani imeguehi, diibo uco agalluuboco amɨihai mimiyaavogonoco, nooboro.
30 Jaanegui diiboco nuumo: ¿Eneecata sihidɨ ejeevanoco mɨihaico dɨhɨfusu maatyɨmemere ɨco mimiyaaveguequi?
31 Mɨiro moheedeetemɨhai machuuhi mana onoonoco sɨcaihɨgovɨ iicausumi, oono Caatɨnɨhaamefañoʼ: Niquejeo maahunoco machusuubo, onoobadɨ, noomoro.
32 Jaanegui Jesu iimusuuhi: Miyanotɨro, miyanotɨro amɨihaico neehi: Moise amɨihaico niqueje maahuco acɨtɨhi, Guihirubi amɨihaico jino miya maahu niqueje maahuco acɨhi.
33 Jaano jino Moocaani maahu diibo niquejefañotɨ iniitoobo jiinɨjemɨnaaco fiivoco aacɨibo, nooboro.
34 Jaanegui nuumo: Aivojɨibo, fahiijɨvaro mɨihaico toono maahuco daacɨhiica, noomoro.
35 Jaanegui Jesu nuuhi: Uujoho fiivo maahu; tajaa asaamo ajebavacuujitɨhi, uco imiyaavogomoco ufucuro adufira aivucuujitɨhi icano.
36 Mɨiro amɨihaico uujoho eneehinɨcuubadɨ: Uco mahatyɨmecuurumo uco mimiyaaveguehicatɨhi.
37 Mɨiro paryɨ fanooro Guihirubi uco aacɨno tajaa saaji, tollɨro bu tajaa asaamoco uujoho buhɨ gañɨijitɨhi.
38 Uujoho niquejefañotɨ niitehinɨtɨhi uuro iimogonoco moonɨqui icatɨno, jillɨ uco agalluuhinɨibo iimogobadɨ moonɨqui saahinɨhi.
39 Jaano jino Guihirubi uco agalluuhinɨibo iimogono; Paryɨ diibo uco aacɨmoco saatohobaco jeevesutɨibo paryɨ famoocoro ufucu niinofucusumi buheetesuji.
40 Jaano jino uco agalluuhinɨibo iimogono; Paryɨ famooro miyamɨnaa Moocaani Seemeneque aatyɨmemere imiyaavogomo ifinɨjitɨno fiivoma iicaqui. Jaamoco uujoho niinofucusumi buheetesuji, nooboro.
41 Jaanegui judiomɨ tɨcovauhi diiboco edejecuumo. Uujoho fiivo maahu niquejefañotɨ iniituubo, unuuneguiiha
42 neehicauhi: ¿Nacu jaanɨ Jesu Jose achi icatɨibo? ¿Mɨiro caani, seejɨ icamoco mɨihai magaajahi? ¿Mɨillɨ jaabo: Uujoho niquejefañotɨ niitehi, neehicahi? noomoro.
43 Jaanegui Jesu nuuhi: Musuufenɨ toono amɨihai dejecufiraco.
44 Mɨihaiñooba tajaa saajitɨrahi Guihirubi uco agalluhinɨibo tajaa isɨvatɨruva. Jaamoco uujoho buheetesuji ufucu niinofucu.

45 Mɨiro, Moocaani iimaamɨnaa aamefaño jillɨ noono: Moocaani famoocoro jɨibegueji,
noonoro. Jaabadɨ famooro Moocaanico uguubuumoro diibotɨ agaajamo tajaa saahi.
46 Mɨihaiñooba Moocaanico atyɨmetɨhi ɨdɨiboro uujoho Moocaanitɨ asaaubo Moocaanico
atyɨmehi.
47 Miyanotɨro, miyanotɨro amɨihaico neehi: Uco imiyaavogomo ifinɨjitɨno fiivoma icaji.
48 Uujoho fiivo maahu.
49 Mɨiro amɨihai eedeete manaaco sɨcaihɨgovɨ amachuurumo chuumuuhi.
50 Jaanotɨ naha jino niquejefañotɨ iniitono maahu. Jaanotɨ amachumo guijevetɨmo
iicaqui.
51 Uujoho diiburucu jino fiivo maahu iicaabo niquejefañotɨ iniitehinɨibo. Jaamo uco
agaayɨcɨmo ifinɨjitɨno fiivoma icaji. Jaano maahuco uujoho aacɨno taahucu. Jaanoco
uujoho jiinɨjemɨnaahallɨvɨ aacɨjino, nooboro.
52 Jaanegui judiomɨ tɨcovauhi sanomɨro iimaacasiumo: ¿Mɨllɨ jaabo jaanɨ mɨihaico duusu-
jirahi ihuucuco? noomoro.
53 Jaanegui Jesu nuuhi: Miyanotɨro, miyanotɨro amɨihaico neehi: Uujoho
Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo uucuco muduutɨhachiijɨ, bu itɨijohoco mahadutɨhachiijɨ
icano fiivoma mihicajitɨhi.
54 Jaanotɨ taahucuco amachuubo, tatyɨijohoco aaduubo icano ifinɨjitɨno fiivoma icaji.
Jaaboco uujoho niinofucu buheetesuji.
55 Jaano tafi miya machuta, tatyɨijoho miya adufaihu icano.
56 Jaamo tafiico amachumo, tatyɨijohoco aadumo icano uuma icahi. Jaamoma bu uujoho
tollɨro icahi.
57 Mɨiro Moocaani uco agalluubo ifiima icahi, jaaberi uujoho icahi icano. Jaabadɨro uco
amachuubo uuri icaji.
58 Jino niquejetɨ iniituuno maahu; amɨihai caanimɨhai manaaco amachuumo igui-
jeveubadɨ iicano icatɨno. Jaanotɨ jihɨcatɨ amachumo ifinɨjitɨno fiivoma icaji, nooboro.
59 Jillɨ nuubo Jesu Capernau cuumi sinagogajafañoɨ ɨjɨibuguubo.

Jesu Iimaa Fiivoco Acɨhi.

60 Jaanoco sihidɨ saatoho ijɨibogomɨnaa uguubuumoro nuuhi: Aivo jihiimaa sihidɨ
jeevahi. ¿Mɨijoho fɨne gaayɨcɨjirahi? noomoro.
61 Jaanoco Jesu ijɨibogomɨnaa onoocasiunoco agaajacɨuboro nuubo: ¿Jaano nacu
amɨihaico imitɨno moonɨhi?
62 ¿Mɨillɨjiru fɨne imi, uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuuboco caamo itɨconɨ iicauhɨgo
ofooboco mahatyɨmeruva?
63 Mɨiro Moocaani Gaija mɨinoco fiivoco acɨhi. Jaanotɨ muuhucu jillɨ jihovono. Jaanotɨ
naha jino uujoho ihiimaano amɨihai jeebɨico ifinɨjitɨno fiivoco aacɨjino.
64 Jaarunofañoɨ icamo amɨihaitɨ saatoho imiyaavogotɨmo, nooboro. Mɨiro Jesu ɨmegavɨro
gaajacuuhi imiyaaveguejitɨmoco, bu diiboco igaicaauqui aacɨujiiboco icano.
65 Jaamañoɨ nuubo: Toonegui amɨihaico neehinɨhi: Mɨihaiñooba tajaa saajitɨrahi Gui-
hirubi tajaa isɨvatɨruva, nooboro.
66 Jaasumitɨro sihidɨ saatoho diibo dojɨcutɨ efeehicaumo diibeditɨ udugaavuumoro dii-
boma fuucuutɨmo.
67 Jaanegui Jesu saatoho ijɨibogomɨnaa fahuseecɨ motɨhaitɨ miimɨsiicɨ icano iicaumoco
nuubo: ¿Nacu bu amɨihai tollɨro diitobadɨro mefeeji? nooboro.
68 Jaanegui Simon Pedro diiboco iimusuuhi: ¿Aivojɨibo, mɨijaago bu mɨihai mefeejirahi?
Mɨiro ɨima icano ifinɨjitɨno fiivo iimaa.
69 Mɨiro mɨihai mimiyaaveguehinɨcuuhi. Jaamoro magaajahi ɨijoho Cristo Moocaani
iicaabo Seemene idiicanoco, nooboro.
70 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Amɨihai docedɨmoco uujoho ɨcɨhinɨhi. Jaamo
amɨihaifañotɨ iicaabo saafi ɨjɨ iicaabo, nooboro.
71 Jillɨ nuubo Juda Iscariote Simon achiditɨ. Jaabo Juda docedɨmoobo iicaubo Jesucristoco
iguijenɨqui aacɨujiibo.

7

Jesuco Inahabomɨ Miyaaveguehicautɨhi.

1 Jaanobuunatɨ Jesu Galilea jiinɨjeri ɨgooboro feehicauhi. Jaaboro Judea jiinɨjevɨ
ofoonoco imeguehicautɨibo judiomɨ diiboco tahɨ agaicaauguuneguiiha.
2 Jaanaa fiitɨcuuno tabernaculojano jɨibaimo iicaujino; tusumi judiomɨ nɨjeganofañoro
icanɨcɨmo.
3 Jaaneguiiha Jesuco inahabomɨ nuuhi: Jinootɨ difo Judeavɨ. Tahɨ iicamo didojɨcutɨ
ofoonɨcɨmo edeetavonoco ihatyɨmequi.

4 Miiro miihaiñooba miyaminaaco ifiico igaajasuqui omoonimo toovono moonitatihi, tolli
bu omooniibo famoo imefeeneviro moonihica, noomoro.
5 Jilli nuumo inahabomi icarumo diiboco imiyaaveguehicautimaño.
6 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Tufucuvihiica uujoho iifototihiica. Jaanoti amiihaidi naha
fafucuvaro imihi.
7 Miiro amiihaico jiinijeminaa jiiheguetihi. Jaanoti uco jiihegueme diito imitico onoono-
hallitii.
8 Amiihairyo tobaimojaago mofoo. Jaanoti uujoho tobaimovi footihiica tahoovofu-
cuvihiica uujoho ifototihi, nooboro.
9 Diitoco tolli unuuboro fitafutuubo Galileavi.

Jesu Fuuhi Nijegano Jiibaimovi.

10 Jaadi inahabomi tobaimojaa ufuunobuunati, Jesu tolliro bu fuuhi. Jaaruubo foovono
fuutiibo, toovonoro fuubo saatohoba diiboco aatyimeujiruneguiiha.
11 Jaaboco judiomi tobaimoguiino iguiinomoro neehicauhi: ¿Cuuca fine iicaabo?
noomoro.
12 Jaabeditii sihidi miyaminaa miribacasihicauhi. Saatoho neehicauhi: Aivo imihuseebe,
noomoro. Jaanoti saatoho neehicauhi: Imitiibo miyaminaaco bañihicaabo, noomoro.
13 Jaarumo miihaiñooba foovono diibeditii iimaahicautihi judiomi ñihicutii.
14 Jaanaa ijiibaimo feeneveunaaca Jesu templojafaño jicafutuuhi. Jaaboro ticovaubo
ijiibuguubo.
15 Jaaneri judiomi sihidi eheetyemere neehicauhi: ¿Milli jaabo sihidi fanoovaco gaajahi
aamenefaño icautiruubo? noomoro.
16 Jaanegui Jesu diitoco iimusuuhi: Uujoho tajeebiitiro jiibogotihi uco agalluuhiniibo
jiibogoco uujoho jiibeguehi.
17 Cajaatyohacho Moocaani iimogonocoro omoonigomo, gaajaji Moocaani jiibogoco
ijiibogonoco nacu tajeebiitiro uujoho onoono iicanoco.
18 Jaanoti ijeebiitiro ihiimaabo diiboco miyaminaa obocigonoco imeguefihi. Jaanoti
diiboco agalluhiniiboco obocigoobo, miyaanoco iimaahi. Jaabofaño bañifiira chahahi.
19 Miiro amiihaico Moise tajiibaco aciuhi. Jaarunoco amiihaiti saatohoba imino
moonitihi. ¿Collihi jaamo uco magaicaaujirahi? nooboro.
20 Jaanegui miyaminaa iimusuuhi: Ifijoho ijima diicahi. ¿Miijoho nacu ico gaicaaujirahi?
noomoro.
21 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Sanoocoro jaguisifucusumi omoonihinineri famooro
meheetyehinihi.
22 Miiro Moise amiihaico tajiibauhi amiihai meehe nigaci quiticico. Jaarunoco diibo
ticoniutihi omooniubo, amiihai eedeetemihai toonoco ticoniuhi eheetavuumo. Jaanoco
amiihai jaguisifucusumi meheetavoniciihi.
23 Jaano Moise tajiiba gañiicafototino iicaqui momoonimoro jaguisifucusumi gaifi
seemene meeheque miquiticinicihi. ¿Jaamo collihi tajaa misifiiratehi jaguisifucusumi saafi
miyaminaafico faabohocoro ubuheesuhininohalliti?
24 Imino meecitimoro saatohoditi mihiimaadino. Jari imino magaajaadi mihiimaa,
nooboro.

¿Naa Fine Jaani Cristo?

25 Jaanaa saatoho Jerusaleri iicahicaumo nuuhi: ¿Nacu jaaniico iguijeniqui iguiinehi-
caabo icatiibo?
26 Memeeci ono famoofeeneviro iimaaruuboco miihaiñooba milli moonitihi: ¿Naa fine
jisumi aivojito gaajacuuhi diibo Cristo iicanoco?
27 Jaanoti miihai magaajahi tahigoti diibo asaahigoco. Jaanoti Cristo asaadi miihaiñooba
gaajajitihi cuucati diibo asaanoco, noomoro.
28 Jaanegui Jesu templojafaño ijiibuguumañoti sefano nuubo: Uco naha amiihai maga-
ajahi tahigoti asaahigoco. Jaaruubo uujoho tajeebiitiro saatihi. Jaabo uco agalluuhiniibo
miyaabo iicaaboco amiihai magaajatihi.
29 Jaanoti uujoho diiboco gaajahi diiboti asaahinimaño. Miiro diibo uco galluuhinihi,
nooboro.
30 Jaanegui diito diiboco gaayiciujirahi diiboco icivojaaniqui. Jaarunofaño miihaiñooba
diiboco gaayiciutihi ihoovofucuvi iifutuutimaño.
31 Jaarunofaño sihidi diitoti saatoho diiboco miyaavuguuhi. Jaamoro nuuhi: ¿Nacu Cristo
asaadi jaani sihidi ejeevanoco eheetavehicano janaanici eetavejiruubo fine? noomoro.

Fariseomi Sisiminaaco Galluuhi Jesuco Igaayiciqui.

32 Jaanoco fariseomɨ guubuuhi miyamɨnaa toonotɨ ɨmɨrɨbacasiunoco. Jaaneguiiha sacerdotemɨ aivojɨto, fariseomɨ icamo sisɨmɨnaaco galluuhi Jesuco igaayɨcɨqui.
33 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Gueenenehiica amɨɨhaima icaji. Jaadɨ dojɨcuvɨro feeji uco agalluubojaago.
34 Jaaboco miguiinejirahi. Jaarumo uco mahatyɨmejitɨhi uujoho iicahɨgo amɨɨhai mɨhɨfetejitɨmaño uco mahatyɨmejitɨhi.
35 Jaanegui judiomɨ sanomɨro noocasiuhi: ¿Cuuca fɨne jaabo ofooboco mahatyɨmejitɨhi? ¿Nacu fɨne griegomɨfeenevɨ judiomɨ agavaracɨnɨmojaago feejiibo griegomɨco ijɨɨbeguequi?
36 ¿Mɨllɨ fɨne eneejirunoco oono mɨɨhaico noobo: Uco miguiinejirahi. Jaarumo uco mahatyɨmejitɨhi uujoho iicahɨgo mɨhɨfetejitɨmaño, noobo? noomoro.

Moocaani Gaija Fiivo Muuai Nɨfaihubadɨ Icaabo.

37 Jaanaa niinofucu imiya jɨɨbaimofucu Jesu agañɨɨvuuboro sefano nuuhi: Saatoho adufirari mihicahachiijɨ tajaa masaamoro, mahaduva.
38 Uco imiyaavogoobo, Caatɨnɨhaamefañɔ onoobadɨ: Dijeebɨɨfañɔtɨ fiivo muuai nɨfaihu cuuji, nooboro.
39 Jillɨ Jesu nuuhi: Diiboco imiyaavogomo Igaijaco agaayɨcɨjinoco. Tusumihiica Moocaani Gaija niituutɨhiica Jesu niquejefañɔ ufuutɨmañehiica.

Miyamɨnaa Dugaavocasiuhi.

40 Jillɨ Jesu unuunoco diitofeenetɨ saatoho uguubuumoro nuuhi: Miyaanoro jahi jaanɨ Moocaani iimaamɨnaafi asaajiibo, noomoro.
41 Jaanotɨ saatoho neehicauhi: Jaanɨ Cristo, noomoro. Jaanotɨ saatoho neehicauhi: ¿Nacu Galileatɨ Cristo saajirahi?
42 Mɨɨro Caatɨnɨhaamefañɔ noono: Cristo saaji, Aivojɨɨbo David yotofañɔtɨ tollɨro Belen allɨo cuumijefañɔtɨ David iicauhɨgotɨ saajiibo, noono, noomoro.
43 Jaamoro miyamɨnaa fahɨgova dugaavocasiuhi Jesuhallɨtɨ.
44 Jaanegui diitotɨ saatoho diiboco igaayɨcɨqui moonɨurahi. Jaarumo saatohoba mɨllɨ diiboco moonɨutɨhi.

Aivojɨto Jesuco Miyaavogotɨhi.

45 Jaanaa isisɨmɨnaa tahɨgotɨ siino saauhi. Jaamoco sacerdotemɨ aivojɨto fariseomɨ icamo nuuhi: ¿Collɨhi jana jaaboco mɨsɨvatɨhi? noomoro.
46 Jaanegui isisɨmɨnaa iimusuuhi: ¡Aivo chahamo saatohoba diibobadɨ ihiimaamo! noomoro.
47 Jaanegui fariseomɨ diitoco nuuhi: ¿Tollɨro bu nacu amɨɨhai diibo abañɨnoco mimiyaaveguehi?
48 ¿Nacu amɨɨhaidi saatoho aivojɨtotɨ, fariseomɨtɨ icano miyaaveguehi? Imiyaavogotɨmo duhu.
49 Jaanotɨ jito miyamɨnaa tajɨɨbaco agaajatɨmo jillɨ cɨɨjɨgaifañɔ efeejimo, noomoro.
50 Jaanegui diitoobo saafi Nicodemo onoobo safoono Jesuco fucu emeecɨjeubo, nuuhi:
51 ¿Nacu mɨɨhai tajɨɨba saafi miyamɨnaafico: Iimitɨ, neejirahi, itɨconɨ diibo omoonɨnoco gaajacɨtɨmoro? nooboro.
52 Jaanegui diiboco nuumo: ¿Nacu bu ɨɨjoho Galileaoobo? Eneecau, imino Caatɨnɨhaameque dɨhɨɨfɨnɨcɨ Galileatɨ Moocaani iimaamɨnaa saatatɨhi, noomoro
53 ijeevadɨ sahaje iijanojaa foocɨnɨumo.

8

Gaifiimɨma Iicafifigo.

1 Jaanotɨ Jesu fuuhi Olivohono iicagajɨjaago.
2 Jaano seseevedɨ fucuro Jesu siino templojafañɔ saauhi. Jaabojaago sihidɨ miyamɨnaa saauhi. Jaamoco acasɨɨvuuboro tɨcovaubo ɨjɨɨbuguubo.
3 Jaanaa fariseomɨ, caatɨnɨmɨnaa icamo diibojaa sɨvauhi gaigooco gaifiimɨma iicafifihicaugoco. Jaagoco diitofeenevɨ ificuumoro
4 nuumo: Aivojɨɨbo Jesu, jaamo aijɨ icanaaca, sifiima faguifañɔ icagoco mahatyɨmehi.
5 Mɨɨro Moise itajɨɨbafañɔ jillɨ mɨɨhaico neehi: Tollɨ iicagoco guiisiri mahaamɨmoro magaicaau, nooboro. ¿Jana ɨɨjoho mɨllɨ neehi? noomoro.
6 Jillɨ nuumo diiboco ɨnɨsuumo, ɨɨfurumo toonohallɨtɨ diiboco icɨvojaanɨqui. Jaanegui Jesu jiinɨjehallɨvɨ ɨdɨjɨɨvuuboro tɨcovaubo ihusegairi jiinɨjeque acaatɨnɨubo.
7 Jaarunaa suufenɨtɨmo diiboco idilluhicaunegui, agañɨɨvuuboro diitoco nuuhi: Eneecata amɨɨhaitɨ saatoho imitɨma machahamo mɨtɨconɨ diigoco guiisibari mahaamɨmo,
8 nooboro siino ɨdɨjɨɨvuuboro ijiinɨjeque caatɨnɨhicauhi.

9 Jillɨ unuunoco uguubuumoro tollɨro diito iimitɨma iicaunoco ijeebɨɨfañodɨ agaajaumoro
ihamiyatotɨ tɨcovaumo safiisari ofoocɨnɨumo. Jaanaa Jesu diigo icanoro covovacafutuuhi
tomañovɨ.
10 Jaadɨ Jesu agañiivuudɨ mɨɨhaiñoobaco atyɨmecuutɨɨbo, ɨdɨɨgoro diigo toonovɨ ifitafutuu-
goco aatyɨmeuboro nuubo: Gaigo, ¿cuuca icamo dihallɨvɨ imitɨno ihiimaahicamo? ¿Mɨɨro
saatohoba ɨco mɨllɨ moonɨtɨhi? nooboro.
11 Jaanegui nuugo: Aivojɨɨbo, saatohoba mɨllɨ uco moonɨtɨhi, noogoro.
Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: Uujoho bu icaruubo mɨllɨ ɨco moonɨtɨhi. Fuucu. Jaagoro
siino imitɨno diicacuujirahana, nooboro.

Jesu Miyamɨnaa Jeebɨɨnoco Aachɨcɨnɨɨbo.

12 Jaadɨ siino Jesu ihiimaauboro miyamɨnaaco nuubo: Uujoho jiinɨjemɨnaa jeebɨɨco
aachɨcɨnɨɨbo, tadyojɨcutɨ asaabo cɨvohɨ icajitɨhi. Jaano ifinɨjitɨno fiivoco aacɨno foovoma
icajiibo.
13 Jaanegui fariseomɨ diiboco nuuhi: Ɨɨjoho difiitɨro dɨɨbeguehicahi. Jaano dijɨɨbogo
ibocɨma chahahi, noomoro.
14 Jaanegui Jesu diitoco iimusuuhi: Jaaruno uujoho tahallɨvɨro ɨjɨɨbuguruno tajɨɨbogo
ibocɨma icahi, uujoho asaahinɨhɨgoco, ofoohɨgoco icano agaajamaño. Jaanotɨ amɨɨhai
magaajatɨhi uujoho tahɨgotɨ asaahinɨhɨgoco, ofoohɨgoco icano.
15 Jaamo amɨɨhai miyamɨnaa imitɨco meneehi jiinɨjemɨnaa tajɨɨbafeenedɨ. Jaanotɨ uujoho
mɨɨhaiñoobaco dugaacutɨhi.
16 Jaanotɨ dugaacuruva, uujoho udugaacuno miyaanejiru, saafiiro uujoho icatɨhi, Gui-
hirubi uco agalluuhinɨɨboma mihicamaño.
17 Mɨɨro amɨɨhai tajɨɨba aamefaño noocɨnɨno: Miimɨsiicɨ ɨjɨɨbogono ibocɨma icahi,
noonoro.
18 Mɨɨro uujoho tafiitɨro jɨɨbeguehi, tollɨro bu Guihirubi uco agalluuhinɨɨbo uutɨ jɨɨbeguehi
icano, nooboro.
19 Jaanegui diiboco nuumo: ¿Cuuca nacu diicaani icahicahi? noomoro.
Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Uco amɨɨhai magaajatɨhi, bu tollɨro Guihirubico magaajatɨhi
icano. Jaanotɨ uco magaajaruva tollɨro Guihirubico magaajajirahi, nooboro.
20 Jillɨ Jesu nuuhi templojafaño ɨjɨɨbuguubo nɨhɨbamɨco ɨjɨcuhicauno cojɨvɨ. Jaaruuboco
mɨɨhaiñooba gaayɨcɨutɨhi, ihoovovɨ ɨɨfutuutɨmaño.
21 Uujoho feeji. Jaaboco miguiinurumo uco aatyɨmetɨmoro amɨɨhai imitɨmaryo migui-
jeveji. Uujoho ofoohɨgo amɨɨhai mefeejitɨhi, nuubo.
22 Jaanegui judiomɨ nuuhi: ¿Nacu fɨne iinoro ifiico guijenɨjiibo. Jaamaño: Uujoho ofoohɨ
mefeejitɨhi, noobo, noomoro.
23 Jaanegui Jesu nuuhi: Amɨɨhai baaoto. Jaanotɨ uujoho caamoobo. Amɨɨhai jiijemɨnaa.
Jaanotɨ uujoho jiijemɨnaafi icatɨhi.
24 Jaamaño amɨɨhaico: Amɨɨhai imitɨmaryo miguijeveji, neehi. Mɨɨro uco mimiyaavo-
gotɨhachiijɨ amɨɨhai imitɨmaryo miguijeveji, nooboro.
25 Jaanegui dilluumo: ¿Mɨɨjoho nacu ɨɨjoho? noomoro.
Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Sɨɨcɨjetɨro amɨɨhaico neehicacuuhi.
26 Sihidɨ icano amɨɨhaico eneejino, amɨɨhaitɨ udugaacujino icano. Jaarunofaño uco
agalluubo miyaanocoro neefihi. Jaabo uujoho diibotɨ uguubuunoco jiinɨjemɨnaaco
jɨɨbeguehicahi, nooboro.
27 Jaarunoco diito gaajahicautɨhi Moocaanidɨtɨ ihiimaahicaunoco.
28 Jaadɨ nuubo: Jari caamovɨ Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuuboco guijeve ɨmohobujehallɨvɨ
magañiiyɨcɨdɨ magaajaji, uujoho diiboro iicanoco. Tollɨro bu tajeebɨɨtɨro uujoho
omoonɨhicatɨnoco magaajaji, bu tollɨro Guihirubi uco ɨjɨɨbeguehicanocoro
omoonɨhicanoco icano.
29 Uco agalluuhinɨɨbo uuma icahi. Jaabo Guihirubi uco jeevesutɨhi, diibo iimogonocoro
omoonɨhicamaño, nooboro.
30 Jillɨ Jesu unuunotɨ saatoho sihidɨ diiboco miyaavuguuhi.

Moocaani Seeme, Bu Imitɨno Jɨjovoto Icamohallɨvɨ Jesu Iimaano.

31 Jaanegui judiomɨ diiboco imiyaavuguudɨmoco Jesu nuuhi: Taajɨco jeevesutɨmo mihic-
ahachiijɨ miyaano tajɨɨbogomɨnaa mihicaji.
32 Jaachiijɨ magaajaji miyaanoco. Jaano miyaano amɨɨhaico imitɨfañotɨ sinaayuji,
nooboro.
33 Jaanegui diito nuuhi: Mɨɨhai Abraham iyaachimɨhai mihicamo sita jɨjovoto mihi-
catatɨhi. ¿Mɨllɨtɨ jaabo mɨɨhaico ɨɨjoho misinaayucafeteji neehi? noomoro.
34 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Miyanotɨro, miyanotɨro amɨɨhaico neehi: Paryɨ famooro
imitɨco omoonɨmo, imitɨ jɨjovoto.

35 Jaamaño jɨjovooboti iicaabo ihaivojɨibo seemefañodi icatatɨhi. Jaanoti iseemene diitofañodi icaniciɨhi.
36 Jaamaño uujoho Moocaani Seemene amɨihaico isinaayuhachiiji miyanotiro jɨjovoto mihicacuujitɨhi.
37 Uujoho gaajarahi amɨihai Abraham iyaachimɨhai mihicanoco. Jaarumo uco magaicaauguehicahi, uujoho onoonoco muguubutɨmoro.
38 Uujoho iimaahicahi Guihirubi uco ɨjɨibogobadi. Jaanoti amɨihai momoonɨhicahi amɨihaico amɨihai caani ɨjɨibogobadi, nooboro.

Diito Caani, Ɨji.

39 Jaanegui diito nuuhi: Mɨihai caani Abraham, noomoro.
Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Miyaano amɨihai caani Abraham iicaruva diibo omoonɨubadi momoonɨjirahi.
40 ¿Collɨhi jaamo uco magaicaaujirahi? Tollɨ iicanoco Abraham safooba moonɨutɨhi. Mɨiro amɨihaico miyaanoco jɨibeguehicahi Moocaani uco unuubadi.
41 Jaanoti amɨihai, amɨihai caani omoonɨniciɨbadi momoonɨhicahi, nooboro.
Jaanegui nuumo: Mɨihai ajeva seeme mihicatɨhi, saafiiro mɨihai caani Moocaani, noomoro.
42 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Amɨihai caani Moocaani iicaruva uco magaijɨjirahi. Uujoho diibojaagoti saahinɨhi, tajeebɨitiro uujoho saahinɨtɨhi diibo uco agalluuhinɨnegui saahinɨhi.
43 ¿Collɨhi jaamo taajɨco muguubuhicatɨhi? ¿Collɨhi tajɨibogoco mihimeguehicatɨhi muguubunoco?
44 Amɨihai caani Ɨji. Jaabo onoobadi momoonɨnoco mihimeguehicahi. Mɨiro diibo sɨicɨjetiro imoyɨiciibo miyamɨnaaco agaicaaunoco, imoyɨicɨtatɨibo miyaanofaño iicanoco. Jaaboma miyaano chahahi, jihovoobo iicamaño sɨcamañooco iimaabo, bañɨfiira caani iicamaño bañɨfifiibo.
45 Jaanoti uujoho miyaanoco unuurunoco uco mimiyaaveguehicatɨhi.
46 ¿Nacu mɨijoho amɨihaiti saatoho ɨfusujirahi tafifa sanogayɨba imiti iicanoco? Jaabo miyaanoco onoonoco; ¿Collɨhi uco mimiyaaveguehicatɨhi?
47 Moocaanitahe iicaabo, Moocaani iijɨco guubunɨciɨhi. Jaanoti amɨihai Moocaanita mihicatɨmaño Moocaani iijɨco muguubugotɨhi, nooboro.

Cristo Sahiijɨtɨro Iicacuubo.

48 Jaanegui judiomi iimusuuhi: Aivo miyaano ɨijoho samariaoobo idiicanoco ɨco monoono. Jaabo ɨjɨma diicahi, noomoro.
49 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Uujoho ɨjɨma icatɨhi, uujoho Guihirubico bocɨguehi. Jaaruuboco uco amɨihai mobocɨgotɨhi.
50 Jaaruubo uujoho tafi bocɨgoco guiinotɨhi, iicaabo saafi uco obocɨgonoco iguiinooboro udugaacuubo.
51 Miyanotiro, miyanotiro amɨihaico neehi: Taajɨco imimiyaavogomo ifinɨjitɨno guijevefaño feejitɨhi, nooboro.
52 Jaanegui diiboco judiomi iimusuuhi: Jisu aivo imino magaajacuuhi ɨjɨma idiicanoco. Mɨiro Abraham, bu paryɨ Moocaani iimaamɨnaa icamo paryɨ guijeveuhi. ¿Millɨ jaabo ɨijoho neehi: Taajɨco uguubumo guijevetɨmo icaji? nooboro.
53 ¿Nacu ɨijoho mootadi Abraham janaaniciɨ deevahi? Jaaruubo du guijeveuhi, bu paryɨ Moocaani iimaamɨnaa icaurumo guijeveuhi. ¿Jaanoti mɨijoho ɨijoho idiicaabo guijevetɨibo diicaji? noomoro.
54 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Uujoho tafiicoro bocɨgoruva, uuro obocɨgono jaaducafetejitɨrahi. Guihirubi uco bocɨguehi diiboco amɨihai Moocaani monoobo.
55 Jaaruuboco amɨihai magaajatɨhi. Jaanoti uujoho naha gaajahi. Jaanoti: Uujoho diiboco gaajatɨhi, nuuruva amɨihaibadi bañɨfifijirahi. Miyanotiro uujoho diiboco agaajamaño diibo iijɨco moonɨhi.
56 Mɨiro Abraham amɨihai tyadi imo imo icauhi uco aatyɨmegueuboro. Jaabo uujoho asaajinoco agaajacuuboro imo imo icaubo, nooboro.
57 Jaanegui judiomi diiboco nuuhi: ¿Millɨ jaabo cincuentadɨno ficabano diicatɨibo, Abrahamco daatyɨmeuhi? noomoro.
58 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Miyanotiro, miyanotiro amɨihaico neehi: Abraham chahaunaacaro uujoho icacuuhi, nooboro.
59 Jaanegui guiisibanoco ɨciumo diiboco ihaamɨqui. Jaarunaa Jesu templojafaño afataniivuuboro diitofeenedi ihiinehinɨuboro fuuhi.

9

Jesu Buheesuhi Ifiivuunotiro Ihaalliino Isicautiiboco.

1 Jaanaa Jesu afatyuubo atyimeuhi ifiivuunotiro aatyimeutiiboco.
2 Jaabediti ijiibogominaa Jesuco dilluuhi: ¿Mojiibogominaafi, miijoho imitico
omoonimañoo, jaani atyimetiibo fiivuuhi, caanimisi nacu diibo? noomoro.
3 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Caanimisi, diibo icano imitico omoonimañoo icatino. Jilli
Moocaani mitya diibovi ihifusucafetequi ifiivuuno.
4 Miiro cuuje iicanohachuta uco agalluuhiniibo dudicamaajeque eetavehi. Jaanoti
mihiijicuudi miihaiñooba dudicamaaitacuutatihi.
5 Miiro jino jiinijehalliri iicanohachuta uujoho jiinijeminaaco achicinihi,
6 nooboro jiinijehallivi ijiireuboro toonoco jiinima illiheeniuboro ijiiniri aatyimeutiibo
alliinoco nicuubo.
7 Jaaboro diiboco nuubo: Foobo Galluuba jicooba nifaihuri nitito, nooboro. Jaaba jicooba
momo hebreo iijiri Siloe. Jaanegui initamaaijeuboro tahigoti atyimecuubo saauhi.
8 Jaanegui ifiitinominaa iticoni atyimetiibo iicahicaunoco agaajaumo nuuhi: ¿Nacu jaani
oono acasiivooboro nihibamico idilluhicaubo icatiibo? noomoro.
9 Jaanoti saatoho: Jiihi, diibo, neehicauhi. Jaanoti saatoho: Sifi diibobadi ejeevaabo,
neehicauhi. Jaarunofañoo diibo neehicauhi: Uujoho diiboro, nooboro.
10 Jaanegui diiboco nuumo: ¿Milli jaano ico dihaalliino faayacafetehi? noomoro.
11 Jaanegui diitoco iimusuubo: Jesu onoobo jiinico ijiirema eetavooboro uco
tahaalliinoco nicuhi. Jaaboro uco noobo: Foobo Siloe jicoobafañoo nitito, eneenegui
ofooboro nitijehinihi. Jaaneri tahaalliino uco faayacafetehinihi, nooboro.
12 Jaanegui nuumo: ¿Cuuca jaabo icahi? noomoro.
Jaarunaa diibo: Coo, gaajatihi, nuuhi.

Fariseomi Dilluuhi Diiboco.

13 Jaadi diibo aatyimehicautiiboco satyuumo fariseomi imegavi.
14 Jaanaaca diiboco Jesu jiinibari ihaalliinoco ataabuuboro ubuheetesuufucuu
jaguisifucuu.
15 Jaaboco siino fariseomi dilluuhi: ¿Milli ico dihaalliino faayacafetehinihi? noomoro.
Jaanegui nuubo: Jiinibari uco tahaalliinoco nicuhiniibo. Jaanoco initamaainineri
atyimehi, nooboro.
16 Jaanegui fariseomiti saatoho nuuhi: Diibo Moocaaniti saatihi. Jaamañoo jaguisifucuco
imino toomotiibo, noomoro.
Jaanoti saatoho neehicauhi: Imitiminaafi iicaruva jino sihidi ejeevano mityaco eetave-
jitiruubo, noomoro. Jaamañoo diito sanoodimo dugaacamaaiuhi.
17 Jaamoro siino alliivautiiboco nuumo: Jaanoti iijoho, ¿milli neehi dihaalliinoco
afaayicihiniibediti? noomoro.
Jaanegui nuubo: Eti, Moocaani iimaaminaafi, nooboro.
18 Jaarunaa judiomi miyaavuguutihi diibo ihaalliinoco afaayiciunoco icano. Jaamoro
caanimisico cuuhuvaumo igaajaqui.
19 Jaadi diitisico dilluumo: ¿Naa jaani amiisi seemene alliivatiibo ifiivuubo meneehi-
caabo? ¿Milli bu jaabo oono ihaalliinoma icahi? noomoro.
20 Jaanegui caanimisi nuuhi: Jiihi, magaajahi diibo moseemene alliivatiibo ifiivuunoco.
21 Jaaruno magaajatihi fine millihacho tahi atyimeebe, bu tolliro magaajatihi
miijohohacho fine diiboco ubuheesuhininoco. Tahi diiboco midillu, diibo amiyaaburucu;
tahi millihacho amiihaico jiibeguejiibo, noomisiro.
22 Jilli caanimisi nuuhi, judiomico iiguiumisiro, judiomi cajaatyohacho, Jesuco: Cristo,
onoomoco sinagogajafañoti magañiiji, noomoro ifitacucasiuno ñihicuti.
23 Jillíti caanimisi: Amiyaaburucu tahi diiboco midillu, nuuhi.
24 Jaanegui siino coovaumo ihaalliinoma achahauboco. Jaamoro diiboco nuumo:
Moocaanicoro dihimo. Jaanoti diibo imitiminaafi iicanoco miihai magaajahi, noomoro.
25 Jaanegui diibo iimusuhi: Coo, tahi fine imitiminaafi uujoho gaajatihi. Ididinocoro
gaajahi uujoho aatyimeutiruubo jisumi aatyimeneque, nooboro.
26 Jaanegui siino diiboco dilluumo: ¿Milli dihaalliinoco omoonihinineri daatyimehi?
noomoro.
27 Jaanegui nuubo: Amiihaico jiibugucuurahi. Jaarunoco mimiyaavogotimoro bu ¿collihi
siino muguubujirahi? ¿Nacu bu amiihai tolliro diibo jiibogominaati mihicajirahi? nooboro.
28 Jaanegui diiboco iibaumoro nuumo: Ididjohonaa diibo jiibogominaafi. Jaanoti miihai
Moise jiibogominaa.
29 Miihai magaajahi Moocaani Moisema ihiimaaunoco. Jaanoti magaajatihi diibo cuu-
catiobo iicanoco, noomoro.

30 Jaanegui diibo iimusuuhi: Toono aivo uudi sihidɨ jeevahi, cuucatɨobohacho diibo
iicanoco magaajatɨno. Jaabo uco tahaalliɨnoco atyɨmesuubo.
31 Miɨro miɨhairyo magaajahi imitɨmɨnaaco Moocaani uguubunɨcɨtɨnoco. Jaanotɨ diibo-
jaagodɨ iicamoro, diibo iimogobadɨ omoonɨmoco icano guubunɨciɨbo.
32 Siɨcɨjetɨro guuburatatɨno saatohoba ifiivonotɨro aatyɨmetɨiɨboco atyɨmesumo onoonoco.
33 Jaanɨ Moocaanitɨ isaatɨruva mɨlliba moonɨjitɨruubo, nooboro.
34 Jaanegui diiboco nuumo: ¿Iɨjoho aivo sihidɨ imitɨma ifiivuubo, miɨhaico diɨbeguejira?
noomoro diiboco gañiɨumo sinagogajatɨ.

Jesuco Imiyaavogotɨmo Aatyɨmetɨibobadɨ Jeevahi.

35 Jaanoco Jesu guubuhi diiboco agañiɨunoco. Jaaboco atyɨmeuboro nuubo: ¿Iɨjoho
miyaaveguehi Moocaani Achico? nooboro.
36 Jaanegui diibo iimusuuhi: Aivojiɨbo, uco diɨbogo miɨjoho diibo miyaaveguequi,
nooboro.
37 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Iɨro daatyɨmecuuhi. Jino uujoho diibo iɨma ihiimaabo,
nooboro.
38 Jaanegui diibo Jesu ɨmega ememuɨivuuboro nuuhi: Miyaaveguehi, aivojiɨbo, nooboro.
39 Jaanegui Jesu nuuhi: Uujoho jiijehallɨvɨ saahinɨhi dugaacuguiiha, atyɨmetɨmo
ihatyɨmequi. Jaanotɨ atyɨmeme, atyɨmecuutɨmo iicaqui, nooboro.
40 Jaanegui saatoho fariseomɨ diiboma iicaumo jillɨ diibo unuunoco uguubuumoro
diiboco dilluumo: ¿Nacu bu miɨhai tolliro mahatyɨmetɨmo? noomoro.
41 Jaanegui Jesu diitoco iimusuuhi: Amiɨhai aalliɨno ihɨfuvusutɨruva amiɨhai imitɨma
machahajirahi. Jaanotɨ: Mahatyɨmehi, monoomaño amiɨhai imitɨma mihicahi, nooboro.

10

Ovejamɨ Mecuvɨ Ohoovɨcɨno.
(Heb 12.20; 1 Pe 5.4)

1 Miyanotɨro amiɨhaico neehi: Ovejamɨ mecufaño iguhugari jɨcafototiɨboro
sinaagonodɨro ofoobo nanivamɨnaafi.
2 Jaanotɨ tomecufaño iguhugari ɨjɨcafotoobo naha diito toomomɨnaafi.
3 Jaabedi iguhuga toomomɨnaafi iguhugaco faayɨcɨfihi. Jaahugari ɨjɨcafotooboco ihove-
jamɨ ihiimaatɨro gaajacɨfihi. Jaamoco itɨcovocɨvɨ imomono icahi. Jaabo diitoco imemeri
ocoovaaboro jahisivɨ iinusufiibo.
4 Jaadɨ jahisivɨ famoocoro ihiinusuuboro ihɨme foonɨciɨbo. Jaabo dojɨcutɨ ihovejamɨ
foonɨcɨhi diibo iimaaco agaajamoro.
5 Jaanotɨ agaajatɨiɨbo dojɨcutɨ footatɨmo. Jillɨro gaafimo diibeditɨ diibo iimaaco agaa-
jatɨmaño, nooboro.
6 Jillɨ Jesu oovɨcɨuboro diitoco nuuhi. Jaarunoco diito gaajacɨutɨhi mɨllɨ eneejirunoco
unuunoco.

Jesu Iimino Toomomɨnaafi.

7 Jaadɨ bu Jesu siino diitoco nuuhi: Miyanotɨro, miyanotɨro amiɨhaico neehi: Uujoho
ovejamɨ guhuga.
8 Itɨconɨ tahɨmegavɨ asaaumo paryɨ nanivamɨnaa. Jaamo iimaaco ovejamɨ gaajautɨhi.
9 Uujoho guhuga, tafañodɨ ɨjɨcafotoobo taajaji. Jaabo oveja iicanɨcɨbadɨ tomecufaño
ɨjɨcafotooboro siino ihiinoobo ñaavahuco aatyɨmenɨcɨbadɨ icaji.
10 Jaanotɨ nanivamɨnaafi saanɨcɨhi inaniquiro, igaicaauquiro, ifinɨsuquiro icano. Jaanotɨ
uujoho saahinɨhi fiivoma mihicaqui, sihidɨ janaanɨcɨ toonoma mihicaqui.
11 Uujoho miya toomomɨnaafi; Miɨro miya toomomɨnaafi iicaabo ihovejamɨhallɨvɨ ifiico
acɨnɨcɨhi.
12 Jaanotɨ ijaadaguiiharo otoomoobo jɨcu diitojaago asaanoco aatyɨmeebere ihovejamɨco
ejeevesuhiniɨboro iicojɨtɨ gaanɨcɨhi ita iicatɨmaño. Jaanobuuna ijɨcu asaaboro diitoco
buhɨgovɨ gavaracunɨcɨhi.
13 Jaabo diibo diitoco jeevesunɨcɨhi jillɨ ijaadaguiiharo ududɨcamaaimaño. Jaamaño
diitoco jeecɨvotatɨiɨbo.
14 Jaanotɨ uujoho iimino toomomɨnaafi. Jaamaño taatyaco gaajahi. Jaabadɨro bu diito
uco gaajahi taatya iicamaño.
15 Uco bu oono Guihirubi agaajabadɨ, jaaboco bu uujoho gaajahi icano. Jaamaño
tahovejamɨhallɨvɨ uujoho tafiico acɨhi.
16 Tolliro bu saatoho tahovejamɨ icahi jimecuoto iicatɨmo. Jaamoco tolliro sɨvaji. Jaamo
tahiimaaco guubuji. Jaamo samooro icaji. Jaamo toomomɨnaafi saafiiro icaqui,
17 uco Guihirubi gaijɨhi, tafiico diitohallɨvɨ aacɨiboro, siino ububheetejimaño.

18 Mɨɨjoho uco guijenɨjitɨrahi, jillɨ uuro iimogobabadɨ tafiico acɨji. Jaabo iguijeveruubo
siino dojɨcuvɨro buheeteji mityama iicamaño. Jillɨ moonɨqui Guihirubi uco tajɨɨbauhi,
nooboro.
19 Jillɨ unuuneri judiomɨ siino dugaavocasiuhi.
20 Jaabotɨ sihidɨ saatoho neehicauhi: Ɨjima icaabo jillɨ jeegavucuubo. ¿Collɨhi jaaboco
muguubunɨcɨhi? noomoro.
21 Jaarunaa saatoho neehicauhi: Ɨjima iicaabo jillɨ iimaatatɨhi. ¿Nacu ɨjɨ ihaallɨino
aatyɨmetɨmoco atyɨmesujirahi? noomoro.

Jesuco Judiomɨ Gaayɨcɨgotɨhi.

22 Jaanaa Jerusalevɨ eetavuumo jɨibaimoco templojaco Moocaanicoro ijeecɨvehicaqui
ificuuno jɨibaimoco jɨinijadɨihivɨ.
23 Jaasumi Jesu templojahallɨdɨ, Salomon goohasino onoohasijeri ɨgooboro feehicauhi.
24 Jaabohallɨdɨ judiomɨ emecuvovaumoro diiboco nuuhi: ¿Mɨhachuta jaabo mɨihaico,
esamaaisuuboro diicaji? Miyaano ɨɨjoho Cristo idiicahachiijɨ mɨihaico foovono dɨibugucu,
noomoro.
25 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Amɨihaico neehicacuurahi. Jaarunoco mimiyaaveguehi-
catɨhi; Mɨiro Guihirubi atajɨibabadɨ uujoho omoonɨno toono foovono uutɨ jɨibeguehi.
26 Jaarunoco amɨihai mimiyaavogotɨhi, tahovejamɨoto mihicatɨmaño, amɨihaico enee-
hinɨcubadɨ.
27 Mɨiro tahovejamɨ uco tahiimaatɨ gaajahi. Jaabadɨro bu diitoco uujoho gaajahi. Jaa-
maño tadyojɨcutɨ foonɨcɨmo.
28 Jaamoco uujoho ifinɨjitɨno fiivoco acɨhi. Jaamo ufucuro guijevejitɨhi. Jaamoco
mɨihaiñooba tahusefañotɨ dumɨtɨicɨjitɨhi.
29 Guihirubi uco diitoco acɨubo famoohallɨnoocɨvɨro sihidɨ ejeevamaño. Jaamoco bu
cajaatyooba Guihirubi usefañotɨ dumɨtɨicɨjitɨrahi.
30 Jaamɨsi uujoho, Guihirubi icano mihicahi. Jaarumɨsi saafiiro mihicahi, nooboro.
31 Jaanegui judiomɨ siino guiisibanoco ɨcɨuhi diiboco ihaamɨqui.
32 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Mɨiro sihidɨ iminehejeque amɨihai ɨmefeenevɨ eetavehic-
ahi Guihirubi mityari. Jaamo, ¿conohallɨtɨ uco magaicaaujirahi? nooboro.
33 Jaanegui judiomɨ diiboco iimusuuhi: Imino omoonɨhicanohallɨtɨ ɨco momoonɨgotɨhi;
Moocaaniditɨ imitɨno diimaahi miyamɨnaafi idiicaabo: Uujoho Moocaanibadɨ jeevahi,
onoonohallɨtɨ, noomoro.
34 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Caatɨnɨhaamefaño Moocaani jillɨ neehi: Amɨihai
Moocaanibadɨ mejeevamo, nooboro.
35 Mɨiro jaanoco famooro amɨihai magaajahi, Caatɨnɨhaamefaño onoono gañɨicafototɨno
iicafinoco. Jaamaño mɨiro Moocaani iijɨco agaayɨcɨumoco Moocaani nuuhi: Amɨihai
Moocaanibadɨ mejeevamo, nooboro.
36 Jaabadɨ Moocaani ijeevadɨ ɨicɨuboro agalluubeditɨ: ¿Mɨllɨ Moocaanidit̨ɨ imitɨno
iimaabo, meneejirahi, Moocaani Seemene uujoho, onoonoditɨ?
37 Jaabo Moocaani omoonɨnoco uujoho omoonɨtɨhachiijɨ uco mimiyaaveguedino.
38 Jaanotɨ omoonɨhachiijɨ uco mimiyaavogotɨrumo toonoco mimiyaavogo. Jaanoco
magaajamoro mimiyaavogo mɨsi Moocaanima saafiiro mihicanoco, nooboro.
39 Jaanoma iicaumo diiboco siino gaayɨcɨujirumo. Jaarunofaño diito usefañotɨ Jesu
taajauhi.
40 Jaaboro siino fuubo Jordan oonegueehivɨ itɨconɨ Jua tomañovɨ initɨhicauhɨgo. Jaaboro
tahɨ icahicaubo.
41 Jaabojaa sihidɨ miyamɨnaa asaamoro, neerumo toonoco mimiyaavogo. Jaanoco ma-
gaajamoro mimiyaavogo mɨsi Moocaanima saafihicauhi: Miyaano Jua sihidɨ ejeevanoco
moonɨhicautɨhi. Jaanotɨ diibeditɨ Jua eneehicaubadɨ paryɨ aivo miyaano, noomoro
42 sihidɨ saatoho tomañoto Jesuco miyaavuguuhi.

11

Lazaro Iguijeveuno.

1 Jaanaa saafi Betania cuumioobo guihuvauhi, Lazaro onoobo. Jaacuumiri icahicaumɨfe
Maria, bu inago Marta icamɨfe.
2 Jaanaaca diigo Maria nahabo Lazaro onoobo guihuvauhi. Jaago diigo Maria Aivojɨibo
Jesuco facɨcɨfaihuri ejeesuugoro itɨhaiñoco imeebaiguiri ifilluhicaugo.
3 Jaamɨfe Jesujaago jɨibogoco galluuhi: Aivojɨibo, ɨɨjoho agaijɨhicaabo guihuvahi,
noomɨfere.

4 Jaanoco Jesu uguubuuboro nuuhi: Toono guihuva guijeve icatino; jilli Moocaani
mitya toonofeenedi ihifusucafetequi iicano, bu uujoho Moocaani Seemene toonofeenedi
imityaco igaajasuqui icano, nooboro.
5 Jaabo Jesu Lazaromico gaijihicauhi.
6 Jaano Lazaro iguihuvaunoco Jesu guubucuuruubo, mifucuci siino tomañoviro icauhi.
7 Jaanobuunati ijiibogominaaco nuubo: Masiigo siino Judea jiinijejaagovi, nooboro.
8 Jaanegui diiboco diito nuuhi: Jiibogominaafi, tahigo du ico judiomi gaicaauhinirahi.
¿Jahigo bu siino feeji? noomoro.
9 Jaanegui diitoco Jesu nuuhi: ¿Nacu safucu, nihiba oovo fahuseeci motihaiti minooci
icano icatihi? Cuuje mihigomo mananigaivatatihi nihiba foovono aachicinimaño.
10 Jaanoti fucu iigoobo nanigaivafihi, fucu eseseetimaño, nooboro.
11 Jaanobuunati diitoco nuubo: Mogataavominaafi Lazaro icigaabo aaicotihiica.
Jaanegui feeji aicusutequi, nooboro.
12 Jaanegui ijiibogominaa diiboco nuuhi: Aivojiibo, icigahicadi bu jei aiquejiibo,
noomoro.
13 Tolli Jesu diitoco nuuhi: Lazaro guijevecuuhi unuujirunoco tolli nuubo. Jaanoco diito
esicinihi: Miya cigacoro fine noobo, noomoro.
14 Jaadi jari Jesu diitoco foovono nuuhi: Lazaro guijevecuuhi.
15 Jaano amiihaidi aivo imino uujoho tahi iicatino. Jaaneguiiha masiigo diibojaago.
Jaamo amiihai mimiyaaveguehi. Jaaneri uujoho imo imo icahi, nooboro.
16 Jaanegui Tomas onooboco, gaatyaba eneehicaubo, inahabomi Jesu jiibogominaaco
nuuhi: Masiigo, tolliro bu miihai Jesuma miguijevequi, nooboro.

Jesu Buheeteebe, Fiivoobo Icano.

17 Jaanaa Jesu gaseuhi Lazaroco iciiuno mifucuci, mifucuci icanobuunati.
18 Jaano Betania cuumi icauhi Jerusaleti minooci, siinotifeenedi icano kilometrono-
hachuta.
19 Jahigo sihidi judiomi Martamifejaago fuuhi inahabo iguijeveunoti diitifeque ija-
cusuqui.
20 Jaanaa Marta Jesu asaaunoco uguubuugoro fuuhi diiboco acabacutuugo. Jaanoti
Maria jaahere fitafutuuhi.
21 Jaagoro Marta diiboco nuuhi: Aivojiibo, jineeri diicahiniruva tagaifiibo guijeve-
hinijitirahi.
22 Jaarugo uujoho gaajahi Moocaanico paryi idillunoco ico aacijinoco, noogoro.
23 Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: Dinahabo siino buheeteji, nooboro.
24 Jaanegui Marta nuuhi: Jiihi, uuro gaajahi ufucu siino buheetefucuvi siino ubuheete-
jinoco, noogoro.
25 Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: Uujoho buheetesuubo, uujoho fiivoobo; uco imiyaavo-
gomo chuumucuurumo buheeji.
26 Jino paryi iicamo uco imiyaavogomo, ifinijitino guijevefaño icajitihi, nooboro diigoco
nuubo: ¿Naa miyaaveguehi jinooco? nooboro.
27 Jaanegui nuugo: Jiihi, Aivojiibo, uujoho miyaaveguehi iijoho Cristo Moocaani Achi
jiinijehallivi asaaguubo idiicanoco, noogoro.

Jesu Lazaro Ciihojihallivi Taauhi.

28 Jilli unuugoro Marta fuuhi Maria inagoco toovono unuutuugo: Jiibogominaafi gasecu-
uhi. Jaabo ico coovahi, noogoro.
29 Jaanoco Maria uguubuugoro goovano agañiivuugoro Jesujaago fuuhi.
30 Jaanaa Jesu tuucuumifañehi iifutuutihiica Marta diiboco aatyimeumañoviro fitafutu-
ubo.
31 Jaanoco judiomi diitifeque ijacusuqui asaaumo iijafaño iicaumo atyimeuhi Maria
goovano agañiivuugoro ufuunoco. Jaamoro nuumo: Iciihojijaago foogo tahi itaatequi,
noomoro idojicuti fuuhi.
32 Jaanaa Maria Jesuvi iifutuugoro diiboguiino ememuiivuugoro diiboco nuuhi:
Aivojiibo, jineeri diicahiniruva tagaifiibo guijevejitirahi, noogoro.
33 Jaanoco Jesu diigo taagoro asaaunoco, bu tolliro judiomi diigoco anahabonimo
taamoro asaaunoco icano aatyimeuboro sihidi idaasuvuubo. Jaaneri diiboco ijeebii niji nij
isinafutuuneguiiha,
34 diitoco dilluubo: ¿Conoovi miciihinihi? nooboro.
Jaanegui nuumo: Aivojiibo, saabo juuga meeciva, noomoro.
35 Jaaneri Jesu taauhi.
36 Jaanoco aatyimeumoro judiomi nuuhi: Memeeci sihidi fine diiboco gaijihicaubo,
noomoro.

37 Jaanoti saatoho nuuhi: ¿Jaani aatyimeutiiboco atyimesuubo, jineeri iicahiniruva
Lazaroco iguijeveti fine buheesuhinijitiruubo? noomoro.

Lazaroco Ubuheetesuuno.
38 Jaanaa Jesu siino aivo iidaasuvuuboro iciihoji imegavi fiitivuuhi. Jahoji ifaa-
gajiguiinojaagovi eseediumoro guiisibari ihimegaco afabaacihigo.
39 Jaaboro Jesu nuuhi: Iguiisibaco buhigovi magañii, nooboro.
Jaarunaa Marta diiboivi nago nuuhi: Aivojiibo, aivo fine usucuuno mifucuci, mifucuci
icano icacuuno, noogoro.
40 Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: ¿Nacu ico nootihi: Imiyaavogohachiiji Moocaani mityaco
daatyimeji ico duhu neehi? nooboro.
41 Jaanegui iciihoji imegati iguiisibaco gañiiumo. Jaadi Jesu niquejeque emeeciuboro
nuuhi: Guihi, ico graciaco acihi uco uguubuneguiiha.
42 Jaarunofaño gaajacuuhi fahiijivaro uco uguubuhicanoco. Jaarunofaño jito miyaminaa
iicamedi neehi; uco iijoho agalluuhininoco imiyaaveguequi, nooboro sefano nuubo:
43 ¡Lazaro, isivi dihiino! nooboro.
44 Jaasumiro ichuumuhu iinuuhi, itihaiño, ihusene icano miniciniibo. Tolliro bu ihime
ijeevadiobaryuri miniciniibo. Jaadi Jesu diitoco nuuhi: Diiboco misinaayu ifeequi,
nooboro.

Jesuco Iguijeniqui Iimaacasiuno.
(Mt 26.1-5; Mr 14.1-2; Lc 22.1-2)
45 Jaanoco judiomi Mariamifema asaaumo aatyimeumoro diiboco sihidi miyaavugu-
umo.
46 Jaarunaa sanoodimo fariseomijaago ufuumoro diitoco jiibuguumo Jesu omooniunoco.
47 Jaanegui fariseomi, sacerdotemi aivojito icamo fagominaaco iigaiyiiciumoro nuuhi:
¿Milli fine momoonijirahi? Aivo sihidi ejeevanoonoco moonihicaabo.
48 Miiro diiboco milli momoonitihachiiji famooro diiboco miyaaveguеji. Jaachiiji
romanomi asaamoro Moocaani iijaco finisuvajimo, bu tolliro moojiinije miyaminaaco
finisujimo icano, noomoro.
49 Jaanegui Caifas diitoobo tusumi sacerdotemi aivojiiboti iicaubo diitoco nuuhi: Amiihai
aivo magaajatihi.
50 ¿Nacu mehesicinitihi saafiiro famoohalliviro iguijevejirunoco faacuumiminaaro
mifinijirumohalliviі? nooboro.
51 Ijeebiitiro tolli nuutiibo; tusumi sacerdotemi aivojiiboti iicaumaño Moocaani diibo
jeebiifaño eesaayunoco nuubo. Jesu tuucuumiminaahalliviі iguijeveujinoco imegaviro
jiibuguubo.
52 Jilli tuucuumiminaahalliviro icautino, tolliro bu Moocaani seeme fahigova iicamoco
iigaiyiiciqui.
53 Jaamaño tusumitiro esafutuumo Jesuco iguijeniujinoco.
54 Jillити Jesu foovono igucuutihi judiomifeenedi jilliro toonoti fuucuubo sicaihigovi
toonoti fiitino iicaucuumi Efrain onoocuumijaagovi. Jahi ijiibogominaama fitafutuubo.
55 Jaanaa fiiticuuno Pascua judiomi jiibaimo iicaujino. Jaacuumiti sihidi saatoho
Jerusalevi fuuhi imegaviro ijeevamaje iicaniicibadi ifiinoco iimibachuqui.
56 Jaanaa Jesuco guiinehicaumo. Jaamoro templojafaño icamo noocasihicauhi: ¿Milli
mehesicinihi, fine saajiibo? ¿Nacu fine jino jiibaimovi saajitiibo? noomoro.
57 Jaanaa fariseomi, sacerdotemi aivojito icamo miyaminaaco tajiibauhi. Saatohoti
Jesuco mahatyimehachiiji miihaico mijiibogo, magaayiciimoro diiboco micivojaaniciqui,
noomoro.

12

Betaniavi Jesuco Facicifaihuri Jeesuugo.
(Mt 26.6-13; Mr 14.3-9)
1 Jaanaaca Pascua jiibaimoco eheetavuujino sahuse juugahuseti safucu icano icaunaaca
Jesu fuuhi Betaniavi tuucuumivi Lazaro iguijeveuboco ubuheesuubo iicauhigo.
2 Jahi diibedi eetavuumo machutaaco. Jaanoco Marta ifehicauhi. Jaanoti Lazaro
amachumofeeneri icahicauhi Jesuma.
3 Jaanaaca Maria sivauhi sano libra ticovovi nardo onoono facicifaihuco aivo iimino
guiraano ijaada iicanoco. Jaagoro tofaihuri Jesu tihaiñoco ejeesuugoro imeebaiguiri
filluhicauhi. Jaaneri tooja gahafuuhi ifacicifaihu usuri.
4 Jaanegui ijiibogominaati saafi nuuhi Juda Iscariote Simon achi Jesuco aaciujiibo:
5 ¿Collihi jana jino facicifaihuco trescientos denariori anaajemere iidaasufiimoco acitimo
bañamaaihi? nooboro.

6 Jillɨ nuubo ɨɨdaasufiimoco agaijɨumaño icatɨno. Jillɨ nanivamɨnaafi iicaumaño. Jaaboco
diito inɨhɨbamɨ lleegucuco utuumusuunotɨ nanihicaubo.
7 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Jaafa tollɨ moonɨgo, tacɨɨhojɨ ɨmegavɨ uco jillɨ moonɨgo.
8 Mɨɨro amɨɨhaifeenevɨ fahiijɨvaro ɨɨdaasufiimo icaji. Jaanotɨ uujoho amɨɨhaima
fahiijɨvaro icajitɨhi, nooboro.

Lazaroco Iguijenɨqui Ihiimaauno.

9 Jaanaa ajashutɨmo judiomɨ guubuuhi Jesu Betaniari iicaunoco. Jaamoro tahɨ fuumo.
Jaaruno Jesuguiiharo icatɨno, tollɨro bu Lazaroco Jesu ubuheetesuuboco ihatyɨmequi.
10 Jaamoro sacerdotemɨ aivojɨto Lazarohallɨvɨ iimaacasiuhi, tollɨro bu diiboco
igaicaauqui.
11 Diibotɨ sihidɨ saatoho judiomɨ Jesuco imiyaavuguumoro udugaacamaaiunoma
iicaumo.

Jerusale Cuumifañɔ Jesu Ɨjɨcafotono.
(Mt 21.1-11; Mr 11.1-11; Lc 19.28-40)

12 Jaanaa sihidɨ miyamɨnaa Pascua jɨɨbaimovɨ Jerusalevɨ fuuhi. Jaamo, jaano seseevedɨ
guubuumo Jesu tuucuumivɨ agaseujinoco.
13 Jaamoro ɨmohono jaaɨnoco iquitɨumoro diiboco cabaacutuumo sahagomoro: ¡Hosana!
¡Jaafa imocafotoobo! Imicani Moocaani memeri asaabo; Israel miyamɨnaa aivojɨɨbo,
noomoro.
14 Jaanaa Jesu burroco aatyɨmeuboro diibohallɨvɨ casɨɨvuubo. Caatɨnɨhaamefañɔ
onoobadɨ:
15 Diiguetejirahana Sion cuumi; Meecɨ oono dihaivojɨɨbo burrogayɨhallɨri gɨcɨnɨɨboro
saahi, noonoro onoobadɨ.
16 Jaarunoco ijɨɨbogomɨnaa gaajautɨhi; jari Jesu niquejefañɔ ufuunobuunatɨ gaajacɨumo
Caatɨnɨhaamefañɔ onoocɨnɨubadɨ omoonɨunotɨ.
17 Jaanaa Jesu Lazaroco ubuheetesunoco atyɨmeumo jɨɨbeguehicauhi Jesu omoonɨuboro
ubuheetesunoco.
18 Jaanoma icamo miyamɨnaa Jesu asaauboco cabaacutuuhi sihidɨ ejeevano mityaco
omoonɨunoco uguubuumoro.
19 Jaanoma iicamo fariseomɨ noocasiuhi: Mahatyɨmecuhi fɨne jino mɨɨhairyo mɨllɨba
momoonɨtɨnoco. Memeecɨ paryɨ miyamɨnaa diibo dojɨcutɨ ofoonoco, noomoro.

Griegomɨ Jesuco Guiinehi.

20 Jaanaaca Jerusalevɨ Pascua jɨɨbaimovɨ Moocaanico iimequi ufuumofeeneri, bu icaumo
saatoho griegomɨoto.
21 Jaamo Felipejaago asaaumoro diiboco nuuhi: Aivojɨɨbo, mɨɨhai mihimeguehi Jesuco
mahatyɨmeneque, noomoro. Jaabo Felipeu Betsaida cuumioobo Galilea jiinɨjeri iicaucu-
umioobo.
22 Jaanegui Felipe ufuuboro Andreque jɨɨbugutuuhi. Jaadɨ famɨsicɨro ufuumɨsiro Jesuco
jɨɨbugutuuhi.
23 Jaanegui Jesu nuuhi: Tufucu mihicacuuhi, uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo sihidɨ
jeevanofañɔ iicajifucu.
24 Miyanotɨro, miyanotɨro amɨɨhaico neehi: Trigo noovatayɨ jiinɨjehallɨvɨ aacotoyɨro
jiinɨjefañɔ ofooyɨ chuumucuyɨbadɨ icahi. Jaaruyɨ ihiinoyɨro janaanɨcɨ guiraano noovafihi.
Jaanotɨ abasuratɨyɨ sayɨɨro icafihi. ¿Mɨllɨ bu guiraatejiruyɨ?
25 Jaabadɨ ifiico agaijɨɨbo ifiico mɨtasuji. Jaanotɨ jiijehallɨvɨ ifiico agaijɨtɨɨbo ifinɨjitɨno
fiivoguiiha ficuuhi.
26 Cajaatyohacho tadyojɨcutɨ asaagomo uco ijeecɨvequi. Jaamo uco ejeecɨvomo uujoho
icahɨgo tollɨro icajimo, bu jaamo cajaatyohacho uco ejeecɨvomoco Guihirubi bocɨgusuji.

Jesu Iguijevejinoco Jɨɨbeguehi.

27 Jisumi uco tajeebɨɨ gaihuɨba icahi. ¿Jaanoco mɨllɨ fɨne uujoho neeji? ¿Fɨne Guihi uco jillɨ
iicajinotɨ taajasu, neeji? Etɨ du, tooneguiiha uujoho saahinɨhi.
28 Jaanegui Guihi dimomoco cahacɨsu, nuubo. Jaasumiro niquejefañotɨ guubuvusuuno:
Cahacɨsucuuhi, bu siino cahacɨsujihica, unuuno.
29 Jaanaa iicojɨri miyamɨnaa iicaumo niquejefañotɨ unuunoco uguubuumoro: Sisi
iimaahi, neehicauhi. Jaanotɨ saatoho: Moocaani toomomɨnaafi iimaahi, neehicauhi.
30 Jaanegui Jesu nuuhi: Uuguiiha jino niquejefañotɨ Moocaani iimaatɨhi, amɨɨhaiguiiha
ihiimaano.
31 Jisumi jino jiinɨjehallɨvɨ imitɨ jaadaco acɨcafeteji, bu jisumi jino Ɨjɨ jiije aivojɨɨbo
icahicaabo buhɨ gañɨɨcafeteji.

32 Jaabo uujoho guijeve ɨmohobujehallɨvɨ jiinɨjehallɨtɨ agañɨɨvoodɨ, paryɨ famoocoro tajaagovɨ sɨvaji, nooboro.
33 Jillɨ neehicaubo coguijeveri fɨne iguijevejinoco diitoco agaajasuubo.
34 Jaanegui imiyamɨnaa iimusuuhi: Mɨɨro mɨɨhai muguubuhicahi tajɨɨbahaamefañoo: Cristo asaadɨ guijevetɨɨbo icaji, onoonoco. Jaano icanaaca, ¿mɨllɨ jaabo ɨɨjoho neehicahi: Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo guijeve ɨmohobujehallɨvɨ gañɨɨyɨcɨsucafeteji, neehicahi? ¿Nacu, mɨɨjoho diibo Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo? noomoro.
35 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Amɨɨhai feenerihiica gueenejɨsuno icajino seseene aachɨcɨnɨno. Jaanegui mɨhɨgo amɨɨhaifeeneri jino seseene aachɨcɨnɨno iicanohachuta, amɨɨhaihallɨvɨ cɨvono iijɨtɨnaacaro. Jaanotɨ cɨvohɨ ɨɨgomo gaajatɨhi ihɨmega ofoohɨgoco.
36 Jaanegui amɨɨhaifeeneri sesee iicanohachuta seseeque mimiyaavogo. Jaamo seseene aachɨcɨnɨno miyamɨnaa mihicahi, nooboro. Jillɨ Jesu ihiimaahicaudɨ ufuuboro diitedɨtɨ fataniivutuuhi.

Judiomɨ Imiyaavogotɨno.

37 Diitofeenevɨ Jesu ajashutɨno sihidɨ ejeevanehejeque eetavehicacuurunaaca diiboco miyaaveguehicautɨmo.
38 Moocaani iimaamɨnaafi Isaia unuuno imiyaavequi iicaumañoo. Mɨɨro noono:
Aivojɨɨbo, ¿mɨɨjoho nacu mojɨɨbogoco miyaaveguehi? ¿Mɨɨco fɨne Moocaani imityaco ɨfusuhi? noonoro.
39 Jillɨtɨ miyaaveguehicautɨmo. Jaaboro bu Isaia caatɨnɨuhi:
40 Diito aallɨɨnoco Moocaani jabaiyɨɨtusuuhi; tollɨro ijeebɨɨnoco cuhufutusuubo ihaallɨɨneri atyɨmetɨmo iicaqui, tollɨro bu ijeebɨɨri esɨcɨnɨtɨmo iicaqui. Jaamoro tajaa asaamoco uujoho buheesudino.
41 Jillɨ nooboro Isaia Jesuditɨ iimaauhi Jesu aivojɨco aatyɨmeuboro.
42 Jaarunofañoo sanoodɨmo ihaivojɨto Jesuco miyaavuguuhi. Jaarumo foovono neehicautɨhi fariseomɨ ñɨhicutɨ diitoco sinagogajatɨ gañɨɨtɨmo iicaqui.
43 Miyamɨnaa diitoco obocɨgomocoro imuguumo Moocaani obocɨgonoco imogotɨmo iicaumañoo.

Jesu Iijɨ Miyamɨnaaco Dugaacusuji.

44 Jaanaa Jesu sefano nuuhi: Uco imiyaavogomo, ucoro miyaavogotɨhi tollɨro uco agalluuboco miyaaveguehi.
45 Tollɨro bu uco atyɨmeme uco agalluuboco atyɨmehi.
46 Uujoho seseene aachɨcɨnɨɨbo jiinɨjehallɨvɨ saahinɨhi uco imiyaavogomo cɨvohɨ icatɨmo iicaqui.
47 Jaanotɨ taajɨco guubucuurumo imiyaavogotɨmoco uujoho: Diito imitɨco, neejitɨhi. Uujoho jiinɨjehallɨvɨ saahinɨtɨhi jiinɨje miyamɨnaaco cɨɨjɨgaifañoo gañɨɨsuqui, jillɨ taajasuqui saahinɨhi.
48 Jaanotɨ uco iimogotɨmoro taajɨco imiyaavogotɨmoco uujoho eneehicano, diitoco ufucu niinofucu cɨɨjɨgaifañoo gañɨɨsuji.
49 Uujoho tajeebɨɨtɨro iimaahicatɨhi Guihirubi uco agalluhinɨɨbo atajɨɨbahinɨbadɨ iimaahicahi, jɨɨbeguehicahi icano.
50 Jaabo uujoho gaajahi Guihirubi tajɨɨba ifinɨjitɨno fiivoco aacɨno. Jaamañoo uujoho iimaahicahi Guihirubi unuubadɨ, nooboro.

13

Jesu Ijɨɨbogomɨnaa Tɨhaiñoco Nitɨhi.

1 Jaanaa safucurucu icauno ihɨmega Pascua jɨɨbaimo iicaujino. Jaanaa Jesu gaajacuuhi, jiijehallɨtɨ Caanijaagovɨ ufuujino oovovɨ ɨɨfutucuunoco. Jaabo ita jiinɨjehallɨri iicamoco gaijɨhicaubo. Jaaboro ɨɨfusuubo diitoco sihidɨ agaijɨno finɨtɨno iicajinoco.
2 Jaamo niinoono amachuumo icaunaaca ɨjɨ Juda Iscariote Simon achi eesamaajefañoo jɨɨhacucuuhi Jesuco aacɨujinoco.
3 Jaanaa Jesu Caani diiboco fanoovaco ihusefañoo aacɨunoco agaajauboro, bu tollɨro Moocaanitɨ asaaunoco, bu siino diibojaago ufuujinoco icano agaajauboro.
4 Amachuumañotɨ agañɨɨvuuboro igaachehuco jujuuvuubo. Jaaboro ifillubaryuri ifeeneebeque isiyaavuuboro
5 nɨfaihuco butajefañoo ificuuboro ijɨɨbogomɨnaa tɨhaiñoco nitɨhicaubo. Jaaboro ifillubaryuri isiyɨcɨnɨuneri filluhicaubo.
6 Jaanaa Simon Pedrovɨ ɨɨfutuubo. Jaanegui Pedro diiboco nuuhi: Aivojɨɨbo, ¿mɨllɨ jaabo ɨɨjoho uco tatyɨhaiñoco nitɨji? nooboro.
7 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Jino uujoho omoonɨnoco jisumihiica ɨɨjoho gaajatɨhi. Jaaruubehi ufucu gaajaji, nooboro.

8 Jaarunaa Pedro diiboco nuuhi: Chahano, ufucuro tatyɨhaiñoco ɨɨjoho uco nitɨjitɨhi, nooboro.
Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Ɨco initɨtɨhachiijɨ tajaagodɨ diicajitɨhi, nooboro.
9 Jaanegui Simon Pedro nuuhi: Aivojɨɨbo, tatyɨhaiñocorota nitɨdino, tollɨrota bu tahusene, tañigaɨ icanoco nitɨ, nooboro.
10 Jaanegui diiboco Jesu nuuhi: Ejeecuubo siino faabohoro jetatɨhi itɨhaiñocoro nitɨfihi ɨmɨhɨnivatɨmaño. Jaabadɨ amɨɨhai mɨmɨhɨnivatɨhi. Jaarumo famooro icatɨno, nooboro.
11 Tollɨ nuubo diiboco aacɨujiiboco agaajaumaño, famooro mɨmɨhɨnivatɨhi, nuubo.
12 Jaadɨ diito tɨhaiñoco Jesu initɨhicaudɨ siino igaachehuco ɨjɨcafutuuboro casɨɨvuubo. Jaaboro diitoco nuubo: ¿Magaajahɨ jino uujoho amɨɨhaico omoonɨnoco?
13 Mɨɨro amɨɨhai uco meneehicahi jɨɨbogomɨnaafi, aivojɨɨbo icano. Etɨ, miyaanoco meneehicahi, uujoho diibo iicamaño.
14 Jaaruubo amɨɨhai tɨhaiñoco initɨbadɨ, bu amɨɨhai sanoomɨro amɨɨhai tɨhaiñoco fahɨgovavɨ minitɨcasihicaji.
15 Mɨɨro amɨɨhaico jɨɨbeguehicacuuhi. Jaamo uujoho omoonɨhicabadɨ momoonɨhicahi.
16 Miyanotɨro, miyanotɨro amɨɨhaico neehi: Chahaabo saafi jeecɨvomɨnaafi ihaivojɨɨbo janaanɨcɨvɨ iicaabo. Tollɨro bu chahaabo siinojaa agalluubo diiboco agalluubo janaanɨcɨ iicaabo.
17 Jinoco magaajamoro jillɨ momoonɨhachiijɨ miyanotɨro imino mihicaji.
18 Fameeditɨro amɨɨhaiditɨ iimaatɨhi. Uuro gaajahi amɨɨhaico uujoho ɨɨcɨhinɨmoco. Jaarunofaño, jaafa tollɨ icano, Caatɨnɨhaamefaño onoono imiyaavequi. Uuma sano amachuhicaruubo: Tamɨnaafitɨ minifetehi, onoono.
19 Jaanegui amɨɨhaico ɨmegavɨro jino neehi. Jaamo tollɨ iicacuudɨ magaajamoro mimiyaaveguehi uujoho diiboro iicaabo, iicanoco.
20 Miyanotɨro, miyanotɨro amɨɨhaico neehi: Uujoho agalluuboco agaayɨcɨmo, uco bu tollɨro gaayɨcɨhi. Jaamo uco agaayɨcɨmo, tollɨro bu uco agalluuhinɨɨboco gaayɨcɨhi, nooboro.

Jesu Jɨɨbeguehi Juda Diiboco Aacɨjinoco.
(Mt 26.20-25; Mr 14.17-21; Lc 22.21-23)

21 Jillɨ Jesu unuuboro gaajacɨuhi ifi ijeebɨɨfaño gaihuɨba iicaunoco. Jaaboro foovono nuubo: Miyanotɨro, miyanotɨro amɨɨhaico neehi: Amɨɨhaitɨ saafi uco acɨji, nooboro.
22 Jaanegui ijɨɨbogomɨnaa fahɨgova meecɨcasiuhi: ¿Cajaanɨtɨ fɨne noobo? noomoro.
23 Jaanaa saafiico ijɨɨbogomɨnaatɨ Jesu agaijɨhicaubo diibovɨ fitocɨnɨuhi.
24 Jaaboco Simon Pedro ihaallɨɨri tajɨɨbauhi Jesuco idilluqui cajaanɨditɨ Jesu tollɨ unuunoco igaajaqui.
25 Jaanegui diibo Jesuvɨ fañogayɨ ifiitɨvuuboro diiboco dilluubo: ¿Aivojɨɨbo, cajaanɨ diibo? nooboro.
26 Jaanegui nuubo: Toovotɨno uujoho diiboco maahuco amatyusuuboro acɨji, nooboro imaahuco amatyusuuboro acɨubo Juda Iscariote Simon achico.
27 Jaanoco Juda amachuusumiro Satanas ɨjɨ diibo jeebɨɨfaño jɨcafutuuhi. Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Omoonɨjinoco jisumiro moonɨcu, nooboro.
28 Jaarunoco diito amachuumo gaajacɨutɨhi mɨllɨtɨ diibo tollɨ unuunoco.
29 Jaanotɨ saatoho esamaaihicauhi. Juda inɨhɨbamɨ lleegucuma iicaunegui diiboco baacho, noobo: Naajecu jisumiro jɨɨbaimovɨ mucuujɨvaachujirunoco. Jaanotɨ ɨɨdaasufiimoco siinotɨ ihacɨqui noobo baacho, noomoro.
30 Jaabo Juda amachuuboro tahɨgotɨ iinuuruubaaca mihiijɨcuuhi.

Bohono Tajɨɨba.

31 Jaabo Juda ufuunobuunatɨ Jesu nuuhi: Jisumi jari uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo cahacɨsucafeteji. Jaabofeenedɨ Moocaani bocɨ cahacɨsucafeteji.
32 Jaabo uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo Moocaani bocɨco ɨɨfusumaño Moocaani, bu ɨfusuji Illi bocɨco. Jaanoco jisumiro ɨɨfusucuujiibo.
33 Taseeme amɨɨhaima uujoho gueenene icacuujitɨhi: Uco miguiinejirahi. Judiomɨco eneehinɨbadɨ. Tollɨro bu amɨɨhaico neehi: Uujoho ofoohɨgo amɨɨhai mefeejitɨhi.
34 Jaanegui amɨɨhaico bohono tajɨɨbaco uujoho acɨhi. Fahɨgova magaijɨcasi. Amɨɨhaico uujoho agaijɨbadɨ fahɨgova magaijɨcasi.
35 Jaamo fahɨgova magaijɨcasihachiijɨ miyamɨnaa gaajaji miyaano amɨɨhai tajɨɨbogomɨnaa mihicanoco, nooboro.

Jesu Neehi Pedro Diiboco Utuunamaaijinoco.
(Mt 26.31-35; Mr 14.27-31; Lc 22.31-34)

36 Jaanegui Simon Pedro diiboco nuuhi: ¿Aivojɨɨbo, cuuca feeji? nooboro.

Jaanegui Jesu diiboco iimusuuhi: Uujoho jisu ofoobo dojɨcutɨ ɨɨjoho feejitɨhi, ufucu jari tadyojɨcutɨ feeji, nooboro.
37 Jaanegui diiboco Pedro nuuhi: ¿Aivojɨɨbo, mɨllɨtɨ jaabo jisumi didojɨcutɨ feejitɨrahi? Dihallɨvɨ uujoho tafiico aacɨnoco imeguehi, nooboro.
38 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: ¿Nacu difiico ɨɨjoho tahallɨvɨ daacɨjirahi? Miyanotɨro ɨco neehi: Jaafañiino catava ojɨtɨnaacaro, uco agaajaruubo uco ɨɨjoho tuunamaaiji mifoocɨ, safo ɨdɨɨno, nooboro.

14

Jesu Moocaanijaa Ofoono Jɨɨhai.

1 Amɨɨhai jeebɨɨfañodɨ mihiguetedino. Moocaanicoro mimiyaavogo, bu tollɨro uco mimiyaavogo.
2 Guihirubi iijafaño mihicajimañeheje sihidɨ icahi; tollɨ iicatɨruva amɨɨhaico uujoho neejitɨrahi. Jaanegui feehi amɨɨhai ɨmega amɨɨhai mihicajimañehejeque imibachuqui.
3 Jaabo jino ofoobo amɨɨhai mihicajimañehejeque iimibachuudɨ siino saaji; amɨɨhaico ɨɨcɨvaabo. Jaamo uujoho iicahɨgo amɨɨhai tollɨro mihicaji.
4 Amɨɨhairyo magaajacuuhi uujoho ofoohɨgoco, tollɨro bu tahɨ ofoono jɨɨhaico magaajahi icano, nooboro.
5 Jaanegui diiboco Tomas nuuhi: Aivojɨɨbo, magaajatɨhi ɨɨjoho efeejihɨgoco; ¿Mɨllɨ fɨne magaajajirahi toono jɨɨhaico? nooboro.
6 Jaanegui Jesu nuuhi: Uujoho toono Jɨɨhai, bu uujoho Miyaano, bu uujoho Fiivo icano. Ɨdɨɨnoro tafeenedɨ Moocaanivɨ mihɨfetejirahi.
7 Uco magaajahachiijɨ bu tollɨro Guihirubico magaajahi. Jaaboco jisumitɨro magaajacuuhi mahatyɨmecumaño.
8 Jaanegui Felipe diiboco nuuhi: Aivojɨɨbo, mɨɨhaicota dɨhɨfusu: Moocaanico maatyɨmemere siino dillucuutɨmo mihicaqui, nooboro.
9 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Sɨɨcɨjetɨro amɨɨhaima icahicacuuhi. ¿Jaaruuboco nacu ɨɨjoho Felipe uco gaajatɨhiica? Mɨɨro uco aatyɨmeme bu Guihirubico atyɨmehi. ¿Mɨllɨ jaabo uco: Moocaanico dɨhɨfusu, neehi?
10 ¿Nacu mimiyaavogotɨhi uujoho Guihirubifaño iicanoco, bu Guihirubi tafaño iicanoco icano? Mɨɨro amɨɨhaico uujoho eneehicano, jillɨ tajeebɨɨtɨro eneehicano icatɨno. Guihirubi tafaño iicaabo dudɨcamaajeque moonɨhicahi.
11 Uco mimiyaavogo, uujoho Guihirubifaño, diibo tafaño icano iicanoco. Jaabadɨro bu siibadɨ omoonɨhicanotɨ uco mimiyaavogo.
12 Miyanotɨro, miyanotɨro amɨɨhaico neehi: Uco imiyaavogoobo bu tollɨro moonɨji uujoho omoonɨhicanoco. Jaabo imi janaanɨcɨ moonɨjiibo uujoho jimaño icacutɨɨbo Guihirubijaago efeejimaño.
13 Jaamo amɨɨhai paryɨ tamemeri Moocaanico midillunoco uujoho acɨji uujoho Illifañodɨ Moocaani sihidɨ ejeevanoco miyamɨnaa igaajaqui.
14 Jaamo siinoco tamemeri midillunoco uujoho acɨji, nooboro.

Jesu Moocaani Gaijaco Agalluujinoco Jɨɨbeguehi.

15 Uco magaijɨhachiijɨ tatyajɨɨbaco imino momoonɨ.
16 Jaadɨ uujoho Guihirubico dilluji amɨɨhaijaago Igaija, miya Gaija iicaaboco igalluuqui, amɨɨhaico ijacusuqui. Jaabo amɨɨhaima fahiijɨvaro icaji.
17 Jaaruuboco jiinɨjemɨnaa gaayɨcɨjitɨrahi diiboco aatyɨmetɨmoro agaajatɨmaño. Jaanotɨ amɨɨhai diiboco magaajacuuhi amɨɨhaima diibo iicamaño. Jaabo amɨɨhaifaño fahiijɨvaro icajiibo.
18 Amɨɨhaico jeevesujitɨhi jɨjovonotɨ mihicaqui; siino saaji amɨɨhaijaago.
19 Fiitɨcuuno miyamɨnaa uco aatyɨmecuujitɨno: Jaanotɨ amɨɨhai uco mahatyɨmeji. Uujoho ubuheemaño, jaabadɨro bu amɨɨhai mihicaji.
20 Jaasumi amɨɨhai magaajaji uujoho Guihirubifaño iicanoco. Jaabadɨro bu amɨɨhai tafaño mihicaji bu, uujoho amɨɨhaifaño icaji icano.
21 Jaanotɨ tatyajɨɨbaco imiyaavogooboro imino omoonɨɨbo, uco agaijɨɨbo. Jaabo uco agaijɨɨboco Guihirubi gaijɨji, tollɨro bu uujoho gaijɨji icano, uujoho diitoma iicanoco igaajaqui.
22 Jaanegui saafi Juda onoobo, jaarunaa Juda Iscariote iicatɨɨbo nuuhi: ¿Aivojɨɨbo, mɨllɨ jaabo mɨɨhaicoro difiico agaajasuuboro jiinɨjemɨnaaco difiico gaajasujitɨhi? nooboro.
23 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Uco agaijɨɨbo taajɨco moonɨhi. Jaaboco Guihirubi gaijɨhi. Jaabojaago masaamɨsiro diiboma sano mihicaji.
24 Jaanotɨ uco agaijɨtɨɨbo, taajɨco moonɨtɨhi. Jaano jino uujoho amɨɨhaico ɨjɨɨbeguehicabogo tabogoro icatɨno Guihirubi uco agalluuhinɨɨbobogo.

25 Jaanoco jillɨ amɨɨhaico jɨɨbeguehicahi, jino amɨɨhaima iicanohachuta.
26 Jaarunaa tafañodɨ Moocaani Igaijaco agalluubo amɨɨhaico fanoovaco jɨɨbegueji, tollɨro paryɨ amɨɨhaico uujoho eneehicanoco esaayujiibo icano.
27 Mɨɨro jino amɨɨhaico fitacuhi sajeebɨɨ mihicaqui. Tasajeebɨɨ ifiico amɨɨhaico acɨhi. Jaaruno jiinɨjemɨnaa isajeebɨɨco aacɨbadɨ uujoho acɨjitɨhi. Amɨɨhai jeebɨɨfañodɨ gaihuɨba mihicadino, bu mihiguidino icano.
28 Amɨɨhairyo magaajacuuhi amɨɨhaico eneehinɨnoco: Uujoho feeji. Jaaboro amɨɨhaijaago siino saaji, nooboro eneehinɨnoco. Miyaano uco magaijɨruva imo imo mihicajirahi Guihirubijaa ofoonoco magaajamoro. Mɨɨro Guihirubi tajanaanɨcɨvɨ sihidɨ jeevahi.
29 Jaanoco amɨɨhaico ɨmegavɨro neehi, tollɨ iicacuudɨ jaamo mimiyaaveguehi.
30 Gueenene amɨɨhaima iimaacuujitɨhi, jiije aivojɨɨbo ɨjɨ asaacumaño. Jaaruubo tahallɨvɨ mityama chahahi.
31 Uco Guihirubi atajɨɨbaubadɨ jino uujoho moonɨhi, jiinɨjemɨnaa igaajaqui uujoho Guihirubico agaijɨnoco, nooboro diitoco: Magañɨɨvucu, jinootɨ mufuucuqui, nuubo.

15

Ifahaafe Ifahoovɨ Icanɨcɨbadɨ Mɨɨhai Mihicahi Jesufañodɨ.

1 Uujoho imiyacoohai, añɨmɨnaa baacu coohaibadɨ iicaabo. Jaacoohai abajaabobadɨ iicaabo Guihirubi.
2 Mɨɨro baacu coohai aafene iimitɨhaafejeque iquitɨmoro agavaracunɨcɨbadɨ, tollɨro uco gaayɨcɨcurumo imitɨno iicamoro taajɨco iguiraatusutɨmoco Guihirubi gavaracuji. Jaanotɨ iguiraatusumoco tooco aafene onoova aafejeque imibachunɨcɨbadɨ Guihirubi imibachuji janaanɨcɨ siino iguiraatusuqui.
3 Jaanotɨ amɨɨhai mɨmɨhɨnivaficuutɨhi amɨɨhaico ɨjɨɨbeguehicacuunofañodɨ.
4 Jaanegui uuvɨro mihica uujoho amɨɨhaivɨ icaqui icano. Mɨɨro oono basuta aafe ifahootɨ ihiinocɨnɨtɨhaafe iinoro noovajitɨrahi. Jaabadɨro bu amɨɨhai mihicaji uutɨ mihicatɨhachiijɨ.
5 Mɨɨro uujoho ifacoohai. Jaanotɨ amɨɨhai ifahaafene; uuma iicaabo, bu uujoho diiboma iicaabo icano sihidɨ noovasuhi. Jaanotɨ uutɨ ijeevadɨ mihicahachiijɨ aivo mɨllɨba momoonɨjitɨrahi.
6 Jaabo uutɨ icatɨɨbo buhɨ gañɨɨcafeteji iimitɨhaafeque iquitɨcɨmoro buhɨ agañɨɨnɨcɨbadɨ. Jaano ifiigatyonoco ananɨmoro cɨɨjɨgaifaño agañɨɨno nɨfetefihi.
7 Jaanotɨ uutɨ mihicahachiijɨ taajɨ amɨɨhaima icaji. Jaachiijɨ paryɨ mihimogonoco midillu amɨɨhaico acɨqui.
8 Mɨɨro amɨɨhai sihidɨ monoovasuhachiijɨ Moocaani cahacɨsucafeteji. Jaachiijɨ amɨɨhai miyaanoro tajɨɨbogomɨnaa mihicahi.
9 Guihirubi uco agaijɨbadɨro, bu amɨɨhaico uujoho gaijɨhi. Jaanegui amɨɨhaico agaijɨnofañoro mihica.
10 Tatyajɨɨbaco imino momoonɨhachiijɨ amɨɨhaico agaijɨnofañoro mihicaji; Uujoho Guihirubi tajɨɨbaco imino omoonɨmaño diibo uco agaijɨnofaño iicabadɨ.
11 Jillɨ amɨɨhaico neehi, tahimohica amɨɨhaima iicaqui. Jaaneri jaamo imo imo mihicahi.
12 Jaano jino amɨɨhaico uujoho atajɨɨbano: Fahɨgova magaijɨcasi, amɨɨhaico uujoho agaijɨbadɨ.
13 Janaanɨcɨ aivo gaijɨma mihicano; mɨɨno gataavomɨnaafihallɨvɨ mofiico mahacɨno.
14 Jaabadɨ amɨɨhai tañahabomɨ mihicaji, uujoho amɨɨhaico atajɨɨbanoco momoonɨhachiijɨ.
15 Amɨɨhaico tajeecɨvomɨnaa nuucuujitɨhi, mɨɨro jeecɨvomɨnaafi gaajatatɨhi ihaivojɨɨbo omoonɨnoco. Jaaneguiiha jino amɨɨhaico tañahabomɨ neehi; paryɨ Guihirubitɨ agaajahinɨnoco amɨɨhaico agaajasumaño.
16 Amɨɨhai uco mɨhɨcɨutɨhi. Jaanotɨ uujoho amɨɨhaico ɨcɨuhi. Jaaboro amɨɨhaico ficuuhi, toonoco mofoomoro sihidɨ miguiraatusuqui. Jaanoco suufenɨtɨmo mihica; Jaamo tamomofeenedɨ Moocaanico siinoco midillunoco amɨɨhaico ihacɨqui.
17 Jino amɨɨhaico atajɨɨbano: Fahɨgova magaijɨcasi.

Jiinɨjemɨnaa Amɨɨhaico Jɨɨheveji.

18 Jiinɨjemɨnaa amɨɨhaico ɨjɨɨhevehachiijɨ magaaja, amɨɨhai ɨmegaro uco ɨjɨɨheveneque.
19 Amɨɨhai jiinɨjemɨnaa mihicaruva amɨɨhaico jiinɨjemɨnaa gaijɨjirahi. Jaanotɨ uujoho jiinɨjemɨnaafeenetɨ amɨɨhaico ɨcɨuhi. Jaamaño jiinɨjemɨnaa amɨɨhaico jɨɨhevehi, jiinɨjemɨnaa mihicacuutɨmaño.
20 Mehesafoto amɨɨhaico eneehinɨnoco, mɨɨro jeecɨvomɨnaafi ihaivojɨɨbo janaanɨcɨvɨ jeevatatɨhi. Uco icaruno ɨjɨɨheveme, imi amɨɨhaico jɨɨheveji. Amɨɨhaico ɨjɨɨbeguehicanoco imino momoonɨhachiijɨ, tollɨro bu amɨɨhaiño ficucafeteji.
21 Jillɨ tahallɨtɨ amɨɨhaico moonɨjimo, uco agalluuboco agaajatɨmaño.

22 Uujoho saahinɨtɨruva, bu diitoco jɨ̈beguehicatɨruva icano iimitɨco gaajajitɨrumo.
Jaanotɨ jisumi mɨllɨba eneejiruno chahacuhi iimitɨco agaajasucumañoo.
23 Mɨ̈ro uco ɨjɨ̈hegueme, bu tollɨro Guihirubico jɨ̈heguehi.
24 Uujoho diitofeenevɨ mɨ̈haiñooba eheetavotɨnoco sihidɨ ejeevanoco eetavehicatɨruva
iimitɨma chahajirumo. Jaanotɨ toono sihidɨ ejeevanoco atyɨmehicacuurumo uco jɨ̈hevehi,
bu Guihirubico jɨ̈heveme icano.
25 Jaaruno tɨcovono icatɨno jillɨ diito tajɨ̈ba aamefañoo onoono imiyaavequi iicano:
Sɨcamañohallɨtɨ uco jɨ̈heveme, onoono.
26 Jaarunaa Jacusumɨnaafico uujoho Guihirubifañodɨ agalluubo miyaano Gaija asaadɨ,
diibo uutɨ iimaaji.
27 Jaasumi tollɨro amɨ̈hai uuditɨ mɨjɨ̈begueji, itɨconɨtɨro uuma mihicahicamañoo.

16

1 Jillɨ amɨ̈haico neehi jinejeba amɨ̈haico dugaacusutɨno iicaqui.
2 Amɨ̈haico gañɨ̈jimo sinagogajanofañotɨ. Tollɨro bu icajino cajaatyohacho amɨ̈haitɨ igu-
ijenɨmo esamaaiji: Jillɨ omoonɨneri Moocaanidi fɨne imino moonɨhi, noomoro omoonɨmo.
3 Jillɨ moonɨjimo Guihirubico agaajatɨmañoo, uco agaajatɨmañoo icano.
4 Jaanoco jillɨ amɨ̈haico neehi. Jaamo tollɨ iicacuudɨ magaajahi uujoho toonoco amɨ̈haico
eneehinɨcuunoco.

Moocaani Gaija Eheetavono.

Jillɨ ɨtɨconɨ amɨ̈haico nuutɨhi, amɨ̈haima icaumañoo.
5 Jaaruubo jisumi fuucuji uco agalluubojaago. Jaaboco amɨ̈haitɨ saatohoba midillujitɨhi:
¿Cuuca feeji? noomoro.
6 Jaarunaa itɨconɨ tollɨ amɨ̈haico unuuneri mɨhɨdaasuvuuhi.
7 Jaarunaa miyaanoco amɨ̈haico neehi: Aivo amɨ̈haidi imino uujoho ofoono. Jaanotɨ
footɨruva Jacusumɨnaafi amɨ̈haijaa saajitɨrahi. Jaanotɨ ofooboro amɨ̈haijaa galluuji.
8 Jaadɨ diibo asaadɨ jiinɨjemɨnaaco gaajasujiibo imitɨmɨnaa iicanoco, bu tollɨro ɨtɨcovono
jɨ̈hai iicanoco, bu diitoco Moocaani udugaacujinoco icano.
9 Jaabo: Diito imitɨmɨnaa iicanoco, neeji uco diito imiyaavogotɨmañoo.
10 Tollɨro bu gaajasujiibo ɨtɨcovono jɨ̈hai iicanoco, uujoho Guihirubi iicahɨgo ofoomañoo.
Jaaboco amɨ̈hai siino uco mahatyɨmecujitɨhi.
11 Tollɨro bu gaajasujiibo Moocaani udugaacujinoco, diibo jiije aivojɨ̈bo iicaabo ɨjɨco
cɨ̈jɨgaifañoo igañɨ̈qui ificucuumañoo icano.
12 Sihidɨ amɨ̈haico eneejiruno icarahi. Jaarunoco jisumi amɨ̈hai magaajajitɨrahi.
13 Jaanotɨ miyaano Gaija asaadɨ amɨ̈haico miyanotɨro jɨ̈beguejiibo. Jaaruno ijeebɨ̈tɨro
jɨ̈beguejitɨ̈bo Moocaani onoonoco jɨ̈beguejiibo, tollɨro bu amɨ̈haico gaajasujiibo ufucu
iicajinehejeque icano.
14 Diibo uco bocɨgusuji taañoo iicanotɨ agaayɨcɨ̈boro amɨ̈haico gaajasujiibo.
15 Guihirubima iicano paryɨ taañoo. Jaamañoo uujoho neehi: Moocaani Gaija taañoo iicanotɨ
agaayɨcɨ̈boro amɨ̈haico gaajasujiibo, nooboro.

Ɨdaasuno Mihicarumo Imo Imo Miminifeteji.

16 Goovacujino amɨ̈hai uco siino atyɨmecutɨmo mihicano. Jaarunobuunatɨ
goovajɨ̈sutɨnotɨ siino uco mahatyɨmeji Guihirubijaago efeejimañoo, nooboro.
17 Jaaneguiiha ijɨ̈bogomɨnaatɨ saatoho noocasiuhi: ¿Mɨllɨ fɨne eneejirunoco mɨ̈haico
noobo: Goovacujino uco atyɨmecutɨmo mihicano, siino bu goovajɨ̈sutɨnotɨ siino uco
mahatyɨmeji Guihirubijaa efeejimañoo? onoono
18 neehicaumo: ¿Mɨllɨ eneejiruno goovajɨ̈sujitɨno, bu goovajɨ̈sujino onoono? Magaa-
jatɨhi ihiimaanoco, noomoro.
19 Jaanoco Jesu diiboco diito idillujirunoco agaajacɨuboro diitoco nuubo: Sanomɨro
midillucasihi, uujoho goovajɨ̈sujino uco atyɨmecuutɨmo mihicano, bu toonobuunatɨ
goovajɨ̈sutɨnotɨ siino uco mahatyɨmeji onoonotɨ.
20 Miyanotɨro, miyanotɨro amɨ̈haico neehi: Mataacasimoro ɨdaasuno mihicaji. Jaaneri
jiije miyamɨnaa imo imo icaji. Jaaruno amɨ̈hai ɨdaasu imo icatɨ minifeteji.
21 Mɨ̈ro gaigo eseemevajisumi ɨdaasuno minifotogo ihaivofucuvɨ ɨ̈fotomañoo. Jaarugo
eseemevacuunobuunatɨ ihaivoco esɨcɨnɨcuutatɨgo jiinɨjehallɨvɨ sisee seemene ifɨiveneri
imo imo iicamañoo.
22 Jaabadɨ amɨ̈hai jisumi mɨhɨdaasuvehi. Jaarunaaca amɨ̈hai siino uco mahatyɨmeneri
amɨ̈hai jeebɨ̈no sihidɨ imo imo minifeteji. Jaano imo icaco mɨ̈haiñooba amɨ̈haiditɨ
udumɨtɨ̈cɨjitɨno.
23 Jaasumi uco siino midillucujitɨhi. Miyanotɨro amɨ̈haico neehi: Guihirubi amɨ̈haico
acɨji fanoovaco tamomofeenedɨ midillunoco.

24 Jisumihiica amɨɨhai jinejebaco midillutɨhiica tamomofeenedɨ: Midillu. Jaamo magaayɨcɨhi. Jaamo sihidɨ imo imo mihicahi.

Jesu Jiinɨjeque Guiinonɨuhi.

25 Jillɨ amɨɨhaico neehi siinovɨ oovɨcɨɨboro. Jaarunofaño tufucu gaseji siino amɨɨhaico siinovɨ oovɨcɨɨboro ɨjɨɨbugucuujitɨno. Jillɨ foovonoro amɨɨhaico Guihirubitɨ ɨjɨɨbugucujino.

26 Jaasumi amɨɨhaihallɨvɨ Moocaanico uujoho dilluji amɨɨhaico nootɨhi:

27 Guihirubiro amɨɨhaico gaijɨhi, uco amɨɨhai magaijɨmaño, tollɨro bu uujoho Moocaanitɨ asaahinɨnoco mimiyaavogomaño icano.

28 Uujoho Guihirubitɨ ɨhiinehinɨɨboro jiijehallɨvɨ saahinɨhi. Jaaruubo siino jiinɨjeque ejeevesuuboro dojɨcuvɨro Guihirubijaago fuucuuji, nooboro.

29 Jaanegui ɨjɨɨbogomɨnaa diiboco nuuhi: Jisumi naha foovono diimaahi siinovɨ oovɨcɨtɨɨbo.

30 Jisumi naha jari magaajacuuhi ɨɨjoho fanoovaco agaajanoco. Jaamaño mɨɨhaiñooba ɨco dillucujitɨrahi, bu mɨɨhai imino magaajacuuhi ɨɨjoho Moocaanitɨ asaahinɨnoco, noomoro.

31 Jaanegui Jesu diitoco iimusuuhi: ¿Jaanegui nacu jari jisu mimiyaaveguehi?

32 Tufucu jino gasecuji; fɨne tusu mihicacuuhi, jino amɨɨhai fahɨgovavɨ safiisa amɨɨhai naagonovɨ magavaranamaaijino tacojɨtɨ uco mejeevesumoro. Jaaruubo uujoho uuro icajitɨhi Guihirubi uuma icaji.

33 Jillɨ amɨɨhaico neehicahi. Jaamo uuvɨ sajeebɨɨ mihicahi. Jiinɨjehallɨvɨ sihidɨ ɨdaasuma mihicaji. Jaarunofaño ucoro mehesɨcɨnɨ, uujoho jiinɨjeque guiinonɨcuuhi, nooboro.

17

Jesu Jɨɨbogomɨnaahallɨvɨ Moocaanima Iimaahi.

1 Jillɨ Jesu unuunobuunatɨ, niquejeque emeecɨuboro, nuuhi: Guihihi, tusumi mihicacuuhi; Daachico cahacɨsu, tollɨro bu Daachi ɨco icahacɨsuqui.

2 Ɨɨjoho Daachico diijɨco daacɨhi paryɨ miyamɨnaahallɨvɨ. Jaamo paryɨ ɨɨjoho uco adaacɨmoco ifinɨjitɨno fiivoco acɨqui.

3 Jaano jino ifinɨjitɨno fiivo, ɨdɨɨboro ɨɨjoho miyaabo Moocaani idiicanoco agaajano, bu tollɨro Jesucristoco ɨɨjoho agalluuhinɨɨboco agaajano icano.

4 Uujoho ɨco jiinɨjehallɨvɨ bocɨgusuhi; imivucuuhi uco atajɨɨbahinɨnoco omoonɨhicaabo.

5 Jaaneguiiha, Guihi, uco dicojɨvɨ bocɨgusu jiinɨje fiivuutɨnaacaro dicojɨvɨ uco obocɨgusuubadɨ.

6 Jiinɨjemɨnaatɨ ɨdɨɨcɨɨboro uco adacɨmoco dimomoco gaajasucuuhi. Dita iicahinɨmoco uco daacɨhinɨhi. Jaamo imino diijɨco ficuhi.

7 Jisumi gaajacuumo paryɨ uco adaacɨhinɨno ɨɨtɨ asaanoco.

8 Diijɨco uco adaacɨhinɨnoco diitoco acɨhicacuuhi. Jaanoco agaayɨcɨmoro gaajacuumo miyaanoro uujoho ɨɨtɨ asaahinɨnoco. Jaamoro miyaavogomo miyaanoro ɨɨjoho uco agalluuhinɨnoco.

9 Jaamohallɨvɨ ɨco dilluhi, Famoohallɨvɨro jiinɨjemɨnaahallɨvɨ ɨco dillutɨhi, dita iicamoco uco adaacɨhinɨmohallɨvɨro dilluhi.

10 Mɨɨro paryɨ taaño iicano diino, tollɨro bu diino iicano taaño icano. Jaamofañodɨ uujoho cahacɨsucafetehi.

11 Jaaruubo uujoho jiinɨjehallɨvɨ icacuujitɨhi. Jaanotɨ diito jiinɨjehallɨri icaji. Jaanotɨ uujoho dijaa feeji. Jaanegui, Guihi, ɨɨjoho idiimiibo, uco adaacɨhinɨmoco dimityari toomo, saafiibadɨro diito iicaqui ɨɨma mɨsi saafiiro mihicabadɨ.

12 Uujoho jiinɨjehallɨri iicahinɨsumi diitoco teemehicahinɨhi dimityari uco adaacɨhinɨmoco imino teemehinɨhi. Jaamaño saafiiba diitotɨ mɨtatɨhi; ɨdɨɨboro johono ɨmɨtacuubo Caatɨnɨhaamefaño onoono imiyaavequi.

13 Jaaruubo jisumi dijaago fuucuuji. Jillɨ neehi jino jiinɨjehallɨri iicanohachutahiica tahimohicari diito tollɨro imo imo iicaqui.

14 Mɨɨro diijɨco uujoho diitoco acɨcuuhi. Jaarumoco jiinɨjemɨnaa diitoco gaayɨcɨtɨhi jiinɨjeoto iicatɨmaño, uujoho bu jiinɨjemɨnaafi iicatɨmaño icano.

15 Jaanegui diitoco jiinɨjehallɨtɨ dɨɨcɨqui ɨco dillutɨhi. Diitoco ɨjɨtɨ dɨhɨɨfɨnɨcɨquiro ɨco dilluhi.

16 Jaamo diito jiinɨjemɨnaa icacuutɨmo uujoho jiinɨjemɨnaafi iicatɨbadɨro.

17 Jaamoco ɨɨguiiharo ijeevadɨ ficu miyaanofeenedɨ, dijɨɨbogo aivo miyaano.

18 Ɨɨjoho uco jiinɨjemɨnaafeenevɨ agalluuhinɨbadɨro, bu uujoho diitoco jiinɨjemɨnaafeenevɨ galluuhi.

19 Jaamaño uujoho diitofañodɨ uuro tafiico ɨɨdiro ijeevadɨ ficuuhi. Tollɨro bu diito ɨɨdiro ijeevadɨ ificucafetequi miyaanofeenedɨ.

20 Diitohallɨvɨro ɨco dillutɨhi, tollɨro bu diito jɨɨbogofeenedɨ uco imiyaaveguejimohallɨvɨ ɨco dilluhi,

21 sano famooro saafiibadiro misima iicaqui; Guihi, iijoho uuma, bu uujoho iima icano
mihicabadi iicaqui, jiinijeminaa imiyaaveguequi iijoho uco agalluuhininoco.
22 Diitoco acicuuhi, uco adaacihinino bociyomonoco, sanobadiro iicaqui iima misi
sanooro mihicabadi icano.
23 Uujoho diitofaño, iijoho tafaño icano mihicaqui diito sanobadiro iminifetequi.
Jaanofañodi jiinijeminaa igaajaqui iijoho uco agalluuhininoco, bu diitoco agaijinoco, bu
uco agaijinoco icano igaajaqui.
24 Guihi, imeguehi uco adaacihinimo uujoho iicahigo tolliro iicano uco bocico
adaacihininoco ihatyimequi, jiinije fiivuutinaacaro uco iijoho agaijiumaño.
25 Guihi, miyaano, ico jiinijeminaa agaajatimo. Jaanoti uujoho ico gaajahi, tolliro bu jito
gaajacuuhi iijoho uco agalluuhininoco.
26 Jaamoco gaajasuhicacuuhi dimomoco. Jaarunoco janaaniciihiica gaajasuji iijoho uco
agaijino diitofaño iicaqui, bu uujoho diitoma icaqui icano.

18

Jesuco Agaayicino.
(Mt 26.47-56; Mr 14.43-50; Lc 22.47-53)

1 Jilli unuuboro Jesu ijiibogominaama fuuhi Cedro onoohigayi onegueehi iicaubajigayi
tuhiguiino diitoma fuubo.
2 Tolliro bu Juda diiboco aaciujiibo tomañoco gaajauhi fahiijivaro Jesu tobajijaago
ijiibogominaama efeehicaumaño.
3 Jaanegui amocasiminaa, temploja toomominaa icamoco fariseomi, sacerdotemi
aivojito icamo agalluumoco Juda iiciuboro satyuuhi. Jaamo fuuhi ihaamiganoma, iniisug-
anoma, cuugahuneri, ciijigaimecuneri icano.
4 Jaanoco Jesu paryi gaajacuuhi diiboco omooniujinoco. Jaaboro imegaviro diitoco
nuubo: ¿Miico amiihai miguiinehi? nooboro.
5 Jaanegui diiboco iimusuumo: Jesu Nazareooboco, noomoro.
Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Eti du uujoho diibo, nooboro. Jaamofaño icaubo Juda Jesuco
igaayicicqui diitoco isiiguubo.
6 Jaamoco Jesu: Uujoho diibo, unuuneri diito ibujinaagoviro aifuumo jiinijehallivi.
7 Jaadi Jesu siino diitoco dilluuhi: ¿Miico miguiinehi? nooboro.
Jaanegui diito nuuhi: Jesu Nazareooboco, noomoro.
8 Jaanegui Jesu nuuhi: Amiihaico duhu: Uujoho diibo, nuucuuhi. Uco miguiinohachiiji
taca jitoco mejeecivedino, nooboro.
9 Jilli nuubo: Uco adaacihinimoti saafiiba mitatihi, unuuno imiyaavequi.
10 Jaasumiro Pedro iniisugaco ifajutafañoti iguiiyiciuboro saafiico buiyaacuuhi, jahi
saafi Malco onoobo sacerdotemi aivojiibo jeecivominaafi nijimeehuco quiticisuuhi
imiyanaagomeehuco.
11 Jaanegui Jesu Pedroco nuuhi: Diniisugaco dojicuviro diihacu. ¿Nacu iijoho gaajatihi
idaasuno iicaqui uco Guihirubi atajiibanoco? Jaanoco bu, ¿milli jaabo uujoho: Chahano,
neejirahi? nooboro.

Jesuco Sacerdotemi Aivojiibo Imegavi Asatyuno.
(Mt 26.57-58; Mr 14.53-54; Lc 22.54)

12 Jaasumiro ihamocasiminaa, diito aivojiiboma, bu judiomi sisiminaa icamo Jesuco
agaayiciumoro sisiuhi.
13 Jaamoro ticoniumo Jesuco Anas onoobo Caifas baabojaago asatyumo tusumi Caifas
sacerdotemi aivojiiboti iicaumaño.
14 Jaabo diibo Caifas judiomico afajiiniubo: Imino saafiiro faacuumihalliviro iguijevene,
nooboro unuubo.

Pedro Anas Goohasifaño Icauhi.
(Mt 26.69-70; Mr 14.66-68; Lc 22.55-57)

15 Jaabo dojicuti fuumisi ijiibogominaatisi, Simon Pedro, bu saafi icano. Jaabo saafiu
sacerdotemi aivojiiboco agaajacuubo. Jaamaño diibo Jesuma jicafutuuhi sacerdotemi
aivojiibo goohasifaño.
16 Jaarunaa Pedro iguhugaviro fitafutuuhi. Jaanegui diibo sacerdotemi aivojiiboco
agaajaubo ufuuboro iguhuga toomominaagoma ihiimaauboro Pedroco fañovi jiihacuuhi.
17 Jaanegui diigo Pedroco nuuhi: ¿Nacu iijoho tolliro diibo jiibogominaafi idiicaabo?
noogoro.
Jaanegui diibo nuuhi: Chahano uujoho diibo icatihi, nooboro.
18 Jaanaa isiicuneguiiha ciijigaico eebasuumoro feemehicaumo jeecivominaa, sisiminaa
icano. Jaamofeeneri tolliro bu Pedro icauhi efeemeubo.

Anas Jesuco Dilluhicauhi.
(Mt 26.59-66; Mr 14.55-64; Lc 22.66-71)

19 Jaanaa sacerdotemɨ aivojɨɨbo Jesuco dilluhicauhi ijɨɨbogomɨnaaditɨ, ijɨɨbogotɨ icano.
20 Jaanegui Jesu diiboco iimusuuhi: Uujoho foovono iimaahicahi. Fahiijɨvaro miyamɨnaa ɨmefeenevɨ sinagogajanofaño, templojafañ̃o icano. Fahiijɨvaro jɨɨbeguehicahi famooro judiomɨ iigaivonɨcijahajefañ̃o uujoho toovono iimaahicatɨhi.
21 ¿Collɨhi jaanoco uco dilluhi? Diitoco dillu, uujoho ihiimaahicanoco uguubuhicamoco. Diito gaajahi uujoho eneehicanoco, nooboro.
22 Jesu jillɨ diiboco unuunegui, saafi sisɨmɨnaafi Jesuco ihɨmetɨ gabacuuhi: ¿Nacu tollɨ ɨɨjoho aivo diimusuhi sacerdotemɨ aivojɨɨboco? nooboro.
23 Jaanegui Jesu diiboco iimusuuhi: Imitɨno ihiimaahachiijɨ, eneecata dinoo. ¿Cono nacu imitɨno onoono? ¿Collɨhi jaabo uco daamɨhi? nooboro.
24 Jaanegui Anas Jesuco sisɨcɨnɨuboco sacerdotemɨ aivojɨɨbo Caifasjaago galluuhi.

Pedro Jesuco Siino Tuunamaaiuhi.
(Mt 26.71-75; Mr 14.69-72; Lc 22.58-62)

25 Jaanaa Pedro julleecɨnɨɨboro feemehicauhiica diitoma. Jaaboco nuumo: ¿Nacu ɨɨjoho diibo jɨɨbogomɨnaaobo diicatɨhi? noomoro.
Jaanegui Pedro tuunamaaiuhi: Chahano uujoho diitoobo icatɨhi, nooboro.
26 Jaanegui sacerdotemɨ aivojɨɨbo jeecɨvomɨnaafi nuuhi: ¿Jaaruno du Olivohono iicagajɨguiino ɨco uujoho diiboma atyɨmehinɨhi? nooboro. Mɨɨro Pedro diibo yoobo nɨjɨmeehuco Olivohono iicagajɨguiino iquitɨcɨubo.
27 Jaarunaa Pedro siino tuunamaaiuhi. Jaasumiro ɨvɨ catava ojɨcuuhi.

Pilato Ɨmefeenevɨ Jesuco Satyehi.
(Mt 27.1-2, 11-31; Mr 15.1-20; Lc 23.1-25)

28 Jaamoro Jesuco satyuumo Caifas iijatɨ tomañohaivojɨɨbo iijajaago. Jaanaa seseevecuuno. Jaanegui judiomɨ toojafañ̃o jɨcafutuutɨmo ijeevamaje onoobadɨ imitɨri ijeebɨɨco ɨmɨhɨninɨumoro Pascua machuco amachuujitɨruneguiiha.
29 Jaanegui aivojɨɨbo Pilato ihiinuuboro diitoco nuuhi: ¿Jinejehallɨtɨ diiboco mɨsɨvahi? nooboro.
30 Jaanegui iimusuumo: Gaicaaumɨnaafi iicatɨruva ɨco mahacijitɨrahi, noomoro.
31 Jaanegui diitoco nuubo: Amɨɨhairyo masatyomoro amɨɨhai tajɨɨba onoobadɨ momoonɨ, nooboro.
Jaanegui judiomɨ diiboco iimusuuhi: Mɨɨhai judiomɨ, mɨɨhaiñoobaco mɨllɨtɨ magaicaaujitɨrahi, noomoro.
32 Jillɨ miyaavuuno, Jesu jillɨ guijeveji, nooboro eneehicauno.
33 Jaadɨ siino Pilato fañoojavɨ ɨjɨcafutuuboro tahɨ Jesuco ocoovauboro dilluubo: ¿Ɨɨjoho naa judiomɨ Aivojɨɨbo? nooboro.
34 Jaanegui Jesu iimusuuhi: ¿Dijeebɨɨtɨro nacu tollɨ uco dilluhi? ¿Nacu sita uuditɨ ɨco tollɨ neehi? nooboro.
35 Jaanegui Pilato diiboco nuuhi: ¿Nacu uujoho judiomɨoobo? Chaha, siicuumioobo. Mɨɨro diijiinɨjemɨnaaro, sacerdotemɨ aivojɨtoma ɨco uco acɨhi. ¿Jinejeque jana moonɨhi? nooboro.
36 Jaanegui Jesu diiboco iimusuuhi: Jijeono tahaivojɨ icatɨhi. Jijeono tahaivojɨ iicaruva tajeecɨvomɨnaa tahallɨtɨ icajirahi judiomɨ usefañ̃o uco acɨtɨmo iicaqui. Jaanotɨ tahaivojɨ jijeono icatɨhi, nooboro.
37 Jaanegui Pilato diiboco nuuhi: ¿Jaaneguiihacuva ɨɨjoho aivojɨɨbo? nooboro.
Jaaneguiiha Jesu diiboco iimusuhi: ¿Ɨɨjoho du etɨ, uco aivojɨɨbo, neehi? Tooneguiiha uujoho ifiivehinɨɨbo jiijehallɨvɨ saahinɨhi miyaanocoro neequi. Jaano miyaano iicanoco paryɨ agaajamo uujoho onoonoco guubunɨcɨhi, nooboro.
38 Jaanegui Pilato diiboco nuuhi: ¿Jineje nacu miyaano? unuuboro siino Pilato judiomɨjaago saauhi diitoma ihiimaavaubo. Jaaboro diitoco nuubo: Diibovɨ uujoho iimitɨnobaco atyɨmetɨhi, nooboro.
39 Mɨɨro amɨɨhai amɨɨhai jeevamaajefi uujoho Pascua jɨɨbaimosumi saafiitɨ cɨvojamɨnaafitɨ isinaayuno. Jaaneguiiha, ¿naa mihimeguehi judiomɨ Aivojɨɨboco isinaayunoco? nooboro.
40 Jaanegui famooro sefano coovadiivuuhi: Diiboco sinaayujitɨhi, Barrabacoro sinaayu, noomoro. Jaabo Barraba nanivamɨnaafiu.

19

1 Jaanegui Pilato Jesuco ɨɨcɨuboro aamɨsuuhi.

2 Jaadɨ amocasimɨnaa januutuno coohaiñooco minɨhaitɨ eheetavuumoro iinigaɨvɨ diiboco
javucaruumo. Jaamoro bu diiboco jɨɨhacuumo aivojɨɨbo gaachehubadɨ gachicohai deecano
tɨfaibadɨ itɨfai iicachehuco.
3 Jaamoro diiboco sahaguehicaumo: ¡Judiomɨ Aivojɨɨbo Diica! noomoro, diiboco
ihɨmefaño ganɨɨcɨhicaumo.
4 Jaanegui Pilato siino asaauboro diitoco nuuhi: Memeecɨ, eneecau diiboco isivɨ sɨvaqui,
jaamo magaajahi diibovɨ iimitɨnobaco uujoho aatyɨmetɨnoco, nooboro.
5 Jaanaa Jesu iinovauhi ijanuutuno minɨhaima, igaachehu tɨfaihɨba iicachehuma icano.
Jaanegui Pilato nuuhi: ¡Jaanɨ diibo! nooboro.
6 Jaaboco sacerdotemɨ aivojɨto, bu isisɨmɨnaa icamo aatyɨmeumoro sefano coovadiivu-
umo: ¡Diiboco ɨmohobujehallɨvɨ metetecu! ¡Metetecu! noomoro.
Jaanegui Pilato diitoco nuuhi: Etɨ tahɨ masatyomoro metetecu. Jaanotɨ uujoho diibovɨ
iimitɨco atyɨmetɨhi, nooboro.
7 Jaarunofaño judiomɨ diiboco iimusuuhi: Mɨɨhaima icano tajɨɨba jaano onoobadɨ gui-
jevejiibo imoonɨqui ijeebɨɨtɨro: Uujoho Moocaani Seemene, neehicaabo, noomoro.
8 Jillɨ diito unuunoco Pilato uguubuuboro janaanɨcɨ aivo iguiubo.
9 Jaaboro siino iijafaño ɨjɨcafutuuboro Jesuco dilluubo: ¿Cuucatɨobo ɨɨjoho? nooboro.
Jaarunoco Jesu iimusucuutɨhi.
10 Jaanegui diiboco Pilato nuuhi: ¿Uco diimusujitɨrahi? ¿Nacu gaajatɨhi ɨco etetecusu-
jiruno, isinaayujiruno icano mityama iicanoco? nooboro.
11 Jaanegui diiboco Jesu iimusuuhi: Tahallɨvɨ mityabama chahajirahi ɨco Moocaani
ihacɨtɨruva. Jaamaño ɨco uco aacɨɨbo aivo dijanaanɨcɨ imitɨma icahi, nooboro.
12 Tollɨ unuunoma iicaabo Pilato diiboco isinaayuqui moonɨhicauhi. Jaarunaa judiomɨ
sefano neehicauhi: ¡Diiboco isinaayuhachiijɨ aivojɨɨbo Cesar nahabonɨmɨnaafi diicatɨhi!
Mɨɨro: Uujoho aivojɨɨbo, onoomo Cesarmɨnaafitɨ minifetehi, noomoro.
13 Jaanegui Pilato diito tollɨ unuunoco uguubuuboro Jesuco isivɨ ɨsɨvauboro casɨɨvuubo
ihaivojɨ icagahallɨvɨ. Jaano hebreomɨ iijɨri Gabata, onoono guiisibano nicuta eneejiruno.
14 Jaasumi Pascua jɨɨbaimo iicaujino fiitɨcuuhi gadɨcɨɨbarucuu iicauno. Jaaboro Pilato
judiomɨco nuuhi: ¡Jaanɨ amɨɨhai Aivojɨɨbo! nooboro.
15 Jaarunofaño diito sefano coovadiivuuhi: ¡Jaafa guijeveebe! ¡Jaafa guijeveebe! ¡Tetecu!
noomoro.
Jaanegui Pilato nuuhi: ¿Amɨɨhai Aivojɨɨboco jaabo tetecuji? nooboro.
Jaarunofaño sacerdotemɨ aivojɨto iimusuuhi: Mohaivojɨɨbo Cesar uufocovɨ sifi mo-
haivojɨɨbo chahahi, noomoro.
16 Jaanegui diito usefaño diiboco jeevesuubo itetecuqui. Jaaboco ɨɨcɨumoro satyuumo.

Jesuco Etetecuuno.
(Mt 27.32-44; Mr 15.21-32; Lc 23.26-43)

17 Jaadɨ Jesu fuucuuhi icubujeque agafaiyɨɨcɨhinɨɨboro nigaɨpaajebaɨ onoomañovɨ. Jaanotɨ
hebreomɨ iijɨri Golgota onoobaɨvɨ.
18 Jaamañovɨ diiboco tetecuumo, tollɨro bu miimɨsiicɨco tetecuumo icano. Jaamɨsifeenevɨ
Jesuco ficuumo.
19 Jaabo Pilato imomoco acaatɨnɨuboro Jesu guijeve ɨmohobujevɨ ficusuuhi: JESU
NAZAREOOBO JUDIOMɨ AIVOJɨBO onoonoco.
20 Jaanoco guiraamo saatoho judiomɨ toonoco meecɨuhi. Jesuco etetecuumaño tuucu-
umitɨ ifiitɨumaño. Jaano toono imomo caatɨnɨcɨnɨuhi hebreo iijɨri, griego iijɨri, latin onoojɨri
icano.
21 Jaanegui judiomɨ sacerdotemɨ aivojɨto Pilatoco nuuhi: Judiomɨ Aivojɨɨbo nooboro,
caatɨnɨdino. Jillɨ: Judiomɨ Aivojɨɨbo uujoho, eneehicaabo nooboro, caatɨnɨ, noomoro.
22 Jaarunofaño diitoco Pilato iimusuuhi: Acaatɨnɨbadɨro icacuujino, nooboro.
23 Jaamo ihamocasimɨnaa Jesuco etetecuunobuunatɨ Jesu gaachehuco dugaacuumo
sano nahabovacasidɨno. Jaamoro sanohosa itɨcovovɨ ɨfocasiumo. Tollɨro bu icamooja
falluuratɨno sadaahere caamotɨ guiinovɨ nɨɨcɨnɨujaco ɨɨcɨumoro
24 noocasiumo: Jichehuco masɨɨ ɨfocasitɨmoro tochehuhallɨvɨ suerteque meheetavequi:
¿Naa cajaanɨ tochehuco ɨcɨji, noomoro. Jillɨ moonɨumo Caatɨnɨhaamefaño onoono imiyaave-
qui: Tagaachehuco ɨfocasiumo. Jaamoro tacamoojahallɨvɨ suerteque eetavuumo, onoono.
Jaabadɨ jillɨ ihamocasimɨ moonɨuhi.
25 Jaanaa Jesuco etetecuuboguiino icahicaugo seejɨ, bu diigo nago Maria onoogo Cleofa
taaba, bu Maria Magdalena onoogo icano.
26 Jaanaa Jesu seejɨco aatyɨmeuboro, bu tollɨro aivo agaijɨhicaubo ijɨɨbogomɨnaafico
ihuufocori icauboco aatyɨmeuboro seejɨco nuubo: Gaha, diiburucuji daachibadɨ ɨɨma
iicajiibo, nooboro.

27 Jaadɨ bu tollɨro ijɨɨbogomɨnaafico nuubo: Diigurucuji diiseejɨbadɨ ɨɨma iicajigo,
nooboro. Jaasumitɨro diigoco ijɨɨbogomɨnaafi iijafaño satyuuhi.

Jesu Iguijeveuno.
(Mt 27.45-56; Mr 15.33-41; Lc 23.44-49)

28 Toonobuunatɨ Jesu idudɨcamaajeque iimivucuunoco agaajacɨuboro nuuhi: Adujirahi,
nooboro Caatɨnɨhaamefañoo onoono imiyaavequi.
29 Jaamañeri guirihillufañoo icaufaihu iquigañoo aivofaihu ɨɨdicufaihu. Jaafaihufañoo
faatata icanoco amatyusuumoro hisopo onooho usuho. Jaaho aafeque ɨɨcɨumoro tootaat-
aco toohaafe nijequevɨ ificuumoro diibo iijɨfañoo cabuyaacuumo.
30 Jaanoco Jesu aaduuboro nuuhi: Ɨvɨ paryɨ imivocafutucuuno, nooboro. Jaadɨ acanuvu-
uboro guijevecuubo.

Jesu Mecuhuco Ahaamɨuno.

31 Jaanaa Pascua jɨɨbaimo seseevedɨ iicacuujineguiiha. Tufucu jaguisɨfucu iicauneguiiha
judiomɨ imuguutɨhi diito ifiino tubujejevɨro iicaunoco. Mɨɨro diito jaguisɨfucuvɨ jinejeba
aivo eheetavorahicautɨmañoo. Jaanegui Pilatoco dilluumo saatohoco itajɨɨbaqui idɨɨnoco
agafaryucumoro diitoco toonotɨ sihɨgovɨ ificuuqui.
32 Jaanegui amocasimɨ asaaumoro saafiico idɨɨnoco gafaryucuumo. Jaadɨ bu tollɨro
saafiico moonɨumo Jesu cojɨvɨ etetecucɨnɨumɨsico.
33 Jaadɨ Jesuvɨ ɨɨfutuurumaaca chuumucuubo. Jaanoma iicaumo diibo idɨɨnoco gafaryu-
cuutɨmo.
34 Jaarunaaca diitotɨ saafi Jesu mecuhuco ihaamɨgari cafatyɨcaruuhi. Jaasumiro diibo-
fañotɨ iinuuno tɨɨjoho, nɨfaihu icano.
35 Jaanoco aatyɨmeubo miyaanocoro jɨɨbeguehi. Jaabo gaajahi toono miyaano iicanoco.
Jaamo amɨɨhai tollɨro bu mimiyaaveguehi.
36 Jillɨ icauno Caatɨnɨhaamefañoo: Dibacɨno quisicurajitɨhi, onoono imiyaavequi.
37 Jaabadɨro bu samañoohaamefañoo noono: Cafatyɨcarucɨnɨɨboco mahatyɨmeji, noonoro.

Jesuco Ɨcɨɨuno.
(Mt 27.57-61; Mr 15.42-47; Lc 23.50-56)

38 Toonobuunatɨ Jose Arimatea cuumioobo Jesuma efeehicauruubo judiomɨ ñɨhicutɨ
toovono ufuuboro Pilatoco dilluubo Jesu ifiico ihɨcɨqui. Jaaneguiiha Pilato: Jii, nuuhi.
Jaaneguiiha ufuuboro Jesu ifiico ɨcɨjeubo.
39 Tollɨro bu Nicodemo fuuhi itɨconɨ Jesuma fucu ihiimaajeubo. Jaabo guiraano
facɨcɨfaihuco sɨvauhi treinta kilo tɨcovovɨ. Tofaihuco mirra, aloe iicaneri eetavuuhi.
40 Jaamɨsiro gaachehubaanoco tooneri afacɨcɨsumɨsiro Jesu ifiico minɨuhi, judiomɨ jeeva-
maaje tollɨ ɨcɨɨnɨcɨbadɨ.
41 Jaano diiboco etetecuumañeri icauno bajɨgayɨ. Jaamañeri bohojɨ cɨɨhojɨ icauhi
mɨɨhaiñoobaco tohojɨfañoo ɨcɨɨutɨhojɨ.
42 Jaahojɨfañoo Jesu ifiico cɨɨumɨsi tohojɨ tomañotɨ ifiitɨumañoo judiomɨ jaguisɨfucu
ɨtɨcovacuuneguiiha.

20

Jesu Siino Ubuheeteuno.
(Mt 28.1-10; Mr 16.1-8; Lc 24.1-12)

1 Jaanaa judiomɨ jaguisɨ iicauno seseevedɨ Maria Magdalena onoogo Jesu cɨɨhojɨjaa
fuuhi fucugayɨro cɨvonaacaro. Jaago atyɨmeuhi icɨɨhojɨco afabaacuuba iguiisiba sihɨgovɨ
aacaubaco.
2 Jaanegui Simon Pedro, bu saafi Jesu agaijɨhicaubo ijɨɨbogomɨnaafi icamɨsijaa ijinafatyu-
ugoro diitɨsico nuuhi: Aivojɨɨboco icɨɨhojɨfañotɨ cuucahacho satyucuumo. Jaanoco magaa-
jatɨhi, ¿cuucahacho fɨne ficuumo? noogoro.
3 Jaaneguiiha Pedromɨsi icɨɨhojɨjaago
4 jinoomɨsiro fuuhi. Jaanaa saafi Pedro ɨmegaro icɨɨhojɨvɨ ɨfutuuhi.
5 Jaaboro tohojɨfañoco ɨdɨjɨɨvuuboro emeecɨubo atyɨmeuhi iminɨtaacoro. Jaaruubo to-
hojɨfañoo fuutɨhi.
6 Jaanobuunatɨ jari Simon Pedro gaseuhi diibo dojɨcutɨ. Jaabo tohojɨfañoo ɨjɨcafutuubo
atyɨmeuhi iminɨta tomañeriro acaacɨnɨunoco.
7 Tollɨro bu Jesu ɨmeque iminɨubaryu imino minɨcɨnɨubaryu ijeevadɨ acaaubaryuco
atyɨmeubo.
8 Jaanegui bu tollɨro saafi jɨcafutuuhi tohojɨfañoo, itɨconɨ tohojɨvɨ agaseubo. Jaabo toonoco
aatyɨmeuboro miyaavuguuhi.

9 Jaarumisi gaajautimisihiica Caatinihaamefaño: Jesu iguijeveebe siino buheeteji, onoonoco.
10 Jaadi Pedromisi siino dojicuviro iijajaago uumicuuhi.

Jesu Maria Magdalena Onoogovi Jafeveuhi.
(Mr 16.9-11)

11 Jaanaa Maria iinoro fitafutuuhi tohoji imega taagoro. Jaago taagoro dijiivuugo tohojifañoco emeeciugo.
12 Jaago atyimeuhi miimisiici Moocaani toomominaatisico seseechehunofaño icamisi giciniuhi saafi Jesu nigai iicaunaagonovi, jaanoti saafi itihai iicaunaagonovi icano icaumisico.
13 Jaamisi diigoco nuuhi: ¿Jinejeri jaago iijoho taahi? noomisiro.
Jaanegui diigo nuuhi: ¿Cuucahacho tahaivojiiboco asatyomoro ificuuneri? noogoro
14 ibujinaagoco emeeciugo Jesuco atyimeuhi. Jaarugo diibo Jesu iicaunoco gaajautihi.
15 Jaagoco Jesu nuuhi: ¿Jinejeri jaago taahicahi? ¿Miico guiinehi? nooboro.
Jaanegui diigo tobajigayi toomominaaficoro eesiciniumaño nuugo: Aivojiibo, iijoho baacho asatyooboro, ¿cuucahacho ficuuhi? Uco diibogo iiciitogoro satyequi, noogoro.
16 Jaanegui Jesu diigoco dilluuhi: Maria, nooboro.
Jaanegui diigo diiboco emeeciugoro hebreomi iijiri nuuhi: Raboni, noogoro; Jiibogominaafi, eneejiruno.
17 Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: Uco dudiiicidino; uujoho caamo Guihirubijaago footihiica. Jilliro foogo tañahabomico diibogoto: Guihirubi, bu tolliro amiihaiti amiihai Caani iicaabojaago feehi. Taacaani Moocaani iicaabojaago feehi. Jilli noogoro diibogoto, nooboro.
18 Jaanegui Maria Magdalena onoogo fuuhi ijiibogominaajaago Jesuco aatyimeunoco, bu diibo unuunoco icano diitoco ijiibugutuugo.

Jesu Ijiibogominaavi Jafeveuhi.
(Mt 28.16-20; Mr 16.14-18; Lc 24.36-49; Hch 1.8)

19 Jaafucuro iijicuuvi ijiibogominaa igaiciniuhi samecufañoro judiomi ñihicuti iguhuganoco cuhufono ofoboociumoro icauhi. Jahi Jesu ijicafutuuboro diitofeenevi ujulleeveuboro diitoco dilluubo: Sajeebii mihica, nooboro.
20 Tolli unuuboro diitoco iifusuubo ihuseneque etetecuunopaajeneque, bu imecuhuti ahaamiupaajeque icano. Jaaneri ijiibogominaa imo imo minifutuuhi Ihaivojiiboco aatyimeumoro.
21 Jaadi siino Jesu diitoco nuuhi: Sajeebiima mihica; Guihirubi uco agalluubadiro bu uujoho amiihaico galluuhi,
22 nooboro diitohalliviʼ fuunaruubo. Jaaboro nuubo: Magaayici Moocaani Gaijaco, nooboro.
23 Jaamo cajaatyocohacho iimitico mubuusumo iimitima chahacuji. Jaanoti mubuusutimo imiti buusuracujitihi, nooboro.

Tomas Miyaavogoti.

24 Jaarunaa Tomasco Gaatyaba eneehicaubo diitoma chahauhi Jesu diitovi ajafeveusumi.
25 Jaaboco saatoho ijiibogominaa jiibuguuhi: Aivojiiboco mahatyimehi, noomoro.
Jaarunofaño Tomas diitoco nuuhi: Ihusenefaño diiboco etetecuunopaajeneque aatyimeebere toopaajejefaño tahusegaiñoco ijiihacutinohachuta, bu tolliro imecuhuti diiboco ahaamiupaajefaño ijiihacutinohachuta miyaaveguejitihi, nooboro.
26 Jaanobuunati sahuse juugahuseti mifucuci, safucu icano nigaciti siino ijiibogominaa igaivuuhi toojafaño. Jaasumi Tomas diitoma icauhi. Jaanaa iguhugano cuhufono foboociniirunaa Jesu ijicafutuuboro diitofeenevi ujulleeveuboro diitoco dilluubo: Sajeebiima amiihai mihica, nooboro.
27 Jaaboro Tomasco nuubo: Ɨfaaji iviʼ jisumi dihusegaico jinofaño diihacu. Jaaboro jino tahuseneque meeci, bu juugavi saabo jino tamecuhufaño dihuseque diihacu. Jaaboro mabañihi nootiibo, miyaavogo, nooboro.
28 Jaanegui Tomas diiboco iimusuuhi: ¡Tahaivojiibo Moocaani! nooboro.
29 Jaaboco Jesu nuuhi: Tomas jari uco adaatyimeebere miyaaveguehi. Imino icajino atyimetirumo imiyaavogomo, nooboro.
30 Tolliro bu Jesu sihidi ejeevanoonoco ijiibogominaa imefeenevi guiraano eetavehicauhi. Jaaruno jihaamefaño paryi caatinicinitino.
31 Jaanoti jinoocoro caatiniumo amiihai mimiyaaveguequi Jesu diiburucu Cristo Moocaani Seemene iicanoco. Jaaboco mimiyaavogonofañodi diibovi ifinijitino fiivoma mihicahi.

21

Jesu Jafeveuhi Sietedɨmo Ijɨɨbogomɨnaavɨ.

1 Jaanobuunatɨ siino Jesu ijɨɨbogomɨnaavɨ jafeveuhi Tiberia muuaijɨnivɨ. Jillɨ diitovɨ jafeveubo.

2 Jaamo samañeriro icaumo Simon Pedro, bu Tomasco Gaatyaba eneehicaubo, bu Natanae Cana de Galilea onoocuumioobo, bu Sevedeo seemenetɨsi, bu tollɨro sitɨsi diitootɨsi icamoco

3 Simon Pedro nuuhi: Uujoho fiicɨteji, nooboro.

Jaanegui diito nuuhi: Tollɨro mɨɨhai ɨɨma masaaji, noomoro fuumo meenegari. Jaarumo tufucu saafiiba ɨcɨutɨmo.

4 Jaanaa seseevecuunaaca Jesu diitovɨ jafeveuhi jiinɨgaibaahovɨ. Jaaruuboco ijɨɨbogomɨnaa gaajacɨutɨhi diibo iicaunoco.

5 Jaabo diitoco nuuhi: ¿Sɨcafe, naa saafiiba mɨhɨcɨtɨhi? nooboro.

Jaanegui: Chahano, nuumo.

6 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Amɨɨhai sinɨcuuhuco amɨɨhai meenegatɨ momiyanaagonovɨ magañɨɨ. Jaamo mɨhɨcɨhi, nooboro. Jaanegui tahɨgovɨ agañɨɨumo isinɨcuuhuco guiiyɨcɨcuutɨhi itaava bocɨri sihidɨ ɨjɨvusuumaño.

7 Jaanegui Jesu ijɨɨbogomɨnaafico agaijɨhicaubo, Pedroco nuuhi: ¡Mohaivojɨɨbo jahi! nooboro.

Jaanegui Pedro Jesu jahi iicaunoco uguubuuboro igaachehuco siyaavuubo, igaachehuco ujujuuvuumaño. Jaaboro muuaifaño acutuubo.

8 Jaanaa sanoodɨmo ijɨɨbogomɨnaa isinɨcuuhuco meenegari guicɨmoro ijɨnijaagovɨ sɨvaumo ijɨnitɨ cien metrohachutaro iicaumaño.

9 Jaamo isivɨ ihiinuumo atyɨmeuhi cɨijɨgaihallɨri taavaabo gaarucɨnɨɨbo aacaaboco maahuma.

10 Jaamoco Jesu nuuhi: Toono taavaco mɨhɨcɨmotɨ juu mɨsɨva, nooboro.

11 Jaanegui Pedro imeenegafaño ufuuboro isinɨcuuhuco isivɨ guiiyɨcɨubo sihidɨ queefimo taavaco ciento cincuenta y tresdɨmo icaurumoma isinɨcuuhu gallivuutɨhi.

12 Jaamoco Jesu nuuhi: Masaamoro mamachuva, nooboro.

Jaaruuboco ijɨɨbogomɨnaatɨ saafiiba dilluutɨhi: ¿Mɨɨjoho ɨɨjoho? noomoro Ihaivojɨɨbo iicaunoco agaajaumaño.

13 Jaadɨ Jesu asaauboro itaavaaboco ɨɨcɨuboro diitoco acɨubo, bu tollɨro imaahuco acɨubo icano.

14 Toonoma mifoocɨ, safo icano icacuuno Jesu ijɨɨbogomɨnaavɨ ajafeveuno iguijeveubo siino ubuheeteunobuunatɨ.

Jesu Simon Pedroco Atajɨɨbauno.

15 Jaamo amachuunobuunatɨ Jesu Simon Pedroco nuuhi: ¿Simon, Jona achi, uco gaijɨhi jino janaanɨcɨvɨ? nooboro.

Jaanegui Simon Pedro iimusuuhi: Jɨɨhɨ, Aivojɨɨbo, ɨɨro gaajacuuhi ɨco agaijɨnoco, nooboro.

Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Jaaneguiiha taca oono toomomɨnaafi ihoveja seemeque ojoobɨnɨcɨbadɨ oono uco imiyaavogomoco dɨɨbeguehica, nooboro.

16 Jaadɨ bu siino diiboco dilluubo: ¿Simon, Jona achi, uco gaijɨhi? nooboro.

Jaanegui Pedro iimusuuhi: Jɨɨhɨ, Aivojɨɨbo, ɨɨro gaajacuuhi ɨco agaijɨnoco, nooboro.

Jaanegui diiboco nuubo: Taañocota toomo ovejamɨco otoomonɨcɨbadɨ, nooboro.

17 Jaadɨ bu siino diiboco dilluubo: ¿Simon, Jona achi, uco gaijɨhi? nooboro.

Jaaneri Pedro ɨdaasuvuuhi diiboco mifoocɨ, safo icano: ¿Uco gaijɨhi? nooboro idillucuuneguiiha. Jaaboro nuubo: Aivojɨɨbo, ɨɨro paryɨ gaajacuuhi ɨco agaijɨnoco, nooboro.

Jaanegui Jesu nuuhi: Taañocota dɨɨbeguehica ovejamɨco ojoobɨnɨcɨbadɨ.

18 Miyanotɨro, miyanotɨro ɨco neehi: Sɨcafefi idiicausumi digaachehuco ɨdɨcafotooboro idiimogohɨgovɨ feehicauhi. Jaanotɨ amiyaabo idiicacuudɨ dihuseque gañɨiyɨcɨɨboco ɨco sita digaachehuco jɨɨhacuji. Jaamoro ɨco satyejimo idiimogotɨruhɨgovɨ, nooboro.

19 Jillɨ nuubo Jesu Pedro coyomo guijeveri iguijeveujinoco agaajasuubo neehicauhi. Tooneri Moocaani bocɨco agaajasuujinoco. Jaadɨ diiboco nuubo: ¡Tadyojɨcutɨ disaa! nooboro.

Ijɨɨbogomɨnaafico Agaijɨhicaubo.

20 Jaanaaca Pedro idojɨcuco emeecɨubo atyɨmeuhi Jesu agaijɨhicaubo ijɨɨbogomɨnaafi idojɨcutɨ ufuunoco niinoono amachuusumi diibovɨ ifituuvuuboro: ¿Aivojɨɨbo, cajaanɨ ɨco aacɨjiibo? nooboro idilluubo.

21 Jaaboco Pedro aatyɨmeuboro Jesuco nuuhi: ¿Aivojɨɨbo, jana jaanɨji mɨllɨ? nooboro.

22 Jaanegui Jesu nuuhi: Iimogohachiiji icajiibo uujoho siino uhuuminohachuta. ¿Jaaruno
ii di mili icati hi? Jaanoti iijoho tadyojicuti disaa, nooboro.
23 Jilli diiboco unuunoco inahabomi jiibocasiuhi: Diibo jiibogominaafi fine guijevejiti hi,
noomoro. Jaarunofaño Jesu guijevejitiibo nuuti hi. Iimogohachiiji siino uhuuminohachuta
icajiibo. ¿Jaaruno ii di mili icati hi? nuubo.
24 Jaabo diibo jiibogominaafi jinooco jiibeguehicahi. Jaaboro caatiniubo. Jaanoco miihai
magaajahi diibo ijiibogono miyaano iicanoco.
25 Tolliro bu sihidi saneheje Jesu omoonihicauno icarahi. Jaanehejeque sanohosari paryi
icaatiniruva uujoho onoono fine paryi jiinijehalliri iicano aamenevi iifetejitiruno.

HECHOS

Jillɨ Jesu Jɨɨbogomɨnaa Omoonɨhicauhaame

Moocaani Gaija Asaajino.

1 Agaijɨɨbo Teofilo, itɨconɨ acaatɨnɨuhaamefa caatɨnɨuhi Jesu jiinɨjehallɨvɨ iicaunohachuta
omoonɨuboro ɨjɨɨbeguehicaunoco.
2 Mɨɨro niquejefa ufuucujino ɨmega, iminɨsumɨnaaco ocoovauboro Igaijafañodɨ diitoco
imino jɨɨbeguehicaubo.
3 Jaabo Jesu iguijeveunobuunatɨ diitovɨ siino jafevehicaubo cuarentadɨ fucuva tɨcovovɨ
diitoco imino igaajasuqui diibo ubuheeneque. Jaabo diitoco jɨɨbeguehicauhi Moocaani
aivojɨtɨ.
4 Jerusaletɨ mefeedino. Moocaani Gaija asaajinoco motoomo, diibo eneehinɨnoco
amɨɨhaico ɨjɨɨbeguehinɨbadɨ.
5 Miyaano naha Jua nɨfaihuri nitɨhicauhi. Jaanotɨ amɨɨhai goovajino Moocaani Gaijari
minitɨcafotono, nooboro.
6 Jaamo toono Jesuma iicausumi diiboco dilluumo: Mohaivojɨɨbo, ¿jaanegui jisumi Israel
aivojɨco siino dojɨcuvɨro gasesuji? noomoro.
7 Jaanegui Jesu diitoco iimusuhi: ¿Collɨhi magaajajirahi tusumico ɨdɨɨboro Moocaani
tufucuco omoonɨjiibo gaajahi?
8 Jaanotɨ Moocaani Gaija amɨɨhaihallɨvɨ iniitodɨ mityaco magaayɨcɨji. Jaadɨ uutɨ
mɨjɨɨbegueji Jerusalevɨ mihicabadɨro Judea jiinɨjevɨ, Samariavɨ, paryɨ jiinɨjejɨnibaacidɨ
icano, nooboro.

Jesu Niquejefaño Ofoono.
(Lc 24.49-53)

9 Jillɨ nooboro diito ɨɨfɨnɨcɨnaaca caamovɨ fuucuubo aimuufaifeenedɨ niquejefaño.
Jaaboco atyɨmecuutɨmo.
10 Jaanegui imino ɨɨfɨnɨcɨumo atyɨmeuhi miimɨsiicɨ gaifiimɨsi seseechehunofa
jɨɨcɨnɨumɨsico.
11 Jaamɨsi diitoco nuuhi: Galilea gaifiimɨ, ¿collɨhi niquejeque mɨhɨɨfɨnɨcɨhi? Diiboro
jaanɨ Jesu jino niquejefa mɨhɨɨfɨnɨcɨnaaca ofoobo siino saaji jiinɨjehallɨtɨ jino ofoobadɨro,
noomɨsiro.

Judabuunavɨ Matiaco Boobanɨmo.

12 Jaanegui dojɨcuvɨro Jerusalejaa uumiumo Olivohono iicagajɨtɨ fiitɨno jaguisɨfucuvɨ
judiomɨ ɨɨgonɨcɨnohachuta.
13 Jaamo ijɨɨbogomɨnaa dojɨcuvɨro tuucuumivɨ agaseudɨ fuumo caamovɨ iicamecufaño
iicahicauhɨgo. Jaamofeeneri icaumo Pedro, Jacoobo, Jua, Andre, Felipe, Tomas, Bartolome,
Mateo, Jacoobo Alfeo achi, Simon cananistamɨoobo, Juda Jacoobo nahabo icamo.
14 Jaamo diito famooro igaivehicauhi Moocaanima ihiimaaqui Jesu nahabomɨ, seejɨ
Maria, bu sihidɨ saatoho gaigoomɨ icamo.
15 Jaasumi Pedro diito ciento veintedɨmofeenetɨ ujulleeveuboro nuuhi:
16 Tañahabomɨ, Moocaani Gaija Caatɨnɨhaamefañodɨ unuucuuno miyaavucuuhi David-
feenedɨ Judaditɨ ihiimaauno: Jesuco miyamɨnaa usefaño aacɨjiibo, unuuno.✡
17 Jaabo Juda mɨɨhaiobou jino dudɨcamaajefa iicauruubo.
18 Jaaboco iimitɨhallɨvɨ ajaaduuruuno nɨhɨbamɨri jiinɨjeque naajeumo. Jaaruubo Juda
ufuuboro iinoro caamotɨ iinigaijaagotɨ acutuubo. Jaaneri paryɨ iiba isi aifuuhi.
19 Jaanoco Jerusale cuumiri iicaumo guubuuhi toono Juda nɨhɨbamɨri anaajeumañoco
Alcedamatɨ momoonɨumo tɨɨjohojɨcɨcɨ eneejirunoco.
20 Jaamaño Salmohaamefaño jillɨ noono: Jaafa iija sɨcaijarucu mɨɨhaiñooba toojafa
iicacuutɨqui. Jaabadɨro simañovɨ noono: Sifiirucu idudɨcamaajeque gaayɨcɨji, noonoro.
21 Jaabadɨro mofeeneri icamo saatoho gaifiimɨ Mohaivojɨɨbo Jesu mɨɨhaima icausumi,
22 Jua diiboco initɨunotɨ niquejefa ufuunohachuta iicaumotɨ. Jaanegui cajaanɨhacho
saafi diitotɨ mɨɨhaijaa iminifetequi Mohaivojɨɨbo ubuheeteunoco ijɨɨbeguequi, nooboro.
23 Jaanegui miimɨsiicɨtɨ diitotɨ coovaumo Jose Barsaba Justo onoobo, Matia icamɨsico.
24 Jaamoro diitɨsihallɨvɨ Moocaanima iimaaumo, jillɨ noomoro: Moocaani ɨɨjoho famoo-
jeebɨɨco agaajaabo. Mɨɨhaico gaajasu, ¿naa diitɨsitɨ cajaanɨco dɨɨcɨhi
25 Judabuunavɨ iicaqui? Jaabo Juda imitɨnoco omoonɨubo inaagonovɨ fuuhi, noomoro.

✡ **1:16** Mt 22.3-10

26 Jaamoro suerteque agañiiuno Matiavi ifutuuhi. Jaabo tusumiro diito fahuseeci motihaiti saafi iicaumofa minifutuuhi.

2

Moocaani Gaija Asaano.
(Jn 7.37-39)

1 Jaanobuunati Pentecostefucu agaseusumi famooro samañoviro igaicinuhi.
2 Jaanaa sefano guibuhubabadi niquejefañoti guubuvusuuno ifajafañovi diito icinuhigo.
3 Jaasumiro famoovahalliviniituuno ciijigaiguiihunobadi jeevano.
4 Jaamo Moocaani Gaijari paryi gahafuuhi. Jaamoro sijiijeri iimaaumo Moocaani Gaija ihiimaasubadi.
5 Jaasumi Jerusalevi icaumo judio gaifiimi. Jaamo judio iiji co imino imiyaaveguehicaumo fahigova jiinijeti agaseumo
6 toonoco uguubuumoro sihidi miyaminaa igaivuuhi. Jaamo sihidiro eetyeuhi faaboho iijineri ihiimaaunoco saafi sifi iijiri, bu saafi sifi iijiri icano ihiimaaunoco uguubuumoro.
7 Jaaneri eheetyeumoro dillucasihicaumo:
8 ¿Milli jaamo galileaminaa iicarumo moojineri iimaamoco muguubuuhi muucuumi iijiri ihiimaanoco?
9 Jimañovi icamo Partia miyaminaa, Media jiinijeo miyaminaa, Elam jiinijeo miyaminaa, Mesopotamia jiinijeminaa, judeaminaa, capadociaminaa, Ponto jiinijeminaa, Asia jiinijeminaa,
10 frigiaminaa, panfiliaminaa, Egipto jiinijeminaa, Africa cuumino Cirene janaanici iicacuumijeminaa, bu tolliro romaminaa icahi, saatoho judiomi, jaanoti saatoho judiomi jiibogoco agaayicicuumo.
11 Tolliro bu icamo Creta miyaminaa, Arabia miyaminaa icano. Jaarumo paryi faajivari iimaanoco muguubuhi Moocaani mityati ihiimaanoco, noomoro.
12 Famooro jaaneri ajabafiituumoro sihidi esamaaimoro dillucasihicauhi: ¿Milli fine jino iicano? noomoro.
13 Jaarunaa saatoho dejecuhicauhi: Jilli guiriicavomo, noomoro.

Pedro Ihiimaauno.

14 Jaanegui Pedro paryi fahuseeci motihaiti saafi icamoma ujulleeveeboro sefano nuuhi: Judea miyaminaa, Jerusale cuumiri mihicamo icano imino uco muguubu. Jaamoro magaaja, nooboro.
15 Jito miyaminaa guiriicavotimo amiihai monoobadi miihaiñooba fucuro guiriicavotatihi.
16 Jino Moocaani iimaaminaafi Joel, jilli unuucuuno:
17 Moocaani neehi: Niinosumi paryi miyaminaahalliviniTagaijaco niitusuji. Moseeme ufucu jilli iicajinoco jiibegueji. Sicafe atyimeji Moocaani Gaija iifusunoco. Quillahuto tigaji.
18 Tagaijaco niitusuji tusumi tajeecivominaahalliviniufucu iicajinoco ijiibeguequi.
19 Caamo niquejefañoifusuji jabafiiranoco, baavi jiinijehalliviniifusuji toono jiibogoco, tiijoho, ciijigai, aimuufaiguiihu icano.
20 Cuujeo nihiba civeteji, fucuo nihiba tiijohobadi minifeteji, Moocaani fucu iñihicufucu imegavi.
21 Jaasumi paryi Moocaanico idillumo taajaji.
22 Muguubu jino onoonoco amiihai Israel gaifiimi: Moocaani Jesu Nazareooboco miyaaboti ifusuhinicuhi amiihai imefeenevi jabafiirano mityanoco eetavonofeenedi amiihaico iifusucuunoco magaajacubadi.
23 Jaarunofañoiiboco magaayicicumoro mahaciuhi Moocaani siicijetiro unuucuubadi masatyuumoro magaicaauhi. Jaamoro imoho bujevi metetecuusuhi iimitino gaifiimi useri.
24 Jaaruuboco Moocaani buheetesuhi guijeve aivoti ataajasuubo. Jaamañoiiboco guijeve gaayicicutihi.
25 Miiro aivojiibo David Jesuti iimaaubo nuuhi:
Aivojiiboco uujoho fahiijivaro atyimehicauhi tahimefeene icaaboco. Jaabo tamiyahusenaagonovi icahi jineje uco maryibasutino iicaqui.
26 Jaaneri uco tajeebii imo imo minifetehi. Taajiri imo imo iimaahi. Jaabadiro tafi sajeebii jaguisiji.
27 Jaabo iijoho tajeebiico iguijevehicamo iicahi deevesujitihi. Dihimi jeecivominaafi agaijiibo ifiico tuucisusujitihi.
28 Uco diibeguehi fiivojaa asatyono jiihaico. Jaaboro uco dihime ificuuneri imo imo miniiyuji, nooboro.

29 Fañɨ, jaanegui jino amɨɨhaico foovono neehi: Moheedeebe David iguijeveubo cɨɨhojɨ
jino mofeeneri icahi.
30 Jaabo David Moocaani iimaamɨnaafiu. Jaabo gaajacuuhi Moocaani diiboco
miyanotɨro ufucu saafi Cristo diiyaachi mɨɨhaitɨ dihaivojɨfaño acasɨɨvejiibo unuucuunoco.
31 Jaabo sɨɨcɨjetɨro mahatyɨmecubadɨ gaajacuubo Jesucristo ubuheeteujinoco. Jaamaño
nuubo Cristotɨ: Tajeebɨɨco deevesujitɨhi iguijevehicamo iicahɨgo tafiico tuucɨsusujitɨhi,
nuubo.
32 Jaabo jaanɨ Jesuco Moocaani guijevefañotɨ buheetesuuhi. Jaanoco paryɨ mɨɨhai maga-
ajahi.
33 Jaaboco Moocaani agañɨɨyɨcɨuboro imiyanaagonovɨ ficuuhi. Jaabo Caanitɨ Igaijaco
gaayɨcɨuhi Caani unuubadɨ. Jaabotɨ jino jisumi muguubuno, mahatyɨmene icano saahi.
34 Jaabo David niquejefa eguejeutɨhi. Jaaruubo jillɨ nuuhi:
Moocaani Mohaivojɨɨbo Cristoco nuuhi: Tamiyanaagonovɨ casɨɨvo,
35 dimɨnaaco ditɨhaiguiino ificuunohachuta, nooboro.
36 Jaanoco paryɨ Israel cuumimɨnaa imino magaaja, jaanɨ diibo Cristoco amɨɨhai metete-
cuuboco Moocaani Aivojɨɨbotɨ ificuunoco, nooboro.
37 Jillɨ onoonoco uguubuumoro ɨdaasuvuumo ijeebɨɨfañoo. Jaamoro dilluumo Pedroco, bu
sajɨɨbogomɨnaaco icano: Fañɨ, ¿mɨllɨ jaanegui mihicaji? noomoro.
38 Jaanegui Pedro iimusuuhi: Moocaani ɨmefeenevɨ amɨɨhai imitɨco mejeevesucu.
Jaamoro Aivojɨɨbo Jesucristo momofeenedɨ minitɨsuquimaaje amɨɨhai imitɨco ibusuqui.
Jaasumiro Moocaani amɨɨhaico Igaijaco acɨji.
39 Jaano jino iimaa amɨɨhaidi, ufucu icaji amɨɨhai seemedi icano, tollɨro bu fahɨgova
tehesino iicamedi, paryɨɨcɨno Aivojɨɨbo Moocaani ocoovagomedi icano, nooboro.
40 Jillɨ sihidɨ nooboro Pedro diitoco fajɨɨnɨuhi: Mataaja jino miyamɨnaa iimitɨmofañotɨ,
nooboro.

Jillɨ Moocaani Iija Fiivuuhi.

41 Jaamo diibo jɨɨbogoco imiyaavuguumo nitɨsuquimaaiuhi. Jaasumiro tresmildɨmo
Cristojaagovɨ minifutuuhi.
42 Jaamoco minɨsumɨnaa ɨjɨɨbogobadɨ imino icahicaumo. Jaamoro sahɨ igaivehicaumo
Moocaanima ihiimaamoro panco iquisicuqui.

Cristota Itɨconɨ Jillɨ Icahicauhi.

43 Jaaneri famooro jabafiitehicauhi minɨsumɨnaa mityanehejeque omoonɨhicauneri.
44 Jaamo famooro imiyaavuguudɨmo sahɨ icahicauhi. Jaamoro inehejeque
ɨfocasihicauhi.
45 Inehejeque anaajemere inɨhɨbamɨco ucuujɨvaachudɨno saje ɨfocasihicaumo.
46 Fafucuvaacɨvɨro templojafa igaivehicaumo. Jaadɨ iijanofaño panco iquisicumoro
machuhicaumo, sabadɨro imo imo ijeebɨɨno iicamoro.
47 Moocaanico imehicaumo. Jaamoco miyamɨnaa gaijɨhicauhi. Jaamojaagovɨ Moocaani
gataacuhicaubo bohono imiyaavogomoco.

3

Łgotɨɨboco Łigusuno.

1 Jaanaaca safoono Pedro, Jua icamɨsi fuuhi templojajaago ɨmohonohallɨtɨ nɨhɨba
icaaberi Moocaanima ihiimaahicausumi.
2 Jaanaa ifiivuunotɨro ɨɨgotɨɨboco asatyumoro fafucuvaacɨvɨro temploja guhuga ɨmegavɨ
diiboco ficuhicaumo imomo ovosɨɨhuga iicahuga ɨmegavɨ toojafaño ofoomoco nɨhɨbamɨco
idilluqui.
3 Jaabo Pedromɨsi toojafaño ofoomɨsico aatyɨmeuboro diitɨsico nɨhɨbamɨco dilluubo.
4 Jaaboco diitisi emeecɨudɨ Pedro diiboco nuuhi: Mɨsicoro dɨhɨɨfɨnɨcɨ, nooboro.
5 Jaanegui diibo diitɨsicoro imino ɨɨfɨnɨcɨuhi: Fɨne uco nɨhɨbamɨco acɨjimɨsi, nooboro.
6 Jaarunaa Pedro diiboco nuuhi: Nɨhɨbamɨma chahahi, oroma chahahi. Jaarunaa uuma
iicanoco ɨco acɨji Nazareoobo Jesucristo momofeenedɨ gañɨɨvoobo, dɨɨgo,
7 nooboro diiboco Pedro imiyahusetɨ agaayɨcɨuboro caamo gañɨɨyɨcɨuhi. Jaasumiro
irubuɨno, itɨhaiño icano diiboco imituuhi.
8 Jaasumiro acasiniivuuboro ujulleeveuboro ɨgucuubo. Jaaboro diitɨsima toojafa fuubo
casiniinamaaiboro Moocaanico imehicaubo.
9 Jaaboco famooro miyamɨnaa atyɨmeuhi ɨgooboro Moocaanico iimehicauboco.
10 Jaaneri sihidɨ ajabafiitomoro sihidɨ eetyehicaumo famooro diiboco agaajacuumaño
ovosɨɨhuga imomo iicahuga ɨmega acasɨɨvooboro nɨhɨbamɨco idilluhicaubo iicaumaño.

Pedro Iimaahi Salomon Portal Onoomañovɨ.

11 Jaabo Pedromisico jeevesutiibo diitisima feehicauhi. Jaaneri sihidi miyaminaa
eheetyeumoro goovano sihidi gahafuumo Salomon Portalmañovi.
12 Jaanoco Pedro aatyimeuboro miyaminaaco nuuhi: Israel gaifiimi, ¿colliihi misico
majabafiihi misiro jaanico momityari mubuheesumisiro mihigusu ivibadi mohiimihiijiri
mihica ivibadi?
13 Tolli icatino diiboro Moocaani, siicije moheedeebe Abraham, Isaac, Jacob icamo
imiyaavuguubo Moocaani Illi Jesuco janaanici miyaaboti miniiyuubo amiihai mag-
aayiciumoro amiihai aivojitoco mahaciuboco. Jaaboco Pilato sinaayuujirunaa amiihai
mihimugutihi.
14 Jaabo iimitima iicatiibo Iimiiboco mijiiheguemere iimitiibocoro gaicaaminaafico
misinaayusuumoro,
15 fiivoco aaciiboco magaicaausuhi. Jaaruuboco Moocaani guijevefañoti buheetesuhi.
Jaanoco miihai imino magaajahi.
16 Jino iigoobo Jesu momoco imiyaavegueneri buheeteebe amiihai mahatyimehicacuubo
magaajacuubo Jesuco imiyaavogono diiboco buheesuhi jino amiihai mahatyimebadi.
17 Jaarunoco fañi, uujoho gaajacuuhi famooro amiihai aivojitoma magaicaauhi
esicinitimo.
18 Moocaani jilli siicije paryi iimaaminaafañodi unuucuuno miyaavucuuhi Cristo
idaasuno iicaujinoco.
19 Jaanegui amiihai imitico mejeevesucu. Jaamoro Moocaanijaagovi masaa amiihai imiti
ibuuqui. Jaadi Aivojiibo amiihaidi galluji buheefucuco
20 Jesuco agalluunofeenedi sahiijitiro amiihaidi Cristo unuucuuboco.
21 Jaarunaa Jesucristo gueenene niquejefaño icajiibo Moocaani paryi fanoovaco iim-
ibachunohachuta ihiimaaminaa siicije iicaumofeenedi unuucuubadi.
22 Miiro Moise nuuhi: Aivojiibo Moocaani galluuji ihiimaaminaafiico uubadi iicaaboti
amiihai nahabomifañoti. Jaabo Moocaani agalluujiibo amiihaico paryi onoonoco mugu-
ubu.
23 Jaaboco uguubutidimoco Israel cuumiti udugaacumoro paryi finisuji, nooboro.
24 Miiro famooro Moocaani iimaaminaa Samuel iicaunoti jisumivi iicamo paryi jilli
iicajinoco jiibuguuhi.
25 Amiihai jaamo Moocaani iimaaminaa iyaachimihai mihicamo. Jaamaño mootadi
Abrahamco Moocaani unuunofaño amiihai mihicahi. Miiro Moocaani Abrahamco nuuhi:
Abraham, paryi jiinijeminaa diiyaachimihaifeenedi imino icaji, nooboro.
26 Miiro jaabo Moocaani Illi Cristoco ubuheetesuuboro iticoni amiihaijaa galluubo
amiihaico imino imooniqui. Jaamo amiihai, amiihai imitico mejeevesuhi, nooboro.

4

Pedromisico Civojaanimo.

1 Pedromisi jilli miyaminaaco jiibeguehicaunaacaro saaumo sacerdotemi temploja
toomominaafi aivojiiboma, saduceomima icano.
2 Jaamoro sihidi sifiiratuumo Pedro, Jua icamisi miyaminaaco: Jesu ubuheeteunoti ufucu
siino mubuheetejinoco magaajacuuhi, noomisiro ijiibeguehicaunoti.
3 Jaamoro diitisico agaayiciumoro civojafa ficuumo seseevedi iinusuqui
mihiijicuuneguiiha.
4 Jaamisico uguubuumoti sihidi saatoho miyaavuguuhi. Jaamo imiyaavoguunoco sano
gaifiimicoro ihoovo fine cinco mildimo ifutuuhi.
5 Jaano sifucu Jerusalevi igaivuumo judiomi aivojito, iquillahuto, caatinimiaa icamo.
6 Jaamoma bu tolliro icaubo Anas sacerdotemi aivojiibo, tolliro bu Caifas, Jua, Alejandro
icamo, bu paryi saatoho diibo yoto icano.
7 Jaamoro Pedromisico ucuuhuvaumoro ifeenevi ificuumoro diitisico dilluumo: ¿Miijoho
iijiti, miijoho momofeenedi icano jilli amiisi momoonihi? noomoro.
8 Jaanegui Pedro Moocaani Gaija ijeebiifaño iicaabo diitoco nuuhi: Israel cuumiminaa
aivojito, quillahuto icamo
9 iigotiiboco fine mubuheesuhininoco misico midilluhi diibo ubuheehininoco magaa-
jaqui.
10 Jaanoco amiihai imefeenevi mijiiblegueji paryi Israel miyaminaa igaajaqui. Miiro jaani
amiihaifeeneri ujulleecinii bo buheeteuhi Cristo Jesu Nazareoobo momofeenedi amiihai
metetecuuboco Moocaani guijevefañoti ubuheetesuubofeenedi.
11 Jaabo diibo Jesu guiisibaco amiihai iijano eetavominaa mitihisumoro magañiiubo aivo
iimimañovi iminifutucuubo.

12 Jaamaño sififeenedɨ taaja chahahi; niquejeguiinovɨ simomo miyamɨnaafeenevɨ chahahi tomomofeenedɨ mataajajimomo, noomɨsiro.
13 Jaamɨsi igototɨmɨsi Moocaanitɨ ihiimaaunoco uguubuumoro, bu aamenefaño icautɨrumɨsi sihidɨ agaajaunoco iicaneri aivojɨto eheetyeumoro gaajauhi Jesuma iicaunoco.
14 Jaanomaryo ɨɨgotɨɨboco ubuheesuubo diitɨsifeeneri julleecɨnɨuhi. Jaamaño mɨllɨ nuutɨmo.
15 Jaamoro Pedromɨsico ifeenetɨ galluumo diitɨsi ofoonobuuna iinoro toonotɨ iimaacasiqui.
16 Jaamoro noocasihicaumo: ¿Mɨllɨ jaamɨsico momoonɨji? Famooro Jerusale miyamɨnaa gaajacuhi sihidɨ ejeevano mityaco diitɨsi omoonɨnoco. Jaanoco ¿mɨllɨ bu mutuunamaaijirahi?
17 Jaarunofaño paryɨ miyamɨnaafaño tobogo ɨfetedino masɨɨ diitɨsico mɨhɨɨbaqui. Jisumitɨro diibo Jesu momofañodɨ miyamɨnaaco mɨjɨɨbeguedino. Musuufenɨtɨhachiijɨ amɨɨsico momoonɨji, noomoro, noocasiumo.
18 Jaamoro diitɨsico ocoovaumoro nuumo: Jisumitɨro saatohobaco mɨjɨɨbugucudino miyamɨnaaco diibo Jesu momofañodɨ, noomoro.
19 Jaarunaa Pedromɨsi diitoco iimusuuhi: Eneecata mehesamaaimoro monoo; ¿Naa imijiruno miyamɨnaa iijɨco: Jii, monoomoro, Moocaani iijɨco magañɨɨno?
20 ¿Mɨllɨ bu jɨɨbogotɨmɨsi mihicajirahi mahatyɨmeumɨsiro muguubuunoco? noomɨsiro.
21 Jaanegui aivojɨto diitɨsico sihidɨ ɨhɨɨbaumoro tɨcovono suufenɨuhi mɨllɨtɨ bu diitɨsico moonɨjirumo paryɨ miyamɨnaa Moocaanico imehicauhi diitɨsi omoonɨhicaunotɨ.
22 Jaabo diitɨsi ubuheesuubo ficabano icauhi miimɨsiicɨ tɨcovovɨ.

Miyaavogomɨnaa Moocaanico Mityaco Dilluhi.

23 Pedromɨsico isinaayuumɨsi fuuhi inahabonɨmɨnaajaago. Jaamɨsiro diitoco jɨɨbuguumɨsi sacerdotemɨ aivojɨto, quillahuto icamo diitɨsico unuunoco.
24 Jaanoco uguubuumoro sabadɨro famooro Moocaanico nuuhi: Moocaani Mohaivojɨɨbo, ɨɨjoho paryɨ niquejeque, jiinɨjeque, muuaico icano fanooco ifiivusuubo.
25 Ɨɨjoho Digaijafeenedɨ mootadɨ dijeecɨvomɨnaafi Davidfeenedɨ nuuhi:
¿Collɨhi cuumimɨnaa Moocaanijaa cajuruuvehi? ¿Jaamoro miyamɨnaa sɨcamañooco esamaaihi?
26 Jiinɨjemɨnaa aivojɨto gañɨivehi, bu cuumimɨnaa aivojɨto sahɨ igaivehi Moocaanihallɨvɨ, bu Cristohallɨvɨ icano, nuubo David.
27 Jaano miyaano. Mɨɨro Herode,* Poncio Pilato icamɨsi jiicuumivɨ igaivuuhi siicuumijeotoma, israelmɨma icano iimiibo daachi Jesuco ɨɨjoho Moocaani ijeevadɨ ificuubohallɨvɨ.
28 Jaamo tollɨ moonɨumo ɨɨjoho Moocaani edeesamaaiuboro: Jillɨ icajiibo, nooboro unuucuubadɨ diiboco moonɨumo.
29 Jaaneguiiha ɨɨjoho Moocaani idiicaabo, jino dijeecɨvomɨnaaco omoonɨgonoco meecɨ. Jaaboro mɨɨhaico daamusu igototɨmo diijɨco miyamɨnaaco mɨjɨɨbeguequi, bu
30 jaamoro dihuse mityari iguihuvamoco mubuheesuqui, bu ɨɨfusuco ajabafiiranehejeque momoonɨqui iimiibo daachi Jesu momofeenedɨ, noomoro.
31 Jillɨ iimaaumoro lliivɨmaacaro tomaño diito iigaicɨnɨumaño sefano maryɨbauhi. Jaasumiro paryɨ famoojeebɨɨfañoro Moocaani Gaija gahafuuhi. Jaamoro nucufeguetɨmo Moocaani jɨɨbogoco jɨɨbeguehicaumo.

Itɨconɨ Jillɨ Cristota Icauhi.

32 Jaasumi sihidɨ Cristoco imiyaavuguumo jeebɨɨno sabadɨro icahicauhi, bu sabadɨro ihesamaajene jeevahicauhi icano, bu saatohoneheje iino icaruno fameedirehicau.
33 Jaanaa minɨsumɨnaa sihidɨ Moocaani mityari Jesu ubuheeteunoco jɨɨbeguehicauhi. Jaamo Moocaani imihuseri jinejetɨ cuujɨvaachutɨmo icahicauhi.
34 Diitofeene siinotɨ ucuujɨvaachuboba chahahicauhi. Iijanoma ijiinɨjenema iicadɨmo anaajemere nɨhɨbamɨco ɨsɨvamoro minɨsumɨnaaco acɨvahicauhi.
35 Jaanoco ɨfocasihicaumo ucuujɨvaachudɨneheje.
36 Jaanaaca bu Jose icaruuboco minɨsumɨnaa Bernabetɨ omomonɨubo jacusumɨnaafi eneejiruno Levitamɨnaafi Chipre onoochugaivɨ ifiivuubo.
37 Jaabo ijiinɨjeque anaajeuno nɨhɨbamɨco ɨsɨvauboro minɨsumɨnaaco acɨvauhi.

5

Ananiamɨsi Imitɨ.

1 Jaanaa saafi Anania onoobo, Safira onoogo mogaima ijiinɨjeque anaajeumɨsiro

* **4:27** Herode Antipa onoobo. Meecɨ Mc 6.14; Lc 3.1; 23 6.

2 samañooco ɨɨciumɨsiro samañoonoco minɨsumɨnaajaago satyuuhi fanooro iicahɨvɨbadɨ.
Jaanoco mogai gaajauhi.
3 Jaanegui Pedro diiboco nuuhi: Anania, ¿collɨhi Satanas dijeebɨɨfaño jɨcafetehi Moocaani
Gaijaco ibañɨsuqui? ¿Jaaboro diijiinɨjeque anaajene nɨhɨbamɨco samañoonoco dɨɨciqui?
4 ¿Nacu diije jiinɨje icahinɨtɨhi? Bu jaajeque anaajecuuno, diino inɨhɨbamɨ. ¿Collɨhi di-
jeebɨɨfaño deesamaaihi tollɨ omoonɨnoco? Miyamɨnaaco bañɨsutɨhi. Moocaanico bañɨsuhi,
nooboro.
5 Unuunoco Anania uguubuuboro baavɨ aacutuuboro chuumuubo. Jaanoco paryɨ
miyamɨnaa agaajaumoro sihidɨ iguiumo.
6 Jaaboco sɨcafe iminɨumoro satyuuhi icɨɨqui.
7 Jaanobuunatɨ minoocɨ, sano ɨdɨino nɨhɨba oovobuunatɨ mogai fuuhi aijɨ tollɨ iicaunoco
gaajatɨgo.
8 Jaagoco Pedro nuuhi: Uco dɨɨbogo, ¿naa miya tonoodɨneri amɨɨsi jiinɨjeque manaaje-
hinɨhi? nooboro.
Jaanegui diigo: Jɨɨhɨ, tonoodɨneri, nuuhi.
9 Jaanegui Pedro nuuhi: ¿Collɨhi sabadɨro mihicamɨsiro Moocaani Gaijaco minɨsujirahi?
Oono jahisi gasecuumo ditajeque ɨɨcɨɨjeme. Jaamo tollɨro ɨco cɨɨteji, nooboro.
10 Jaasumiro diigo acutuugoro chuumucuuhi Pedroguiino. Jaamo sɨcafe faño agaseumo
atyɨmeuhi diigo chuumucuugoco. Jaagoco asatyumoro itaje cojɨvɨ cɨɨjeumo.
11 Jaanoco Moocaani iijamɨnaa, bu sihidɨ miyamɨnaa icano agaajaumoro sihidɨ iguiumo.

Mityaco Omoonɨno.

12 Jaamo minɨsumɨnaafeenedɨ sihidɨ ejeevano ɨɨfusu ajabafiirano moonɨcafetehicauhi
miyamɨnaafeenevɨ. Jaamoro igaivehicaumo Salomon Portal onoomañovɨ.
13 Jaarunaa saatohoba minɨsumɨnaavɨ fiitɨvehicautɨhi. Jaarumo famooro miyamɨnaa
diitoco gaijɨhicauhi.
14 Jaamo sihidɨ miyamɨnaa Moocaanico miyaaveguehicauhi gaifiimɨ, gaigoomɨ icano.
15 Jaamoro iguihuvamehejeque jɨɨhaiñojɨninovɨ ficuhicaumo cɨgaiijenefaño,
sɨucɨnɨtajefaño icano Pedro tomañodɨ afatyoobo ɨjɨ ihallɨdɨ afatyeneri ibuheequi.
16 Jaabadɨro uufocoo cuuminooto Jerusalejaa saahicauhi iguihuvamehejeque,
emeimɨvatomehejeque icano ɨsɨvaumo. Jaamoco paryɨ buheesuhicaumo.

Pedroco Sacerdotemɨ Aivojɨto Jɨɨhevehi.

17 Jaanoma iicamo sacerdotemɨ aivojɨɨboma saduceomɨoto iicamo diitoco sihidɨ
jɨɨheveuhi.
18 Jaamoro minɨsumɨnaaco agaayɨcɨumoro cɨvojafaño ficuumo.
19 Jaarumoco Moocaani toomomɨnaafi fucu iguhuganoco afaayɨuboro diitoco iinusuuhi.
20 Jaaboro diitoco nuubo: Mofoo. Jaamoro Moocaani iijafaño mujulleevetemere
miyamɨnaaco mɨjɨɨbogo Cristo fiivoco aacɨnoco, nooboro.
21 Jaanegui seseevedɨ fucuro templojafaño ufuumoro miyamɨnaaco jɨɨbeguehicaumo.
Jaanohachuta sacerdotemɨ aivojɨɨbo diiboma iicaumoma, igaiyɨɨcɨumo fagomɨnaaco,
paryɨ Israel cuumimɨnaa quillahutoco icamoco. Jaamoro jɨɨbogomɨnaaco cuuhuvaumo
cɨvojafañotɨ isɨvaqui.
22 Jaanegui sisɨmɨnaa ufuurumo sɨcaijaco emeecɨjeumoro ijɨɨbogoma saauhi.
23 Cɨvoja cuhufono fabaacɨnɨjaco memeecɨjehi ɨmegari paryɨ itoomomɨnaa icarahi icano.
Jaadɨ mafaayɨcɨmoro fañoco memeecɨrumo mɨɨhaiñoobaco mahatyɨmetɨhi, noomoro.
24 Jaanoco sacerdotemɨ aivojɨɨbo, temploja toomomɨnaa aivojɨɨbo, paryɨɨcɨno sacerdotemɨ
icamo uguubumoro igutuuhi. Jaamoro noocasiumo: ¿Mɨhachuta fɨne jino jillɨ feeji?
noomoro.
25 Jaanaaca saafi agaseuboro diitoco noovauhi: Amɨɨhai cɨvojafaño mificuhinɨmo
Moocaani iijafaño icahi miyamɨnaaco jɨɨbogomo, nooboro.
26 Jaanegui toomomɨnaa aivojɨɨbo isisɨmɨnaama ufuuboro diitoco sɨvauhi, mɨllɨ
moonɨtɨɨbo, miyamɨnaaco iiguimoro diitohallɨtɨ guiisiri diitoco ahaamɨujiruneguiiha.
27 Jaamoco ɨsɨvaumoro gasesuumo fagomɨnaa ɨmefeenevɨ. Jaanoco sacerdotemɨ aivojɨɨbo
nuuhi:
28 Amɨɨhaico du aivo imino mafaguuhi tomomotɨ mɨjɨɨbeguedino, noomoro. Jaano
icanaaca aivo magahafusucuuhi paryɨ Jerusale cuumico amɨɨhai jɨɨbegueri. Jaamoro
mohallɨvɨ majavucarujirahi diibo Jesu tɨɨjohoco agañɨɨumoro agaicaaunoco, nooboro.
29 Jaanegui Pedroma famooro iimusuuhi: ¿Mɨllɨ bu Moocaani iijɨco magañɨɨmoro
miyamɨnaa iijɨco: Jii, meneejirahi? noomoro.
30 Mɨiro mootadi imiyaavuguubo Moocaani buheetesuuhi Jesuco amɨɨhai magaicaau-
moro ɨmohobujevɨ metetecuuboco.

31 Jaaboco Moocaani caamo imiyanaagonovɨ ficuuhi Aivojɨɨbotɨ Taajasumɨnaafitɨ Israel cuumimɨnaa diibofeenedɨ iimitɨco ijeevesuqui. Jaabo diito imitɨco ibuusuqui.
32 Jaano gaajamɨnaa mɨɨhai tollɨro Moocaani Gaija gaajamɨnaafi. Jaaboco Moocaani acɨhi diiboco imiyaavogomoco.
33 Unuunoco fagomɨnaa, quillahuto icamo uguubuumoro sihidɨ diitojaa sɨfiiratuumo. Jaamoro diitoco gaicaaujirumo.
34 Jaarunaa diito aivojɨtofeene icaubo saafi fariseoobo Gamaliel onoobo Moise tajɨɨba jɨɨbogomɨnaa aivojɨɨbo paryɨ miyamɨnaa agaijɨhicaubo. Jaabo diitofeenetɨ ujulleeveuboro iminɨsumɨnaaco diitofeenetɨ buhɨgovɨ galluubo jihachutagayɨ.
35 Jaaboro ihaivojɨtoco nuubo: Israel gaifiimɨ, mehesɨcɨnɨ jito gaifiimɨco momoonɨjinoco.
36 Eneecau bu mehesafoto amɨɨhai, mɨɨro safoono Teuda onoobo agañɨɨvuuboro nuuhi: Uujoho aivo sihidɨ jeevahi, nooboro. Jaaboma minifutuumo cuatro cientodɨmova. Jaarumo paryɨ finɨuhi diiboco agaicaaunobuunatɨ imiyamɨnaa paryɨ gavaranamaaiuhi.
37 Jaanobuunatɨ miyamɨnaa momonoco acaatɨnɨusumi bu gañɨɨvuubo Juda galileaoobo. Jaaboma sihidɨ minifutuumo. Jaaboco agaicaaunobuunatɨ tollɨro diibo dojɨcutɨ efeehicaumo gavaranamaaiuhi.
38 Jaanegui amɨɨhaico neehi: Diitoco mejeevesu. Jaamoro mɨllɨ momoonɨdino. Jino miyamɨnaa iijɨcoro omoonɨno iicahachiijɨ finɨjino.
39 Jaanotɨ Moocaani iijɨ iicahachiijɨ amɨɨhai mifinɨsujitɨhi. Mehesɨcɨnɨ, Moocaanimaryo momoonɨcasidino, nooboro.
40 Jaanoco famooro miyaavuguuhi. Jaamoro minɨsumɨnaaco ucuuhuvaumoro jillɨ diitoco aamɨuhi. Jaamoro siino Jesu momofeenedɨ mɨjɨɨbeguedino, noomoro diitoco suufenɨuhi.
41 Jaamo minɨsumɨnaa aivojɨtofeenetɨ imo imo iinuuhi Moocaani diitoco agaijɨɨboro imitɨno covamomovaumo Cristo momohallɨtɨ.
42 Jaamoro fafucuvaacɨvɨro suufenɨtɨmo jɨɨbogomoro iimaahicaumo Jesucristotɨ Moocaani iijafaño, bu iijanofaño icano.

6

Diaconomɨtɨ Ficuumo.
(1 Ti 3.8-13)

1 Jaasumi imiyaavogomo sihidɨ guiraatomoro feehicauhi. Jaamotɨ saatoho griegomɨ iijɨri ihiimaamo judiomɨ iijɨri iimaamoditɨ ɨsɨfiiratuumoro noocasiuhi: Mofibaijɨtoco imino moonɨhicatɨmo amachusumi, noomoro.
2 Jaanegui motɨhaitɨ miimɨsiicɨ ɨdɨɨmo minɨsumɨnaa iicaumo, paryɨ miyaavogomɨnaaco iigaiyɨɨcɨumoro nuuhi: Imijitɨruno mɨɨhai Moocaani iijɨco mɨjɨɨbogonoco mejeevesumoro machutaaco mahacɨno.
3 Jaaneguiiha fañɨ, amɨɨhaifeenetɨ iimihusemetɨ mɨhɨcɨ sahuse juugahusetɨ miimɨsiicɨ ɨdɨɨno Moocaani Gaija ijeebɨɨfaño agahafɨcɨnɨmotɨ. Jaamoro toonofa mificu ijeecɨvequi.
4 Jaanotɨ mɨɨhai Moocaanima iimaamoro mɨjɨɨbegueji Moocaani iijɨco, noomoro.
5 Jaanoco paryɨ iimuguumoro ɨcɨumo Esteba onooboco ijeebɨɨfaño miyaavogo, Moocaani Gaija icano agahafɨcɨnɨɨboco, bu Felipeque, Procoroco, Nicanoroco, Tiomooco, Parmenaco, Nicolo antioquiaobo, judiomɨ iijɨco agaayɨcɨuboco icano.
6 Jaamoco sɨvaumo minɨsumɨnaajaago. Jaamohallɨvɨ ihuseneque ificuumoro Moocaanima iimaaumo.
7 Jaanaa Moocaani iijɨ janaanɨcɨvɨro jusinoro feehicauhi. Jaaneri Jerusalevɨ sihidɨ guiraatehicaumo miyaavogomɨnaa tollɨro sihidɨ judiomɨtɨ sacerdotemɨ Cristoco gaayɨcɨhicauhi.

Esteba Onooboco Cɨvojanɨmo.

8 Estebafaño sihidɨ Moocaani mitya icahicauhi sihidɨ ɨmiyaavogomaño Moocaani noojɨri sihidɨ mityanoco miyamɨnaafeenevɨ moonɨhicaubo.
9 Jaanaa sinagogaja momo Taajamɨnaaja onooja. Taajaoto cirenemɨnaa, bu alejandriamɨnaa, Cilicia jiinɨjemɨnaa, Asia jiinɨjemɨnaa icamo tɨcovauhi Estebama ejenaaucasiumo.
10 Jaarumo diibovɨ ɨfetehicautɨhi Moocaani Gaija diiboco sihidɨ gaajaco aacɨneri ihiimaahicaumañо.
11 Jaanoma iicamo iimitɨmoco tajɨɨbaumo ibañɨqui: Mɨɨhai muguubuuhi Moisetɨ, Moocaanitɨ icano imitɨno ihiimaaboco, noomoro ineequi.
12 Jillɨtɨ Estebahallɨvɨ miyamɨnaaco sɨfiiratusumo quillahutoco, caatɨnɨmɨnaaco icano. Jaamoro asaaumoro diiboco agaayɨcɨumoro satyuumo fagomɨnaa ɨmega.

13 Jaamoro diibohallɨvɨ saatohoco ficuuhi sɨcamañooco ibañɨqui: Jaanɨ aivo su-
ufenɨhicatɨhi Moocaani iija templojatɨ, Moise tajɨibatɨ icano iminootɨno ihiimaabo.
14 Jaabadɨrova diibo Jesu Nazareoobo toojaco ifinɨsuuboro mɨihaico Moise atajɨibauno
mojeevamaajequeva buunanɨjiibo onoonoco muguubuhi, noomoro.
15 Jaanegui paryɨ fagomɨnaa Estebaco emeecɨumo atyɨmeuhi ihɨmeque Moocaani
toomomɨnaafi ɨmebadɨ jeevahɨmeque.

7

Esteba Onoobo Fagomɨnaa Ɨmefeene Iimaahi.

1 Jaanegui sacerdotemɨ aivojɨibo Estebaco dilluuhi: ¿Naava miyaano paryɨ jino diito
onoono? nooboro.
2 Jaanegui diibo iimusuuhi: Amɨihai agaijɨno nahabomɨ, bu amɨihai caanimɨhai
icamo, uco muguubu. Mɨiro Moocaani ihaivojɨma buhugaavuuhi Mootadi Abrahamvɨ
Mesopotamia jiinɨjeri iicausumi Haran jiinɨjevɨ fuutɨbaacaro.
3 Jaabo diiboco nuuhi: Diijiinɨjeque deevesu paryɨ diyotoma. Jaaboro difo ɨco uujoho
ɨjɨibeguejino jiinɨjejaagovɨ, nooboro.
4 Jaaneguiiha Abraham fuuhi Caldea jiinɨjetɨ. Jaaboro icatuubo Haran jiinɨjevɨ jahɨ caani
chuumuuhi. Jaadɨ Moocaani Abrahamco sɨvauhi jino jiinɨjevɨ jino amɨihai jisu mihicajevɨ.
5 Jaaruuboco jinejebatɨ acɨutɨibo jiinɨjebaco itɨhaico ificujirumañobaco. Jaaruubo dii-
boco acɨguuhi iguijevenebuuna diseemedi iicaqui, nooboro. Jaarunaa tusumi Abraham
iseemenebama chahaunaaca
6 Moocaani diiboco nuuhi: Diiyaachimɨhai sita jiinɨjehallɨvɨ icaji sitafeenevɨ. Jaamoco
jɨjuvusujimo. Jaamoro imitɨno moonɨjimo cuatro cientodɨ ficabava tɨcovovɨ, nooboro.
7 Jaaboro bu nuubo Moocaani: Jaaru jiinɨjemɨnaaco uujoho moonɨji diitoco ɨjɨjuvusu
jiinɨjeque. Jaadɨ tahɨgotɨ asaamoro uco jeecɨvejimo jimañovɨ, nooboro.
8 Moocaani iijɨco acɨuhi Abrahamco iimeeheque iquitɨcɨqui Moocaani unuubadɨ.
Jaaneguiiha Abraham Isaaco eseemevausumi iimeeheque quitɨcɨubo juugahusetɨ mifu-
cucɨ, safucu icanotɨ. Jaabadɨro bu Isaac moonɨuhi Jacobco eseemevausumi. Jaabadɨro Ja-
cob moonɨuhi iseemeque Israel cuumiva motɨhaitɨ miicuumicɨdɨmo iicajimo caanimɨhaico.
9 Jaamo diito Jacob seeme moheedete iicamo inahabo Joseque jɨiheveuhi. Jaamoro
sitaaco naajeumo. Jaaboco Egipto jiinɨjevɨ satyuumo. Jaaruuboma Moocaani icauhi.
10 Jaaboro diiboco ihɨdaasutɨ ataajasuuboro sihidɨ diiboco gaajatɨ acɨuhi. Jaanoma
iicaubo Egipto aivojɨibo diiboco sihidɨ agaijɨuboro Egipto aivojɨibotɨ ficuuhi, tollɨro bu iija
aivojɨibotɨ ficuuhi icano.
11 Jaanobuunatɨ paryɨ ajeba icauhi Egipto jiinɨjevɨ, Canaan jiinɨjevɨ icano. Jaaneri
moheedetemɨhai ɨdaasuno machutabama chahauhi.
12 Jaanaa Jacob guubuuhi Egiptovɨ machutaaco ucuuhunɨuno iicaunoco. Jaaboro
iseemeque tahɨ galluubo moheedetemɨhai iicaumoco jillɨtɨ fuumo tahɨgo aivo ɨtɨconɨ.
13 Jaanohallɨvɨ ufuumovɨ Jose inahabomɨvɨ ihɨmeque imino jafenɨuhi. Jaanotɨ jari Egipto
aivojɨibo gaajauhi Jose yotoco.
14 Jaanobuunatɨ Jose caanico cuuhuvauhi paryɨ famooro iyotoma setenta y cin-
codɨmoma.
15 Jillɨtɨ Jacob icatuuhi Egipto jiinɨjevɨ jahɨgo guijeveubo. Jahɨ tollɨro moheedete paryɨ
guijeveuhi.
16 Jaamo bacɨnoco buunatɨ asatyumoro cɨituumo Siquem onoomañovɨ Abraham Hamor
seemetɨ nɨhɨbamɨri anaajeucɨihojɨfaño.
17 Jaanaa Moocaani Abrahamco unuuno ifiitɨvucuudɨ Egiptovɨ Israel cuumi sihidɨro
ifiivuumo guiraatucuuhi.
18 Jaasumi Egiptovɨ bohaivojɨibo icauhi Joseque agaajautɨibo.
19 Jaabo muucuumiotoco abañɨuboro ɨdaasuno moonɨuhi moheedeteque atajɨibaubo
iseemeque ijeevesuqui bohono ifiivomo iguijevequi, nooboro.
20 Jaasumi Moise fiivuuhi. Jaabo Moocaanidi ovosɨiuhi. Jaaboco caanimɨ jaahe tuumuuhi
minɨhɨbaci, sanɨhɨba icanohachuta.
21 Jaasumi ejeevesuuboco Egipto aivojɨibo aicɨgai aatyɨmeugoro ɨicɨuboco fiivusuuhi
iseemenebadɨ.
22 Jaamaño Moiseque egiptomɨnaa paryɨ agaajanoco jɨibuguumo. Jaamaño mityano
ihiimaaboro icahicaubo.
23 Jaabo cuarentadɨ ficabava iicacuudɨ imogooboro fuubo iyoto israelmɨnaaco
emeecɨtoobo.
24 Jahɨ jaabo atyɨmeuhi saafi egiptomɨnaafi Israel cuumiooboco ɨdaasuno omoonɨunoco.
Jaabohallɨtɨ Moise ijaadaco ihɨcɨqui diiboco gaicaauhi.

25 Jaabo esamaaihicauhi: Tayoto israelminaa fine gaajacuumo uujohofeenedi Moocaani
diitoco ataajasujinoco, nooboro. Jaarunoco iyoto gaajaciutihi.
26 Jaano seseevedi Moise atyimeuhi samisi Israel cuumiotisi omoonicasiunoco. Jaamisico
faguubo: ¿Collihi jaamisi samisiro mahamocasihi musuufenicasi? nooboro.
27 Jaanegui inahaboco ahaamiubo Moiseque ichimucaruuboro nuuhi: ¿Miijoho ico
mohallivi aivojiiboti, fagominaafiti icano ficuuhi?
28 ¿Nacu uco gaicaaujirahi iiji egipcioco agaicaauhinibadi? nooboro.
29 Jilli diiboco onoonoco uguubuuboro Moise gaauhi. Jaaboro fuubo Madia jiinijevi. Jahi
miseecico gaifiimisico seemevaubo siicuumifeenevi.
30 Jaabovi cuarentadi ficabavabuunati sicaihigovi Sinai gaji fiitino Moocaani
toomominaafi jafeveuhi ciijigaiguiihu imohogayihallidi jiganofeenedi.
31 Jaanoco aatyimeuboro Moise jabafiituuhi. Jaaboro fañoimino ihatyimequi ifiitivuubo
guubuuhi Moocaani icooco:
32 Uujoho Moocaani, dihedeete Abraham, Isaac, Jacob icamo uco ejeecivuubo onoonoco.
Jaaneri Moise sihidi veveveve igutuuboro meeciutihi.
33 Jaaboco Moocaani nuuhi: Ditihaipaajeque dujuuvo jino uujoho Moocaani iicamañoimino jiinije.
34 Uujoho atyimecuuhi taacuumiminaa idaasuno Egiptovi iicanoco idaasuno
acanifonoco guubuucuuhi. Jaanegui niitehi diitoco taajasuqui. Jaanegui difo ico Egiptovi
galluuhi, nooboro.
35 Moiseque diito itihisuumoro: ¿Miijoho ico aivojiiboti, fagominaafiti icano mohalliviiicuuhi? unuuboco Moocaani galluuhi aivojiiboti, taajasuminaafiti, Moocaani
toomominaafi imohogayihallidi ciijigaiguiihu jiganoco aatyimeunofeenedi.
36 Jaabo Moise Egiptoti moheedeteque iinusuuhi sihidi ejeevano mityaco Egipto jiinijevi
Tifai Muuaifeenevi omooniuboro. Tolliro sicaihigofeenevi cuarentadi ficabava ticovovi
mooniubo.
37 Jaabo diiboro Moise israelmico nuuhi: Moocaani galluuji amiihaidi iimaaminaafico
amiihai nahabomifeeneti uco iicabadi. Jaaboco: Jii, meneeji, nooboro.
38 Jaabo Moise sicaihigofeenevi igaiyiiciumofeeneri iicaubo. Sinai gajivi Moocaani
toomominaafi diiboma ihiimaaubo moheedetefeeneri iicaubo. Jaabo fiivo iimaaco
miihaidi agaayiciubo.
39 Jaaruuboco moheedete: Miyaano, nootimo Moocaanico imuguutimo. Jaamoro
ijeebiinofañodi imuguumo Egiptovi dojicuviro uuminoco.
40 Jaamoro Aaronco nuumo: Mihimeguehi miihaidi diosmico edeetavonoco mohimega
isiiguequi. Magaajatihi millihacho Moise miihaico Egipto jiinijeti isivahiniibo icahi,
41 noomoro oroco iiciumoro niivigai seemeneti eheetavuumoro asimico gaisiraiciumo
ihijinita jeecivoti. Jaamoro diibohallivi imo imo icaumo ihuse eetavotahallivi.
42 Jaanoma iicaubo Moocaani diitoti buhigovi minifutuuhi. Jaaboro diitoco niquejeo
meeciricoro jeecivusuubo. Jilli Moocaani iimaaminaa aamefañonoocinino:
¿Nacu amiihai Israel miyaminaa uco mejeecivequi asimico magaisiraiciuhi cuarentadi
ficabava ticovovi sicaihigovi?
43 Tolli icatino. Jilli Moloc onooboco dios noomoro, magaayiciuhi. Tolliro Refan onoobo
meecirigaico magaayiciuhi amiihairyo mihijininehejeque mejeecivehicauhi. Jaanoma
iicaabo uujoho amiihaico amiihai jiinijeti sihi tehesino gañiiji Babilonia janaaniciviii,
nooboro.
44 Miiro moheedete Egipto jiinijeti agaaumo Moocaani unuuneguiiha ijiinijejaagovi
imevaurumo sicaisituviro icahicaumo iigomoro.* Jaamañeri Moocaani iijama iicaumo
toojafañotajiiba guiisiba bujeque ificuhicauja. Jaaja eetavociniuhi Moocaani Moiseque
iifusuuboro: Jilli jei deetavo, unuubadi.
45 Jaajaco moheedete gaayiciuhi. Jaamoro Josuema ufuusumi satyuumo sita jiinijeneque
udumitiicituusumi juvivuumo. Moocaani diito imegati agaasuumo jiinijeque. Jilli iicaunaa
David fiivuuhi.
46 Jaabo David Moocaani imefeenevi imihusene icauhi. Jaabo eedeebe Jacob Moocaanico
miyaavuguuhi. Jaaneguiiha David Moocaani iijaco eetavuujiruubo Moocaani toojafañoiicaqui.
47 Jaajaco Salomon eetavuuhi Moocaani iijaco.
48 Jaarunaa Moocaani caamovono iicaabo miyaminaa userio eetavotajafañoicatihi.
Ihiimaaminaafi unuubadi:
49 Niqueje tagicinita jiinije tatyihai jaguisisuta. ¿Jineje iijaco uudi meheetaveji? noobo
Moocaani. ¿Nacu comañovi uujoho jaguisiji?

* **7:44** Toono jiibogogayi Exodohaamefañoicabogocoro jimañovi ficuuhi imino igaajaqui.

50 ¿Nacu uujoho tahuseri paryɨ fanoovaco eetavehinɨtɨhi? nooboro.
51 Jaano icanaaca amɨɨhai aivo jihovoto, amɨɨhai Moocaanico agaajatɨmobadɨ, cuhufono aivo amɨɨhai jeebɨɨ, amɨɨhai nohojɨno, amɨɨhai aivo Moocaani Gaijaco mejenaauhicahi. Amɨɨhai caanimɨhai iicaubadɨro amɨɨhai momoonɨhicahi.
52 ¿Cojɨɨbogomɨnaafico nacu amɨɨhai edeete ɨdaasuno moonɨutɨhi? Diito gaisiraicɨuhi sɨɨcɨjetɨro diibo Iimiibo asaaujinoco ɨjɨɨbuguumoco. Jaabo jino diibo asaaboco amɨɨhai mahacɨmoro magaicaausuhi.
53 Amɨɨhai Moocaani toomomɨnaafeenedɨ tajɨɨbaco magaayɨcɨhinɨrumo miyaano meneehicatɨhi, nooboro.

Esteba Onooboco Guijenɨumo.
54 Jillɨ diibo unuunoco uguubuumoro sihidɨ ɨsɨfiiratumoro igaiñooco ojɨsuumo Estebajaago.
55 Jaarunaa Estebafaño Moocaani Gaija gahafɨcɨnɨɨbo caamo niquejeque emeecɨubo Moocaani imi arɨcuco atyɨmeuhi Jesu Moocaani miyanaagueneri julleecɨnɨɨboma.
56 Jaaboro nuuhi: ¡Memeecɨ! Niqueje afaayacafotonoco atyɨmehi Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo Moocaani miyanaagonovɨ icaaboma, nooboro.
57 Jaarunaa diito inohojɨnoco cuhufono afabaacuumoro sefano coovadiivuuhi.
58 Jaamoro diiboco ɨtɨgabaacuumoro tuucuumitɨ buhɨgovɨ satyuumo. Jaamoro saafi sɨcafefi Saulo onooboco igaachehunoco utuumusumoro diiboco guiisibaneri aamɨumo.
59 Jaabo diiboco aamɨmaaca Moocaanima iimaaubo Esteba: Aivojɨɨbo Jesu, tagaijaco gaayɨcɨ, nooboro.
60 Jaadɨ ememuɨɨvuuboro sefano gaihivuubo: Aivojɨɨbo, jino imitɨco diitohallɨvɨ ficuudino, nooboro guijevecuubo.

8

Saulo Miyaavogomɨnaaco Bucasihi.
(Ga 1.13-14)
1 Jaamo diiboco agaicaaumofañodɨ Saulo icauhi. Jaamo tufucuro tɨcovacuumo Cristoco imiyaavogomoco ɨdaasuno omoonɨumo Jerusalevɨ.
Jaanotɨ gaacɨnɨumo fahɨgovavɨ Judea cuumineri, Samaria cuumineri icano ɨdɨɨmoro minɨsumɨnaa fitafutuuhi.
2 Jaanaa Estebaco saatoho iimihusene gaifiimɨ ɨcɨumoro sihidɨ taaumo.
3 Jaano tɨcovo Saulo Cristoco imiyaavogomoco bucasiiboro feehicauhi iijanofañodɨ feehicaubo gaifiimɨ, gaigoomɨ icamoco ɨɨcɨɨboro cɨvojafaño isatyequi.

Moocaani Iijɨco Samariavɨ Jɨɨbogomo.
4 Jaanaa Jerusaletɨ ofoocɨnɨumo Moocaani iijɨco jɨɨbogomoro fahɨgovadɨ feehicauhi.
5 Felipe Samaria jiinɨjeri iicacuumivɨ ufuuboro tuucuumivɨ Cristotɨ jɨɨbeguehicaubo.
6 Jaanoco sihidɨ miyamɨnaa igaivomoro guubunɨcɨhicaumo Felipe ɨjɨɨbogonoco, sihidɨ ejeevano mityaco omoonɨnoco atyɨmemere icano.
7 Bu sihidɨ ɨjɨmɨma iicamoco buheetesuhicaubo. Jaamo ihɨjɨmɨ diitotɨ iinehicauhi gaibacɨnɨmoro, bu ifiino isifañɨɨneri ɨɨgotɨmehejeque buheesuhicaubo, itɨhaiño ifilluumoco buheesuhicaubo icano.
8 Jillɨtɨ tuucuumio miyamɨnaa imo imo icahicauhi.
9 Jaanaa tollɨro tuucuumiri icaubo Simon onoobo apichumɨnaafi ɨtɨconɨ ihapichuco omoonɨɨboro Samaria miyamɨnaaco abañɨhicaubo: Aivo uujoho miyaabo, nooboro.
10 Jillɨtɨ famooro diiboco guubunɨcɨhicauhi ihaivojɨtejemaryo. Jaamoro neehicaumo: Jaanɨ aivo miyaano Moocaani mitya, noomoro.
11 Jaabo onoonoco miyaano neehicaumo sɨɨcɨjetɨro ihapichuri diitoco abañɨhicaumaño.
12 Jaarunaa Moocaani jɨɨbogoco Cristotɨ Felipe diitoco ɨjɨɨbuguunegui gaifiimɨ, gaigoomɨ icamo imiyaavuguumoro nitɨsuquimaaiuhi.
13 Jaanoma iicaubo Simon imiyaavuguuboro nitɨsuquimaaiuhi. Jaaboro Felipema gataavuubo sihidɨ ejeevano mityaco, bu ɨɨfusunoco icano omoonɨhicauneri ajabafiituuboro.
14 Jaanoco minɨsumɨnaa Jerusaleri iicaumo guubuuhi samariamɨnaa Moocaani jɨɨbogoco agaayɨcɨunoco. Jaanegui tahɨ Pedro, Jua icamɨsico galluumo.
15 Jaamɨsi tahɨ ɨɨfutuudɨ Moocaanima iimaaumɨsi Samaria miyamɨnaa Moocaani iijɨco imiyaavuguumohallɨvɨ, Moocaani Gaijaco diito igaayɨcɨqui.
16 Tusumihiica saatohoba diitotɨ Moocaani Gaijaco gaayɨcɨutɨhiica; jillɨro nitɨsuquimaaiumo Aivojɨɨbo Jesu momofeenedɨ.
17 Jaadɨ Pedromɨsi diitohallɨvɨ ihuseneque ificuuneri jari Moocaani Gaijaco gaayɨcɨumo.

18 Jaanoco Simon apichumɨnaafi minɨsumɨnaa miyamɨnaahallɨvɨ ihuseque ificuuneri
Moocaani Gaija iniitehicaunoco aatyɨmeuboro nɨhɨbamɨco acɨguubo:
19 Uco mahacɨ toono mityaco, tollɨro uujoho tahuseque saatohohallɨvɨ ificuumo
Moocaani Gaijaco igaayɨcɨhicaqui, nooboro.
20 Jaanegui Pedro diiboco nuuhi: Paryɨ dinɨhɨbamɨma ɨɨjoho finɨ; Moocaani aacɨnoco
nɨhɨbamɨri magaayɨcɨhi, neehi fɨne.
21 Ɨɨdi jino icatɨno jinofaño ɨɨjoho diicatɨhi. Moocaani ɨmefeene dijeebɨɨ tɨcovotɨhi.
22 Toono dihimitɨco deevesu. Jaaboro Moocaanico dillu toono dijeebɨɨfaño edeesamañoco
ɨco buusujirubeheje.
23 Mɨɨro uujoho ɨco ɨɨfɨnɨcɨhi aivo sihidɨ dihimitɨ faafañofaño idiicanoco, aivo imitɨfaño
cuhufono isisɨcɨnɨcuunoco, nooboro.
24 Jaanegui Simon apichumɨnaafi iimusuuhi: Moocaanima tahallɨvɨ mihiimaa. Toono
uco monoonofaño ɨdaasuno icadino, nooboro.
25 Jaadɨ Pedromɨsi Jesutɨ, Moocaani iijɨtɨ icano ihiimaahicaudɨ jɨɨbeguehicaumɨsi taaja-
suhiijɨco Samaria jiinɨje cuuminovɨ. Jaadɨ dojɨcuvɨro uumiumɨsi Jerusalejaago.

Felipe Etiopia Jiinɨjemɨnaafima.

26 Jaanobuunatɨ Felipeque Moocaani toomomɨnaafi nuuhi: Gañɨɨvoobo, difo
gadɨcɨɨbahachuta Jerusaletɨ sɨcaihɨgo Gasa onoomañodɨ ofoocɨnɨjɨri, nooboro.
27 Jaanegui Felipe agañɨɨvooboro ufuubo atyɨmeuhi gaigooco agaajatɨɨbo etiopiaoboco;
aivojɨgo tajɨɨbamɨnaafi Candace onoogo, etiopiamɨnaa aivojɨgo, nɨhɨbamɨ ficumɨnaafi
Jerusalevɨ Moocaanima ihiimaaqui ufuubovɨ.
28 Jaabo dojɨcuvɨro ijiinɨjejaago uhuumiubo ijeejɨmɨ meenegafaño gɨcɨnɨɨboro
ɨɨfɨnɨcɨhicauhi Moocaani iimaamɨnaafi Isaia aameque.
29 Jaanaa Moocaani Gaija Felipeque nuuhi: Fiitɨvo diibovɨ, nooboro.
30 Jaanegui Felipe diibovɨ ifiitɨvuubo Isaia aameque ihiimaasunoco guubuuhi. Jaanegui
diiboco dilluubo: ¿Naa gaajahi toono idiimaasunoco? nooboro.
31 Jaanegui diiboco iimusuubo: ¿Mɨɨjoho bu uco ɨjɨɨbegueneri gaajajirahi? nooboro
Felipeque iicojɨvɨ coovaubo.
32 Jaano jillɨ toohaamefaño onoonoco ɨɨfɨnɨcɨɨboro feehicaubo, jillɨ noonoco:
Ovejaco igaicaauqui iicanɨcɨbadɨ satyuumo; ajashu ovejaco ijeeneque iquitɨmoguiino
iimaatɨɨbo iicanɨcɨbadɨ diibo iimaautɨhi.
33 Diiboco guiinonɨumo, miyaano iicatɨneri. Ifiico agaicaaumoro jiinɨjehallɨtɨ gañɨɨumo.
¿Jaabo iyaachimɨhaitɨ mɨɨjoho jɨɨbeguejirahi? onoonoco.
34 Jaaboro diibo ihetiopiaobo Felipeque dilluuhi: Uco dɨɨbogo. ¿Mɨɨditɨ jillɨ iimaaubo
Moocaani iimaamɨnaafi, ifiitɨro nacu sifiitɨ? nooboro.
35 Jaanegui diibo ihiimaasumañotɨ Felipe tɨconɨuhi Jesutɨ diiboco ɨjɨɨbuguubo.
36 Jaamɨsi nɨfaihu iicaumañodɨ afatyuhɨ ihetiopiaobo Felipeque nuuhi: Jimaño nɨfaihu
icahi fɨne uco nitijitɨrahi, nooboro.
37 Jaanegui Felipe diiboco nuuhi: Paryɨ dijeebɨɨmaryo imiyaavogohachiijɨ, nooboro.
Jaanegui diibo iimusuuhi: Miyaaveguehi Jesucristo Moocaani Achi iicanoco, nooboro.*
38 Jaanegui imeenegaco jullehacusuubo. Jaadɨ samɨsi teehifa iniituudɨ Felipe diiboco
nitɨuhi.
39 Jaanaa iteehifañotɨ ihiinuudɨ Moocaani Gaija Felipeque satyuuhi. Jaaboco
ihetiopiaobo siino atyɨmecuutɨhi jillɨ imo imo fuucuubo ijɨɨhairi.
40 Jaanaa Felipeque Azoto onoomañovɨ atyɨmeumo. Jaabo fuuhi tuucuumijeri taajasub-
ogoco jɨɨbogooboro Cesareavɨ ɨɨfutuubo.

9

Jillɨ Saulo Moocaani Gaijari Fiivutuuhi.
(Hch 22.6-16; 26.9-18)

1 Jaanohachuta Saulo suufenɨtɨɨbo Jesuco imiyaavogomoco gaicaaugooboro feehicauhi.
Jaaboro fuubo sacerdotemɨ aivojɨɨbojaago.
2 Diiboco aameneque acaatɨnɨɨboro ihacɨqui Damasca sinagogajamɨnaafico ihacɨteque.
Jaaboro Jesu jɨɨbogo iijɨfañodɨ iicamoco gaigoomɨ, gaifiimɨ icamoco isisɨɨboro Jerusalevɨ
cɨvojafaño isatyequi.
3 Jaabo ufuubo Damascatɨ fiitɨcuuruubaaca imimañobatɨ niquejefañotɨ diiboco achɨcɨuno.
4 Jaaneri Saulo baavɨ aacutuubo guubuuhi niquejefañotɨ diiboco unuunoco: Saulo,
Saulo, ¿collɨhi uco bucasihi? unuunoco.
5 Jaanegui Saulo iimusuuhi: ¿Mɨɨjoho nacu ɨɨjoho aivojɨɨbo? nooboro.

* **8:37** Sahaamefaño toversiculoco ficuutɨmo.

Jaanegui diiboco iimusuuno: Uujoho diiboro Jesu ɨɨjoho uco ubucasiibo.*
6 Jaanegui Saulo iimusuuhi: Aivojɨɨbo, ¿nacu mɨllɨ iicanoco diimeguehi? nooboro.
Jaanegui diiboco nuuno: Gañiivoobo difo tuucuumijaago tahɨ ɨco ijɨɨbeguequi omoonɨjinoco, noonoro.
7 Jaaneri Sauloma ufuumo sihidɨ igutuuhi. Tollɨ onoonoco uguubuumoro jaarumo mɨɨhaiñoobaco atyɨmeutɨhi.
8 Jaadɨ Saulo baatɨ agañiivuudɨ emeecɨuruubo atyɨmecuutɨhi. Jaanegui diiboco ihusetɨ agaayɨcɨumoro Damascajaa satyuumo.
9 Jahɨ icaubo mifucucɨ, safucu ɨdɨino jinejebaco machutɨɨbo, adutɨɨbo, atyɨmetɨɨbo icano.
10 Jaanaa Damascavɨ icaubo saafi Anania onoobo Cristoco imiyaaveguehicaubo. Jaabovɨ Jesu buhugaavuhi. ¡Anania! nooboro.
Jaanegui diibo iimusuuhi: Juu icahi Aivojɨɨbo, nooboro.
11 Jaanegui Aivojɨɨbo diiboco nuuhi: Gañiivoobo difo jɨɨhai tɨcovojɨ onoojɨri. Jaaboro Juda iijafa foobo dillu Saulo tarsoobo Moocaanima ihiimaaboco.
12 Jaabo gaijafaño Anania onooboco atyɨmehi asaaboro ihuseque ifihallɨvɨ ificuuneri siino aatyɨmeneque, nooboro.
13 Jaanegui Anania nuuhi: Aivojɨɨbo, famoova uco diibotɨ jɨɨbeguehicahi paryɨ Jerusalevɨ ɨco imiyaavogomoco imitɨno omoonɨhicanoco.
14 Toonegui saabo juuga sacerdotemɨ aivojɨto iijɨma paryɨ dimomoco imiyaavogomoco isisɨqui, nooboro.
15 Jaarunaa Jesu diiboco nuuhi: Difo, diiboco uujoho ɨɨcɨcuubo siijiinɨjemɨnaaco ihaivojɨtoco tollɨro israelmɨ icamoco taajɨco ijɨɨbeguequi.
16 Jaaboco uujoho gaajasuji tahallɨtɨ sihidɨ ɨdaasuno iicajinoco, nooboro.
17 Jaanegui Anania ufuuboro Saulo iicauhɨgo jɨcafutuubo. Jaaboro ihuseque ihallɨvɨ ificuuboro diiboco nuubo: Nahabo Saulo, Aivojɨɨbo Jesu ɨɨvɨ jɨɨhaivɨ asaahinɨsu ajafevehinɨɨbo uco dijaa galluuhi, jaabo siino daatyɨmehi, jaabo Moocaani Gaijaco gaayɨcɨhi icano, nooboro.
18 Jaasumiro Saulo aallɨɨfañotɨ aifuuno taavaabo meehebadɨ jeevano. Jaasumiro Saulo agañiivuuboro nitɨsuquimaaiubo.
19 Jaadɨ jari siino amachuudɨ sefatuubo. Jaadɨ gueenejɨsuno icaubo Damascavɨ Cristoco imiyaavogomoma.

Damascavɨ Saulo Jɨɨbeguehi.

20 Jaasumitɨro Saulo jɨcafutuhi sinagogajanofaño ɨjɨɨbogoobo: Jesu Moocaani Achi, nooboro.
21 Jaanoco paryɨ uguubuumo ajabafiitomoro neehicauhi: ¿Nacu jaanɨ icatɨɨbo Jerusalevɨ Jesu momoco imiyaavogomoco ɨdaasuno omoonɨhicaubo icatɨno? Mɨɨro tooneguiiha juu saahinɨɨbo jimañootoco isisɨɨboro sacerdotemɨ aivojɨtojaago isatyequi. noomoro.
22 Jaarunaa Saulo gaajano jɨɨbeguehicauhi Jesucristo iicanoco. Jaabo Damascavɨ iicamo judiomɨco ihiimaari mɨtasuhicaubo.

Saulo Judiomɨtɨ Taajahi.

23 Jaanobuunatɨ goovacuutɨnotɨ sanoomɨro judiomɨ iimaacasiuhi Sauloco igaicaauqui.
24 Jaamoro fucuhachuta, cuujehachuta icano tuucuumi guhugaco casicuhicaumo diiboco igaicaauqui. Jaanoco Saulo gaajacɨuhi.
25 Jaanegui miyaavogomɨnaa jɨɨibaifaño diiboco ɨjɨɨhacuumoro fucu tuucuumi mecuhallɨdɨ baavɨ iniitusuneri taajaubo.
26 Jaadɨ Saulo Jerusalevɨ ɨɨfutuudɨ tomaño miyaavogomɨnaama igataavequi moonɨuruubo. Jaarunaaca diiboco ñɨhicuguumo: Fɨne miyaavogomɨnaafi icatɨɨbehiica, noomoro.
27 Jaarunaa Bernabe diiboco minɨsumɨnaajaa saatuuhi. Jaaboro diitoco jɨɨbuguubo Saulo jɨɨhaivɨ Cristoco aatyɨmeuboro uguubuunoco, Damascavɨ Cristotɨ ñɨhicugotɨɨbo ɨjɨɨbeguehicaunoco icano.
28 Jaadɨ jari Saulo Jerusalevɨ ifitafutuudɨ diitoma gataavuubo.
29 Jaabo ñɨhicugotɨɨbo Jesucristotɨ iimaahicaubo. Judiomɨ, griego iijɨri ihiimaahicaumoma jenaaucasiiboro feehicaubo. Jaanoma iicamo diiboco gaicaauguumo.
30 Jaanoco inahabomɨ agaajacɨumoro Sauloco satyuumo Cesareavɨ. Jaamañotɨ diiboco Tarsovɨ galluumo.

---

* **9:5** Sahaamefaño janaanɨcɨ jillɨ ficuumo: ɨɨro difiico daivuvusuhi oono Buey ihabajaabo imogobadɨ iicanoco imogotɨɨboro iinoro fegaɨ nijequeque ɨtɨvadiivooboro icanɨcɨbadɨ, nooboro, onoonoco.

31 Jaamañɔ faacuumivavɨ miyaavogomɨnaa famooro imino icacuuhi, judeaoto,
galileaoto, samariaoto icamo quehecutomoro feehicauhi Moocaani ñɨhicufañɔ icamoro,
Moocaani Gaija aamusuneri guiraatomoro feehicaumo.

Enea Onooboco Buheetesuhi.

32 Jaasumi Pedro inahabomɨco meecɨɨboro efeehicaubo ɨfutuuhi Lidavɨ, tomañeri
iicamoco emeecɨtuubo.
33 Jahɨ atyɨmeubo Enea onooboco ifi iniinovaneri sahuse juugahusetɨ mificabacɨ, saficaba
icano tɨcovovɨ ɨgotɨɨbo iicahicauboco. Jaabo icɨgaiijefañoro sɨucɨnɨɨboco.
34 Jaaboco Pedro nuuhi: Enea Jesucristo ɨco buheesuhi, gañɨɨvoobo dicɨgaiijeque dim-
ibachu, nooboro.
Jaasumiro Enea gañɨɨvuuhi.
35 Jaanoco paryɨ lidamɨnaa, saromɨnaa icamo aatyɨmeumoro iheedehiijɨco ejeevesu-
umoro Cristoco miyaavuguumo.

Dorca Iguijevegueque Buheetesuhi.

36 Jaasumi Jope cuumivɨ icaugo Cristo miyaavogomɨnaago Tabita imomo iicagoco
griegomɨ iijɨri Dorca eneehicaugo. Jaago imino miyamɨnaaco moonɨhicauhi
ɨɨdaasumehejeque sinehejeque acɨhicaugo.
37 Jaasumi Dorca iguihuvaugo guijeveuhi. Jaagoco imino ejeesuumoro caamo iicamecu-
fañɔ ficuumo.
38 Jaanaa Jope cuumi, Lida cuumitɨ fiitɨuhi. Jaacuumiri Pedro iicaunoco miyaavo-
gomɨnaa uguubuumoro miimɨsiicɨco galluumo diibojaago ijɨɨbeguetequi: Jopevɨ goovano
disaa, noomoro.
39 Jaanegui Pedro diitɨsima fuuhi. Jaabo ɨɨfutuudɨ Dorca ifi icahɨgovɨ diiboco satyumo.
Jaabohallɨdɨ paryɨ fibaijɨto gaigoomɨ meecɨguuhi taamoro igaachehunoco Dorca
ubuheeusumi diitedi eheetavehicaunoco ɨfusuhicaumo.
40 Jaanegui Pedro paryɨ famoocoro jahisi iinusuhi. Jaadɨ ememuɨɨvuuboro Moocaanima
iimaaubo. Jaaboro diigo chuumuhuco emeecɨuboro nuuhi: Tabita gañɨɨvo, nooboro.
Jaasumiro emeecɨugo Pedroco aatyɨmeugoro casɨɨvuuhi.
41 Jaanegui ihusetɨ diigoco agaayɨcɨuboro gañɨɨyɨcɨubo. Jaaboro inahabomɨ, bu fibaijɨto
icamoco ocoovauboro ɨɨfusuubo buheecuugoco.
42 Jaanoco paryɨ Jope cuumimɨnaa uguubumoro saatoho sihidɨ Cristoco miyaavuguuhi.
43 Jaadɨ Pedro tuucuumivɨ gueenene icauhi asimɨmeehene imibachumɨnaafi Simon
onoobo iijafañɔ.

10

Cornelio Onoobo Pedroco Cuuhuvahi.

1 Jaanaa Cesarea cuumiri icaubo Cornelio onoobo italianomɨ Amocasimɨnaa onoomo
aivojɨɨbo.
2 Jaabo paryɨ iijamɨnaama Moocaani ñɨhicufañɔ icahicauhi. Jaabo sihidɨ nɨhɨbamɨco
acɨhicaubo judiomɨguiiha ɨɨdaasumoco ihamusuqui. Jaabo saicɨno Moocaanima iimaahi-
caubo.
3 Jaanaa safucu ɨmohonohallɨtɨ nɨhɨba iicaaberi gaijafañɔ imino atyɨmeubo Moocaani
toomomɨnaafi diibojaa asaaunoco. Jaabo diiboco: ¡Cornelio! noovaubo.
4 Jaaneri Cornelio sihidɨ iigutuuboro diiboco ɨhɨɨfɨnɨcɨuboro dilluuhi: ¿Mɨllɨ Aivojɨɨbo?
nooboro.
Jaanegui itoomomɨnaafi diiboco nuuhi: Moocaanima idiimaahicanoco guubuucuubo,
judiomɨ ɨɨdaasumoco adaamusuhicanoco gaajacuubo icano.
5 Jaanegui gallu Jope cuumivɨ saatohotɨ Simon Pedroco ɨhɨcɨtequi.
6 Oono Simon onoobo asimɨmeehene imibachumɨnaafi iija muuaijɨniri iicajafañɔ
iicaaboco. Jaabo ɨco jɨɨbegueji omoonɨjinoco, nooboro.
7 Jaanegui itoomomɨnaafi diiboma ihiimaauboro ufuunobuunatɨ Cornelio coovauhi
saafi soldaomɨoboco Moocaani iijɨmɨnaafi inahabonɨmɨnaafico, bu miimɨsiicɨ
iicojɨmɨnaatɨsima.
8 Jaaboro diitoco imino ɨjɨɨbuguuboro Jopevɨ galluubo.
9 Jaano seseevedɨ diito Jopetɨ fiitɨcuunaaca Pedro caamovɨ fuuhi iijahallɨvɨ gadɨcɨɨba
Moocaanima ihiimaaqui.
10 Jaaboco sihidɨ ajeba aivuuneguiiha imachuqui diibedi eheetavuumaaca gaijaco
atyɨmeubo,
11 niqueje afaayacafotonofañotɨ niituuno baavɨ gaachehubaryutyɨgababadɨ jeevano
fahɨgovatɨ duujecɨnɨno.

12 Jaanofañoo faaboho asimɨ icauhi igueenemeheje itɨhaiñoo iicameheje, faaboho joomɨ, faaboho jiinimomɨ icano.
13 Jaanaa Pedro guubuuhi niquejefañotɨ diiboco unuunoco: Pedro, gañiivohɨ diitotɨ gaicaaubo diidu, onoonoco.
14 Jaanegui Pedro iimusuuhi: Chahano Aivojɨɨbo, uujoho duutatɨhi jihovonoco ɨɨdicunoco, nooboro.
15 Jaanegui siino diiboco nuuno: Moocaani: Imino, onoonoco ɨɨjoho: Ɨdicuno, needino, noonoro.
16 Mifoocɨ, safo icano iniituunoro caamo niquejefañoo fuucuuno.
17 Jaano esamaajeri Pedro: ¿Millɨ fɨne eneejiruno? nooboro icaunaaca Cornelio agalluumo Simon iijaco dilluumoro ufuumo iguhugavɨ ɨfutuuhi.
18 Jaamoro sefano dilluumo: ¿Naa jiijafañoo Simon Pedro onoobo icahi? noomoro.
19 Jaanaa Pedro gaijaco aatyɨmeuno esamaajeri icauboco Moocaani Gaija nuuhi: Meecɨ johono miimɨsiicɨ, saafi icamo ɨco guiinehi.
20 Gañiivo. Jaaboro niitoobo bañɨmo nootɨɨbo diitoma difo. Uujoho diitoco agalluumo, nooboro.
21 Jaanegui Pedro niituuhi baavɨ Cornelio agalluumojaago. Jaaboro diitoco nuubo: Uco amɨɨhai miguiinehi. ¿Jaamo jinejefiri masaahi? nooboro.
22 Jaanegui diiboco nuumo: Aivojɨɨbo Cornelio agalluuneguiiha. Imihuseebe Moocaani ñɨhicufa iicaabo. Jaaboco famooro judiomɨ agaijɨɨbo. Jaaboco Moocaani toomomɨnaafi nuuhi: Pedroco cuuhuva. Jaabo iijɨco guubuuhi, eneeneguiiha masaahi, noomoro.
23 Jaanegui Pedro diitoco jaahevesuuhi. Jaamo tufucu toono diiboma cɨgaumo. Jaano seseevedɨ Pedro diitoma fuuhi. Jaaboma saatoho inahabomɨ gataavuuhi Joperi iicaumo.
24 Jaano seseevedɨ ɨɨfutuumo Cesareavɨ Cornelio iyotoma igataavomɨnaaco iigaiyɨɨcɨumoma diitoco utuumuuhɨgo.
25 Jaanaa Pedro Cornelio iijavɨ ɨɨfutuuhi. Jaaboco Cornelio idilluuboro iguiino memuɨɨvuubo Pedroco iimequi.
26 Jaarunaa Pedro diiboco gañiiyɨcɨuhi: Dulleeve, uujoho tollɨro ɨɨbadɨro miyamɨnaafi, nooboro.
27 Jaaboma ihiimaaboro fañoojavɨ ufuubo atyɨmeuhi sihidɨ miyamɨnaa igaicɨnɨmoco.
28 Jaanegui Pedro nuuhi: Amɨɨhairyo magaajahi sacerdotemɨ neefihi imijitɨruno judiomɨoobo siicuuornelio iijavɨ ɨɨfutuuhi. Jaaboco Cornelio idilluuboro iguiino memuɨɨvuubo miooboma agataavooboro diibo iijafa ofoono onoonɨcɨnoco. Jaarunofañoo uco Moocaani jɨɨbeguehi sitaaco ɨdicumo mɨhɨnivamo needino, nooboro.
29 Jaaneguiiha amɨɨhai uco mucuuhuvanoco millɨ nootɨɨbo saahi. ¿Jaamo jinejeguiiha uco mucuuhuvahi? nooboro.
30 Jaanegui Cornelio iimusuuhi: Igueenemeheje fucuva mihicacuuhi jisumi nɨhɨba icaaberi jaahe machutɨɨbo iijɨcuuvɨ Moocaanima iimaanaaca uuvɨ jafevehinɨɨbo gaifi arɨcuchehufa jɨɨcɨnɨɨbo.
31 Jaabo uco neehinɨhi: Cornelio, Moocaani guubuuhi idiimaanoco gaajacuubo ɨɨdaasumoco adaamusuhicanoco.
32 Jaanegui gallu Jope cuumivɨ saatohotɨ Simon Pedroco ihɨcɨtequi asimeehene imibachumɨnaafi tollɨro Simon onoobo iija muuaijɨniri iicajafa icaaboco. Jaabo asaadɨ ɨɨma iimaajiibo, nooboro.
33 Jaanegui galluuhi tusumiro ɨco ihɨcɨtequi. Jaabo imino saahi. Jaanegui jino famooro Moocaani ɨmefeene mihicahi. Moocaani ɨco atajɨɨbanoco mihimeguehi muguubunoco, nooboro.

Cornelio Iijafañoo Pedro Jɨɨbeguehi.

34 Jaanegui Pedro tɨconɨuhi nooboro: Jari jisu gaajahi Moocaani sabadɨro miyamɨnaaco agaijɨnoco.
35 Sabadɨro agaayɨcɨnoco fahɨgova miyamɨnaatɨ diiboco ɨñɨhicugomoro imino iicamoco.
36 Mɨɨro Moocaani iimaauhi Israel cuumimɨnaaco sajeebɨɨ icano jɨɨbogoco ɨjɨɨbuguubo Jesucristofeenedɨ. Jaabo diibo famoo Aivojɨɨbo.
37 Amɨɨhairyo imino magaajacuuhi paryɨ judiomɨ jiinɨjevɨ iicaunoco. Mɨɨro Jua jɨɨbogooboro initɨhicaunobuunatɨ.
38 Galileavɨ jillɨ tɨcovauno Moocaani Jesu Nazareooboco Gaijaco imityama acɨubo. Jaaneri feehicaubo imino moonɨɨboro iimitɨno ɨjɨma iicamoco taajasuuboro feehicaubo. Jillɨ moonɨɨboro feehicaubo Moocaani diiboma iicaumañoo.
39 Jaanoco mɨɨhai magaajahi Jesu Jerusale cuumifañoo, paryɨ Judea jiinɨjevɨ icano omoonɨhicaunoco. Jaaboco agaicaaumoro ɨmohobujevɨ tetecuumo.

40 Jaaruuboco Moocaani buheetesuuhi mifucucɨ, safucu icanotɨ. Jaabo mɨɨhaivɨ jafeveuhi.
41 Jaaruno famoovɨro jafevetɨɨbo mɨɨhaivɨro jafeveubo mɨɨhaico itɨconɨtɨro Moocaani toono gaajaminaatɨ ɨɨcɨumovɨ. Jaaboma mɨɨhai mamachumoro mahaduhicauhi iguijeveubo ubuheeteunobuunatɨ.
42 Jaabo mɨɨhaico galluuhi miyaminaaco mɨjɨɨbeguequi Moocaani diiboco iguijevemehallɨvɨ, ubuheemehallɨvɨ icano Aivojɨɨbotɨ ificuunoco mɨjɨɨbeguequi icano.
43 Tollɨro famooro sɨɨcɨjetɨro Moocaani iimaaminaa Jesutɨ iimaauhi: Paryɨ diiboco imiyaavogomo diibofeenedɨ taajaji, noomoro. Jaanoco Pedro nuuhi.

Judiomɨ Icatɨrumo Moocaani Gaijaco Gaayɨcɨhi.
44 Pedro ihiimaaunaacaro Moocaani Gaija niituuhi paryɨ diibo jɨɨbogoco uguubunɨcɨumohallɨvɨ.
45 Jaaneri sihidɨ jabafiituumo judio miyaavogominaa Pedroma asaaumo, tollɨro judiomɨ icatɨrumoco, Moocaani Igaijaco aacɨuneri,
46 bu tollɨro sijɨɨjeri ihiimaamoro Moocaanico imehicaumo icanoco uguubuumoro.
47 Jaanegui Pedro nuuhi: Jaanegui, ¿mɨɨjoho bu collɨhi neejirahi nɨfaihuri nitɨratɨmo iicaqui mɨɨhaibadɨro bu Moocaani Gaijaco agaayɨcɨcuumo? nooboro.
48 Jaanegui tajɨɨbaubo diito initɨsuquimaaiqui Jesucristo momofeenedɨ. Jaadɨ Pedroco ifiitɨunegui diitoma gueenejɨsuno icaubo.

11

1 Jaanaa saatoho minɨsuminaa, inahabomɨ icamo Judeari iicaumo guubuuhi tollɨro siicuumioto icarumo Moocaani jɨɨbogoco agaayɨcɨunoco.
2 Jaanaa Pedro Jerusalevɨ agaseuboco saatoho judiomɨ miyaavogominaa ɨtɨhɨɨsuumoro, nuuhi:
3 ¿Collɨhi judiomɨ icatɨmojaago edeeguejeebere diitoma machuhi? noomoro.
4 Jaanegui Pedro diitoco jɨɨbuguuhi fanootɨro nijequevɨ tahɨ iicaunoco.
5 Jillɨ nooboro: Uujoho Jope cuumivɨ iicahinɨsumi Moocaanima ihiimaahinɨɨbo atyɨmehinɨhi gaijafaño gaachehubaryutyɨgababadɨ jeevanoco fahɨgovatɨ duujecɨnino niquejefañotɨ tajaa iniitonoco.
6 Jaanegui imino atyɨmequi emeecɨɨbo atyɨmehinɨhi fanoo asimɨ igueenemeheje itɨhaiño iicamehejeque, ɨñɨhicufiimoco, jiinimomɨco, agahafomehejeque icano.
7 Jaanaa niquejefañotɨ uco onoonoco guubuuhi: Pedro gañiivo. Jaaboro diitotɨ gaisiraicɨɨbo diidu, onoonoco.
8 Jaarunaa uujoho neehinɨhi: Chahano, Aivojɨɨbo, uujoho duutatɨhi jihovono ɨɨdicunoco, nooboro.
9 Jaanegui niquejefañotɨ siino uco noono: Moocaani iimibachucuunoco ɨɨjoho: Ɨdicuno, needino, noonoro.
10 Jaanoro mifoocɨ, safo icano niituuhi. Jaanoro niquejefa siino fuucuuno.
11 Jaanaaca miimɨsiicɨ, saafi icamo ɨfutuuhi uujoho iicaujavɨ uco ɨɨcɨvamo Cesarea cuumitɨ agalluumo.
12 Jaanegui Moocaani Gaija uco diitoma galluuhi bañɨgotɨɨbo difo, nooboro. Jaanegui sahuse juugahusetɨ saafi icamo uuma fuuhi. Jaamoma saafi iijafa majaaheveuhi.
13 Jaabo mɨɨhaico jɨɨbeguehi Moocaani toomominaafico aatyɨmehinɨɨbo ujulleeveebere diiboco eneehinɨnoco: Saatohotɨ Jope cuumivɨ gallu Simon Pedro onooboco ihɨcɨtequi.
14 Jaabo ɨco jɨɨbegueji diijaminaama ataajajinoco, nooboro eneehinɨnoco.
15 Jaanegui uujoho ihiimaabo tɨcovahinɨnaacaro Moocaani Gaija diitohallɨvɨ niitehinɨhi itɨconɨ mɨɨhaihallɨvɨ iicaubadɨ.
16 Jaanotɨ uujoho esafetehinɨhi Jesu unuunoco: Miyaano Jua nɨfaihuri nitɨuhi. Jaanotɨ amɨɨhai minitɨcafeteji Moocaani Gaijari, unuunoco.
17 Mɨɨhai Aivojɨɨbo Jesucristoco mimiyaavuguusumi aacɨcuubadɨro diitoco aacɨcuunoco. Jaanegui uujoho miyaminaafiro, ¿mɨllɨ Moocaanico jenaaujirahi? nooboro.
18 Jaanoco Jerusaleri iicaumo inahabomɨ uguubuumoro llɨɨvɨuhi. Jaamoro Moocaanico imuumo: Jaanegui tollɨro Moocaani siicuumioto icarumo iheedehifiico ejeevesumoco acɨhi ifinɨjitɨno ifiico, noomoro.

Antioquia Cuumivɨ Moocaani Iija Iicano.
19 Esteba onooboco agaicaaunotɨro saatoho miyaavogominaaco ɨdaasuno omoonɨunotɨ sanoodɨmo gaacɨnɨuhi Feniciavɨ, Chiprevɨ, Antioquiavɨ icano. Jahɨ jaamo Moocaani iijɨco jɨɨbeguehicauhi saatohocoro judiomɨco sitaaco jɨɨbogotɨmo.
20 Jaarunaa saatoho Chipre, Cirene icano miyaavogominaa Antioquia cuumivɨ ɨɨfutuumo judiomɨ icatɨrumoco jɨɨbuguuhi Jesucristo Moocaani Achi jɨɨbogoco.

21 Jaamoma Moocaani mitya icahicauhi. Jaamañoo sihidi saatoho iheedehiijico ejeevesuumoro Aivojiibo Jesuco miyaavuguumo.
22 Jaanoco Jerusaleri iicaja Moocaani iijaminaa uguubuumoro Bernabeque galluumo Antioquiavi.
23 Jaabo Bernabe iifutuubo atyimeuhi Moocaani imihuseri diito imino iicanoco. Jaaneri imo imo iminifutuuboro diitoco fajiiniubo sefano ijeebiico omoonimoro Aivojiibo Jesucristo iijifañoro iicaqui.
24 Jaabo Bernabe imihuseebe Moocaani Gaija ijeebiifa icaabo sihidi miyaavogoobo. Jaamañoo sihidi miyaminaaco Jesucristodi icihicaubo.
25 Jaanobuunati Bernabe fuuhi Tarso cuumivi Sauloco iicituubo. Jaaboro Antioquiavi satyuubo.
26 Jahi Cristoco imiyaavuguumoma icaumisi saficaba Antioquiavi sihidi miyaminaaco jiibogomisiro. Jaamañovi iticoni Antioquiavi momoniumo miyaavogominaaco Cristotati.
27 Jaasumi Moocaani iimaaminaa Jerusaleti fuumo Antioquiavi.
28 Jaanaa diitoti saafi Agabo onoobo inahabomifeeneti ujulleeveuboro Moocaani Gaija diiboco unuunoco nuubo: Fanoo jiinijeviro aivo sihidi ajeba icaji, nooboro. Jaano icauhi aivojiibo Claudio onoobo atajiibausumi.
29 Jaanegui Antioquiari iicau miyaavogominaa esamaaiumoro inahabomi Judeari iicaumoja nihibamico galluumo inehejema iicaudimo aaciunehejeque icano.
30 Tolliro bu Moocaani iija quillahutojaago galluumo nihibamico Bernabe, Saulo icamisima.

12

Cristotaco Idaasuno Moonimo.

1 Jaasumi aivojiibo Herode* ticoniuhi Cristotaco idaasuno omooniubo.
2 Jua nahabo Jacooboco aamigari gaicaausuubo.
3 Jaano judiomidi iimiunegui Herode Pedroco sisisuubo Pascua jiibaimosumi.
4 Jaaboco isisisuuboro civojafaño ficusuubo. Jaaboco igueenemehejedihaiva icamo toomominaa teemehicauhi ifahaiva ticovovi igueenemehejedimova icamo. Jaaboco Pascuabuunati miyaminaa imefeenevi iinusuguubo.
5 Jaabo Pedro civojafa icaaboco imino teemehicaumo. Jaarunaa Cristota diibohallivi suufenitimo Moocaanico dilluhicauhi.

Moocaani Pedroco Civojafañoti Iinusuhi.

6 Jaanaa Herode Pedroco miyaminaa imega ihiinusuujino iijicuuviofucu Pedro miimisiici soldaomisifeene cigahicauhi mihici jigaiñehiiciri sisiciniibo tolliro saatoho icivoja guhuga imegaco teemehicauhi.
7 Jaanaa Moocaani toomominaafi icivojafaño jafevevauhi. Jaaneri paryi icivojafaño achiciuhi. Jaadi Moocaani toomominaafi Pedroco imecuhuti ganiiciuhi ihaiquequi. Goovano gañiivo, nooboro.
Jaasumiro Pedroti ijigaiñehi ihuseti acutuuhi.
8 Jaaboco Moocaani toomominaafi nuuhi: Diniivigai meeheque cuhufono siyaavoobo ditihaipaajeneque dicamaje, eneenegui Pedro jicamaaiuhi.
Jaadi siino Pedroco nuubo: Simon, diijeebutachehuco gafaivoobo tadyojicuti disaa, nooboro.
9 Jaanegui Pedro idojicuti saauhi: Fine jilli tigahi, nooboro itoomominaafi omooniunoco.
10 Jaamisi ticoniuhi afatyumisi imegari iicautoomominaaco. Jaanohallivi iicaumoco icano afatyuudi iifutuumisi jigaiño guhuga jahisivi iifotocinihugavi jaahuga iinoro faayacafutuuhi. Jaaneri ihiinuumisiro jiihairi fuumisi. Jaanaa itoomominaafi diiboti imimañobati sihi minifutuuhi.
11 Jaadi jari Pedro imino eesafutuuboro nuuhi: Jari gaajacihi miyaano iicanoco. Moocaani jahi itoomominaafico galluuhi uco Herode useti, judiomi omoonijirunoti icano itaajasuqui, nooboro.
12 Jaanoco esamaaiboro Pedro fuuhi Maria, Jua Marco onoobo seeji iijajaago. Jahi sihidi miyaminaa igaiciniuhi Moocaanima ihiimaaumo.
13 Jaabo iifutuuboro jahisio guhugaco tutucutuubo. Jaanegui bagocaja Rode onoogo iinuuhi: ¿Miijoho fine? noogoro emeecitogo.
14 Jaago Pedro ico iicanoco uguubuugoro imo imo iminifutuugoro iguhugaco faayiciutigoro jinafatyuugo ijiibogotogo Pedro iguhuga imegavi iicaunoco.
15 Jaanegui diigoco nuumo: Jilli fine degavehi, noomoro.
Jaarunaa diigo: Miyaano, noogoro jenaauhicauhi.

---

* **12:1** Herode Agripa onoobo. Jaabo Herode Imityaabo onoobo iyaachi.

Jaanegui nuumo: Diibo icatino fine jilli diibo gaija, noomoro.
16 Jaarunaa Pedro suufenitiibo iguhugaco tutucuhicauhi. Jaanegui iguhugaco afaayicium o diiboco aatyimeumoro jabafiituuhi.
17 Jaanegui Pedro diitoco ihuseri faguuhi lliivi iicaqui. Jaaboro diitoco jiibuguubo Moocaani diiboco civojafañoti ihiinusuunoco. Jaaboro jilli Jacooboco, saatoho monahabomico icano mijiibogo, nooboro sihigovi fuubo.
18 Jaanaa meseseeveudi icivoja toomominaa ñaaivocasiuhi: ¿Milli Pedro cuuca icahi? noomoro.
19 Jaamoco Herode guiinusuuhi. Jaarumo aatyimeutinegui diitoco: ¿Milli jana taajaabo? nooboro itoomominaaco gaisiraicisuubo. Jaaboro Herode Judeati ufuuboro Cesarea cuumivi icatuubo.

Herode Guijevehi.
20 Jaabo Herode sifiiratuuhi Tiro, Sidon icamo miyaminaajaago. Jaanegui diito sabadiro ihiimaacasiumoro saaumo Herodejaago. Iticoni Herode iija aivojiibo Blasto onooboco nihibamico jaaduumo diitohalliviihiimaaqui. Jaabofeenedi Iherodeque dilluumo sajeebii iicaqui diibo jiinijeti machutaaco agaayicihicauneguiiha.
21 Jaanegui Herode diitoco tufucu jei masaa unuufucu, ihaivoji gaachehuco ijicafutuuboro ihaivoji gicinitafa casiivuubo. Jaaboro diito imefeenevi iimaaubo.
22 Jaaneri miyaminaa coovadiinamaaiuhi: ¡Jino ihiimaabo miyaminaafi icatiibo Moocaaniro! noomoro.
23 Jaasumiro Moocaani toomominaafi diiboco chuumusuuhi Moocaanico iimuunoco diiboro agaayicium ño. Jaasumiro guijeveubo jiijoho uduuneri.
24 Jaano ticovo Moocaani iiji guiraatonoro feehicauhi fahigovadi ijiibegueneri.
25 Jaadi Bernabemisi idudicamaajeque imivuudi Jerusaleti dojicuviro uhuumiumisi Jua Marco onooboco satyuumisi.

13

Bernabe, Saulo Icamisi Ticonihi Siicuumijaa Ofoomisi.
1 Jaanaa Moocaani iimaaminaa icauhi Antioquiari iicaja Moocaani iijafañ o. Jaamou diito jiibogominaa Bernabe, Simon Civucu onoobo, Lucio cireneobo, Manae onoobo Galilea aivojiibo Herode* cojivi ifiivuubo, Saulo icamo.
2 Jaamo safucu igaivuumo Moocaanima machutimo iimaaqui. Jaamo machutimo Moocaanima ihiimaaumaaca Moocaani Gaija nuuhi: Bernabe, Saulo icamisico ijeevadi uudi mudugaacu diitisico toono dudicamaajejaa ucuuhuvaunojaago, noonoro.
3 Jaanegui saatoho jiibogominaa machutimo Moocaanima ihiimaaunobuunati ihuseneque diitisihalliviificuumoro diitisico galluumo.

Jiibogominaa Chipre Chugaivi Jiibeguehi.
4 Jaamisico Moocaani Gaija agallunegui Bernabe, Sauloma icamisi fuuhi Seleucia cuumivi. Jaamañoti muuairi fuumisi Chipre chugaivi.
5 Jaamisi Salamina cuumivi iifutuudi judiomi sinagogajanofañ o Moocaani iijico jiibeguehicaumisi. Jaamisima Jua Marco onoobo fuuhi diitisico ihamusuqui.
6 Jaamo tuchugairiro efeehicamo Pafo cuumivi ifutuuhi. Jahi atyimeumo judiomioobo BarJesu onoobo maaimoco. Jaabo bañihicauhi: Uujoho Moocaani iimaaminaafi, nooboro.
7 Jaamaaimo Sergio Paulo onoobo aivojiibo fanoovaco gaajaabo cojiri icahicauhi. Jaabo ihaivojiibo cuuhuvauhi Bernabe, Saulo icamisico Moocaani iijico iguubuqui.
8 Jaarunaa tomaaimo griego iijiri Elimas onoobo diitisico jenaauhicauhi ihaivojiibo imiyaavugujiruneguiiha.
9 Jaanegui Saulo icaruubo Pablo onoobo Moocaani Gaija ijeebiifañ o gahaficiniibo diiboco imino ihiifiniciuboro nuuhi:
10 ¡Bañifiiraminaafi iji seemene idiicaabo, idiimitiibo miyaano jiihevominaafi idiicaabo! Iticovoji Moocaani jiihaico, ¿collihi suufenitiibo ciryu ciryu moon iiboro diicahicahi?
11 Jisu ico Moocaani use aamiji dihaallii ico ijaabavequi. Jaabo nihiba seseeque atyimetiibo diicahi gueenene, nooboro.
Jaasumiro civono diibedi minifutuuno aimuufaibadi. Jaaneri dudiivi icaubo. Jaanegui saatohoco guiinuubo ihuseti agaayicimoro diiboco isatyequi.
12 Jaanoco ihaivojiibo aatyimeuboro miyaavuguhi. Jaaboro Moocaani iijico ijiibogonoco uguubuuboro eetyehicauhi.

Pablomi Pisidia Jiinijeri Iicano Antioquiavi Ifetehi.

* **13:1** Herode Antipa onoobo. Mc 6.14; Lc 3.1; Hch 4 22.

13 Jaadɨ Pablomɨ ɨjɨcamaaimoro Pafo cuumitɨ ufuumo ɨfutuuhi Pergevɨ Panfilia jiinɨjevɨ.
Jaamañovɨ Jua Marco onoobo diitɨsico ejeevesuuboro uumiuhi dojɨcuvɨro Jerusalevɨ.
14 Jaanobuunatɨ diitɨsi Pergetɨ fatyuuhi Antioquiavɨ Pisidia jiinɨjevɨ. Jahɨ judiomɨ
jaguisɨsumi sinagogajafaño ufuumɨsiro casɨɨvutuumɨsi.
15 Jaadɨ Moise tajɨɨba aameneque, bu Moocaani iimaamɨnaa aameneque icano
emeecɨudɨ sinagogaja aivojɨto atajɨɨbaunegui dilluumo: Fañɨ, fagojɨɨbogoma mihicahachiijɨ
miyamɨnaadi jisu mihiimaa, noomoro.
16 Jaanegui Pablo agañɨɨvuuboro ihuseri faguubo llɨɨvɨ iicaqui. Jaaboro nuubo: Israel
miyamɨnaa muguubu; amɨɨhai tollɨro Moocaani jeecɨvomɨnaa.
17 Moocaanico amɨɨhai Israel cuumimɨnaa mimiyaavogoobo moheedeeteque ɨcɨuhi.
Jaaboro diitotɨ ajashutɨ cuumi eetavuubo siicuumifeenevɨ Egiptori iicausumi. Jaadɨ too-
jiinɨjetɨ imityari diitoco iinusuubo.
18 Jaadɨ Moocaani miimɨsiicɨ tɨcovovɨ ficabano sɨcaihɨgo diitoco jaabɨcɨuhi.
19 Jaaboro sahuse juugahusetɨ miicuumiicɨ icano jiinɨje miyamɨnaaco Canaan jiinɨjevɨ
ifinɨsuuboro moheedeeteque ijiinɨjeneque acɨubo.
20 Jaadɨ cuatro ciento cincuentadɨ ficabavabuunatɨ diitoco fagomɨnaafeenedɨ
tajɨɨbahicaubo. Jaanobuunatɨ Moocaani iimaamɨnaafi Samuel iicausumi
21 Moocaanico dilluumo aivojɨɨbotɨ diitoco ihacɨqui diitoco itajɨɨbahicaqui. Jaanegui
Moocaani diitoco acɨuhi miimɨsiicɨ ficabanohachuta tɨcovovɨ aivojɨɨbotɨ Saul onooboco Sis
onoobo achico, Benjamin cuumiooboco.
22 Jaadɨ Moocaani Saulco ihaivojɨtɨ gañɨɨuhi. Jaaboro aivojɨɨbotɨ Davidco ficuubo.
Jaabotɨ Moocaani nuuhi: Isai achi Davidco atyɨmehi: Tajeebɨɨ onoobadɨ iicaaboco uujoho
iimogobadɨ iicajiiboco, nooboro.
23 Jaabo David iyaachimɨhaioobou Jesu, Moocaani Israel cuumimɨnaaco itaajasuqui
ificuubo diibo unuubadɨ.
24 Jaabo Jua Jesu saautɨnaacaro jɨɨbeguehicauhi paryɨ Israel cuumimɨnaaco:
Minitɨsuquimaaje amɨɨhai eedeehifiico mejeevesumoro, nooboro.
25 Jaabo Jua ijɨɨbogoco imivucuujino fiitɨno nuubo: Amɨɨhai uco diiborucu, noomoro
mehesɨcɨnɨɨbo icatɨhi. Tabuunatɨ saajiibo tajanaanɨcɨvɨ iicaabo. Jaabovɨ ɨfototɨhi diibobadɨ
sihidɨ jeevahi. Jaabou, diibo tɨhaipaaje duujeque isinaayujiruunova, nooboro.
26 Jaamo amɨɨhai tañahabomɨ Abraham yoto seeme mihicamo, tollɨro amɨɨhaifeene siicu-
umioto Moocaanico mejeecɨvomo icano. Amɨɨhaidi iicano jino taajasujɨɨbogo.
27 Mɨɨro Jerusaleri iicamo paryɨ ihaivojɨtoma Jesuco gaajautɨhi, Moocaani iimaamɨnaa
aameque fahiijɨvaro jaguisɨsumi ɨɨfɨnɨcɨrumo gaajahicautɨmo. Jaamoro diitoro Jesuco
iguijenɨguusumi toohaamefaño onoonoco miyaavusuumo.
28 Toonohallɨtɨ agaicaaujirunoco diibovɨ aatyɨmeutɨnegui Pilatoco dillumo diiboco
igaicaauqui.
29 Jaamoro diibotɨ aamefaño onoobadɨ iicacuusumi ihɨmohobujetɨ iniitusuumoro
cɨɨumo.
30 Jaaruuboco Moocaani guijevefañotɨ buheetesuuhi.
31 Jaabo gueenene fucuva jafevehicaubo diiboma Galilea jiinɨjetɨ Jerusale cuumivɨ ufu-
umovɨ. Jaamo diito jisumi diibotɨ miyamɨnaaco jɨɨbeguehicahi.
32 Jaamo mɨɨhai amɨɨhaico mɨjɨɨbeguehicahi iimino jɨɨbogoco Moocaani moheedeeteque
unuunoco.
33 Mɨɨhai diito iyaachimɨhai mihicamedi diibo unuuno miyaavehi Jesuco ubuheetesuubo
Salmo onoohaamefaño capitulo dos onoobadɨ: Ɨɨjoho taseemene jifucu uubadɨro idiicaabo,
noonoro.
34 Moocaani diiboco ifi tuucɨtɨno iicaqui ubuheetesuujinoco jillɨ nuubo. Jaabo ɨco uujoho
acɨji Davidco unuunoco, nooboro.
35 Jaabadɨro bu Sisalmovɨ noono: Agaijɨɨbo dijeecɨvomɨnaafi ifiico deevesujitɨhi tuucɨtɨno
iicaqui, noonoro.
36 Jaabo David isumiotoco imino moonɨubo Moocaani onoobadɨ: Jaabo iguijeveuboco
iheedete cojɨvɨ cɨɨumo. Jaabo tuucɨuhi.
37 Jaanotɨ Moocaani ubuheetesuubo tuucɨutɨhi.
38 Jaanegui fañɨ, magaaja diibo Jesufeenedɨ imitɨ buusuco amɨɨhaico mɨjɨɨbogonoco.
39 Mɨɨro Moise tajɨɨbaco omoonɨrumo taajatɨmo iicahicamo paryɨ Jesuco imiyaavogomo
diibofañodɨ taajaji.
40 Jaanegui imino mehesɨcɨnɨ; Moocaani iimaamɨnaa jillɨ unuuno amɨɨhaihallɨvɨ icadino:
41 Memeecɨ amɨɨhai dejecumɨnaa, majabafiitomoro mifinɨcɨnɨ uujoho Moocaani iicaabo
amɨɨhai mihicasumi sihidɨ ejeevanoco eetaveji. Jaarunoco saatoho amɨɨhaico
ɨjɨɨbogorunoco miyaano meneejitɨrahi, onoono.

42 Jaadɨ Pablomɨsi inahabonɨmɨnaama judiomɨ sinagogajatɨ ihiinuumoco judiomɨ
iicatɨmo nuuhi: Sijaguisivɨ jei mɨɨhaico siino mɨjɨɨbogo, noomoro.
43 Jaadɨ Pablomɨsi jahisivɨ iinuucuumɨsi dojɨcutɨ fuumo sihidɨ judiomɨoto, siicuumio
miyaavogomɨnaa icamo. Jaamoco diitɨsi fajɨɨnɨhicauhi: Moocaani imihiijɨguiinoro mihica,
sefano noomɨsiro.
44 Jaadɨ sifoo jaguisivɨ fiitɨcuujiruno faacuumiro ufuuno Moocaani iijɨco iguubuqui.
45 Jaanegui judiomɨ sihidɨ miyamɨnaa ufuunoco aatyɨmeumoro diitohallɨtɨ Pabloco
jɨɨheveuhi. Jaamoro Pabloco ejenaaumoro dejecuhicaumo.
46 Jaarunaa Pablomɨsi igototɨmɨsi nuuhi: Itɨconɨ amɨɨhai judiomɨco Moocaani iijɨco
mɨjɨɨbeguejirahi. Jaarunoco magaayɨcitɨmoro ifinɨjitɨno ifiima mihicagotɨhi. Jaanegui
amɨɨhai cojɨtɨ siicuumiotojaagovɨro mefeeji, noomɨsiro.
47 Jillɨ nooboro Moocaani mɨɨhaico tajɨɨbauhi:
Ico ficuuhi faajiinɨjemɨnaahallɨvɨ judiomɨ icatɨrumoco gaajasuqui. Amɨɨhaifeenedɨ taaja-
sujɨɨbogoco jiinɨjejɨnibaacɨvɨ galluuji, nooboro.
48 Jaanoco siicuumioto uguubuumoro imo imo minifutuuhi. Jaamoro: Moocaani iijɨ aivo
imihi, noomoro miyaavuguumo, paryɨ fiivo ifiima iicaqui ɨɨcɨcuudɨmo.
49 Jillɨ paryɨ toojiinɨjevɨ Moocaani iijɨ jɨɨbogocafutuuhi.
50 Jaarunaa judiomɨ iimaacasiuhi Moocaani iija gaigoomɨ obocɨfimoma, tuucuumio
gaifiimɨ obocɨfimo icamoma. Jaamoro tɨconɨuhi Pablomɨsico ɨjɨɨhevemere ɨdaasuno
omoonɨumo. Jaamoro diitɨsico toojiinɨjetɨ gañɨɨumo.
51 Jaanoma iicaumɨsi diitohallɨvɨ itɨhaipaaje jiinɨco tatacuumɨsi toono jɨɨbogobadɨ iicano.
Jaamɨsiro Iconio cuumijaa fuumɨsi.
52 Jaarunaa Cristotaco ejeevesuumo imo imo icauhi Moocaani Gaija ijeebɨɨnofaño iicau-
maño.

14

Pablomɨsi Iconio Cuumivɨ.

1 Jaadɨ Iconiovɨ Pablo, Bernabe icamɨsi judiomɨ sinagogajafaño fuuhi. Jaamɨsiro
jɨɨbeguehicauhi. Jaanoco sihidɨ miyaavuguumo judiomɨ griegomɨoto icamo.
2 Jaarunaa saatoho judiomɨ imiyaavuguutɨmo siicuumiotoco esaayusuuhi inahabomɨco
ijɨɨhevequi.
3 Jaarunoco igototɨmɨsi tuucuumivɨ gueenene icaumɨsi Moocaaniti jɨɨbogomɨsiro. Jaabo
Moocaani iimihusetɨ ihiimaanoco miyaavugusuhicauhi ɨɨfusunoco, sihidɨ ejeevanehe-
jeque icano omoonɨhicanofeenedɨ.
4 Jaarunaa tuucuumio miyamɨnaa dugaacɨnɨuhi saatoho judiomɨjaagodɨ, saatoho
minɨsumɨnaajaagodɨ icano.
5 Jaanoma iicamo judiomɨ, siicuumioto icano aivojɨtoma jɨcucasiuhi diitoco ɨdaasuno
omoonɨmoro guiisibaneri ihaamɨqui.
6 Jaanoco Pablomɨsi agaajacɨumɨsiro gaauhi Listra, Derbe icanovɨ, Licaonia jiinɨje uufo-
cono cuuminovɨ icano.
7 Jahɨ tollɨro taajasubogoco jɨɨbeguehicaumɨsi.

Listra Cuumivɨ Pabloco Guiisibaneri Aamɨmo.

8 Listra cuumivɨ icaubo saafi ifiivuunotɨro ɨgotɨɨbo iicaubo. Jaabo gɨcɨnɨuhi ɨgotɨɨbo itɨhai
iimiutɨneri.
9 Jaabo Pablo iimaanoco imino guubunɨcɨhicauhi. Jaanegui Pablo diiboco imino
emeecɨubo gaajacɨuhi: Uujoho buheeji, nooboro imiyaavuguunoco.
10 Jaanegui Pablo sefano nuuhi: ¡Sano tɨcovoro ditɨhaihallɨvɨ dulleeve! nooboro. Jaanegui
sefano casiniivuubo.
Jaaboro ɨgooboro fuubo.
11 Jaano Pablo omoonɨunoco miyamɨnaa aatyɨmeumoro sefano coovadiivuumo Licaonia
iijɨri: ¡Diosmɨ, miyamɨnaa ifibadɨ ifiivotomoro mojaago niitehi! noomoro.
12 Jaamoro Bernabeque Jupiter neehicaumo. Jaanotɨ Pabloco Mercurio neehicaumo,
diibo ɨjɨɨbeguehicauneguiiha.
13 Jaanegui Jupiter sacerdote Jupiterque iimehicauja cuumi ɨmegari iicaja abajaabo
sɨvauhi niivɨmɨco deecaneri imino iimibachuhicauboro. Jaamɨsico sihidɨ miyamɨnaa
diitɨsico iimomoro jeecɨvuujirumo iniivɨmɨco agaisiraicɨumoro.
14 Jaanoco iminɨsumɨnaatɨsi Bernabemɨsi agaajacɨudɨ igaachehunoco agallicumɨsiro
jɨcafutuuhi miyamɨnaafeenedɨ coovadiicɨnɨmɨsiro:
15 Amɨɨhai, ¿collɨhi tollɨ momoonɨhi? Amɨɨhaibadɨro mɨsi miyamɨnaatɨsi, tooneguiiha
mɨsi masaahi. Tollɨ iicaneheje jihovonehejeque mejeevesuqui. Jaamo ɨdɨɨboro Moocaani

iicaabojaago miminifetequi, niquejeque, jiinijeque, muuaiñoco icano paryi faabohoco ifiivusuubojaago.
16 Siicijenaha Moocaani paryi cuumiminaaco ficuuhi iimogobadi iicaqui.
17 Jaaruubo fahiijivaro: Uujoho iicanoco igaajaqui, nooboro imino mooniibo, niijabaco aigusuubo, basutaaco noovasuubo, mamachujidinoco aciibo imo imo mihicaqui.
18 Jilli noomisiro diitoco faguumisi. Jaarunofaño suufeniutirumo iniivimico agaisiraicimo diitisico ijeecivequi.
19 Jaanaa gaseumo judiomi Antioquia, Iconio icanoti. Jaamo tomaño miyaminaaco diitisihallivi abañiumo miyaavugusuuhi. Jaamoro Pabloco guiisibaneri aamiuhi. Jaaboco: Fine guijevecuubo, noomoro tuucuumiti buhigovi iguiiyiciumoro gañiijeuhi.
20 Jaabohallivi Cristota igaivuuhi. Jaanaa Pablo agañiivuuboro siino tuucuumifaño fuuhi. Jaano seseevedi Bernabema Derbe cuumivi fuumisi.
21 Jaacuumivi taajasujiibogoco jiibeguehicaumisi. Jaadi sihidi Cristota iicacuudi dojicuviro uumiumisi Listra, Iconio, Antioquia icanovi.
22 Jaacuumijevi Cristota iicaumoco quehecutusuumisi. Jaamisiro fajiinihicaumisi quehecuno miyaavogofaño iicaqui. Moocaani aivojifaño mefeejimoco idaasuno moonijimo, noomisiro.
23 Jaamisiro Moocaani iijanohallivi iquillahutoti ficuumisi. Jaadi machutimo Moocaanima iimaahicaumo Moocaanico imiyaavuguudimohallivi Moocaani iteemequi.

Pablomisi Siino Uumihi Siria Jiinijeri Iicano Antioquiavi.
24 Jaanobuunati fatyuumisi Pisidia jiinijefeenedi. Jaamisi ifutuuhi Panfilia jiinijevi.
25 Jaamisiro Perge cuumivi jiibeguehicaumisi. Jaadi fuumisi Atalia cuumivi.
26 Toonoti ijicafutuumisiro muuairi fuumisi Antioquiavi iticoni diitisico Moocaani imihiijifañodi idudicamaaiqui ificucuumivi. Jaanoco toono imivucuumisi.
27 Jaamisi Antioquiavi agaseudi igaiyiiciumisi paryi Cristotaco. Jaamisiro jiibeguehicaumisi paryi Moocaani diitisima omoonihicaunoco judiomi icatirumedi Moocaani iguhugaco faayiciuhi diito imiyaaveguequi.
28 Jaamañovi Pablomisi gueenene icauhi Cristotama.

15

Jerusalevi Igaivuumo.
1 Jaasumi saatoho Judeati Antioquiavi ufuumo inahabomico ijiibogomo ticoniuhi: Mataajaqui iticoni amiihai meeheque miquiticiji Moise atajiibaubadi, noomoro.
2 Jaamoma Pablomisi sihidiro idillucasiumisiro jenaaucasihicauhi. Jaanofeenevi Pablomisico ficuumo saatoho icano Jerusalevi ifeequi minisuminaama, Jerusaleri iicaja Moocaani iija quillahutoma tobogoco ihiimaatequi.
3 Jaamoco Antioquiari iicamo Cristota agalluumo fuuhi. Jaamo fatyuuhi Fenicia jiinije, Samaria jiinije icanofeenedi. Jaamo inahabomico jiibogomoro feehicauhi siicuumioto icarumo iheedehiijico ejeevesuumoro Moocaanico agaayiciumoco. Jaabogoco uguubuumoro sihidi imo imo icaumo.
4 Jaanaa Pablomisi Jerusalevi iifutuumisico paryi Cristota, minisuminaa, iquillahuto icamo imo imo diitisico gaayiciuhi. Jaamoco diitisi jiibeguehicauhi Moocaani diitoma omoonihicaunoco.
5 Jaarunaa saatoho fariseomiototi imiyaavuguumo ujulleeveumoro nuuhi: Imijiruno tolliro judiomi iicatirumo imiyaavogomo meeheneque miquiticino. Jaamoro mataajiibano Moise atajiibaubadi iicaqui, noomoro.
6 Jaanegui igaivuumo paryi minisuminaa, iquillahuto icamo toonoco ihiimaaqui.
7 Jaanoco sihidi ejenaaucasihicaunobuunati Pedro agañiivuuboro diitoco nuuhi: Tañahabomi, amiihairyo magaajacuuhi iticoni uco Moocaani iciuhi amiihaifeeneti, taajasujiibogoco judiomi iicatirumoco jiibeguequi jaamo imiyaaveguequi.
8 Jaabo Moocaani famoo jeebiinocoro agaajaabo ifusuuhi tolliro diito agaayiciunoco Igaijaco aaciunofeenedi miihaico iicaubadiro.
9 Moocaani diitoco miihaifañoti guiinovi ficuutihi. Jaamo jeebiinoco niticuubo diiboco imiyaavuguumaño.
10 Jaamo ¿collihi amiihai mimiyaavogotihi Moocaani omoonoco? Jaamoro jito imiyaavogomohallivi obocitajiibaco mificuuhi, moheedeete, miihai icarumo meheetavejitirunoco.
11 Jaanoco diitobadiro miihai mataajajinoco magaajahi Jesucristo imihiijifeenedi.
12 Jaanegui famooro illiivuumoro Bernabemisi ijiibogonoco guubuniciumo gaajataco, ajabafiiranehejeque icano diitisifeenedi Moocaani omoonihicaunoco siicuumiotofeenevi.
13 Jaanoco ihiimaaunobuunati Jacoobo nuuhi: Tañahabomi, uco muguubunici, nooboro.

14 Simon Pedro mɨihaico jɨibeguehi, ɨtɨconɨibo Moocaani judiomɨ iicatɨrumotɨ iyototɨ
ɨicɨnoco.
15 Mɨiro jillɨ noono Moocaani iimaamɨnaa acaatɨnɨuno:
16 Jinobuunatɨ uumiji. Jaaboro siino gañɨiyɨcɨji aacutuuja David iijaco. Aacutuunoco siino
iimibachuuboro eetaveji.
17 Jaano coovooto paryɨ Moocaanico iguiinequi paryɨ jiinɨjemɨnaa tamomoco ijeecɨvequi
icano.
18 Jillɨ noobo Moocaani jinooco agaajasuubo sɨicɨjetɨro.
19 Jaanegui uujoho amɨihaico neehi: Judiomɨ iicatɨmoco gañuhusuno momoonɨdino
iheedehiijɨco ejeevesucuumoro Moocaanijaagovɨro iicacuumoco.
20 Imicuujino aameque macaatɨnɨhaamefaño jillɨ meneeji: Ɨjɨnɨta jeecɨvoco dee-
tavucuudino, saatohoba ataabavatɨmo buhɨgueejedɨ gaigoomɨma icadino, bu asimɨco
udusuucɨneri amacanɨsumehejeque duucuudimo, tɨijohoco aducuudimo. Jillɨ noomoro
21 faacuumivariro icamo sɨicɨjetɨro Moise tajɨibaco ɨjɨibeguehicamo sinagogajanofaño
fahiijɨvaro jaguisɨfucuva tɨcovoocɨvɨ, nuubo Jacoobo.
22 Jaanegui minɨsumɨnaa, quillahutomɨhai, paryɨ Moocaani iijamɨnaama ihiimaacasi-
umoro saatohotɨ ifeenetɨ ɨcɨuhi. Juda icaruuboco Barsaba eneehicaubo, Sila onoobo
aivo diitofeenetɨ imiyaamɨsi iicamɨsico ɨcɨumo Pablo, Bernabe icamɨsima Antioquiavɨ
igalluuqui.
23 Jaamoma aameque galluumo: Mɨihai minɨsumɨnaa, quillahuto, paryɨ monahabomɨ
icamo moojɨco magalluuhi, monahabomɨ judiomɨ iicatɨrumo Antioquiari, Siria, Cilicia
icano jiinɨjeri iicamojaago.
24 Mɨihai muguubuhi jimañotɨ saatoho ofoomovaha amɨihaico ihiimaari gañuhusuno
moonɨhicahi mɨihai matajɨibatɨmo. Jaamo amɨihaico mɨtasuhicahi: Amɨihai meeheque
miquitɨcɨ. Jaamoro Moise atajɨibabadɨ mɨhica, eneehicamo.
25 Jaanoma mihicamo sabadɨro monoomoro moofeenetɨ saatohotɨ mɨhɨcɨhi amɨihaijaa
magalluuqui magaijɨno nahabomɨsi Bernabe, Pablo icamɨsima.
26 Jaamɨsi ñɨhicunofeenedɨ ifiico ficuuhi Jesucristo momohallɨtɨ.
27 Jaanegui amɨihaijaago magalluuhi Juda, Sila icamɨsico. Jaamɨsi amɨihaima ihi-
imaamɨsiro imino amɨihaico jɨibeguejimɨsi.
28 Jillɨ Moocaani Gaijadi imino, mɨihaidi imino icano janaanɨcɨ siinoco amɨihaico
matajɨibatɨhi. Jino ɨdɨinocoro amɨihaico meneehi:
29 Ɨjɨnɨtaco ejeecɨvucuunoco meheetavucuudino. Jaabadɨro udusuucɨneri
amacanɨsumehejeque muduudino, tɨijohoco mahaduudino, saatohoba ataabavatɨmo
jahisihijedɨ gaigoomɨma icadino. Jillɨ mihicahachiijɨ imino momoonɨji. Tahɨ imino mihica,
noomoro.
30 Jaamoco agalluumo fuuhi Antioquiavɨ. Jaamañootoco iigaiyɨicɨumoro toohaameque
acɨuhi.
31 Jaahaameque inahabomɨ emeecɨumoro sihidɨ imo imo minifutuuhi toohaamefaño
diito ajacusunoco aatyɨmeumoro.
32 Jaamɨsi Juda, Sila icamɨsi Moocaani iimaamɨnaatɨsi icauhi. Jaamaño inahabomɨco
sihidɨ iijɨri afajɨinɨmɨsiro diitoco quehecutusuuhi.
33 Jaanobuunatɨ gueenene iicauno nijequetɨ inahabomɨ diitoco galluuhi: Sajeebɨima
mofoo, noomoro dojɨcuvɨro diitoco agalluumojaago.
34 Jaarunaa Sila toonovɨro fitafutuuhi.*
35 Tollɨro Pablo, Bernabe icamɨsi Antioquiavɨ fitafutuuhi. Jaamo sihidɨ saatohoma
jɨibogomoro icahicauhi Jesucristo jɨibogoco.

Pablo Siino Allɨnɨhi Ɨjɨibogotoobo.

36 Jaanobuunatɨ goovacuutɨnotɨ Pablo Bernabeque nuuhi: Maha siino faacuumivavɨ
monahabomɨco memeecɨtequi, ¿naa millɨ iicamo? nooboro.
37 Jaanegui Bernabe satyujirahi Jua Marco onooboco.
38 Jaarunaa diibo diitɨsico Panfiliavɨ ejeevesuuboro uumiuhi diitɨsico idudɨcamaajeque
amusutɨibo. Jaaneguiiha, Pablo diiboco imuguutɨhi asatyunoco.
39 Jaanoco sihidɨ ejenaaucasiunoma iicaumɨsi dugaavocasiuhi. Bernabe Marcoma
ɨjɨcafutuumɨsiro Chipre chugaivɨ fuuhi.
40 Jaanotɨ Pablo Silaco ɨicɨuboma fuuhi Moocaani imihiijɨfañodɨ inahabomɨ agalluudɨ.
41 Jaamɨsi fatyuuhi Siria jiinɨje, Cilicia jiinɨje icanofeenedɨ inahabomɨco quehecu-
tusumɨsiro Cristotaco.

---

* **15:34** Sahaamefaño toversiculoco ficuutɨmo.

16

Pablomisima Timoteo Gataavehi.

1 Pablo, Sila icamisi ifutuuhi Derbe, Listra icano cuuminovi. Jahi atyimeumisi
miyaavogominaafi Timoteo onooboco miyaavogominaago judiomiogo griegooboma
iicaugo achico.
2 Jaaboti inahabomi Listrari, Iconiori icano iicaumo imino iimaahicauhi.
3 Jaaboco Pablo imuguuhi diitisima igataavequi. Jaaboro iimeeheque quiticisuhi tahi
iicaumo judiomi iimuguujitiruneguiiha famooro diibo caani griegoobo iicaunoco agaajau-
mañoo.
4 Jaamisi faacuumivafañodi ufuumisi inahabomico jiibogomisiro feehicauhi Jerusaleri
iicaumo minisuminaa, iquillahuto icamo diitisico unuubadi.
5 Jaaneri paryi Cristota quehecumo minifutuuhi miyaavogofañoo. Jaaneri Cristota fafu-
cuvaaciviro guiraatomoro feehicauhi.

Pablo Macedonia Jiinijeominaafi Gaijaco Atyimehi.

6 Jaanaa Moocaani Gaija jiibugusuutihi Moocaani iijico Asia jiinijevi. Jaanegui fatyuumo
Frigia, Galacia icano jiinijefeenedi.
7 Jaamo ifutuuhi Misia jiinijejinivi. Jaamañoti esamaaiumo Bitinia jiinijevi ifeequi.
Jaarunaa Jesu Gaija imuguutihi.
8 Jaanegui Misia jiinijefeenedi sanoticovoro afatyumo ifutuuhi Troa micuvi.
9 Jaamañovi Pablo fucu gaijafañoo atyimeuhi macedoniaminaafi julleeciniiboco. Jaabo
diiboco neehicauhi: Macedonia jiinijevi disaa. Jaaboro miihaico daamusu, nooboro.
10 Jaanoco Pablo aatyimeunegui mihimibaivo Macedoniavi mefeequi: Fine Moocaani
miihaico coovahi tahi taajasubogoco mijiibeguequi, munuuhi.

Pablo Filipo Cuumivi.

11 Jaadi Troa micuti mijicafutuumoro sanoticovoro mufuumo mihifutuuhi Samotracia
chugaivi. Jaano seseevedi mihifutuuhi Neapolis micuvi.
12 Toonoti mufuuhi Filipovi Roma cuumi Macedonia jiinijeri iicacuumi imiyacuumivi.
Jaamañovi gueenejisuno mihicauhi.
13 Jaamo jaguisifucusumi tuucuumiti jahisivi mufuuhi muuaijinivi tomañovi Moocaan-
ima ihiimaaniicimañovi macasiivuumoro Moocaani iijico mijiibuguuhi gaigoomi igaivu-
umoco.
14 Jaamotiu saafigo Lidia onoogo Tiatira cuumiogo. Jaago iiminoono gaachehunoco
tifaihiba iicacheunoco naajehicaugo. Jaago Moocaanico ejeecivehicaugo mijiibogonoco
guubuniicihicauhi. Jaago jeebiico Moocaani faayiciuhi Pablo ijiibogonoco imino igu-
ubuniciqui.
15 Jaago paryi iijaminaama nitisuquimaaiugo. Jaagoro miihaico neehicauhi: Miyaano
uujoho Cristotahe iicahachiiji taajafa masaamoro mihicava, noogoro miihaico iijavi
fiitiuhi.
16 Jaanaa safoono Moocaanima ihiimaahicaumañovi mufuumo mahatyimeuhi saafigo
bagocajaco. Jaagofañoti gaajaci iji gaajacihicauhi. Jaaneri diigo abajato sihidi nihibamico
gaayicihicauhi diigo agaajacinohallivi.
17 Jaago miihai Pabloma mufuumo dojicuti fuugo coovadiiciniigoro: Jito Moocaani
caamovohi iicaabo jeecivominaa. Jaamo amiihaico taajasu jiihaico jiibeguehi, noogoro
feehicaugo fahiijivaro.
18 Jaanofeene Pablo agañuhusuvuuboro dojicuviro diigojaa acafesaavuuboro igaajaci ijico
nuubo: Jesucristo momofeenedi ico tajiibahi. Diigofañoti diino, nooboro.
Jaasumiro diigoti ihiji iinuuhi.
19 Jaanoco diigo abajato atyimeuhi diigofeenedi nihibamico iicihicaurumo
iicicuujitinoma iicamo Pablomisico agaayiciumoro satyuumo aivojitojaago
naajetehasifeenevi.
20 Jaamisico fagominaa imega iifutusuumoro nuumo: Jitisi judiomisi iicamisi muucu-
umico gañuhusuno ñaaisuvahi ijiibegueneri.
21 Jaanoco miihai magaayicimoro minisugotihi romanomi mihicamañoo, noomoro.
22 Jaanoma iicamo sihidi miyaminaa Pablomisijaa sifiiratuuhi. Jaanegui ifagominaa
tajiibauhi igaachehunoco ujujuucumoro diitisico imeiñeri ihaamiqui.
23 Jaamisico sihidi ahaamihicaumoro civojafañoo ficuumo. Jaamoro itoomominaafico
tajiibaumo imino iteemequi.
24 Jaanegui itoomominaafi diitisico aivo fañoomecufa iicauhimonobafañoo cuhufono
jiihacuuhi.

25 Jaafucu fucufeene Pablomɨsi Moocaanima ihiimaamɨsiro Cristo masinoco masivahicauhi. Jaanoco sacɨvojamɨnaa guubunɨcɨhicauhi.
26 Jaanaa imimañobatɨ sefano icɨvoja nicuta maryɨbauhi. Jaaneri paryɨ icɨvoja guhugano faayanamaaiuhi, bu icɨvojamɨnaa sisɨta ijɨgaiñehino sinanamaaiuhi icano.
27 Jaanaa itoomomɨnaafi aaicuuboro meecɨurunaaca paryɨ icɨvoja guhugano faayɨcɨnɨuhi. Jaanoco itoomomɨnaafi aatyɨmeuboro ihaamɨgaco guiiyɨcɨuhi ifiico iinoro igaicaauqui: Paryɨ fɨne icɨvojamɨnaa gaacuuhi, nooboro.
28 Jaarunaa Pablo diiboco sefano nuuhi: Mɨllɨ difiico moonɨdino. Famooro mihicahi, nooboro.
29 Jaanegui itoomomɨnaafi cuugahuco dilluuhi. Jaaboro goovano jɨcafutuubo icɨvojafaño sihidɨ vɨvɨvɨ iigutuuboro Pablomɨsiguiino memuɨɨvutuubo.
30 Jaanegui fañoomecutɨ diitɨsico ihiinusuuboro nuubo: Aivojɨtɨsi, ¿mɨllɨ uujoho moonɨji niquejefaño taajaqui? nooboro.
31 Jaanegui diitɨsi iimusuuhi: Aivojɨɨbo Jesucristoco miyaavogo. Jaabo taajahi paryɨ diijaotoma, noomɨsiro.
32 Jaamɨsiro diiboco paryɨ iijaotoma jɨɨbuguumɨsi Moocaani iijɨco.
33 Jaafucuro itoomomɨnaafi diitɨsico ahaamɨhicauno tujaavonoco nitɨubo. Jaadɨ paryɨ iijamɨnaama nitɨsuquimaaiumo.
34 Jaadɨ diitɨsico iijajaago asatyuuboro machusuubo. Jaabo paryɨ iijamɨnaama imo imo icauhi Moocaanico imiyaavuguuneri.
35 Jaanaa fucuro ifagomɨnaa sisɨmɨnaaco galluuhi icɨvoja toomomɨnaafijaago diitɨsico isinaayuqui.
36 Jaanegui itoomomɨnaafi Pablomɨsico nuuhi: Fagomɨnaa uco tajɨɨbahi amɨɨsico sinaayuqui. Jaanegui sajeebɨɨ mihiinucu, nooboro.
37 Jaarunaa Pablo isisɨmɨnaaco nuuhi: Mɨsi romanomɨotɨsi mihicamɨsico miyamɨnaafeenevɨ ahaamɨhicamoro. ¿Mɨsivɨ iimitɨnoco aatyɨmetɨmoro mɨsico toovono sinaayujirahi? Jaafa iinoro asaamoro mɨsico iinusuvamo, nooboro.
38 Jaanoco isisɨmɨnaa ufuumoro ifagomɨnaaco jɨɨbugutuuhi. Jaanoco romanomɨotɨsi diitɨsi iicaunoco uguubumoro sihidɨ iguutumo.
39 Jaanegui ufuumoro diitɨsima toonoco iimibachujeumoro diitɨsico iinusuumo. Jaamoro diitɨsico: ¿Jiicuumitɨ collɨhi mufuucuutɨhi? nuumo.
40 Jaadɨ icɨvojafañotɨ ihiinuudɨ Lidia onoogo iijajaa fuumɨsi. Jaamɨsiro inahabomɨco emeecɨjeudɨ diitoco equehecutusumɨsiro tuucuumitɨ fuumɨsi.

17

Tesalonica Cuumivɨ Ñaaɨvomo.

1 Jaanaa Pablomɨsi Silama ufuumɨsi Anfipoli, Apolonia icano cuuminofeenedɨ afatyumɨsi Tesalonica cuumivɨ ɨfutuuhi judiomɨ sinagogaja icamañovɨ.
2 Jaajafaño Pablo ijeevamaje iicanɨcɨbadɨ sinagogajafaño feehicauhi mijaguisɨcɨ, sajaguisɨ ɨdɨino fucuva diitoma iimaahicaubo.
3 Jaabo Caatɨnɨhaamefañodɨ diitoco jɨɨbeguehicaubo Cristo ɨdaasuno iicauboro iguijeveebe ubuheeteunoco. Jaaboro diitoco neehicaubo: Diibo jaanɨ Jesuco uujoho amɨɨhaico jɨɨbeguehicahi. Jaabo diibo Cristo, nooboro.
4 Jaanoco saatoho judiomɨtɨ imiyaavuguumoro Pablo, Sila icamɨsijaa minifutuuhi, tollɨro sihidɨ griegomɨ Moocaanico ejeecɨvehicaumo miyaavuguuhi, bu sihidɨ ajashutɨno obocɨfino gaigoomɨ miyaavuguuhi icano.
5 Jaanoma iicamo judiomɨ imiyaavuguutɨmo ataaquivuumoro iimitɨno gaifiimɨco iigaiyɨɨcɨumoro tuucuumico gañuhusuno ñaaɨsumo. Jaamoro Jason onoobo iijaco cabocɨumo Pablo, Sila icamɨsico agaayɨcɨmoro miyamɨnaaco ihacɨqui.
6 Jaarumo Pablomɨsico aatyɨmeutɨnegui toojao abajaabo Jason onooboco satyuumo saatoho inahabomɨma tuucuumi aivojɨtojaago. Jaamoro sefano coovadiivuumo Pablomɨsidɨtɨ: Jito faajiinɨjequere rugueenɨmoro efeehicamo juu gasecuuhi.
7 Jaamoco Jason iijafaño ficuuhi. Jaamo famooro romano aivojɨɨbo* tajɨɨbaco imino moonɨtɨmo: Sifi aivojɨɨbo icahi Jesu neehicamo, noomoro.
8 Jaanoco paryɨ miyamɨnaa aivojɨto icamo uguubuumoro sihidɨ ñaaɨvuumo.
9 Jaanegui Jason, bu saatoho icamo fagomɨjaago inɨhɨbamɨco ificuumoro iinuuhi.

Pablomɨsi Silama Berea Cuumivɨ.

10 Jaasumiro inahabomɨ Pablomɨsico fucu Berea cuumivɨ galluuhi. Jaadɨ tahɨ ɨɨfutuumɨsiro judiomɨ sinagogajafaño fuuhi.

---

* **17:7** Cesar onoobo.

11 Jaamo tomañoo judiomii Tesalonica cuumiri iicaumo janaaniici imihuseuhi. Jaamañoo Moocaani iijiico imino agaayiciumoro fafucuvaaciviiro Caatiniihaamefañoo onoonoco iifiniicihicauhi: ¿Naa miyaanoco miihaico noomiisi? noomoro.
12 Jaamoro sihidii saatoho diitotii miyaavuguuhi. Tolliiro griegomiii sihidii gaigoomii obocifimo miyaavuguuhi, bu sihidii gaifiimii icano.
13 Jaanoco Tesalonicao judiomii Pablo tolliiro Bereaviii Moocaani iijiico iijiibogonoco uguubuumoro tahii fuuhi. Jaamoro tomañoo miyaminaaco ñaaisutuuhi.
14 Jaarunaa Bereari iicaumo inahabomii Pabloco goovano galluuhi muuaijiniviii ifeequi. Jaanotii Sila, Timoteo icamisi Bereaviii fitafutuuhi.
15 Jaamo Pabloma ufuumo diiboco satyuuhi Atena cuumiviii. Jaamo uhuumiumoco Pablo nuuhi: Sila, Timoteo icamisico miijiibogo goovano tajaa isaaqui, nooboro.

Pablo Atena Cuumiviii Icahi.
16 Jaabo Pablo Timoteo, Sila icamisico Atenatii otoomoobo atyimehicauhi faacuumifañoro iijinita iicanoco. Jaaneri sihidii idaasuvehicaubo.
17 Jaanoma iicaabo judiomii siicuumioto Moocaanico ejeecivehicaumoma sinagogajafañoo iimaahicaubo. Jaabadiiro fafucuvaaciviiro goohasinofañoo iicamoma ihiimaaboro feehicaubo.
18 Jaanotii saatoho gaifiimii epicureo onoono jiibogoco nisuquimaaihicaumo. Jaanotii saatoho estoico onoono jiibogoco nisuquimaaihicauhi. Jaamo ticoniuhi Pabloma ihiimaamo. Jaamoro saatoho neehicauhi: ¿Milli fine miihaico neejiruubo, jaanii ihiimaafifiibo? noomoro. Jaanotii saatoho neehicauhi: Fine siomo diosmii jiibogominaafi, neehicauhi Pablo Jesu ubuheeteunoco ijiibeguehicauneguiiha.
19 Jaanoma iicaumo diiboco satyuumo Areopago onoobaiviii: Miihaico diibogo jino bojiibogoco isivanoco.
20 Magaajatinehejeque miihaico diibeguehicahi, ¿milli iicanehejeque neehicahi? noomoro.
21 Jaamo atenaminaa, siicuumijeoto icamo jinejebaco moonitimo toono iimaariro icahicaumo bohonoco uguubuuneriro.
22 Jaanegui Pablo Aeropagobaiviii diitofeenetii ujulleeveuboro nuuhi: Amiihai atenaminaa diosmii jeecivominaa mihicamo.
23 Miiro amiihai diosmico mejeecivehicamañehejedii afatyoobo samañoviii atyimehi, jillii noonoro acaatiniciniinoco: Dios Agaajaratiiboco, onoonoco. Miiro diiboco gaajatimo mejeecivehicaabotii jino uujoho iimaahicahi.
24 Jaabo diibo Moocaani jiinijeque paryii fanoova icanoco eetavuubo. Jaabo jiinije, niqueje icano abajaabo. Jaabo miyaminaa eetavotajafañoo icatiibo, miyaminaa jeecivo sefari icatiibo,
25 jinejetii cuujiivaachutiibo icano. Jaabo miihai famoocoro fiivoco aciibo, guibuhubaco majaguisiqui aciibo, fanoovaco aciibo icano.
26 Jaabo miyaminaaco saafi tiijotiiro faacuumiva miyaminaaco fiivusuubo fanoojiinijehalliviiro iicaqui. Jaaboro jino paryii mihicajisumije, mihicajimañeje icanoco ohoovooboro ficucuubo.
27 Jaamo Moocaanico miguiinehi dudiiviii mahatyimequi famoova cojiii tehesijitiiruuboco.
28 Jaabo Moocaanifeenedii mihiguehi, mihicahi. Tolliiro amiihai poeta caatiniminaafi: Miihai Moocaani yoto, nooboro, unuubadii.
29 ¿Milli bu Moocaani yoto mihicamo mehesamaaijirahi, Moocaani oro eetavota, nihibamii eetavota, guiisi eetavota icano iicanoco? Jillii gaifiimii: Jillii fine jeevaabo, noomoro ijeebiifañodii esicinimoro eheetavonoco.
30 Siicijenaha miyaminaa gaajatimo iicaunoco Moocaani aatyimetiibobadii icauhi. Jaanotii jisumi Moocaani paryii fahigova miyaminaaco tajiibahi iimiticco ijeevesuqui.
31 Jaabo Moocaani oovicicuuhi miyaminaaco ijaadaco aacijifucuco. Jaafucugui saafiico ificuubofeenedii miyaminaaco miyaajiri jaadusujiibo. Jaanoco diibo guijevefeenetii ubuheeteunofañodii Moocaani gaajasucuhi, nooboro.
32 Jaanoco diito miguijevenebuunatii siino mubuheetejinoco uguubuumoro saatoho diiboco dejecuuhi. Jaanotii saatoho nuuhi: Jei cusumihacho siino toonotii muguubuji, noomoro.
33 Jaanoma iicaabo Pablo diitoco jeevesuhiniuhi.
34 Jaarunaa saatoho imiyaavuguumo diibo dojicutii fuuhi. Jaamofañoo icaubo Dionisio Aeropagobaiviii efeefimo bociibo iicaubo, bu tolliiro saafigo gaigo Damari onoogo, bu saatoho icamo.

18

1 Jaanobuunatii Pablo Atena cuumitii fuuhi Corinto cuumijaago.

2 Jahi atyimeubo saafi judiomioobo Aquila onoobo, Ponto jiinijeoobocо, bohonoro mogaima Pricila onoogoma Italia jiinijeti asaaumisi gaseuhi. Tahigo aivojiibo Claudio onoobo iinusuuhi paryi judiomico Roma jiinijeti ifeequi. Jaamisico Pablo baatuuhi.
3 Jaabo diitisi ududicamaaiño yomonocoro bu dudicamaaihicauhi carpa iijano eetavoco. Jaanegui diitisima fitafutuubo sano idudicamaaiqui.
4 Jaabo Pablo fajaguisivaviro sinagogajafaño feehicaubo. Jaabo diitoma ihiimaaboro judiomi, griegomi icamoco miyaavugusuhicaubo.
5 Jaanaa Sila, Timoteo icamisi Macedonia jiinijeti asaaumisi gaseunaa Pablo judiomico ijiibogohigoviro icacuuhi diitoco foovono neehicaubo: Diiburucu Jesucristo amiihai meteemehicaabo, nooboro.
6 Jaarunaa diito ticovauhi diiboco ijiihevemere idicunoono onoomo. Jaanoma iicaabo Pablo diitojaago igaachehuco gaviriisuubo diitoco ejeevesuno jiibogobadi iicano. Jaaboro diitoco nuubo: Amiihai tiijoho amiihaihalliviro icaji, tahallivi icajitino. Jisumitiro judiomi iicatimojaagoviro fuucuuji, nooboro sinagogajati iinuubo.
7 Jaaboro Justo onoobo Moocaanico ejeecivehicaubo iijajaa fuubo sinagogaja uufequeriro iicaujajaago.
8 Jaarunaa Crispo onoobo sinagogaja aivojiibo Jesuco miyaavuguuhi paryi iijari iicaumo iyotoma. Tolliro bu sihidi Corinto cuumiminaa uguubuumoro miyaavuguumo. Jaamoro nitisuquimaaiuhi.
9 Jaanobuunati Jesu, fucu gaijafeenedi Pabloco nuuhi: Diiguetejirahana, suufeniitiibo diibogo.
10 Ihima uujoho icahi, miihaiñooba ico milli moonijitihi, jiicuumiri sihidi tamiyaminaa iicamaño, nooboro.
11 Jaanoma iicaabo Pablo fitafutuuhi Corintovi saficaba, sificabatifeenedi icano Moocaani iijico diitofeenevi jiibogooboro.
12 Jaarunaa Galion onoobo Acaya jiinijevi aivojiiboti iicaudihivi. Judiomi ijicucasiumoro Pabloco satyuumo ihaivojiibo itajiiba icagahalliri giciniubojaago.
13 Jaamoro diiboco nuumo: Jaani miyaminaaco miyaano nuusuuboro feehicahi Moocaanico siibadiro ijeecivequi tajiibafa onootibadi, noomoro.
14 Jaanegui Pablo iimaacuujirunaa ihaivojiibo Galion onoobo judiomico nuuhi: Jaani imitino iicaaboro sitaaco imooniruva amiihai judiomi monoonoco miyaano uujoho gububnicijirahi.
15 Jilli ticovo iimaano, bu ticovo momonoro, bu jilli amiihai tajiibaro icano iimaanoco: ¿Milli bu uujoho moonijirahi? Tahi amiihairyo mihimibachucasi imogotihi uujoho tonehejeri ihiimaanoco,
16 nooboro diitoco tomañoti galluubo.
17 Jaanoma iicamo paryi griegomi, sinagogaja aivojiibo Sostene onooboco agaayiciumoro aamiumo Galion imefeene. Jaarunoco Galion milli nuutihi.

Pablo Siino Uumihi Antioquiavi.

18 Jaanobuunati Pablo toonovi gueenene icauhi. Jaadi inahabomico ifitacuuboro Pricila, Aquila icamisima fuumo Cencrea cuumivi. Jahigo iinigaico ciidaubo Moocaani unuunoco ihifutusuqui. Jaadi ijicafutuumoro Siria jiinijevi muuairi fuumo.
19 Jaamo Efeso cuumivi iifutuudi Aquilamisico ificuhiniuboro sinagogajajaago fuubo. Jaaboro judiomima iimaahicaubo.
20 Jaaboco inahabomi fiitiuhi. Jaarunaa diibo imuguutihi.
21 Jaaboro diitoco ifitacuubo nuuhi: Moocaani iimogohachiiji siino uumiji, nooboro fuucuubo Efesoti.
22 Jaabo Cesarea micuvi iifutuudi Jerusalejaa fuubo Moocaani iijaminaaco idillutuubo. Jaadi Antioquiavi fuubo.
23 Jaanobuunati gueenene nijequeti tuucuumiti fuubo siino dojicuviro. Jaabo Galacia, Frigia icano jiinije cuumineri iicamo Cristotaco quehecutusuuboro feehicauhi.

Apolo Onoobo Efeso Cuumivi Jiibeguehi.

24 Jaasumi Efeso cuumivi gaseubo Apolo onoobo judiomioobo Alejandria cuumioobo iicaubo. Jaabo Caatinihaamefaño onoonoco imino agaajauboro jiibeguehicauhi.
25 Jaabo imino jiibogociniuhi Moocaani jiihaiti. Jaabo imo imo foovono Jesuti jiibeguehicauhi Jua niticoro gaajauruubo.
26 Jaabo Apolo sinagogajafaño quehecuno jiibeguehicauhi. Jaanoco Pricilamisi uguubuumisiro iijajaago diiboco asatyumisiro imino jiibuguuhi Moocaani jiihaiti.
27 Jaabo Apolo Acaya jiinijevi uufuujinegui inahabomi aamusuumoro diibedi aameque caatiniuhi. Tahi iicaumo Cristotaco ihaciqui diiboco imino igaayiciqui. Jaabo Acayavi iifutuudi sihidi amusuhicaubo Moocaani imihiijiri imiyaavuguumoco.

28 Jaabo mityano judiomico miyaminaafeenevi taajahicaubo, Caatinihaamefeenedi di-
iburucu Jesu, Cristo iicanoco diitoco ijiibogoobo.

19

Pablo Efeso Cuumivi.

1 Apolo Corinto cuumivi iicaunaaca Pablo ifagajinofeenedi ofoocinijiri fuubo Efesovi.
Jahi atyimeubo fiivaamova Cristotaco.
2 Jaamoco dilluubo: ¿Amiihai Moocaani Gaijaco magaayicíuhi mimiyaavuguusumi?
nooboro.
Jaanegui diito iimusuuhi: Miihai magaajatihi Moocaani Gaijaco magaayicinoco,
noomoro.
3 Jaanegui siino Pablo diitoco dilluuhi: ¿Coyomo nitico jana amiihai magaayicíuhi?
nooboro.
Jaanegui iimusuumo: Eti bu Jua initiunoco, noomoro.
4 Jaanegui Pablo nuuhi: Jua miyaminaaco nitihicauhi iheedehifiico ejeevesuno
jiibogobadi iicanoco. Jaabo tolliro bu neehicauhi tabuunati asaaboco mimiyaaveguеji
neehicauhi Jesuditi.
5 Jaanoco uguubuumoro nitisuquimaaiuhi Jesucristo momofeenedi.
6 Jaadi Pablo ihuseque diitohallivi ificuuneri Moocaani Gaija diitohalliviі niituuhi.
Jaaneri diito sijiijeri iimaaumo. Jaamoro Moocaani iijico jiibeguehicaumo.
7 Jaamo paryi fahuseeci motihaiti miimisiicidimou.
8 Jaabo Pablo toonovi minihibaci, sanihiba icanohachuta sinagogajafaño feehicauhi
ñihicugotiibo miyaminaaco ijiibeguequi. Jaabo ihiimaaboro miyaminaaco miyaavu-
gusuhicauhi Moocaani aivoji iijico.
9 Jaarunaa saatoho mityano ifiico eesicinimoro miyaavuguutihi. Jaamoro Jesu jiibogoti
miyaminaafeenevi imitino iimaahicauhi. Jaanoma iicaubo diitoti sihigovi fuubo. Jaaboro
Cristotaco iicíuboro satyuubo Tiraano onoobo aameneque ijiibequehicajafaño. Jaamoma
fafucuvaacivíro iimaahicaubo mificabaci ticovovi.
10 Jaamaño paryi Asia jiinijeri iicaumo Moocaani iijico guubuuhi Jesuti
ijiibeguehicaunoco judiomi, bu judiomi iicatimeheje icano.
11 Jaabo Pablofeenedi Moocaani sihidi ejeevano mityaco moonihicauhi.
12 Jaamaño filluchehuno, bu gaachehuno icaruno diibo ifiivi ijivonehejeque asatyeneri
iguihuvameheje buheehicauhi, bu iimitino ijimi diitoti iinehicauhi icano.
13 Jaarunaa saatoho judiomi gaifiimi iiguefifimo: Miihai ijimico magañiifihi, noomoro
feehicauhi. Jaamoro Aivojiibo Jesu momoco nisuumo iimitino ijimico igañiiqui.
14 Jilli moonihicaumo sahuse juugahuseti miimisiici idiimo icamo saafi Esceva onoobo
seeme. Jaabo judioobo, sacerdotemi aivojiibou. Jaanofeene safoono ijico nuumo: Łco
matajiibahi Pablo ijiibeguehicaabo Jesu momofeenedi saafiiti dihiinequi, noomoro.
15 Jaarunaa diitoco ihiji iimusuuhi: Jesuco uujoho gaajahi, tolliro Pabloco gaajacuuhi
icano. ¿Jaanoti nacu miijoho amiihai? nooboro.
16 Jaasumiro ihijima iicaubo diitohalliviі tigaifiivuuhi. Jaaboro diitoco guiinoniubo
sefano diitoco ahaamiiboro iijati gaasuubo diitoco utujaacuuboro sicaimehejeque.
17 Jaanoco paryi Efeso cuumiri iicaumo judiomi, bu judiomi icatimo icano agaajaumoro
sihidi iguiuhi. Jaamoro Jesu momoco sihidi imehicaumo.
18 Tolliro bu sihidi imiyaavuguumeheje iticoni imitino iicahicaunehejeque jiibogomoro
saahicauhi.
19 Jaabadiro bu sihidi apichuco ihiimaahicaumo ihapichuno aameneque isivaumoro
miyaminaafeenevi jigasuhicauhi ijaada cincuenta mildino ticovovi nihibami icanoco.
20 Jilli Moocaani iiji guiraatonoro feehicauhi imityafeenedi.
21 Jaanobuunati Pablo fuuguuhi siino Macedonia, Acaya icano jiinijejaago. Jaamañoti
Jerusalevi fatyuguubo. Jaanobuunati tolliro Roma cuumivi feeji, nuubo.
22 Jaaboro Macedoniavi galluubo Timoteo, Erasto icamisi ihamusuminaatisico. Jaanobu-
una diibo Asia jiinijevi ifitafutuubo tomañovi gueenene icauhi.

Efeso Cuumivi Ñaaisumo.

23 Tusumi sihidi ñaaiumo Jesu jiibogoti.
24 Saafi Demetrio onoobo Jesuco iimogotiiboro miyaminaaco fajiiniubo Jesujaagodi
iicatimo iicaqui. Jaabo nihibamiri eetavehicauhi diosa Diana onoogo* iija ijinitagayiinoco.
Jaaneri sahomonocoro diibobadi ududicamaaimo sihidi nihibamico gaayicihicauhi.

---

* **19:24** Griego iijiri, Artemis onoogo.

25 Jaamoco paryɨ sano iigaiyɨɨcɨuboro nuubo: Amɨɨhairyo magaajahi
jidudɨcamaajehallɨvɨ sihidɨ mɨɨhai nɨhɨbamɨco magaayɨcɨhicanoco.
26 Jaano icanaaca amɨɨhairyo maatyɨmemere muguubuhicacuuhi diibo Pablo:
Miyamɨnaa eetavomo diosmɨ icatɨmo, nooboro efeehicanoco. Jaamaño miyamɨnaaco:
Miyaano, nuusuuboro feehicaabo. Jaano jiicuumivɨro icatɨno fahɨgovavɨro jino Asia
jiinɨjevɨ.
27 Jaamaño mududɨcamaaje gañɨɨcafeteji. Jaabadɨro bu sihidɨ ejeevago diosa Di-
ana jeecɨvo iija ibocɨma chahacuuji. Jaadɨ jillɨtɨ diigoco bocɨgucuujitɨrumo paryɨ Asia
jiinɨjemɨnaa, bu paryɨ jiinɨjemɨnaa icamo ejeecɨvehicarugoco, nooboro.
28 Jaanoco uguubuumoro, sihidɨ sɨfiiratuuhi. Jaamoro sefano coovadiivuumo: ¡Imino
diica Diana efesiomɨ aivojɨgo idiicago! noomoro.
29 Jaaneri faacuumiro añaaɨvumoro Gayo onoobo, Aristaco onoobo icamɨsi mace-
doniaotɨsi Pablo gataavomɨnaatɨsico agaayɨcɨumoro satyuumo sinehejeque ihiimaaqui
iigaivojafaño.
30 Jaanegui Pablo diitojaa fuujirahi miyamɨnaama iimaaqui. Jaarunaa Cristota diiboco
galluutɨhi.
31 Jaabadɨro bu saatoho Pablo nahabovamɨnaa Asia jiinɨje aivojɨto iicaumo saatohoma
jɨɨbogoco galluuhi: Diitofaño feediibo, noomoro.
32 Jaanohachuta iigaivuumo coovadiicɨnɨhicauhi saatoho siibadɨ onoono, saatoho siibadɨ
onoono icano ñaaɨcɨnɨhicaumo. Jaanoco sihidɨ samañooto gaajautɨmo jinejefiri fɨne iigaivu-
unoco. Jaamoro sɨcamañehejeque coovadiinamaaihicaumo.
33 Jaanegui diitofeeneri iicaumo Alejandro onooboco toonotɨ imino jɨɨbuguumo.
Jaamoro judiomɨ diiboco chimucumoro satyuuhi miyamɨnaama diitohallɨvɨ ihiimaaqui.
Jaanegui imiyamɨnaaco ihuseri faguuruubo illɨɨvequi.
34 Jaarunaa Ihalejandro judiomɨyoobo iicaunoco agaajacɨumoro sefatuumo
janaanɨcɨvɨro famooro ocoovadiinamaaiumo, siino minoocɨ nɨhɨba oovo tɨcovoocɨvɨ:
¡Imino diica Diana efesiomɨ aivojɨgo idiicago! noomoro.
35 Jaamo ɨllɨɨvuudɨ tuucuumio aivojɨto nahabonɨmɨnaafi miyamɨnaaco nuuhi: Efeso
miyamɨnaa, mɨɨro famooro miyamɨnaa gaajahi jiicuumivɨ sihidɨ ejeevago diosa Diana
caamotɨ Mercurio onoobo† iicahɨgotɨ ihɨjɨ iniituugoco. Jaago iija abajacuumi Efeso.
36 Jaanoco bu ¿mɨɨjoho tuunamaaijirahi? Jaanegui mɨllɨvucu. Jaamoro imino
esamaaitɨmoro siibadɨ momoonɨdino.
37 Mɨɨro jiitɨsi gaifiimɨsico amɨɨhai mɨsɨvahi amɨɨhai diosa Dianatɨ imitɨno omoonɨmɨsiro
ɨdicuno ihiimaatɨmɨsico.
38 Jaanotɨ Demetrio, bu diiboma ududɨcamaaihicamo icano sitahallɨvɨ ihiimaajihachiijɨ
jaafa fagomɨnaama toneheje imibachujafaño toonoco iimaamo iimibachucasiqui.
39 Jaanotɨ sinehejeque mihigaivomoro mihiimaajihachiijɨ aivojɨto atajɨɨbanɨcɨbadɨ imi-
noro mihigaivomoro mihiimaa.
40 Jillɨ ñaaɨmoro mihicamaño jimañoo jiinɨje aivojɨɨbo mɨɨhaiditɨ imitɨno neejirahi.
¿Jaanoco mɨllɨ mɨɨhai mihiimusujirahi jino mañaaɨnotɨ? nooboro.
41 Jillɨ nooboro diitoco llɨɨcaruubo.

20

Pablo Macedonia Jiinɨje, Bu Grecia Jiinɨje Icanoco Meecɨɨboro Fuuhi.

1 Jaamo ɨllɨɨvuudɨ Pablo Cristotaco coovaubo ijɨɨbeguequi. Jaaboro diitoco ifitacuuboro
fuucuubo Macedonia jiinɨjevɨ.
2 Jaabo paryɨ Macedonia jiinɨjeotoco emeecɨɨboro, equehecutusuuboro icano fuuhi. Jaadɨ
ɨɨfutuubo Grecia jiinɨjevɨ.
3 Jahɨgo icaubo minɨhɨbacɨ, sanɨhɨba icano. Jaadɨ meenegari fuujiruubo Siria jiinɨjevɨ.
Jahɨgo judiomɨ diiboco agaicaauguunoco agaajacɨuboro dojɨcuvɨro Macedoniavɨ uumiubo
siino.
4 Jaaboma gataavuumo Sopater onoobo Berea cuumioobo, bu Aristacu, Segundo icamɨsi
Tesalonica cuumiotɨsi, bu Gayo, Timoteo onoomɨsi Derbe cuumiotɨsi, tollɨro bu Tiquico,
Trofimo onoomɨsi Asia jiinɨjeotɨsi icano.
5 Jaamo ɨmegavɨ ufuumoro ɨɨfutuumo Troa mɨcuvɨ mɨɨhai Pablomɨma mihicaumoco
iteemetequi.
6 Jaadɨ jari mɨɨhai ijɨcutaama achahano maahuno, jɨɨbaimobuunatɨ, Filipo cuumitɨ
meenegari mufuuhi. Jaamo sahuse fucuvatɨ Troa mɨcuvɨ mɨhɨfutuuhi. Jahɨgo sajaguisɨ
toono mihicauhi.

---

† **19:35** Sahaamefaño ficuumo Jupiter. Jaanotɨ sihaamefaño imomoco ficuutɨmo.

Pablo Troa Mɨcuco Meecɨtuubo.

7 Jaanaa jaguisɨbuunatɨ Cristota igaivuumo panco iquisicuqui. Jaanaa Pablo ufuucujinegui jɨɨbogooboro fucuvuubo.
8 Jaamo igaicɨnɨuhi caamo mecufaño sihidɨ cuugahuno aachɨcɨnɨhɨgo.
9 Jaanaa saafi sɨcafefi Eutico onoobo gɨcɨnɨuhi iventanavɨ. Jaanaa Pablo gueenene ɨjɨɨbugumaño sihidɨ diiboco cɨgara aivuuhi. Jaaneri ɨcɨgaubo tercer pisotɨ caamotɨ acutuuhi. Jaaboco gañɨɨyɨcɨmo chuumucuuboco.
10 Jaanegui Pablo iniituuboro diiboco ihiibɨcɨuhi. Jaaboro nuubo inahabonɨmɨnaaco: Mihiguetedino. Jaanɨ buheebe, nooboro.
11 Jaadɨ Pablo caamo ufuuboro ipanco iquisicuuboro ɨɨfunoco machumo. Jaanobuunatɨ siino ihiimaaboro seseeveubo. Jaadɨ fuubo.
12 Jaanaa isɨcafefico satyuumo buheecuuboco. Jaaneri famooro sihidɨ imo imo icauhi.

Pablo Troa Mɨcutɨ Mileto Cuumivɨ Fuuhi.

13 Jaanaa mɨɨhai ɨmegavɨ mufuuhi meenegari Ason cuumivɨ toonotɨ Pabloco meteemequi, diibo jɨɨhairi asaajɨiboco.
14 Jahɨ diiboco mahatyɨmedɨ Asontɨ meenegari saano mufuucuhi. Jaamo Mitilene cuumivɨ mɨhɨfutuuhi.
15 Jaano seseevedɨ Quio cuumi cojɨdɨ mafatyuuhi. Jaano sifucutɨ Samo mɨcuvɨ mɨhɨfutuumo majaguisɨhi Trogilio cuumivɨ. Jaano sifucutɨ mɨhɨfutuuhi Mileto cuumivɨ.
16 Jillɨ momoonɨuhi Pablo gueenene Asia jiinɨjevɨ icanoco iimuguutɨmaño Efeso cuumivɨ footɨɨbo iicaqui goovano Jerusalevɨ ihɨfetequi, tahɨ Pascua jɨɨbaimoco ifatyequi.

Efesovɨ Pablo Moocaani Iija Quillahutoco Jɨɨbeguehi.

17 Jaabo Mileto cuumitɨ Pablo cuuhuvauhi Efesojaagovɨ Moocaani iija quillahutoco.
18 Jaamo asaaumoco Pablo nuuhi: Amɨɨhairyo magaajahi Asia jiinɨjevɨ icausumi iicahicaunoco.
19 Mɨɨro fahiijɨvaro amɨɨhaifeenevɨ icahicauhi Aivojɨɨbo Jesuco jeecɨvooboro: Uujoho sihidɨ gaajahi, nootɨɨbo. Jillɨ icahicauhi sihidɨ ɨdaasuno icahicauhi judiomɨ uco aamɨgueneri tahaallɨɨ tofaihuco filluuboro.
20 Jaarunaa suufenɨtɨɨbo jɨɨbeguehicauhi amɨɨhaidi iiminoco miyamɨnaafeenevɨ, bu tollɨro iijanofaño icano.
21 Judiomɨco, bu tollɨro judiomɨ icatɨmoco icano ɨjɨɨbogooboro neehicauhi: ¡Amɨɨhai eedeehifiico mejeevesu Moocaani ɨmefeenevɨ! ¡Jaamoro Aivojɨɨbo Jesucristoco mimiyaavogo! nooboro.
22 Jaabo jisumi uujoho Jerusalevɨ feeji Moocaani Gaija tajɨɨbari, tahɨgo uco omoonɨjinoco gaajatɨɨboro.
23 Jaarunaa Moocaani Gaija uco faacuumivavɨ ɨjɨɨbogooboro neehicahi: Ɨjoho Jerusalejaago ɨdaasuno cɨvojafaño diicaji, nooboro.
24 Jaarunoco uujoho esamaaitɨhi. Tafiico gaijɨtɨhi, ɨdɨɨnocoro imeguehi tajɨɨhai niquejevɨ ɨɨfotonoco, bu tollɨro uco Aivojɨɨbo Jesu imino jɨɨbogoco atajɨɨbahinɨno Moocaani imihusetɨ ɨjɨɨbogonoco imivequi icano.
25 Jisumi gaajacuuhi uujoho saatohobatɨ amɨɨhaifeenevɨ Moocaani aivojɨ iijɨco ɨjɨɨbogomotɨ siino uco mahatyɨmecujitɨnoco.
26 Jaanegui jisumi uujoho amɨɨhaico neehi: Amɨɨhai imitɨ jaadaco jisu amɨɨhaihallɨvɨro icacujino, tahallɨvɨ icacujitɨno.
27 Jillɨ amɨɨhaico jɨɨbeguehicahi paryɨ Moocaani iijɨco tuunamaaitɨɨbo.
28 Jaanegui amɨɨhairyo mehesɨcɨnɨ. Tollɨro imino motoomo igaivomɨnaaco Moocaani Gaija amɨɨhaico tajɨɨbauhi diitoco meteemequi atajɨɨbaunoco. Aivojɨɨbo Jesu imiyatɨɨjeheri diitoco ajaaducumoco.
29 Jaanotɨ bu gaajahi uujoho, ofoonobuunatɨ saatoho amɨɨhaifeenevɨ gaseji amɨɨhaico ifinɨsuqui jɨcu ovejamɨco ifinɨsunɨcɨbadɨ.
30 Mɨɨro amɨɨhaifañotɨ saatoho agañɨɨvomoro jɨɨbeguejimo sɨcamañehejeque miyaanobadɨ, toonoguiinodɨ amɨɨhai mimiyaavogonoco mejeevesuqui. Jaanegui mehesɨcɨnɨ,
31 majabajeevedino mificabacɨ, saficaba icano tɨcovovɨ paryɨ amɨɨhaico fafucuvaacɨvɨro tahaallɨɨ tofaihuco gañɨɨboro ɨjɨɨbeguehicaunoco.
32 Jaanegui jisumi tañahabomɨ Moocaanima mihica. Diibo imihiijɨ jɨɨbogoco mehesɨcɨnɨ. Jaano toonofeenedɨ sefano mihicahi, jaano amɨɨhaico Moocaanico ejeecɨvehicamofeenevɨ ificuqui.
33 Uujoho saatoho nɨhɨbamɨco, gaachehuco icano imeguehinɨtɨhi.
34 Amɨɨhairyo magaajahi tahuseri ududɨcamaaiboro ucuujɨvaachunoco ɨɨcɨhicanoco, tollɨro bu uuma iicamedi ɨɨcɨhicanoco icano.

35 Mɨiro saicɨno amɨihaico jɨibeguehicahi jillɨ mududɨcamaaiqui. Jaamoro
ucuujɨvaachuuboco tooneri mahamusuqui Aivojɨibo Jesu unuubadɨ: Imicani icaabo
sitaaco aacɨibo, toonoco agaayɨcɨibo janaanɨcɨvɨ, unuubadɨ. Jaanoco mehesɨcɨnɨ, nooboro.
36 Jaaboro ememuɨivuuboro diitoma Moocaanima iimaaubo.
37 Jaadɨ famooro Pabloma ihiibɨcɨcasiumoro taaumo,
38 sihidɨ ɨidaasuvumoro Pablo diitoco: Ofoodɨ uco mahatyɨmecujitɨhi siino, unuuneri.
Jaamoro diiboco ficujeumo meenegafaño.

21

Pablo Fuuhi Jerusale Cuumivɨ.

1 Jaamo monahabomɨco mejeevesuumoro meenegari sanotɨcovoro mufuuhi Cos
onoochugaivɨ. Jaano sifucutɨ Roda cuumivɨ. Jaamañotɨ Patara cuumivɨ mɨhɨfutuuhi.
2 Pataratɨ Fenicia cuumijaa ufuugaco mahatyɨmeugari mufuuhi.
3 Jaamo mafatyuumo mahatyɨmeuhi Chipre onoochugaico monaninaagonovɨ
iicachugaico. Jaamo mufuuhi Siria jiinɨjevɨ Tiro cuumijaago sinehejeque ificutuugari.
4 Jaamo tahɨ Cristotaco mahatyɨmeuhi. Jaamoma toonovɨ mihicauhi sajaguisɨ tɨcovovɨ.
Jaamo diito Pabloco jɨibuguuhi Moocaani Gaijari: Jerusalevɨ feejirahana, noomoro.
5 Jaadɨ tojaguisɨ ifinɨudɨ mufuumo famooro mogaimɨma, iseemema icano mɨihaico
ficutuumo. Jaamo mɨhɨfutuhi tuucuumijɨnivɨ. Jaamoro jiinɨgaibaahohallɨvɨ
mememuɨinamaaiumoro Moocaanima mihiimaauhi.
6 Jaamoco mifitacumoro mɨjɨcafutuhi meenegafaño. Jaanotɨ diito dojɨcuvɨro uumiumo
iijanojaago.
7 Jaamo Tiro cuumitɨ mufuumo mɨhɨfutuuhi Tolemaida cuumivɨ. Jahɨ monahabomɨ
Cristotaco midilluhi. Jaamo diitoma mihicauhi safucu tɨcovovɨ.
8 Jaano sifucutɨ mɨihai Pabloma mufuumoro Cesarea cuumivɨ, Felipe Cristo iijɨ
jɨibogomɨnaafi iijafaño mɨjɨcafutuuhi, sahuse juugahusetɨ miimɨsiicɨ ɨdɨinomoobo dia-
conomɨobo iijafaño.
9 Jaabo Felipe igueenemehejedɨmo iseemema icauhi sano gaigoomɨro ataajevatɨmo.
Jaafigueje Moocaani diitoco onoonoco iimaahicauhi.
10 Jaamo mɨihai toono fiiva fucuva mihicaunaaca, Moocaani iimaamɨnaafi Agabo onoobo
Judea jiinɨjetɨ gaseuhi.
11 Jaabo mɨihaico emeecɨiboro Pablo niivɨgai meeheque ɨcɨuhi. Jaaboro toomeeheri ifiico
ɨtɨhaiño, ihusene icanoco isisɨuboro nuuhi: Moocaani Gaija jillɨ neehi: Jerusalevɨ judiomɨ
jimeehe abajaabo ofooboco jillɨ sisɨji. Jaamoro siicuumiotoco acɨjimo, nooboro.
12 Jaanoco muguubumoro Pabloco munuuhi, Jerusalevɨ ifootɨqui.
13 Jaarunaa Pablo iimusuuhi: ¿Collɨhi uuri mataahi, uco mɨhɨdaasuvusuqui? Jaarunoco
uujoho iguitɨhi uco isisɨmoro agaicaaujinoco Aivojɨibo Jesu momohallɨtɨ, nooboro.
14 Jaanoco gaajacuruubo imuguuhi ofoonoco. Jaanegui mɨllɨ munuucuutɨhi. Jillɨro: Jɨi,
munuuhi tahɨ Moocaani Aivojɨibo jeebɨi onoobadɨ diica, noomoro.
15 Jaanobuunatɨ mihimibaivumoro Jerusalevɨ mufuuhi.
16 Jaamoma saatoho Cesarea cuumiri iicaumo Cristota gataavuuhi. Jaamofaño bu saafi
icauhi Chipre onoochugaiobo Mnason onoobo. Jaabo iijafaño mɨhɨfutuumoro gueenene
mihicahicauhi sɨicɨjetɨro Cristoco imiyaavuguubo iicaubo iijafaño.

Pablo Jacooboco Meecɨtuuhi.

17 Jaamo Jerusalevɨ mɨhɨfutuudɨ monahabomɨ imo imo mɨihaico gaayɨcɨuhi.
18 Jaano sifucutɨ mɨihaima Pablo fuuhi Jacooboco memeecɨtequi. Jahɨgo tollɨro icaumo
famooro quillahuto.
19 Jaamoco Pablo idilluuboro jɨibuguhi, paryɨ Moocaani diibo jɨibogofeenedɨ judiomɨ
iicatɨrumofeenevɨ omoonɨunoco.
20 Jaanoco uguubumoro Moocaanico imuumo. Jaamoro Pabloco nuumo: Fañɨ, imiruno
aivono. Jaarunaaca ɨiro gaajacuuhi judiomɨtɨ sihidɨ ajashutɨmo, imiyaavugucuumo
famooro Moise atajɨibaubadɨ iicaqui ejenaauhicanoco.
21 Jaamoro neehicahi ɨijohova dɨibeguehicahi paryɨ judiomɨ siicuumijejaa iicamoco,
Moise atajɨibaunoco mimiyaaveguedino. Tollɨro bu seeme meeheque miquitɨcujitɨhi, siino
mojeevamaajebadɨ momoonɨcujitɨhi, ɨijohova neehicahi, noomoro.
22 ¿Mɨllɨ jaanoco momoonɨji? Ɨijoho jinovɨ agasecuunoco agaajacumoro ñaaɨvejimo.
23 Jaanegui jillɨ moonɨ: Mɨihaifaño icamo igueenemehejedɨmo gaifiimɨ Moocaanico
unuucuunoco omoonɨjimo.
24 Jaanegui diitoma ofooboro sacerdotemɨ unuubadɨ amɨihai ifiinoco mihimibachu.
Jaaboro toonoco diitedi daadu. Jaanobuunatɨ inigaɨnoco cɨidasujimo. Jaanotɨ famooro

gaajajimo ɨɨditɨ miyaano iicatɨnoco ihiimaahicanoco. Jillɨ ɨɨjoho imihusene Moise tajɨɨbajɨco
edeetavehicanoco gaajajimo.
25 Jaanotɨ saatoho judiomɨ iicatɨmo imiyaaveguemedi, aameneque magalluumoro
matajɨɨbahi: Ɨjɨnɨtaco ejeecɨvucuunoco meheetavucuudino. Jaabadɨro tɨɨjohoco mahadu-
udino, bu udusuucɨmoro amacanɨsumehejeque muduudino, bu saatohoba ataabavatɨmo
jahisihijedɨ gaigoomɨma icadino icano, noomoro.

Pabloco Templojafañɔ Agaayɨcɨmoro Cɨvojaanɨmo.

26 Jaanegui Pablo diito igueenemehejedɨmo iicamoco ɨɨcɨuboro satyuuhi. Jaano sifucutɨ
diitoma ifiinoco iimibachumoro fuumo templojafañɔ ijɨɨbeguequi, ifiinoco iimibachuno
imivocafutuujinoco. Jaadɨ ijeecɨvonoco ificujinoco.
27 Jaamo sajaguisɨco imivusutɨmaacaro judiomɨ Asia jiinɨjetɨ agaseumo atyɨmeuhi Pablo
templojafa icaaboco. Jaamoro tuucuumio miyamɨnaaco añaaɨsumoro Pabloco gaayɨcɨumo.
28 Jaamo agaibacasimoro nuuhi: Israel miyamɨnaa, mɨɨhaico mahamusu. Jaanɨ
fahɨgovadɨ feehicahi imitɨno jɨɨbogooboro israelmɨnaahallɨvɨ, bu Moise tajɨɨbajɨhallɨvɨ
icano. Jaaboro jino saatoho griegomɨco jiija templojafañɔ sɨvaabo toojaco imɨhɨninɨqui,
noomoro.
29 Jillɨ neehicaumo Efeso cuumioobo Trofimo onooboco Pabloma tuucuumivɨ
aatyɨmeumoro: Fɨne diiboma templojafañɔ foobo, noomoro.
30 Jaanoco famooro tuucuumioto imiyaavuguumoro Pablojaa saaumo jinoomoro. Jaadɨ
diiboco agaayɨcɨmoro templojatɨ sihɨgovɨ sefano satyuumo. Jaamoro goovano foboocɨumo
temploja guhuganoco.
31 Jaamoro diiboco gaicaaujirumo. Jaarunaa jɨɨbogo gaseuhi amocasimɨnaa
aivojɨɨbojaago, famooro Jerusale cuumioto añaaɨunojɨɨbogo.
32 Jaanegui ihaivojɨɨbo, ihamocasimɨnaama, saatoho ihaivojɨtoco icano igaiyɨɨcɨubo.
Jaamo jinoomoro fuuhi imiyamɨnaa iicauhɨgo. Jaamo miyamɨnaa imiya aivojɨɨboco, bu
amocasimɨnaaco icano aatyɨmeumoro Pabloco aamɨcuutɨmo.
33 Jaanegui imiya aivojɨɨbo ifiitɨvuuboro tajɨɨbaubo Pabloco cɨvojamɨnaafitɨ isisɨqui mi-
hicɨri jɨgaiñohicɨri. Jaadɨ dilluubo: ¿Mɨɨjoho diibo? ¿Jinejeque moonɨɨbo? nooboro.
34 Jaanegui coovadiinamaaihicaumo saatoho siibadɨ onoono, bu saatoho siibadɨ onoono
icano. Jaanoco imiya aivojɨɨbo guubutɨɨbo diito iimaauno toovodɨ. Jaanegui diibo galluubo
esefano cɨvojano iicauhɨgo.
35 Jaadɨ toojafañɔ ɨɨfutuudɨ goovano cuuhuri, isoldaomɨ Pabloco ihiibɨmoro satyuhi
miyamɨnaa diiboco agaicaaujiruneguiiha.
36 Jaamo sihidɨ miyamɨnaa idojɨcutɨ bucasiuhi: ¡Magaicaau! noomoro sefano.

Pablo Miyamɨnaa Ɨmefeenevɨ Iimaauhi.

37 Jaabo Pabloco toojafañɔ ɨjɨɨhacucuuneguiiha nuubo ihaivojɨɨboco: Imeguehi ɨɨma
ihiimaanoco, nooboro.
Jaanegui iimusuubo: ¿Nacu ɨɨjoho gaajahi griego iijɨco?
38 ¿Nacu ɨɨjoho egipciobo diicatɨhi? ¿Johono safoono aivojɨtojaago ɨsɨfiiratuuboro cuatro
mildɨmo gaicaaumɨnaaco sɨcaihɨgovɨ asatyuubo diicatɨhi? nooboro.
39 Jaanegui Pablo nuuhi: Uujoho judiomɨnaafi Tarso cuumi, Cilicia jiinɨjeocuumi
obocɨcuumiobo. Jaanegui uco musuufenɨ miyamɨnaama iimaaqui, nooboro.
40 Jaanegui ihaivojɨɨbo Pabloco iimaasuuhi. Jaabo cuuhutɨ ujulleeveuboro ihuseri
faguubo miyamɨnaa illɨɨvequi. Jaadɨ illɨɨvɨudɨ iimaaubo hebreo iijɨri:

22

1 Caanimɨ, bu tañahabomɨ icamo muguubunɨcɨ amɨɨhaifeenevɨ jino ihiimaanoco, nooboro.
2 Jaanoco uguubumoro hebreo iijɨri ihiimaaunegui llɨɨvɨumo.
Jaanegui Pablo janaanɨcɨvɨ ihiimaauboro nuuhi:
3 Uujoho judiomɨoobo Tarso cuumi Cilicia jiinɨjevɨ ifiivoobo. Jaaruubo jusihi jino Jerusale
cuumivɨ. Jaabo uco Gamaliel jɨɨbeguehicauhi imino sɨɨcɨjemɨnaa tajɨɨbajɨco. Jisumi amɨɨhai
Moocaanico sefano imino mejeecɨvobadɨro uujoho jeecɨvehicahi.
4 Jaabo uujoho safoono Cristotaco ubucasiuboro gaicaauhicauhi, bu isisɨɨboro satyehi-
cauhi gaifiimɨ, gaigoomɨ icamoco cɨvojafañɔ diitoco ijɨɨhacuqui.
5 Jaanoco sacerdotemɨ aivojɨɨbo, famooro quillahuto iicamo miyaano iicanoco gaajahi.
Jaamo aameneque uuma galluuhi monahabomɨ judiomɨdi. Jaanegui uujoho Damasca
cuumivɨ ufuuboro Cristotaco sɨvaujirahi Jerusalevɨ ɨdaasuno imoonɨqui.

Pablo Imiyaavuguunoco Jɨɨbeguehi.
(Hch 9.1-18; 26.9-18)

6 Jaabo uujoho jɨɨhairi fuunaaca gadɨcɨɨba Damascatɨ fiitɨcuurunaaca imimañobatɨ nique-
jefañotɨ uco sefano achɨcɨuno.

7 Jaaneri uujoho baavɨ aacutuubo guubuuhi, niquejefañotɨ uco unuunoco: Saulo, Saulo,
¿collɨhi uco bucasihi? noonoro.
8 Jaanegui iimusuuhi: ¿Mɨɨjoho ɨɨjoho, aivojɨɨbo? nooboro. Jaanegui uco iimusuuno:
Uujoho Jesu Nazareoobo iicaaboco, ɨɨjoho bucasihi, noonoro.
9 Jaaneri uuma ufuumo sihidɨ igutuuhi, tollɨ onoonoco uguubuumoro. Jaarumo
mɨɨhaiñoobaco atyɨmeutɨhi.
10 Jaanegui uujoho nuuhi: Aivojɨɨbo, ¿jaanegui mɨllɨ iicanoco diimeguehi? nooboro.
Jaanegui Jesu uco nuuhi: Gañiivo. Jaaboro difo Damasca cuumijaago tahɨ ɨco idiicajinoco
ijɨɨbeguequi, nooboro.
11 Jaabo uco aachɨcɨuneri tahaallɨɨ jaabatuuhi. Jaanegui tañahabonɨmɨnaa uco tahusetɨ
agaayɨcɨumoro feetuucumoro satyuuhi Damascavɨ ihɨfutusuqui.
12 Jaanaa tahɨ icaubo saafi Anania onoobo sihidɨ imiyaaveguehicaubo Moise tajɨɨbajɨco.
Jaabeditɨ judiomɨ Damascavɨ iicamo famooro imino iimaahicaumo.
13 Jaabo Anania uco emeecɨvaubo tajaago ujulleeveuboro uco nuuhi: Tañahabo Saulo,
imino siino daatyɨme, nooboro. Jaasumiro uujoho diiboco atyɨmecuuhi.
14 Jaanegui Anania uco nuuhi: Motadimɨ Dios ɨco ficuhi diibo jeebɨɨ iimogobadɨ iicanoco
gaajaqui, bu Iimiiboco ihatyɨmequi, bu diibo iimaaco guubuqui icano.
15 Jaabo ɨɨjoho faabohoco dɨɨbegueji paryɨ adaatyɨmeebere uguubunoco.
16 Jaanegui jisu, ¿collɨhi gañiivoobo nitɨsuquimaaitɨhi? Imino miyaavogoobo, Aivojɨɨbo
Jesu memeri dihimitɨ initɨcafetequi, nooboro Anania uco nuuhi.

Pablo Judiomɨ Iicatɨmoco Ɨjɨɨbugunoco Jɨɨbeguehi.

17 Jaadɨ Jerusalevɨ dojɨcuvɨro uhuumiudɨ fuuhi templojafaño Moocaanima iimaaqui.
Jaabo iimaanaaca gaijafañodɨ Aivojɨɨboco atyɨmeuhi.
18 Jaabo uco nuuhi: Goova difo Jerusaletɨ. Uutɨ ɨɨjoho onoonoco miyaaveguejitɨmo,
nooboro.
19 Jaanegui Ihaivojɨɨboco nuuhi: Diito paryɨ gaajahi uujoho sinagogajafaño ofooboro ɨco
imiyaavogomoco cɨvojafaño asatyooboro ahaamɨhicaunoco.
20 Jaabadɨro Esteba dihiimaamɨnaafi tɨɨjohoco agañɨɨusumi uujoho ujulleecɨnɨɨboro dii-
boco agaicaaumofañodɨ icauhi, diito gaachehunoco utuumuubo.
21 Jaaruuboco Aivojɨɨbo Jesu uco nuuhi: Difo. Ɨco galluuji tehesino judiomɨ
iicatɨmojaagovɨ, nooboro.

Pabloco Amocasimɨnaa Aivojɨɨbo Cɨvojanɨji.

22 Jaanoco jihachutaro uguubunɨcɨumoro sefano nuumo: Diiboco magaicaau. Mihi-
mogotɨhi diibo iicanoco, noomoro.
23 Jaamoro sihidɨ ocoovadiivumoro igaachehunoco sefano caamovɨ gavaracuumo, bu
baiguiijɨnoco ɨɨcɨmoro gaifificɨhicaumo caamovɨ icano.
24 Jaanegui ihamocasimɨnaa aivojɨɨbo tajɨɨbauhi Pabloco cɨvojafaño isatyequi. Jaaboro
saatohoco tajɨɨbaubo Pabloco niivɨgai meeheri ihaamɨqui. Jaaneri ijɨɨbeguequi collɨhi
diibotɨ sihidɨ miyamɨnaa añaaɨnoco.
25 Jaaboco ihaamɨqui sisɨumo. Jaanegui Pablo sahaivojɨɨbo ifiitɨno iicauboco nuuhi: ¿Nacu
ɨɨjoho niivɨgai meeheri dahaamɨjirahi romanomɨooboco, itɨconɨ mɨllɨ iicanoco gaajatɨɨboro?
nooboro.
26 Jaanoco diibo uguubuuboro imiya aivojɨɨboco jɨɨbugutuubo. Deesɨcɨnɨ omoonɨjinoco.
Jaanɨ romanoobo, nooboro.
27 Jaanegui ihaivojɨɨbo Pablovɨ ifiitɨvuuboro dilluuhi: ¿Naava miyaano ɨɨjoho romanoobo?
nooboro.
Jaanegui Pablo: Jɨɨhɨ, nuuhi.
28 Jaanegui ihaivojɨɨbo nuuhi: Uujoho sihidɨ jaaduhinɨcuuhi romanoobo icaqui, nooboro.
Jaanegui Pablo nuuhi: Jaanotɨ uujoho romanoobo sahiijɨtɨro fiivuuhi, nooboro.
29 Jaanegui aamɨtɨmoro diibeditɨ sihɨgovɨ minifutuumo. Jaanoco ihaivojɨɨbo ro-
manooboco isisɨnoco agaajauboro ñɨhicugucuuhi.

Pablo Judiomɨ Fagomɨnaa Ɨmefeenevɨ Icaaubo.

30 Jaanoco sifucutɨ ihamocasimɨnaa aivojɨɨbo imuguuhi agaajanoco; mɨllɨtɨ Pablodit-
judiomɨ ihiimaahicanoco. Jaanegui sacerdotemɨ aivojɨtoco, famooro fagomɨnaaco icano
tajɨɨbaubo iigaivequi. Jaadɨ Pabloco ijɨgaiñohinoco isinaayuuboro satyuhi diito ɨmefeenevɨ.

23

1 Jaabo Pablo diito judiomɨ fagomɨnaaco aatyɨmeuboro nuuhi: Amɨɨhai tayoto, uujoho
imino icafihi imino tajeebɨɨco esɨcɨnɨmañovɨ sajeebɨɨ Moocaani ɨmefeenevɨ icahi jisumi-
hachuta, nooboro.

2 Jaanegui Anania onoobo sacerdotemɨ aivojɨɨbo tajɨɨbauhi Pablo cojɨri iicaaboco Pabloco
ihaamɨqui iijɨtɨ.
3 Jaarunaa Pablo iimusuhi: Moocaani ɨco aamɨji. Ɨɨjoho miyamɨnaa ɨmefeenevɨ imi-
ibobadɨ difiico omoonɨhicaaboco. ¿Jaabo nacu toono gɨcɨnɨhi Moocaani tajɨɨbafañodɨ
tahimitɨco daatyɨmequi? Jaamoro bu uco mahaamɨsuhi Moocaani tajɨɨba onootɨbadɨ,
nooboro.
4 Jaanegui saatoho nuuhi: ¿Tollɨ aivo ɨɨjoho neehi obocɨɨbo Moocaani sacerdotedɨtɨ?
noomoro.
5 Jaanegui Pablo nuuhi: Tayoto, uujoho gaajatɨhi diibo jahi obocɨno sacerdote iicanoco.
Mɨɨro Moocaani Caatɨnɨhaamefaño noono: Diicuumi aivojɨɨbotɨ imitɨno diimaajirahana,
noonoro, nooboro.
6 Jaabo Pablo, diito fagomɨnaatɨ saatoho saduceomɨ iicaumoco, bu saatoho fariseomɨ
iicaumoco icano agaajauboro sefano nuuhi: Tayoto, uujoho fariseomɨoobo guihirubimɨ
fariseomɨ iicaumaño. Jaaruubo uujoho uchuumuumo siino ubuheetejinoco miyaaveg-
uehi. Jaanegui fɨne uco mocoovahi toonoco uco midilluqui, nooboro.
7 Jaanoco uguubuumoro fariseomɨ, saduceomɨ iicamo jenaaucasiuhi sanoomɨro.
Jaamoro ijeevadɨ dugaavocasiumo ifariseomɨ isaduceomɨtɨ.
8 Mɨɨro saduceomɨ noonɨcɨhi uchuumucuumo buheetecuujitɨhi, bu Moocaani
toomomɨnaa chahahi, bu gaijamɨ chahahi, noonɨcɨhi. Jaanotɨ fariseomɨ fanoocoro
miyaavogonɨcɨhi.
9 Jaadɨ famooro sefano ocoovadiivuunobuunatɨ saatoho caatɨnɨmɨnaa gañɨɨvuuhi
fariseomɨjaagodɨ iicaumo. Jaamoro nuuhi: Jaanɨ imitɨno moonɨtɨhi. Jaabofañodɨ baacho
gaija iimaahi, Moocaani toomomɨnaafi baacho iimaahi. Jaanegui Moocaanimaryo
momoonɨcasidino, noomoro
10 sefano jenaaucasihicaumo. Jaaneri ihamocasimɨnaa aivojɨɨbo ñɨhicuguuhi Pabloco
fahɨgovatɨ agallicujirunotɨ. Jaaboro ihamocasimɨnaaco tajɨɨbaubo diitofeenetɨ Pabloco
ɨɨcɨmoro cɨvojafaño siino isatyequi.
11 Jaano sifucutɨ Pablojaa Aivojɨɨbo Jesu asaauboro nuuhi: Quehecuto Pablo. Uuditɨ jino
Jerusalefaño idiimaabadɨ tollɨro Roma cuumijaago diimaateji, nooboro.

Pabloco Igaicaauqui Afajɨɨnɨcasiuno.

12 Jaanaa sifucutɨ sanoodɨmo judiomɨ iimaacasiuhi Pabloco igaicaauqui. Jaamoro
imitɨno unuunofañodɨ nuumo: Mamachujitɨhi, mahadujitɨhi icano diiboco
magaicaautɨnohachuta, noomoro.
13 Jaamou tollɨ unuumo cuarentadɨmou tollɨ esamaaiumo.
14 Jaanobuunatɨ sacerdotemɨ aivojɨɨbojaago, judiomɨ quillahuto icamojaago ufuumoro
diitoco nuumo: Mɨɨhai munuucuuhi iimitɨnofañodɨ Pabloco magaicaautɨnohachuta ma-
machujitɨhi, noomoro.
15 Jaanegui amɨɨhai fagomɨnaama mofoomoro amocasimɨnaa aivojɨɨboco cɨvohogo midil-
luto diiboco isɨvaqui amɨɨhai ɨmefeenevɨ, siino imino diiboco midilluqui, noomoro. Jaabo
Pablo gasetɨɨbo ɨmegaro mɨɨhai mihimibaivucuuji diiboco magaicaauqui, noomoro.
16 Jaanoco Pablo nago achi uguubuuboro icɨvojafa fuubo Pabloco ijɨɨbeguequi.
17 Jaanegui Pablo saatohotɨ aivojɨtoco ocoovauboro nuuhi: Jaanɨco sɨcafefico masatyo
imiya aivojɨɨbojaago siinoco diiboco ijɨɨbeguequi, nooboro.
18 Jaanegui tosɨcafefico ihaivojɨɨbojaa asatyuuboro nuuhi: Pablo cɨvojafañotɨ uco galluhi
jaanɨ sɨcafefico dijaago sɨvaqui ɨcova siinoco ijɨɨbeguequi, nooboro.
19 Jaanegui ihaivojɨɨbo tosɨcafefico ihusetɨ agaayɨcɨuboro sihɨgovɨ diiboco asatyuuboro
dilluuhi: ¿Millɨ uco neejirahi? nooboro.
20 Jaanegui isɨcafefi nuuhi: Judiomɨ esamaaihi ɨco idilluqui cɨvohogo Pabloco satyequi
fagomɨnaa ɨmefeenevɨ. Jaamo jillɨ ɨco neeji: Siino mihimeguehi imino diiboco midillunoco,
noomoro.
21 Jaarumoco miyaaveguejirahana, sihidɨ cuarenta janaanɨcɨvɨ icamo teemeji
Pabloco. Jaamo imitɨno onoonofañodɨva machujitɨmo, adujitɨmo icano Pabloco
agaicaautɨnohachuta. Jaamo imibaicɨnɨcuumo ɨɨjohova: Jɨɨhɨ, Pabloco galluji, eneejinoco
otoomomo, nooboro.
22 Jaanegui ihaivojɨɨbo isɨcafefico ifitacuuboro nuuhi: Dɨɨbeguedino mɨɨhaiñoobaco jino
uco idɨɨbogonoco, nooboro.

Pabloco Galluumo Felix Onoobojaago.

23 Jaadɨ ihaivojɨɨbo coovauhi saatɨsi aivojɨtɨsico. Jaaboro diitɨsico nuuhi: Mihimibaivusu
doscientodɨmo amocasimɨnaa baadɨ efeejimoco, bu setentadɨmo jeejɨmɨri efeejimoco, bu
doscientodɨmo aamɨganoma efeejimoco icano Cesarea cuumivɨ tufucuro ifeequi, nooboro.

24 Jaamoma ihaivojɨibo galluhi Pabloco jeejɨri ifeequi. Imino Pablo tahɨ ihɨfetequi
aivojɨibo Felix onoobojaago.
25 Jaaboro diitoma galluubo aameque jillɨ onoohaameque:
26 Uujoho Claudio Lisio, imino iijɨco galluuhi ɨijoho idiimihusene aivojɨibo idiicaabo
Felixjaago.
27 Jaanɨ Pabloco judiomɨ ɨcɨvojanɨmoro diiboco gaicaaujirahi. Jaarunaa romanoobo
iicanoco uguubuuboro, soldaomɨma ofooboro diiboco taajasuhi judiomɨ usetɨ.
28 Jaadɨ diiboco judiomɨ fagomɨnaa ɨmegavɨ satyehinɨhi jinejeque diibeditɨ ihiimaanoco
gaajaqui.
29 Jaarunaa judiomɨ tajɨibajɨhallɨtɨ idilluhicaunoco agaajauboro mɨllɨ nuutɨhi: Toono-
hallɨtɨ magaicaaujirunoco, mɨcɨvojaanɨjirunoco icano uujoho atyɨmetɨhi.
30 Jaarunaa diiboco agaicaaujinoco uguubuuboro jino galluuhi dijaago. Tollɨro bu jito
diibeditɨ ihiimaahicamoco dijaa galluuhi tahɨ dihɨmefeenevɨ diibeditɨ ihiimaaqui. Tahɨ
imino diica, nooboro.
31 Jaanegui ihamocasimɨnaaco ihaivojɨibo unuubadɨ fucu satyumo Pabloco Antipatri
cuumivɨ.
32 Jaano sifucutɨ ihamocasimɨnaa baadɨ ufuumo uumiumo dojɨcuvɨro icɨvojajaago.
Jaanotɨ jeejɨmɨri ufuumo Pabloma fuuhi.
33 Jaamo Cesarea cuumivɨ ɨifutuudɨ aivojɨibo Felix onooboco acɨumo Pabloco
toohaamema.
34 Jaahaameque emeecɨuboro ihaivojɨibo dilluuhi Pabloco: ¿Cuucaoobo ɨijoho? nooboro.
Jaadɨ gaajaubo Cilicia jiinɨjeoobo iicanoco.
35 Jaanegui nuubo: Jisumi uco ɨdɨibogonoco guubunɨcɨtɨhi. Jaanotɨ jarihiica ɨiditɨ
ihiimaamo asaadɨ ɨijoho onoonoco bu guubunɨciji, nooboro Pabloco ficusuubo Herode
palaciojafaño, toomomɨnaa diiboco iteemequi.

24

Pablo Aivojɨibo Felix Ɨmefeenevɨ Iimaahi.

1 Jaadɨ sahuse fucuvabuunatɨ Anania onoobo sacerdotemɨ aivojɨibo ɨfutuuhi sanoodɨmo
quillahutoma Cesarea cuumivɨ. Jaamoma saafi iimaamɨnaafi Tertulo onoobo saauhi.
Jaamo agaseudɨ aivojɨibo ɨmefeenevɨ ujulleecamaaiumoro Pablohallɨvɨ imitɨno iimaaumo.
2 Jaanaa Pabloco agasesuudɨ Tertulo onoobo tɨcovauhi ihiimaaubo jillɨ nooboro:
Aivojɨibo Felixco, imino aivo ɨijoho aivojɨibo mɨihaico teemehi. Jaamaño aivo sajeebɨi
mihicahi imino mɨihaico atajɨibamaño.
3 Jaanoco fanooro aivo imino magaayɨcɨhi fahɨgova ɨijoho aivojɨibo Felix idiimihuseebe
idiicanoco.
4 Jaabo uuchuvotɨibo diicatɨqui imeguehi ajashuno ɨima ihiimaanoco.
5 Mɨihai jaanɨ Pabloco magaajacuhi gañuhusuno ɨsɨramaaihicanoco. Jaabo fahɨgovavɨ
judiomɨco dugaacusuuboro feehicahi, nazarenomɨ dugaavomɨnaa aivojɨibo iicamaño.
6 Jaamaño templojaco mɨhɨninɨjiruubo. Jaarunaa mɨihai diiboco magaayɨcɨuhi diiboco
midilluqui motajɨibajɨ onoobadɨ.
7 Jaarunaa amocasimɨnaa aivojɨibo Lisio onoobo asaauboro sefano dumɨtɨicɨuhi mɨihaitɨ.
8 Jaabo ihamocasimɨnaa aivojɨibo galluuhi, Pabloditɨ ihiimaamoco, dihɨmefeenevɨ di-
ibeditɨ ihiimaaqui. Jaabo eneecau ɨiro diiboco dillu. Jaabo ɨiro gaajahi mɨihai monoono
miyaano icanoco, nooboro.
9 Jaanoco paryɨ judiomɨ: Aivo miyaano, neehicauhi.
10 Jaanegui ihaivojɨibo Felix Pabloco tajɨibauhi ihiimaaqui.
Jaanegui Pablo nuuhi: Aivo imeguehi dihɨmefeenevɨ ihiimaanoco. Ɨco uujoho gaajahi
sɨicɨjetɨro jiicuumi aivojɨibo idiicanoco.
11 Jaabo eneecahicau bu ɨiro dilluubo gaaja uujoho Jerusalevɨ Moocaanico imequi
asaahinɨibo agasehinɨnotɨ fahuseecɨ motɨhaitɨ mifucucɨ ɨdɨino fucuvaro iicanoco.
12 Jaaruubo uujoho ejenaaubo templojafaño, sinagogajafaño, tuucuumifeenevɨ
buhɨgueeje icano ñaaɨsuuboro ofoonoco atyɨmetɨmo.
13 Jaamo jino uuditɨ iimaano miyaano icatɨno.
14 Jaanotɨ naha miyaano uujoho tadimɨhai Caani Moocaani iicaaboco jeecɨvehicahi
bohono jɨihai onoobadɨ. Jaanoco oono diito dugaacumɨnaa neehicahi. Jaarunaa jillɨ
uujoho Moocaani iimaamɨnaa aamenefaño, bu Moocaani tajɨibano aamenefaño iicanoco
miyaaveguehi.
15 Jaabo uujoho tollɨro Moocaanico miyaaveguehi diitobadɨro. Jaabo teemehi paryɨ
uchuumucumo iimifiimo, bu iimitɨfimo icano ubuheetejinoco.

16 Jaamañoo uujoho quehecuno tajeebiico ficuhicahi Moocaani imefeenevi, bu miyaminaa
imefeenevi icano imino icaqui.
17 Jaabo uujoho siicuumijeri igooboro efeehicadi taacuumijaago saahinihi judiomico
nihibamico aciqui, Moocaanidi jeecivoco ficuqui icano.
18 Jaanoco uujoho eheetavuubo templojafañoo icaunaaca judiomi Asia jiinijeti asaaumo
uco templojafañoo atyimeuhi tafiico iimibachuuboco. Jaaruubo miyaminaama sihidi
igaivuutihi, ñaaisuuboro icautihi icano.
19 ¿Jaamoo judiomi Asia jiinijeoto collihi saatihi jinoovi dihimefeenevi ihiimaavamo uuditi
imitino iicanoco eesicinihachiiji?
20 Jaanoti jito asaamoco dillu ¿Naa milli judiomi fagominaa imefeenevi iicahinisumi uco
gaajacihinimo imitino iicanoco?
21 Ivi idiinoro uujoho diito imefeenevi iicahinisumi sefano nuuhi: Uujoho uchuumucumo
ubuheetejinoco imiyaavogonoco fine magaajaqui uco midilluhi jaachiiji, ivi uujoho nuuhi
diito imefeenevi iicasumi, nooboro.
22 Jaanoco Felix uguubuuboro milli nuutiibo. Cristota imiyaavogonoco agaajauboro
nuubo: Jari amocasiminaa aivojiibo Lisio asaadi toonoti imino uujoho gaajaji, nooboro.
23 Jaaboro Felix saafi aivojiiboco galluuhi Pabloco palaciojafañoo ijiihacuqui. Jaaru-
ubo civojaminaafibadi icautihi. Jaabo toojafa icaunohachuta igataavominaa diiboco
meecitehicauhi diiboco siinoco ihaciqui.
24 Jaadi goovacutinoti Felix mogai judiomiogo Drusila onoogoma saauhi. Jaaboro
Pabloco cuuhuvauhi diibojaa asaaboro Jesucristoco mimiyaavogonoti diiboco
ijiibogonoco iguubuuqui.
25 Jaabo Pablo iticovono ifiiti, bu mofiicoro miguiinoninoti, bu ufucu Moocaani mohimiti
jaadufucu icajinoti icano Pablo ijiibuguunoti Felix ihigutuuboro nuuhi: Difo. Ufucu jei,
¿cusumihacho ico siino cuuhuvaji? nuubo.
26 Jaadi Felix esamaaihicauhi: Fine Pablo uco nihibamico acijiibo diiboco sinaayuqui,
nooboro Pabloco fiiva foova cuuhuvahicaubo diiboma ihiimaaqui.
27 Jaadi mificabaci afatyuudi Felixco bohobavaubo saafi aivojiibo Porcio Festo onoobo.
Jaanegui Felix judiomima imino iicaqui Pabloco civojafañoro ficuubo iinusutiiboro.

25

Festo Onoobo Imefeenevi Pablo Icauhi.

1 Jaabo Festo mifucuci, safucu idiino aivojiiboti icacuudi fuubo Cesareati Jerusalevi.
2 Jahigo sacerdotemi aivojito judiomi obocifimo iicamo, Pablohallivi imitino iimaaumo.
3 Jaamoro Festoco dillumo Pabloco Jerusalejaagovi ihicitequi, iifurumo Pabloco jiihaivi
igaicaausuqui.
4 Jaarunaa Festo iimusuhi: Pablo Cesareavi civojafañoo icahi. Tolliro uujoho goovano feeji
tahigo.
5 Jaanegui amiihai aivojito uuma Cesareavi feeji diibediti imitino iicahicanoco ihi-
imaaqui. Miyaano diibo imitino iicahicahachiiji, nooboro.
6 Jaabo Festo Jerusalevi fahuseeci fucuva ticovoviro fine icacuuhi. Jaadi siino Cesareavi
uumiubo. Jaano sifucuti ihaivoji icagahallivi acasiivuuboro Pabloco cuuhuvaubo.
7 Jaabo Pablo agaseudi, Jerusaleti asaaumo judiomi diibojaa igaivuhi. Jaamo iimaacasi-
uhi siibadijere aivo imitino Pablodiri. Jaarunoco inisuurunofañoo miyaano icautino.
8 Jaanegui Pablo ihallivi iimaauhi: Uujoho judiomiditi, templojaditi, bu romanomi
aivojiibo Cesarditi icano imitino iimaatatihi, nooboro.
9 Jaanegui Festo Pabloco dilluhi judiomima imino iicanoco iimuguuboro: ¿Naa
dimeguehi Jerusalevi ofoonoco ico uujoho tahi dilluqui? nooboro.
10 Jaanegui Pablo iimusuhi: Uujoho jinoovi aivojiibo Cesar onoobo tajiibamañeri icahi
imino uco idilluqui iiro imino gaajacuhi imitino judiomiti ihiimaatinoco.
11 Jaanoti miyaano imitino omoonihachiiji jaafa uco magaicaau. Jaanoti sicamañooco
ihiimaahicahachiiji diito usefañoo miihaiñooba uco acijitihi. Jaanegui imeguehi romanomi
aivojiibo Cesar onoobo uco idillunoco, nooboro.
12 Jaanegui toonobuunati Festo ifajiinimiminaama ihiimaauboro Pabloco nuuhi: Ico ro-
manomi aivojiibo imefeenevi idillunoco dimeguehi. Jaanegui romanomi aivojiibojaago
iijoho feeji, nooboro.

Pablo Aivojiibo Agripa Onoobo Imefeenevi Icauhi.

13 Jaanobuunati aivojiibo Agripa onoobo Berenice onoogoma iifutuhi Cesareavi Festoco
abaatuumisi.
14 Jaamisi tahi gueene fucuva icauhi. Jaabo Agripa onooboco Festo Pablodiri
ijiibuguuboro nuuhi: Jineeri icaabo saafi Felix civojafañoo ificuhiniibo.

15 Jaabohallɨvɨ sacerdotemɨ aivojɨto, quillahuto icamo dilluuhi diiboco imitɨno imoonɨqui
Jerusalevɨ uujoho iicahinɨsumi. Jaamo imuguuhi uujoho diiboco agaicaausujinoco.
16 Jaanegui uujoho nuuhi: Mɨɨhai romanomɨ mejeevamaaitɨhi tɨcovono miyamɨnaafico
magaicaaunoco. Itɨconɨ diiboco diibohallɨvɨ imitɨno ihiimaano ɨmefeene ifihallɨvɨ ihi-
imaaqui, mificuutɨnohachuta, nooboro.
17 Jaanegui diito jimañovɨ asaahinɨsumi uujoho gueenene icatɨɨbo sifucutɨ
tatyajɨɨbamañotɨ cuuhuvauhi diibo Pabloco.
18 Jaabeditɨ diito iimaauno aivo iimitɨnoco nuutɨhi uujoho esamaaiubadɨ icautɨno.
19 Ɨdiinocoro diibeditɨ neehicaumo jillɨ diito iimaa iijɨtɨro, bu tollɨro Jesu uchuumuuboco
Pablo buheebe eneehicaunotɨro icano.
20 Jaanoco, uujoho millɨ fɨne moonɨji, onoomaño Pabloco dilluhi: ¿Naa Jerusalevɨ di-
imeguehi ofoonoco, tahɨ ɨco idilluqui? nooboro.
21 Jaarunaa Pablo imuguuhi aivojɨɨbo Cesar Augusto onoobo diiboco idillunoco. Jaanegui
uujoho diiboco cɨvojafañoro ficuuhi. ¿Cusumihacho diibo Cesar Augustojaago galluuqui?
nooboro.
22 Jaanegui Agripa onoobo Festoco nuuhi: Uujoho tollɨro diiboco uguubuunɨcɨnoco
imeguehi, nooboro.
Jaanegui Festo ihiimusuuboro nuuhi: Cɨvohogo diiboco jei guubuunɨcɨ, nooboro.
23 Jaano sifucutɨ Agripa, Berenice icamɨsi atajɨɨbafimañovɨ aivo sihidɨ jeevano ɨɨfutumɨsi
miyamɨnaa diitɨsico iimuunofeenedɨ. Jaamɨsima saaumo amocasimɨnaa aivojɨto, bu tuu-
cuumio bocɨfimo icano. Jaanobuunatɨ Festo Pabloco cuuhuvauhi.
24 Jaaboro Festo nuuhi: Aivojɨɨbo Agripa, famooro jino mɨɨhaima mihicamo, memeecɨ
jaanɨco. Jaanɨditɨ sihidɨ judiomɨ Jerusalevɨ, bu Cesareavɨ icano uuma iimaahinɨhi. Jaafa
guijeveebe, sefano noomoro.
25 Jaarunaa uudi jinejebaco imitɨno moonɨhicatɨɨbo. ¿Millɨtɨ bu jaaboco magaicaaujirahi?
Jaabo inoro imeguehinɨɨbo aivojɨɨbo Augusto diiboco idillunoco. Jaanegui diiboco diibo-
jaago galluuji.
26 Jaarunaa chahano diibo aivojɨɨbojaago acaatɨnɨjiruno diibohallɨvɨ. Jaanegui
tahaivojɨɨbo, Agripa, dihɨmefeenevɨ diiboco sɨvahi. Jaabo ɨɨjoho diiboco idilluudɨ fɨne
diibohallɨvɨ iicanoco caatɨnɨji.
27 Mɨɨro uudi imitɨno cɨvojamɨnaafico agalluuno aivojɨɨbojaago millɨ diibeditɨ icanoco
jɨɨbogotɨɨbo, nooboro.

26

Pablo Aivojɨɨbo Agripa Ɨmefeenevɨ Iimaauhi.

1 Jaanegui Agripa Pabloco nuuhi: Ɨɨro diimaa, nooboro.
Jaanegui Pablo ihuseque agañɨɨyɨcɨuboro tɨcovauhi jillɨ iimaaubo:
2 Aivojɨɨbo Agripa aivo imo imo icahi dihɨmefeenevɨ tafihallɨvɨ ihiimaaboro jɨɨbeguequi
famooro judiomɨ uuditɨ ihiimaahicanoco.
3 Fanoocoro ɨɨjoho imino gaajahi paryɨ judiomɨ jeevamaajeque, tollɨro fanooro mihi-
imaanɨcɨnoco icano. Jaanegui ɨco dilluhi uco guubunɨcɨqui sɨɨcuno.
4 Mɨɨro famooro judiomɨ uco seemenetɨro gaajauhi. Itɨconɨ taacuumivɨ iicahicaunoco, bu
Jerusalevɨ iicahicaunoco icano.
5 Jaanoco bu diito gaajahi jaafa jaanoco iimogohachiijɨ ɨmɨɨdɨusumi fariseobadɨ
iicaunoco jɨɨbogomo. Jaamo mɨɨhai fariseomɨ mihicamo Moocaanico saatoho janaanɨcɨ
aivo imino mejeecɨvonɨcɨhi.
6 Jaanegui uujoho miyaaveguehi Moocaani uchuumucumoco siino ubuheetesujinoco.
Mohɨmegaotoco Moocaani unuubadɨ. Jinohallɨtɨ jino uco sɨvamo ihaamɨqui.
7 Jaamaño mɨɨro Israel cuumino fahuseecɨ motɨhaitɨ miicuumiicɨ icano iicamo. Toono
imiyaavejinoco otoomomo Moocaanico jeecɨvehicahi cuujehachuta, fucuhachuta icano.
Jaanoco uujoho imiyaavogonohallɨtɨ uuditɨ judiomɨ jisumi imitɨno iimaahi.
8 Ɨɨjoho aivojɨɨbo Agripa, ¿nacu amɨɨhai judiomɨ mimiyaavogotɨhi Moocaani uchuumucu-
moco ubuheetesujinoco?

Pablo Cristotaco Ɨdaasuno Omoonɨhicaunoco Jɨɨbuguhi.

9 Mɨɨro uujoho itɨconɨ imino moonɨhi nooboro Jesu Nazareoobo momohallɨtɨ sihidɨ
imitɨno miyamɨnaaco moonɨhicauhi.
10 Jillɨ uujoho moonɨhicauhi Jerusalevɨ, sacerdotemɨ aivojɨto iijɨtɨ cɨvojafaño ficuhicauhi
sihidɨ Cristoco imiyaavogomoco. Jaamoco agaicaaumofañodɨ uujoho icahicauhi.
11 Jaaboro Cristotaco sihidɨ aamɨhicauhi paryɨ sinagogajanofaño, imiyaavogoco
jeevesusuqui, nooboro. Bu uujoho aivo sihidɨ ɨsɨfiiratooboro diitoco bucasihicauhi
fahɨgova jiinɨjenedɨ.

Pablo Siino Jiibeguehi Cristoco Agaayicinoco.
(Hch 9.1-19; 22.6-16)

12 Jaabo tooneguiiharo fuuhi Damascavi sacerdotemi aivojito iijico uco aaciumoro agalluuneguiiha.
13 Jaabo aivojiibo Agripa, uujoho jiihairi fuunaaca gadiciiba niquejefañoti uco sefano achiciuno sano uuma ufuumoma, nihiba aachicino janaanici icano sefano namecuno.
14 Jaaneri famooro baavi mahaifuuhi. Jaanobuunati niquejefañoti guubuuhi uco hebreo iijiri unuunoco: Saulo, Saulo, ¿colliihi uco bucasihi? Iiro difiico daivuvusuhi oono Buey ihabajaabo iimogobadi iicanoco imogotiiboro iinoro fegai nijequeque itivadiivooboro iicaniicibadi, unuunoco.
15 Jaanegui uujoho nuuhi: ¿Miijoho iijoho, aivojiibo? nooboro. Jaanegui Aivojiibo uco nuuhi: Uujoho Jesu. Jaaboco iijoho uco bucasihi.
16 Jisumiro gañiivo. Toonegui iivi uujoho buhugaavehi uco deecivequi fanoocoro uuditi adaatyimecunoco, tolliro adaatyimejinoco icano diibeguequi.
17 Jaabo ico uujoho taajasuji judiomi useti, bu judiomi iicatimo useti icano. Jaamojaago ico galluhi jisumi diito aalliinoco faayicisuqui.
18 Jaamo imitino icacutimo iicaqui civonoguiinodi igotimo seseehi iicacuuqui Satanasco ejeevesumoro Moocaanima iicaqui. Jaamo uco imiyaavogomoro agaayicimo imitico buusuji Moocaani iciumofeenevi iicaqui, nooboro.

Pablo Gaijafaño Unuunoco Miyaavuguuhi.

19 Jaanegui, aivojiibo Agripa, uujoho niquejeti gaijafaño aatyimeunoco miyaavuguuhi.
20 Jaaboro jiibeguehicauhi iticoni Damasca cuumivi. Jaadi jiibeguehicauhi Jerusale cuumivi, bu fahigova Judea jiinijevi icano, bu tolliro judiomi iicatimoco icano. Jaamo famoocoro jiibeguehicauhi iimitico ejeevesumoro Moocaanijaagoviro iicaqui. Jaamoro imino iicanoco toonofañodi ihifusuqui.
21 Jinohalliti judiomi uco templojafaño agaayiciumoro gaicaaujirahi.
22 Jaarunaa Moocaani uco aamusuneri jisu imino jiibeguehi paryi miyaminaaco obocifitimoco, obocifimoco icano. Jaanoco tolliro fahiijivaro jiibeguehicahi siibadi jiibogotiibo Moocaani iimaaminaa, bu Moise icamo jilli iicajino unuubadi.
23 Cristoditi nuumo Cristo asaadi idaasuno icajiibo. Jaadi chuumucuruubo buheetejiibo, uchuumucumo ubuheetejinoco iticoniibo. Jaanoco jilli jiibuguubo mataajajinoco judiomidi, bu tolliro judiomi iicatimedi icano, nooboro.

Pablo Imuguuhi Agripa Onoobo Cristoco Agaayicinoco.

24 Jilli Pablo unuunegui Festo sefano nuuhi: Pablo fine iijoho jilli deegavehi. Toono sihidi agaajano ico jeegavusuhi, nooboro.
25 Jaanegui Pablo nuuhi: Idiimihuseebe Festo, uujoho jeegavotihi. Imino eesamaaiboro miyaanoco neehi.
26 Jaani jino aivojiibo Agripa iicaabo toonoco imino gaajahi. Jaanegui jino diibo imefeenevi ñihicugotiiboro iimaahi. Jaanoco diibo tolliro gaajahi fanooro toovono iicatinoco.
27 Jaanegui aivojiibo Agripa ico dilluuhi: ¿Naa Moocaani iimaaminaa unuunoco miyaaveguehi? Fine miyaaveguehi, nuubo.
28 Jaanegui Agripa Pabloco nuuhi: ¿Milli nacu ajashuno idiimaaneri uco fine miyaavugusuji? nooboro.
29 Jaanegui Pablo nuuhi: Uujoho Moocaanico dilluhi, sihidi ihiimaaneri, ajashuno ihiimaaneri icano mimiyaaveguequi. Jaabo iiro icatino, paryi jaachiiji jino uco uguubuunicimo, bu tolliro uubadi iicaqui. Jaarumo jilli uubadi jigaiñehiri sisicinitimo iicaqui, nooboro.
30 Jilli Pablo unuunobuunati aivojiibo Agripa, bu aivojiibo Festo, bu Berenice, bu famooro toono iicaumo icano agañiivuumoro
31 fuumo sihigovi. Jaamoro toonoti sanoomiro ihiimaacasimoro noocasihicaumo: Jaani imitino moonihicatiibo. ¿Milliti bu jaaboco magaicaaujirahi? ¿Milliti bu micivojanijirahi? noomoro.
32 Jaanegui Agripa nuuhi Festoco: Fine misinaayujirahi jaanico inoro romano aivojiibo Cesar uco idillunoco imeguehi, inuutiruva, nooboro.

27

Pabloco Galluumo Roma Cuumijaago.

1 Jaadi miihaico Italia jiinijevi igalluuqui aciumo Pablo saatoho civojaminaa iicamoco saafi aivojiibo Julio onooboco. Jaabou Julio ijeevadio amocasiminaa Augusto onoomo amocasiminaa aivojiibo iicaubo.

2 Jaamo Adramitio cuumi meenegari mufuuhi, Asia cuuminoco muuaijiniri
iicamicujeque emeecituugari. Tolliro Aristacu onoobo Tesalonica cuumioobo, Macedonia
jiinijeoobo miihaima fuuhi.
3 Jaano seseevedi Sidon onoomicuvi mihifutuhi. Jaamañovi Julio Pabloco imino
omooniuboro galluuhi inahaboniminaaco imeecitequi diiboco sinehejeti ihaciqui.
4 Jaadi tomicuti mufuumo Chipre onoochugaico mafatyuhi monaninaagueneri
iicachugaico sihidi guibuhuba miihaico sihigoviro asatyuneri.
5 Jaadi Cilicia jiinijeque, bu Panfilia jiinijeque icano mafatyumoro mihifutuuhi Mira
unuucuumivi, Licia jiinijevi.
6 Jahigo amocasiminaa aivojiibo Alejandria meenegaco atyimeuhi Italia jiinijevi ufuu-
gaco. Jaaboro miihaico togafaño jicafutusuubo mefeequi.
7 Jaadi guiraafucuva mihiguunobuunati sihidi jeevanoti mihifutuuhi Gnido cuumi
onegueehivi. Jaanaa guibuhuba sihidi iicaunegui sihigodi mufuumo Salmon onoocuumi
onegueehidi, Creta onoochugaihallidi mafatyuhi.
8 Jaarunaa sihidi jeevaneri mufuumo mihifutuuhi Imimicu onoomicuvi Lasea cuumi
fiitino.
9 Jaamo gueenene tahi mihicaumaño ñihicucuuno muuairi mufuujino jiinija
guibuhubama iicacuujino ifiiticuumaño. Jaanegui Pablo diitoco afajiiniuboro nuuhi:
10 Amiihaico gaifiimico neehi: Ñihicuno aivo sihidi jeevaneri mefeeji. Jaaneri
meenega ifiimaaveneri sihidi sineheje gañiicafeteji, jaabadiro saatoho miyaminaa ifiino
gañiicafeteji icano, nooboro.
11 Jaarunoco Pabloco ihamocasiminaa aivojiibo miyaavugutihi. Jaaboro imeenega
abajaabo, toga ticuvusuminaafi icano unuunocoro miyaavuguuhi.
12 Jaanaa guiraamo nuuhi: Imitatimicu jiinijadiihivi. Jaanegui masiigo mufuucuqui
jinooti Creta jiinijevi Fenice micuvi mihifetequi, noomoro. Tomañoti noreste, sureste
icahigo iifuvusuhicauneguiiha, tomicuvi jiinijaco mafatyequi.

Sihidi Guibuhuba Muuaifeenevi.

13 Jaadi guibuhuba siicuiba surjaagoti iguibunegui: Imino fine mefeeji, noomoro mufu-
uhi Creta chugai fiitinodi.
14 Jaanobuunati gueenejisunoti momeenegahallivi sefano guibuhuba saauhi, aivo ese-
fano guibuhuba Noreste onooguibuhuba.
15 Jaano sefano guibuhuba miihaico agaayicinoro iigusuutinegui mejeevesucuuhi.
Jaaneri miihaico iguibuhuba sihigoviro satyucuuhi.
16 Jaamo mafatyuhi ajashuchugai Clauda onoochugai bujinaagodi iguibuhuba sefano
achahauhigodi. Jaamoro sihidi jeevanoti imiidi meenegaco imino mudujeniuhi iguiraagati.
17 Jaadi ihajashugaco caamo iguiraagajinibaavi duujeniumo. Jaamoro iguiraagaco
sisiumo gaibaineri ifaaga agallivujiruneguiiha. Jaamoro muuaifaño jiinigaibaaho Sirte
onoobaahohallivi ifiigatyujirunoco iñihicugumoro imeenega gaachehuco niitusuumo
guibuhuba sihigoviro diitoco isatyequi.
18 Jaano sifucuti guibuhuba icauhiica sefano. Jaanegui imeenegafañoonoco gaifificiumo
muuaifaño.
19 Jaano sifucuti bu famooro siino magaifificiuhi togaonehejeque muuaifaño.
20 Jaamo fiiva fucuva mahatyimehicautihi nihibaco meeciri icanoco sihidi guibuhuba
iicaumaño. Jaamoro: Mataajajitihi fine, munuuhi.
21 Jaamo gueenene amachucutinegui Pablo diitofeenevi ujulleeveuboro nuuhi: Imino
uujoho eneehininiroco muguubuhiniruva Creta chugaivi masaajitirahi. Jaarunaa masaa-
maño idaasuno mihicahi monehejeque magaifificihi.
22 Jaarunaa ñihicugotimo quehecuno mihica. Saatohobati miguijevejitihi idigaaro
meenega fiimaveji.
23 Jaanoco uujoho gaajacihi Moocaanico ejeecivehicaabofañodi uujoho icamaño. Jaabo
itoomominaafico tajaago agalluubo fucu uco neehi:
24 Pablo diguetejirahana, romano aivojiibo imefeenevi dihifeteji. Tolliro difañodi iiri
Moocaani taajasuji famooro iima meenegafaño iicamoco, nooboro.
25 Jaanegui quehecuno mihica ñihicugotimo. Uco Moocaani itoomominaafifañodi
onoobadi iicajinoco miyaaveguehi.
26 Jaarunaa miihaico sachugaivi gañiijino guibuhuba, nooboro.
27 Jaadi mijaguisicihachuta mihigucuudi Adria muuaivi mihifutuuhi. Jaamañovi sihigovi
agañiino, sihigovi agañiino fuuhi. Jaanaa toga dudicamaajeminaa fucufeenevi gaajacuuhi
jiinijeti ifiitivuunoco.

28 Jaamoro uuvumo imuuai faicuvaco. Jaarunaa treinta y seis metrohachuta inifaihu
faicuva icauhi. Jaano janaanici siino uuvumo. Jaarunaa veintisiete metrohachuta inifaihu
faicuva icauhi.
29 Jaanegui guiisihallivi imeenegaco agañiijirunoco iiguiumoro igueenemehejedino
obocinoonoco toga dojicuogati udujeniumoro imuuaifaño gañiiumo sihi footiga iicaqui.
Jaamoro tuumuumo iseseevequi.
30 Jaamoro toga dudicamaajeminaa togati itaajaqui mooniuhi ihajashugaco togati
imuuaifaño iiniitusuumoro isivi ifeequi. Jaamoro ibocisutaco niitusumobadi nijequeogati
mooniumo abañisumo.
31 Jaanegui Pablo ihamocasiminaa aivojiiboco nuuhi: Diito meenegati ofoohachiiji
amiihai mataajajitihi, nooboro.
32 Jaanegui ihamocasiminaa ihajashuga sisitaaco iquitiumoro togaco muuaifaño
gañiiuhi.
33 Jaadi Pablo cuujetavi diitoco nuuhi: Aivo gueenene mijaguisici micigacutihi, bu
mamachucutihi icano.
34 Jaanegui amiihaico neehi: Mamachuqui. Jaamo mamachumoro mataajahi. Miiro
saatohoba milli icacujitihi, nooboro
35 Pablo maahuco agaayiciuboro Moocaanima iimaauhi diito imefeenevi. Jaadi toonoco
iquisicuuboro machuubo,
36 bu tolliro famooro amachumoro imo imo minifutuuhi.
37 Jaamo miihai meenegafaño mihicauhi doscientas setenta y seisdimo miyaminaa.
38 Jaadi machuta iicaunoco muuaifaño gañiiumo imeenega ijadijetequi.

Meenega Niituhi Muuaifaño.

39 Jaanaa eseseeveudi toga dudicamaajeminaa gaajautimo comañoo jiinijerihacho mihi-
caunoco. Jaadi ifadicaico atyimeumo. Jaamañovi jiinigaibaaho icauhi. Jaanegui: Tomaño
macañaveji, nuumo.
40 Jaadi imeenega duujeneque quitiumo. Jaaneri ibocisutano muuaifañoro
fitanamaaiuhi. Jaasumiro sinaayumo ibuhuduganoco imeenegaco iticivusuqui.
Jaamoro imegaogaachehuco guibuhuba naagonovi miniiyuumo. Jaaneri fiitivuga
jiinigaibaahojaagovi.
41 Jaadi iifutumo samaño fahigovaciti sefano cucuumañovi. Jaaneri jiinigaibaahohallivi
nijequeoga fiigatyuhi cuhufono. Jaaneri dojicuoga gatahunamaaiuhi sefano tyuucai
icauneri.
42 Jaanegui ihamocasiminaa gaisiraiciujirahi icivojaminaaco isimoro ataajaujirunegui-
iha.
43 Jaarunaa diito aivojiibo Pabloco itaajasuqui milli mooniisuutihi. Jaaboro iisico agaa-
jamoco iticoni tajiibaubo muuaifaño acasiniivomoro ijiinija iisiqui.
44 Jaadi saatoho agaajatimoco tajiibaubo cubujeneri, bu imeenega udujavanamaaiubu-
jeneri ifeequi. Jaaneri famooro ataajaumoro jiinijevi iifutumo.

28

Pablo Malta Onoochugaivi Icauhi.

1 Jaamo famooro mataajacuudi tuchugai Malta onoochugai iicanoco magaajaciuhi.
2 Jaamo toojiinijeoto imino miihaico gaayiciuhi. Jaamoro sihidi niija siicura icaneri
mihicahicauneguiiha ciijigaico miihaidi ebasumo. Jaamoro miihaico famoocoro feemesu-
umo.
3 Jaanaa Pablo iciuhi cuuhafene ifiigañoco. Jaaboro ciijigaifaño cabicuubo. Jaanaaca
toono aiguucuri toonoti jiinimo iinuuhi. Jaaboro Pabloco ihuseti eheedumañoviro
gueenene feetuciniubo.
4 Jaanoco tuchugai miyaminaa atyimeuhi ijiinimo Pablo useti efeetuciniunoco. Jaamoro
ihiimaacasiumoro nuumo: Miyaano jahi jaani gaicaauminaafi. Jaamaño muuaifaño
ifiimaavonoti ataajacuruuboco Moocaani imucugai icasujitihi, noomoro.
5 Jaaboco Pablo ciijigaifaño ijiinimoco efeefaiquiyuuboro milli icautihi.
6 Jaarunaa famooro esiciniumo: Fine ujuurineri cheemejiibo, noomoro. Jaarumo
gueenene ihesicinicuuruhi milli iicacutinegui boobaniumo ihesamaajeque. Jaamoro
Pabloti nuumo: Fine diibo saafi dios, noomoro.
7 Jaano fiitino tuchugai aivojiibo Publio onoobo faguino icauhi. Jaabo miihaico imino
gaayiciuhi mifucuci, safucu icano ticovovi imino miihaico ficuubo.
8 Jaabo Publio caani iguihuvaubo icigaiijefaño icauhi. Jaabo sihidi guihuvari, fatiiciri
icano icauhi. Jaanegui Pablo diiboco meecituuhi. Jaaboro Moocaanima ihiimaauboro
diibohallivi ihuseque ficuubo. Jaaneri tusumiro buheeteubo.

9 Jaanobuunati tolliro tuchugairi iicaumo iguihuvamo Pablojaago saauhi diitoco ibuheesuqui.
10 Jaamoco ubuheesuunoma iicaumo miihaico imino jeecivuuhi. Jaadi bohoga meenegafaño mijicafutuudi aciumo miihaico sihidi duvirucuco.

Pablo Ifetehi Roma Cuumivi.
11 Jaanobuunati minihibaci, sanihiba icanoti tuchugaiti meenegari mufuuhi jiinijaco tuchugaivi afatyugari. Jaagau Alejandria jiinije meenega. Jaagahallivi eetavociniumo jihovo diosmi Casto onoobo, Polu onoobo icamisi ijimi.
12 Jaagari mufuumo mihifutuuhi Siracusa onoomicuvi. Jaamañovi mifucuci, safucu idiino mihicauhi.
13 Toonoti mufuuhi Italiajini fiitino. Jaadi mihifutuhi Regio cuumivi. Jaano sifucuti guibuhuba saauhi surjaagoti. Jaano sifucuti mihifutuhi Puteoli cuumivi.
14 Jaamañovi mahatyimeuhi Cristotaco. Jaamo miihaico gaijiuhi diitoma mihicaqui sajaguisi ticovovi. Jaadi mufuuhi Roma cuumivi.
15 Jaanoco Romari iicaumo Cristota gaajacuuhi miihai tahi mufuunoco. Jaamoro saaumo miihaico otoomovaumo. Jaamovi macabivuuhi jiihaivi, Apio naajehasi Tres Tabernas onoomañovi. Jaamoco Pablo aatyimeuboro Moocaanico imuuhi. Jaaboro quehecutuubo.
16 Jaadi Romavi mihifutuudi ihamocasiminaa aivojiibo icivojaminaaco aciuhi Roma civojaminaa toomominaa aivojiiboco. Jaanoti Pabloco ijeevadi ficuumo saafi amocasiminaafima diiboco iteemequi.

Pablo Romavi Ijiibogono.
17 Jaabo Pablo mifucuci, safucu idiino iicauno nijequeti cuuhuvaubo Romari iicaumo judiomi aivojitoco. Jaamo igaivuumoco Pablo nuuhi: Tañahabomi, uujoho judiomiditi milli iimaatihi, tolliro motadimi jeevamaajediti milli iimaatirahi icano. Jaarunaaca Jerusalevi uco romano civojafaño ficuumo.
18 Jaadi uco idilluumo uuvi imitico atyimeutihi: Jaamoro ¿milliti bu magaicaaujirahi? onoomoro uco sinaayujiruumo.
19 Jaarunaa judiomi sihidi uuditi imitino ihiimaauneguiiha uujoho imuguuhi Roma aivojiibo uco idillunoco. Jaaruubo uujoho taacuumiminaahallivi, ¿milli nootihi?
20 Jaanegui amiihaico cuuhuvahi amiihaico aatyimeebere iimaaqui. Jaano israelmi imiyaavogobadi uujoho imiyaavogomaño uco jino mahatyimehi jigaiñeri sisiciniiboco, nooboro.
21 Jaanegui nuumo: Miihai aamebaco magaayicitihi Judea jiinijeti iiditi iimaanoco. Tolliro saatohoba monahabomi judiomi tahigoti agaserumo imitino idiicanoco miihaico jiibogotihi.
22 Jaanegui mihimeguehi iijoho edeesamaaiñoco magaajanoco. Toono bohono iijiti fahigovavi imitino ihiimaahicanoti muguubuhicanoti, noomoro.
23 Jaanegui safucuco uuvumo. Jaafucu sihidi miyaminaa gaseuhi Pablo iicaujafaño. Jaamoco fucurotiro Moocaani aivoji iijiti ijiibogoobo suufeniuhi iijicuuvi. Jaabo Moise tajiibafañodi, bu Moocaani iimaaminaa aamenefañodi Jesuditi jiibeguehicaubo diitoco imiyaavugusuqui.
24 Jaanoco saatoho miyaavuguhi, jaarunaa saatoho miyaavugutihi icano.
25 Jaamaño sabadiro ihesamaaje iicautimaño Pabloditi fuumo. Jaanegui diitoco Pablo nuuhi: Imino jahi motadimico Moocaani Gaija nuuhi ihiimaaminaafi Isaiafeenedi. Jilli nooboro:
26 Foobo tomiyaminaaco dinoo: Amiihai fine muguubuji. Jaarunoco magaajajitihi. Fine bu mahatyimeji. Jaarunoco mehesicinijitihi.
27 Amiihai jeebii cuhufono iminifotomaño, imitino muguubumo. Amiihai aalliino mihicicinihi. Jaaneri amiihai aalliineri aatyimetimo mihicaji. Bu amiihai nohojiri guubutimo mihicaqui. Bu jaamo amiihai jeebiiri gaajatimo mihicaqui. Jaamo tajaago masaamoco uujoho ubuheesujiruneguiiha, nooboro. nuubo.
28 Jaanegui amiihai magaaja, jisumitiro Moocaani taajasu jiibogoco judiomi iicatimediro iicacuujinoco. Jaanoco diito imino guubuji, nooboro.
29 Jilli Pablo unuunoco uguubumoro toonoti fuumo sanoomiro jenaaucasimoro.*
30 Jaanobuuna Pablo icauhi mificabaci ticovovi sita iijaco iicanohachuta jaaduuboro. Jahi diiboco imeecitomoco imino gaayicihicaubo toojafaño.
31 Jaaboro ñihicugotiibo jiibeguehicaubo Moocaani aivoji iijico. Tolliro Aivojiibo Jesucristoditi jiibeguehicaubo. Jaaruuboco miihaiñooba Pabloco milli neehicautihi.

---

* **28:29** Sahaamefaño toversiculoco ficuutimo.

ROMANOS

Pablo Romanomɨdi Acaatɨnɨuhaame.

Pablo Caatɨnɨuhi Romari Iicaja.

Moocaani Iijamɨnaadi.

1 Uujoho Pablo Jesucristo jeecɨvomɨnaafi, Moocaani uco ucuuhuvaubo diibo minɨsumɨnaafitɨ icaqui, Moocaani iijɨco jɨɨbeguequi uco ɨɨcɨubo.
2 Jibogoco Moocaani sɨɨcɨjetɨro ihiimaamɨnaafeenedɨ Caatɨnɨhaamefaño unuucuuno.
3 Moocaani Achi Aivojɨɨbo Jesucristoditɨ ihiimaano jɨɨbogo diibo miyamɨnaa ifiitɨ iicausumi ɨjɨɨbogono, Jesucristou aivojɨɨbo David iyaachimɨhaioobotɨ icaubo.
4 Jaarunaa iimino Gaija imityari jafenɨuhi, diibo Moocaani Achi iicanoco. Jaamaño iguijevemefeenetɨ ubuheeteubo.
5 Jesucristofañodɨ Moocaani mɨɨhaico iminoco acɨhi diibo momofañodɨ mɨɨhaico igalluqui, jaamofeenedɨ fahɨgova jiinɨjemɨnaa uguubumoro imiyaavogomo iicaqui.
6 Jaamofeeneri tollɨro amɨɨhai mihicahi Jesucristota miicaqui Moocaani amɨɨhaico ucuuhuvamo.
7 Jino aameque amɨɨhaidi caatɨnɨhi paryɨ Roma cuumiri mihicamedi. Jaamoco Moocaani agaijɨɨboro ucuuhuvamo iimino ifiima diibedi iicaqui. Moocaani, bu Mohaivojɨɨbo Jesucristo iicamɨsi imihuse, sajeebɨɨ icanoma mihica.

Pablo Roma Jiinɨjemɨnaaco Abaatonoco Imeguehi.

8 Ɨmegavɨro tɨconɨji Jesucristofeenedɨ paryɨ amɨɨhaihallɨvɨ Moocaanico iimehicanoco aacɨɨbo amɨɨhai miyaavogotɨ fahɨgova jiinɨjemɨnaa ijɨɨbogocasimaño.
9 Moocaani uujoho diiboco tajeebɨɨmaryo ejeecɨvehicaabo Illi jɨɨbogoco jɨɨbogooboro iicahicaabo gaajahi diiboma ihiimaahicasumi amɨɨhaiditɨ esafetehicanoco.
10 Moocaanico dilluhicahi diibo imogohachiijɨ mɨllɨtɨhacho tahɨ jisumi amɨɨhaico baateji.
11 Imeguehi amɨɨhaico aatyɨmeebere amɨɨhai jeebɨɨnoco Moocaani Gaijari sefatusuqui. Jaamo janaanɨcɨ sefano mihicahi.
12 Tollɨ imeguehi uujoho fahɨgovavɨ mahamusucasinoco jino momiyaavogofañodɨ mihicamo.
13 Tañahabomɨ, imeguehi amɨɨhaico fahiijɨvaro abaateguehicanoco magaajanoco. Jaarunofaño fanoova uco tɨhɨɨtusuhicahi. Imeguehicahi ofoonoco amɨɨhaifeenedɨ saatohoco miyaavugusuqui fahɨgova jiinɨjevɨ omoonɨhicabadɨ moonɨqui.
14 Uco Moocaani tajɨɨbahi famoovahallɨvɨro jɨɨbogooboro feequi añɨmɨnaa iijɨco agaajamoco, bu agaajatɨmoco icano. Tollɨro bu fanoovaaco agaajamoco, agaajatɨmoco icano jɨɨbogooboro feequi.
15 Jaamaño uujoho imeguehi taajasubogoco amɨɨhaico ɨjɨɨbogonoco paryɨɨcɨno amɨɨhai Romari mihicamoco.

Jesucristo Jɨɨbogo Mitya.

16 Uujoho nucufevetɨhi Jesucristo jɨɨbogo iiminotɨ Moocaani mitya iicamaño paryɨɨcɨno toonoco imiyaavogomoco ataajasuno iicamaño itɨconɨ judiomɨco, bu tollɨro judiomɨ iicatɨmoco icano.
17 Jibogo mɨɨhaico jɨɨbeguehi Moocaani mɨɨhaico gaayɨcɨhi momiyaavogotɨ, Caatɨnɨhaamefaño onoobadɨ: Jaamaño Moocaani agaayɨcɨɨbo imiyaavogofeenedɨ icaji.
18 Jaamaño Moocaani sɨfiira paryɨ iimitɨmo miyamɨnaahallɨvɨ ñɨhicuno niquejefañotɨ saahi. Jaamaño diito iimitɨ diitoco miyaanoco gaajasutɨhi.
19 Iimuguruva imino gaajajirumo Moocaanitɨ magaajajirunoco. Jaanoco diiboro ɨɨfusucuhi,
20 Moocaanitɨ aatyɨmeratɨno gaajacafetejirahi diibo fanoovaaco eheetavuunofeenedɨ. Foovono mahatyɨmejirahi jiinɨjeque ifiivusuusumitɨ, diibo Moocaani imityaabo fahiijɨvaro iicanoco. Jaamaño diito siinohallɨvɨ agatyavequimaajirunoma chahahi.
21 Jillɨ Moocaanico gaajacurumo imino diiboco jeecɨvotɨhi bu tollɨro diiboco imotɨmo. Jillɨro ajaaducafototɨno esamaajeneriro ijeebɨɨno mɨtahi. Jaamaño iguubutɨjeebɨɨ diitoco cɨvono minifetehi.
22 Magaajahi, unuurumo gaajatɨhi.

23 Jillɨro Moocaani sihidɨ ejeevaabo ufucuro ifinɨjitɨɨboco ejeecɨvotɨmoro cafaryuhacumo,
miyamɨnaafi ifinɨfiibo ɨjɨmɨriro, bu tollɨro joomɨ ɨjɨmɨri, jiinimomɨ ɨjɨmɨri, paryɨɨcɨno
faaboho asimɨ* ɨjɨmɨri icano.
24 Jillɨtɨ Moocaani diitoco iimitɨ iimogovɨro jeevesuhi toonocoro imegueneguiiha. Jaa-
maño nucufesunoonoco fahɨgova moonɨmo.
25 Moocaani miya iijɨco iimiyaavogotɨmoro sɨcamañehejequere miyaavogomo. Jaamoro
Moocaani ifiivusuunocoro ejeecɨvomoro imehicamo, Moocaanico imotɨmoro ɨdɨɨbocoro
naha diiboco fahiijɨvaro mihimejiruubo. Fɨne.
26 Jillɨtɨ Moocaani diitoco jeevesuhi unucufesuneheje imogovɨro; aivo gaigoomɨtɨ
mɨɨhaiñomaryo gaifiimɨma iicanɨcɨnoco ejeevesumoro sano gaigoomɨro fahɨgovavɨ icacasi-
hicahi.
27 Jaabadɨro buunajɨ gaifiimɨ gaigoomɨma iicanɨcɨnoco ejeevesumoro aivo sihidɨ
imogomo sifiima sano gaifiimɨro iicacasinoco. Sano gaifiimɨro nucufesunoonoco
moonɨhicahi fahɨgovavɨ. Jaamaño toono iimitɨ jaada ifihallɨvɨro guihuvanehejeque
ɨcɨmo Moocaani afaijaneri.
28 Moocaanico eesafototɨmaño; diitoco iimitɨ esamaajefañovɨro jeevesuubo
momoonɨtatɨnehejeque imoonɨqui.
29 Fanoova imitɨma icamo ifiico ɨdicunonoomonɨneheje, imitɨneheje, sitaanoco
imoyɨɨcɨneheje, sitaaco imitɨno omoonɨneheje icano. Siinohallɨtɨ sitaaco jɨɨheveme,
gaicaaufifimo, ɨbacasifiifimo, bañɨfiifimo, sitaaco jɨɨhevefiifimo, sɨcamañehejeque
jɨɨbocasifiifimo.
30 Sitaaditɨ iminotɨno iimaamo, Moocaanico jɨɨheveme, sitaaco gaijɨtɨmo, uujoho sihidɨ
jeevahi noomoro ifiico cahacɨsumo, imitɨno omoonɨjinehejequere esamaaimo, caanimɨco:
Jii, nootɨmo.
31 Aivo esɨcɨnɨtɨmo, unuucuunoco eheetavotatɨmo, gaijɨtɨmo, sitaaco imitɨno omoonɨnoco
iimibachunoco gaajatɨmo, sitaaco ɨdaasugotɨmo.
32 Moocaani atajɨɨbanoco imino gaajacurumo. Tollɨ omoonɨfimo ifinɨjitɨno guijeveque
gaajacurumo. Jaarumo suufenɨtɨmo moonɨhicahi, tollɨro sita omoonɨnoco atyɨmemere imo
imo icahicahi.

2

Moocaani Imino Dugaacufihi.

1 Jillɨ iicamaño agatyavequimaajirunoma chahahi, ɨɨjoho sitaaco imitɨco udugaacuubo.
Ɨɨjoho cajaanɨhacho idiicaruubo, sita: Imitɨco, onooboro udugaacuubo, ɨɨro bu difiicoro
toonofaño gañɨɨsuhi sita: Imitɨco, onooboro bu ɨɨjoho tobadɨro moonɨhicahi.
2 Magaajacuhi Moocaani imino udugaacuuboro tollɨ omoonɨmoco ijaadaco acɨfinoco.
3 ¿Nacu ɨɨjoho fɨne deesɨcɨnɨhi: Moocaani ɨdaasuno omoonɨnotɨ taajaji, onoobo? Jaaboro
ɨɨjoho sitaaco iimitɨhallɨtɨ ɨdaasuno omoonɨhicaabo, bu diito omoonɨbadɨro moonɨhicahi.
4 ¿Nacu ɨɨjoho diimogotɨhi Moocaani imihuseque, bu ijaabɨcɨfifihicanoco; ɨɨjoho gaajatɨhi
diibo imihuse ɨco dihimitɨco ejeevesusujirunoco?
5 Dijeebɨɨ aivo ɨco ucuhufomaño dihimitɨco deevesugotɨhi. Jaamaño dihallɨvɨro sihidɨ
titibanɨhi Moocaani ɨco ɨdaasuno omoonɨjinoco ufucu atyɨmecafetejino Moocaani imino
udugaacuuboro ijaadaco acɨjifucuvɨ.
6 Tusumi jari jaadujiibo famoovaaco itɨcovoocɨvɨ ɨiminoco omoonɨɨboco ɨimineri, bu
ɨimitɨnoco omoonɨɨboco ɨimitɨneri icano.
7 Jaamoco Moocaani imico, bu bocɨco icano iguiinomoco, ifinɨjitɨno fiivofeenedɨ iminoco
suufenɨtɨmo omoonɨmoco ifinɨjitɨno fiivoco acɨjiibo.
8 Jaanotɨ sefano ɨdaasuno moonɨjiibo: Uujoho sihidɨ jeevahi, onoomoco, jaamoro
miyaanoco ɨjɨɨvotɨmoro iimitɨnocoro eheetavomoco
9 sihidɨ aivoma ɨdaasuno icaji paryɨɨcɨno imitɨnoco omoonɨhicamedi, ɨmegavɨ judiomɨdi,
tollɨro bu judiomɨ iicatɨmedi.
10 Jaanotɨ Moocaani acɨjiibo imico, bocɨco, sajeebɨɨco icano paryɨɨcɨno imino iicahi-
camoco, ɨmegavɨ judiomɨco, bu jaabadɨro judiomɨ iicatɨmoco icano.
11 Moocaanidi miyamɨnaa sabadɨro iicamaño.
12 Paryɨɨcɨno Moise tajɨɨbama achahamo imitɨco omoonɨmo finɨji totajɨɨbama chahamo.
Jaanotɨ Moise tajɨɨbama iicacuurumo imitɨco omoonɨmo totajɨɨbafeenedɨ dugaacucafete-
jimo ifinɨqui.
13 Moocaani gaayɨcɨtɨhi totajɨɨbaco jillɨ tɨcovono uguubumoco. Jaanotɨ imino uguubumo-
coro imino iicamoco gaayɨcɨɨbo.

---

* **1:23** Griego iijɨri: faaboho asimɨ igueenemeheje itɨhaiño iicamo, noono.

14 Jaanoti siicuumioto Moise tajiibama chaharumo ijeebiitiro Moise tajiiba onoobadi
moonimo. Jaamo Moise tajiibama chaharumo, tolli ijeebii onoobadi omoonino. Toono
diitedi tajiibabadi jeevahi.
15 Iimihiicafeenedi gaajasumo ijeebiifaño Moocaani tajiibama iicanoco ijeebii diitoco
jiibeguehi miyaano icanoco. Jaamoco ihesamaajere ufucu jiibegueji iminoco, bu imitinoco
icano omoonihicanoco.
16 Ufucu Moocaani paryiicino miyaminaa toovono omoonihicanoco emeeciiboro jaaduji
Jesucristofeenedi taajasujiibogoco uujoho ijiibogooboro eneehicabadi.

Judiomi Moise Tajiibaguiino Icahi.

17 Jaanoti cajaatyohacho: Uujoho judiomioobo, onooboro Moise tajiibafañodi icahi, bu
Moocaani uco gaijihi, neehicahi.
18 Jaabo iijoho Moocaani jeebii onoobadi iicanoco gaajahi. Jaaboco ico Moise tajiiba
gaajasuhi iimino ifiico diiciqui.
19 Jaabo: Uujoho aivo gaajahi, onoomaño diito Moocaanico agaajatimoco jiibeguejirahi,
bu imitifaño iicamoco gaajasujirahibadi deesicinihi.
20 Agaajatimoco jiibeguejirahi, bu uguubutimoco fajiinijirahi, nooboro deesicinihi,
tajiibafaño miyaanoco, bu agaajanoco icano agaajamaño.
21 Jaarunofaño iijoho sitaaco idiibeguehicaabo, ¿collihi jaabo difiicoro diibeguehicatihi?
Ɨijoho sitaaco: Mananidino, nooboro idiibeguehicaruubo, ¿collihi jaabo nanivahicahi?
22 Ɨijoho sitaaco: Sifigoma diicajirahana, eneehicaruubo, ¿collihi jaabo iijoho sifigoma
diicahicahi? Ɨijoho sitaaco: Ɨjinitaco jiiheguehi, eneehicaruubo, ¿collihi jaabo jihovono
caanimi iijano busumijeque nanihicahi?
23 Tajiibafañodi quehe quehe diicarahi. Jaaruubo Moocaanico nucufevesuhicahi diibo
tajiiba onoobadi omoonitimaño.
24 Miiro Caatinihaamefaño noono: Amiihai tolli mihicamaño judiomi iicatimo Moocaani-
diti imitino iimaahicahi, noonoro.
25 Moise tajiibaco imino moonituva dimeehe nijequeque iquiticino iidi imijirahi. Jaanoti
Moise tajiibaco imino omoonitihachiiji Moocaanita iicatimobadi diicahi. ¿Jaanegui imeehe
nijeque iquiticinoti jinehejebaco mihicijitirahi?
26 Jaanoti iquiticiratiruubo tajiiba onoobadi omoonii bo imeehe nijeque iquiticiniibobadi
gaayicicafetehi quiticiratiruubo.
27 Imeehe nijeque quiticiratiruubo tajiiba onoobadi omoonihicaabo ico dihimitico
atyimesuji, iijoho tajiibaco: Jii, eneehicatimaño toohaamema diicaruubo, dimeehe nijeque
quiticiniruubo icano.
28 Jaabo judioru jaaruubo Moocaani iimogobadi omoonitimaño miya judiobadi jee-
vatiibo. Jaano tolliro quiticinirumo ijeebiifañodi imino imiyaavogotimo miya quiticima
icatino.
29 Jaanoti naha miya judio iicaabo Moocaani iimogobadi ijeebiifañodi omoonii bo miya
quiticima iicaabo. Jilli aamefaño acaatinibadiro iicaqui icatino, bu mojeebiifaño Moocaani
Gaija onoobadi miicaqui. Jilli omoonii boco miyaminaa imotihi, idiiboro Moocaani imehi.

3

1 ¿Jaanegui collihi judioti mihicajirahi? ¿Collihi bu miquiticijirahi? neejirumo.
2 Jaarunofaño aivo sihidi imino judiomiti mihicano judiomico Moocaani ijiibogoco
aaciumaño.
3 ¿Jaanaa millijiru, diitoti saatoho imino imoonitiruva? ¿Nacu jilli diito iicanoti Moocaani
diitoco aaciguunoco dumitiicijirahi?
4 ¡Cha, tolli icatino! Tolli icarunehejehaca Moocaani iimihuseque jeevesutihi.
Jilli Moocaani imino paryi miyaanoco onoobadi eetavehi, paryiicino miyaminaafi
bañifififirunaaca. Miiro Caatinihaamefaño noono:
Iimiiboti diicaji dihimi icafeenedi, bu ico inisumoro emeecirunoti imino dihiineji,
onoonoro.
5 Jaanoti mohimitifeenedi Moocaani iiminoco saatoho gaajahi. Jaanoco jilli: Moocaani
imitihi, monoonicihi miihaico idaasuno diibo omoonimaño. Jilli miyaminaa esamaaje
imitacinimo noonicihi.
6 ¡Jaarunaa tolli icatino! Moocaani imitiminaafi iicaruva, ¿milli bu jaabo miyaminaaco
iimitihalliti idaasuno moonijirahi?
7 Jaanoti saatoho esamaaje imitaciniibo neejirahi: Uujoho abañifififiboti saatoho
Moocaani miya iijico onoonoco agaajamoro janaanici diiboco acahacisuhachiiji, ¿collihi
jana uco imitiminaafibadi idaasuno moonijiibo?

8 Jaaneguiiha iimitinoco momooniqui iiminoono isaaqui, nooboro. Jilli saatoho imitino
esamaaimoro neehicahi miihaiva iminotino mijiibeguehicanoco. Jaarumo tolli eneehi-
camo idaasuno moonicafeteji toonovi iifotomo.

Famooro Mihimifitihi.

9 ¿Milli jaanoco meneejirahi? ¿Nacu miihai judiomi diito janaanici mihimifihi? ¡Cha, tolli
icatino! Miiro: Judiomi imitico, munuucuhi, bu famoovaaco monoobadiro, imitiguiino
paryi famoovaro mihicahi.
10 Miiro Caatinihaamefaño noono:
Iimimo chahahi, aivo saafiiba iiminoco omooniibo chahahi.
11 Miijoho agaajamo chahahi. Miijoho chahahi Moocaanico iguiinomo.
12 Famooro mitacuhi, iimitijiri famooro iimitihigoviro fuucuuhi. Miihaiñooba iiminoco
omoonimo chahahi, aivo saafiiba chahahi.
13 Oono iiji ciihojico mafaayicijirubadi jeevahi aivo idicuno ihiimaamaño. Jaamo
bañifififihicamo, ihiimaa jiinimo namitabadi jeevano imitino moonisumo.
14 Sano iminotinocoro iimaamo aivonoonocoro.
15 Sitaaco iguijenijinojaagoviro goovano foomo.
16 Idaasuno moonimoro finisumoro igomo.
17 Jaamo sajeebii icaco gaajatimo.
18 Moocaanico iñihicugonoco esamaaitimo, noono Caatinihaamefaño.
19 Jaanoco magaajacuhi paryiicino Moise tajiibafaño iicano totajiibaguiino iicamedi noono.
Jaanoti famooro illiivomoro Moocaani aivojiguiino iminifetequi.
20 Miihaiñooba Moocaani imefeene gaayicicafetejitihi tajiiba onoonoco omoonifeenedi.
Jilli tajiiba miihaico mohimitico gaajasuhi.

Miyaavogofañodiro Mataajatahi.

21 Jaanoti jisumi tajiiba uufocodi magaajahi milliti Moocaani miihaico agaayicinoco.
Jaarunofaño tajiiba aamefaño, bu Moocaani iimaaminaa aamefaño icano toono mataajaji-
nohalliti ihiimaacuno.
22 Jaanoti jino naha Moocaani miihaico agaayicino Jesucristoco mimiyaavogonofeenedi.
Chahamo saatoho sita janaaniciviiicamo icano.
23 Famooro imitico momooniuhi. Jaamaño Moocaani imi iijiti tehesino mihicahi.
24 Jaarunaa Moocaani famoocoro jilli iimihuseri ticovono gaayicihi, Cristo Jesufañodi
ataajasucumaño.
25 Moocaani Cristoco miyaminaa imitihallivi guijenisuhi. Jaamaño diito imiyaavugu-
usumi diitoco taajasuubo. Jilli mooniubo iimihuseque igaajasuqui siicijeo imiti icarunoco
ajaabiciuboro jeecivotiibo fatyuubo.
26 Jilli mooniubo diibo Moocaani jisumihachuta iimihuseneque igaajasuqui. Jaabo
Jesuco imiyaavogomoco agaayicicunofeenedi gaajasuubo jisumihachuta iimihuseneque.
27 ¿Jaamaño milli bu mofiicoro quehe quehe mehesicinijirahi? Tolli mihicahicano cha-
hacuuhi. ¿Collihi jaano tolli icatino? Cha, tajiiba onoonoco momooninoti icatino jilli
Jesucristoco mimiyaavogonoti.
28 Jaamaño magaajahi miyaavogofeenediro Moocaani miinoco agaayicinoco. Jilli tajiiba
onoonoco momoonimaño icatino.
29 ¿Nacu Moocaani saatohoro judiomitahere? ¿Nacu bu tolliro judiomi iicatimotahe
icatino? ¡Janabuu! Tolliro bu diitotahe.
30 Idiiboro Moocaani saafiiro iicamaño miyaavogofeenedi gaayiciibo judiomico, bu ju-
diomi iicatimoco icano.*
31 ¿Jilli miyaavogofañodi mataajahi, monoomaño jaanegui nacu Moise tajiibaco imitino
meneehi? ¡Cha, tolli icatino! Jilliro janaaniciviiiba miyaano iicanoco meneehi.

4

Abrahamti Magaajano.

1 Masii Abraham miihai judiomi eedeebediti mehesamaaiqui. ¿Nacu jinejeque fine
gaayiciubo?
2 Siinoco omooniunofeenedi Moocaani diiboco igaayiciuruva quehe quehe icaujiruubo.
Jaaruubo Moocaani imefeenevi icatino.
3 ¿Naa milli noono Caatinihaamefaño? Abraham Moocaanico miyaavuguuhi. Jaamaño
diiboco Moocaani gaayiciuhi, noonoro.

* **3:30** Griego iijiri: miyaavogofeenedi gaayiciibo iimeehe nijeque iquiticinimoco, bu iquiticiniratimoco icano, noono.

4 Jaanoti saatoho idudicamaaje jaadaco agaayicino ticovono diiboco aacino icatino. Jilli
idudicamaajeque ajaaduno.
5 Jaanoti saatoho jinejeque moonitirumo Moocaanico miyaaveguehi. Jaabo Moocaani
iimitirumoco agaayiciiboco miyaavogomo. Jaamoco Moocaani gaayicihi jilli ticovono
diiboco imiyaavogomaño.
6 Tolliro bu David nuuhi: Imo imo icaabo saafiico Moocaani agaayiciibo. Jaaruno
iimihuseti agaayicino icatino.
7 Jilli David nuuhi:
Imicani icamo jaatyo diito imitico Moocaani ubuusumo; diito imitico esafototiibo
ejeecivucuutino.
8 Imicani icaabo diibo imitico Moocaani ejeevesucuubo, nuubo.
9 ¿Nacu fine jino imo imo ica saatohoro imeehe nijeque iquiticinimedi? ¿Nacu bu fine
tolliro iquiticiniratimedi? Miiro munuucuuhi, Abraham imiyaavuguumaño Moocaani
diiboco agaayiciunoco.
10 Jaaboco, ¿cusumi gaayiciubo iimeeheque iquiticiunobuunati? ¿Nacu imegaviro?
Toonobuunati icatino, imegaviro.
11 Buunati Abraham meehe quiticico gaayiciuhi imiyaavuguunofeenedi diiboco
Moocaani agaayiciuno jiibogobadi iicano. Jilliti Abraham paryiicino imiyaavogomo
caaniti icahi. Jaamo imeehe quiticiratirumoco Moocaani tolliro gaayicihi.
12 Miyaano Abraham imeehe iquiticinimo caaniti icahi. Moheedeebe Abraham iq-
uiticirautisumi imiyaavuguubadi, imiyaavogomo caani eneejiruno. Jaamaño diito caani
icatiibo, iimeehequere iquiticiumaño.

Moocaani Unuunoco Magaayicihi Miyaavogofeenedi.

13 Miiro Moocaani: Amiihaico jiinijeque aciji, nuuhi Abrahamco, iyaachimihaico
icano; atajiibaco omooniumaño aciguutiibo. Jilli imiyaavuguumaño Moocaani diiboco
agaayiciuboro: Jiinijeque aciji, nuuhi.
14 Jaaneguiiha Moise tajiibaco omooniimo idiimoro Moocaani aaciguunoco igaayiciruva.
Jaaneguiiha jahi miyaavogo miyaano icacuutihi, tolliro bu Moocaani aaciguuno miyaano
icacuutihi jahi.
15 Miiro tajiiba miihaico gaajasuhi Moocaani mohimitihallititi miinoco idaasuno
omoonijinoco. Jaanoti tajiiba achahahigo magaajatihi imitino mihicanoco.
16 Jaamaño miyaminaa imiyaaveguenegui iiha Moocaani unuunoco aciguubo ticovono,
paryiicino Abraham iyaachimihaidi aivo miyaano iicaqui. Jino Moocaani aaciguuno
idiimoro Moise tajiibaco omooniimediro icatino, tolliro buunaji Abraham imiyaavuguubadi
paryi imiyaaveguemedi. Jaamaño diibo Abraham paryiicino imiyaavogomo caaniti icahi
17 Moocaani imefeenevi, diiboco Abraham imiyaavuguubo imefeenevi. Jilli Moocaani
Abrahamco Caatinihaamefaño neehi: Łco ficuuhi ajashutimo miyaminaa caaniti, nooboro.
Jaabo Moocaani iguijevecuurumoco fiivoco acihi. Jaabadiro bu ifiivejitirunehejeque
fiivusuubo.
18 Abrahamco Moocaani unuunoco aatyimeratirunoco eesiciniuboro miyaavuguubo.
Imiyaavogoma iicaumaño ajashutimo miyaminaa caaniti icaabo. Moocaani diibo
iseemema iicautiruuboco: Tonoodimeji diiyaachimihai, unuunoco imiyaavuguumaño.
19 Jaasumi Abraham icauhi ciendino ficabavano ticovoocivi. Jaaruubo jeevesuutihi
imiyaavogoco, diibo mogai Sara icano aivo amiyatisi iicacuumaño eseemevacuujitirunoco
20 guucibautiibo. Bu tolliro bañiguutiibo Moocaani unuunoco. Jilliro imiyaavuguuboro
esiciniubo. Jaaboro Moocaanico imuuboro
21 esiciniubo Moocaani imityari aaciguuno imiyacarujinoco iyaachimihaiditi.
22 Jilliti diibo imiyaavogoco agaajauboro Moocaani diiboco gaayiciuhi.
23 Tolli diibo miyaavogoco Moocaani gaayiciuhi, toono diibo Abrahamditiro
caatinirautihi,
24 tolliro bu miihaidi caatiniumo. Miihai miyaavogoco tolliro Moocaani gaayicihi miihai
Jesu Mohaivojiiboco guijevefañoti ububheetesuuboco mimiyaavogomaño.
25 Jaabo Jesu mohimitihallivi aciafutuuhi iguijevequi. Jaaruubo siino buheeteuhi
diibofeenedi miihaico Moocaani igaayiciqui.

5

Mohimitico Jesu Jaaducuuhi.

1 Jaamaño Moocaani miihaico momiyaavogofeenedi mohimitico ububsuuboro
agaayiciuumo, sajeebii Moocaanima mihicacuuhi, Mohaivojiibo Jesucristofeenedi.

2 Diiboco mimiyaavogonofeenedɨ Moocaanivɨ mifiitɨvehi, diibo imihuseque magaayɨcɨqui. Jaanofeenedɨ quehecuno mihicahi. Jaamoro imo imo mihicahi ufucu Moocaani imifaño mihicajinoco magaajamaño.
3 Toonotɨro imo imo mihicatɨhi, tollɨro bu ɨdaasuno mihicarunofeenedɨ imo imo mihicahi, toono fanoovaaco majaabɨcɨnoco mɨɨhaico agaajasumaño.
4 Jaano majaabɨcɨnofeenedɨ Moocaani ɨmefeenevɨ imino mihiinehi. Jaamo imino mihiinomaño mehesɨcɨnɨhi Moocaani mɨɨhaico imino omoonɨjinoco.
5 Jaanoco mehesɨcɨnɨno mɨɨhaico jeevesutɨhi Moocaani mojeebɨɨnoco igaijɨri gahafusucuuhi Igaijaco aacɨnofeenedɨ.
6 Mɨɨhairyo mofiico mataajasujitɨrahi. Jaaneguiiha Cristo guijeveuhi paryɨɨcɨno imitɨmɨnaahallɨvɨ.
7 ¿Cajaanɨ fɨne guijevejirahi sifi Moise tajɨɨba onoobadɨ omoonɨɨbohallɨvɨ, nacahajiru? Jaarunaa fɨne tahɨ icaabo saafi ɨimihuseebehallɨvɨ iguijevejiruubo.
8 Jaanotɨ naha Moocaani mɨɨhaico agaijɨnoco ɨfusuuhi, mihiimifiitɨrumohallɨvɨ Cristo iguijeveunofeenedɨ.
9 Jaamaño jisumi Cristo iguijeveunofeenedɨ mɨɨhaico Moocaani agaayɨcɨcuumaño, diibofeenedɨ mataajacuuhi ɨdaasuno mɨɨhaico Moocaani omoonɨjirunotɨ.
10 Itɨconɨ imɨnaatɨ mihicaurumo Moocaanima sajeebɨɨ miminifutuuhi Illi mohallɨvɨ iguijeveunofeenedɨ. Jaamo sajeebɨɨ mihicacuumaño magaajahi mataajajinoco diibo ubuheeteubofeenedɨ.
11 Jaano toonoro icatɨno. Tollɨro bu Moocaanifaño imo imo mihicahi Mohaivojɨɨbo Jesucristofeenedɨ. Mɨɨro diibofeenedɨ Moocaanima sajeebɨɨ mihicacuuhi.

Adan, Cristo Iicamɨsiditɨ Pablo Iimaano.

12 Jaamaño saafi Adan onoobofeenedɨro jiinɨjehallɨvɨ imitɨ jɨcafutuuhi. Jaano imitɨfeenedɨ, bu tollɨro guijeve jɨcafutuuhi. Jaano guijeve paryɨ miyamɨnaavɨ fatyuuhi famooro imitɨco eheetavuumaño.
13 Tajɨɨba chahaunaaca ɨmegavɨro imitɨ jiinɨjehallɨvɨ icacuuhi. Jaasumi tajɨɨba achahaumaño imitɨco omoonɨuno gaajaveechurautɨhi.
14 Jaanotɨ tusumi Adan iicaudɨhitɨ Moise iicaunohachuta guijeve imityama icacuuhi imitɨco omoonɨumohallɨvɨ. Moocaani tajɨɨbaco Adan ɨjɨɨhɨvuutɨmaño imitɨco omoonɨubadɨ diito miyamɨnaa imitɨ icatɨhi. Jaabo Adan jaadi Cristo asaaujiibo jɨɨbogobadɨ iicaubo.
15 Jaaruno Adan imitɨ oovɨcɨcafotono ɨfototɨhi mɨɨhaico Moocaani aacɨnovɨ. Mɨɨro saafi Adan imitɨfeenedɨ famooro guijeveuhi. Jaanotɨ Moocaani mɨɨhaico tɨcovono taajasuco acɨhi, saafiiro Jesucristofeenedɨ. Jino aivo allɨnoocɨvɨ guiraahi, ajashutɨmoco imino omoonɨjino.
16 Saafi imitɨro ɨfototɨhi Moocaani mɨɨhaico taajasuco aacɨnovɨ. Saafiiro imitɨco omoonɨuno famoohallɨvɨro javuvehi. Jaabadɨro bu miyamɨnaa sihidɨ imitɨco moonɨrumoco Moocaani tɨcovono taajasuco acɨhi.
17 Mɨɨro saafi imitɨfeenedɨro guijeve mityatehi famoohallɨvɨro. Jaano janaanɨcɨ imi tɨcovono Moocaani agaayɨcɨmo mityano icaji bohofifaño saafiiro Jesucristofeenedɨ.
18 Jaamaño saafiiro Adan imitɨfeenedɨ famooro ɨdaasufaño icahi. Jaanotɨ Jesucristofeenedɨ famoocoro Moocaani agaayɨcɨɨboro bohofico acɨhi, diiboro Cristo omoonɨuno Moocaanidi iimiumaño.
19 Mɨɨro saafi guubutɨɨfeenedɨ ajashutɨmohallɨvɨ imitɨ javuvuuhi. Jaanotɨ bu saafi guubufeenedɨ ajashutɨmoco Moocaani gaayɨcɨji.
20 Jaamaño tajɨɨba saauhi imitɨco omoonɨno ihatyɨmecafetequi. Imitɨ ajashutɨrunaaca, Moocaani mɨɨhaico agaijɨno aivo allɨnoocɨvɨ.
21 Jaabadɨ imitɨ imityari guijeveque ɨsɨvaubadɨro bu Moocaani imi iijɨ mitya iguiraatono mɨɨhaico diibovɨ ifiitɨvusuqui. Jaano mɨɨhaico ifinɨjitɨno fiivoco ihacɨqui Mohaivojɨɨbo Jesucristofeenedɨ.

6

Mohimitɨ Ifiico Mifinɨsucuuhi, Cristodiro Mihicacuuhi.

1 ¿Jaanoco millɨ meneeji? ¿Imitɨco moonɨmoro mihicaji toonotɨ mɨɨhaima Moocaani gaijɨ iguiraatequi?
2 ¡Tollɨ icatɨno! Mɨɨhai mohimitɨ ifiico miguijenɨcuumo, ¿mɨllɨ bu jaamo imitɨfaño icamoro mihicajirahi?
3 ¿Nacu amɨɨhai magaajatɨhi nitɨ Cristo Jesujaago mɨɨhaico iminiiyuno eneejirunoco? Jaabadɨro diibo guijevefaño mɨɨhaico iminiiyuno eneejiruno.

4 Jaamaño nitɨsumi Cristoma sano miguijevemere mɨcɨɨcafotonobadɨ jeevahi. Jillɨ mohimitɨ ifiico mejeevesucuunoco, eneejiruno. Bu tollɨro mubuheetemere bohono ifiima mihicano siino imitɨco momoonɨjitɨno eneejiruno oono Cristo Caani mitya imiri guijevefañotɨ ubuheeteubadɨ.
5 Cristofaño mihicacuuhi. Jaanegui mihicacujitɨhi mohimitɨ ifi onoobadɨ. Jaanotɨ bohono ifi onoobadɨro mihicacuhi, oono Cristo iguijeveunotɨ ubuheeteubadɨ.
6 Mɨɨhai imino magaajacuuhi itɨconɨ mihicauno ifi Cristoma etetecucafutucuunoco, mɨɨhai ifi iimitɨnoco iimeguehicano ifinɨcuuqui. Jaamoro siino imitɨ jɨjovoto icacuutɨmo miicaqui, mɨino aivojɨibo atajɨibanoco momoonɨnɨcɨbadɨ moonɨcuutɨmo miicaqui.
7 Mɨiro iguijevecuumo imitɨ mityatɨ sihɨgovɨ icacuuhi.
8 Mɨɨhai mohimitɨ ifiico mejeevesusumi Cristoma sano miguijevecuumobadɨ jeevahi. Jaanotɨ mehesɨcɨnɨhi diiboma sano mihicajinoco.
9 Jaamaño magaajahi safooro Cristo guijevefañotɨ ubuheeteubo siino uchuumucuujitɨnoco. Guijeve diibohallɨvɨ janaanɨcɨ imityama chahacuuhi.
10 Mɨiro Cristo sano paryɨɨcɨno imitɨhallɨvɨ safooro guijevecuuhi. Jaabo ubuheeteubo Moocaanidiro icacuuhi.
11 Jaabadɨro bu amɨɨhai imitɨco momoonɨcudino. Jaarumo Moocaani iimogobadɨro mihicaji Cristo Jesufaño mihicamaño.
12 Jaaneguiiha amɨɨhai ifi iguijeveji ifihallɨvɨ imitɨco mimityacarusucuudino, amɨɨhai ifi iimoyɨɨcɨnehejeque momoonɨnofañodɨ.
13 Amɨɨhai ifiico imitɨguiinovɨ mificuudino. Jillɨro Moocaanijaagovɨro miminifoto iguijevecuumo siino ubuheeteme iicanɨcɨbadɨ. Amɨɨhai ifiico Moocaanidi mificu iiminocoro momoonɨqui.
14 Mɨiro imitɨ amɨɨhaihallɨvɨ mityacuujitɨhi. Amɨɨhai tajɨibaguiino mihicacuutɨhi Moocaani gaijɨfaño mihicacuumaño.

Jeecɨvomɨnaavɨ Oovɨcɨno.

15 ¿Jaaneguiiha millɨ meneeji? ¿Imitɨco momoonɨji tajɨibaguiino icatɨmo Moocaani imihusefañoro mihicacumaño? ¡Cha, tollɨ meneejitɨrahi!
16 Amɨɨhairyo imino magaajacuuhi sifiguiino jɨjovonotɨ miminifutusumi diibo atajɨibanocoro: Jii, meneehi. Jaabadɨ mihicatahi ifinɨjitɨno guijeveque aacɨnoguiino. Jaanotɨ Moocaani atajɨibanoco: Jii, monoohachiijɨ ɨtɨcovono ifiima mihicaji.
17 Jaamaño uujoho Moocaanico imehi; itɨconɨ amɨɨhai imitɨ jɨjovoto mihicaurumo, amɨɨhai jeebɨɨfañodɨ magaayɨcɨcuuhi toono jɨibogojaagovɨ miminifutucumaño.
18 Imitɨtɨ mataajacuumo imino jeecɨvomɨnaatɨro mihicacuuhi.
19 Miyamɨnaa ihiimaanɨcɨbadɨ iimaahi amɨɨhai jeebɨɨtɨro magaajajitɨrahi jinooco. Jaabadɨ amɨɨhai itɨconɨ amɨɨhai ifiinoco, fanoova ɨɨdicunoono iimitɨnoco icano momoonɨqui mificuubadɨro, bu jisumi amɨɨhai ifiinoco mificu ɨtɨcovono ifi eetavoguiiharo ijeevadɨ Moocaanidiro iicaqui.
20 Amɨɨhai imitɨ jɨjovototɨ mihicausumi ɨtɨcovono ifi ica eetaveguiiha mihicautɨhi.
21 ¿Jinejeque nacu mɨhɨcɨuhi tonehejetɨ toono amɨɨhai jisumi munucufegueneti? Mɨiro toono guijevejaagovɨro mɨinoco asatyono.
22 Jaanotɨ jisumi imitɨ mɨinoco ɨjɨjuvusunotɨ mataajacuumo Moocaaniguiiharo mihicacuuhi. Jino naha ɨdɨinocoro amɨɨhaidɨ iimino. Mɨiro amɨɨhaico Moocaaniguiiharo ficuuno. Jaanoro ifinɨjitɨno fiivojaago satyono.
23 Mɨiro imitɨ jaada ifinɨjitɨno guijeve. Jaanotɨ Moocaani aacɨno ifinɨjitɨno fiivo Cristo Jesu Mohaivojɨibofeenedɨ.

7

Taabavavɨ Oovɨcɨno.

1 Tañahabomɨ, amɨɨhai tajɨibaco magaajacuumo, magaajahi tajɨiba mityaguiino mihicafinoco mochoomotɨnohachuta. Jaanotɨ miguijevenebuunatɨ toojiinɨje tajɨibatɨ mataajacuumo.
2 Mɨiro gaigo atajevacuugo aijɨvɨ gataacɨnɨhi tajɨiba onoobadɨ aijɨ iguijevetɨnohachuta. Jaanotɨ aijɨ iguijevecuudɨ toono tajɨiba, diigoco diibovɨ agataacɨnɨsuhicanotɨ taajacuugo.
3 Jillɨ iicamaño aijɨ icanaaca sifiima iicago ajeva imitɨco eetavehi. Jaanotɨ aijɨ iguijevecuudɨ tɨcovono minifutucuugo. Jaadɨ ɨvɨ sifiico atajevaruno, toono ajeva icatɨno.
4 Jaabadɨro bu amɨɨhai tañahabomɨ, jisumi Cristotaro mihicacuuhi, uchuumucuumo tajɨibaguiino iicacuutɨbadɨ mihicacumaño, Cristojaagovɨro miminifutucuuhi. Jaamo jisumi Cristo guijevefañotɨ ubuheeteubotaro mihicacuuhi Moocaanidiro imino momoonɨmoro mihicacuqui.

5 Jaanoti miihai moheedehifi iimogobadi momoonihicausumi tajiiba nuuhi: Momoonidino, unuurunoco janaaniciviro momoonihicauhi. Jaano miihaico guijevefañoo satyuuhi.
6 Jaarumo jisumi uchuumucuumo tajiiba mityaguiino iicacuutibadi, mihicacuuhi. Jaamañoo toonoti mataajacumañoo Moocaanicoro mejeecivucuuji bohofiri Moocaani Gaijafeenedi eedeetajiiba acaatinicininofañodi mihicacuutimo.

Imiti Miino Ififañoo Iicano.

7 ¿Jaanoco, milli meneeji? ¿Tajiiba nacu imitihi? ¡Tolli icatino! Uujoho imitico gaajajitirahi tajiiba: Imiti, inootiruva. Miiro uujoho gaajajitirahi sitaanoco mihimogono imiti iicanoco, tajiiba: Sitaanoco diimeguejirahana, inootiruva.
8 Toonofeenedi imitico gaajacuruubo mejeevesutano janaanici imeguehicauhi imitinocoro. Jaanoti tajiiba achahahigo gaajaratino imitino mihicaruno.
9 Safoono uujoho tajiibaco agaajautisumi imono icaurahi. Jaanoti tajiiba agasecuudi uco imitico esaayuvauhi. Jaanoti uujoho gaajacuuhi iguijeveujinoco.
10 Jilli moonuno tajiiba fiivoco aacivauruno. Jaaruno aacitinoro jilliro uco ifinijitino guijevefañoo ficuuhi.
11 Tajiibaco imino omooniiboro ifinijitino fiivoma fine iicaji, nuurunaaca tahimitico gaajasuuno. Jaaneri ciijigaifañoo efeejinoco gaajacuuhi. Jilli tahimiti toono tajiibafeenedi uco bañiuhi.
12 Jaaruno toono Moise atajiibauno imitino icatino. Jilliro aivo imino paryi Moocaani unuuno imino ticovono.
13 ¿Jaaneguiiha nacu fine jino imi tajiiba uco guijeniuhi? ¡Cha, tolli icatino! Imiti uco guijeniuhi. Jaanoti tajiibafeenedi magaajahi toono imiti aivo iimitinoco.
14 Magaajacuuhi tajiiba Moocaani Gaijati asaanoco. Jaanoti tafi jilli ticovo miyaminaa ifi imiti jijovonoti iicano.
15 Uujoho gaajatihi millitihacho fine tolli iicanoco. Iimogonoco omoonitiiboro, iimogotinocoro ijiiheguenеque moonihicahi.
16 Uujoho: Imitino, onoobadi bu tajiiba: Imitino, onoomañoo tajiiba miyaano.
17 Jaamañoo uujoho toono omooninoco imogotirahi. Jaarunaa imiti tafañoo iicano moonisuhicahi.
18 Uuro gaajahi tafifañoo iimino aivo achahanoco. Iiminocoro omooninoco imogorahi. Jaaruubo moonihicatihi.
19 Iiminoco iimugurunoco moonihicatihi, iimitinoco iimogotirunocoro moonihicahi.
20 Jaabo iimogotinocoro omooniibo, uujoho moonihicatihi imiti tafifañoo iicano moonisuhicahi.
21 Jaamañoo jilli uudi icahicano; iiminoco omoonijirusumi iimitinocoro moonihicahi tafifañoo sano imitiro iicamañoo.
22 Tajeebiifañodi Moocaani tajiibaco imogorahi.
23 Jaarunaaca tafifañoo iicano tajeebiifañodi iimugurunoco tihiisuhicahi; imiti tafiico isisinoro atajiibacumañoo.
24-25 Miiro tajeebii tajiibahicahi Moocaani onoobadi moonique. Jaarunaaca tafi uco imitijaagoviro satyehicahi. Ɨdaasucaniji fine uujoho. ¿Miijoho fine uco taajasuji jino ifinijitino guijevefañoo asatyono ifiiti? Ɨdiiboro Moocaani uco taajasujirahi, Mohaivojiibo Jesucristofeenedi. Jaamañoo ¡Moocaanicoro mihimehi!

8

Moocaani Gaijafañodi Iicano Ifi.

1 Jaanoti jisumi Cristo Jesufañodi iicacuumo idaasuno mooniracuujitihi.
2 Miiro Moocaani Gaija fiivoco Cristo Jesufeenedi aaciibo tajiiba uco taajasuhi imiti jijovooboti, ifinijitino guijeve mityati icano.
3 Miiro Moise tajiibafeenedi miihaiñooba taajajitirahi. Tajiibaco saatohoba miyaminaa imino moonijitirahi iniinovamañoo. Jaanoti naha Moocaani idiibocoro Illico galluuhi miyaminaafi ifiiti iminiiyuuboro. Jaabo iguijeveunofeenedi imitico guiinoniubo, miihaico imiti guiinonicuutino iicaqui.
4 Jilli moonіubo Moise tajiiba onoobadi meheetavehicautineguiiha, jilliro tajiiba onoobadi imino miicaqui. Miiro mofi onoobadi mihicacuutihi, Moocaani Gaija onoobadiro mihicacuuhi.
5 Miiro ifi onoobadiro iicamo ifi onoonehejequere moonifihi. Jaanoti Moocaani Gaija onoobadi iicamo toonojaagoviro ijeebii icahi.
6 Mofi onoonocoro momoonino guijevejaagoviro miinoco satyehi. Jaanoti Moocaani Gaija onoonoco momoonino miinoco satyehi sajeebii, bu fiivo icanojaago.

7 Jaanoti ifi onoonocoro omoonihicamo Moocaaniminaati icahi. Jaamo iimogotimo, bu imityama chahamo diibo tajiibaco omoonijirumo.
8 Jaamaño ifi onoobadiro iicahicamo Moocaanico imo imo moonitihi.
9 Jaanoti amiihai, amiihai ifiguiiharo mihicatihi, Moocaani Gaijadiro mihicahi diibo Gaija amiihaifaño iicacuumaño. Jaamaño Cristo Gaijama iicatimo Cristota icatimo.
10 Jaanoti Cristo amiihaifaño iicahachiiji amiihai ifi imitiri guijeveji. Jaarunaaca amiihai jeebii buheehi, Moocaani agaayicicumaño.
11 Cristoco guijevefañoti ubuheetesuubo Gaija amiihaifaño iicahachiiji, diiboro Moocaani amiihai ifi echeemejirunoco bohofiti acijiibo diibo Moocaani Gaija amiihaifaño iicanofeenedi.
12 Jaamaño tañahabomi, miihai Moocaaniguiiharo mihicacuuhi.
13 Jaanoti amiihai, amiihai ifi onoobadiro mihicahachiiji miguijeveji. Jaanoti Moocaani Gaijafeenedi amiihai ifi imitinoco atajiibahicanoco mejeevesuhachiiji mihicaji.
14 Paryi famooro Moocaani Gaija onoobadi iicamo Moocaani seemeti icahi.
15 Miiro amiihai miinoco ijijuvusuno gaijaco magaayicihinitihi, siino toonofañodi miñihicuguequi icatino, miinoco Moocaani seemeti eheetavono Gaijaco magaayiciuhi. Jaamo Togaijafeenedi Moocaanico meneehi: Łijoho Guihirubi, monoonicihi.
16 Jaabo diiboro Moocaani Gaija jiibeguehi mojeebiifaño miihai Moocaani seeme mihicanoco.
17 Jaamo miihai diibo seeme mihicamaño magaayiciji Moocaani aacigonoco. Jaamo toonoco magaayiciji sano Cristoma. Jisumi diibo idaasuno iicaubadi mihicamo tolliro ufucu diiboma ihaivojifaño sano imo imo mihicaji.
18 Jisumi idaasuno mihicaruno sihidi jeevatihi iifototino aivo ufucu imino mihicajinovi.
19 Paryi fanoova Moocaani ifiivusuudino, Moocaani seeme ihifusucafetejifucuco ihatyimequi sihidi iimogonoro teemehicahi miyaminaa icatiruneheje.
20 Jaaruno paryi fanoovaaco Moocaani ifiivusuuruno Adan imitinoco omoonisumi Moocaani afaijacuuno imicuutihi. Jaarunofaño esicinino,
21 toonoco unucusuhicanoti, ifinisuhicanoti icano ufucu ataajasucafetejinoco. Jaano Moocaani seeme ufucu imino ataajasucafotonofeenedi, bu tolliro fanoova taajasucafetejino.
22 Magaajacuuhi paryi fanoovaaco Moocaani eheetavuuno jisumihachuta, acanifehicanoco gaigo iseemevaqui aivogo acanifonicibadi.
23 Jaano idiinoro toono idaasuno icatihi. Tolliro bu miihai, ufucu sinehejeque sihidi magaayiciji. Jaanoti jisumi Moocaani Gaijamaryehiica mihicahi. Mojeebiifañodi mahaivovomoro meteemehi Moocaani ufucu iseemeti miihaico agaayicijifucuco. Jaaneri mofi ataajacafetejinoco.
24 Miiro Moocaani Jesufeenedi mataajaji, eneehicanoco mehesicinihicanofeenedi mataajahinicuuhi. Jaanoti mahatyimecuunoco mehesicinino toono esicini icatino. ¿Mahatyimecuunoco collihi bu mehesicinijirahi?
25 Jaanoti mahatyimetinoco mehesicinimo tolli icarunofaño majaabicimoro meteemehi.
26 Jaamaño Moocaani Gaija miihaico miniinovarumoco amusuhicahi, Moocaanima imino mihiimaanoco magaajatimaño. Jaabo Moocaani Gaija mohallivi dilluhicahi Moocaanico siijiri magaajatirujiri.
27 Jaabo Moocaani famoo jeebiinofañooco agaajaabo gaajahi milli Igaija eneejirunoco. Jaabo Igaija diiboco ijeebii onoobadi dilluhicahi diibota iicamohallivi.

Fanoohallivi Mimityano.

28 Magaajacuuhi Moocaani diiboco agaijimedi fanoovaaco imino omooninoco, jaamo diitoco cuuhuvaubo ijeebii onoobadi.
29 Siicijetiro Moocaani agaajacuumoco imegaviro ijeevadi dugaacucuubo, Illibadiro iicaqui. Jaamo ajashutimofeeneti, Illi diito amiyaaboti iicaqui.
30 Jaamoco Moocaani siicijetiro udugaacucuumoco bu tolliro coovaubo. Jaamo ocoovaumoco gaayiciubo. Jaamo agaayiciumoco, bu tolliro ihaivojico aciubo.
31 ¿Jaanoco bu milli meneejirahi? Moocaani bu mojaagodi iicacuunofaño, mominaa miihaico guiinonicujitirahi.
32 Miiro Moocaani Illi icaruuboco miihaiditi gaijitiibo paryi mohallivi aciubo iguijevequi. ¿Milli bu jaabo miihaico sano Illima fanoovaaco acitiibo icajirahi?
33 ¿Miijoho bu Moocaani ananicuumoco: Iimiti, neejirahi? Łdiiboro Moocaani agaayiciibo iimimo unuucuumoco.
34 ¿Miijoho bu jaamoco iimiti neejirahi? Łdiiboro Cristo mohallivi iguijeveubo ubuheeteubo. Jaabo Moocaani miyanaagonovi jisumi iicaabo mohallivi Moocaanima ihiimaaqui.

35 ¿Mɨɨjoho nacu mɨɨhaico Cristo gaijɨtɨ dugaacujirahi? ¿Nacu fɨne ɨdaasuno mɨɨnoco
omoonɨneheje? ¿Nacu fɨne mɨɨnoco ɨtɨhɨɨsuhicaneheje? ¿Nacu fɨne Moocaani iijɨhallɨtɨ
mɨɨnoco ijɨɨheveneheje? ¿Nacu fɨne ajeba? ¿Nacu fɨne gaachehutɨ mucuujɨvaachuneheje?
¿Nacu fɨne mutujaavoneheje? ¿Nacu fɨne guijeve? Cha, chahano.
36 Caatɨnɨhaamefaño onoobadɨ mihicahi. Jillɨ Caatɨnɨhaamefaño noono:
Moocaanihallɨtɨ mɨɨhaico fahiijɨvaro guijenɨguehicamo. Ovejamɨco iguijenɨqui
asatyonɨcɨbadɨ mɨɨhaico moonɨhicamo, noonoro.
37 Jaarunehejefañotɨ mityano mihicahi, jaadi Jesu mɨɨhaico agaijɨubofeenedɨ.
38 Jaamaño uujoho gaajahi chahano jineje mɨɨhaico Moocaani agaijɨnotɨ udugaacujiruno
guijeve icaruno, bu fiivo icaruno, bu Moocaani toomomɨnaa icarumo, mityano icaruno,
bu iimitɨno gaijano icaruno, jisumi iicaneheje, bu ufucu iicajineheje icaruno,
39 bu caamo iicaruneheje, jiinɨje dojɨbavɨ iicaruneheje icaruno, chahano aivo
sanooba Moocaani ifiivusuuno mɨɨhaico udugaacujiruno Moocaani Cristo Jesu
Mohaivojɨɨbofeenedɨ mɨɨhaico agaijɨnoco ɨɨfusuunotɨ.

9

Moocaani Israel Cuumico Ɨɨcɨumo.

1 Miyaanoco neehi, Cristoco imiyaavugucuumaño bañɨtɨhi. Mɨɨro tahesamaajeque
Moocaani Gaija ɨtɨcuvusuubo uco jɨɨbeguehi miyaano iicanoco.
2 Aivo ɨdaasuno icahi tajeebɨɨfaño fahiijɨvaro ɨdaasuno aivo icahicahi.
3 Jaaneguiiha uuro taacuumiotohallɨvɨ Cristotɨ sihɨgovɨ, bu Moocaani ɨmucugaiguiino
icajirahi toono tollɨ iicano tayotoco itaajasujiruva.
4 Mɨɨro diito Israel iyaachimɨhai. Jaamoco Moocaani iseemetɨ agaayɨcɨcuumo. Mɨɨro
diitofeenevɨ Moocaani icauhi ihaivojɨ ifiima. Jaaboro diitoco unuunoco acɨubo, Moise
tajɨɨbaco, Moocaanico iijafaño iimejinehejeque, imino moonɨji unuunehejeque icano
acɨubo.
5 Jaamo motadimɨhai iyaachimɨhai diito iicamofañotɨ Cristo imiyamɨnaafivuuboro
saauhi. Jaabo Moocaani fanoohallɨdɨ iicaabo. Jaaboco fahiijɨvaro mihimo. Fɨne.
6 Jaabo Moocaani iijɨ imiyaavotɨno icatɨno. Paryɨ Israel cuumifaño ifiivurumo miya
israelmɨbadɨ icatɨhi.
7 Jaabadɨro Abraham seeme paryɨ imiya seeme icautɨhi. Mɨɨro Moocaani diiboco nuuhi:
Isaacfeenedɨro diiyaachimɨhaima diicaji, nuubo.
8 Jillɨtɨ magaajahi tuucuumitɨ ifiivomo paryɨ Moocaani seeme iicatɨnoco. Jillɨ ɨdɨɨmoro
Moocaani unuubotɨ ifiivomo Abrahamtɨ imiya iyaachimɨhai iicamo.
9 Mɨɨro jino Abrahamco Moocaani unuuno: Ɨco unuufucu gaseji. Jaasumi diitaaba Sara
gaifiico seemevaji, nuubo.
10 Jaano toonoro icatɨno, Rebeca achimɨsiu saafi seemenetɨsiruu moheedeebe Isaac
seemenetɨsi.
11-13 Jaamɨsi fiivuutɨnaaca bu iimino, iimitɨnoco icano moonɨutɨmɨsihaaca Moocaani
Rebecaco nuuhi: Diitɨsitɨ ihamiyaabo iguihooboco jeecɨveji, nooboro. Jaano jino bu tollɨro
Caatɨnɨhaamefaño onoobadɨro neehi: Jacobco gaijɨhi. Jaanotɨ Esauco jɨɨheguehi, nooboro.
Jillɨtɨ magaajahi Moocaani miyamɨnaaco omoonɨrunehejeque jeecɨvotɨɨboro iimogobadɨ
ɨɨcɨnoco.
14 ¿Jaanoco bu mɨllɨ: Moocaani imitɨhi, meneejirahi? ¡Tollɨ icatɨno!
15 Mɨɨro Moiseque nuubo: Iimogomoco gaijɨji bu diitocoro ɨɨdaasugueji, nooboro.
16 Jaamaño miyamɨnaa mihimogonotɨ, bu toonegui mesefaquimaaiñotɨ icatɨno. Jillɨ
Moocaani ɨɨdaasugomaño.
17 Mɨɨro Caatɨnɨhaamefaño Moocaani Faraoco nuuhi: Ɨco aivojɨɨbotɨ ficuuhi, tamityaco ɨɨvɨ
ɨɨfusuqui. Jaanofañodɨ tamomoco gaajasuqui fanoojiinɨjeri, nooboro.
18 Jaamaño iimogomoco ɨdaasugoobo. Jaabadɨro bu saatoho jeebɨɨco Moocaani
iimogobadɨ cuhufutusuubo.
19 Jaano bu tollɨ icanaaca, ¿mɨllɨtɨ jaabo Moocaani miyamɨnaa imitɨco neejirahi? ¿Nacu
mɨɨjoho diibo onoonoco: Chahano, neejirahi? Jillɨ fɨne uco saatoho noonɨcɨhi.
20 ¿Nacu mɨɨjoho ɨɨjoho, Moocaanima denaauqui? ¿Nacu nɨfaquihillu tohilluco eheetavooboco: ¿Collɨhi uco jillɨ deetavehi? neejirahi?
21 Mɨɨro guirihilluno nicumɨnaafi sabaatɨro siibadɨje iimogobadɨ eetavejirahi; sabaatɨro
eetavejiruubo sahilluco iimihilluco, bu tobatɨro sihilluco eetavejiruubo oovosɨɨtɨhillu
fanoova eetavoguiiha.
22 ¿Jaanoco bu mɨllɨ Moocaaniditɨ meneejirahi? Jaabo imitɨno iicahicamo ufucu
ifinɨsujimoco ɨdaasuno moonɨjiruubo. Jaaruubo jaabɨcɨhicahi imityaco igaajasuqui.

23 Jillɨ moonɨɨbo ihaivojɨ sihidɨ ejeevanoco igaajasuqui. Mɨɨro mɨɨhaico ɨɨdaasugooboro
sɨɨcɨjetɨro ificucuumo ihaivojɨfañoo miicaqui.
24 Mɨɨro mɨɨhaico Moocaani judiomɨfañotɨ ɨcɨhi, bu tollɨro saatohoco judiomɨ
iicatɨmofañotɨ ɨcɨɨbo icano.
25 Oseas onoobo aamefañoo jillɨ caatɨnɨcɨnɨno:
Ufucu: Taacuumi, Moocaani neeji diibo cuumi iicautɨrucuumijeque. Jaacuumijequere
agaijɨutɨrucuumijeque: Amɨɨhaico gaijɨhi, neejiibo.
26 Amɨɨhai taacuumi mihicatɨhi, unuurumañovɨro mihicarumoco: Moocaani uujoho
iicaabo seeme, monoocafeteji, noono.
27 Jaanotɨ Isaia israelmɨditɨ nuuhi: Israel iyaachimɨhai ajashutɨno muuaijɨnio
jiinɨgaiyɨhaidɨmo icarumotɨ mɨɨdɨmoro taajasucafeteji.
28 Mɨɨro Aivojɨɨbo jiinɨjehallɨvɨ paryɨ unuunoco goovano moonɨjiibo, nooboro.
29 Mɨɨro itɨconɨ tollɨro diiboro bu Isaia nuuhi:
Niqueje Aivojɨɨbo sihidɨ ejeevaabo mɨɨhaico ihatyucaruutɨruva, Sodoma, Gomorra icano
iicaubadɨ mihicajirahi, nooboro.

Miyaavogofeenedɨ Imino Omoonɨno.

30 ¿Millɨ bu jaanoco meneejirahi? Judiomɨ iicatɨmo tajɨɨbafeenedɨ Moocaani diitoco
igaayɨcɨqui guiinotɨrumo gaayɨcɨcafetehi miyaavogofeenedɨ.
31 Jaanotɨ israelmɨ moonɨhicauhi diitoco Moocaanivɨ ɨɨfutusujiruno tajɨɨbaco. Jaarumo
toonovɨ ɨfutuutɨhi.
32 ¿Jaamo millɨtɨ ɨɨfutuutɨmo? Etɨ bu diitoco agaayɨcɨsuujiruno miyaavogojaagovɨ ijeebɨɨ
iicautɨmañoo jillɨ iinoro omoonɨnojaagovɨro ijeebɨɨno iicaumañoo. Jaamañoo nanigaiva guiis-
ibavɨ ananigaivaumoro ɨɨfutucuutɨmo,
33 Caatɨnɨhaamefañoo onoobadɨ:
Uujoho Sion cuumivɨ ficuuhi saafiico nanigaiva guiisibatɨ, aacoto guiisibatɨ icano. Jaaboco
imiyaavogomo jeevevetɨmo taajajimo Moocaanivɨ ɨfeteji, noono.

10

1 Tañahabomɨ, imeguehicahi israelmɨ ataajanoco. Jaamañoo uujoho Moocaanima diito-
hallɨvɨ iimaahicahi.
2 Uujoho neehi diito Moocaanijaagodɨ aivo iicanoco. Jaarumo imino moonɨtɨhi agaa-
jatɨmañoo.
3 Mɨɨro gaajatɨmehiica millɨtɨ miyamɨnaafico Moocaani agaayɨcɨnoco, jillɨ iinoro:
Jillɨtɨ magaayɨcɨcafeteji, onoomañoo tollɨ moonɨmo. Moocaani miyaano toonofañodɨ
agaayɨcɨjirunoco imiyaavogotɨmoro.
4 Mɨɨro Moise tajɨɨbaco saafiiro Cristo imino moonɨuhi. Jaaboco imiyaavogomocoro
Moocaani gaayɨcɨhi.
5 Jaanotɨ tajɨɨbafeenedɨ Moocaani agaayɨcɨnoco iimogomoco Moise jillɨ caatɨnɨuhi:
Tajɨɨbaco aivo imino omoonɨɨbo toonofañodɨ taajajirahi, nooboro.
6 Jaanotɨ miyaavogofañodɨ Moocaani agaayɨcɨnotɨ jillɨ noono: Cristo ɨɨtɨ tehesino
iicaaboco deesamaaiboro dijeebɨɨfañodɨ needino: ¿Mɨɨjoho caamo niquejefañoo feeji
Cristoco iniitusuqui? nooboro.
7 Bu ¿mɨɨjoho jiinɨje dojɨbavɨ feejirahi Cristoco guijevefañotɨ siino isɨvaqui? Jillɨ meneed-
ino.
8 ¿Jaabo fɨne jinejeque neehi? Jillɨ du Caatɨnɨhaamefañoo neehi: Uujoho Moocaani taajasu
iimaa ɨɨtɨ fiitɨcuuhi diijɨfañotɨ, bu dijeebɨɨfañotɨ icano, nooboro. Jino iimaa miyaavo-
gojɨɨbogoco mɨɨhai mɨjɨɨbogono.
9 Jaamañoo Jesu Aivojɨɨbo iicanoco diijɨri ɨdɨɨbogooboro diiboco Moocaani guijevefañotɨ
ubuheetesuunoco dijeebɨɨfañodɨ imiyaavogohachiijɨ taajaji.
10 Mɨɨro mojeebɨɨfañodɨ mimiyaavogomañoo mɨɨnoco Moocaani gaayɨcɨhi. Jaabadɨro bu
moojɨri monootahi Jesucristo miyaabo iicanoco mataajaqui.
11 Mɨɨro Caatɨnɨhaamefañoo noono: Diiboco imiyaavogomo jeevevejitɨhi, noono.
12 Judiomɨ icarumo bu saatohobadɨro jeevahi. Jaabadɨro bu Aivojɨɨbo Jesucristo famoo
Aivojɨɨboro. Jaaboco ejeecɨvomoco guiraano imino moonɨɨbo.
13 Jillɨ Caatɨnɨhaamefañoo noono: Paryɨ famooro diiboco ejeecɨvomo taajaji, noono.
14 Jaaboco bu ¿mɨllɨ jeecɨvejirumo imiyaavogotɨɨboco? ¿Millɨ jaaboco miyaaveguejirumo
diibotɨ ɨjɨɨbogonoco agaajatɨɨboco? ¿Millɨ jaanoco gaajajimo mɨɨjoho diitoco ɨjɨɨbogotɨnoco?
15 ¿Millɨ jaanoco jɨɨbeguejirumo, mɨɨjoho diitoco: Mɨjɨɨbogoto, noomoro agalluutɨnoco?
Caatɨnɨhaamefañoo jillɨ noono: Ovosɨɨcani sajeebɨɨco aacɨno jɨɨbogoma asaamo, bu iimino
jɨɨbogoco ɨsɨvamo icano agasesumi, noono.

16 Jaaruno toono taajasubogoco famoovaro miyaaveguehicatɨhi. Jaamañɔ Isaia jillɨ nuuhi: Aivojɨɨbo, chahamo aivo mojɨɨbogoco imiyaavogomo, nuubo.
17 Jillɨ iicamañɔ muguubunofañɔdɨ miyaavogo saahi. Jaano toono muguubuno Cristo jɨɨbogo.
18 Jaanoco uujoho dilluhi: ¿Nacu fɨne guubuutɨmo tobogoco? Cha, imino du guubucuurumo. Mɨɨro toonotɨ Caatɨnɨhaame jillɨ neehi:
Diito ɨjɨɨbogono fanoojiinɨjeri guubuvusurahi, diito iimaa jiinɨjejɨnibacɨvɨ ɨfutucuurahi, noono.
19 Jaarunaaca siino bu dilluhi: ¿Nacu fɨne Israel cuumimɨnaa jaanoco gaajatɨhi? Cha, Moise unuunotɨ diito gaajacuurumo. Jaabo Moise jillɨ nuuhi:
Moocaani neehi: Uujoho amɨɨhaico cɨgueguesuji siicuumi taacuumi icatɨcuumihallɨtɨ. Bu tollɨro amɨɨhaico sɨfiiratusuji igaajatɨ munuurucuumiditɨ, nooboro.
20 Jaabadɨro bu Isaia guucɨbatɨɨbo nuuhi:
Jillɨ Moocaani neehi: Uco iguiinuutɨrumo, jisumi uco iguiinomoro atyɨmehi, uutɨ idillutɨrumo, jisumi idillumovɨ jafevehi, nooboro.
21 Jaanotɨ israelmɨditɨ Isaia ihiimaaubo nuuhi: Fahiijɨvaro coovaaboro icahicahi uguubutɨno, iicajɨɨsuno miyamɨnaaco, Moocaani noobo, nooboro.

11

Israelmɨtɨ Ataajacuumo.

1 Jaanegui jisumi dilluhi: ¿Nacu fɨne Moocaani icuumi Israel cuumico jeevesucuuhi? ¡Tollɨ icatɨno! Mɨɨro uujoho Pablo israelmɨoobo, Abraham iyaachimɨoobo, Benjamimɨo cuumioobo.
2 Sɨɨcɨjetɨro Moocaani israelmɨ ita iicanoco gaajacuuhi. Jaamañɔ jisumi diitoco jeevesutɨɨbo. ¿Nacu amɨɨhai magaajatɨhi Moocaani iimaamɨnaafi Eliaditɨ ɨjɨɨbogohaame Caatɨnɨhaamefañɔ jillɨ onoonoco? Diibo Elia Moocaanima ihiimaaunofañɔdɨ israelmɨ imitɨco nuubo:
3 Aivojɨɨbo, dihiimaamɨnaaco guijenɨcuumo, bu jaabadɨro dijeecɨvomañehejeque finɨsucuumo. Jaanotɨ uujoho saafiiro atyuuvooboco guijenɨgomo, nooboro.
4 Jaanegui Moocaani diiboco iimusuuhi: Cha, ɨɨro diicatɨhi. Ajashutɨmo siete mildɨmoco uujoho ijeevadɨ dugaacuhi Baal onoobo jihovo caani ɨjɨnɨtaguiino ememuɨɨvotɨmoco, nooboro.
5 Jaabadɨro bu jisumi mɨɨdɨmoco Moocaani ɨɨdaasugooboro gaayɨcɨhi.
6 Jaano Moocaani ɨɨdaasugomañɔ agaayɨcɨno. Jaaneguiiha mɨɨhai imino momoonɨmañɔ mɨɨhaico agaayɨcɨno icatɨno. Jaanotɨ mɨɨhaico mohimihusetɨ igaayɨcɨruva, toono Moocaani ɨɨdaasugono icajitɨrahi.
7 ¿Nacu millɨ? Mɨɨro israelmɨ iguiinuurunovɨ ɨɨfutuutɨhi. Jaanotɨ sanoodɨmoco Moocaani ɨɨcɨumo toonovɨ ɨfutuuhi. Jaanotɨ sanoodɨmo ijeebɨɨno ucuhufomoco nuubo: Jillɨ mihimogobadɨ mihica, nooboro.
8 Jillɨ Caatɨnɨhaamefañɔ onoobadɨ:
Moocaani diito jeebɨɨnoco cuhufutusuhi ihaallɨɨnoco jabacaruubo atyɨmetɨmobadɨ iicaqui, inohojɨnoco jabacaruubo guubutɨmobadɨ iicaqui. Jaamañɔ jisumihachuta tollɨ iicamoro Moocaani jɨɨbogoco gaajatɨmo, noonoro.
9 Jaabadɨro bu David nuuhi:
Jaafa diito jɨɨbaimono jegañɨbadɨ, sinɨcuuhunobadɨ icano minifeteji toonotɨ ananigaivamoco ɨdaasuno imoonɨqui.
10 Jaafa ihaallɨɨno ajabayɨɨtobadɨ Moocaani iimaanoco gaajatɨmo iicaqui, tollɨro bu iyoobaiñɔ diitoco iimitɨbocɨri ijebeiivequi ufucuro gañɨɨvucuutɨmo iicaqui, nooboro.

Judiomɨ Iicatɨmo Ataajano.

11 Jaaneguiiha dilluuhi: ¿Nacu fɨne judiomɨ ananigaivaumoco Moocaani siino gaayɨcɨcuujitɨhi? ¡Cha, tollɨ icatɨno! Diito tollɨ guubutɨmo iicamañɔ judiomɨ iicatɨmo itaajaqui diitofeenedɨ Israel cuumimɨnaa eesafotomoro diito iicabadɨ iicaqui.
12 Jaanegui judiomɨ imitɨno iicauno jiinɨjemɨnaadi imino minifutuuhi, bu diito Moocaani iimugunotɨ aacutuuno judiomɨ iicatɨmedi aivo imino iminifutuuno. Imi fɨne janaanɨcɨ imijino paryɨ judiomɨ siino iimitoodɨ.
13 Jaanegui amɨɨhai judiomɨ mihicatɨmoco neehi, judiomɨ iicatɨmojaago Moocaani uco agalluumañɔ: Uuro tadyudɨcamaajeque cahacɨsuhi.
14 Jaaneguiiha imeguehi saatoho tayototɨ amɨɨhaibadɨ iicanoco imogomoro ataajanoco.
15 Diitoco Moocaani ejeevesuunofeenedɨ jiinɨjemɨnaaco sajeebɨɨ Moocaanima iminiiyuuno. Jaanegui fɨne imi diitoco Moocaani siino agaayɨcɨdɨ guijevefañotɨ siino ububeetemebadɨ icajimo.

16 Moocaani judiomɨ eedeetemɨhaico ɨicɨuneguiiha, jisu bu paryɨ judiomɨ ɨicɨcafotomo
icano. Mɨiro itɨconɨ meheetavohɨca maahu Moocaani jeecɨvoguiiha iimibadɨro bu iisɨhi
faasɨhiro Moocaanidi imihi. Jaabadɨro bu ɨmohohife Moocaanidi iimibadɨro bu ihaafen-
ema imihi.
17 Jaabadɨ judiomɨtɨ saatoho miya olivohohaafeneque iquitɨnɨcɨbadɨ quitɨcafutuuhi.
Jaanobuuna ɨijoho siicuumioobo jihoro olivohohaafe diicaruubo tooho aafeneque iq-
uitɨunobuuna camayaacucafetehi. Jaabo tohifefañodɨ idiicamaño toohotɨ diicahi. Toono
jillɨ eneejiruno: Moocaani judiomɨco uufocovɨ ificuuboro judiomɨ iicatɨmoco igaayɨcɨqui,
onoono.
18 Jaarunaa: Toohohaafe imiyahaafe janaanɨcɨvɨ sihidɨ sihidɨ jeevahi, needino. Jaanotɨ
tollɨ onoohachiijɨ imino deesɨcɨnɨ, disefari tohife icatɨhi, ɨijoho tohife sefari diicahi.
19 Jaanoco fɨne: Jɨihɨ, neejirahi: Jaarunaa ihaafene quitɨcafutuuhi iibuuna uujoho
toohovɨ camayaacucafetequi, nooboro.
20 Jɨihɨ; mɨiro toohaafeje quitɨcafutuuhi imiyaavuguutɨmaño. Jaanotɨ ɨijoho tohotɨ diicahi
imiyaavogomaño. Jaaruubo difiico: Uujoho aivo sihidɨ jeevahi, needino. Imino deesɨcɨnɨ.
21 Buhɨcaga imiyahaafe icaurunoco Moocaani gaijɨutɨhi. Jaabadɨro imi ɨco gaijɨjitɨruubo.
22 Magaaja Moocaani iimihuseneque. Jaaruubo bu iimitɨmoco gaijɨjitɨruubo. Jaamaño
aacutuumoco ɨdaasuno moonɨubo. Jaaruubo amɨihaima imihuseebe. Jaanegui iimihuse-
faño imino diiboma diica. Jaanotɨ imino mihicatɨhachiijɨ, tollɨro bu amɨihaico iquitɨcɨiboro
gañɨijiibo.
23 Jaanotɨ bu judiomɨ siino imiyaavogohachiijɨ diitoco siino toohovɨ camayaacujiibo,
Moocaani sihidɨ imityamaño diitoco siino dojɨcuvɨro camayaacujiruubo diito siino diibota
iicamo iicaqui.
24 Jaabadɨ ɨijoho judio diicatɨruuboco jihovo olivohohaafetɨ iquitɨcɨuboro imiya olivo-
hovɨ ɨco camayaacuubo. Jaanegui judiomɨ imiya olivoho aafe iicamo siino dojɨcuvɨro
camayaacucafeteji.

Israel Cuumico Ufucu Ataajasujino.

25 Tañahabomɨ, imeguehi amɨihai jino agaajarautɨnoco magaajanoco: Jaamo amɨihai:
Aivo sihidɨ mɨihai magaajahi, nootɨmo mihicahi. Mɨiro israelmɨtɨ sanoodɨmo cuhufutusu-
cafetehi, israelmɨ iicatɨmo Moocaanijaagovɨ paryɨ ɨjɨcamañohachuta.
26 Jaanobuunatɨ jari paryɨ famooro israelmɨ taajasucafeteji, Caatɨnɨhaamefaño onoobadɨ:
Taajasumɨnaafi saaji Sion cuumitɨ. Jaabo israelmɨ* imitɨco buusuji.
27 Jinoco diitoma uujoho ihiimaano icaji, diitoco imitɨco ubuusuudɨ, nooboro.
28 Taajasujɨibogoco agaayɨcɨtɨmaño judiomɨ Moocaanimɨnaabadɨ icahi, amɨihai
Moocaanijaagovɨ miminifetequi. Jaamoco Moocaani gaijɨhi diito eedeeteque diibo
ɨicɨumaño.
29 Mɨiro Moocaani aacɨcuunoco dumɨtɨicɨtatɨibo, bu tollɨro diito ucuuhuvacuumoco
sihɨgovɨ siino jeenesutatɨibo.
30 Amɨihai itɨconɨ Moocaanico muguubutɨhi. Jaarumoco jisumi Moocaani ɨdaasuguehi
judiomɨ diiboco uguubutɨmaño.
31 Jaamaño jisumi diito Moocaanico guubutɨhi, tollɨtɨ Moocaani diitoco ihɨdaasuguequi
amɨihaico iicabadɨro.
32 Mɨiro famoovaro guubutɨhi. Jaamoco Moocaani: Muguubuhicatɨhi, nuuhi diito
famoovaacoro sabadɨro ihɨdaasuguequi.
33 Guiraacani icano Moocaani esamaaje, igaaja, ihaivojɨ icano icahi, aivo diibo esamaaje
jɨibogoratɨno, aivo diibo jɨihai gaajaratɨno.
34 ¿Nacu mɨijoho Moocaani esamaajeque gaajajirahi? ¿Mɨijoho nacu diiboco
jɨibeguejirahi?
35 ¿Cajaanɨ nacu Moocaani Aivojɨiboco jinejeque acɨjirahi toono jaadaco igaayɨcɨqui?
36 Mɨiro paryɨ fanoova Moocaanitɨ saahi diibo usetɨ fanoova eetavocafutuuhi. Jaano
paryɨicɨno diibonoro. Imicani Moocaani fahiijɨvaro. Fɨne.

12

Moocaanidiro Iicano Ifi.

1 Jaaneguiiha tañahabomɨ, amɨihaico aivo neehi Moocaani ɨdaasugofeenedɨ: Amɨihairyo
amɨihai ifi ubuheeneque Moocaanico mahacɨ jeecɨvobadɨ diibediro iicaqui diiboco imo imo
imoonɨqui. Tollɨ aivo Moocaanico imino mejeecɨvotahi mojeebɨifañodɨ.
2 Jaanegui Moocaanico agaajatɨmo onoobadɨ* siino mihicacuudino. Jillɨro amɨihai
esamaajeneque paryɨ siibadɨ mubuunanɨ tollɨtɨ amɨihai ifiino paryɨ ibuunanɨcafetequi.

* **11:26** Griego iijɨri: Jacob iyaachimɨhai, noono.

* **12:2** Griego iijɨri: Jaanegui jiinɨje onoobadɨ, noono.

Jaadɨ jari magaajaji conoocohacho Moocaani iimogonoco, bu paryɨ iiminoco, bu diiboco imo imo omoonɨnoco, bu aivo iimicuunoco icano.
3 Uco Moocaani iimihusefeenedɨ atajɨɨbanegui famoocoro amɨɨhaico neehi: Amɨɨhaitɨ saatohoba amɨɨhai ifiitɨro janaanɨcɨ mehesamaaidino. Jillɨro imino mehesamaaje amɨɨhaico Moocaani dudɨcamaajeque aacɨno tɨcovovɨro. Jino dudɨcamaajeque miyaavogofeenedɨro meheetavejirahi.
4 Mɨɨro mofiivɨ oovɨcɨnɨno; mofi saafiiro mihicaruubotɨ fiivaano icano. Sano mohaallɨɨ, bu sano motɨhai, bu janaanɨcɨ sihidɨ icano. Jaaruno saneguiiharo icatɨno.
5 Jaabadɨro paryɨ mɨɨhai miyaavogomɨnaa saafiibadɨro mihicahi Cristofaño. Jaamo famooro sahɨ magataacɨnɨhi saafi ififañoro.
6 Jaanotɨ Moocaani mɨɨhaico dudɨcamaajeque acɨhi saatohoco siibadɨ, saatohoco siibadɨ icano, diibo iimihusefeenedɨ aacɨbadɨ. Jaano diibo aacɨnoco imino momoonɨ. Moocaani iimaaco mɨjɨɨbeguejinoco magaayɨcɨɨbo mimiyaavogono tɨcovovɨ momoonɨ.
7 Jaabadɨro sitaaco mejeecɨvejinoco magaayɨcɨɨbo imino mejeecɨvo, mɨjɨɨbogonoco magaajamo toonojaagovɨro miminifoto.
8 Sitaaco mequehecutusunoco magaajamo, toonojaagovɨro mihica. Jaanotɨ saatohoco mahacɨmo, amɨɨhaiguiiharo gaijɨtɨmo mahacɨ. Sitahallɨvɨ aivojɨɨbotɨ mihicamo, esɨcɨnɨmoro momoonɨ. Jaanotɨ sitaaco mahamusumo, imo imo mahamusu.

Cristota Jillɨ Iicano.
9 Miyaanoro imino fahɨgova magaijɨcasi, iimitɨnoco mɨjɨɨhegue, jaamoro iiminocoro momoonɨ.
10 Fahɨgova magaijɨcasi momiyanahaboco magaijɨɨboma mihicanɨcɨbadɨ, goovano mobocɨgocasi.
11 Mequehecu. Majaparyadino. Jaamo Aivojɨɨbo Moocaanico quehecuno jeebɨɨri mejeecɨvehi.
12 Imo imo mihica mataajajinoco mehesɨcɨnɨneri, majaabɨcɨhica ɨdaasuno mihicarunoco, Moocaanima mihiimaanoco mejeevesudino.
13 Miyaavogomɨnaaco ucuujɨvaachunehejetɨ mahamusuhica, amɨɨhaico abaamoco imino magaayɨcɨhica.
14 Amɨɨhaico ɨdaasuno omoonɨrumoco imino momoonɨ diitohallɨvɨ Moocaanico iimitɨnoco dillutɨmoro iiminocoro midillu.
15 Imono iicamoma imo imo mihica. Jaanotɨ ataacasimoma bu mataacasi.
16 Fahɨgovavɨ sabadɨro mihicacasi. Aivo mɨɨhai sihidɨ mejeevahi, meneedino. Amɨɨhai jeebɨɨco sɨɨcuno miminiiyu. Aivo magaajafihi, meneedino.
17 Sita amɨɨhaico imitɨno omoonɨmoco bu iimitɨneri macabɨɨacudino, iiminocoro momoonɨ famoova ɨmegavɨ.
18 Fanoovavɨro imimo mihica. Jaamo famoovama sajeebɨɨ mihicahi.
19 Agaijɨmo tañahabomɨ, amɨɨhairyo, amɨɨhaiño jaadaco mɨhɨcɨdino. Jillɨro Moocaani usefaño mejeevesu diibo toonoco ijaadaco ihɨcɨqui. Mɨɨro Caatɨnɨhaamefaño noono: Uujoho toono jaadaco ɨcɨji. Uujoho toonoco jaaduji, noobo Moocaani.†
20 Jaabadɨro bu noono: Dimɨnaafi ajebavahachiijɨ machusu. Jaanotɨ bu adufirari iicahachiijɨ diisu; tollɨ momoonɨno diiboco inucufevesuqui, noono.
21 Jaaneguiiha iiminotɨno amɨɨhaico sahɨgotɨro guiinonɨdino, sahɨgotɨro iimineri iimitɨnoco miguiinonɨ.

13

1 Famooro aivojɨto tajɨɨbaguiino miminifoto, chahano aivojɨto mitya Moocaanijaagotɨ asaatɨno, paryɨɨcɨno aivojɨto mitya iicamo Moocaani ificuumo.
2 Jaamaño aivojɨtoco ejenaauumo Moocaani atajɨɨbaanoco jenaauuhi. Jaamo ejenaauumoco ɨdaasuno moonɨmo.
3 Mɨɨro aivojɨto, imino omoonɨmoco iigutusuqui icatɨmo. Jaanotɨ imitɨno iicamocoro iigutusuqui iicamo. ¿Nacu diimeguehi aivojɨotɨ iguitɨɨbo idiicanoco? Imino diica ɨco aivojɨto icahacɨsuqui.
4 Diito Moocaani atajɨɨbanoco omoonɨmo, ɨɨjoho imino diicaqui. Jaanotɨ imitɨno idiicahachiijɨ ɨvɨ diigui. Sɨcamañotɨ iicajitɨno ɨco aivojɨto ɨdaasuno omoonɨjino, Moocaani dudɨcamaajemɨnaa iicamaño miyaanohallɨtɨ imitɨno iicamoco ɨdaasuno moonɨjimo.
5 Jaaneguiiha aivojɨto onoobadɨ mihicatahi, mɨɨnoco ɨdaasuno omoonɨjirunotɨ mihiguimoro icatɨno, jillɨ diito atajɨɨbanoco: Jii, monoono imino momoonɨnoco magaajamaño.
6 Jaamaño amɨɨhai impuestoco majaaduhicahi aivojɨto Moocaani dudɨcamaajemɨnaa iicamaño tonehejeque tajɨɨbamo.

† **12:19** Griego iijɨri: Aivojɨɨbo, noono.

7 Majaadu paryɨ medebemeque siomo impuesto nɨhɨbamɨco aivojɨto idillunoco mahacɨ,
impuestoco medebeneque majaadu. Jaanotɨ mobocɨgomoco mobocɨgo, magaijɨjimoco
magaijɨ.
8 Sitaaco medebedino ɨdɨɨnoro sitaaco magaijɨjinehejequere miguiino. Mɨɨro sitaaco
agaijɨmo Moocaani Moisefeenedɨ atajɨɨbanoco imino moonɨcuuhi.
9 Mɨɨro Moise tajɨɨba jillɨ neehi: Sifigoma diicadino, gaicaaudino, nanivadino, sitaaditɨ
sɨcamañooco dɨɨbeguedino, sitaanoco diimeguedino, noono. Jaano paryɨ tajɨɨbano icaruno
sanoovɨro jinoovɨ ɨfetehi: Sitaaco gaijɨ difiico agaijɨbadɨro, onoonovɨ.
10 Gaijɨma iicaabo sitaaco imitɨno moonɨtɨhi. Jaamaño sitaaco magaijɨnovɨ tajɨɨba
onoobadɨ paryɨ momoonɨcuuhi.
11 Jaanegui paryɨ tonehejetɨ mehesɨcɨnɨcu jino mihicasumico cɨgaabobadɨ iicatɨmoro
jilliro aaicucuubobadɨ Cristodiro mududɨcamaaje. Mɨɨro mataajacuujino jisumi mɨɨhaitɨ
aivo fiitɨvucuuhi. Itɨconɨ taajasujɨɨbogoco mimiyaavuguunotɨ aivo jisumi fiitɨcuuno.
12 Toojiinɨjehallɨvɨ gueenene mihicacuuhi. Motaajasumɨnaafi Jesucristo asaajino
fiitɨvucuuhi. Jaamaño mejeevesucu cɨvohɨgo imitɨco momoonɨfinehejeque. Jaamoro
seseehɨ momoonɨfinehejeque mɨjɨcamaaicuuqui amocasimɨnaa moonɨcasi gaachehunoco
ɨjɨcamaainɨcɨbadɨ.
13 Iminoro mɨhɨguequi cuuje mɨhɨgonɨcɨbadɨ guiriicavofaño icacuutɨmo miicaqui, bu
jɨɨbaimono agañuhusunofaño icacuutɨmo miicaqui, bu gaigoomɨma imitɨno icanehejefaño
icacuutɨmo miicaqui, bu iiminotɨno imoyɨɨcɨco, bu amocasinehejefaño, bu sitaaco iino-
hallɨtɨro mɨjɨɨheguenehejefaño icano icacuutɨmo miicaqui.
14 Jilliro Aivojɨɨbo Jesucristocoro amɨɨhaihallɨvɨ mificu amocasigaachehuco mohallɨdɨ
mɨjɨcafotonɨcɨbadɨ. Jaamoro amɨɨhai ifi imitɨ atajɨɨbanoco momoonɨqui mehesamaaicu-
udino.

14

Dinahabeditɨ Imitɨno Diimaadino.
(1 Co 8.1-13; 10.23-33)

1 Saatoho imiyaavogo equehecutɨmoco magaayɨcɨ. Jaarumo diiboma mejenaaucasidino
diibo imino agaajatɨnohallɨvɨ.
2 Mɨɨro saatoho imiyaavogomo icahi fanoovaaco uduujirumo. Jaanotɨ saatoho icahi
asimɨco duutɨmo botɨ basutaacoro amachumo imiyaavogo ajashumaño.
3 Jaamo fanoovaaco uduumo, fanoovaaco uduutɨmoco dejecujitɨrahi. Jaabadɨro
fanoovaaco uduutɨmo uduumoco medejecudino Moocaani diitoco agaayɨcɨcumaño.
4 ¿Nacu mɨɨjoho ɨɨjoho sita jeecɨvomɨnaafico dejecuqui? Ɨdɨɨboro diiboco ihaivojɨɨbo: Jino
imino, jaanotɨ jino imitɨhi, neejirahi. Jaamo imijirahi. Jaaboco ɨdɨɨboro Aivojɨɨbo imityari
imitusujirahi.
5 Jaanotɨ bu saatoho safucuco sifucu sihidɨ jeevahibadɨ esɨcɨnɨmo. Jaanotɨ saatoho
miyaaveguehi fafucuva sabadɨro iicanoco. Jaanegui tonoocɨtɨ sanoocoro mimiyaavogono-
jaagovɨro mihicacuqui.
6 Jaabo safucuco ificuubo Aivojɨɨbo Moocaanicoro iimequi ficuuhi. Jaanotɨ bu safucu si-
hidɨ jeevahibadɨ ificuutɨɨbo, bu: Aivojɨɨbo Moocaani jillɨ bachu imogoobo, noobo. Jaabadɨro
bu fanoovaaco uduubo: Aivojɨɨbo Moocaani jillɨ bachu imogoobo, nooboro duuhi, toono-
hallɨvɨ Moocaanico iimomaño. Jaabadɨro bu fanoovaaco uduutɨɨbo: Aivojɨɨbo Moocaani jillɨ
bachu imogoobo, nooboro duutɨhi, amachujinohallɨvɨro Moocaanico iimooboro.
7 Mɨɨro mɨɨhaitɨ saatoho ifiguiiharo icatɨhi, bu jaamo ifiguiiharo guijevetɨhi icano.
8 Jaamaño mihicasumi Aivojɨɨbo Cristoguiiharo mihicahi. Jaanotɨ bu miguijevecuudɨ
Aivojɨɨbo Cristojaagovɨ mefeeji. Jaamaño mubuheerumo, bu miguijevecuurumo icano
Aivojɨɨbo Cristotaro mihicaji.
9 Mɨɨro Cristo iguijevecuubo siino buheeteuhi, ubuheeme, bu uchuumucuumo icamo
Aivojɨɨbotɨ iicaqui.
10 ¿Jaabo ɨɨjoho, collɨhi: Dinahabo imitɨco, neehi? ¿Collɨhi jaaboco dɨɨheguehi? Mɨɨro
famooro ufucu Cristo ɨmefeenevɨ mihigaiveji mɨɨhaico diibo imeecɨqui.
11 Mɨɨro Caatɨnɨhaamefaño noono:
Uujoho iicaabo noobo Aivojɨɨbo, Moocaani tahɨmefeenevɨ paryɨ miyamɨnaa memuɨɨveji.
Jaadɨ paryɨ famooro uujoho Moocaani iicanoco neeji.
12 Jaamaño paryɨ mɨɨhai Moocaanico jiijehallɨvɨ mihicahicadɨnoco mɨjɨɨbegueji.

Dinahaboco Gañɨɨsudino.

13 Jaaneguiiha fahɨgova tɨhɨɨsucasicuutɨmo mihica. Jaamo amɨɨhai nahaboco nani-
gaañɨsutɨmo mihicahi, bu imitɨfaño gañɨɨsutɨmo mihicahi icano.

14 Uujoho Aivojiibo Jesuco imiyaavogomañoo gaajahi, chahano jinejeba iinoro iimitiino.
Jaanotii saatoho toono iimitiino iicanoco eesamaaimedii bu imicutiino.
15 Jaanotii iijoho uduunoco dinahabo aatyiimeebere iimitiinobadii eesiciniiboro
idaasuvohachiijii diiboco imino gaijitihi. Jaaneguiiha dinahaboco mitasudino fanoovaaco
uduunofeenedii diibohalliivii Cristo iguijevecuuboco.
16 Jaanegui toono amiihaidi iiminoco momooniidino, sita amiihaiditi: Imitiinoco
mooniibo, eneejiruneguiiha.
17 Miiro Moocaani aivojii mamachujiruno, mahadujiruno icanohalliivii mejenaaucasiqui
icatiino. Jillii itticovono ifi ica, sajeebii ica, imo imo ica icano Moocaani Gaijafeenedii mihicahi.
18 Jillii Cristoco ejeeciivoobo Moocaanico imo imo mooniihi. Jaabo miyaminaa imega imino
iinehi.
19 Jaaneguiiha masii guiinomoro mefeequi sajeebii icaco aaciinoco. Jaaneri fahigova
mahamusucasiqui miihai miyaavogo jeebii ijusiqui.
20 Jaaneguiiha Moocaani sita jeebiifañoo omooniinoco iijoho fanoovaaco amachunoco
aatyimenefeenedii mitasudino. Miiro paryii machutaano idicunootihi. Jaarunofañoo ma-
machunofañodii sifiico imitifañoo magañiisuno imitihi.
21 Imijiruno asimico duutiibo idiicano, bu vino aivofaihuco adutiibo idiicano icano, bu
saneheje toonofañodii dinahaboco imitifañoo agañiisujirunoco icano.
22 Ɨiro dimiyaavogoma diica ijeevadii Moocaani imegaviii. Imicani icajiibo ijeebiifañodii
imino iicanoco eesiciniibo.
23 Jaanotii siinoco ñihicugooboro uduubo imitico icihi miyaavogooboro uduutimañoo.
Jaamañoo imiyaavogotimoro esamaaimoro omooniino imitii.

15

Sitaguiiharo Mooniii Imo Imo Iicaqui.

1 Miihai momiyaavogo mequehecumo saatoho imiyaavogo iniinovamoco mahamusuji
miihaiguiiharo mooniitimo.
2 Jaanegui paryii miihai sitaaco imo imo momooniisu diitedi imino momooniinofeenedii
imiyaavogo iquehecutequi.
3 Miiro Cristo icauruubo ifiguiiharo icautihi. Jilliro Caatiniihaamefañoo onoobadii icaubo:
Ɨcoo Moocaanico imitiino eneehicano tahalliviii jifaifetehi, nuubo Cristo.
4 Miiro siicijetiiro Caatiniihaamefañoo paryii unuunoco caatiniiumo toonotii miihaico
ijiibeguequi toonofeenedii Moocaani miihaico aamusunoco mehesiciniimofeenedii
fanoovaaco majaabiicihi. Jaanofañodii majacusucafetehi.
5 Moocaani miinoco fanoova jaabiicico, jacusuco icano aaciibo, jaafa amiihaico amusuhi.
Jaamo imo imo sajeebii fahigova mihicacasihi Cristo Jesu onoobadii.
6 Jaamo sano mihimehi Moocaanico Mohaivojiibo Jesucristo Caanico.

Judiomii Iicatimoco Taajasujiibogoco Acimo.

7 Jaaneguiiha Moocaani imiguiiha fahigova sitaama magaayiiciicasi, miihaico Cristo
agaayiiciibadii.
8 Miiro uujoho amiihaico neehi: Cristo saauhi judiomico ejeeciivovaubo,
moheedetemihaico unuuno imiyaavequi. Jaanoco Cristo igaajasuqui Moocaani onoonoco
abañitatiinoco.
9 Tolliro bu saaubo judiomii iicatimo Moocaanico iimequi miyaminaaco
iidaasugueneguiiha, Caatiniihaamefañoo onoobadii:
Jaamañoo Moocaanico imeji judiomii iicatirucuumiminaafeenevii, bu diibeditii imino masi-
vaji, noono.
10 Jaabadiiro bu simañoohaamefañoviii noono:
Judiomii iicatirucuumiminaa imo imo mihica, Moocaani cuumiminaama.
11 Jaabadiiro bu simañoviii noono:
Aivojiibo Moocaanico mihimo, paryii cuumiminaa diibo mityaco famooro miyaminaa
macahacisu, noono.
12 Jaabadiiro bu Isaia caatiniuhi:
Isai onoobo iyaachimihaioobo agañiivooboroo cuumiminaa Aivojiibotii icaji.* Jaabo diitoco
ataajasujinoco esiciniijimo, nooboro.
13 Moocaani miihaico taajasu, esiciniii icanoco aaciibo. Jaafa Moocaani amiihaico imo imo
omooniiboro sajeebii icaco acihi diiboco mimiyaavogonofeenedii, amiihai sihidii janaaniciviii
mimiyaaveguehi Moocaani Gaija mityari.

* **15:12** Griego iijiri: Isaia onoobo caacamiti ruutuji. Jaabo agañiivooboroo cuumiminaa Aivojiibotii icaji, noono.

14 Tañahabomɨ, uujoho imino gaajacuuhi amɨɨhai mihimihuseneque, sihidɨ magaajanoco,
bu fahɨgova mafagocasinoco magaajanoco icano.
15 Jaaneguiiha jihaamefaño amɨɨhaidi caatɨnɨhi nucufeguetɨɨbo ɨjɨɨbogonotɨ. Jaanoco
jaamo jabajeevetɨmo mihicahi Moocaani uco iimihusefañodɨ atajɨɨbaaboro acɨhi moonɨquɨ,
16 Jesucristoco jeecɨvequi judiomɨ iicatɨmofeenevɨ. Diiboco ejeecɨvoobo uujoho
jɨɨbeguehicahi Moocaani jɨɨbogoco taajasuguiiha judiomɨ iicatɨmoco Moocaanijaagovɨ
satyequi, ijeecɨvobadɨ igaayɨcɨquɨ Igaijafeenedɨ ijeevadɨ iiguiiharo ificucuumoco.
17 Cristo Jesuco imiyaavogonofeenedɨ imo imo icahi Moocaani dudɨcamaajeque
omoonɨmaño.
18 Uujoho jinejetɨ iimaatɨhi ɨdɨɨnoro Jesucristo tafañodɨ omoonɨnotɨ. Judiomɨ iicatɨmoco
Moocaani onoonoco: Jii, nuusuqui. Jaanoco uujoho moonɨhi tafañodɨ Jesucristo ihi-
imaaneri, bu iiminoco omoonɨneri,
19 bu gaajasu mityafeenedɨ, bu aatyɨmeratɨno eetavofeenedɨ, bu Moocaani Gaija
mityafeenedɨ icano. Jiibadɨ Cristo taajasujɨɨbogoco jɨɨbuguucuuhi Jerusaletɨ fahɨgovadɨ
ɨfutusucuuhi Iliricu jiinɨjevɨ.
20 Jaanoco iimogooboro jillɨ jɨɨbeguehi taajasujɨɨbogoco johono Cristo momo agaa-
jaratɨcuumijefaño sita itɨconɨ ɨjɨɨbogonohallɨvɨ ɨjɨɨbogonoco iimogotɨmaño.
21 Jillɨro moonɨhi Caatɨnɨhaamefaño onoobadɨ:
Jaatyo diibotɨ agaajatɨmo atyɨmeji, bu diibotɨ uguubutatɨmo gaajaji, noono.

Pablo Roma Cuumijaagovɨ Feeguehi.

22 Jillɨtɨ jimañovɨ sihidɨ dudɨcamaaje iicamaño uujoho feehicatɨhi fahiijɨva amɨɨhaico
abaateguehicaruubo.
23 Jaarunaa jisumi jiicuumijefaño tadyudɨcamaajeque iimivucumaño, bu sɨɨcɨjetɨro
amɨɨhaico abaatonoco iimeguehicamaño,
24 España jiinɨjejaago ofoodɨ amɨɨhaico baahinɨji. Jaadɨ imino mahatyɨmecasinobuunatɨ
uco mahamusu España vɨ feequi.
25 Jaanotɨ jisumihiica feehi Jerusalejaago, tahɨ iicamo monahabomɨco mahamusunoco
asatyoobo.
26 Mɨɨro Macedoniari, Acayari icano iicamo allacaruhi nɨhɨbamɨco Jerusaleri mona-
habomɨ ɨɨdaasumoco ihamusuqui.
27 Tollɨ moonɨmo judiomɨoto imiyaavogomo Cristo jɨɨbogoco diitojaagovɨ asatyuneguiiha.
Jaaneguiiha diito judiomɨtɨ imiyaavogomoco inehejetɨ acɨmo.
28 Jaaneguiiha jinehejeque paryɨ iimivooboro toono nɨhɨbamɨco diitoco aacɨdɨ Es-
pañajaago ofoobo amɨɨhaico meecɨhinɨji.
29 Imino uujoho esɨcɨnɨhi, tahɨgo ɨɨfotoodɨ Cristo iimihuseri imino uco moonɨji.
30 Tañahabomɨ, Mohaivojɨɨbo Jesucristofeenedɨ amɨɨhaico neehi, bu Moocaani Gaija
gaijɨco aacɨnofeenedɨ: Tajaagovɨ miminifoto. Jaamoro mesefaquifoto Moocaanima
tahallɨvɨ mihiimaamo.
31 Tahallɨvɨ Moocaanico midillu Judeari iicamo Cristoco imiyaaveguehicatɨmedɨtɨ uco
itaajasuqui. Jaabadɨro jino monahabomɨ Jerusaleri iicamedi asatyonoco imino igaayɨcɨquɨ.
32 Jaabadɨro bu Moocaani iimogohachiijɨ uujoho imo imo amɨɨhaico atyɨmequi, bu jaabo
amɨɨhaico abaatonofeenedɨ jaguisɨqui icano.
33 Jaafa sajeebɨɨco aacɨɨbo Moocaani amɨɨhaima icahi. Fɨne.

16

Iijɨco Agalluuno.

1 Amɨɨhaico neehi, monago Febe onoogohallɨvɨ sɨɨcɨjetɨro Cencrea cuumiri iicaja
Moocaani iijafaño ejeecɨvehicagotɨ:
2 Jaagoco imino magaayɨcɨ Mohaivojɨɨbo momofeenedɨ miyaavogonahabomɨma mi-
hicanɨcɨbadɨ. Diigoco mahamusu ucuujɨvaachunehejetɨ, mɨɨro diigo sihidɨ saatohoco
amusuhicahi, bu uco tollɨro amusuhicago.
3 Tollɨro bu Aquila, itaaba Pricila icamɨsi taajɨco mahacɨ Cristo Jesu dudɨcamaajetɨ uco
anahabonɨhicamɨsico.
4 Diitɨsi ifiico ñɨhicunofaño tahallɨvɨ ficuuhi uco agaicaaujirunotɨ itaajasuqui. Jaamɨsico
uujoho toonohallɨvɨ imehi. Jaabo uuro icatɨno, tollɨro bu famooro monahabomɨ Moocaani
iijamɨnaa judiomɨ iicatɨmo icano.
5 Tollɨro bu paryɨ monahabomɨco taajɨco mahacɨ Aquilamɨsi iijafaño iigaivehicamoco.
Tollɨro bu tagataavomɨnaafi Epeneto onooboco taajɨco mahacɨ diibo aivo itɨconɨ Acaya
jiinɨjevɨ Cristoco imiyaavuguubo.
6 Tollɨro bu Mariaco taajɨco mahacɨ amɨɨhaifeenevɨ sihidɨ ududɨcamaaihicagoco.

7 Tollɨro bu tajaagoobo Andronicu, Junias icamɨsico taajɨco mahacɨ, cɨvojafaño iicausumi uco anahabonɨumɨsico, Jesucristo minɨsumɨnaafeenevɨ aivo obocɨmɨsi, diitɨsi Cristoco itɨconɨ tahɨmegaro imiyaavuguumɨsi.
8 Tollɨro Ampliatu onooboco Aivojɨɨbofañodɨ agaijɨɨbo tagataavomɨnaafico taajɨco mahacɨ.
9 Jaabadɨro bu Urbano Cristo Jesu dudɨcamaajeque mɨɨhaico aamusuhicaaboco taajɨco mahacɨ, tollɨro bu agaijɨɨbo Estaqui onooboco.
10 Tollɨro bu taajɨco mahacɨ Apele onooboco sihidɨ Cristoco imiyaavogonoco ɨɨfusuhicaaboco. Jaabadɨro bu Aristobulo yotoco.
11 Tollɨro bu tayoobo Herodio onooboco taajɨco mahacɨ, tollɨro bu Aivojɨɨboco imiyaavuguumo Narciso yotoco taajɨco mahacɨ.
12 Tollɨro bu taajɨco mahacɨ Trifena, Trifosa icamɨfeque Aivojɨɨbo dudɨcamaajefaño ududɨcamaaimɨfeque. Tollɨro bu magaijɨgo monago Persidaco sihidɨ Aivojɨɨbo dudɨcamaajefaño ududɨcamaaihicagoco.
13 Tollɨro bu Rufo onoobo miyaavogofaño obocɨɨboco taajɨco mahacɨ. Tollɨro bu seejɨco tamiya seejɨbadɨ uco omoonɨugoco.
14 Tollɨro bu taajɨco mahacɨ Asincritoco, bu Flegonte onooboco, bu Hermas onooboco, bu Patroobo onooboco, bu Herme onooboco, bu paryɨ monahabomɨ diitoma iicamoco icano.
15 Tollɨro bu Filoloobo onooboco, bu Julia onoogoco, bu Nereo onoobo, inago icamɨsico. Tollɨro bu Olimpo onooboco, bu famooro miyaavogofeenedɨ monahabomɨ iicamoco taajɨco mahacɨ icano.
16 Fahɨgova mihibɨcɨcasimoro midillucasi Moocaani sajeebɨɨco ihɨfusuqui. Paryɨɨcɨno Cristo iijamɨnaa amɨɨhaijaago iijɨco galluuhi.
17 Tañahabomɨ, amɨɨhaico neehi: Imino mehesɨcɨnɨ miyaavogomɨnaaco udugaacumoro agañɨɨsuhicamotɨ. Diito omoonɨno amɨɨhaico mɨɨhai mɨjɨɨbeguehicabadɨ icatɨhi. Jaamotɨ buhɨgovɨ mihica.
18 Tollɨ omoonɨɨbo Mohaivojɨɨbo Jesucristoco jeecɨvotɨhi ifi onoobadɨro omoonɨmoro bañɨhicamo cɨvojeebɨɨba iicamehejeque imo imo ihiimaanehejefeenedɨ bañɨhicamo.
19 Famooro gaajacuuhi amɨɨhai mimiyaavogonoco. Jaamaño uujoho imo imo icahi. Imeguehi amɨɨhai iiminocoro momoonɨqui mihimibaicɨnɨnoco imitɨnocoro momoonɨqui icatɨno.
20 Jaanofañodɨ sajeebɨɨco aacɨɨbo Moocaani saajiibo ɨjɨ Satanasco ifinɨsuvaqui* amɨɨhaiguiino. Jaabo Mohaivojɨɨbo Jesucristo jaafa amɨɨhaico imino moonɨhi.
21 Tollɨro buunajɨ Timoteo tadyudɨcamaaje nahabonɨmɨnaafi amɨɨhaijaago iijɨco galluuhi. Tollɨro bu Lucio, bu Jason, bu tollɨro Sosipatu onoobo icamo tayoto.
22 Uujoho Tercio jihaamefaño Pablo uco onoonoco acaatɨnɨɨbo amɨɨhaijaa taajɨco galluuhi Mohaivojɨɨbofeenedɨ.
23-24 Tollɨro bu Gayo onoobo amɨɨhaijaago iijɨco galluuhi jino diibo iijafaño uujoho iicaabo, tollɨro toojaco acɨfiibo Moocaani iijamɨnaaco. Tollɨro bu Erasto onoobo jiicuumi nɨhɨbamɨ ficumɨnaafi, bu tollɨro monahabo Cuarto icamɨsi.†

Moocaanico Iimono.

25 Jaanegui masɨɨ Moocaanico mihimequi. Diibo amɨɨhai miyaavogoco equehecutusujiruubo uujoho ɨjɨɨbeguehicaabogo onoobadɨ, bu Jesucristoditɨ ɨjɨɨbeguehicabadɨ, bu sɨɨcɨjetɨro jiinɨje ifiivuusumi iicauno agaajaratɨnoco ificuunoco Moocaani agaajasuuno onoobadɨ icano.
26 Jaaruno jisumi gaajacafutucuuno Moocaani ifinɨtɨɨbo tajɨɨba onoobadɨ, Moocaani iimaamɨnaa Acaatɨnɨuhaamefeenedɨ. Jaano toono agaajarautɨruno jisumi gaajacafutucuuhi paryɨ faacuumivariro. Jaanoco uguubumoro imiyaaveguequi.
27 Jaanegui jaafa ɨdɨɨboro Moocaani sihidɨ gaajama iicaabo, Jesucristofeenedɨ diiboco mihimono ufucuro finɨjitɨhi. Fɨne.

---

* **16:20** Griego iijɨri: ijɨmatajeruqui, noono.

† **16:23-24** Sahaamefaño janaanɨcɨ jillɨ ficuumo: Jaafa Mohaivojɨɨbo Jesucristo amɨɨhaico imino moonɨhi, onoonoco.

1 CORINTIOS

Pablo Caatinuhi Corintominaadi.

1 Uujoho Pablo Jesucristo minisuminaafiti icahi, Moocaani onoobadi, bu nahabo Sostene
onoobo icano
2 Moocaani iija Corintori iicajaminaadi caatinihi. Jaamo Cristo Jesufeenedi Moocaanita
iicacuumo diibediro iicaqui ucuuhuvamo, bu paryi fahigova jiinijevi Mohaivojiibo Jesu-
cristo, bu diito Aivojiibo icaabo momoco mihiimaahicamo icano.
3 Jaamo imino sajeebiima mihica Moocaani Diosfañodi, bu Aivojiibo Jesucristofeenedi
icano.

Cristofeenedi Moocaani Imino Omoonino.

4 Fahiijivaro amiihaihallivi Moocaanico imehicahi; Cristo Jesufeenedi Moocaani
amiihaico imino omoninohallivi.
5 Miiro Cristofañodi mihicamaño Moocaani amiihaico aciuhi mojeebii gaijadi fanoova
busumijebadi fanoohiijico, bu fanoogaajaco icano.
6 Oono amiihaivi Cristoti jiibogo miyaano iicano imino agaajacafotobadi.
7 Jaamaño amiihaiditi jinehejeba cuujivaachutihi Moocaani aacinehejeonoti
Mohaivojiibo Jesucristo asaajinoco motoomonohachuta.
8 Jaabo amiihaico imino teemejiibo niinofucuvi. Jaamo imino mihinivatimo mihicahi
Mohaivojiibo Jesucristo agasejifucu.
9 Bañitatiibo Moocaani. Jaabo amiihaico cuuhuvahinihi Illi Jesucristo
Mohaivojiibojaagodi miicaqui.

Moocaani Iijaminaa Udugaacamaaiuno.

10 Jaanegui jino amiihaico neehi; Tañahabomi, Mohaivojiibo Jesucristo momofeenedi,
famooro sabadiro sayomonocoro mihiimaa, bu amiihaifeenevi dugaavocasineheje
icadino. Jilli iminoro sahigoviro miminifoto sano eesamaajejaagoviro sabadiro
miminifoto.
11 Tañahabomi, miiro amiihaiditi uco jiibogomo Cloe onoobo yoto, amiihaifeenevi va
iibacasi iicanoco.
12 Toonoti jilli amiihaico neejirahi: Amiihaiva jilli meneehicahi: Saatohova uujoho
Pabloobo, meneehicahi. Jaanotivaha bu saatoho uujoho Apoloobo, bu saatoho uujoho
Pedroobo, bu jaanoti saatoho uujoho Cristoobo, meneehicahivaha.
13 ¿Nacu Cristo dugaacinihi? ¿Nacu uujoho Pablo amiihaihallivi tetecucafutuuhi? ¿Nacu
amiihai uujoho Pablo memeri miniticafutuuhi?
14 Miiro uujoho, amiihaiti miihaiñoobaco nitihinitihi, ivi idiimisiicoro nitiuhi, Crispo
onooboco, Gayo onooboco icanoro. Jaaneguiiha toonohallivi uujoho Moocaanico imehi.
15 Jaamo miihaiñooba: Uujoho Pablo memeri niticafetehinihi, nootimo mihicahi,
16 bu tolliro nitiuhi Estefanoco iijaminaama. Jaanoti saatohobaco gaajacuutihi tahi fine
cajaatyocohacho nitiuhi.
17 Miiro uco Cristo nitifiiri galluutihi, iimino jiibogocoro jiibeguequi uco galluubo.
Jaaruno bu sihidi gaaja iijiri jiibeguequi icatino jilli Cristo imoholliigavi iguijeveuno
sicamañovi minifototino iicaqui.

Cristo Moocaani Mitya, Gaaja Icano.

18 Jaamaño miiro Cristo imohohallivi iguijeveuno jiibogo jilli jihovonobadi jeevahi
ciijigaifaño efeejimedi. Jaanoti ataajajimedi, jino miihaidi, Moocaani mitya icahi.
19 Miiro Caatinihaamefaño noono:
Finisuji gaajaminaa gaajaco, bu tihiisuji gaajacimінaa esicinico, noono.
20 ¿Nacu cuuca icaabo gaajaminaafi? ¿Cuuca icaabo jiibogominaafi? ¿Cuuca nacu icaabo
jisumio jenaauminaafi? Miiro Moocaani jeegavusucuhi jiinijeminaa gaajaco.
21 Imoonіqui jiinijeminaa, Moocaani gaajafeenedi, Moocaanico gaajacihinitihi. Jaabo
Moocaani igaajafeenedi diibedi imineguiiha taajasuubo miyaavogominaaco iimino
jiibogofeenedi saatehedi tobogo jihovonobadi iicarunofañodi.
22 Miiro judiomi dilluhicahi sihidi ejeevano gaajataco. Bu tolliro griegomi jiije gaajacoro
guiinehicahi.
23 Jaarunaaca miihai mijiibeguehicahi Cristo etetecucinіiboco. Jaanoco judiomi un-
ucufeguemere tiimejetasuhicamo. Tolliro judiomi iicatimedi jilli jihovono.
24 Jaanoti naha ucuuhuvacinimedi, judiomiti, bu judiomi iicatimedi icano, Cristo
Moocaani mitya iicaabo, bu Moocaani gaaja iicaabo icano.

25 Mɨiro Moocaani gaajatɨ iicarunovaha miyamɨnaa gaajahallɨnohocɨvɨ sihidɨ jeevahi, bu
Moocaani niinova iicaruno miyamɨnaa sefa janaanɨcɨ sihidɨ jeevahi.
26 Eneecau magaaja, tañahabomɨ, Moocaani amɨɨhaico ucuuhuvaumotɨ bu mɨɨdɨmo
jijeogaajamɨnaaotou. Jaabadɨro bu mɨɨdɨmo aivojɨma iicamootou miyaamo
iyaachimɨhaiototɨ.
27 Jaanotɨ naha Moocaani ɨcɨuhi jiinɨjemɨnaadi mɨhɨɨfomo iicamoco agaajafiimoco inu-
cufevesuqui, tollɨro bu Moocaani jiinɨjemɨnaadi iniinovafimoco ɨcɨuhi esefafiimoco inu-
cufevesuqui,
28 tollɨro bu ɨcɨubo jiinɨjehallɨvɨ jihovono iicanoco, mɨhɨɨfomo iicamoco icano jiijehallɨvɨ
miyaamo iicamoco inucufevesuqui.
29 Jillɨtɨ diibo ɨmefeenevɨ mɨɨhaiñooba: Uujoho aivo sihidɨ jeevahi, nootɨmo iicaqui.
30 Mɨiro Moocaani amɨɨhaico Cristo Jesujaagovɨ miniiyuhi, tollɨro bu moonɨubo Cristo
mɨɨhai gaaja iicaaboco. Diibofañodɨ Moocaanima sajeebɨɨ mɨicaqui, mataajacuumoro
diibediro miicaqui.
31 Jaanegui Caatɨnɨhaamefaño onoobadɨ: Difiico iidiimuuruubo; Aivojɨɨbocoro diimo.

2

Cristo Etetecucɨnɨɨboco Mɨjɨɨbogono.

1 Tañahabomɨ, mɨiro Moocaanitɨ jɨɨbeguequi amɨɨhaijaago eeguejeusumi iimino ihiimaa-
jinoma, bu gaaja iimaama icano fuutɨhi.
2 Jillɨro amɨɨhaifeenevɨ jinejebaco gaajatɨɨbobadɨ minifutuuhi ɨdɨɨbocoro Jesucristoco
jaanɨ etetecucɨnɨɨboco gaajauhi.
3 Jaabo uujoho amɨɨhaifeenevɨ niinovano icauhi. ¿Mɨillɨ fɨne diitoco jɨɨbegueji? nooboro
sihidɨ iguiiboro veveveve.
4 Jaabadɨro bu tahiimaa, tojɨɨbogo icano miyamɨnaa gaajasuri icautɨno. Jillɨro Moocaani
Gaijari, mityari icano ɨfusuhinɨhi.
5 Jillɨtɨ amɨɨhai miyaavogo miyamɨnaa gaajafañodɨro icatɨno Moocaani mityafañodɨro
iicaqui.

Moocaani Gaijafeenedɨ Magaajacɨno.

6 Jaarunofaño mihiimaahi gaajaco miyaavogofaño ujusicuumofeenevɨ. Jaaruno jijeo
gaajari icatɨno, bu jidɨhijeo aivojɨto iimitɨmo gaaja goovano ifinɨfineri icatɨno.
7 Jillɨ Moocaani gaajaco mihiimaahi agaajaratɨno ɨtɨhɨɨnoco toovonono iicano gaajaco.
Jaanoco Moocaani sɨɨcɨjetɨro ficucuuhi mɨɨhai taajasuco.
8 Jaanoco cajaatyoba saatohotɨ jijeo aivojɨto gaajacɨutɨhi. Mɨiro igaajacɨuruva tetecu-
jitɨrumo niquejeo imi Aivojɨɨboco.
9 Jillɨro jillɨ, Caatɨnɨhaamefaño onoobadɨ:
Miyamɨnaa aatyɨmeutɨnehejeque, bu uguubutɨnehejeque, bu miyamɨnaa jeebɨɨfaño
ɨjɨcafetehinɨtɨnoco icano, Moocaani imibachucuuhi diiboco agaijɨmeguiiha,
noonoro.
10 Jaarunoco Moocaani mɨɨhaico gaajasuhi Igaijafeenedɨ. Mɨiro Igaija paryɨ fanoocoro
gaajahi, bu Moocaani jeebɨɨ faicuvahɨ iicarunoco.
11 ¿Nacu, cajaanɨ gaajahi sifi esamaajeque? Ɨdɨɨboro igaija diibofaño iicaabo gaajahi.
Jaabadɨro buunajɨ mɨɨjoho gaajatɨhi Moocaani esamaajeque, ɨdɨɨboro diibo Gaija gaajahi.
12 Jaabadɨ mɨɨhai magaayɨcɨhinɨtɨhi jiinɨjeo gaijaco, ɨdɨɨboro Moocaanitɨ asaano Gaijaco
magaayɨcɨhinɨhi, toonotɨ magaajaqui Moocaani mɨɨhaico iimihuseri aacɨhinɨnoco.
13 Jaanehejeque mɨɨhai mihiimaahi Moocaani Gaija mɨɨhaico ɨjɨɨbogobadɨ. Jaano mɨɨhai
gaajariro magaajanoco icatɨno. Jillɨ mɨjɨɨbeguehi Moocaani jɨɨbogoco miyaavogomɨnaaco.
14 Jaanotɨ Moocaani Gaijama achahaabo gaayɨcɨtɨhi Moocaani Gaijaonehejeque, di-
ibedi jillɨ jihovonobadɨ icano, agaajatɨmaño. Jaanoco Moocaani Gaijariro magaajacɨtahi
miyaano iicanoco.
15 Jaanotɨ naha Moocaani Gaijama iicaabo paryɨ fanoovaaco agaajaaboro dugaacuhi.
Jaabo imitɨco, mɨɨjoho neejitɨrahi.
16 Mɨiro Caatɨnɨhaamefaño noono: ¿Nacu, mɨɨjoho gaajacɨuhi Moocaani esamaajeque?
¿Nacu, Moocaanico mɨɨjoho conooco jɨɨbeguejirahi? Jaanotɨ naha mɨɨhai Cristo esamaajema
mihicahi.

3

Moocaani Amusumɨnaa.

1 Jaamaño tañahabomɨ, uujoho amɨɨhaima Moocaani Gaijama iicamoma mihicanɨcɨbadɨ
iimaatɨhi, jillɨ Moocaani Gaijama achahamoma mihicanɨcɨbadɨ iimaahi, Cristojaagodɨ
seemehiica iicamoma mihicanɨcɨbadɨ iimaahi.

2 Amiihaico itihiitinocoro jiibeguehinihi oono seemeneque machuco acitimoro
mifañocoro ihiisunicibadi. Itihiitinocoro jiibeguehinihi magaayiciujitiruneguiiha, bu
jisumihiica magaayicitihiica icano.
3 Jilli amiihaihiica ticovomiyaminaarehiica. Miiro amiihaifeeneri icanehejehiica si-
inohalliti sitaaco mijiiheveneheje, iibacasineheje, dugaacamaajeneheje icano. Jilli
ticovomiyaminaarehiica mihicahi. Jaamaño paryi miyaminaa omoonininicibadiro mo-
moonihicahi.
4 Miiro saafi: Uujoho naha miyaano Pabloobo, meneehicahi. Jaanoti bu saafi: Uujoho
naha Apoloobo, meneehicahi. Jilli meneehicamaño ticovomiyaminaarehiica mihicahi.
5 ¿Nacu miijoho Pablo? ¿Nacu miijoho Apolo? Jilli miihai Moocaani amusuminaa
toonofeenedi amiihai mimiyaaveguehinino. Jaano toonoco meheetavehi moticovohocivi
miihaico Aivojiibo aacidineheje.
6 Miiro uujoho basuuhi. Jaanoco Apolo maaisuuhi. Jaanoco Moocaani jusisuhi.
7 Jaamaño abasuubo sihidi ejeevano icatino, bu amaaisuubo sihidi ejeevano icatino.
Jaanoti naha Moocaani fanooco omooniibo toohoco ujusisuubo.
8 Miiro jaamaño abasuubo, amaaisuubo icano sabadiro jeevahi. Jaarunaaca ijee-
vadisahaje idudicamaajedino ijaadaco Moocaaniti gaayiciji.
9 Miiro miihai Moocaani nahaboniminaa. Jaanoti amiihai Moocaani dudicamaaje
faguibadi mihicahi. Jaanoti bu tolliro Moocaani iijaco eheetavojabadi mihicahi.
10 Jaamaño Moocaani imihuseti uco aacidino, uujoho aivo iijano eetavoco agaajaabobadi
ihimahacinoco cuhufono basuhi. Jaanohallivi sita ifajaaco majaanijihachiiji imino
esicinimoro majaani.
11 Miiro siino sita ihimahaciti ficuucuujitirahi ihimahaci Jesucristo iicacuumaño.
12 Jaanoti diibo iicacuunohallivi saatoho orori, nihibajeneri, sihidi ijaadama icano
guiisiyineri icano iijaco eetavoobo. Jaanoti saatoho imohoneri, jaaineri, jiihuneri icano
ajaanihachiiji
13 eheetavodiibo dudicamaaje gaajacafeteji foovono, ufucu dugaacufucusumi; miiro
ciijigairi nisucafetejino. Jaadi gaajacafetejino naa cajaani miyaanoco eheetavuunoco.
14 Jaanoti cajaani dudicamaajehacho Moocaani nisufañodi afatyoobo ijaadaco gaayiciji.
15 Jaanoti cajaaninocohacho finisujino diibo dudicamaaje gañiicafeteji. Jaarunofaño
diiboro taajaji oono ciijigai iijaco ijigasunoti ataajaniciibadi.
16 ¿Nacu magaajatihi amiihai Moocaani iija mihicanoco? ¿Bu Moocaani Gaija amiihaifaño
iicanoco?
17 Jaanoti bu cajaanihacho Moocaani iijaco ifinisuuboco, bu Moocaani diiboco finisuji.
Miiro amiihai Moocaani iija. Jaaja mihinivatija.
18 Jaanegui cajaani amiihai ifiico jilli mabañisudino. Cajaanihacho amiihaifañoti: Jidihivi
uujoho gaajaminaafi, monoobo gaajatiibobadi miminifoto. Jaabo miya gaajaminaafiti
minifetehi.
19 Miiro jijeo gaaja Moocaanidi jilli jihovono. Miiro Caatinihaamefaño noocinino:
Moocaani gañiisuhi agaajamoco abañificamañovi, noonoro.
20 Tolliro bu noono: Aivojiibo gaajahi gaajaminaa esamaaje jilli sicamaño iicanoco,
onoono.
21 Jaanegui miihaiñooba miyaminaafi jiibegueri amiihai ifiico mitya mitya momoonidino.
Miiro paryi sabadiro amiihaiñeheje.
22 Miiro uujoho Pablo icaruubo, Apolo icaruubo, Pedro icaruubo icano amiihaico
mijiibeguequi fanooro Moocaani amiihaico aacino jiinijehallivi mihicanohachuta, jisumi
iicaneheje, bu ufucu iicajineheje icano paryi amiihaiguiiha. Tolliro guijevefeenedi
Moocaanijaago mihifetejineguiiha icano.
23 Jaanoti amiihai Cristota, bu Cristo Moocaanitahe icano.

4

Minisuminaa Dudicamaaje.

1 Jaaneguiiha amiihai miihaico Cristo jeecivominaati mehesicini, bu Moocaani jiibegueji
itihiino jiibogominaati icano.
2 Jaamo paryi diito toono tajiibama iicamo imino omoonifimoti mihica.
3 Jaanoti naha uudi milli icatino miyaminaa tahimiti unuuruno, bu miyaminaa aivoji
icagavi tahimitico unuuruno icano, bu uuro tahimitico neejitirahi.
4 Jinejeti uujoho tahesamaaje imitino icatirahi. Jaaruno toonoti uujoho imitusucafo-
totihi. Jaanoti naha idiiboro Aivojiibo Moocaani uco tahimitico neejirahi.
5 Jaanegui amiihaico neehi: Imegaviro sifi imitico, meneedino Aivojiibo Jesu
asaatinohachuta. Jaabo diibo jari foovoiicaruji, bu tolliro civoguiino toovono

iicarunehejeque. Bu tollıro jaabo jııbeguejiibo miyamınaa jeebııno eesamaaiñehejeque. Jaadı naha jari ıtıcovoocıvı Moocaanıtı gaayıcıjimo diitoco acahacısunoco.

6 Tañahabomı, jillı amııhaico neehi amııhai imiguiiha Apolotı, uutı icano, jaamo magaajahi. Jaanoco mısıtı magaaja. Jaamoro oono Caatınıhaamefaño onoono janaanıcıvı esamaaicuutımo mihicahi. Jaamo saafiiditı mitya mitya mihicamoro sifiico tıhıısutımo mihica.

7 ¿Nacu mııjoho ıco miyaabotı ficuuhi? ¿Nacu cono ııma chahahi agaayıcıtıno? Jaano bu agaayıcıcunoco, ¿collıhi sifiitı agaayıcıtııbobadı: Aivo uujoho mityahi, neehi?

8 Mııro paryııcıno toonoma mihicacuuhi. Mııro sihidı mubusumijevacuuhi. Mııhai aivo aivojıtorucu, monoomoro mııhaico uufocovı miminiiyuhi. Jaanova miyaano mahaivojıivejirahi, mııhai amııhaima bu sano mahaivojıivequi.

9 Mııro jillı tahesıcını neehi: Moocaani mııhai mınısumınaaco famooguiinovıro ficuuhi iguijenıguucuumoco iicanıcıbadı. Mııro mııhaico miyamınaa iimogotımoro ajabafiinovı mıhıfutucuuhi, Moocaani toomomınaa ihatyımequi, miyamınaa ihatyımequi icano.

10 Mııhaico naha jihovotobadı esıcınıumo Cristohallıtı. Jaanotı naha amııhaico Cristotı: Aivo gaajafiimo, neehicamo. Mııhai miniinovafihi. Jaanotı amııhai mequehecufihi. Amııhaico: Miyaamo, noomo. Jaanotı mııhaico jillı: Mıhııfomo, noomo.

11 Jisumihachuta ajebanoco jaabıcımoro mihicahi, adufirari mihicahi, gaachehuma machahahi, maganııcıcafetehi, moojanoma machahahi,

12 miniinovatehicahi, muhuseneri mududıcamaaimo. Mııhaico iminootıno noomo. Jaarumoco imineeriro meneehi. Mııhaico ıdaasuno omoonınehejeque majaabıcıhicahi.

13 Mııhaitı aivonoono neehicamo. Jaarumoco sııcuno mihiimusuhicahi. Jiinıje beevabadı mııhaico moonıhicamo beemeubadı jisumihachuta mihicahi.

14 Jino amııhaico nucufevesuqui jillı caatınıtıhi. Jillı amııhaico fajıınıqui agaijımo taseemeque icabadı.

15 Mııro diez mildımo amııhai jııbogomınaa Cristotı amııhaico ıjııbogomo icarunaaca, diito amııhai caanimıbadı icatıhi. Mııro uuro amııhaico seemevahınıhi Cristo Jesufañodı iimino jııbogofeenedı.

16 Jaanegui amııhaico neehi: Uujoho jino iicabadıro mihica.

17 Tooneguiiharo bu amııhaijaago Timoteoco galluuhi taseemenebadı agaijııbo Aivojııbofañodı imino iicaabo. Jaabo diibo amııhaico imino esaayuji Cristofañodı uujoho omoonınoco, fahıgova iicajahaje Moocaani iijanofaño jııbogooboro efeehicabadı.

18 Saatohovaha amııhaitı mitya mitya icahicahi uujoho amııhaijaago ufucuro ufuucujıtııvıbadı.

19 Jaanegui amııhaijaago goovajino ofoono Aivojııbo iimogohachiijı. Jaadı jari gaajaji diito mitya mitya iicahicamo ihiimaarunoco, omoonıtınoco icano.

20 Mııro Moocaani aivojı jillı tıcovo iimaa icatıno, mityaono.

21 Jaanegui ¿jinejeque mihimeguehi? ¿Amııhaijaa feeji ımeima, nacu gaijıma, sııcu ifi gaijama?

5

Ajevatı Onoono.

1 Miyaano amııhaifeenevıva ajeva iicano guubuvusuhicahi. Jaano toono ajevaco ajashuno muguubusudino Moocaanico agaajatımofeenevı. Mııro saafivaha caanimı taabamıma icahi.

2 Jaamo amııhai mitya mitya mihicahicahi. Jillı toonotı munucufevemere ıdaasuno mihicatano. Tollı omoonııboco amııhaifeenetı buhıgovı magañıı.

3 Mııro uujoho, tafi sihıgo icarunaaca tajeebıı amııhaifeeneri icahi. Jaamaño: Tollı iicaabo imitıco, nuucuuhi amııhaifeeneri iicaabobadı.

4 Mohaivojııbo Jesucristo momofañodı amııhai mihigaicınımoma sano tajeebıı icahi, bu tollıro Mohaivojııbo Jesucristo imityama amııhaima icaji icano.

5 Jaabo diibo iimitııboco Satanasco mahacı ifi iimogonoco ifinısuqui oomoonıruubo, ıdaasuno iicaneguiiha dojıcuvıro Moocaanijaago asaaboro ufucu Mohaivojııbo Jesu asaajifucu iicasumi ijeebıı itaajaqui.

6 Aivo imitıno toono momoonınotı mitya mitya mihicano. ¿Nacu magaajatıhi ajashuruno levaduraguiijı paryı ifaasıhifaño acaısecafetefinoco.

7 Jaanegui toono eedeelevaduraguiijıco magañıınıcıbadı toonoco amııhaifeenetı magañıı. Jaamo boosıhi toguiijıma achahasııhibadı mihicahi, toono amııhai mihicabadı. Mııro sııcijemınaa oveja seemeneque gaicaaujibuumo Pascua jııbaimo iicajisumi. Jaanotı jisumi Cristo Jesuco guijenıumo safooro mııhai imitıhallıvı.

8 Jaanegui masɨɨ Pascua jɨɨbaimoco meheetavequi tohimitɨco magañɨɨmoro, oono eedeelevaduraguiijɨ iimitɨguiijɨco mihicanɨcɨbadɨ. Jaamoro ɨvɨ toguiijɨma achahano maahuneriro meheetavequi abañɨtɨno jeebɨɨri, miyaaneri icano.
9 Mɨɨro amɨɨhaico juufaijɨ acaatɨnɨuhaamefañodɨ nuucuuhi: Aajevafiimoma magataavedino, nooboro.
10 Jaaruno tollɨ onoobo paryɨ jiinɨjehallɨri iicamo aajevafiimotɨ, ifiguiiharo fanoovaaco imeguefimotɨ, bu ananivafiifimotɨ, oono bu tollɨro ɨjɨnɨtaco ejeecɨvefimotɨ icano nootɨhi. Mɨɨro tollɨ diitoma iimaatɨmo mihicaruva toojiinɨjetɨ siijiinɨjevɨ mefeejirahi.
11 Jaanotɨ cajaanɨhacho: Miyaavogomɨnaafi uujoho, unuuruubo ajevaco imoyɨɨcɨɨbo, ifiguiiharo fanoovaaco imeguifiifiibo, ɨjɨnɨtaco ejeecɨvefifiibo, sɨcamañooco ɨjɨɨbocasifiifiibo, bu iguiriicavefifiibo, bu ananigaifiifiibo icano, icaaboma magataavedino eneejirunoco, jillɨ neehi. Tollɨ iicaaboma ajashuno safooba mamachudino.
12-13 ¿Mɨllɨtɨ bu uujoho imiyaavogotɨmo: Iimitɨco, neejirahi? Ɨdɨɨboro Moocaani diito: Imitɨco, neeji. Jaanotɨ naha amɨɨhai miyaavogomɨnaa mihicacuumo: Imitɨco, meneejirahi. Jaaneguiiha diibo iimitɨɨboco amɨɨhaifeenetɨ buhɨ magañɨɨ.

6

Dugaacumɨnaa Ɨmefeenevɨ Dinahaboco Satyedino.

1 Amɨɨhaitɨ saatoho amɨɨhai nahaboma imitɨno mihicasumi toonoco mihimibachuqui miyaavogomɨnaajaagovɨ footɨmoro, ¿collɨhi miyaavogomɨnaa iicatɨmo dugaacumɨnaajaagovɨ mofoonɨcɨhi?
2 ¿Nacu amɨɨhai magaajatɨhi miyaavogomɨnaa jiinɨjemɨnaaco udugaacujinoco? Jaano bu jiinɨje amɨɨhairi udugaacucafetejino icanaaca, ¿collɨhi toono sihidɨ ejeevatɨnoco amɨɨhaifeenevɨro mihimibachutɨhi?
3 ¿Nacu magaajatɨhi Moocaani toomomɨnaaco mɨɨhai mudugaacujinoco? Jaano bu icanaaca? ¿Mɨllɨtɨ jijeonoco dugaacutɨmo mihicajirahi?
4 Jaamo bu amɨɨhai jijeonehejehallɨtɨ mɨhɨɨbacasinoma mihicamo bu, ¿collɨhi jaamo miyaavogomɨnaa iicatɨmojaagovɨ tonehejeque mihimibachuqui mefeehicahi?
5 Jino amɨɨhaico nucufevesuqui neehi: ¿Nacu amɨɨhaifeenevɨ gaajamɨnaafi saafiiba chahahi inahabomɨfeenevɨ udugaacujiruubo?
6 Jaano icanaaca, ¿collɨhi masatyehicahi amɨɨhai nahabomɨco miyaavogomɨnaa iicatɨmo dugaacumɨnaa ɨmefeenevɨ?
7 Amɨɨhaifeenevɨ ɨɨbacasima mihicamaño aivo imitɨno mihicacuuhi. ¿Collɨhi jillɨ tollɨ icarunoco majaabɨcɨtɨhi? Jaafa jillɨ amɨɨhaico nanimo.
8 Jaarunaa amɨɨhai sahɨgotɨro imitɨno momoonɨhicahi, mananihicahi amɨɨhai nahabomɨcoro.
9 ¿Nacu amɨɨhai magaajatɨhi iimifiitɨmo Moocaani aivojɨco agaayɨcɨjitɨnoco? Amɨɨhai ifiico mabañɨsudino, ajevamɨnaa, jihovo caanimɨco ejeecɨvefimo, sifigoma iicafifimo, bu sano gaifiimɨmaryo iicafimo,
10 ananivafifimo, fanoovaaco iiguiiharo iimoyɨɨcɨfifimo, bu iguiriicavefifimo, bu sitaaco imitɨno eneefifimo, bu sitaaco imitɨno omoonɨfifimo icano Moocaani aivojɨfaño feejitɨhi.
11 Jillɨ icauno amɨɨhaitɨ itɨconɨ saatoho. Jaarumo jisumi imibachucafutucuhi, Moocaanidiro iicacuqui diiboma sajeebɨɨ icacuumo Aivojɨɨbo Jesu momofeenedɨ, bu Moocaani Gaijafeenedɨ icano.

Mofiico Moocaanidiro Mificuno.

12 Paryɨ fanoovaaco uujoho moonɨjirahi. Jaarunaa paryɨ fanoovaro tamiyaavogoco uco amusutɨno. Uujoho paryɨ fanoovaaco moonɨjirahi. Jaarunotɨ conooba uco guiinonɨjitɨhi.
13 Miyaanoco noonɨcɨmo: Machuta mɨino jeebɨɨguiiha, mojeebɨɨ machutaguiiha icano. Jaarunohocɨco sabadɨro Moocaani finɨsuji. Jaanotɨ mofi ajevaguiiha icatɨhi Aivojɨɨbo Cristoguiiharo icano. Jaabadɨro bu diibo mofiguiiha iicaabo.
14 Jaabo Moocaani Cristoco siino ubuheetesubadɨro bu mɨɨhaico imityari tollɨro buheetesujiibo.
15 ¿Nacu amɨɨhai magaajatɨhi amɨɨhai ifiino Cristo ifiioneheje iicanoco? ¿Nacu Cristo ifiitɨ ɨɨcɨɨboro ajevamɨnaago ifiivɨ ficuji? Cha, tollɨ icatɨno.
16 ¿Nacu bu amɨɨhai magaajatɨhi ajevamɨnaagoma ɨɨcɨcasiibo diigoma saafi ifibadɨro iminifetefinoco? Jaano toono imitɨ ifi. Mɨɨro Caatɨnɨhaame neehi: Famɨsicɨro sahucurucuuji, noonoro.
17 Jaabadɨro Aivojɨɨbojaa iminifotoobo sagaijarucuji diiboma.
18 Jaanegui ajevatɨ magaa. Paryɨ oono cohimitɨhacho iicanoco miyamɨnaafi moonɨfihi mofifañodɨ iicatɨnoco. Jaanotɨ ajevaco omoonɨɨbo ifiicoro imitɨno moonɨhi.

19 ¿Nacu magaajatɨhi amɨɨhai ifiino Moocaani Gaija iijano iicanoco? Jaabo amɨɨhaifaño
iicaabo, Moocaani amɨɨhaico aaciɨbo. Jaamo amɨɨhai, amɨɨhai ifi abajatoro mihicatɨhi.
20 Mɨɨro amɨɨhaico ajashutɨno jaadari Cristo guijeveri Moocaani jaaducuuhi. Jaanegui
Moocaanico amɨɨhai ifiiri macahacɨsu.*

7

Taabavaditɨ Onoono.

1 Jaanotɨ oono uco aamefaño meneehinɨneditɨ amɨɨhaico neehi: Aivo imijiruno gaifi
gaigooco dudɨɨcɨtɨɨbo iicano.
2 Jaarunofaño ajevahaño iicamaño amɨɨhai tɨcovohocɨvɨ amɨɨhai taabamɨma mihica.
Jaabadɨro bu gaigoomɨ amɨɨhai tɨcovohocɨvɨ amɨɨhai tajemɨma mihica.
3 Amɨɨhai tajemɨ amɨɨhaico iimugusumi imino: Jii, monoo. Jaabadɨro bu amɨɨhai taabamɨ
amɨɨhaico iimugusumi imino: Jii, monoo.
4 Mɨɨro mogai ifi abajagoro icatɨhi, ɨdɨɨboro aijɨ abajaabo. Jaabadɨro bu aijɨ ifi abajaaboro
icatɨhi, ɨdɨɨgoro mogai abajago.
5 Jaanegui: Chahano, meneedino mihimogocasisumi ɨvɨ ɨdɨsumiro famɨsicɨro
sabadɨro mihiimaacasimɨsiro: Jillɨ tɨcovono miicaqui Moocaanima mihiimaanohachuta,
munuusumi ɨvɨ tɨcovono mihicaji. Jaanobuunatɨ siino dojɨcuvɨro mihicacasi ɨjɨ Satanas
onoobo amɨɨhaico abañɨneri sitama imitɨco momoonɨdino.
6 Jillɨ, jillɨ amɨɨhaico uujoho neehi, tajɨɨba icatɨno.
7 Aivo imeguejirahi famooro gaifiimɨ jino uujoho iicabadɨ iicanoco. Jaarunofaño
itɨcovoocɨvɨ Moocaani aacɨhinɨbadɨ icamo. Saatohoco siibadɨ, bu saatohoco siibadɨ icano.
8 Jaanegui neehi: Ataabavatɨmehejeque, fibaijɨgomɨhaico icano imicanijiru aivo jino
uujoho uuro iicabadɨro mihicano.
9 Jaanotɨ saatoho tɨcovono mihicajitɨruumo siino matajeva. Jillɨ imicanijiru siino ataje-
vacuuno mihicano, majaabɨcɨjitɨruneri ɨdaasuno mihicatɨqui.
10 Jaanotɨ bu mogaimɨma iicacuumoco tajɨɨbahi. Jaaruno uujoho icatɨno Aivojɨɨbo
tajɨɨbahi, mogai aijɨco jeevesutɨgo iicaqui.
11 Jaanotɨ mejeevesuhachiijɨ siino tajevacuutɨno mihica. Jaanotɨ jillɨro siino ditajema
dojɨcuvɨro dimijɨɨvo. Jaabadɨro aijɨmɨ mogaimɨco mejeevesudino.
12 Jaanotɨ bu jino uujoho onoono, Aivojɨɨbo onoono icatɨno: Miyaavogomɨnaatɨ saafi
taaba miyaavogomɨnaago icatɨrugo diiboma imino iicagogoco mejeevesudino.
13 Jaabadɨro bu saafigo miyaavogomɨnaago taje miyaavogomɨnaafi icatɨruubo diigoma
imino iicagohachiijɨ mejeevesudino.
14 Mɨɨro aijɨ imiyaavogotɨruubo mogaifañodɨ Moocaanidi imicuubobadɨ icahi. Jaabadɨro
bu imiyaavogotɨgo gaigo aijɨfañodɨ Moocaanidi imicugobadɨ icahi. Jaanotɨ tollɨ mihicaova
amɨɨhai seeme imifijitɨrahi imiyaavogotɨmo seemebadɨ icajirahi. Jaanotɨ saafi imiyaavogo-
maño toseeheje Moocaanidiro icacuuhi.
15 Jaanotɨ oono imiyaaveguehicatɨmo ejeevesugohachiijɨ, jaafa jeevesumo. Jillɨtɨ tollɨ
iicaabo ejeevesugo, bu tollɨ iicago ejeevesuubo icano sajeebɨɨ icacuuhi. Mɨɨro Moocaani
mɨɨhaico sajeebɨɨguiiharo cuuhuvauhi.
16 ¿Nacu fɨne ɨɨjoho gaigo ditajeque miyaavugusujirahi itaajaqui? Jaabadɨro bu, ¿ɨɨjoho
gaifi diitaabaco fɨne miyaavugusujirahi itaajaqui?
17 Oono amɨɨhai tɨcovohocɨvɨ amɨɨhaico Aivojɨɨbo aacɨuno iicabadɨ, bu Moocaani
amɨɨhaico ucuuhuvausumi mihicaubadɨro icano mihica. Jillɨ tajɨɨbahi paryɨɨcɨno Moocaani
iijanofaño.
18 Saatoho mucuuhuvacafutuuhi amɨɨhai meehe quitɨcɨnɨmo mihicamo, tobadɨro
quitɨcɨcɨnɨmo mihica. Jaabadɨro bu saatoho quitɨcɨratɨmo mihicamo mucuuhuvacafutuuhi
tobadɨro quitɨcɨratɨmo mihica.
19 Miquitɨcɨnɨno sihidɨ jeevatɨhi. Jaabadɨro bu miquitɨcɨratɨno sihidɨ jeevatɨhi. Ɨdɨɨnoro
Moocaani tajɨɨbaco meheetavano naha sihidɨ jeevahi.
20 Jaanegui famoovaro mucuuhuvacafutusumi mihicaubadɨro mihica.
21 ¿Sɨfi jɨjovono diicaabo cuuhuvacafutuuhi? Jaarunoco deesɨcɨnɨdino. Jaanotɨ bu toonotɨ
ataajajino iicahachiijɨ, tollɨ moonɨ.
22 Mɨɨro sifi jɨjovono iicauboco ucuuhuvaubo jisumi Aivojɨɨbo ataajasucuuborucu. Jaabo
jillɨ sajeebɨɨ diiboco jeecɨvucuji. Jaabadɨro bu sajeebɨɨ iicauboco ucuuhuvaubo jisumi Cristo
jɨjovonurucu.
23 Mɨɨro ajashutɨno jaadari Cristo guijeveri majaaducafutuuhi. Jaanegui miyamɨnaa
jɨjovototɨ amɨɨhai ifiico meheetavedino.

---

* **6:20** Sahaamefaño janaanɨcɨ jillɨ ficuumo: Moocaanico amɨɨhai ifiiri, amɨɨhai gaijari icano macahacɨsu. Jaano toonocɨ fanoocɨro Moocaaninohocɨ, onoonoco.

24 Jaanegui tañahabomi, oono amiihai mucuuhuvacafutusumi mihicaubadiro, bu jisumi
Moocaanima mihica.
25 Jaanoti ivi bagocajamihallivi Aivojiibo tajiibama chahahi. Jaarunaa jino eesicinoco
neehi, uco Aivojiibo idaasugonofeenedi imihuseebe iicamaño, jilli amiihaico neehi:
26 Uudi imino gaifi oono iicabadiro iicano jisumihije jino idaasuno mihicaneheje iica-
maño.
27 Gaigooma idiicacuubo, diigoti dugaavedino. Gaigooma achahaabo, ataabavanoco
diimeguedino.
28 Jaaruubo bu ataabavahachiiji, imitico diicijitihi. Jaabadiro bu bagocaja atajevago
imitico icitihi. Jaarumo idaasuno icaji. Jaanoco jeedi uujoho amiihaiti buhigovi miniiyu-
jirahi.
29 Tañahabomi, jilli uujoho eneejiruno: Jiijehallivi gueenene mihicajitihi. Jaanegui
amiihai taabamima mihicamo mataabavatimobadi mihica.
30 Jaanoti bu mataamo mataatimobadi mihica, bu imono mihicamo imono mihi-
catimobadi mihica. Jaanoti bu manaajeme siinoma mihicatimobadi mihica.
31 Jaanoti bu jijeonehejeque anaajeme tooneri mutuvavotimobadi mihica. Miiro ji-
jeononeheje jilli ihifuvusuro icaruno finifihi.
32 Uujoho imogotihi sineheje esamaajeri mihicanoco. Ataabavatiibo Aivojiibo Cristo
nehejeque imino teemehi, Aivojiiboco imo imo imoniqui.
33 Jaanoti ataabavacuubo jiinijeonehejejaagoviro icahi mogaico imo imo imoniqui.
34 Jaabadiro bu atajevacuugoti atajevatimo siibadiro diitoti icahi. Atajevatigo Aivojiibo
nehejeque imino moonihi; ijeebii, ifi icano imino Moocaanidiro iicaqui. Jaanoti bu
atajevacuugo jiinijeonocoro imino moonifihi aijico imo imo imoniqui.
35 Jaanoco jilli neehi amiihaidi iimiqui, amiihai imega jegaiteereque ficuuqui icatino, jilli
iminoro miicaqui neehi. Jaamo Aivojiiboco miyaano fanoovari jeecivomoro mihicahi.
36 Ivi jaanoti saatehedi ille bagocaja ujusicugo, tajevatigo iicano imitihachiiji, matajeni.
Matajenino imiti icatino.
37 Jaanoti ijeebiifañodi quehecuno eesicinii bo: Jinejeti ucuujivaachutiibo ifi, onoobadiro
iicaabo ijeebiifañodi ille bagocajaco imino ificugoobo aivo imino moonihi.
38 Jaanoti bu atajeniibo imino moonihi. Jaanoti bu atajenitiibo aivo sihimi moonihi.
39 Gaigo atajevacuugo tajiibari aijimaryo icaji diibo iicanohachuta. Jaanoti aiji igui-
jevehachiiji, toonoti taajacuugo. Jaadi iimogooboco tajevajirugo ivi miyaavogominaafi
iicaabocoro.
40 Jaanoti ivi uudi, aivo imijiruno iinoro iicano. Miiro uujoho tafiico esicinihi, tolliro bu
fine Moocaani Gaijama iicanoco.

8

Jihovocaanimico Ejeecivono.
(Rm 14.1-23)

1 Jaanoti ivi jisumi jihovo caanimico ejeecivehicanoti amiihaico neehi: Miyaano
famoovaro aivo toonoco magaajacuuhi. Jaaruno togaaja miihaico mofiicoro mitya mitya
momoonionoviro jusisuhi. Jaanoti naha saatohoco magaijimo diito miyaavogoco muju-
sisuhi.
2 Jaanoti bu saatoho: Uujoho aivo gaajahi, unuurumo miya gaajaquehiica gaajatimo.
3 Jaanoti saatoho Moocaanico agaijiiboco, bu Moocaani diiboco gaayicihi.
4 Jaabadi ijinitaco machutari ejeecivucuunoco mamachunoti neehi: Miyaano ijinita
jiinijehalliviv sihidi jeevatihi ivi idiiboro saafiiro Moocaani.
5 Jaarunaa niquejefañoo, bu jiinijehalliviv icano bu sihidi jaatyo diosmi onoomo icahi, tolli
eneehicamedi icamo sihidi diosmi onoomo, bu sihidi aivojito onoomo icano.
6 Jaanoti naha miihaidi icaabo saafiiro Dios Moocaani. Jaabo Moocaani paryi fanoovaaco
eetavuuhi. Jaabeguiiha miihai mihicahi. Tolliro bu icaabo saafiiro Aivojiibo, Jesucristo,
diibofeenedi paryi fanoova icahi, bu miihai mihicahi icano.
7 Jaaruno jinooco paryi famoovaro gaajatihi. Jaanoti saatoho ijinitaco
ejeecivejibuumañoo, ijinitaco ejeecivucuunoco amachusumi, ihesamaaje iniinovamañoo,
toonoti ijeebiico mimihinininibadi esicinimo.
8 Miiro mamachunoti Moocaani miinoco gaayicitihi. Miiro mamachunoti mojeebii imite-
jitihi, bu mihinivatejitihi icano.
9 Jaarunoco mehesicini, amiihai siibadi esicinitimo mamachunofañodi, sifi imiyaavogo
iniinovaaboco imitifañoo magañiisudino.

10 Eneecau bu amiihaico neequi: Ijoho tonehejeque agaajacuubo ijinitaco
ejeecivehicamañovi acasiivooboro amachuuboco, saafi miyaavogominaafi miyaadi
imiyaavogo equehecutiibo aatyimeebere, bu machujiruubo ijinitaco ejeecivucuunoco.
11 Jaamaño jilliti iijoho agaajacuubo saafi dinahabo imiyaavogo equehecutiiboco
mitasujirahi diibohallivi, bu tolliro Cristo iguijevecuuboco.
12 Jaamaño jilliti amiihai nahabomi miyaavogo iniinovamo jeebiico mimitasumaño
amiihairyo Cristoco imitino momoonihicahi.
13 Jaaneguiiha uduunofañodi tañahaboco imitifaño igañiisujiruva uujoho ufucuro asimico
duujitihi.

9

Minisuminaafi Dudicamaaje.
(Ga 1.11-2.10)

1 Miiro uujoho sifi jijovono icatihi, uujoho minisuminaafi. Uujoho Aivojiibo Jesuco
atyimehinicuuhi. Jaamo amiihai Aivojiibedi ududicamaaiñofañoti mihicamo.
2 Saatehedi uujoho minisuminaafi icatihi. Jaanoti naha amiihaidi uujoho minisuminaafi.
Amiihai Aivojiiboco magaayicimaño uujoho miyaano minisuminaafi iicanoco magaaja-
suhi.
3 Jilli uujoho neehi imitino uuditi eneehicamoco:
4 Miiro famoovadiro imino. Jaanoco misi paryi magaayicihi machuqui aacinoco, aduqui
aacinoco icano.
5 Tolliro bu imuguruva imijiruno miyaavogominaagoco ataabavano uuma ihiguequi.
Tolliro bu Bernabe ihiciruva diiboma ihiguequi, oono saatoho minisuminaa iicabadi, oono
bu Aivojiibo Jesu nahabomi iicabadi, bu oono Pedro iicabadi icano.
6 Jaanegui fine amiihai mehesicinihi idiimisiro misi Bernabe, uujoho icano
dudicamaajeque jeevesutimisiro, bu jiibegueriro mihicanoco.
7 ¿Nacu cajaani amocasiminaafiti iicaabo iinoro inehejeque naajenicihi? Jaabadiro bu,
¿cajaani nacu baacuco abasuubo inoovati gueenetiibo icaniicihi? Jaabadiro bu, ¿cajaani nacu
ihovejamico imifañoco amaamiibo toonoti adutiibo icaniicihi?
8 Jilli onoonoco miyaminaaro onoono noomoro mehesicinidino. Miiro bu tajiibafaño
tolliro noono.
9 Moise tajiibahaame jilli neehi: Buey itrigohallidi iigoneri jehetiibo. Jaabo iijico
siyaacudino. Jaafa machuubo ududicamaaimaño, noonoro. Jaaruno jilli bueymicoro
agaijiumaño nuutiibo.
10 Miihaiditi unuunoco jilli nuubo. Miihai imiguiiha totajiibaco eetavuubo. Miiro
jiinijeque acaajaabo, bu itoogaiñoco ejehetiibo icano ufucu inoovataco iicijinoco
esiciniiboro moonifihi.
11 Jaaneguiiha amiihaifeenevi Moocaani dudicamaajeque meheetavomo. ¿Milli bu
jaamo busumijeque gaayicitimo mihicajirahi?
12 Buhicaga sita icarumo amiihaiti ijaadaco gaayicihicahi. Jaanegui imi miihai.

Jaarumo miihai toonoco midillutihi. Jilliro paryi jaabicimoro mihicahicahi Cristo iiji
jiibogoco jeevesutimo miicaqui.
13 Miiro amiihairyo magaajahi temploja jeecivominaa tooja jeecivo sefari iicafinoco. Jilli
eneejirunoco jilli neehi: Tooja jeecivo asimico agaicaaumoro ejeecivefimo toonoti duufihi.
14 Jaabadiro bu Aivojiibo nuuhi: Cristo jiibogoco ijiibogomo Moocaanico ajaaduno sefari
iicaqui.
15 Jaarunoco uujoho safooba dillutihi, bu jilli nooboro caatinitihi uco siinoti mahaciqui.
Imeguehi aivo miihaiñooba uuti: Miihaico dilluhicaabo, nootimaacaro iguijeveneque.
16 Uujoho Cristo jiibogoco ijiibogonoti tafiico sihidi mityano esicinitihi. Miiro toono
dudicamaajeque Moocaani uco tajiibauhi. Jaamaño idaasucanijiru uudi toonoco
jiibogotiibo icaruva.
17 Jaamaño jilli uuro iimogooboro toonoco mooniruva ijaadaco gaayicijirahi. Jaanoti
tajiibari omoonimaño jino toono tadyudicamaaje Moocaani uco atajiibauno.
18 ¿Cono nacu ijaadaco uujoho agaayicino? Ijaada uudi Cristo jiibogoco ijiibogono sitaaco
toono jaada busumijeque dillutiibo iicano.
19 Miiro uujoho sifi jijovono icatiruubo famoojijovonoti minifetehi Cristodi sihidi
miyaminaaco iciqui.
20 Judiomifaño iicasumi judiomibadi minifetefihi diitoco Cristodi iciqui. Oono judiomi
Moise tajiiba onoobadi iicamo iicabadi icafihi, diitoco iciqui; miyaano totajiibaguiino
icatiruubo.

21 Jaabadiro bu Moise tajiibaguiino iicatimofaño iicasumi diitobadiro minifetefihi miyaano Moocaani tajiibaguiino icaruubo, Cristo tajiibaguiinodi iicamaño.
22 Jaanoti bu iimiyaavogo iniinovamofaño iicasumi diitobadi minifetefihi diitoco Cristodi iciqui. Jilli oono famoova iicabadiro minifetehicahi tolliti diitoti saatohobaco taajasuqui.
23 Paryi jilli moonihicahi taajasujiibogoguiiha, tobogo iminoco isivanofañodi icaqui.
24 Amiihairyo magaajacuuhi jinafatyofaño iicamo paryi famooro jineefihi. Jaarumoti saafiiro ijaadaco gaayicifihi. Jaaneguiiha tolliro amiihai Cristo iimogobadi imino momooni. Jaamo ijaadaco magaayicihi.
25 Miiro paryi bañamaajefaño iicamo diitoco iniinovatusujirunoco moonitatihi. Jaamo tolli moonifihi ijaada minihaico igaayiciqui, jilli gueenene iicajitirunoco. Jaanoti naha miihai momoonihi ufucuro ifinijitino jaadaco magaayiciqui.
26 Jaanoti naha uujoho mihicicniiboro ijiinoobobadi icatihi. Jaabadiro bu sicamañehejeque aganihiciibobadi amocasitihi.
27 Jilliro ivi tafiico uuro tajiibafihi uujoho imogobadi iicaqui, uujoho saatohoco ijiibogonobuunati uujoho imitino ihiinejiruneguiiha.

10

Ijinitaditi Afajiinino.

1 Tañahabomi imeguehi amiihai magaajanoco moheedete paryi famooro Moocaani aimuufaihaciguiinodi efeehicaunoco. Jaamaño famooro Tifai Muuai oono muuaico fatyuuhi.
2 Moise dojicuti Moocaani aimuufaihaciguiinodi, Tifai Muuaifeenedi icano ufuunofeenedi Moise nitiminaabadi minifutuuhi.
3 Jaabadiro bu famooro sabadiro machuumo Moocaani aaciuno machutaaco,
4 bu paryi famooro aduumo Moocaaniti asaanonifaihuco. Miiro diito Cristoti sefaco agaayicinoti quehecutehicaumo, nifaihuti, mahadunoti mequehecutonicibadi. Jaabehicau Cristo diitoma ofoobo.
5 Jaarumoti ajashutino sanoodimo Moocaani imefeenevi imitino icauhi. Jaamaño jiihaifeenevíro sicaisituvi finiumo ofoohigovi iifototimoro ijiinijevi.
6 Jilli icauno toonoti miihai magaajaqui. Jaamoro iimitinoco mihimogomoro moonitimo miicaqui diito omooniubadi.
7 Jaaneguiiha amiihai ijinitaco mejeecivedino diitoti saatoho ejeecivuubadi. Miiro Caatinihaame neehi: Jaamoro machuumo, aduumo icano. Jaadi jiibaiminicuumo, noonoro.
8 Ajevaco momoonidino, diitoti saatoho ajevaco omooniubadi. Jaamoco safucuro finisuubo sano ajashutino veintitres mildimoco.
9 Bu Moocaanico minisudino, diitoti saatoho inisuubadi. Jaamoco jiinimomiri eheedusuneri finiumo.
10 Bu imitino Moocaanditi mihiimaadino, diitoti saatoho iimaaubadi. Jaamoco guijeve abajaabo, Moocaani toomominaafi, finisuuhi.
11 Jilli icauno moheedetemihaima. Jaanoco Caatinihaamefaño ficuumo toonoti miihai mihiguicivomoro magaajaqui. Jino niinosituvi mihicamo.
12 Jaaneguiiha: Uujoho imino aivo sefano icahi onoobo, deesicini daaquetedino.
13 Amiihaico iji inisunicibadiro bu paryi famoovaaco nisufiibo. Jaasumi Moocaanicoro mehesicini, diibo amiihaico teemeji iji janaanici amiihaico inisunofaño gañiisutiibo iicaqui. Jaano toono nisu amiihaivi agasesumi toonoti mataajajino icahi. Jinooco Moocaani amiihaico aciji. Jaamo majaabicihi.
14 Tañahabomi, jaaneguiiha ijinitanoco mejeecivedino.
15 Jilli amiihaico neehi, gaajaminaa mihicacuuneguiiha. Jaanoco jino amiihaico afajiiniinoco amiihairyo mehesamaaje. Jaamoro magaajaci.
16 Jesu guijeveque mehesafotomoro imi adutahilluco mahadumoro Moocaanico mihimonicihi, Cristo itiijohoco etetecucafutusumi agañiiunofañodi, famooro sahigoviro saafiibadiro mihicanoco eneejirunoco. Jaamoro bu imaahuco miquisicaruniciihi Cristo ifiico itetecucafetequi aaciunofañodi saafiibadiro mihicahi eneejirunoco.
17 Miiro miihai Mohaivojiibo Jesucristo Machuta onoonoco meheetavusumi mahajashutirumo tomaahuti famooro mamachuhi. Jaahica tohica idiihicaro sahicaro. Jaamaño saafiibadiro miihai Jesucristoco mimiyaavogonicihi.
18 Eneecau oono Israel cuumiminaati magaaja, oono jeecivo asimiti uduumo imitino gaijamima saafiibadiro icamo toonoco uduunofañodi.

19 Jillɨ onoobo: Ɨjɨnɨta miyaamo iicanoco, nootɨhi. Jaabadɨro bu: Diitoco ejeecɨvonɨcɨmaño
asimɨco ificunɨcɨmaño sihidɨ jeevano, nootɨhi.
20 Jaanotɨ naha jillɨ neehi: Saatoho Moocaanico agaajatɨmo jeecɨvoco eheetavomo jihovo
gaijamɨcoro jeecɨvefihi Moocaanico jeecɨvotɨmoro. Jaaneguiiha uujoho imogotɨhi amɨɨhai
imitɨno gaijamɨfañodɨ mihicanoco.
21 Jaamañoɨ imijitɨruno Moocaani imi adutahillutɨ mahadumoro, bu ɨjɨmɨ adutahillutɨ
mahaduno. Jaabadɨro bu imijitɨruno Aivojɨɨbo imi machutatɨ mamachumoro, bu ɨjɨmɨ
machutatɨ mamachuno.
22 Mohaivojɨɨboco mɨsɨfiiratusudino. Mɨɨhai diibo janaanɨcɨvɨ sihidɨ mejeevatɨhi.

Jillɨ Cristotaco Magaijɨnerɨ Imino Mihicano.
(Rm 11.1-23)

23 Miyaanoco noonɨcɨmo: Jillɨ mihimogonoco paryɨ fanoovaaco momoonɨjirahi, onoomo.
Jaaruno paryɨ fanoovaro mɨɨnedi imitatɨhi. Jɨɨhɨ, miyaano fanoovaaco momoonɨjirahi.
Jaaruno momiyaavogoco ujusisunoco amusutɨhi.
24 Ɨvɨnaaca naha mofiicoro imino moonɨtɨmoro sitaacoro imino momoonɨjirahi.
25 Jaabadɨro bu paryɨ fanoovano machuta naajehasivɨ anaajenehejeque mamachujirahi.
Jaarumo dillutɨmo: ¿Naha tohasimɨ jihovocaanidi ejeecɨvugucuuno asimɨ iicanoco? maga-
ajaruva amɨɨhai esamaajedi iimijitɨruneguiiha.
26 Mɨɨro paryɨ jiinɨjehallɨrɨ iicano Aivojɨɨbo Moocaanino.
27 Jaanotɨ bu saafi miyaavogomɨnaafi iicatɨɨbo amɨɨhaico diiboma mamachuqui ucuuhu-
vasumi, mamachu paryɨ fanoovaaco amɨɨhaico aacɨnehejeque dillutɨmo, amɨɨhai esamaa-
jedi imijitɨruneguiiha.
28 Jaanotɨ saatoho amɨɨhaico: Jino asimɨ ɨjɨnɨta jeecɨvo, noomoro ɨjɨɨbogohachiijɨ
muduudino, diibo amɨɨhaico ɨjɨɨbegueebedi imijitɨruneguiiha, bu ihesamaajedi imi-
jitɨruneguiiha.
29 Jaanoco saatoho dillujirahi: ¿Collɨhi sifi esamaajedi imitɨrunoco, uudi iminoco uujoho
moonɨtɨɨbo icajirahi?
30 Uujoho bu amachunohallɨvɨ Moocaanico graciaco aacɨcunoco, bu ¿collɨhi sita uujoho
amachunotɨ: Imitɨno, neejirahi? noomoro.
31 Jɨɨ, mamachusumi, mahadusumi, bu fanoovaaco momoonɨsumi icano paryɨ Moocaani
imiguiiharo momoonɨ.
32 Mɨɨhaiñoobaco toonofañodɨ imitɨfañovɨ magañɨɨsudino judiomɨco, bu judiomɨ
iicatɨmoco, bu Moocaani iijanomɨnaaco icano.
33 Jaanotɨ naha uujoho paryɨ famoovaaco fanoovavɨ imino moonɨɨboro icaji. Tafi-
iguiiharo imino omoonɨnoco imogotɨhi, sitaaco imino omoonɨnoco imeguehi, Moocaani
diitoco itaajasuqui.

11

1 Jaaneguiiha jino uujoho iicabadɨro mihica, jino bu uujoho Cristo iicabadɨ iicanotɨ.

Jillɨ Gaigoomɨ Cultofañoɨ Mihica.

2 Tañahabomɨ, amɨɨhaico sihidɨ imehi, fahiijɨvaro uutɨ mehesafotomoro, amɨɨhaico
ɨjɨɨbeguehinɨbadɨ mihicahicaneguiiha.
3 Jinooco bu imeguehi magaajanoco Cristo gaifiimɨ abajaabo. Jaabadɨro bu mogai
abajaabo gaifi. Jaabadɨro bu Cristo abajaabo Moocaani.
4 Jaamañoɨ gaifi iinigaɨco afabaacuuboro Moocaanima cultofañoɨ ihiimaajisumi, bu diibo
iimaaco ɨjɨɨbeguejisumi icano imoonɨruva Cristo ihabajaabo iicaabedi nucufesujiruno.
5 Jaabadɨro bu gaigo iinigaɨco fabaacutɨgo Moocaanima cultofañoɨ ihiimaasumi, bu diibo
iimaaco ɨjɨɨbugusumi icano imoonɨruva ihabajaabo iicaabo aijɨdi nucufesujiruno diibo
omoonɨbadɨro iicano. Oono iinigaɨco icɨɨdaruva iicajirubadɨ.
6 Jaamañoɨ gaigo iinigaɨco afabaacugotɨhachiijɨ jillɨro paryɨ iinigaɨco icɨɨdacuqui. Jaanotɨ
gaiguedi iinigaɨco iquitɨcɨno, bu icɨɨdano icano unucufesuhachiijɨ, jillɨro ifoboocɨqui.
7 Jaanotɨ gaifi foboocɨjitɨrahi, diiboco Moocaani ifibadɨro ifiivusumañoɨ, bu diibo imine-
hejequere omoonɨnofañodɨ Moocaani imi ɨɨfuvusucafotomañoɨ icano. Jaanotɨ naha gaigo
iminehejequere omoonɨnofañodɨ gaifi imi ɨfuvusucafetehi.
8 Mɨɨro Moocaani gaifiico eheetavusumi gaigo bacɨtɨ diiboco eetavutɨɨbo. Jaanotɨ naha
gaigooco gaifi bacɨtɨ eetavuubo.
9 Jaago gaigo gaifiiguiiha eetavocafutuuhi. Jaanotɨ gaifi gaigooguiiha eetavocafututɨhi.
10 Jaamañoɨ jillɨtɨ gaigo iinigaɨco fabaacunɨcɨhi aijɨ mityaguiino iicanoco Moocaani
toomomɨnaaco ihɨfusuqui.
11 Jaarunaaca Cristofañodɨ mihicamañoɨ magaajahi gaigo ichaharuva gaifi chahajirahi,
bu gaifi ichaharuva gaigo chahajirahi icano iicanoco.

12 Jaamañoo miyaano gaigo gaifiiti eetavocafutuhi. Jaabadiro bu gaifi gaigooti fiivehi.
Jaaruno paryi Moocaaniti saahi.
13 Eneecata amiihairyo monoo: ¿Naa imino gaigo iinigaico fabaacutigo Moocaanima
iimaano?
14 Mifiivucubadiro mihicanoti magaajahi gaifi imeebaiguima iicano unucufesunoco.
15 Jaanoti naha gaiguedi imino imeebaiguima iicano iinigaico tooneri ifabaacuqui
aaciumañoo.
16 Jaanoti saatoho toonoti ejenaauhachiiji igaajaqui miihai, bu Moocaani iijanominaa
iicamo magaajatihi uufocovi siinoco.

Aivojiibo Imi Machu Onoonovi Miyaminaa Imitino Omoonino.

17 Jaanoti naha jinooco amiihaico onoonovi amiihaico imotihi. Miiro amiihaivaha
mihigaivusumi imino moonitimoro imitino momoonihicahi.
18 Miiro uco jiibogomo cultocovaha meheetavequi mihigaivusumi sabadiro icatimo
mefeehicahi. Jaano fine miyaano.
19 Jaano miya tolli iicahachiiji ijeevadi diitoti mudugaavo miya miyaavogominaa iicamo
igaajacafetequi.
20 Jaamañoo tolli mudugaacinimañoo Aivojiibo Imi Machuco meheetavono miyaano
Aivojiibo Imi Machu icacutino.
21 Miiro mamachucujisumi saatohova ijeevadisahaje imegaviro mamachuhicahi. Jaa-
mañoo saatoho ajebama icanaaca saatoho mutuvamoro miguiriicavociniihicahi.
22 ¿Nacu amiihai iijano chahahi mahadujiruhigo, mamachujiruhigo icano? Jaa-
mañoo jillitti Moocaani iijaco jihovonobadi momoonihicahi, bu imachutama achahamoco
munucufevesuhicahi icano. Jaanoco ¿milli fine uujoho amiihaico neeji? ¿Nacu toonoti
amiihaico imeji? Chaha, imotihi.

Aivojiibo Imi Machu.
(Mt 26.26-29; Mr 14.22-25; Lc 22.14-20)

23 Jilli uco Aivojiibo ijiibugunoco amiihaico jiibuguhi: Miiro Aivojiibo Jesuco aacijifucu
ihusefañoo maahuco gaayiciubo.
24 Jaaboro Moocaanico toonohallivi iimuudi iquisicuuboro nuuhi: Ifaaji, mamachu. Jino
taahucu amiihaihallivi iquisicucafotono. Jilli momoonihica. Jaamo uco mehesafetehicahi,
nooboro.
25 Jaabadiro bu toonoco amachunobuunati ihusefañoo ihadutahilluco agaayiciuboro nu-
ubo: Jihillu bohono iimaaco miyanotiro eheetavono tatyiijohofañodi. Jaanoco fahiijivaro
mahaduno ticovovi uco mehesafetehica, nooboro.
26 Jaaneguiiha amiihai fahiijivaro tohicaco mamachusumi, tohilluco mahadusumi icano
toonofañodi magaajasuhicahi Aivojiibo Jesucristo iguijeveunoco, diibo siino asaajino-
hachuta.

Jilli Mamachu Aivojiibo Imi Machuco.

27 Jaamañoo Aivojiibo Jesucristo Imi Machu onoonoco meheetavusumi cajaatyohacho
Aivojiibo maahuco imitino amachumo, bu ihaduhilluti imitino aadumo icano imitino
moonihi Aivojiibo ifiico, itiijohoco icano.
28 Jaaneguiiha iticoni paryi amiihai imitico mehesamaaimoro Moocaanico mijiibogo.
Jaadi jari tohicati mamachu, bu tohilluti mahadu icano.
29 Jaanegui toono Aivojiibo ifi eneejirunoco gaajatimo toonoco amachumo, aadumo
icano ifihalliviro imitino iicajinoco icihi.
30 Jaamañoo amiihaiti ajashutimo saatoho guihuvahi, bu saatoho niinovahi, bu saatoho
guijevecinicuhi icano.
31 Jaaneguiiha imino miihai mofiico mehesamaaimoro Moocaanico mijiibogomoro mo-
mooniruva Moocaani miihaico tolli moonitiibo iicaqui.
32 Jaamañoo Moocaani miihaico mohimitihalliti jilli moonifihi miihaico ahaamiibo sano
Moocaanico imiyaavogotimoma miihaico ciijigaifañoo igañiijiruneguiiha.
33 Jaaneguiiha tañahabomi, Aivojiibo Imi Machuco mamachuqui mihigaivusumi mo-
toomocasimoro sano mamachu.
34 Jaanoti saatoho sihidi mahajebavahachiiji iticoni amiihai iijafañerehiica mamachu,
amiihaico Moocaani imitino mihigaivomoro momooninohalliti aamidiibo. Jaanoti sane-
hejeque ufucu amiihaico uujoho Pablo abaatodi imibachuji.

12

Moocaani Gaija Aacino.

1 Tañahabomi, imeguehi jinooco magaajanoco Moocaani Gaija miihaico aacifinehejeque.

2 Amiihairyo magaajacuhi Moocaanico mimiyaavugutisumi jilli jihovoto ijinita ihi-
imaatimoco mejeecivehicaunoco.
3 Jaaneguiiha imeguehi jisumi magaajanoco: Cajaatyohacho Jesuco afaijamo Moocaani
Gaijari toono ihiimaano icatino. Jaanoti naha saatoho: Jesu Aivojiibo, onoomo naha jino
Moocaani Gaija mityariro ihiimaamo.
4 Miiro icano siibadihije Moocaani Gaija aacinoco miyaminaafi agaayicino. Jaaruubo
saafiiro Moocaani Gaija toonoco aaciibo.
5 Jaamaño siibadihije omoonino dudicamaajeri Aivojiiboco jeecivefimo. Jaaruno saafiiro
iicaaboco Aivojiiboco mejeecivehi.
6 Jaabadiro bu Moocaani dudicamaajeque momoonimo fanoovaaco siibadihije mo-
mooninicihi. Jaarunoco saafiiro Moocaani famoovafeenedi tolli moonihi.
7 Moocaani famoovaaco siibadihije aacinoco momoonihi Igaija diitoma iicanoco igaaja-
suqui famoova imiguiiharo.
8 Moocaani Igaijafañodiro saatohoco aciibo gaaja iimaaco. Jaabofeenediro bu saatohoco
aciibo sihidi gaajari ihiimaanoco.
9 Jaabofeenediro bu saatoho gaayicihi miyaavogoco. Jaabofeenediro bu saatoho
gaayicihi iguihuvamoco ubuheesuno mityaco.
10 Jaanoti bu saatoho gaayicihi sihidi ejeevano mityaco omoonijinoco. Jaanoti bu
saatoho gaayicihi Moocaani iimaaco ijiibogonoco. Jaanoti bu saatohoco Moocaani acihi
agaajacijino mityaco jihovo gaijaco, miya Gaijaco icano, cono miya Gaija iicanoco. Jaanoti
saatoho gaayicihi agaajaratijiri ihiimaano mityaco. Jaanoti bu saatoho gaayicihi toojiri
ihiimaanoco agaajaciiboro ijiibogono mityaco.
11 Jaano paryi jinehejeque omoonoco idiiboro Moocaani Gaija acihi. Diibo famoovaaco
ijeevadisahaje omoonino mityaco acihi diibo imogobadi.*

Saafi Ifiihotoro Miihai.

12 Miiro mofi sanooro icaruno fiivaano miino ifiiti sihidi dugaacaciniineheje iicanobadi,
bu Cristota famañova jeecivomañehejeque meheetavorahi. Jaarumo saafiitaro mihicahi.
13 Jaabadiro miihai judiomi mihicarumo, griegomi mihicarumo, sifi jijovoto mihi-
carumo, bu sifi jijovoto mihicatirumo icano, sagaijariro miniticafotonofeenedi saafi
ifibadiro miminifutucuuhi bu sagaijacoro paryi miihai magaayicicuumaño.
14 Miiro mofiiti fiivaano inonohocinihi sanooro icatino.
15 Jaamaño tihai: Uujoho use iicatimaño ifiiono icatihi, neejiruno. Jaaruno bu toofi-
ionoro.
16 Jaabadiro bu nohoji: Uujoho aallii iicatimaño ifiiono icatihi, neejiruno. Jaaruno bu
toofiionoro.
17 Jaamaño paryi mofi sano aalliiro iicaruva, ¿milli bu muguubujirahi? Jaabadiro bu mofi
paryi sano nohojiro iicaruva, ¿milli mininihicijirahi?
18 Jaamaño Moocaani mofiionehejeque iimogomañehejevi ficuubo.
19 Jaanoti sanooro muhusere iicaruva, ¿cuuca mofi icajirahi?
20 Miiro mofiioneheje fiivaahi. Jaaruno mofi sanooro.
21 Jaamaño mohaallii muhuseque: Łco imogotihi, neejitirahi. Jaabadiro bu monigai
motihaico: Łco imogotihi, neejitirahi.
22 Tolli icatino. Mofiiono ajaaparyanehejeque janaanici magaijihi.
23 Jaabadiro bu mofiiti miivviro magaijinehejeque imino gaachehuri mijicunicihi.
Jaabadiro bu oovosiitimañehejeque imino mofoboocihi gaachehuri.
24 Jaanoti naha oovosiimañehejeque mofoboocitihi oovosiimaño. Jilli Moocaani mofiico
eetavuuhi, mofi oovosiitimañehejeque janaanici magaijiqui.
25 Toonoti mofiioneheje ijeevadi dugaacamaaitino iicaqui. Jilliro fanoovaro sabadiro
igaijicasiqui.
26 Jaaneguiiha samaño aaivuvusumi, bu paryi faabohoro aivevehi. Jaabadiro bu
samañooco imino momoonisumi paryi faabohoro imo imo icahi.
27 Jaamaño jaabadi amiihai Cristo ifi mihicamo. Jaamo famooro diibo ifiioneheje
mihicamo.
28 Jaamaño Moocaani famooco saafiisari iticovoocivi acihi Moocaani iijafaño
dudicamaajeque: Iticoni minisuminaaco, jaanohallivi Moocaani iimaaco agaayicinoco
ijiibeguefimoco, jaanohallivi jiibogominaaco, jaanohallivi sihidi ejeevanehejeque
omoonifimoco, jaanohallivi iguihuvamoco ubuheetesufimoco, bu aamusuminaaco,
bu aivojitoco, bu agaajaratino iijineri ihiimaafimoco icano.
29 ¿Nacu jaamo famooro minisuminaa? ¿Nacu famooro Moocaani iimaaminaa? ¿Nacu bu
famooro jiibogominaa? ¿Nacu famooro sihidi ejeevano eetavominaa?

---

* **12:11** Meeci Col 4.7-16.

30 ¿Nacu bu famooro iguihuvamoco ubuheesuno mityama icahi? ¿Nacu famooro iimaafihi
agaajaratino iijineri? ¿Nacu bu famooro jiibeguefihi toojiri ihiimaanoco? Chaa, tolli icatino.
31 Jaaneguiiha janaanici iiminoco Moocaaniti magaayicijinoco miguiino. Jaarunaaca
uujoho amiihaico jiibegueji aivo janaanici jino imino esamaajeque.

13

Gaijima Mihica.

1 Miiro uujoho miyaminaa iijineri, bu Moocaani toomominaa iijineri icano iimaaruubo,
gaijima chaharuva, jilli ciimibaco ahaamino ticovono ojibadi jeevajirahi, bu jigaiño mee-
huco mohojisuno idicuno iicabadi jeevajirahi.
2 Jaabadiro bu Moocaani iijico jiibuguruubo, bu fanoova itihiinehejeque gaajaruubo,
bu fanoova gaajama icaruubo, bu sihidi miyaavogoma iicanofeenedi ifabainoco sihigovi
afatyusunoma icaruubo, gaijima chaharuva, jilli uujoho mihifoobejiru.
3 Jaabadiro bu pary̱i tabusumijeque sitaaco iifehicaruubo, bu tolliro tafiico gaijitiibo
acijirahi Moocaanico imogobadi ijigasuhachiiji, jaarunaa gaijima chaharuva, ¿jilli tolli
omooniruno uudi jinehejeguiiha imijitirahi?
4 Jaanoti naha gaijima iicaabo, bu fanoova jaabicima icahi. Jaabo bu imihusehi, sitaaco
inohallitiro jiihevetatiibo, uujoho sihidi jeevahi nootatiibo, tafiico mitya mitya mooniatiibo
icano.
5 Bu tolliro idicunoono mooniatiibo, gaijifiifitatiibo icano. Tolliro bu sifiiratotatiibo, bu
imitino omooniimoco gueenene jiihevetatiibo.
6 Bu tolliro sita imiticо omooniineri imo imo icatatiibo miyaaneriro imo imo iicafiibo,
7 fanoovaaco miyaavogooboro jaabicifiibo toomooboro siicujeebiiri.
8 Gaiji ufucuro finijitihi. Jaanoti naha ufucu iicajinoco jiibogoneheje finiji. Jaabadiro bu
agaajaratino iijineri ihiimaa lliiveji. Jaabadiro bu gaajahaño finiji.
9 Miiro Moocaani iijiti sasitusacohoro magaajahi. Jaasitusacoro mijiibeguehicahi.
10 Jaanoti fanoocoro imino magaajacuudi toono miidimañehejequere magaajahicano
finiji.
11 Uujoho seemene iicausumi seemene iicanicibadi iimaahicauhi, esamaaihicauhi,
esicinihicauhi icano. Jaaruubo amiyaabo iicacuudi seemenebadi iicahicaunoco jeevesu-
cuhi.
12 Jaabadiro jisumi miihai jaabaiba mahatyimehi oono meecimefaño jaabaiba ma-
hatyimenicibadi. Jaarumo ufucu imino foovono mahatyimeji. Jaabadi jisumi uujoho
paryiicino gaajatihi. Jaaruubo ufucu paryiicino gaajaji, uco Moocaani imino agaajabadi.
13 Jaamaño idiinoro Moocaani miyaavogo, bu diibo onoono miyaavogo, bu gaiji icano
ufucuro finijitihi. Jaarunehejeti aivo gaiji janaanici jeevahi.

14

Agaajaratino Iijineri Iimaanoco Onoono.

1 Jaaneguiiha gaijima miicaqui imino miguiino. Tolliro bu Moocaani Gaija aacinoco
miguiino. Jaano janaanici miguiino Moocaani iijico mijiibeguejinoco amiihaico ihaciqui.
2 Jaanoti agaajaratino iijiri ihiimaabo Moocaanidiro iimaahi miyaminaaguiiha
iimaatiibo, miihaiñooba toonoco uguubutimaño. Jilli Moocaani Gaijariro iimaabo toovono
iicaruno iiminuru iicanoco.
3 Jaanoti naha Moocaani iijico ijiibogoobo sitaaco jiibeguehi. Jaanofeenedi diito miyaavo-
goco jusisuubo, bu quehecutusuubo, jacusuubo icano.
4 Jaanoti agaajaratino iijiri ihiimaabo ifiguiiharo iimaahi. Jaaneri diibo miyaavogoro
jusihi. Jaanoti Moocaani iijico ijiibogoobo pary̱i Moocaani iijaminaa miyaavogoco jusisuhi.
5 Uujoho imogorahi paryiicino amiihai agaajaratino iijiri mihiimaanoco. Jaano
janaanicivi imeguehi Moocaani iijico mijiibogonoco. Miiro Moocaani iiji jiibogo aivo
janaanicivi imihi. Jaanoti agaajaratino iijiri iimaano miyaadi jeevatihi. Toojiri onoonoco
saatoho ijiibogotiruva aivo sihidi jeevajitiruno. ¿Milli bu Moocaani iijaminaa uguubuneri
imiyaavogo jusijirahi?
6 Jaabadi tañahabomi amiihaico abaatoobo agaajaratino iijiri amiihaima iimaaruva, ¿jine-
jeque toonoti magaayicijirahi? Jaanoti naha miihaico Moocaani agaajasunoti, bu amiihaico
miyaanoti jiibuguruva, Moocaani iijico jiibuguruva icano naha amiihaidi imijirahi.
7 Eneecau bu masii oono ifiima achahano siruubavi, arpavi icano mohoovicіqui. Jaanoco
jilli ticovono mohojisuruva, ¿milli bu magaajajirahi imasijico?, ¿cojiico ojisunoco?
8 Jaabadiro bu corneta jilli ticovono ihojiruva, ¿miijoho bu imibaivejira imooniсasiqui?
9 Jaabadiro bu amiihaidi magaajatijiri onoonoco, ¿milli bu muguubujirahi? Jilli
sicamañoma ihiimaamobadi jeevajiruno.

10 Fine jiinijehallivi ajashutino iijino icahi. Jaaruno paryi fanooro gaajaveechuhi.
11 Jaanoti uujoho agaajatino iijiri saatoho uuma ihiimaamedi diitedi uujoho si-
ijiinijeoobobadi jeevajirahi, uuti bu diibo siijiinijeoobobadi jeevajirahi.
12 Jaamaño amiihai Moocaani Gaija aacinoco mihimogomaño, miguiinomoro magaayici
oono Moocaani iijaminaa miyaavogoco ujusisunoco.
13 Jaanoti bu agaajatino iijiri ihiimaabo toono iimaahalliviv Moocaanico idilluqui.
Jaanoco agaajaaboro ijiibeguejino mityaco Moocaani diiboco ihaciqui.
14 Jaanoti uujoho agaajatino iijiri Moocaanima iimaaruva miyaano tagaijafañodiro
iimaahi. Jaaruno imino eesicinino icatino.
15 Jaaneguiiha fine, ¿milli moonijirahi? Jilli fine Moocaanima ihiimaasumi tagaijari,
bu tahesicinima icano sano iimaajirahi. Jaabadiro bu Moocaani masinoco amasivasumi
tagaijari, bu tagaajama icano sano masivajirahi.
16 Jaamaño iijoho Moocaanico digaijariro diimuruva, saafi jilli ticovono iicaabo, ¿milli bu
ico nahaboniijirahi? Miiro iijoho onoonoco gaajatiibo.
17 Jaano toono iijoho Moocaanico idiimono aivo imijirahi. Jaarunofeenedi diibo
miyaavogo jusijitirahi.
18 Jaaneguiiha Moocaanico uujoho imehi, paryi amiihai janaaniciviv agaajatino iijiri
iimaanohalliviv.
19 Jaaruubo Moocaani iijafaño imeguehi ajashunogayi ihiimaarunoco imino mugu-
ubunoco, toonoti sitaaco gaajasuqui. Aivo jino sihidi imihi, agaajatino iijiri diez mildino
munuuruno janaaniciviv.
20 Jaaneguiiha tañahabomi, fine seemebadi mehesamaaiño. Jaanoti iimitinojaagodiro
seeme agaajatisejebadi mihica. Jaarumo amiyatobadiro mehesamaaje iiminojaagodiro.
21 Miiro Moise tajiiba Caatinihaamefaño jilli neehi: Jiicuumiminaaco siicuumiminaa iijiri
neeji siicuumiotofeenedi. Jaarunaaca uco: Miyaano neejitimo, noobo Moocaani, noonoro.
22 Jaamaño agaajatino iijiri iimaano imiyaavogotimocoro igaajasuqui iicano;
imiyaavugucumoco igaajasuqui iicatino. Jaanoti bu Moocaani iiji jiibogo mitya
imiyaavugucumoco agaajasuno. Jaanoti imiyaavogotimoco agaajasuno icatino.
23 Jaabadiro bu paryi Moocaani iijaminaa sahigoviro iigaivomoro sabadiro agaajatino
iijineri ihiimaamofeenevi saafi agaajatiibo, bu imiyaavogotiibo icano ijicafuturuva: Jilli
fine jito jeegavehi, neejiruubo.
24 Jaanoti famooro Moocaani iijico mijiibogomofeenevi imiyaavogotiibo, bu agaajatiibo
icano ijicafuturuva, diibo imitino iicahicanoco gaajacujiruubo, toono paryi amiihai
monoonoco uguubunofeenedi.
25 Jillitti jari diibo jeebiifaño iicano agaajarahicatino foovoiiveji. Jaadi jari
ememuiivooboro Moocaanico imeji: Miyaano jahi amiihaifeenevi Moocaani icahi,
nooboro.

Moocaani Iijafaño Mufuusumi Imino Meheetavo.

26 Jaaneguiiha tañahabomi, jilli amiihaico neejirahi: Mihigaivusumi amiihaiti saa-
toho masima iicahachiiji, bu ijiibeguejinoma iicahachiiji, bu Moocaani agaajasunoco
ijiibeguejinoma iicahachiiji, bu agaajatino iijiri ihiimaanoma iicahachiiji, bu toojiri
ihiimaanoco ijiibeguejinoma iicahachiiji icano, imino momooni Moocaani iijaminaa
miyaavogoco ujusisujino iicahachiiji.
27 Jaamo bu agaajatino iijineri ihiimaajisumi miimisiiciro mihiimaa; sihidi iicasumi
miimisiici, saafi idiinoro mihiimaa. Jaarumo sano icatino, saafiisariro mihiimaa. Jaanoco
bu saatoho ijiibequi diito onoonoco.
28 Jaanoti toonoco ijiibeguejirumo achahahachiiji sijiijeri mihiimaadino mihigaivusumi.
Jilliro amiihaifañodiro mihiimaa Moocaanimaryo.
29 Jaabadiro bu Moocaani iijico mijiibeguejino iicahachiiji miimisiiciro mihiimaa. Jaanoti
iguiraasumi miimisiici, saafi idiinoro mihiimaa. Jaanoco saatoho muguubunicimoro
mehesamaaje: ¿Naa miyaanoco? noomo, noomoro.
30 Jaanoti bu igiciniiboco sabogoco Moocaani igaajasuruva imegaviv ihiimaabo illiivequi.
31 Jillitti paryi amiihai Moocaani iijico magaayicihicamo saafiisari mijiibogo, famooro
imino uguubumoro iquehecucafetequi.
32 Jaaneguiiha Moocaani iijico ijiibogomo ihesamaajeque iguiinoniqui saafi
ihiimaanohachutahiica.
33 Miiro Moocaani sajeebii icaco aaciibo imitasuubo icatino.

Oono fahigova iicamo miyaavogominaa Moocaani iijanofaño iicaniicibadi.

34 Jaabadiro bu gaigoomi cultofaño lliiviv iimaatimo iicaqui, Moise tajiibafaño onoobadi
iicaqui.

35 Jaanoti agaajanoco iimogohachiiji jari iijafaño ofoodi aiji̇co idilluqui. Imijitiruno gaigo
cultofaño ihiimaano.
36 Jaabadiro bu magaaja Moocaani iiji amiihaiti ticovahinitihi, bu idiimoro amiihai
toonoco magaayicihinimo mihicatihi.
37 Amiihaiti saatoho: Moocaani iiji̇co ijiibogonoco aivo gaajahi, monoomo, bu Moocaani
Gaijafeenedi gaajahi, noomoro mehesicinimo iicano. Jinooco magaaja jihaamefañodi jilli
amiihaico onoono jino Aivojiibo Moocaani tajiiba iicanoco.
38 Jaanoti jinooco imiyaavogotiibo onoonoco: Miyaano, meneedino.
39 Jaaneguiiha tañahabomi, Moocaani iiji̇co mijiibeguejinocoro aivo miguiino. Jaamoro
bu agaajaratino iiji̇neri iimaaco mafaguedino.
40 Jaanoco ivi iminoro meheetavo mitasutimo.

15

Cristo Siino Ubuheeteunoti Ijiibogono.
(Mt 26.1-10; Mr 16.1-8; Lc 24.1-12; Jn 20.1-10)

1 Jaaneguiiha tañahabomi, imeguehi taajasujiibogoco amiihaico uujoho ijiibeguehininoco
mehesafotonoco. Tobogoco amiihai magaayicihinibogofañ̃o quehecuno mihicabogo.
2 Jaabogofeenediro bu amiihai mataajacuhi amiihaico ijiibeguehinibadiro mihicahachiiji
miyaano mimiyaaveguehinihachiiji.
3 Miiro amiihaico iticoni jiibeguehinihi Moocaaniti agaayicihinibogoco: Cristo mo-
himitihallivi iguijeveunoco, oono Caatinihaamefañ̃o unuubadi.
4 Jaaboco icii̇curuubo siino mifucuci, safucu icanoti buheeteubo, oono bu
Caatinihaamefañ̃o unuubadi.
5 Jaabo Pedrovi jafeveuhi. Jaadi bu tolliro saatoho paryi famooro iminisuminaavi icano.
6 Jaabadiro bu tolliro safoono saatoho miyaavogominaavi jafeveubo ajashutimo quinien-
todimo janaanicivi icaumovi. Jaamehiica icacinihi, Pablo unuusumi. Jaanoti saatoho diitoti
choomocinicuhi.
7 Jaanobuunati bu Jacoobovi jafeveubo. Jaadi bu paryi iminisuminaavi icano.
8 Jaanobuunati bu niinoonoro uuvi jafeveubo. Jaabo uco sisituviro minisuminaafiti
icuhi, oono oovago iseemeneque sisituviro agañ̃iinicibadi iicauboco.
9 Miiro uujoho minisuminaati sihidi ejeevatiibo uco minisuminaafi monootatiruubo
Moocaani iijaminaaco imitino omoonihinimañ̃o.
10 Jaaruubo jino uujoho diiboti icahi Moocaani uco agaijimañ̃o. Jaamañ̃o diibo uco imino
omoonuno sicamañ̃ovi footihi. Miiro paryi diito janaanicivi dudicamaaihi. Jaaruno uujoho
omoonino icatino, jilli Moocaani iimihuseri tafañodi omoonino.
11 Jaanoco uujoho, diito icano sabogocoro mijiibeguehi. Jaabogoco amiihai
mimiyaavuguuhi.

Uchuumucuumo Siino Ubuheetejino.

12 Jaano bu mojiibogo Cristo uchuumucumofeeneti siino buheeteuhi onoono bu
iicanaaca, bu ¿milli amiihaiti saatoho siino mubuheetejino chahahi, neehicahi?
13 Jaano bu tolli iicaruva, ¿jaana milliti bu Cristo siino buheeteuhi?
14 Jaanoti miyaano Cristo siino ubuheeteutihachiiji jino mojiibogo jilli sicamañ̃ovi, bu
oono amiihai miyaavogo jilli sicamañ̃ovi icano.
15 Jaaneguiiha jahi bu miihai Moocaaniti sicamañ̃ooco mijiibeguehicahi, Moocaani
Cristoco guijevefañ̃oti buheetesuuhi, monoomo. Jaanoti miyaano uchuumucuumo siino
buheetesuracutimo iicajiruva, jaanaa ¿milliti bu siino Cristo buheeteuhi?
16 Jaaneguiiha uchuumucuumo siino buheetesuracutimo iicajiruva, Cristo siino
buheetesurautihi.
17 Jaanoti bu Cristo siino ubuheetesurautihachiiji, amiihai miyaavogo jilli sicamañ̃o.
Jaaneguiiha jahi amiihai imitifañerehiica mihicahi.
18 Jaaneguiiha jahi bu Cristoco imiyaavogomo iguijevecumo taajacujitihi.
19 Jaaneguiihacu Cristoco mehesicinino jilli jiijehallivi̇ro mihicaquiguiiharo iicahachiiji
miihai famoo janaanicivi idaasuno mihicahi.
20 Chaha, tolli icatino miyaano aivo Cristo uchuumucuuboco siino Moocaani ubuheete-
suuno. Jaamañ̃o Cristo imegaoobo ufucu siino ubuheetejimoti ubuheetecuubo.
21 Miiro oono saafi Adan onoobofañ̃odiro guijeve asaaubadiro, bu saafi Cristofañ̃odiro
iguijevecumo siino ubuheetejino saahi.
22 Oono paryi Adanoto iicamañ̃o iguijevenicibadiro, bu oono paryi Cristooto iicamañ̃o
fiivoma icaji.
23 Jaarumo sano diiboma icajitino; iticoni diibo buheetehinicuuhi. Jaadi jari diito, diibota
iicamo, buheeteji diibo asaadi.

24 Jaadi jari jiinije ifinijino icaji. Jaasumi Cristo finisuji paryi jihovo tajiibaco, bu fanooro paryi aivojico, bu paryi mityaco icano. Jaadi Moocaanico ihaivojico acijiibo.
25 Miiro Cristo aivojiiveji jari paryiicino Moocaani iminaaco iguiinomicudi.
26 Jaadi bu guijeveque niinoono finisujiibo.
27 Miiro Moocaani paryiicino Cristoguiinovi ficucuuhi. Jaaruno Caatinihaamefaño paryi diiboguiino ficucafotono nuurunaaca idiiboro Moocaani diiboguiino ficucafototihi. Miiro diibo paryi fanoovaaco Cristoguiinovi ficuuhi.
28 Jaadi paryiicino Cristoguiinovi ificuucafutucuudi, Cristo Illi iicaabo Moocaaniguiinovi ficuucafeteji; miiro diibo Cristoguiinovi fanoovaaco ificuubo. Jaamaño jilliti Moocaani fanoovahalliviicaji.
29 Jaanoti bu saatoho ochoomocinihicaumeguiiha ifiinoco nitihicahi. ¿Collihi bu jaamo tolli moonihicahi? Miiro diito siino ubuheetejinoco imiyaavogotiruva tolli moonihicajitirumo.
30 ¿Nacu milliti miihai fahiijivaro ñihicunofaño mihicahicahi?
31 Miiro uujoho fahiijivaro guijevefaño icahicahi. Jaano aivo miyaano, tañahabomi, oono amiihai Cristoco mimiyaavogomaño uujoho imo imo icahicano miyaano iicabadi.
32 Uujoho jilli onoomaño Efeso cuumivi jicumibadi iicahinimo miyaminaama moonicasihinihi. Jaaneguiiha, ¿toonoti jinejeque icijirahi, miyaano uchuumucuumo siino buheetecuutimo icajiruva? Jaaneguiiha saatoho eneehicabadi imijiruno mihicano: Mamachuqui, bu mahaduqui icano civohogo miguijevecujimaño, noomoro.
33 Amiihaico sita bañidino. Miiro noonicimo: Imitino gataavominaa imino iicafiruuboco imitino jeevamaaisufihi, noomoro.
34 Jaaneguiiha amiihai iminoro mihica iticovono ifiima. Jaamoro imitico momoonidino. Miiro oono amiihaiti saatehehiica Moocaanico gaajatihi. Jilli amiihaico neehi, jaanoti jaamo munucufevehi.

Jilli Uchuumucuumo Siino Buheeteji.
(1 Ts 4.14-17)

35 Fine saatoho dillujirahi: ¿Milli fine uchuumucuumo siino buheeteji? ¿Milli jeevano ifiinoma fine icajimo? noomoro.
36 Jeedi fine aivo agaajatimo. Miiro siino toogaico mabasuno ochoomonobuunati ifaho iinefihi.
37 Miiro trigoco, bu tobadi iicanoco mabasujisumi, ifahooco mabasuno ihiinotatihi itoogaico mabasuno iinefihi.
38 Jaano mabasunoco Moocaani iimogobadi fiivusufihi siyomono toogaico siibadi, bu siyomono toogaico siibadi icano.
39 Miiro sabadiro ifiino icatihi: Siibadiro miyaminaa ifi, bu siibadiro asimi ifi, bu siibadiro joomi ifi, bu siibadiro taava ifi icano.
40 Jaabadiro bu icano niquejeminaa ifi, bu jiinijeminaa ifi icano. Jaarunaa niquejeminaa ifi ovosii siibadiro, bu jiinijeminaa ifi ovosii siibadiro icano.
41 Jaabadiro bu cuujeo nihiba sesee siibadiro, bu fucuo nihiba sesee siibadiro icano. Jaabo sesee bu meeciri seseeti siibadiro. Jaabadiro bu meeciri sesee saafi sesee siibadi, bu sifi sesee siibadi icano.
42 Jaabadi bu jeevano uchuumucuumo siino ubuheetejimo. Jaamo utuucifino ifiico miciinicihi. Jaanobuunati siino mubuheeteedi utuucicujitino ifiima mihicaji.
43 Ididicunoco miciinicihi. Jaaruno siino ubuheetecudi ovosiicinicuhi. Bu niinovanoco miciinicihi. Jaaruno siino ubuheetecudi sefacuno.
44 Miyaminaafi ifiico miciinicihi. Jaaruno siino ubuheetecudi gaija ifiirucu iicano. Jaamaño miyaminaa ifi iicabadiro, bu gaija ifi icahi.
45 Miiro jilli Caatinihaamefaño noono: Iticonio miyaminaafi Adan onoobo fiivo ifiima eetavocafutuhi. Jaanobuunati Cristoco: Niinoo Adan, neehicaumo jilli Gaijafeenedi fiivoco aacineguiiha.
46 Jaaruno Gaija ifi iticoni mihicatihi. Jilli miyaminaa ifiiti iticoni mihicahi. Jaadi jari Gaija ifiiti mihicatahi.
47 Iticonio miyaminaafico jiinijeti eheetavuubo jiinijeminaafiu. Jaano allivioobo iicaabo Aivojiibo Jesucristo niquejeoobo.
48 Jaamaño jiinijeminaa ifiino johono jiinijeti eheetavuubo ifibadi jeevahi. Jaanoti niquejeoto igaijano johono niquejeoobo igaijabadi jeevahi.
49 Jaabadiro miihai oono jiinijeti eheetavuubo ifibadi mejeevamaño, bu ufucu oono niquejeoobo ifibadi mejeevaji.

50 Tañahabomi, jilli amiihaico eneejirunoco neehi: Oono ihuucuma, itiijohoma icano
iicamo Moocaani aivojifañoo feejitihi. Miiro oono gueenene iicatino ufucuro ifinijitinofañoo
icajitihi, eneejiruno.
51 Imeguehi bu jino agaajaratinoco magaajanoco: Famooro miguijevejitihi. Sano
famooro siibadi mifiiveteji.
52 Jilli goovanogayi oono miino aalliico mimichihiyaacuno iicanicibadi, niinoono
trompetaco ojisucudi. Jaasumi toono trompeta ojidi uchuumucuumo siino buheeteji
ufucuro chuumucuutimo iicaqui. Jaanoti miihai sifiiti miminifeteji.
53 Oono mofi gueenene icatino ifi, ufucuro milli iicajitino ifiiti fiiveteji. Jaabadiro bu mofi
iguijevefino ifi iguijevefitino ifiiti fiiveteji.
54 Jaano oono mofi gueenene iicatino ifi, ufucuro milli iicajitino ifiiti ifiivutucuudi, bu
oono mofi iguijevefino ifi iguijevefitino ifiiti ifiivutucuudi icano, Caatinihaamefañoo onoono
miyaaveji:
Guijeveque Moocaani mitya guiinoniji.
55 Guijeve, ¿cuuca icano dimitya miihaico iguijenihicano? Guijeve, ¿cuuca icano dimitya
guiinoniji eneehicano? Caatinihaamefañoo onoono.
56 Miiro imiti, guijeveque mityaco acihicahi, miihaico iguijeniqui. Jaabadiro bu Moise
siicijeo tajiiba imitico mityaco acihicahi.
57 Jaanoti naha jisumi miihai Moocaanico mihimehi, Mohaivojiibo Jesucristofeenedi
miihai guijevecuutimo mihicajino mityaco aacinohallivi.
58 Jaaneguiiha agaijimo tañahabomi, quehecuno sefano mihica, fahiijivaro janaaniciviro
Mohaivojiibo dudicamaajeque eetavomoro mihica. Miiro amiihairyo magaajacuuhi Mo-
haivojiibedi mududicamaaiño sicamañovi iicatinoco.

16

Cristofañodi Monahabomi Iicamedi Nihibamico Mahallacaruno.

1 Jaanoti bu amiihaico neehi Cristofañodi monahabomi iicamedi nihibamico mahal-
lacarunoti: Johono Galacia jiinijeri iicajano Moocaani iijanominaaco ijiibuguubo un-
uubadi momooni.
2 Fajaguisivaviro famooro amiihai magaayicinoti ijeevadi mudugaacumoro mificuhica
magaayicidinoti gaajacimoro. Jaamo uujoho iifotodi toonoco eheetavotimo mihicahi.
3 Jaabo uujoho iifotodi amiihai monoomoco galluji Jerusalevi aamenema, diito isatyequi
monahabomi tahigo iicamedi amiihai mahallacaruno nihibamico.
4 Jaanoti bu uuro ofoono uudi iimihachiiji, uuma feejimo.

Pablo Efeejinoco Ifitacamaañoo.

5 Jaabo amiihaijaago ofoodi, iticoni fatyeji Macedonia jiinijefañodi. Jaadi jari amiihaivi
Corinto cuumivi ifeteji.
6 Jaabo amiihaima gueenejisuno iicahachiiji. Jaanoti bu paryiicino jiinijaco toonoviro
afatyohachiiji. Jaachiiji uco mahamusu efeejihigovi ofooboco.
7 Imogotihi amiihaijaago ofoobo jilli ifatyodi ofoonoco. Imeguehi amiihaima gueenene
iicanoco Mohaivojiibo Jesucristo iimogohachiiji.
8 Jaaruubo jino Efeso cuumivi icajihiica Pentecoste jiibaimo afatyonohachuta.
9 Jisumi jimañovi aivo imino Moocaani dudicamaaje eetavo, aivo imino ofoomañoo, bu
sihidi saatoho imogotimo uco ijiihegueme iicamañoo icano.
10 Jaanoti Timoteo amiihaivi iifotohachiiji imino diiboco magaayici sajeebii iicaqui. Diibo
bu uubadiro Mohaivojiibedi ududicamaaibo.
11 Jaaneguiiha amiihaiti saatohoba diiboco mitihimejetasudino. Jilliro diiboco ma-
hamusu sajeebii ofooboro uco imeecivaqui. Jinoti diiboco teemehi, bu saatoho mona-
habomi asaajimoco icano.
12 Jaanoti Apolo onooboti amiihaico jiibeguehi: Monahabomima diiboco galluucuurahi
amiihaico ibaatequi. Jaaruubo foogotihi. Jaaruubo iimugusumi feejiibo.

Niinoono Afajiinino.

13 Jaaneguiiha allivano mihica, bu quehecuno mihica miyaavogofañoo, gaifiimi mihica,
sefano mihica.
14 Paryi fanoovaaco meheetavonoco sitaaco magaijinofañodiro meheetavo.
15 Tañahabomi, amiihairyo magaajacuuhi Estefano iijaminaama iticoni Acaya jiinijevi
Jesu jiibogoco agaayicimoco, bu tolliro miyaavogominaaco ejeecivehicamoco icano.
16 Jaaneguiiha uujoho imeguehi diito onoobadi momooninoco, bu saatoho diitobadi
iicamo onoobadi, bu jaamoco aamusumo ududicamaaimo onoobadi icano momooninoco.

17 Aivo imo imo icahi diibo Estefano onoobo, bu Fortunato onoobo, bu Acaico onoobo
icamo tajaago asaaneri. Jaamo uco amusuhi amɨɨhai uco mahamusutɨnoco, juuga macha-
hamaño.
18 Jaaneri uujoho aivo imo imo icahi, oono amɨɨhaico abaahinɨsumi amɨɨhai mihic-
ahinɨbadɨro. Jaaneguiiha diitobadɨ iicamoco mobocɨgo.
19 Moocaani iijano Asia jiinɨjeri iicajahajemɨnaa amɨɨhaijaa iijɨco galluuhi. Jaabadɨro bu
Aquila onoobo, bu mogai Pricila onoogo iicamɨsi, bu diitɨsi iijafaño iigaivehicamo icano,
amɨɨhaijaago Aivojɨɨbo momofañodɨ iijɨco galluuhi.
20 Bu paryɨ monahabomɨ jino uuma iicamo iijɨco agalluunoco magaayɨcɨ fahɨgovavɨ
midillucasi ihiibɨcɨcasimoro.
21 Jaanoco uujoho Pablo onoonoco saafi caatɨnɨhicauhi. Jaanotɨ jari jinootɨ uujoho
caatɨnɨhi tahuseri. Amɨɨhaijaago taajɨco galluhi.
22 Jaanotɨ cajaatyohacho Mohaivojɨɨbo Jesucristoco agaijɨtɨmo imitɨno iicaqui.
Jaanotɨ Mohaivojɨɨbo, mojaa disaa.
23 Jaafa amɨɨhaico Mohaivojɨɨbo Jesucristo imino moonɨhi.
24 Paryɨ amɨɨhaijaago galluuhi Cristo Jesufañodɨ tagaijɨ iicanoco. Fɨne.

2 CORINTIOS

Pablo Caatinuhi Corintori Iicaja Moocaani Iijaminaadi.

1 Uujoho Pablo Jesucristo minisuminaafi Moocaani jeebii onoobadi. Jaabo uujoho
onoonoco nahabo Timoteo caatinihi jihaameque monahabomi Moocaani iijaminaa Corin-
tori iicamedi, jaabadiro bu paryi Acaya jiinijeri iicamo, paryi Moocaanita iicamedi icano.
2 Jaamo amiihai magaayicqui imi icaco, sajeebii icaco icano Moocaaniti, bu Mohaivojiibo
Jesucristoti icano.

Pablo Idaasuno Iicano.

3 Masii Moocaani, Mohaivojiibo Jesucristo Caanico mihimequi. Miiro diibo Moocaani
miihaico iidaasugoobo, bu jaabo diibo Dios miihaico fahiijivaro ajacusuhicaabo.
4 Miiro Moocaani miinoco jacusufihi paryi fanoovari idaasuno mihicamoco. Jaabadiro
bu miihai idaasuno iicamoco majacusuqui, oono miihaico Moocaani ajacusubadiro.
5 Miiro miihai Cristo idaasufañodi mihicamaño, bu diibo Cristofañodiro ajashutino maja-
cusucafetehi.
6 Jaamo miihai amiihaico taajasujiibogoco mijiibogonoti idaasuno mihicahi. Jaanoti
amiihai majacusucafetequi, mataajaqui icano. Jaabadiro bu miihaico Moocaani aja-
cusuneri amiihai bu majacusucafetequi. Jaamo bu tolliro amiihai siicujeebiiri majaabicihi
jino miihai idaasuno mihicanehejeque majaabicihicabadi.
7 Jaamaño amiihaico miihai imino mehesicinihi. Oono miihai idaasuno mihicanofañodi
tolliro amiihai mihicamaño, bu tolliro Moocaani ajacusunofañodi mihicajinoco icano.
8 Monahabomi, mihimeguehi amiihai magaajanoco sihidiro imitineri Asia jiinijevi miihai
mihicahicahininoco, sihidi jeevano idaasuno mihicahicaunoco. Jaaneri mosefama macha-
hacuuhi majaabicicujitihi: Fine aivo muchuumucuuji, munuurahi.
9 Iguijenicuujimo iicanicibadi mihicahicauhi. Jaaruno fine jilli mofiiviro esicinitimo
Moocaani uchuumucuumoco ubuheetesufiibocoro mehesicinqui iicauno.
10 Jaabo Moocaani miihaico toonoti taajasuuhi, bu jisu miihaico taajasuuboro icahi,
toono sihidi ejeevano miihaico iguijenijirunoti. Diibovíro miihai mohesicinico mificuuhi
miihaico taajasuuboro iicajinoco.
11 Amiihai miihaico mahamusu, mohallivi Moocaanima mihiimaa. Jaaneguiiha
ajashutimo mohallivi Moocaanima ihiimaahachiiji, diibo miihaico imino mooniji. Jaanoco
aatyimemere ajashutimo Moocaanico imeji, miihaico Moocaani imino omoonínohallivi.

Jilliti Pablo Corintovi Fuutihi.

12 Miiro icano sano miihaico imo imo omoonino; jiijehallivi miihai miyanotiro Moocaani
imogobadi imino mihicanoco magaajaneri imo imo mihicahi. Jaamo aivo amiihaifeenevi
imino mihicahicahi. Moocaani miihaico iimihuseri amusuhicahi tolli imino miicaqui.
Jaaruno miihai gaajariro tolli mihicano icatino.
13 Miiro amiihaidi paryi aameneque macaatinihaamenefaño meneehicahi amiihai
memeecimoro magaajajidinoco. Jaanoco imeguehi imino magaajanoco.
14 Oono samañosacoro magaajacuubadi, jaamo ufucu, Mohaivojiibo Jesucristo asaajifucu,
miihaiti imo imo mihicahi, bu miihai amiihaiti mihicajibadi icano.
15 Jino miyaanoco eesicinibboro iticoni esamaaihinirahi amiihaico mifooci
abaahinijinoco, amiihaico imo imo mooniqui.
16 Uujoho esamaaihinihi Macedoniajaago ofoobo amiihaico abaahinijinoco, bu siino
tahigoti uhuumiibo amiihaico abaahinijinoco icano. Jaamo amiihai uco mahamusuhi
imino Judeavi feequi.
17 Jilli nooboro uujoho esamaaihurunoco, ¿fine uco bañiibobadi mehesicinihi? ¿Nacu fine
uco amiihai mehesicinihi oono imiyaavogotimo saatohoco: Jiihi, onoomoro, bu saatohoco:
Chahano, onoonicimobadi?
18 Miiro Moocaani gaajahi miihai amiihaico: Jiihi, monoomoro, bu siino: Chahano,
monootatinoco.
19 Miiro miihai Silvano, Timoteo, uujoho, icamo Cristo Jesu Moocaani Achi jiibogoco
mijiibeguehicaabo: Jiihi, onooboro, bu siino: Chahano, neejibuutihi. Miiro Cristofañodi
paryiicino miyaano miihaiñoobaco bañitatiibo.
20 Miiro diibovi paryi miyaavono Moocaani unuuno. Jaamaño Moocaanico mihi-
imusumi: Aivo Miyaabo idiicaabo, monoonicihi Cristo Jesuco magaajacuunofeenedi.
21 Jaabo diibo Moocaani miihaico, bu amiihaico icano Cristofaño quehecuno ificuuboro
itaati miicaqui ijeevadi ficuuhi.

22 Jaaboro mɨɨhaico igaajataco ificuuboro Igaijaco mojeebɨɨnofaño ficuubo, toonotɨ magaajaqui ufucu niquejefaño magaayɨcɨjinoco.
23 Jaanotɨ eesamaahinɨbadɨ Corintovɨhiica footɨhi amɨɨhaico agaijɨmañoo. Jaano miyaano iicanoco Moocaani gaajahi. Jaanotɨ miyaano iicatɨhachiijɨ imijiruno uudi uco Moocaani agaicaauno, uujoho iguijevene icano.
24 Jaarumo mɨɨhai mihimogotɨhi amɨɨhaico: Jillɨ mimiyaavogo, noomoro amɨɨhaico matajɨɨbanoco. Mɨɨro amɨɨhairyo, miyaavogofañoo quehecuno mihicacuuhi. Ɨvɨ jillɨro mihimeguehi amɨɨhaico janaanɨcɨ imo imo momoonɨsunoco.

2

1 Jillɨtɨ imeguehinɨtɨhi amɨɨhaico siino abaatonoco siino ɨdaasuno amɨɨhaico omoonɨjiruneguiiha.
2 Jaabo uujoho amɨɨhaico ɨdaasuno moonɨruva, ¿mɨɨjoho bu uco imo imo moonɨjirahi? Amɨɨhaico bu uujoho ɨdaasuno omoonɨnobuuna.
3 Jillɨtɨ amɨɨhaidi jino uujoho aameque jillɨ caatɨnɨuhi amɨɨhaijaago ofooboco, uco amɨɨhai imo imo momoonɨjirumo, jillɨro ɨdaasuno momoonɨjirunoco iimogotɨmañoo. Jaamañoo amɨɨhai imitɨco mejeevesuhachiijɨ uujoho imo imo icaji. Jaaneri tollɨro amɨɨhai imo imo mihicaji.
4 Mɨɨro toohaameque amɨɨhaidi acaatɨnɨusumi ɨdaasuno iicaneri tafi uco nɨjɨ nɨjɨ iicahicauneri taahicauhi. Jaaruubo toohaameque caatɨnɨutɨhi amɨɨhaico ɨdaasuvusuqui icatɨno, jillɨ amɨɨhaico gaajasuqui sihidɨ amɨɨhaico agaijɨnoco.

Imitɨno Omoonɨuboco Iimibachuno.

5 Jaanotɨ oono saafi ɨdaasuno omoonɨubo saafiicoro uco ɨdaasuno moonɨutɨhi. Tollɨro bu paryɨ amɨɨhaico moonɨubo. Jillɨro mɨɨvɨro neehi. Imogotɨhi janaanɨcɨ sefano ɨhɨɨbanoco.
6 Mɨɨro amɨɨhai Moocaanico mihiimuusumi diiboco amɨɨhaifañotɨ mihiinusucuuhi. Jaanotɨ eesafotooboro gaajacuubo.
7 Jaaneguiiha jillɨro ɨvɨ jisumi diiboma mihimibachumoro diiboco majacusucu, sihidɨ ɨdaasuno iicaneri janaanɨcɨvɨro imitɨno icaadiibo.
8 Jaaneguiiha amɨɨhaico neehi: Siino diiboco magaajasu diiboco magaijɨnoco.
9 Mɨɨro ɨtɨconɨo aamefañodɨ toonotɨ amɨɨhaico nooboro caatɨnɨuhi, amɨɨhaico gaajasuqui ¿naa uujoho onoobadɨ moonɨjimo? onoomañoo.
10 Jaanegui jisumi amɨɨhai oono iimiutɨɨboco mihimibachucuuhachiijɨ, bu uujoho tollɨro diiboco imibachucuuhi. Mɨɨro uujoho iimibachuuboco imibachuhi Cristo ɨmefeenevɨ amɨɨhaico agaijɨɨboro.
11 Toonotɨ mɨɨhaico Satanas quehevediino iguiinonɨɨboro, mɨɨro diibo omoonɨgonoco mɨɨhai imino magaajahi.

Troa Cuumivɨ Pablo Jeebɨɨ Nɨjɨ Nɨjɨ Icauhi.

12 Jaanotɨ Troa mɨcuvɨ Cristo jɨɨbogoco jɨɨbeguequi ufuubo ɨɨfutusumi, aivo uudi imiuno Aivojɨɨbo dudɨcamaajeque toonovɨ eetavuujino.
13 Jaarunofaño tajeebɨɨ uco sajeebɨɨ icautɨhi, monahabo Titoco toonovɨ aatyɨmeutɨmañoo. Jaaneguiiha diitoco ifitacuuboro toonotɨ fuuhi Macedonia jiinɨjejaago.
14 Jaanegui uujoho Moocaanico imehi, diibo mɨɨhaico Cristo Jesuta ɨjɨmɨtaco iguiinonɨmoro miyamɨnaa mitya mitya agaimuaivomofañoo mɨɨhaico asatyefinohallɨvɨ. Bu jaaboro mɨɨhaifeenedɨ ijɨɨbogoco jɨɨbugusuhicaabo. Oono facɨcɨ uusuno fahɨgovadɨ ofoonɨcɨbadɨ icaqui.
15 Mɨɨro mɨɨhai oono aimoguiijɨco, Cristo Moocaanico ejeecɨvoobo, ɨjɨgasuno uusu fahɨgovadɨ ataajajimofañodɨ, bu ataajajitɨmofañodɨ icano ofoonɨcɨbadɨ mɨɨhai paryɨ miyamɨnaa iicadɨmoco mɨjɨɨbeguehicahi.
16 Jaano ataajajitɨmedi namita uusunɨcɨbadɨ jeevahi. Jaanotɨ ataajajimedi facɨcɨno uusuno, fiivoco aacɨno uusubadɨ jeevahi. ¿Jaanoco mɨɨjoho fɨne iinoro eetavejirahi?
17 Mɨɨro mɨɨhai nɨhɨbamɨguiiharo Moocaani iijɨco mɨjɨɨbogotɨhi, saatoho iicabadɨ simañehejedɨro iinoro ubuunanɨmoro ɨjɨɨbeguehicabadɨ. Miyanotɨro naha mɨɨhai mɨjɨɨbeguehicahi Moocaani ɨmefeenevɨ, diibo Moocaani mɨɨhaico agalluumo mihicamañoo, bu Cristo jeecɨvomɨnaa mihicamañoo icano.

3

Bohono Iijɨ Jɨɨbogo.

1 ¿Nacu mɨɨhai jillɨ munuusumi fɨne amɨɨhaidi, mɨɨhai mofiitɨro imino mihiimaamo meneehicahi? Cha, ¿collɨhi jaamo mihimeguehi mɨɨhaiditɨ sita aameri: Diito aivo iimihuseme, onoonoco? Amɨɨhairyo imino mɨɨhaico magaajacuuhi. Jaabadɨro mɨɨhai magaajagotɨhi sita

aameri amɨihaiditi ɨjɨibogonoco. Jaamaño uujoho ¿collɨhiica aamema icajirahi uuditi sita: Imiibo, noomoro acaatinihaamema?

2 Miiro uujoho amɨihaico ɨjɨibugusumi, amɨihai jeebɨifaño mimiyaavuguumoro imino miminifutucuumoco aatyimemere tadyudicamaaje imino iicanoti gaajajirumo.

3 Miiro amɨihai toohaamebadi mihicahi, Cristo acaatiniuhaamebadi mihicacuuhi. Miiro mɨihai mɨjɨibogomo amɨihai jeebɨifaño macaatinicuunobadi mificuhicacuuhi. Jaanoti caatiniiri macaatinicinitihi. Jilli Moocaani iicaabo Gaijariro macaatinicinihi. Guiisibabujehallivi Moise tajɨibano acaatinicinobadi icatino. Jilli miyaminaa jeebɨifañoro acaatinicinicuuno.

4 Jaano mɨihaidi toono miyaano iicanoco mɨihai magaajahi Moocaanifañodi, bu Cristofañodi icano.

5 Jaamaño mɨihai momityariro siinoco momoonino icatino. Paryɨicino fanoovaaco momoonino Moocaaniti saahi.

6 Miiro diibo mɨihaico mityaco aacineri bohono iiji onoobadi diibedi mududicamaaihi. Jaano toono bohono iiji oono eedeetajɨibano acaatinicinino iicabadi icatihi. Jilli Moocaani Gaijati magaayicinotionoro iicamaño. Miiro oono acaatinicinino tajɨiba Moise tajɨiba, guijevefaño satyefihi. Jaanoti naha Moocaani Gaija mɨinoco fiivoco acihi.

7 Jaano toono Moise tajɨiba guiisibabujehallivi acaatinicinino aricuno saauhi. Jaamaño israelmi Moise imeque meecihicautihi ihime sihidi aricuno ɨifuvusuhicaumaño. Jaaruno toono iharicu jaabavonoro fuuhi jaano totajɨiba guijevefaño asatyefiruno sihidi iimima saauhi.

8 Jaanegui fine, aivo sihimi icano oono Moocaani Gaija ijɨibogoco mojaago isivano.

9 Buhicagaha oono mɨinoco guijevefaño asatyefiruno tajɨiba iimima icauhi. Jaanegui fine aivo sihimi icano, oono Moocaani jɨibogo mɨihaico: Amɨihai imitima machahacuuhi, onoobogo.

10 Miiro totajɨiba iticoni iimima iicaruno jisumi miyaadi jeevacuutihi, jino sihidi iimima iicanoguiinodi.

11 Jaano toono gueenene iicaujitiruno iimima icauhi. Jaano janaanici aivo imijino ufucuro ifinijitino iimima icahi.

12 Jaamaño mɨihai toonoco imino magaajamaño, nucufeguetimo mɨjɨibeguehicahi.

13 Jaamo mɨihai Moise omooniubadi momoonitihi diibo naha ihimeque gaachehubaryuri fabaacuuhi israelmi toono gueenene iicajitino aricu ajaabavonoco atyimetimo iicaqui.

14 Jaarunoco diito gaajatihi. Jaabadiro bu jisumi toono eedeetajɨibaco emeecisumi tobaryuro diito esamaajeque afabaacucinino iicabadi jeevamo gaajatimo. Miiro tobaryu diitoti gañɨicafototihiica idɨiboro naha Cristofañodi tobaryu gañɨicafetejirahi.

15 Miiro jisumihachuta Moise tajɨiba aameneque emeecisumi tobaryubadi diitoco ihesamaajeque fabaacuhicahi gaajatimo iicaqui.

16 Jaano naha jari gañɨicafetefihi Aivojɨibojaagovi iminifutusumi.

17 Jaabo Moocaani Gaija iicano, bu Moocaani iicaabo. Jaaneguiiha diibo Moocaani Gaija iicahigo sajeebɨi icahicahi.

18 Jaamaño paryi mɨihai tobaryuri mohimeque mafabaacucinicuutimo. Mofiivi Mohaivojɨibo imi ɨfuvusuhi, oono meecimefaño mofi ɨifuvusunicibadi. Jaamaño mɨihai janaanicivɨro diibobadi minifotomoro mefeehi fahiijivaro janaanicivɨro diibo imibadi minifotomoro mofoomaño. Jaano toono Aivojɨibo Gaija iicaabo eheetavono.

4

1 Jaanegui masɨi suufenitimo momooniqui, Moocaani mɨihaico ɨidaasugooboro idudicamaajeque atajɨibaunoco.

2 Miiro mɨihai toovono omoonifinehejeque, bu unucufesunehejeque icano mihimugucuutihi. Bu tolliro sitaaco bañimoro mofootihi, bu Moocaani iijico simañehejediro buunanimoro mofootihi icano. Jilli miyaanocoro meneehicahi. Jaamaño jillɨiti Moocaani ɨmefeenevi saatohoco magaajasuhi, mɨihai Moocaani ɨmefeenevi imino mihicanoco.

3 Jaanoti jino Moocaani taajasujɨibogoco mɨjɨibogono toovono iicahachiiji, oono ciijigaifaño ufuucuujimediro toovono.

4 Miiro diito imiyaavogotimo, jiije caani ɨji ijeebɨinoco mitasucuuhi. Jaaneri gaajacuutimo Cristo jɨibogo imico. Jaabo bu Cristo Moocaani iicaabo.

5 Jaamo mɨihai Moocaani jɨibogoco mɨjɨibugusumi, mofiiditiro mɨjɨibeguehicatihi, idɨiboro Jesucristo amɨihai Aivojɨibo iicaabediti mɨjɨibeguehicahi. Jaanoti naha mɨihai jilli amɨihai jeecivominaa mihicamo Cristoco magaajimaño.

6 Miiro diiboro Moocaani: Ɨcivuuneguiiha daachicisu, nuubo. Jaaboro jisumi bu diiboro mojeebɨinofaño achicisuhi. Tooneri Moocaani imico magaajaqui Jesucristo ɨmefañoti ɨifuvusunoco.

Miyaavogofeenedɨ Mihicano.
(1 Co 2.1-5)

7 Jaano toono Moocaani Gaija mofifañoo icahi, oono aivo iiminoco nɨfaqui eetavotahillu guirihillufañoo mificujirubadɨ jeevano. Toonotɨ igaajaqui toono sihidɨ ejeevano mitya mɨɨhaitɨ saatɨnoro Moocaanitɨ asaanoco.
8 Jaamañoo fanoovari imitɨno mihicarumo, toonotɨ mataajanɨcɨhi, bu fanoovari gaihuɨbaro mihicarumo, aivo tooneri ɨdaasuno mihicatatɨhi,
9 bu mɨɨhaico sihidɨ ɨjɨɨheverumo, Moocaani mɨɨhaico jeevesutatɨhi, bu mɨɨhaico igui-inonɨrumo, miguijevetatɨhi icano.
10 Jaamañoo fahɨgovadɨ mofoomoco gaicaaujirumo Jesuco agaicaaumañoo. Jaaneguiiha mofifañodɨ bohono ifiico Jesu aacɨnoco mɨhɨfusuhicahi.
11 Mɨɨro mɨɨhai jino mihicanohachuta fafucuvaacɨvɨro ñɨhicunofañoo mihicahi mɨɨhaico agaicaaujirunofañoo Jesuco magaijɨmañoo. Toonofeenedɨ bohono ifiico Jesu aacɨno ihɨfusucafetequi.
12 Mɨɨro taajasujɨɨbogoco mɨjɨɨbeguehicanohallɨtɨ mɨɨhaico sita gaicaaujirahi. Jaanofeenedɨ amɨɨhai mataajajino ifiico magaajaqui.
13 Mɨɨro Caatɨnɨhaamefañoo noono: Miyaaveguehi, jaamañoo iimaahi, noonoro. Jaabadɨro bu mɨɨhai tomiyaavogofañodɨro, mimiyaavogomoro mihiimaahi.
14 Jaamañoo mɨɨhai magaajahi Moocaani Mohaivojɨɨbo Jesuco ububeetesuubo, bu mɨɨhaico sano amɨɨhaima buheetesujiibo, Jesuma miicaqui.
15 Jaaneguiiha jillɨ fanooñɨhicufañoo mihicahi amɨɨhai iiminofañoo miicaqui. Jaamo sihidɨ Moocaani imino omoonɨnoco agaayɨcɨmo, toonohallɨvɨ ajashutɨmo Moocaanico sihidɨ ihi-imequi.
16 Jaamañoo mɨɨhai suufenɨtɨmo momoonɨhicahi. Jaamo mɨɨhaico mofiino niinovatonoro fuurunaaca, mogaija jillɨro fafucuvaacɨvɨro buheetenere feehi.
17 Mɨɨro jino jiijehallɨvɨ ɨdaasuno mihicaruno goovano fatyonoro feehi. Jaanofañotɨ magaayɨcɨji ifinɨjitɨno imi, aivo aajashutɨnoco.
18 Jaamo mɨɨhai mahatyɨmenehejequere mehesamaaitɨhi. Jillɨ jisumi mahatyɨmetɨnehejequere mehesamaaihi. Mɨɨro mahatyɨmeneheje gueenene icatatɨhi. Jaanotɨ jisumi mahatyɨmetɨneheje ufucuro finɨtɨno iicajino.

5

1 Mɨɨro mɨɨhairyo magaajahi oono mofi iija goovano unucufijabadɨ ejeevanoco. Jaarumo ufucu mihicaji, Moocaani mɨɨhaidi niquejefañoo ifinɨjitɨno ifiico aacɨnoma. Toonoco miyamɨnaatɨ saafiiba acɨjitɨrahi.
2 Mɨɨro miyaano jino mofiima mihicanohachuta macanɨfehicahi, niquejefañoo ifinɨjitɨno fiivoma mihicacujirunotɨ.
3 Jaanofañoo mɨjɨcafeteji mofi gaachehufañoo iicanɨcɨbadɨ. Jaanegui mojeebɨɨ sɨcaimobadɨ iicatɨqui.
4 Mɨɨro jino mofifañoo mihicanohachuta macanɨfehicahi, ɨdaasuno mihicaneri. Jaaruno moheedehifiico mujujuuvequi icatɨno. Jillɨ bohono ififañoo mɨjɨcafetejinoco mihimeguehic-ahi. Jino jijeo ifi echeemefino ifi bohofitɨ iminifetequi.
5 Jineguiiha Moocaani mɨɨhaico iimibachuuboro Igaijaco acɨuhi ufucu magaayɨcɨjino gaajatabadɨ iicano.
6 Jaamañoo mɨɨhai imino magaajamoro mehesɨcɨnɨhi jino jiijehallɨri muuhucuma mihi-canohachuta toofiitɨ buhɨgovɨ mihicanoco. Aivojɨɨboma niquejefañoo mihicatɨnequehiica.
7 Jaamañoo miyaavogofañodɨro mihicahi. Jijeonoco mahatyɨmenejaagodɨ mihicatɨhi.
8 Jaamañoo mɨɨhai mesefaquifotomoro mihimeguehi jijeo ififañoo mihicanoco mejeevesumoro Aivojɨɨboma mihicatonoco.
9 Tooneguiiha mihimeguehi fahiijɨvaro Mohaivojɨɨboco imo imo momoonɨnoco, jifiima mihicanohachuta, bu bohono ifiima mihicacuudɨ icano.
10 Mɨɨro paryɨ famooro Cristo aivojɨ icaga ɨmegavɨ mihigaiveji paryɨɨcɨno motɨcovoocɨvɨ momoonɨhicano jaadaco magaayɨcɨqui, jiijehallɨri mihicausumi imino momoonɨuno jaadaco, bu imitɨno momoonɨuno jaadaco icano.

Sajeebɨɨco Aacɨno Jɨɨbogo.

11 Jaamañoo mɨɨhai Aivojɨɨbo ñɨhicuno omoonɨjinoco magaajamañoo paryɨɨcɨno miyamɨnaaco mimiyaavugusuqui momoonɨhicahi. Mɨɨro Moocaani mɨɨhaico gaajacuuhi. Jaabadɨro bu mihimeguehi amɨɨhai mɨɨhaico magaajanoco.
12 Jillɨ monoomo, mɨɨhaiditɨro siino imino mihiimaano icatɨno. Jillɨ amɨɨhaico meneehi. Jaamo mɨɨhai imino momoonɨnoco amɨɨhai magaajamoro quehe quehe miicaqui. Jaamo

saatoho ijeebɨifañoonoco esɨcɨnɨtɨmo ifiicoro: Aivo mɨihai sihidɨ mejeevahi, onoomoco mejenaaujirahi mɨihaihallɨtɨ.
13 Jaamo mɨihai mejeegavomo mihicahachiijɨ, jaafa Moocaaniguiiharo mejeegavehi. Jaanotɨ jeegavotɨmo mihicahachiijɨ jaafa amɨihaidi mihimimo.
14 Mɨiro Cristo mɨihaico agaijɨnoguiino mihicahi, saafiiro famoohallɨvɨro iguijeveunoco magaajamañoo. Jaaneri bu famooro iguijevecuunoco.
15 Jaabo Cristo famoohallɨvɨro guijeveuhi ubuheeme diito ifiguiiharo icacuutɨmo iicaqui, diibo uchuumuuboro diitedi siino ubuheeteubeguiiharo iicaqui.
16 Jaamañoo mɨihai saatohoco jijeo miyamɨnaa eesɨcɨnɨbadɨ mehesɨcɨcuutɨhi, itɨconɨ naha mɨihai Cristoco jijeo miyamɨnaa iicabadɨ mehesɨcɨnɨhicauhi. Jaarumo jisu tollɨ mehesɨcɨnɨcuutɨhi.
17 Mɨiro Cristoma iicacuubo bomiyamɨnaafirucu eedeeneheje finɨcuuhi, jisu paryɨ bonehejerucu.
18 Jinehejeque paryɨ Moocaani eetavehi Cristofañodɨ mɨihai diiboma sajeebɨi miicaqui. Jaaboro mɨihaico tajɨibaubo famoovaaco diiboma sajeebɨi miminiiyuhicaqui.
19 Oono Moocaani Cristofañodɨ jiinɨjemɨnaaco ifiivɨ sajeebɨi iminiiyuhicaabo diito imitɨco jeecɨvotɨibo. Jaabo mɨihaico tajɨibauhi toono sajeebɨi ica jɨibogoco miyamɨnaaco magaajasuqui.
20 Jaamañoo mɨihai Cristo gallumɨnaa mihicamo. Jaamo mɨihaifeenedɨ Moocaani amɨihaico cuuhuvahi. Jaaneguiiha amɨihaico mɨihai meneehi Cristo mɨihaico atajɨibaneguiiha: ¡Moocaanima sajeebɨi miminifoto! meneehi.
21 Jaabo Cristo imitɨco ajashuno moonɨutɨhi. Jaaruuboco mohallɨtɨ Moocaani iimitɨiboco mihicanɨcɨbadɨ moonɨuhi, diibojaagovɨ mɨihai miminifotomoro ɨtɨcovono ifiima mihicaqui Moocaani imogobadɨ.

6

1 Jaaneguiiha mɨihai Moocaani dudɨcamaaje nahabonɨmɨnaa mihicamañoo amɨihaico meneehi: Sɨcamañovɨ magañɨisudino Moocaani imihuseque aacɨnoco.
2 Mɨiro Caatɨnɨhaamefañoo jillɨ Moocaani noobo: Jino iimihusesumi ɨco guubuhi. Jino taajasufucu iicasumi ɨco amusuhi, nooboro. Jaaneguiiha mɨihaidi jisumi jino Moocaani imihusefucu, taajasufucu icano.
3 Jaamañoo mɨico mɨihai mihiijevesutɨhi, mɨihai dudɨcamaajeditɨ mɨihaiñooba imitɨno iimaatɨmo iicaqui.
4 Jillɨro ɨvɨ fanoovavɨ Moocaani jeecɨvomɨnaa mihicanoco mɨhɨfusunoco mihimeguehi: fanoovari ɨdaasuno mihicanoco, fanootɨ mucuujɨvaachunoco, fanoovari iminotɨno mihicaneri icano, sɨicuno jeebɨiri fanoovaaco majaabɨcɨnofeenedɨ.
5 Mɨiro mɨihaico aamɨhicamo, mɨihaico cɨvojaanɨhicamo, mɨihaiditɨ ñaaɨhicamo, bu sihidɨ jeevano dudɨcamaajeneri mihicahicahi, bu cɨgaraco jaabɨcɨmoro mihicahicahi, bu sihidɨ ajebaco jaabɨcɨmoro mihicahicahi icano.
6 Jaanoco mɨihai mɨhɨfusuhicahi mohimi icafañodɨ, miyaanoco magaajanofañodɨ, bu mosɨicujeebɨiri majaabɨcɨhicahi, mohimihusefañodɨ, bu mofifañoo Moocaani Gaija iicanoco mɨhɨfusunofañodɨ, bu mɨihai miya gaijɨma mihicanofañodɨ,
7 bu miyaavogoco mɨjɨibogonofeendɨ, bu mɨihaifañoo Moocaani mitya iicanofeenedɨ icano. Jaamo toono ɨtɨcovono icaco magaayɨcɨnɨhi, mahamocasiqui niisugaco magaayɨcɨnɨcɨbadɨ. Jaamoro tooneri mofiico magaihuɨnɨmoro mefeehi imitɨmehejeditɨ, bu mahamocasihi imitɨnehejema icano.
8 Jaamo safo mɨihaico imino obocɨgomoco iicanɨcɨbadɨ magaayɨcɨhi. Jaanotɨ safo mɨihaico aatajagomoco iicanɨcɨbadɨ magaayɨcɨhi. Safo mɨihaitɨ imino iimaamo. Jaanotɨ safo mɨihaiditɨ imitɨno iimaamo. Safo mɨihaico abañɨfifimoco iicabadɨ moonɨmo. Jaarunofañoo mɨihai abañɨfifimo mihicatɨhi.
9 Jaamoco mɨihaico agaajaratɨmoco iicabadɨ moonɨmo. Jaarunofañoo mɨihai imino agaajacumo mihicahi. Safo iguijevecuumoco iicanɨcɨbadɨ mɨihaico moonɨrumo. Jaarumo ¿mɨillɨ mihicatɨhi? Safo mɨihaico aamɨmo. Jaarumo miguijenɨcafototɨhi.
10 Ɨdaasuno mihicarahi. Jaarumo fahiijɨvaro Cristofañodɨ imo imo mihicahicahi. Siinotɨ mucuujɨvaachurumo, ajashutɨmoco mubusumijenɨhi niquejeo busumijeri. Jinehejebama machaharumo, fanoova iminonoma mihicahi icano.
11 Monahabomɨ, corintomɨnaa, aivo amɨihaico imino miyaanoco meneehi, paryɨ mojeebɨifañoo iicanoco.
12 Chahacuuno mojeebɨifañoo amɨihaico meneejiruno. Jaanotɨ naha amɨihai jeebɨifañoo icano mɨihaico amɨihai meneejiruno.
13 Jaaneguiiha amɨihaico neehi. Oono caani iseemeque paryɨ miyaanoco onoonɨcɨbadɨ, paryɨ amɨihai jeebɨifañoo iicanoco uco monoo, oono amɨihaico uujoho iicabadɨ.

Mɨɨhai Moocaani Iijatɨ Mihicahi Mojeebɨɨfaño Diibo Iicamañoo.

14 Amɨɨhaico neehi: Imiyaavogotɨmehejema magataavocasidino. Tollɨ mihicaruva sabadɨro mihicajitɨrahi. ¿Mɨllɨ bu iimino iimitɨnoma gataavejirahi? Jaabadɨro bu, ¿mɨllɨ cuuje fucuma gataavejirahi?

15 Jaabadɨro bu ¿mɨllɨ Cristo ɨjɨma gataavejirahi? Jaamañoo ¿mɨllɨ imiyaavogoobo imiyaavogotɨɨboma gataavejirahi?

16 Mɨɨro Moocaani jeecɨvo iijafañoo ɨjɨnɨtama sano diibo jeecɨvotatɨmo. Mɨɨro mɨɨhai Moocaani iicaabo iija mihicamo, diiboro jillɨ unuubadɨ:

Diitofañoo iicaaboro diitoma ɨgueji. Uujeheji diito Caani, bu diiteji taacuumimɨnaa icano, nooboro.

17 Jaadɨ bu jillɨ noobo Aivojɨɨbo:

¡Diito iimitɨmofeeneti mihiinomoro sihɨgovɨ mudugaavo! ¡Jaamoro ɨɨdicunoco mududɨɨcɨcuudino! Jaachiijɨ amɨɨhaico gaayɨcɨji.

18 Jaaboro amɨɨhai caanitɨ icaji. Jaanotɨ amɨɨhai taseemetɨ mihicaji, noobo Aivojɨɨbo sihidɨ ejeevaabo.

7

1 Jaaneguiiha agaijɨmo tañahabomɨ, jillɨ Moocaani nuuhi. Jaaneguiiha mɨɨhaico mofiico, mojeebɨɨco icano ɨmɨhɨninɨjirunoco moonɨtɨmo miicaqui, bu Moocaanico mihiguimoro diibeguiiharo ijeevadɨ mofiico mificuuqui icano.

Corintio Cuumimɨnaa Iimitono.

2 Jaanegui mɨɨhaima imino mihica. Mɨɨro mɨɨhaiñoobaco mɨɨhai imitɨno momoonɨtɨhi, bu mɨɨhaiñoobaco imitɨno mejeevamaaisutɨhi, bu mɨɨhaiñoobaco mabañɨhicatɨhi icano.

3 Jaaruubo jillɨ onoobo amɨɨhai imitɨco onoono icatɨno. Mɨɨro itɨconɨ amɨɨhaico unuucubadɨ: Amɨɨhaico uujoho sihidɨ gaijɨhi. Tacɨɨdɨɨtɨ muduujecɨnɨhi sano mihicamoro, bu sano mecheemequi.

4 Amɨɨhaico imino eesɨcɨnɨɨboro aivo amɨɨhairi imo imo icahi. Jaamañoo jino sihidɨ ɨdaasuno mihicarunofañoo aivo imo imo iicaaboro, quehecuno icahi.

5 Jino Macedonia jiinɨjevɨ magasehinɨnotɨro aivo mojaguisɨbama machahahi. Jillɨ fahɨgovavɨ mofoohɨgo ɨdaasuno mihicahicahi, saatoho mɨɨhaico aamɨneri, bu mojeebɨɨfañotɨ mihiguinehejeri icano.

6 Jaarunaaca Moocaani iniinovafimoco equehecutusufiibo, mɨɨhaico imo imo miniiyuhi Tito agaseneri.

7 Jillɨ agaseneriro icatɨno, bu diibo Tito amɨɨhaitɨ imo imo iicaneri icano. Jaabo mɨɨhaico jɨɨbeguehi amɨɨhai mɨɨhaico mahatyɨmegueneque sihidɨ mihimogonoco, bu tollɨro jɨɨbogoobo ɨdaasuno mihicanotɨ, bu tahallɨtɨ mihicagonotɨ icano. Jaaneri sihidɨ janaanɨcɨ aivo imo imo icahi.

8 Amɨɨhaijaago agalluhinɨhaame amɨɨhaico ɨdaasuvusuhinɨrunaaca jaaruneri uujoho ɨdaasuvotɨhi. Itɨconɨ naha ɨdaasuvehinɨrahi amɨɨhaico toohaame ɨdaasuno omoonɨhinɨneri. Jaaruno jillɨ jihachutarehinɨ.

9 Jaamañoo jisumi imo imo icahi. Jaaruno oono amɨɨhai ɨdaasuno mihicaneri imo imo icatɨhi, jillɨ toono ɨdaasuno mihicahinɨneri amɨɨhai imitɨco mejeevesumañoo. Jaanoco amɨɨhai majaabɨcɨuhi Moocaani iimogonɨcɨbadɨ. Jaamañoo mɨɨhai amɨɨhaico imitɨno momoonɨno icatɨno.

10 Mɨɨro oono mɨɨno imitɨco mehesafotomoro mɨhɨdaasuvonoco Moocaani imeguehi. Jaaneri mɨɨno imitɨco mejeevesuhi. Jaano jino taajasuco mɨtɨconɨno. Jaaneri mɨhɨdaasuvotatɨhi. Jaanotɨ naha ɨdaasuvurumo Moocaanico agaayɨcɨtɨmo ifinɨjitɨno guijevefañoo feeji.

11 Mɨɨro amɨɨhai imitɨco mehesafotomoro mɨhɨdaasuvehinɨhi Moocaani iimogonɨcɨbadɨ. Jaamañoo amɨɨhai miyaanocoro mehesamaaiuhi. Jaamañoo magaajacuuhi iimitɨɨboco. Bu amɨɨhai jaabojaago mɨsɨfiiratucuuhi. Bu jaamoro amɨɨhai mihigutuuhi. Jaamañoo uco mahatyɨmeneque mihimeguehi. Bu jaamoro tohimitɨco omoonɨɨboco toonohallɨtɨ mɨhɨɨbaumoro Moocaani iijatɨ magañɨɨuhi. Jaamañoo mɨɨhai magaacuuhi amɨɨhai diibo omoonɨhinɨbadɨ momoonɨhinɨtɨnoco.

12 Mɨɨro uujoho toohaameque acaatɨnɨhinɨsumi toono imitɨco eheetavuubotɨ eesamaaiumañoo icatɨno, bu saafiico imitɨno omoonɨuboco eesamaaiumañoo icatɨno. Jillɨ mɨɨhaico sihidɨ aivo amɨɨhai magaijɨnoco, Moocaani ɨmefeenevɨ magaajasuqui.

13 Jaanoco mɨɨhai muguubumoro imo imo miminifetehi.

Jaano bu iicanaaca aivo janaanɨcɨ imo imo mihicahi Tito aivo imo imo iicanoco mahatyɨmeneri. Mɨɨro amɨɨhai diiboco mahamusuhinɨhi sajeebɨɨ iicaqui.

14 Jaamañoo amiihaiti uujoho: Imihuseme, diiboco unuunoti nucufevetihi. Miiro paryi
amiihaico meneehicano miyaano. Jaabadiro bu amiihaiti Titoco: Imimo, munuuno
miyaanoti icahi.
15 Jaamañoo amiihaico sihidi gaijiibo, paryi amiihaico onoonoco meheetavehicaunoco
eesafotooboro, bu diiboco mobociigumoro imihusene magaayiciumañoo icano.
16 Jaamañoo amiihaico imino imiyaavogooboro aivo imo imo icahi.

8

Miyaavogominaa Gaijitimo Aacino.

1 Tañahabomi, mihimeguehi amiihaico mijiibogonoco Macedonia jiinijeri iicajaje
Moocaani iijaminaavi Moocaani imihuse iifusucafotonoco.
2 Miiro idaasuno iicaneri nisucafuturumo aivo imo imo icauhi, bu aivo idaasufiirumo
gaijitimo aciuhi sihidi inihibamima iicamobadi.
3 Jaanoco uujoho imino gaajahi aivo gaijitimo iicadinoco aaciunoco. Jaarunofañoo bu aivo
janaanicivi aciumo.
4 Jaamoro bu imogomoro dilluumo monahabomi Cristofeenedi Judeari iicamojaa uujoho
nihibamico asaatyonoco inahaboniqui.
5 Jaamo aivo miihai imino mehesiciniuno janaanicivi mooniumo. Miiro iinoro Mo-
haivojiibojaagovi minifutuumo. Jaadi mojaagovi minifutuumo, Moocaani imuguubadi.
6 Jaaneguiiha Titoco sihidi munuuhi toono amiihai mihimihusemañoo mahaciinoco
igaayiciqui, bu toono nihibamico ticonihiniicuubo iiciinoco tahimega ificuqui.
7 Miiro amiihai sihidi janaanici fanoovama mihicahi; sihidi miyaavogoma mihicahi, bu
mijiibogonoco imino magaajahi, bu sihidi gaajama mihicahi, bu sihidi imogoma mihicahi,
bu miihaico magaijinoma mihicahi icano. Jaabadiro bu toono sitaaco magaijimoro ma-
hamusunovi janaanicivi mihica.
8 Jilli uujoho onoobo toonohallivi amiihaico atajiibano icatino. Jilli imeguehi amiihai
imino momooninoco, toonoti amiihai miyaano sitaaco magaijino igaajacafetequi.
9 Miiro amiihairyo magaajacuuhi Mohaivojiibo Jesucristo imihuseeque. Miiro diibo
sihidi busumijeevauruubo amiihaico agaijimañoo iidaasuuboti minifutuhi. Jaamo amiihai
diibo idaasufañodi sihidi mubusumijeevahi.
10 Jaaneguiiha amiihaidi iimiqui toonoti jino eesiciniinoco neehi: Miiro amiihairyo juu-
faijio ficabatiro miticovaumo imino momooninihicahi. Jaaruno ticovono momooninihicautihi.
Jilli mihimogomoro momooninihicauhi.
11 Jaaneguiiha jisumi tolli momooninoco mihimivusu, oono iticoni mihimugumoro
momooniubadiro, amiihaima iicadinoti aciimoro.
12 Miiro saafi sitaaco imogooboro diiboma iicadinoco aacino Moocaanidi aivo imino.
Jaaruubo Moocaani miinoma achahano janaanicivi miinoco dillutatiibo.
13 Jaamañoo uujoho nootihi: Saatohoco mahaciimoro amiihai idaasuno miicaqui.
14 Jilli sabadiro miicaqui neehi. Jisumi amiihaima sihidi icano. Jaaneguiiha diitoma
achahanoco mahaci. Jaabadiro bu safo amiihai mucuujivaachusumi diito amiihaico aciji.
Jilliti jaamo sabadiro mihicahi.
15 Oono Caatinihaame onoobadi iicaqui: Sihidi iiciubedi atyuuvuutino. Jaabadiro bu
miidino iiciuruubedi, cuujivaachutino, onoobadi.

Tito Inahabonimminaa Iicano.

16 Aivo uujoho Moocaanico imehi, diibo Tito jeebiifañoo amiihaico agaijiiboro amusunoco
ificuunohalliviji jino uco iicabadiro.
17 Jaabo uujoho diiboco onoonoco imino guubuhi, bu diiboro imeguehi amiihaico
aamusunoco. Jaabo iinoro imogooboro feejiibo amiihaico emeecitoobo.
18 Jaaboma magalluhi saafi monahaboco. Jaabo diiboti fahigova iicajaaje Moocaani
iijaminaa imino ihiimaahicaaboco, taajasujiibogoti aamusuhicamañoo.
19 Bu tolliro diiboco Moocaani iijaminaa iiciimoro galluuhi miihaima iigooboro miihaico
ihamusuhicaqui, jino sitaaco magaijino dudicamaajeque meheetavomoco ihamusuhi-
caqui. Jaanoco jino meheetavehicahi Mohaivojiiboco mihimequi, bu amiihai mihimogo-
moro momooninihicanoco magaajasuqui icano.
20 Jilliti miihaiditi miihaiñooba jino nihibamico mahallacarunoti imitino iimaatimo
iicaqui.
21 Miiro miihai mihimeguehi imino momooninoco Mohaivojiibo imefeeneviro imino
momooninoo icatino. Tolliro bu paryi miyaminaa imefeenevi imino momooninihicahi.
22 Jaamisima bu tolliro monahabomiti saafiico magalluhi. Jaabo fanoovaaco mo-
mooninoco iimogooboro miihaico amusuhicahi. Jaabo bu jisumi amiihaico imino
eesiciniicumañoo aivo imeguehi amiihaico aamusunoco.

23 Jaanoti saatoho amiihaico Titoditi idilluhachiiji diitoco monoo: Pablo
gataavominaafirucu diiboma dudicamaaibo amiihaico ihamusuqui, noomoro. Jaabadiro
bu oono saatoho monahabomisiti idilluhachiiji monoo: Moocaani iijaminaa agalluumisi,
Mohaivojiibo Cristoco iimehicamisi, noomoro.
24 Jaaneguiiha diitoco magaayici amiihai gaijima mihicanoco fahigova Moocaani iijafaño
iicadimo igaajaqui, bu amiihaiti miihai imo imo mihicahicano miyaano iicaqui.

9

Moocaani Iijaminaadi Nihibamico Mahallacaruno.

1 Jaanoti miyaavogofeenedi monahabomi Judeari iicamedi nihibamico mahallacarunoti
siino amiihaidi caatinicujitihi.
2 Miiro amiihai imihuseque uujoho imino gaajacuhi. Fahiijivaro amiihaiditi imo imo
iicaaboro Macedonia jiinijeminaaco neehicahi: Amiihai Acaya jiinijeminaa juufaijio fica-
batiro mehesicinihicauhi monahabomi Judeari iicamoco mahamusuqui. Toonoti saatoho
sihidi Macedonia jiinijeminaa agaajamoro imeguehi tolliro diitoco aamusunoco.
3 Jaaneguiiha jito monahabomico amiihaijaago galluuhi, amiihaiditi toonoti imino enee-
hicano sicamaño iicajiruneguiiha. Jaamo onoobadi tolli momooniqui mihimibaicinicuuhi.
4 Jilli amiihaico neehi saatoho Macedonia jiinijeminaa uuma ofoomo amiihaico
atyimedino mihimibaivotimoco. Jaaneri miihai munucufevejirahi sihidi amiihaiditi imino
mihiimaahicarumo. ¿Milli bu amiihai nucufesuco neejirahi?
5 Tooneguiiha jito monahabomico imegavi galluuhi amiihaico ibaatequi. Jaamo amiihai
mahallacaruji, munuunoco ihamusuqui. Jilliti amiihai mahallacaruno imitucuuno. Tolliti
amiihai imihuse igaajacafetequi, miihai amiihaico midilluneguiiharo mahacino iicatiqui.
Jaaneguiiha amiihai
6 olli onoonoco mehesafoto: Miidino abasuubo, bu miidino iciji. Jaanoti bu guiraano
abasuubo guiraano iciji.
7 Jaaneguiiha famooro mahaci amiihai jeebii onoodino, gaijimoro icatino, bu sita idil-
luneguiiharo icatino. Miiro Moocaani gaijihi gaijitiibo imo imo aacifiiboco.
8 Miiro Moocaani amiihaico fanoovaaco sihidi acijirahi. Jaamo jinehejebati
cuujivaachutimo mihicahi. Jaamoco bu janaanicivi acijiibo, tooneri iminoono
dudicamaaje eheetavomoco mahaciqui.
9 Miiro Caatinihaame jilli neehi:
Jaabo imihuseebe gaijitiibo iidaasumoco acifihi. Jaani iimihuse ufucuro finijitihi, noonoro.
10 Jaabo Moocaani fanoova toogaiñoco mabasuqui aacifiibo, bu amiihaico machutaaco
aciji. Jaaboro bu amiihaico aciji paryi diibo dudicamaajeque meheetavejinoco. Jaaboro
bu toonoco ujusisuuboro guiraatusujiibo ajashutino iiminoono dudicamaajeeneti.
11 Jaamo tolliti amiihai fanoova imima mihicaji. Jaamo gaijitimo mahacihicahi. Jaano
toono nihibamico mahallacarunoco mofeenedi magalluunohallivi monahabomi Moocaan-
ico imeji.
12 Jaano toono nihibamico monahabomico mahacino ucuujivaachuneguiiharo mahacino
icatino, bu tolliro toonohallivi Moocaanico sihidi iimequi icano.
13 Miiro diito Moocaanico imeji. Jaamoro toonofeenedi gaajajimo, amiihai Cristo jiibogo
onoobadi momoonihicanoco. Jaanohallivi bu Moocaanico bociguejimo amiihai gaijitimo
diitedi, fameeguiiharo icano mahacinohallivi.
14 Jaamoro amiihaico sihidi agaijimoro amiihaihallivi Moocaanima iimaajimo
amiihaifeenedi Moocaani iimihuseque iifusumaño.
15 Jaaneguiiha Moocaanico mihimo Illi sihidi ejeevaaboco miihaico aacinohallivi.

10

Pablo Idudicamaajehalliti Iimaahi.

1 Uujoho Pablo amiihaico dilluhi Cristo siicujeebiiri, imihuseri icano. Miiro uco neehi-
camo, amiihaima iicasumivaha, uujoho siicuno iimaahicahi. Jaanotivaha sihigo iicasumi
mityaabobadi amiihaima iimaahicahi icano.
2 Jii, jaaneguiiha amiihaico neehi: Uujoho amiihaico emeecitodi, uco misifiiratusudino,
oono amiihaiti saatoho miihaico: Jilli ticovo jiinije miyaminaa iicahicabadiro
moonihicamo, eneehicamohallivi. Miiro diitoma iibacasijinoco imibaicinicuuhi.
3 Jii, miyaanoco, noomo miihai miyaminaa mihicanoco. Jaarumo miihai jilli ticovo
jiinijeminaa aamocasinicibadi mahamocasitihi.
4 Miiro miihai jiinijeminaa iibacasinineri, abañineri, bu fanoovari omoonicasinicibadi
momoonicasitihi. Jilli Moocaani mityariro miyaminaa sefa eesamaaiñehejeque mifinisuhi.

5 Jaabadɨ mifinɨsuhi mɨɨhaiditɨ iminootɨno eneehicanehejeque, bu comityanehejehacho
icano Moocaanico agaajasujitɨrunehejeque icano. Jaamoro paryɨ miyamɨnaa esamaajeque
Cristoguiinovɨ mificuuhi, diiboco imityaguequi.
6 Jaamo amɨɨhai imino muguubucuudɨ, saatoho uguubutɨnehejeque mɨɨhai mahaamɨji.
7 Mɨɨro amɨɨhai allɨonocoro magaajahi. Jaanotɨ saatoho Cristotahe icanoco imino agaa-
jamo, bu igaajaqui tobadɨro mɨɨhai Cristota mihicanoco.
8 Jaabo uujoho Cristo mɨɨhaico aacɨno mityama mihicanotɨ sihidɨ ihiimaaruubo, uujoho
toonotɨ nucufevetɨhi. Mɨɨro Mohaivojɨɨbo mɨɨhaico jino mityaco acɨuhi amɨɨhai miyaavo-
goco mujusisuqui, jillɨ mifinɨsuqui icatɨno.
9 Jaanegui uujoho amɨɨhaico aamenefañodɨ jillɨ iigutusuuno, noomoro saatoho
eesamaaiñoco imogotɨhi.
10 Mɨɨro neehicamo: Tahaamenefañodɨvaha sefano, mityano iimaahicahi. Jaanotɨ
amɨɨhaimavaha iicasumi niinovano icahicahi, sɨɨcuno iimaahicahi icano, noomoro.
11 Jaamo tollɨ meneehicamo magaaja, mɨɨhai sihɨgotɨ aameneque magalluhaamejefaño
mihiimaahicabadɨro, bu amɨɨhaifeenevɨ mihicadɨ momoonɨjinoco.
12 Mɨɨro mɨɨhai mofiico momoonɨtɨhi, oono saatoho ifiiditɨro imino ihiimaahicamo
tɨcovovɨ mɨhɨfetequi icatɨno, bu diitobadɨ mejeevaqui icatɨno icano. Diito jillɨ mɨhɨɨfomo
icamo, ifiivɨro ifiico ohoovɨcɨmaño, bu samɨnaaro fahɨgova ohoovɨcɨcasimaño icano.
13 Jaanotɨ naha mɨɨhai mofiico mitya mitya momoonɨtɨhi mɨɨhaiño iicatɨneri. Jaanotɨ naha
ɨdɨɨboro Moocaani mɨɨhaico onoodɨnoro meheetavehi. Jaabo bu onoobadɨ amɨɨhaijaago
mɨhɨfetehi Corintovɨ.
14 Jaamaño mɨɨhaico Moocaani atajɨɨbano janaanɨcɨvɨ mafatyotɨhi. Jaanotɨ naha amɨɨhaivɨ
mɨhɨfututɨruva naha, Moocaani unuuno janaanɨcɨvɨ mafatyejirahi mɨɨro mɨɨhai ɨtɨconɨ
amɨɨhaijaago Cristo jɨɨbogoco masatyuuhi.
15 Jaamaño mɨɨhai sita dudɨcamaajeriro quehe quehe mihicatɨhi. Ɨvɨ jillɨro mihimeguehi
amɨɨhai miyaavogo iguiraatonoco. Bu tollɨro mihimeguehi amɨɨhaifeenevɨ janaanɨcɨ
mududɨcamaaiñoco. Jaarumo Moocaani mɨɨhaico uhuuvuunoco mafatyejitɨhi.
16 Jaadɨ bu janaanɨcɨvɨ mafatyeji amɨɨhai janaanɨcɨ iicamojaago, diitoco taajasujɨɨbogoco
mɨjɨɨbeguequi icano. Jaamaño uujoho sita dudɨcamaajeriro quehe quehe icatɨhi.
17 Jaanotɨ cajaatyohacho ifiico quehe quehe omoonɨhachiijɨ, Aivojɨɨboditɨro quehe quehe
iicaqui.
18 Mɨɨro ifiicoro: Uujoho aivo imino icahi, onoobo diibo iimiibo icatɨno. Jaanotɨ naha
ɨdɨɨboro Aivojɨɨbo diiboco: Imino icaabo, onoobo naha iimiibo.

11

Pablo Jihovo Minɨsumɨnaaditɨ Ijɨɨbogono.

1 Jaanovaha uco majaabɨcɨjirahi sɨcamañotɨ mihiimaabadɨ ihiimaaboco. Jillɨ tollɨ
icarunofaño uco majaabɨcɨ.
2 Mɨɨro amɨɨhaico uujoho cɨgueguehi Moocaanitɨ asaano cɨgueegueri. Mɨɨro amɨɨhaico
uujoho Cristodi ficucuuhi. Jaamaño diiboco amɨɨhaico acɨguehi, oono bagocaja imino
iicago saafiicoro atajevago iicanɨcɨbadɨ. Jaamo mihicahi.
3 Jaarunofaño oono jiinimo ibañɨfiirari Evaco abañɨubadɨ, bu amɨɨhaico
mabañɨcafetejirunoco iguihi. Jaaneri imino miyanotɨro Cristoco mejeecɨvehicanoco
mejeevesujirahi.
4 Mɨɨro sita asaamoro mɨɨhai mɨjɨɨbogoyomoobo iicatɨɨbo siyomo Jesutɨ ɨjɨɨbogonoco
muguubunɨcɨhicahi. Jaamoro bu magaayɨcɨhinɨcuubo iicanaaca siyomo gaijaco imo imo
magaayɨcɨhicahi. Bu tollɨro magaayɨcɨhinɨcuubogo iicanaaca, bu siyomo jɨɨbogoco imo imo
magaayɨcɨhicahi.
5 Bu oono diito ifiicoro: Sihidɨ mejeevano minɨsumɨnaa, eneehicamo onoonoco: Jii,
meneehicahi. Jaarunaa uujoho diitoguiinovɨ icatɨhi.
6 Tahiimaajaagotɨ naha sɨɨcuno iimaarahi. Jaaruubo tahesamaajejaagotɨ sihidɨ gaajahi.
Mɨɨro jaanoco amɨɨhaico magaajasuhicahi fahiijɨvaro fanoovaaco momoonɨhicanofeenedɨ.
7 ¿Nacu fɨne imitɨno moonɨuhi, oono taajasujɨɨbogoco amɨɨhaico ɨjɨɨbuguusumi
jaadusutɨɨbo iicaumaño, bu amɨɨhaico bocɨgusuqui tafiico guiinovɨ ificuumaño icano?
8 Mɨɨro fahɨgova iicajahaje Moocaani iijamɨnaa nɨhɨbamɨco tajaa agallunoco
mudumɨtɨɨcɨnɨcɨbadɨ gaayɨcɨhicauhi, toono sefatɨ amɨɨhaico amusuqui.
9 Jaabo amɨɨhaima iicausumi siinotɨ cuujɨvaachuuruubo mɨɨhaiñoobaco dilluutɨhi. Mɨɨro
monahabomɨ Macedonia jiinɨjetɨ agaseumo uco acɨuhi ucuujɨvaachuunoco. Tollɨ iicauboro
idilluutɨbadɨro, bu icaji.
10 Mɨɨro Cristo miyaanoco imino agaajano tajeebɨɨfaño iicabadɨro, bu toono idilluutɨneri
imo imo iicanoco mɨɨhaiñooba paryɨɨcɨno Acaya jiinɨjeri iicamo dumɨtɨɨcɨjitɨhi.

11 ¿Jaanoco milliti fine jilli uujoho neehi? ¿Nacu fine amiihaico agaijitimaño? Chaa, tolli
icatino. Miiro uujoho amiihaico guiraano agaijinoco, Moocaani gaajahi
12 Jaabo jino uujoho iicahicabadiro moonihicaji. Jaaneri: Diitobadi mududicamaaihi,
eneehicarumo abañino gaajacafeteji.
13 Miiro jaamo diito jilli jihovo minisuminaa, jilli bañisuminaa iicamo, Cristo
minisuminaabadi minifetehicahi.
14 Jaano jilli agaajaratino icatino. Miiro iji Satanas Moocaani toomominaafibadi iminifo-
tooboro saajirahi.
15 Jaabadiro bu tihiitino diiboco ejeecivomo iminoco omoonimobadi minifetejirahi.
Jaamo oono omoonino jaadaco iicineri finiji.

Pablo Moocaani Minisuminaafi Idaasuno Iicano.

16 Jaaneguiiha siino amiihaico neehi: Miihaiñooba uco jilli jeegavoobo needino. Jaanoti
tolli uco mehesicinihachiiji, muguubunicihica amiihaima iimaanoco, toonofañodi uujoho
mitya mitya iicanoco magaajaqui.
17 Jaaruno uco Aivojiibo atajiibaneguiiha tolli nootihi. Jilli ejeegavoobobadi neehi mitya
mitya iicanoco.
18 Miiro sihidi saatoho mitya mitya icahicahi jijeo nehejeditiro. Jaabadiro bu uujoho
tooneri mitya mitya icajirahi.
19 Miiro amiihai: Sihidi magaajahi, munuurumo. Jaarunaa paryi ejeegavomoco imino
muguubunicifihi.
20 Miiro amiihai imino muguubunicifihi, oono: Miihaico mejeecivo, noomoro amiihaico
atajiibahicamoco, bu amiihaico ananihicamoco, bu amiihaico iguiinonihicamoco, bu
amiihaico jihovotobadi omoonihicamoco, oono bu amiihai imefaño amiihaico agabacuhi-
camoco icano.
21 Jaanoti naha miihai tolli momoonitihi mesefautimaño. Jaano nucufesurunoco jino
neehi.

Jaanoti saatoho nucufeguetimo ihiimaabadiro bu uujoho iimaahi; jino jilli ejeegavoobo
iicanicibadi.
22 ¿Nacu jaamo hebreomi diito? Jaabadiro bu uujoho hebreomioobo. ¿Nacu Israel
jiinijeoto diito? Jaabadiro bu uujoho? ¿Nacu bu Abraham iyaachimihai diito? Jaabadiro
bu uujoho icahi.
23 ¿Nacu diito Cristo jeecivominaa? Miiro diito janaanicivi uujoho icahi. Jino ihiimaano
ejeegavoobo onoonicibadi neehi. Miiro diito janaanicivi uujoho dudicamaaihi, bu diito
janaanicivi uujoho gaicicafetehi, bu diito janaanicivi uujoho civojanicafetehi, bu fiiva foova
uujoho guijeveti fatyehicahi,
24 bu sahusefoova uco judiomi aamiuhi treinta y nuevedifoova gaicihicaumo.
25 Bu mifooci, safo icano aamicafutuhi imeiri. Jaanoti safooro uco guiisibaneri aamiumo.
Bu tolliro mifooci, safo icano ufuuboma ciijigaimeenene fiimacamaaiuhi. Jaabo safoono
imuuaifaño icauhi fucu, cuuje icano fatyuuhi nifaihufaño.
26 Bu ajashutino igooboro feehicahi teehino ñihicunofañodi, bu tolliro
nanivaminaa ñihicumehejefañodi, bu tolliro taajiinijeminaa, bu siijiinijeminaa icamo
ñihicumehejefañodi feehicahi. Bu tolliro cuumino ñihicunehejefañodi feehicahi. Tolliro
buhigueeje muuaiño icano ñihicunehejefañodi feehicahi. Bu tolliro miya gataavominaa
iicatimo, ñihicumehejefañodi feehicahi.
27 Tolliro bu sihidi dudicamaaiboro feehicahi, bu fanoova uco iidaasuvusunofañodi
feehicahi. Fiiva foova cigaraco jaabiciiboro feehicahi. Ajebanoco, adufiraco icano
jaabiciiboro feehicahi. Guiraafoova machutiibo icauhi. Bu siicuraco jaabicihicauhi,
gaachehubama chahahicauhi icano.
28 Jaana janaanicivi bu iicarunehejeque nootihi. Miiro fafucuvaacivi paryi Moocaani
iijaminaati eesamaaiñeri tajeebii niji niji icahicahi.
29 Miiro saatoho iniinovasumi, uujoho bu niinovano icahicahi. Bu saatohoco sita
imitinofaño agañiisusumi, uujoho sifiirari idaasuno icahicahi.
30 Jaanocoro toneheje tañiinovaco iifusunocoro uujoho iimaajirahi.
31 Miiro Moocaani Mohaivojiibo Jesucristo Caanico fahiijivaro iimono ufucuro finitino
icaji. Jaabo gaajahi uujoho jino miyaanoco onoonoco.
32 Miiro Damasca cuumiri iicausumi, tuucuumi aivojiiboti, imiya aivojiibo Aretas onoobo
ificuubo itoomominaaco tuucuumi guhuganovi ficuuhi, uco agaayicimoro civojafaño
isatyequi.
33 Jaarunaaca uco jiibaifaño ijiihacuumoro tuucuumi mecuhallidi jahisivi niitusuumo.
Jaamaño jillíti taajauhi diibo useti.

12

Gaijanoco Pablo Aatyɨmeuno.

1 Mɨɨnoditɨro imino mihiimaano jillɨ mɨhɨɨfono. Jaarunofaño iimaaji Aivojɨɨbo uco gaijaco
ɨɨfusuhicanoco, bu agaajasuhicanoco icano.
2 Mɨɨro uujoho gaajahi saafiico Cristoco imiyaavogooboco. Jaabo satyocafutuuhi niquejefaño, aivo janaanɨcɨ iicajefaño, sɨɨcɨje toonotɨ fahuseecɨ siino mificabacɨ, mificabacɨ ɨdɨɨno
ficabanoco mafatyucuuhi. Jaanoco gaajatɨhi fɨne ifiima baacho fuubo, igaijaro baacho
fuuhi. Jaanoco ɨdɨɨboro Moocaani gaajahi.
3 Jaarunoco uujoho gaajahi diibo ufuunoco; ifiima baacho, igaijaro baacho ɨdɨɨboro
Moocaani toonoco gaajahi.
4 Mɨɨro Moocaani iicahɨgo niquejefaño satyocafutuubo. Jahɨgo guubuubo agaajaratɨno
iimaaco aivo mɨɨhaiñooba ɨjɨɨbeguejitɨrunoco.
5 Jaabeditɨ uujoho: Aivo mityaabo, neejirahi. Jaanotɨ tafiiditɨro: Aivo mityahi, nootɨhi;
ɨdɨɨnoro naha tañɨinovatɨ iimaajirahi.
6 Jaanotɨ naha tafiiditɨro imino jɨɨbuguruva, bu sɨcamaño icajitɨruno, miyaanehejequere
ɨjɨɨbogomaño. Jaaneguiiha tafiiditɨro imino jɨɨbogotɨhi, saatoho uuditɨ janaanɨcɨ eesamaa-
jiruneguiiha. Jillɨ uco aatyɨmenetɨro, bu tahiimaaco uguubunotɨro icano igaajaqui.
7 Jaano toono Moocaani uco ɨɨfusuno, aivo uudi sihidɨ ejeevauno. Jaaneri uujoho
sihidɨ tafiico mitya mitya omoonɨjiruneguiiha tafifaño aivoco Moocaani ficuuhi. Jaano
taahucufaño icahi januutu macafatyɨcɨnɨbadɨ. Jaanoco ɨjɨro juvivehi, tooneri uco ɨdaasuno
imoonɨqui.
8 Jaano toonohallɨvɨ mifoocɨ, safo ɨdɨɨno Aivojɨɨboco dillucuurahi toono aivoco uutɨ
ibuusuqui.
9 Jaarunofaño Aivojɨɨbo uco neehi: Ɨco agaijɨnofañodɨ fanoovari diica. Mɨɨro ifi iniinova-
mofañodɨ tamitya aivo janaanɨcɨ ɨfusucafetehi, nooboro. Jaamaño jino iniinovaneri imo
imo icahi tafifeenedɨ Cristo mitya ihɨfusucafetequi.
10 Jaamaño tañɨinovaneri imo imo icahi, bu tollɨro uco imitɨno onoonehejeri, bu fanoovatɨ
ucuujɨvaachunehejeri, bu uco ɨjɨɨheguenehejeri icano. Mɨɨro uujoho niinovaabobadɨ
iicasumi aivo janaanɨcɨ Cristo sefama icahi.

Pablo Corintomɨnaaco Agaijɨɨboro Esamaaihi.

11 Amɨɨhai uuditɨ imino mihiimaaujirahi. Jaaruno iicanaaca uuro tafiiditɨro ihiimaa-
maño jeegavomɨnaafibadɨrucu. Mɨɨro uujoho sihidɨ jeevatɨruubo, oono amɨɨhai: Sihidɨ
ejeevano minɨsumɨnaa, noomoro diito dojɨcutɨ mefeehicamo guiinovɨ icatɨhi.
12 Mɨɨro oono amɨɨhaifeenevɨ sihidɨ fanoovaaco jaabɨcɨɨboro ududɨcamaaihicauno imino
gaajacafutuuhi ɨɨfusuneri, aatyɨmeratatɨnehejeri, ajabafiiranehejeri icano. Jaanotɨ maga-
ajahi uujoho miya minɨsumɨnaafi iicanoco.
13 Mɨɨro sijahaje Moocaani iijanomɨnaaguiinovɨ amɨɨhaico moonɨtɨrahi ɨdɨɨnoro naha
tafiiguiiha nɨhɨbamɨco amɨɨhaico dilluutɨhi. Jaaneri fɨne amɨɨhaico imitɨno omoonɨunoco
mihimibachucasiqui sajeebɨɨ miicaqui.
14 Mɨɨro amɨɨhaico mifoocɨ baajecuuhi. Jaabo siino bu amɨɨhaico baatequi imibaivucu-
uhi. Jaabo amɨɨhaico uujoho jinejebaco dillujitɨhi. Mɨɨro amɨɨhai nehejeguiiha feejitɨhi,
jillɨ amɨɨhaiguiiharo feeji. Mɨɨro caanimɨ iseemeguiiha nɨhɨbamɨco allacarufihi, iseeme
caanimɨguiiha allacarutatɨhi.
15 Jaabadɨ uujoho paryɨ tañehejeque amɨɨhaihallɨvɨ gañɨɨjirahi imo imo. Jaabadɨro bu tafi-
ico uujoho finɨsujirahi amɨɨhai jeebɨɨnohallɨvɨ. Mɨɨro uujoho amɨɨhaico sihidɨ agaijɨtonaaca,
amɨɨhai uco guiinovɨro mɨɨdɨno magaijɨhi.
16 Mɨɨro amɨɨhaitɨ saatoho, uujoho amɨɨhaico jinejebaco idilluutɨnoco, imino gaajarumo
neehicahi: Amɨɨhaico abañɨuborovaha tacuraihufaño gañɨɨsuuhi, noomoro.
17 ¿Nacu amɨɨhaico bañɨuhi amɨɨhaijaago oono saatohoco agalluumofeenedɨ?
18 Mɨɨro Titoco uujoho tajɨɨbauhi amɨɨhaico ibaatequi. Jaaboma bu saafi monahaboco gal-
luuhi. ¿Nacu Tito amɨɨhaico bañɨuhi? Mɨɨro mɨsi sabadɨro mihicafihi, bu sagaijafenedɨro.
19 Fɨne amɨɨhai mehesɨcɨnɨhi; jillɨ mofeenevɨ ifiguiiharo icamɨsi, noomoro. Jaaruno tollɨ
icatɨno. Mɨɨro mɨsi Cristotaotɨsi Moocaani ɨmefeenevɨ mihiimaahi. Jaamo paryɨ agaijɨno
nahabomɨ, amɨɨhai miyaavogoco amusuqui.
20 Mɨɨro uujoho ñɨhicuguehi amɨɨhaico emeecɨtodɨ, uujoho iimogobadɨ mihicatɨmoco
aatyɨmeneque, jaabadɨro bu amɨɨhai mihimogobadɨ iicaaboco mahatyɨmejitɨnoco icano.
Bu tollɨro ñɨhicuguehi amɨɨhaifeenevɨ ɨɨbacasino iicanoco, bu sitaaco inohallɨtɨro
mɨjɨɨheveneheje, bu icajɨɨsuhaño, bu gaijɨraneheje, bu sɨcamaño jɨɨbogoneheje, bu
dejecuneheje, bu mitya mitya icaneheje, bu igaivusumi imino momoonɨtɨneheje icano
iicanoco.

21 Bu tollɨro ñɨhicuguehi jino siino amɨɨhaico abaatoobo, Moocaani amɨɨhai imitɨco aatyɨmeneri unucufeveneque. Bu jaabadɨro ajashutɨmo saatoho amɨɨhaitɨ sɨɨcɨjetɨro imitɨco omoonɨhicamo; toono iimitɨco jeevesutɨmo iicahicamoditɨ, bu oono ajevanehejeque, bu fanoova iimitɨno imogonehejeque icano omoonɨhicamoditɨ uujoho aivo ɨdaasuveji.

13

Afagoono, Niino Iimaa Icano.

1 Mɨɨro amɨɨhaico mifoocɨ baajecuuhi. Jaabo siino bu jino amɨɨhaico baateji. Jaamo saatoho imitɨco omoonɨmohallɨvɨ mɨjɨɨbogodɨ miimɨsiicɨ, saafi ɨdɨɨmo diibohallɨvɨ mɨjɨɨbogohachiijɨ miyaavegueji.

2 Jaamo sɨɨcɨjetɨro imitɨco omoonɨhicaumoco faguucuuhi siino eeguejeusumi. Bu paryɨ famoocoro jino siino tehesinotɨ neehi: Jino siino amɨɨhaico abaatodɨ amɨɨhaico ɨdaasugucujitɨhi.

3 Jaadɨ jari magaajaji, Cristo tafeenedɨ ihiimaanoco, magaajaguehicanoco. Jaabo Cristo amɨɨhaico omoonɨdɨ niinovajitɨɨbo mɨɨro amɨɨhaifeenevɨ isefaco gaajasujiibo.

4 Mɨɨro miyaano iniinovaaboco iicanɨcɨbadɨ tetecuumo. Jaaruubo oono icahi Moocaani mityari. Jaabadɨro bu mɨɨhai diibo niinovajaagodɨ mihicahi. Jaarumo diibofañodɨ mihicacumaño Moocaani mityari mihicaji, toonofeenedɨ amɨɨhaico mahamusuqui.

5 Jaaneguiiha amɨɨhairyo amɨɨhai ifiico magaajacɨ. ¿Naa imino miyaavogofaño mihicanoco? Amɨɨhai ifiico imino mɨnɨsu. Mɨɨro amɨɨhairyo magaajahi Jesucristo amɨɨhaifaño iicanoco, miya miyaavogomɨnaa mihicahachiijɨ.

6 Jaabadɨro bu uujoho imeguehi amɨɨhai magaajanoco, mɨɨhai miya miyaavogomɨnaa mihicanoco.

7 Jaamo mɨɨhai amɨɨhaihallɨvɨ Moocaanima mihiimaahicahi, imitɨco amɨɨhai moonɨtɨmo miicaqui. Jaaruno mɨɨhai imino mihicanoco magaajasuqui icatɨno, jillɨ amɨɨhai iminocoro momoonɨquiguiiha, jillɨ mɨɨhaiditɨ imitɨno mehesɨcɨnɨrunaaca.

8 Mɨɨro mɨɨhai miyaanoditɨ imitɨno momoonɨtatɨhi, miyajɨɨbogoguiiharo momoonɨhicahi.

9 Jaamaño mɨɨhai niinovano mihicarunaaca amɨɨhai sefano iicamaño mɨɨhai imo imo mihicahicahi. Jaamo mɨɨhai Moocaanima amɨɨhaihallɨvɨ iimaamoro mihicahi, aivo amɨɨhai imitɨbama ufucu chahamo miicaqui.

10 Jaaneguiiha jihaameque amɨɨhaidi caatɨnɨhi amɨɨhaico abaatejino ɨmegavɨro. Jaabo amɨɨhaijaago ufuusumi sefano amɨɨhaico moonɨtɨɨbo icaqui, jino tamitya Aivojɨɨbo uco aacɨhinɨno mityari. Tooneri amɨɨhaico jusisuqui aacɨhinɨno, jillɨ amɨɨhaico finɨsuqui icatɨno.

11 Jaaneguiiha tañahabomɨ, tahɨgo imino mihica, bu amɨɨhai jeebɨɨfaño iimitɨnobama chahamo mihicajinocoro miguiino, bu amɨɨhaico afajɨɨnɨnoco magaayɨcɨ, bu sabadɨro imo imo mihicamoro sajeebɨɨ mihica icano. Jaafa Moocaani gaijɨco, sajeebɨɨ icaco icano aacɨɨbo amɨɨhaima icahi.

12 Fahɨgovavɨ midilluucasi ihiibɨcɨcasimoro.

13 Jimañeri iicamo miyaavogofañodɨ monahabomɨ paryɨ iijɨco amɨɨhaijaago galluuhi.

14 Mohaivojɨɨbo Jesucristo imino omoonɨnoco magaayɨcɨ, bu Moocaani gaijɨco, bu Igaija amɨɨhaima iicajinoco icano.

GALATAS

Galacia Jiinɨjeri Iicamedi Pablo Acaatɨnɨuhaame.

1 Uujoho Pablo minɨsumɨnaafi, miyamɨnaa uco ɨɨcɨmoro agalluubo icatɨno. Jesucristoro
uco agalluubo, bu diiboco guijevefeenetɨ ubuheetesuubo Moocaani uco agalluubo.
2 Jaamo mɨɨhai, uujoho, bu paryɨ monahabomɨ icamo jihaameque macaatɨnɨhi Galacia
jiinɨjeri iicajano Moocaani iijanomɨnaadi.
3 Jaamo amɨɨhai Moocaani, bu Mohaivojɨɨbo Jesucristo icamɨsi aacɨno sajeebɨɨ imino
omoonɨno icanoma mihica.
4 Jaabo ifiico mohallɨvɨ aacɨuboro guijeveuhi mohimitɨhallɨvɨ, mɨɨhaico itaajasuqui ji-
himitɨ jiinɨjetɨ; Dios Moocaani jeebɨɨ onoobadɨ.
5 Jaabo Moocaanico mihimo fahiijɨvaro. Fɨne.

Chahabogo Sibogo Taajasujɨɨbogo.

6 Uco aivo sihidɨ meheetyesuhi gueenene icatɨmoro Moocaanico mejeevesuneri Cristo
mɨɨhaico agaijɨnofeenedɨ amɨɨhaico ucuuhuvahinɨɨboco. Jaamoro siibadɨ iicano jɨɨbogocoro
magaayɨcɨhi.
7 Sibogo chahahi miya taajasujɨɨbogo. Jillɨ ɨɨfurumo sita amɨɨhaico casivusuhicahi.
Jaamoro imogomo Cristo taajasujɨɨbogoco sibogotɨ ubuunanɨnoco.
8 Jaanotɨ amɨɨhaico taajasujɨɨbogoco mahacɨhinɨnobuunatɨ uujoho, bu niquejefañotɨ
asaabo Moocaani toomomɨnaafi iicaruubo, bu saatoho sita iicaruva icano siibadɨ iicabo-
goco mɨjɨɨbogohachiijɨ, mɨɨhai Moocaani afaijanoguiino mihicajirahi.
9 Jaanoco uujoho fone nuucuuhi. Jaarunoco bu jino siino neehi: Amɨɨhai taajasubo-
goco magaayɨcɨhinɨcubogohallɨvɨ sita amɨɨhaico sibogoco ɨjɨɨbogohachiijɨ diito Moocaani
faijaguiino icahi.
10 ¿Nacu jillɨ onoonotɨ miyamɨnaa uco cahacɨsuhi? Cha, tollɨ icatɨno Moocaani uco
acahacɨsunoco imeguehi. Uujoho jaanotɨ imogotɨhi uco miyamɨnaa acahacɨsujirunoco
omoonɨnoco. Jaanotɨ miyamɨnaaco cahacɨsuruva, uujoho Cristo jeecɨvomɨnaafi icajitɨrahi.

Jillɨ Pablo Minɨsumɨnaafitɨ Minifutuuhi.
(Hch 8.1-3)

11 Jaanegui magaaja jinooco tañahabomɨ: Uujoho taajasujɨɨbogoco ɨjɨɨbogono miyamɨnaafi
esamaajere icatɨno.
12 Toonoco uujoho cajaanɨ miyamɨnaafitɨ gaayɨcɨhinɨtɨhi. Mɨɨhaiñooba uco
jɨɨbeguehinɨtɨhi. Jesucristoro uco jinooco gaajasuhinɨhi.
13 Amɨɨhairyo magaajacuuhi itɨconɨ judiomɨ iijɨco omoonɨhicausumi imino
omoonɨhicaunoco. Amɨɨhairyo magaajacuuhi uujoho Moocaani iijanomɨnaaco finɨsuqui
ɨdaasuno omoonɨhicaunoco.
14 Jaabo uujoho judiomɨ iijɨco aivo tayoto tatyɨcovovɨro ificabano iicaurumo janaanɨcivɨ
imino moonɨuhi. Uujoho aivo imino moonɨhicauhi moheedetemɨhai iijɨco.
15 Jaaruuboco uco Moocaani sahiijɨtɨro ɨcɨuhi fiivuutɨɨbocoro, sihidɨ agaijɨmaño uco
ɨcɨubo.
16 Tollɨ iimuguuboro uco Illico gaajasuubo, uujoho diibo taajasujɨɨbogoco jɨɨbeguequi
judiomɨ iicatɨmofeenevɨ. Jaabo jillɨ iicausumi mɨɨhaiñoobajaago fuutɨhi toonotɨ uco
ijɨɨbeguequi.
17 Bu Jerusalevɨ fuutɨhi itɨconɨ tahɨmegavɨ minɨsumɨnaatɨ iicacuumoco toonotɨ idillu-
toobo. Jillɨro gueenene icatɨɨboro fuuhi Arabia jiinɨjevɨ. Jahɨgotɨ uhuumiubo gaseuhi
Damasca cuumivɨ.
18 Jaabo mificabacɨ, saficaba icanobuunatɨ jari Jerusalevɨ fuuhi. Jahɨgo jari Pedroco
gaajauhi. Jaaboma fahuseecɨ satɨhai ɨdɨino fucuvaro icauhi.
19 Jaaruubo bu saatohoba minɨsumɨnaaco atyɨmeutɨhi ɨdɨibocoro Jacoobo Aivojɨibo Jesu
nahaboco atyɨmeuhi.
20 Moocaani ɨmefeenevɨ miyanotɨro jino neehi acaatɨnɨibo.
21 Jaanobuunatɨ fuuhi Siria, Cilicia icano jiinɨjevɨ.
22 Jaaboco uco monahabomɨ Cristota Judea jiinɨjeri iicamo imino atyɨmeutɨhi.
23 Jillɨro uguubuumoro uuditɨ neehicauhi: Itɨconɨ mɨɨhaico toonohallɨtɨ ɨdaasuno
omoonɨhicaubo, jisumi taajasujɨɨbogoco jɨɨbogooboro feehicahi toonoco itɨconɨ ifinɨsuqui
omoonɨhicaurunoco, noomoro.
24 Jillɨ noomoro uuditɨ Moocaanico imehicaumo.

2

Saatoho Minisuminaa Pabloco Gaayicihi.
(Hch 11.1-30)

1 Jaanobuunati fahuseeci motihaiti igueenemeheje idiino ficabavabuunati siino fuuhi Jerusalevi, Bernabe onooboma. Jaabo uujoho satyuuhi tahigo Tito onooboco.
2 Tahi fuuhi, Moocaani uco tahi difo unuuneguiiha. Jahi Jerusalevi Moocaani iijaminaa imiyaamoma ijeevadi mihigaivuuhi diitoco imino jiibuguuhi taajasujiibogoti judiomi iicatimofeenevi ijiibeguehicaaboti. Jilli moonihi ududicamaaihicauno jihovonobadi iicajiruneguiiha.
3 Jahigo uuma ufuubo Tito judiomioobo icautiruuboco iimeeheque miihai miquiticisuutihi.
4 Jaarunaa miya nahabomi iicautimo mofañodi toovono ijicafutuumo imuguuhi diibo meeheque iquiticiunoco. Jaamo diito mofeenevi jicafutuuhi gaajaminaati ufuumo, Cristo Jesuma mihicacuunofeenedi judiomico atajiibahicanoti mataajacuunoco agaajatuumo. Jaamoro miihaico siino Moise tajiiba jijovototi imoonisuqui ufuumo.
5 Jaarumoma sihidi mejenaaucasiuhi. Amiihai taajasujiibogoco miyaanoco magaayicicuunoco jeevesutimo toonofañoro miicaqui.
6 Jaarumo diito imiyaamo iicaurumo uco bohobogobadi iicanoco ajashuno jiibuguutihi. Jaaruno diito tolli iicano uco milli moonitihi, Moocaani miyaminaaco udugaacutimaño.
7 Jaamo uco bohonobati jiibogotimoro jilliro gaajaciumo uco Moocaani judiomi iicatimojaago taajasujiibogoco satyequi aaciuboro atajiibaunoco, Pedroco diiboro tobogocoro judiomijaago isatyequi aciubo.
8 Miiro diiboro Moocaani Pedroco minisuminaafiti judiomifeenevi agalluubo, uco minisuminaafiti galluuhi judiomi iicatimofeenevi.
9 Jaamaño Jacoobo, Pedro, Jua iicamoco aivo imiyaamo eneehicaumo gaajaciuhi Moocaani uco toono dudicamaajeque aaciunoco. Jaamoro misico ihuseneque aciumo uco, Bernabeque icano. Jilli moonimo magaijicasimoro manahabovacasijinoco. Jaamoro bu imuguumo misi judiomi iicatimofeene mududicamaaituujinoco. Jaanoti diito judiomiguiiha toonoviro fitafutuuhi diitofeenevi idudicamaaiqui.
10 Jaamo misico idiinocoro tajiibauhi iidaasumoco mehesafetehicajinoco. Jaanoco uujoho jabajeevetiibo imino moonihicahi.

Pablo Ibahi Pedroco Antioquia Cuumivi.
(Hch 11.1, 2)

11 Jaanobuunati Pedro Antioquia cuumivi ufuuboco ihimefeenevi uujoho iibauhi, imitino omooniunohalliti.
12 Iticoni machuhicaubo sano judiomi iicatimehejema. Jaanaa Jacoobojaagodi iicaumo saatoho judiomi agasecuudi diito judiomi iicautimoti udugaavuuboro siino diitoma machucuutiibo, diito ibai meehe quitici tajiibaminaa iicaumaño diitoco iiguiuboro.
13 Jaabadiro bu saatoho judiomiti Cristoco imiyaavugucuurumo Pedro abañisuubo omoonihicaubadiro minifutuumo, bu Bernabe icauruubo diitobadiro minifutuuhi.
14 Jaamo diito miyaano taajasujiibogo onoobadi icatimo iicaunoco aatyimeuboro Pedroco famoohimefeenevi nuuhi: Ijoho judiomioobo diicaruubo judiomi iicaniicibadi icatiiboro, judiomi iicatimo iicabadi diicahicahi. Bu, ¿milli jaabo toono judiomi iicatimoco judiomibadi iicaqui tajiibahicahi? nooboro nuuhi.

Judiomi, Saatohobadiro Miyaavogofeenedi Taajahi.

15 Miihai naha mifiivuunotiro judiomi. Jaamo miihai siijiinijeoto imitiminaa iicabadi mihicatihi.
16 Jaarunofaño magaajahi, Moise tajiibaco omoonirumoco miihaiñoobaco Moocaani agaayicijitinoco. Jaanoti idiinotiro miihaico gaayicijiibo Jesucristoco mimiyaavogonofeenedi. Jaamaño bu miihai Jesucristoco mimiyaavuguuhi miihaico toonofeenedi Moocaani igaayiciqui. Jaamo miihai tajiibaco momooninoti magaayicicafototihi. Jaamaño miihaiñoobaco Moocaani gaayicijitihi tajiiba onoonoco omoonimoco.
17 Jaanoti Cristofeenedi miihaico Moocaani agaayicinoco momooninaaca saatoho miihaico neehicahi: Imitimo, Moise tajiiba onoobadi moonitimo, noomoro. ¿Nacu fine Cristo miihaico imitiminaati eetavehi? ¡Cha, tolli icatino!
18 Jaanoti naha ifinisucuuno tajiibaco, bu siino dojicuviro eetavuruva uujoho imitiminaafiti icajirahi.

19 Mɨiro uujoho tajɨibatɨ iguijevecuubobadɨ icacuuhi; toonoro tajɨiba uco gaajasuuhi
toonofeenedɨ taajatɨibo iguijevejinoco. Jaaneguiiha jisumi uujoho Moocaani imogobadɨ
moonɨhicahi diibeguiiharo iicacumañoo.
20 Jaabo Cristo ɨmohohallɨvɨ iguijevehinɨsumi uuma sano guijevehinɨcuubo. Jaaneguiiha
uujoho iguijevecunobadɨ. Jaamañoo uujoho diibo icacuutihi, Cristorucu jino tafifañoo
iicano. Jino uujoho iicano ifiima icahi, Moocaani Achico imiyaavogonofeenedɨ. Diibo uco
agaijɨuboro tahallɨvɨ ifiico acɨubo guijevefañoo.
21 Jaamañoo Moocaani imihuseque uujoho tɨhɨisutɨhi. Jaanotɨ tajɨiba onoonoco mo-
moonɨnotɨ mɨinoco Moocaani igaayɨcɨruva, Cristo iguijeveuno jaaduveechujitɨrahi.

3

¿Tajɨiba Nacu Imihi? ¿Nacu Miyaavogo Imihi?
(Rm 4.1-25)

1 ¡Ayɨ! Aivo jihovoto amɨihai Galata cuumioto. ¿Mɨijoho amɨihaico bañɨhi miyabogo taa-
jasujɨibogoco miyaavogotɨmo miicaqui? Mɨiro amɨihaico mɨjɨibogomoro imino amɨihaico
mɨhɨfusucuuhi diiboro Jesucristo etetecucɨnɨiboco foovono magaajaqui.
2 Eneecata jinotɨ uco mɨjɨibogo: ¿Mɨllɨtɨ amɨihai Moocaani Gaijaco magaayɨcɨhinɨhi? ¿Nacu
Moise tajɨiba onoonoco momoonɨhicaunotɨ? ¿Nacu muguubuhinɨnoco mimiyaavegue-
hinɨnotɨ?
3 Mɨllɨtɨ jaamo amɨihai jihovotobadɨ mejeevahi. ¿Nacu Moocaani Gaija sefari
mɨtɨconɨhinɨnoco, jillɨ mosefariro mɨhɨfutusuji, noomoro mehesɨcɨnɨhi?
4 Sɨcamañobadɨro mafatyusudino toonohallɨtɨ ɨdaasuno mihicanoco. Tollɨ fɨne icajitɨno.
5 ¿Nacu mɨllɨtɨ amɨihaico Moocaani Igaijaco aacɨiboro amɨihaifeenevɨ
aatyɨmeratɨnehejeque moonɨhicahi? Tajɨiba onoonoco momoonɨhicamañoo icatɨno,
muguubunoco mimiyaavuguumañoo.
6 Mɨiro Abraham Moocaanico imiyaavuguumañoo diiboco Moocaani gaayɨcɨuhi.
7 Toonotɨ amɨihai magaaja, paryɨ imiyaavogomo miyaano Abraham iyaachimɨhai.
8 Mɨiro Moocaani sɨicɨjetɨro judiomɨ iicatɨmoco imiyaavogofeenedɨ agaayɨcɨujinoco
aatyɨmeuboro Abrahamco sɨicɨjetɨro jɨibugucuuhi jino iimino jɨibogoco Caatɨnɨhaamefañoo:
Difeenedɨ paryɨicɨno jiinɨje cuumimɨnaa imino moonɨcafeteji, nooboro.
9 Jaamañoo paryɨ imiyaavogomo, Abraham imiyaavuguuboma sano imino
moonɨcafotonɨcɨno.
10 Jaamañoo paryɨ Moise tajɨiba onoonocoro imiyaavogomo Moocaani afaijanoguiino
icahi. Mɨiro Caatɨnɨhaame neehi: Paryɨ tajɨiba Caatɨnɨhaamefañoo onoonoco imino
ɨifutusutɨmo Moocaani afaijaunoguiino icahi, noonoro foovono aivo icano.
11 Jaamañoo mɨihaiñoobaco Moocaani gaayɨcɨtɨhi tajɨiba onoonoco omoonɨnotɨ. Mɨiro
Caatɨnɨhaame neehi: Moocaani agaayɨcɨmo, imiyaavogofeenedɨ icaji, noonoro.
12 Jaamañoo Moise tajɨiba miyaavogoyomono icatɨhi. Mɨiro noono: Jinehejeque paryɨ
imino omoonɨmo toonofeenedɨ icaji, noonoro.
13 Jaano toono tajɨiba faijatɨ Cristo mɨihaico taajasucuuhi. Mɨiro diibo mohallɨtɨ fai-
jaguiino minifutuuhi. Mɨiro Caatɨnɨhaamefañoo noono: Afaijacɨnɨmo paryɨ ɨmohohallɨvɨ
etetecucafotomo, noonoro.
14 Jillɨ icauno Abrahamco imino omoonɨguunoco Jesucristofeenedɨ judiomɨ iicatɨmo
igaayɨcɨqui, bu famooro miyaavogofeenedɨ Moocaani Igaijaco aacɨguuboco magaayɨcɨqui
icano.

Tajɨiba, Bu Aacɨguuno Icano.

15 Tañahabomɨ, miyamɨnaa ifiivɨ oovɨcɨiboro jino amɨihaico jɨibeguehi. Saafi miyamɨnaafi
onoonoco eheetavoobo toonohallɨvɨ imomoco acaatɨnɨnoco mɨihaiñooba siino toonohallɨvɨ
cuhubarutatɨhi, bu buusutatɨhi icano.
16 Jaabadɨ Moocaani Abrahamco, iiyaachico icano aacɨjinoco eetavuuhi. Mɨiro
Caatɨnɨhaamefañoo: Ajashutɨmoco monoonɨcɨbadɨ, diiyaachimɨhaico, nootɨno. Mɨiro: Di-
iyaachico, noono. Jaabo saafiiro diibo Cristo.
17 Jaanoco jino uujoho neehi: Moocaani Abrahaama ihiimaauboro diiboco aacɨguunoco
eetavuubo miyanotɨro iicaqui. Jaamañoo toonobuunatɨ Moise tajɨiba cuatrocientos trein-
tadɨ ficabavabuunatɨ agaseuno, toonoco finɨsuvajitɨrahi Moocaani acɨji unuunoco jaadu-
veechucuutɨnobadɨ moonɨjitɨrahi.
18 Jaano bu Moocaani aacɨguuno Moise tajɨibafeenedɨ ɨsaacɨnɨruva, tɨcovono aacɨguuno
icajitɨruno. Jaarunaa mɨiro Abrahamco Moocaani acɨguuhi jillɨ tɨcovono.
19 Jaanegui, ¿nacu, collɨhiicaqui Moise tajɨiba icahi? Jillɨro imitɨno mihicanoco igaaja-
suqui. Jaaruno Abrahamco: Diiyaachi, unuubo asaautɨnohachutaro Moise tajɨiba iicaqui.

Jaano tajɨɨbaco Moocaani itoomomɨnaafeenedɨ Moiseque jɨɨbuguuhi diibo miyamɨnaaco ijɨɨbeguequi.
20 Jaanotɨ saafiiro jillɨ tɨcovono aacɨguunoco aacɨmañɔ sififeenedɨ acɨtatɨɨbo. Jaabo Moocaani saafiiro ihacɨguunoco jillɨ tɨcovono acɨɨbo.

Tajɨɨba Onoono.
21 ¿Nacu jino Moise tajɨɨba Moocaani aacɨguunojaagodɨ icatɨhi, eneejiruno? Cha, icano. Mɨɨro fiivoco ihacɨqui tajɨɨbaco ihacɨruva Moocaani mɨɨnoco gaayɨcɨjirahi tajɨɨba onoonoco momoonɨnofeenedɨ.
22 Mɨɨro Caatɨnɨhaamefañɔ noono: Paryɨ famooro miyamɨnaa imitɨ jɨjovoto, noonoro. Jaano tollɨ icamañɔ Jesucristoco imiyaavogomo imiyaavogofeenedɨ Moocaani aacɨguunoco gaayɨcɨji.
23 Itɨconɨ jino miyaavogo agaseutɨsumi tajɨɨba mɨɨhaico iiguiinovɨ jɨjovototɨ ficuhicauhi, miyaavogoco aacɨno agaajacafutuutɨnohachuta.
24 Jaamañɔ tajɨɨba, seeme toomomɨnaabadɨ jeevauhi. Seemeque mihicanɨcɨbadɨ mɨɨhaiotoco jɨɨbeguehicauno Cristo asaautɨnohachuta. Jaamo mɨɨhai diiboco mimiyaavogomoco Moocaani igaayɨcɨqui.
25 Jaamañɔ jisumi Cristoco mimiyaavogono agasecumañɔ tajɨɨba mɨɨhaico otoomonoguiino mihicacuutɨhi.
26 Mɨɨro miyaavogofeenedɨ paryɨ famooro amɨɨhai Moocaani seemetɨ mihicahi Cristo Jesuma mihicacumañɔ.
27 Paryɨɨcɨno famooro amɨɨhai Cristo Jesujaagovɨ miminifetequi minitɨcafutuumo diiberi mɨjɨɨcɨnɨhi gaachehuco mohallɨdɨ mɨjɨɨcɨnɨbadɨ.
28 Jaamañɔ judiomɨ, griegomɨ monoono chahacuuhi, bu jɨjovoto, bu jɨjovoto iicatɨmo, bu gaifiimɨ, bu gaigoomɨ oono icamo. Mɨɨro Cristo Jesujaagodɨ mihicacumañɔ paryɨ famooro saafiiro mihicacuuhi.
29 Jaamo Cristota mihicacumañɔ Abraham iyaachimɨhaitɨ mihicacuuhi. Jaamo magaayɨcɨji Moocaani aacɨguunoco.

4

1 Jaamañɔ uujoho neehi: Mɨɨro seemene caanimɨ busumijeque agaayɨcɨjiibo seemene iicasumi jɨjovoobobadɨ icafihi, paryɨ toneheje abajaabo icajiruubo.
2 Mɨɨno saatoho tonehejeque otoomomoro imino ficufihi caanimɨ: Jino dinoo, noomoro ohoovɨcɨjifucu agasenehachuta.
3 Jaabadɨ mɨɨhai mihicauhi momiyaavogo seemebadɨ ujusitɨnohachuta. Jillɨ miyamɨnaa esamaaje onoonoguiino mihicahicauhi.
4 Jaarunaa tufucu agasecuudɨ Moocaani Illi Cristoco galluuhi gaigootɨ ifiivuuboco. Jaabo jiijehallɨvɨ saauhi judiomɨ tajɨɨbaguiino iicaubo.
5 Jillɨ saaubo mɨɨhai toono tajɨɨbaguiino toono jɨjovototɨ mihicamoco itaajasuqui; Jaadɨ mɨɨhaico Moocaani iseemetɨ igaayɨcɨqui.

6 Jaamo amɨɨhai Moocaani seeme mihicacuunoco igaajasuqui Illifeenedɨ Igaijaco* amɨɨhai jeebɨɨfañɔ galluubo. Jaabo Igaijafeenedɨ meneehicahi: Moocaani, ɨɨjoho Taacaani, noomoro.
7 Jaamañɔ ɨɨjoho Moocaani seemenerucu, jɨjovono diicacuutɨhi. Jaabo ɨɨjoho iseemene idiicamañɔ ɨco Moocaani ibusumijeque aacɨguunoco acɨji Cristofeenedɨ.

Pablo Jeebɨɨ Miyaavogomɨnaajaagovɨro Icahi.
8 Itɨconɨ naha amɨɨhai Moocaanico magaajautɨsumi, jihovoto caanimɨ jɨjovototɨ mihicauhi.
9 Jaarumo jisumi Moocaanico magaajacuuhi. Cha, tollɨ icatɨno, imiga amɨɨhaico Moocaani agaajacuumo. ¿Collɨhi jaamo siino dojɨcuvɨro miminifetehi toono iniinovano esamaajefañɔ, bu ɨɨdaasunofañɔ icano siino toonoguiinovɨ jɨjovotobadɨ?
10 Amɨɨhaihiica suufenɨtɨmo mificuhicahi siibadɨ iicafucujeque, bu nɨhɨbanoco, bu ifafucuvaaco, bu ficabanoco icano Moise tajɨɨba unuubadɨrehiica.
11 Aivo ñɨhicuguehi tadyudɨcamaaje amɨɨhaifeenevɨ sɨcamañovɨ ofoomañovɨ.
12 Tañahabomɨ, amɨɨhaico neehi: Jaamo uubadɨ miminifetehi, uujoho amɨɨhaibadɨ iminifotobadɨro. Amɨɨhai uco imitɨno momoonɨuno icatɨno.
13 Amɨɨhairyo magaajacuuhi itɨconɨ amɨɨhaico taajasujɨɨbogoco iguihuvaumañɔ sihɨgo footɨɨbo amɨɨhaico ɨjɨɨbuguunoco.

* **4:6** Griego iijɨri: Illi Gaijaco, noono.

14 Jaano toono iguihuvauno jillɨ amɨɨhaico ɨnɨsuuno. Jaaruuboco amɨɨhai uco
mɨtɨhɨsuutɨhi, mɨjɨɨhegueutɨhi icano. Jilliro Moocaani toomomɨnaafico, bu Cristo Jesuco
icano mihicanɨcɨbadɨ uco magaayɨcɨuhi.
15 Tusumi imo imo mihicauno. ¿Cuuca jaano jisumi icahi? Amɨɨhaiditɨ neehi: Sihidɨ
jeevatɨno iicauruva amɨɨhai aallɨɨnoco tusumi mɨhɨcɨumoro uco mahacɨjirahi sihidɨ uco
magaijɨumaño.
16 ¿Nacu jaabo jisumi amɨɨhaimɨnaafitɨ minifutucuuhi, amɨɨhaico miyaanoco onoono-
hallɨtɨ?
17 Diito Moise tajɨɨba jɨɨbogomɨnaa amɨɨhaico imeguehicahi, jillɨ amɨɨhaico imino
imoonɨqui icatɨno. Jilliro amɨɨhaico mɨɨhaiditɨ sihɨgovɨ udugaacunoco imogomo. Jaamo
amɨɨhai diito onoonocoro mihimeguequi.
18 Imijiruno saatoho amɨɨhaico agaijɨnoco mihimogono. Jaarunofaño amɨɨhaima iicas-
umiro icatɨno uujoho iicabadɨ fahiijɨvaro.
19 Taseemegayɨmɨ, siino bu uujoho aiveneri ɨdaasuno icahi amɨɨhaiditɨ, gaigo
iseemevaqui aivogo iicanɨcɨbadɨ. Jaabo ɨdaasuno icaaboro icaji amɨɨhaifaño Cristo jɨɨbogo
ujusitɨno, bu diibobadɨ mihicatɨnohachuta icano.
20 Jaachiijɨro amɨɨhaima iicacuujirahi, simañodɨ amɨɨhaima iimaaqui. ¿Jaaruubo mɨllɨ bu
amɨɨhaico neejirahi tahɨ iicatɨmaño?

Sara, Agar Icamɨfevɨ Ohoovɨcɨno.

21 Amɨɨhai Moise tajɨɨbaguiino mihicanoco mihimogomo jinooco uco monoo: ¿Nacu
amɨɨhai muguubutɨhi toono tajɨɨba onoonoco?
22 Mɨɨro Abraham miiseecɨɨco seemevauhi noono. Saseeque seemevaubo ijɨjovogo
Agar onoogoma. Jaanotɨ saseeque seemevaubo imiyataaba Sara onoogoma jɨjovogo
iicautɨgoma.
23 Ijɨjovogo seemene fiivuuhi paryɨ famoova seeme ifiivonɨcɨbadɨro. Jaanotɨ imiyaago
seemene fiivuuhi diibofeenedɨ Moocaani aacɨguuno imiyaavequi.
24 Jaano jino jillɨ diitɨfevɨ oovɨcɨcafetehi minoocɨ unuuno. Agar oovɨcɨcafetehi Sinai
onoogajɨvɨ unuunoco. Tusumivɨ unuuno seeme fiivehi tajɨɨba jɨjovototɨ iicaqui.
25 Jaago Agar oovɨcɨcafetehi Arabiari iicagajɨ Sinaigajɨvɨ, bu Jerusale cuumi jisumi
iicacuumivɨ icano. Jaamaño tuucuumi paryɨ judiomɨma toono tajɨɨbaguiino jɨjovototɨ icahi.
26 Jaanotɨ niquejefaño iicano Jerusale sajeebɨɨma iicacuumi. Jaacuumi seeme mɨɨhai.
27 Mɨɨro Caatɨnɨhaame neehi:
Imo imo diica ɨɨjoho achiba idiicago, eseemevatɨgo. Imo imo idiicaneri janaanɨcɨvɨro
coovadiinamaahicahi ɨɨjoho seemeva aivoco agaajatɨguehiica. Mɨɨro ɨɨjoho
edeevesucafutuugo sihidɨ diseemema diicaji, aijɨma iicago janaanɨcɨvɨ, noonoro
Moocaani aacɨguuno Moise tajɨɨba janaanɨcɨvɨ sihidɨ jeevahi, eneejiruno.
28 Tañahabomɨ, jaamaño mɨɨhai Isaac iicabadɨ mihicamo. Mɨɨhai Moocaani aacɨguuno
seeme.
29 Jaamaño mɨɨro Agar achi Ismael onoobo johono jisumi famooseeme ifiivonɨcɨbadɨ fi-
ivuubo. Jaanotɨ Sara achi Isaac onoobo, Moocaani Gaija Abrahamco unuubadɨ ifiivuuboco
Ismael jɨɨheguehicauhi. Jaabadɨro bu jisumi Ismael yoto jɨɨheguehi Isaac yotoco.
30 ¿Nacu mɨllɨ Caatɨnɨhaame neehi? Mɨɨro noono: Buhɨ gallu dijɨjovogoco illima. Mɨɨro
ijɨjovogo seemene ibusumijeque gaayɨcɨjitɨhi sano imiyaago seemenema, noono.
31 Tañahabomɨ, jaamaño mɨɨhai ijɨjovogo seemebadɨ mihicatɨhi. Imiyaago seemebadɨro
mihicahi.

5

Sefano Mihica Mataajacuunofaño.

1 Mɨɨro mɨɨhaico Cristo taajasuhinɨcuuhi sajeebɨɨ mihicacuuqui. Jaanegui toonofaño
sefano mihica. Jaamoro siino tajɨɨbaguiino jɨjovototɨ miminifutucuudino.
2 Uujoho Pablo jino amɨɨhaico onoonoco muguubu. Siino amɨɨhai meehe quitɨcɨ eetavogu-
iino miminifotohachiijɨ, Cristo amɨɨhaico taajasujitɨrahi.
3 Siino bu neehi: Cajaanɨhacho amɨɨhai meeheque miquitɨcɨɨbo matajɨɨbacafetehi paryɨ
Moise tajɨɨba onoonoco imino momoonɨqui.
4 Tajɨɨbaco imino momoonɨmaño Moocaani mɨɨhaico gaayɨciji, noomoro mehesɨcɨnɨmo.
Cristoditɨ sihɨgovɨ miminifutucuuhi, bu Moocaani gaijɨtɨ sihɨgovɨ miminifutucuuhi icano.
5 Jaanotɨ mɨɨhai Moocaani Gaijafeenedɨ, bu miyaavogofeenedɨ icano mehesɨcɨnɨhi
Moocaani mɨɨhaico agaayɨcɨcuunoco.
6 Jaamo Cristo Jesufañodɨ mihicacumaño mɨɨhaidi sihidɨ jeevacuutɨno miquitɨcɨnɨno, bu
miquitɨcɨratɨno icano. Jaanotɨ naha miyaano ijaadama iicano magaijɨmoro mimiyaavo-
gono.

7 Iticoni amiihai imino mufuuhi. Jaarumoco, ¿miijoho amiihaico miyaanoco jeevesusuhi?
8 Toono ejeevesusuno amiihaico ucuuhuvaubo Moocaaniti asaano icatino.
9 Mehesicini, ajashuruno levaduraguiiji siihifaño paryi adicifihi.
10 Uujoho aivojiiboco amiihaiditi esicinihi. Jaamo amiihai siino simañodi esamaaicuutimo mihicahi. Jaanoti amiihaico niji niji omoonisuhicamoco Moocaani idaasuno mooniji, cajaanihacho icaruuboco.
11 Tañahabomi, miiro uujoho quiticicoro jiibuguruva judiomi uco jiihevejitirahi. Jaanova bu Cristo guijeve imoho jiibogo diitoco taficugusujitiruno.
12 Jaamaño oono amiihaico quiticico jiibogomoro efeehicamo. ¡Jaanova paryi jisumiro finicuujirumo fanuucu!
13 Tañahabomi, miiro amiihai mihicicafutuuhi tajiiba mityaguiinoti mataajaqui. Jaarumo: Miihai jisumi mihimogobadi momoonijirahi, meneedino. Jilliro fahigovavi mejeecivocasi magaijicasinofañodi.
14 Miiro paryiicino tajiiba onoono jinoovi sano ifetehi: Sitaaco gaiji difiico agaijibadiro, onoonovi.
15 Jaanoti amiihai meheeducasimoro muduucasihachiiji, imino mehesicini sanomiro mifinisucasidino.

Moocaani Gaija Aacino.
(Rm 8.5)

16 Jino amiihaico onoono: Moocaani Gaijafeenediro mihica. Jaachiiji amiihai ifi iimogonoco momoonijitihi.
17 Miiro mofi iimogono Moocaani Gaijajaagodi icatihi. Jaabadiro bu Moocaani Gaija mofi iimogonojaagodi icatihi. Jaamaño amiihai mihimugurunoco momoonijitihi.
18 Jaanoti Moocaani Gaija amiihaico isiigohachiiji tajiibaguiino mihicacuutihi.
19 Tihiitino magaajacinicihi mofi atajiibanocoro omoonimo omoonifinoco: Jahisihijedi mogaimi iicatimehejema icamo, iidicunehejeque moonimo, fanoova imogocoro,
20 jihovocaanimico iimomoro jeecivomo, gaibanicoro eetavomo, sitaaco jiihegueme, iibacasifififimo, cigueeguefififimo, chahanoti sifiiratefimo, dugaacufififimo, ijeevadi sitaama dugaavefimo,
21 sitaaco iinohallitiro jiihevefimo, sitaaco gaicaaufififimo, guiriicavefififimo, machufififimo jilli iicanehejequere moonifimo. Jaanoco jino amiihaico nuucuuhi iticoni eneehinicubadi: Paryi jinehejeque omoonihicamo Moocaani aivojifaño feejitihi.
22 Jaanoti naha Moocaani Gaija onoovasuno toono naha gaiji, imo ica, sajeebii ica, jaabici, sitaaco magaijino, imihuse, miyaavogo icano, bu
23 siicujeebii mihicano, mofi esamaajeheneque miguiinonino icano. Jinehejehallivi chahano tajiiba tolli momoonijirahana onoono.
24 Jaamaño Cristota iicamo sano diito ifiinoma fanoova imitico iimeguehicanehejeque jeevesucuuhi iguijevecuunobadi.
25 Jino Moocaani Gaijafeenedi mihicabadiro bu jaafa miihaico diiboro ticuvusuhi paryi meheetavonehejefaño.
26 Jaaneguiiha mofiicoro: Aivo mimityahi, noomoro sitaaco fiivusucuutimo miicaqui, bu iinohallitiro sitaaco jiihevecuutimo miicaqui icano.

6

Fahigovavi Mahamusucasi.

1 Tañahabomi, saafi imitifaño aacotooboco mahatyimesumi amiihai miyaavogofaño imino mihicacumo tolli iicamoco mahamusu siino miyaavogofaño quehecuno miicaqui. Jaamo siicuno amiihai jeebiico miminiiyumoro momooni. Amiihai ifiico gaihuinimoro, tolliro bu amiihai toonofaño mahaquetedino.
2 Fahigovavi mahamusucasimoro sifi idaasuno iicanoco mahamusu sifi bocinoma ofooboco mihicanicibadi. Tolliti jaamo imino Cristo tajiibaco mihifutusuhi.
3 Jaanoti saatoho: Uujoho aivo sihidi gaajahi, noomoro ifiico esicinimo. Tolli iicamo ifiicoro bañihi.
4 Famoovaro amiihai ifiinoco imino magaaja. Jaadi jari imo imo mihica, amiihai ifiiditiro sita ifiiditiro icatino.
5 Miiro famoova ijeevadisahaje iticovoocivi ibocico imiti jaadabadi iicano bocico satyeji.
6 Jaaneguiiha amiihaico taajasujiibogoco ijiibogomo amiihai jiibogominaa iicamoco amiihai busumijeti fanoovati mahaci.
7 Amiihai ifiico mabañisudino: ¿Miijoho Moocaanico dejecutihi? Paryi miyaminaa abasuno, paryiicino icicafeteji.

8 Jaanoti saatoho ifiico imo imo omooninocoro abasumoco toono ifiiro diitedi ifinijitino
guijeveque noovasuji. Jaanoti Moocaani Gaijaco imo imo omooninoco abasumoco
Moocaani Gaija ifinijitino fiivoco onoovasuuboro aciji.
9 Jaaneguiiha suufenitimo iiminoco momooniqui. Jaamo suufenitimo imino mo-
moonihachiiji ufucu inoovaco mihiciji.
10 Jaaneguiiha fahigovaro imino momoonijino iicanohachuta famoovaacoro imino mo-
mooniqui, imi janaanici miyaavogofañodi iicamo monahabomico imino momooniqui.

Afagoono, Niinohiimaa Iicanoco Pablo Inoro Acaatinicuuno.

11 Memeeci cono noono tyigabaje jino amiihaidi tahuseri caatinihi.
12 Amiihaico meehe quiticiguiinovi ificuunoco iimeguehicamo moonihicahi, jilli
miyaminaa diitoco iimeguequiro, bu jaamoco miijoho Cristo guijeve imohohalliti
jiihevetimo.
13 Jaarumo diito meehe quiticiguiinovi icarumo tajiiba onoonoco imino moonihicatihi.
Jaarumo imeguehicahi amiihai tolliro amiihai meeheque miquiticinoco. Jaamoro toonoti
ifiico quehe quehe imooniqui amiihai ifi tolli iicanoco agaajacimoro.
14 Jaanoti naha uujoho jinehejeti tafiico quehe quehe omooninoco imogotihi, idiinoro
Mohaivojiibo Jesucristo imohovi iguijeveuneri imo imo icahi. Miiro Cristo guijeve
imohofeenedi uudi paryi jiinijeoneheje finihinicuuhi. Jaabadiro bu uudi toojiinije imitico
iimeguehicauno finihinicuuhi.
15 Jaamaño Cristo Jesufañodi mihicacuumedi jaaducafutucuutino miquiticinino, miq-
uiticinitino icano sabadiro idiinoro naha ajaaducafotono bohono ifiima mihicano.
16 Jaanegui amiihai sajeebiima, Moocaani idaasugonoma icano mihica. Amiihai jiibadi
iicanoco momooninmo, bu paryi famooro miyanotiro Moocaani cuumiminaa mihicamo
icano.
17 Jaaneguiiha jisumi imugucuutihi miihaiñooba uco siino itihiisunoco. Miiro jino tahalliri
iicano tatyujaavono jiibeguehi uujoho Aivojiibo Jesu jeecivominaafi iicanoco.
18 Tañahabomi, jaafa paryi amiihaico Mohaivojiibo Jesucristo imino moonihi. Fine.

EFESIOS

Efeso Cuumiri Iicamedi Pablo Agalluhaame.

1 Uujoho Pablo Moocaani iimogobadɨ Jesucristo minɨsumɨnaafitɨ icahi. Jaabo uujoho jihaameque caatɨnɨhi Moocaanita iicamo Jesucristoco imiyaavogomo Efeso cuumiri iicamedi.

2 Jaamo amɨɨhai magaayɨcɨ Dios Moocaani, Aivojɨɨbo Jesucristo icamɨsi imino omoonɨnoco, sajeebɨɨco aacɨnoco icano.

Moocaani Cristofeenedɨ Iiminoco Aacɨno.

3 Mihimo Dios Moocaanico Mohaivojɨɨbo Jesucristo Caanico, mɨɨro Cristofeenedɨ mɨɨhaico Moocaani niquejefañoonehejeri imino moonɨhi.

4 Mɨɨro mɨɨhaico Moocaani Cristofañodɨ ɨcɨcuuhi sɨɨcɨjetɨro jiinɨje fiivuutɨnaacaro, aivo imimo mɨhɨnivatɨmo diibo ɨmega miicaqui.

5 Igaijɨfeenedɨ sɨɨcɨjetɨro mɨɨhaico ficuubo, Jesucristofañodɨ mɨɨhaico iseemetɨ igaayɨcɨqui ijeebɨɨ unuubadɨ.

6 Jaamaño Moocaanico fahiijɨvaro mihimehicahi iimihuse ovosɨɨhallɨvɨ. Jaano iimihuseri mɨɨhaico imino omoonɨmaño agaijɨɨbo Illima sano mɨɨhai mihicahi.

7 Jaamaño ajashutɨno Moocaani gaijɨ iicanofeenedɨ Illi mɨɨhaico taajasuhi iguijeveunofeenedɨ mohimitɨco ubuusuuboro.

8 Jaabo Moocaani mɨɨhaico ajashutɨno igaijɨ iicanoco ɨfusuhi fanoovaaco magaajaqui gaajaco aacɨnofeenedɨ.

9 Jaamaño mɨɨhaico gaajasuubo diibo iimogono agaajarautɨnoco ijeebɨɨfañodɨ eesamaaiuboro iinoro omoonɨjinoco.

10 Jaano toono ufucu ficabano ifinɨjino oovovɨ ɨɨfotodɨ eetavocafetejino. Jaasumi Moocaani igaiyɨɨcɨjiibo Cristo tajɨɨbaguiino, paryɨ fanoovaaco niquejefaño iicanehejeque, paryɨ jiinɨjehallɨri iicanehejeque icano.

11 Jaamo Cristofaño mihicamaño sɨɨcɨjetɨro mɨɨhaico Moocaani ɨɨcɨuboro ficuuhi ufucu diibo aacɨjinotɨ magaayɨcɨqui, Moocaani ijeebɨɨ iimogobadɨ fanoovaaco omoonɨmaño.

12 Jillɨ moonɨubo mɨɨhai itɨconɨ Cristoco mimiyaavogomo Moocaanico mihimequi fanoova imihallɨvɨ.

13 Jaabadɨro bu amɨɨhai taajasujɨɨbogoco muguubuusumi Cristoco mimiyaavuguumo diibojaagovɨ miminifutucuuhi. Moocaanitaro miicaqui Igaijaco acɨji unuubofeenedɨ Moocaani amɨɨhaifaño igaajataco ficucuuhi.

14 Moocaani Gaija mofifaño iicacumaño ufucu Moocaani mɨɨhaico aacɨnoco magaayɨcɨji ufucu niquejefaño mufuucuudɨ. Jaabo Moocaanico sihidɨ ejeevanohallɨvɨ mihimequi.

Pablo Miyaavogomɨnaaguiiha Moocaanico Gaajaco Dilluhi.

15 Jaaneguiiha uujoho, Aivojɨɨbo Jesuco amɨɨhai mimiyaavogonotɨ, bu Moocaanita iicamoco magaijɨnotɨ icano uguubuuboro

16 suufenɨhicatɨhi amɨɨhaihallɨvɨ Moocaanico iimoobo, diiboma fahiijɨvaro ihiimaano tɨcovoocɨvɨ,

17 iimino Moocaanico dilluhicahi, Mohaivojɨɨbo Jesucristo Caanico, amɨɨhaico gaajaco ihacɨqui. Jaamo Moocaani ɨjɨɨbogonoco imino magaajahi.

18 Tollɨro bu Moocaanico dilluhi amɨɨhai esamaajeque foovono iminiiyuqui. Jaamo imino magaajahi toonoco meteemehicanoguiiha amɨɨhaico ucuuhuvanoco, tollɨro bu aivo sihidɨ iimino busumijeque Moocaani ita iicamoco aacɨjinoco magaajahi icano.

19 Guiraacanino imitya, aivo nijequebavɨ ɨɨfotoratɨno. Jaano toono mitya mɨɨhai diiboco mimiyaavogomofaño dudɨcamaaiño. Jaano tomityaco Moocaani ɨfusuuhi sihidɨ sefano

20 Cristoco guijevefañotɨ ubuheetesuuboro imiyanaagonovɨ casɨɨhacuubo niquejefaño.

21 Fanoo aivojɨ janaanɨcɨ, fanootajɨɨba iijɨ janaanɨcɨ, fanoomitya janaanɨcɨ, fanoovaro jiijehallɨvɨ iicano aivojɨ janaanɨcɨ icano, jisumi iicano janaanɨcɨ, ufucu iicajino janaanɨcɨ icano iicaqui.

22 Paryɨ fanoovaaco Cristoguiinovɨ ficuubo. Tollɨro bu Moocaani iijamɨnaaguiiha Cristoco acɨubo diito nigaɨbadɨ iicaqui.

23 Jaanotɨ mɨɨhai Moocaani iijamɨnaa Cristo ifibadɨ mihicahi. Jaamo mɨɨhai ifiinofaño Cristo gahafehi. Jaabo fanoovaaco eheetavooboro fahɨgovavɨ icaabo.

2

Moocaani Gaijɨri Mataajano.

1 Mɨiro Moocaani Cristofeenedɨ amɨihaico fiivoco acɨhi amɨihai imitɨfaño muchuumucuurumoco.
2 Jaamo jijeonocoro momoonɨhicauhi niqueje feenesituo aivojɨibo iimitɨno gaija iimogonocoro. Jaabo diibo quehecutusuhicahi Moocaani onoonoco: Jii, nootɨmo iicahicamoco.
3 Jaabadɨiro bu paryɨ mɨihai itɨconɨ tollɨro mihicahicauhi mofi iimogonocoro momoonɨhicauhi, toono onoobadɨ meheetavehicaumañoo, bu mohesamaaje onoobadɨiro momoonɨhicauhi icano. Jaamañoo, saatoho iicabadɨiro, ñɨhicuno ɨdaasuno Moocaani omoonɨjinofañoo mihicauhi.
4 Jaarunofañoo Moocaani mɨihaico ɨidaasugono aivo ajashutɨhi. Jaamañoo mɨihaico sihidɨ agaijɨuboro,
5 Cristofeenedɨ mɨihaico fiivoco acɨubo, mohimitɨfañoo muchuumucuurumoco. Jaabo Moocaani imihuseri amɨihaico taajasucuuhi.
6 Mɨiro diibo Moocaani mɨihaico sano Cristo Jesuma buheetesucuuhi. Jaaboro mɨihaico sano diibo cojɨvɨ niquejefañoo casɨihacujiibo.
7 Jillɨ moonɨibo ajashutɨno mɨihaico agaijɨnoco ufucu ihɨfusuqui Cristo Jesufañodɨ mɨihaico iimihuseque aacɨhicanoco.
8 Mɨiro Moocaani gaijɨri amɨihai mataajacuuhi mimiyaavogonofeenedɨ. Jaano jino amɨihairyo meheetavono icatɨno. Jillɨ Moocaani amɨihaico aacɨno.
9 Mɨihairyo siinoco meheetavono jaadaco magaayɨcɨno icatɨno. Jaano jeevari mɨijoho toonotɨ ifiico quehe quehe eesɨcɨnɨjiruno.
10 Mɨiro Moocaani fiivusutamo mɨihai Cristo Jesufeenedɨ mɨihaico fiivusuubo iiminoonocoro momoonɨqui sɨicijetɨro Moocaani eheetavucuunoco imino momoonɨqui.

Cristofañodɨ Sajeebɨi Mihicano.

11 Jaaneguiiha mehesafoto itɨconɨ mihicahicaunoco. Amɨihai judiomɨ cuumioto mihicautɨhi. Jaamañoo judiomɨ gaifiico iimeeheque iquitɨcɨfimoro ifiicoro: Mɨihai miquitɨcɨnɨmo, neefihi. Jaamoro amɨihaico iquitɨcɨratɨmo, neehicahi.
12 Tusumi naha amɨihai Cristoma machahaumañoo israelmɨ cuumitɨ buhɨgovɨ mihicauhi, Moocaani unuuboro aacɨguunoco gaajatɨmo, jiijehallɨri mihicahicauhi jinehejebaco esɨcɨnɨtɨmo, Moocaanibama chahamo icano.
13 Jaarumo jisumi Cristo Jesuma mihicacumañoo itɨconɨ tehesino mihicaurumo fiitɨno mihicacuuhi Cristo iguijeveubo tɨijohofañodɨ.
14 Mɨiro Cristo sajeebɨi mɨihaico omoonɨibo. Jaabo saacuumiro eetavehi judiomɨma judiomɨ iicatɨcuumico, fagajɨtyɨgaba iicano diitoco udugaacunoro ɨmɨnaanɨsuhicaunoco ifinɨsucuuboro.
15 Jaabo Cristo ifiivɨ finɨsucuuhi judiomɨ tajɨiba eneehicanoco. Jaaboro tuucuumicɨco saacuumiro eetavucuubo diibofañoro iicaqui. Jillɨ sajeebɨi icaco eetavuubo.
16 Tuucuumicɨco ɨmɨnaanɨsuhicaunoco Cristo ɨmohohallɨvɨ iguijeveuneri finɨsucuuhi. Jaaboro tuucuumicɨco Moocaanima sajeebɨi ficuubo saacuumiro tuucuumicɨco eheetavuuboro.
17 Cristo asaauboro famoocoro imibogo sajeebɨico aacɨno jɨibogoco jɨibuguuhi, amɨihai tehesino mihicaurumoco, bu judiomɨ fiitɨno iicaurumoco icano.
18 Jaamañoo Cristofeenedɨ Sagaijariro Moocaanijaagovɨ mifiitɨvehi judiomɨ mihicarumo, bu judiomɨ iicatɨrumo icano.
19 Jaamañoo amɨihai jisumi siicuumiotobadɨ mihicacuutɨhi, icamɨnaatɨro mihicacuuhi, Moocaanita iicamo iicabadɨiro mihicacuuhi, Moocaani yotorucu.
20 Miyamɨnaa iijaco imitoohacɨjehallɨvɨ eheetavonɨcɨbadɨ, Moocaani imitoonohallɨvɨ amɨihaico ficuuhi iminɨsumɨnaa, bu ihiimaamɨnaa icamo ɨjɨibugucuunohallɨvɨ. Jaabo Jesucristo tooja imiyahacɨbadɨ iicaabo.
21 Jaabohallɨvɨ momiyaavogo imino ifeequi. Jaamo mɨihai mimiyaavogomo Moocaani iijabadɨ mihicahi. Diibediro imino mihicahi Aivojɨibofañodɨ.
22 Jaabadɨiro bu amɨihai Cristoma magataacɨnɨnofeenedɨ paryɨ saatohoma famoomaryo sano magataacɨnɨ. Jaamo sajaabadɨiro Moocaani iijamɨnaatɨ miicaqui. Jaamofañoo Moocaani Gaija iicaqui.

3

Pablo Judiomɨ Iicatɨmocoro Jɨibeguehi.
(Col 1.24-27)

1 Jillɨtɨ uujoho Pablo amɨihaico jɨibeguehi Cristo Jesu jɨibogoco amɨihai judiomɨ mihicatɨmoco. Jaanohallɨtɨ cɨvojafañoo icahi.

2 Amiihairyo magaajacuuhi uco iimihuseri Moocaani amiihaiguiiha taajasujiibogoco
atajiibahiniinoco.
3 Jaabo Moocaani agaajarautinoco uco iifusuuboro gaajasuhi toonoti amiihaidi jihaame-
fañoo miidino unuucubadi.
4 Jaanoco memeecidi magaajaji uujoho Cristono agaajarautinoco agaajanoco.
5 Jino agaajarautinoco siicije cajaatyobaco agaajasuutinoco, jisumi Moocaani Igai-
jafeenedi gaajasuhi iminisuminaaco, ihiimaaminaaco icano.
6 Jino toono agaajarautino: Jesucristo taajasujiibogofeenedi judiomi iicatirumo, bu
gaayiciji judiomico aacijinoti saafi ifiotoro mihicamañoo magaayiciji Moocaani Cristo Jes-
ufañodi aaciguunoco.
7 Toono jiibegueguiiha uujoho icicafutuuhi Moocaani mitya toonoco ticovono uco
aacimañoo.
8 Jaabo uujoho Moocaanita iicamoti aivo famooguiinovi iicaabo janaanici guiinovi
uujoho icaabo. Jaaruuboco uco aciibo judiomi iicatimoco jiibeguequi taajasujiibogoco aivo
ohoovoratino Cristo busumijeti.
9 Amiihaico gaajasuqui Moocaani fanoova fiivusuminaafi esamaajeque siicijetiro
iicauno agaajarautinoco.
10 Jilli icano jaanoco jisumi Moocaanico imiyaavogomofeenedi paryi niquejefañoo iicano
aivojito, bu tajiibaminaa icamo igaajaqui, paryi Moocaani sihidi agaajanoco.
11 Jilli Moocaani mooniuhi sahiijitiro eesamaaicuunoco Mohaivojiibo Jesucristofeenedi.
12 Jaamañoo Cristofañodi iguitimoro Moocaanijaagovi mifiitivehi nucufeguetimo diiboco
mimiyaavogonofeenedi.
13 Jaaneguiiha amiihaico neehi: Mejeevesudino, jilli uujoho idaasuno amiihaihalliti
icarunaaca. Jilli uujoho iicano, amiihai miyaamo mihicanoco nuusuhi.

Cristo Miihaico Agaijino.

14 Jaaneguiiha uujoho Mohaivojiibo Jesucristo Caaniguiinovi memuiivehicahi,
15 diiboti saamo paryi cuumiminaa jiinijehallıri iicamo, paryi niquejefañoo iicamo icano.
16 Jaaneguiiha Moocaanico uujoho amiihaiguiiha dilluhi; iimi busumijeti mityaco, sefaco
icano amiihaico ihaciqui Igaijari amiihai jeebiifañoo,
17 bu Cristo amiihai jeebiifañoo iicaqui diiboco mimiyaavogonofeenedi amiihai gaiji
sefano Moocaanifañoo ibacocoovaqui.
18 Jaamo famooro miyaavogominaama magaajahi, ajashutino Cristo gaiji iguiraanoco
tehesino ofoociniinoco, afaicuvanoco, acaamovonoco icano.
19 Amiihaico neehi: Jaamo toono Cristo gaijico magaajahi, amiihai ifiinofañoo gatyuuci
Moocaani igahafequi. Jaarunofañoo aivo ufucuro mihifetejitirahi fanoocoro Moocaani
gaijico magaajamo.
20 Jaaneguiiha Moocaanico mihimo miihai midillunoco mehesiciniino janaaniciv eee-
tavoobo, imitya mofifañoo iicanofeenedi.
21 Jaaboco mihimo diibo iijaminaa Cristo Jesufeenedi fahiijivaro ufucuro finitino. Fine.

4

Moocaani Gaijafeenedi Sano Magataaciniihi.

1 Jaaneguiiha jino uujoho, Aivojiibo Cristohalliti civojafañoo iicaabo, amiihaico neehi:
Iminoro mihica Moocaani amiihaico iicicuumo.
2 Siicuno amiihai jeebiico momooni, imihusene mihica, fanoovaaco fahigovavi ma-
jaabicicasi magaijicasimoro mequehecu.
3 Jaamo Moocaani Gaija amiihaico aamusuneri sabadiro mihicahi, sajeebii ica amiihaico
agataacunofañodi.
4 Saafiiro, Sagaijaro icano icahi. Jaabadiro oono meteemehicano sanooro iicabadi
tooneguiiha Moocaani amiihaico ucuuhuvano.
5 Saafiiro Aivojiibo, sanooro miyaavogo, sanooro niti,
6 saafiiro Dios Moocaani famoocaaniro iicaabo icano. Jaabo famoohalliviro icahi,
famoofañodiro icaabo, fahigova fanoovafañoo icaabo icano.
7 Jaaboti miihaico iimihuseti aciihi Cristo miihaico aaciuno ticovovi.
8 Jaamañoo Caatinihaamefañoo jilli noono:
Caamo niquejefañoo ufuubo satyuuhi ajashutimo civojaminaaco. Jaaboro miyaminaaco
aciibo fanoovaaco, noonoro.
9 Jaano toono: Caamo niquejefañoo fuubo, onoono, ¿milli eneejiruno? Miiro jilli eneejiruno:
Iticoni niituubo jiinije dojibavi aivo faicuvano
10 diiboro jiinije dojibavi eeguejeubo, bu caamo niquejefañoo fuuhi, iimihifiiri paryi
fanoovaaco igahafusuqui.

11 Jaabo fanoovaaco famoovaacoro acihi saatohoco aciubo Moocaani minisuminaa iica-
jimoco. Jaanoti saatohoco aciubo Moocaani iimaaminaati iicajimoco. Jaanoti saatohoco
aciubo taajasujiibogoco jiibogomoro efeejimoco. Jaanoti saatohoco aciubo Moocaani
iijaminaa toomominaati iicajimoco. Jaanoti saatohoco aciubo jiibogominaati iicajimoco
icano.
12 Jilli imibachuubo ita iicamoco, ijeecivominaa idudicamaajeque eheetavejimoco, Cristo
ifi ujusibadi diiboco imiyaavogomoco ijusisuqui
13 famooro mihifetequi sano miyaavogofaño, bu Moocaani Achi gaajafaño icano. Tollити
imino mujusiji miguiraateji Cristo ifiidino.
14 Jaadi seemebadi mihicacuujitihi sibogoguiinodi agaajacuunoco ejeevesunicimobadi, sita
iimitimo miihaico abañimoro iimitino jiihaijaagovi asatyonoco mimiyaavugucuujitihi.
15 Jilliro miyaanocoro mihiimaamoro magaijicasi. Jaamo mujusihi Cristo mitya ticovovi,
diibo Moocaani iijaminaa Aivojiibo inigaibadi iicaabodimo miicaqui.
16 Jaanoti miihai Cristo ifibadi mihicamoco diibo imino igaiyiicisuhi. Tolliro bu paryi miihai
imino Moocaani iimogobadi meheetavomoro fahigova mahamusucasihi. Jaaneri paryi
Moocaani iijaminaa imino iicamoro ijusiqui gaijima guiraatonoro.

Cristofañodi Bohono Ifiima Mihicano.

17 Jaanegui jino amiihaico miyaano iicanoco onooboro jiibeguehi Mohaivojiibo mo-
mofeenedi: Siino mihicacuujirahana Moocaanico agaajatimo iicaniicibadi, diito imihiifo
esamaaje onoobadiro icahicamo.
18 Jaamoco ihesamaaje civono minifutucuuhi. Jaamo Moocaaniti asaano fiivoma cha-
hahi aivo gaajatimo ucuhufojeebiimaño.
19 Inucufeguema achahacumaño iimitinoono imogocoro ifiico acimo. Jaamoro fanoova
imitico imo imo moonimo.
20 Jaanoti amiihai tolli Cristoti magaajahinitihi.
21-22 Diibofaño miyaano iicabadi, miyaano diiboti muguubuhinihachiiji, bu miyaano
diiboti magaajahinihachiiji icano, amiihai eedeehifi imitiri utuucicu ifiico mejeevesucu
imiti abañihicahifiico.
23 Amiihai jeebiico, esamaajeque icano bohofiti miminiiyu
24 bohoboti siino miminifoto Moocaani iimogooboro eheetavobadi. Jaanofeenedi
mihifusu miyaano ifiico, iticovono ifiico, aivo iimino ifiico icano.
25 Jaamoro sicamañooco siino mihiimaacuudino. Famooro sitaama miyaanocoro mihi-
imaa miiro famooro miihai saafi ifiiotoro.
26 Misifiiraturumo janaanici imitico mihicidino, bu amiihai icajiisuco gueenene mificu-
udino.
27 Toonofañodi ijico amiihai ififaño mijiihacusudino.
28 Ananivahicaubo siino nanivacuudino. Jilliro dudicamaaje. Jaabo ududicamaajeebere
idiicinoti ucuujivaachumoco daacihi.
29 Iimitino iimaaco mihiimaadino iiminocoro mihiimaa miyaavogoco ujusisuno
iimaaco, jaanoco uguubumoco imino imooniqui.
30 Moocaani Gaijaco mihidaasuvusudino. Diiberi amiihaico, Moocaanita miicaqui
ihoovoco ificucuumaño amiihaico ataajasujifucu iicadi, mihicicafetequi.
31 Fanoova iibacasiti buhigovi miminifoto, bu sifiiratoti, sitaaco mihiibamo mocoovadi-
ivonoti, sitaaco aivonoono monoonoti, fanoova imititi icano buhigovi miminifoto.
32 Tolli icatimoro imino mihica fahigova mihidaasugocasi. Fahigovavi amiihai iibacasico
mihimibachucasi, amiihaico Moocaani Cristofeenedi amiihai imitico iimibachucubadi.

5

Jilli Moocaani Seeme Mihicamo Mihicahi.

1 Miiro amiihai Moocaani seeme agaijimo. Jaamo diibo iicabadiro mihica.
2 Gaijima mihica, oono Cristo miihaico agaijiiboro mohallivi aacicafutuuboro guijeveubo
asico agaicaaumoro Moocaanico ejeecivono imono usuhicaubadi Moocaanidi aivo imino.
3 Jaamaño amiihai Moocaanitaro mihicacumaño ajashuno amiihaifeenevi
miguiiyicicuudino gaigoomima ica iimaaco, bu siomo imitibaco, bu fanoova imogo
imitibaco icano.
4 Munuucuudino unucufesuno iimaaco, bu sicamañehejeque, bañifiiranehejeque icano,
imino iicamo tolli icatatihi. Jilliro Moocaanico mihimo fanoovahallivi.
5 Jaanoti saatoho fanoovaaco iimogomo jihovo caanimico ejeecivefimobadiro jeevahi,
saatoho jahisihijedi gaigoomima iicafimo, bu fanoova imitico omoonino icano Cristo
Moocaani icamisi aivojifaño, efeejitinoco amiihairyo magaajacuuhi.

6 Amiihaico sita bañidino ibañifiira iimaari, toneheje imitihalliti Moocaani ñihicuneri
idaasuno mooniji diiboco uguubuhicatimoco.
7 Jaaneguiiha amiihai diitojaagodi toonofañodi mihicadino.
8 Iticoni naha amiihai civonoguiino mihicabadi mihicahicauhi Moocaanico magaa-
jautisumi. Jaarumo jisumi seseehi mihicacuuhi Aivojiibo Cristoma mihicacumaño.
Jaanegui seseehi iicamobadi mihica.
9 Miiro seseehigo iicamo imihusehi, miyaanoco iimaamo, bu iticovo ifiima icamo icano.
10 Magaaja cono Aivojiiboco imo imo omooninoco.
11 Mihiifono ifijaagodi mihicajirahana; civonoguiino iicamo omoonifinoco. Jaanoco
jilliro eseseehigoviro miminiiyu.
12 Aivo nucufesuno diito toovono eetavonehejeti mihiimaano.
13 Jaaruno paryi fanoovaaco seseene aachicicuuno foovohi icafihi, sesee fanoovaaco
aatyimesufimaño.
14 Jaamaño jilli noono:
Ijoho Moocaanico uguubutiibo cigarama iicaabobadi idiicaabo, deesicini. Jaaboro
Moocaanico agaajatimo uchuumucuumobadi iicamofeeneti sihigovi diica. Jaadi ico
Cristo gaajasuji, noonoro.
15 Jaaneguiiha imino mehesicini amiihai icaco, agaajatimo iicabadiro mihicadino, agaa-
jamo iicabadiro mihica.
16 Jifucuje iminootihi. Jaaneguiiha ifafucuvaaco sicamañovi mafatyusudino.
17 Jaanegui fine jihovotobadi mihicano, magaaja conooco Mohaivojiibo Moocaani
iimogonoco.
18 Guiriicabobaco meheetavedino toono miinoco imitasuno. Jilliro Moocaani Gaijari
amiihai jeebiico magahafusu.
19 Fahigova imono midillucasi Moocaani masinoco mamasiva paryi amiihai jeebiinofañodi,
Mohaivojiiboco mihimo, masivamoro.
20 Fahiijivaro Moocaanico fanoovahallivi mihimo Mohaivojiibo Jesucristo momofeenedi.
21 Fahigovavi sifi guiinovi miminifotocasi Moocaanico mobocigomoro.

Jilli Miyaavogominaa Iijaminaama Iicano.

22 Gaigoomi amiihai tajemi iijiguiinovi miminifoto Mohaivojiibo iijiguiinovi mihicabadi.
23 Miiro aiji mogai aivojiibo inigaibadi, oono Cristo Moocaani iijaminaa Aivojiibo iniga
iicabadi iicaabo. Miiro monigai onoobadi meheetavonicihi. Jaabo bu Cristo, Moocaani
iijaminaa Taajasuminaafi.
24 Jaanegui oono Cristo mityaguiino Moocaani iijaminaa iicabadiro, gaigoomi amiihai
tajemi mityaguiinovi fanoovavi miminifoto.
25 Jaabadiro bu amiihai taabamico magaiji oono Cristo Moocaani iijaminaaco agaijiuboro
diitohalliviifiico aciubo.
26 Jaamaño jilli mooniuhi diitoco iimibachuuboro ijeevadi ificuuqui, inifaihuri, itaaja-
sujiibegueri icano ifilluuboro,
27 iimino iijaminaati ihimefeenevi ificuuqui, imihinibama ichahaqui, ajashunogayi
añahiicinimañobama ichahaqui icano, ajashuno tobadi iicanobama chahamo iicaqui, jilli
imimo ijeevadi diibedi ificucafetequi.
28 Jaabadi amiihai taabamico magaiji amiihai ifiico magaijibadiro. Mogaico agaijiibo
ifiico gaijihi.
29 Miiro cajaatyoba ifiico ijiiheguemeba chahahi. Jilliro amachusumoro imino toomomo.
Jaabadiro Cristo mooniihi Moocaani iijaminaaco,
30 miihai diibo ifibadi mihicamaño.* toofiioto diibo uucu, diibo baci icano, onoonoco.
31 Miiro Caatinihaamefaño noono: Jilli iicamaño gaifi caanico, seejico icano jeevesuji
mogaima sano igataavequi. Jaamisi saafiirucuji, noonoro.
32 Jino aivo sihidi ejeevanoco miyaminaa gaajatihiica. Jaanoco bu uujoho jiibegueji jilli
eneejiruno neeji: Jino miyaano gaifi mogaico ataabavasumi iicanicibadi mihica. Jaanoro
bu Cristo Moocaani iijaminaaco ataabavaabobadi iicanoti noono.†
33 Jaaneguiiha famooro amiihai, amiihai taabamico magaiji miino ifiicoro mag-
aijinicibadi, bu jaabadiro gaigoomi amiihai tajemico mobocigo icano.

6

1 Seeme amiihai caanimico: Jii, monoo Cristofeenedi jino aivo iimino.
2 Jino aivo tajiiba aivo iticoniono aacigonoma iicano: Diicaani, diiseeji, icamisico bocigo.

---

* **5:30** Sahaamefaño janaanici jilli ficuumo: Jaamo miihai † **5:32** Griego iijiri ficuumo: Jino aivo sihidi ejeevano agaajaratino. Jino uujoho Cristoditi, Moocaani iijaminaaditi icano, onoonocoro.

3 Jaabo imino diicahi, bu jaabo gueenene jiinijehalliri diicahi icano, noonoro.
4 Jaabadiro bu amiihai caanimi amiihai seemeque misifiiratusudino. Jilliro fajiinimoro mujusisu jiibogomoro Aivojiibo Cristoco imiyaaveguequi.
5 Jaabadiro bu amiihai jeecivominaa, amiihai aivojitoco: Jii, monoo jiijehallivi mihicanohachuta, bocigomoro, ñihicugomoro, miyanotiro Cristoco mejeecivomo mihicabadi.
6 Imino mejeecivo, diito amiihaico ihiifinicisumiro diito imefeenevi imimobadi mihicaquiro icatino. Jilli Cristo jeecivominaabadiro mihica, paryi amiihai jeebiifañodi imino meheetavo Moocaani iimogobadi.
7 Imo imo amiihai dudicamaajeque meheetavo, miyaminaaco mihicabadi icatino. Jilli Mohaivojiibo Moocaanico mejeecivono iicabadi.
8 Amiihairyo magaajacuuhi famooro iiminoco meheetavono jaadaco, jaabadiro Aivojiiboti magaayicijinoco jijovoto icarumo, bu jijovoto icatirumo icano.
9 Jaabadiro bu amiihai diito aivojito, tobadiro bu diitoma mihica, diitoco aamigotimo. Mehesafoto diitobadiro bu amiihai Aivojiibo niquejefaño iicaaboguiinovi mihicahi. Jaabo miyaminaaco dugaacutihi.

Moocaani Moonicasi Gaachehuno.

10 Tañahabomi, jaaneguiiha quehecuno miminifoto Aivojiibofañodi, diibo sefa mityari.
11 Mijicamaaje Moocaani moonicasi gaachehunofaño. Jaamo quehecuno mihicahi iji amiihaico abañijiruneguiiha.
12 Miiro ihuucuma, itiijohoma icano, miyaminaama mahamocasitihi, imiti gaijami mityama momoonicasihi, caamo jisituo gaijama, icivo jiinije aivojitoma, jisumi jiijehallivi atajiibamoma icano.
13 Jaaneguiiha mijicamaaje paryi Moocaani moonicasi gaachehunoco. Jaamo majaabicihi iimitifucu iicasumi. Jaamo toono afatyoodi quehecuno mihicahi.
14 Amiihaifeeneebeti miyaanoco misiyaavo niivigai meeheque mihicanicibadi, miya iijiri amiihai feeyijeque mafabaacu amocasiminaafi cuhufeneri ifeeyijehallidi ijicafetefibadi,
15 mihimibaivomo mijiibeguehi sajeebiico aacino jiibogoco amocasiminaafi iimibaivoobo itihaipaajeque ijicafotonicibadi.
16 Aivo fanoohalliviro miyaavogoma mihica. Jaamo toono ticovo mafataniivehi iji inisunoti oono amocasiminaa ijagabamaaje bujeque ihusevari ciijigaima icaneri diitoco itihibunoco ijagabamaaiqui asatyonicibadi.
17 Taajasuco amiihai nigaihalliviı majavuuvo amocasiminaafi jigaiño nijegaco ajavuvonicibadi. Jaamoro Moocaani iijico magaayici aamigabadi iicanoco Moocaani Gaija amiihaico aacinoco.
18 Paryi jinooco meheetavo Moocaanima iimaamoro suufenitimo midillu Moocaanico Igaijafeenedi. Jaamo paryi jinooco momoonihi mehesicini. Jaamo niinovatotimo mihicahi. Moocaanima mihiimaa famooro miyaavogominaahalliviı.
19 Tahalliviı bu tolliro Moocaanima mihiimaa uco Moocaani iimaahiijico ihaciqui, ihiimaasumi quehecuno iimaaboro gaajasuqui agaajaratino taajasujiibogoco.
20 Miiro uco Moocaani tobogoguiiha agalluubo tobogohalliti civojaminaafiti jino icahi. Jaanegui Moocaanima tahalliviı mihiimaa quehecuno jibogoco jiibeguequi.

Niino Iimaa.

21 Magaijiibo monahabo Tiquico onoobo Mohaivojiibo dudicamaaje amusuminaafi amiihaico uuditi paryi imino jiibegueji, bu jisumi eetavonehejeti icano.
22 Tooneguiiha diiboco amiihaijaago galluuhi, amiihaico, jilli miihai mihicahi, ineequi. Jaamo toonofeenedi mequehecutehi.
23 Jaafa Moocaani, Mohaivojiibo Jesucristo icamisi monahabomico acihi sajeebii icaco, gaijico miyaavogoma.
24 Bu jaafa Moocaani imino moonihi paryi famooro Mohaivojiibo Jesucristoco agaijimoco, milli iicajitino gaijiri.

FILIPENSES

Filipominaadi Acaatiniuhaame Civojafañoti Pablo Jihaameque Caatiniuhi.

1 Uujoho Pablo, Timoteo icano Jesucristo jeecivominaatisi jihaameque macaatinihi paryi
monahabomiguiiha, bu tolliro Moocaani iija aivojitedi, bu tolliro diito nahabonimina
diaconomi onoomedi icano. Filipo cuumiri iicamo Moocaanita Jesucristofañodi iicamedi.
2 Moocaani Mohaivojiibo Jesucristo icamisi iimihuse, isajeebii icanoma mihica.

Pablo Moocaanima Iimaahi Miyaavogominaahallivi.

3 Amiihaiditi fahiijivaro eesafutusumi Moocaanico imehicahi amiihaihallivi.
4 Moocaanima fahiijivaro ihiimaasumi imo imo paryi amiihaihallivi dilluhicahi.
5 Miiro amiihaima sano miyaavogofaño mihicamoro mijiibeguehi miticoniunoti jisumi-
hachuta.
6 Uujoho imino gaajahi, Moocaani amiihai jeebiifaño iimihiijico ificuunoco. Jaabo
suufenitiibo eetavejiibo imino ujusisunohachuta Jesucristo siino jiijehallivi asaadi.
7 Imino aivo jilli uujoho amiihaiditi eesamaaiño, amiihaico agaijimaño, bu tolliro ta-
jaagoti uco Moocaani imino omooninoma mihicamaño. Jaamaño uujoho civojafaño
icarunaaca, bu aivojito imega uco asatyurunofaño jilli diitoco jiibegueji taajasujiibogoco,
bu miyaano iicanoco neeji.
8 Moocaani gaajahi amiihaico uujoho paryi sihidi agaijinoco Jesucristo gaijiri.
9 Moocaanico amiihaihallivi dilluhicahi amiihai gaiji sihidi iguiraatequi sihidi gaajama
mihicamoro paryi Moocaani agaijibadi sitaaco magaijiqui.
10 Jaamo magaajahi aivo iiminoco mihicinoco. Jaamo minivatino ifiima mihicahi. Jaadi
Cristo asaasumi iimitino amiihaihallivi chahaji.
11 Jaachiiji Jesucristo amiihai ifiinoco imino eetaveji. Jaamo iiminoonocoro miguiraa-
tusuhi Moocaani sihidi ejeevaaboco magaajasuqui, mihimequi icano.

Pablo Neehi: Jiijehalliri Iicanohachuta Cristo Iimogonocoro Moonihi, Noobo.

12 Tañahabomi, imeguehi magaajanoco uuma jilli iicanofañodi janaanici taajasujiibogo
ijiibogocafotonoco.
13 Jaamaño toomominaa paryi tuucuumi aivojiibo iijaco eteemehicamo, bu sitahaje
icamo gaajacuuhi Cristoti ijiibeguehicanohalliti uco icivojaaninoco.
14 Civojafaño iicaruubo imo imo iicanoco tañahabomi aatyimemere quehecutehi
Moocaani jiibogoco Aivojiibofeenedi iguihitimo ijiibeguequi.
15-16 Jaanoti saatoho Cristoti jiibeguehicahi uco ijiihevemere uuma ihiibacasimaño.
Jaamo Cristoti jiibeguehicahi jilli imiyaavogomoro icatino. Jilli iifurumo civojafaño
iicaaboco uco janaanici idaasuno imoonisuqui. Jaanoti saatoho miyanotiro jiibeguehicahi.
17 Jaamo uco agaijimoro imino moonihicahi, gaajamo uujoho taajasujiibogohalliti jineeri
iicanoco.
18 Jaaruno uudi milli icatino. Tolli icarunaaca saatoho miyanotiro jiibeguehicahi.
Jaanoti saatoho jilli miyaavogotirumo jiibeguehicahi. Paryi jaaruno uudi imino Cristoditi
ijiibogono. Jaano uco imo imo moonihi, imi janaanici imo imo icaqui.
19 Uuro gaajahi paryi tolli fanoova icarunofañoti civojafañoti ihiinejinoco amiihai
tahallivi Moocaanima mihiimaahicanofeenedi, bu Jesucristo Gaija uco aamusunofeenedi
icano.
20 Uujoho sihidi iimogooboro esamaahicahi nucufeguetiibo icaqui, iguitiibo jiibeguequi
jisumi, fahiijiva iicahicabadiro janaanici Cristo sihidi ejeevanoco fahiijivaro uuvi
ihifuvusuqui uujoho iicaabovi, bu iguijevecuudi icano.
21 Uujoho jiijehalliri iicanohachuta Cristo iimogonocoro moonihi. Jaabadiro bu igui-
jevedi janaanici iiminoco gaayiciji.
22 Jaanegui guijevetiibo icaruva Aivojiibo Jesuguiiha dudicamaaijirahi. Jaamaño gaa-
jatihi conooco uujoho iimogonoco.
23 Uudi tihiino toonoociti conoocohacho iimogono. Saanaagoobo imeguehicahi igui-
jeveneque Cristoma icacuuqui toono aivo uudi iimino.
24 Jaanoti saanaagoobo imeguehicahi iicanoco toono amiihaiguiiha iimimaño.
25 Jaabo jinooco iimogonoco imino agaajacumaño, gaajahi jiijehallivi amiihaima
gueenene iicajinoco amiihaico amusuqui. Jaamo janaanici mefeehi, bu jaamo janaanici
imo imo mihicahi amiihai miyaavogofaño.
26 Jillici amiihaima uujoho gueenene icaji imo imo miicaqui Cristo Jesufañodi.
27 Jaanegui amiihai ifiico imino momooni Cristo Jesu jiibogo onoobadiro miicaqui.
Jaaneguiiha amiihaico meeciturunaaca, bu tolliro amiihaiti tehesino icarunaaca sabadiro

imeguehi amiihai quehecuno sahigoviro mihicanoco. Bu tolliro imeguehi amiihai miyaavogo taajasujiibogofañoti asaanohallivi quehecuno mihicano jiibogoco uguubunoco.
28 Amiihaico amiihai minaa omooninoti mihiguetedino. Toono diito omooninoti foovono magaajajirahi diito ifinijihigo efeejinoco. Jaabadiro bu diito amiihaico omooninoti foovono iifusumo amiihai mataajacuudimoco. Jino amiihai mataajacuuno Moocaaniti asaano.
29 Miiro Cristo amiihaico acihi diiboco mimiyaavogonocoro icatino, tolliro bu amiihaico diibohalliti sita idaasuno omoonijinoco.
30 Amiihai, bu uujoho icano sabadiro idaasunofaño miicaqui. Amiihairyo mahatyimehinicuuhi toonohallivi equehecucafetehininoco. Jisumi bu jaamo uuditi muguubuhicahi toonohalliti quehecuno iicaaboro iicanoco.

2

Cristo Iimogobadi Ifiico Iguiinonisuno, Bu Sihidi Ejeevasuno Icano.

1 Jaanegui Cristo amiihaico equehecutusuhachiiji, diibo gaiji amiihaico ajacusuhachiiji, diibo Gaija amiihaima iicahachiiji, gaijico, idaasugoco icano magaajahachiiji,
2 uco sihidi imo imo miminiiyu famooro sabadiro mihicanofeenedi, gaijifaño sahigo mihicanofeenedi, bu sagaijafeenediro, bu sabadiro momooninofeenedi icano.
3 Amiihaiguiiharo momoonidino, bu quehe quehe amiihai ifiico mehesicinimoro momoonidino. Jilli siicuno amiihai jeebiico miminiiyumoro momooni. Amiihaiti famooro amiihai janaanicivi diitoco mejeevasu.
4 Paryi amiihai imino mihicajinocoro miguiinedino, sita imino iicajinocoro miguiino.
5 Amiihaifaño mificu, Cristo Jesu esamaaje iicaubadi iicanoco.
6 Miiro diibo Moocaani ifiima icauruubo Moocaanibadi iicanoco gaijiutiibo
7 uufocovi ficuubo iino iicaurunoco. Jaaboro jeecivominaafi ifibadiro ifiico miniiyuuhi ifiivovaunofeenedi.
8 Jaabo miyaminaafi ifibadi iicauboro ifiico guiinovi miniiyuubo ejenaautimaño guijevefaño fuubo. Jaamaño guijeve imohobujehallivi guijeveubo.
9 Jaamaño Moocaani diiboco aciuhi janaanici allinoocivi bocico, bu fanoohallinoocivi sihidi ejeevano momoco aciubo icano.
10 Jaamo ufucu Jesu momoco muguubumoro mememuiivequi paryiicino niquejefaño iicamo, jiinijehalliri iicamo, bu jiinijeguiino iicamo icano.
11 Jaamo famooro Jesuco magaajamoro: Jesucristo Mohaivojiibo, meneequi, Dios Moocaani obocicafetejineguiiha.*

Cristota Jiinijehallivi Aachicininobadi Iicamo.

12 Jaaneguiiha agaijimo tañahabomi, amiihaima iicasumi uco: Jii, meneehicabadiro jisumi uco: Jii, monoo tehesino icaruuboco. Amiihaico ataajasunofañoro mududicamaaje. Amiihai jeebiico siicuno miminiiyumoro iñihicunoguiinoro mihica.
13 Miiro Moocaani amiihaico acihicahi iimineheje imogoco. Jaaboro amiihaico amusuhicaabo meheetavequi diibo jeebii iimogobadi.
14 Paryi fanoovaaco imino meheetavo gaiquirari canifobamaaitimo, bu jenaautimo icano.
15 Amiihaivi miihaiñooba amiihai imitico atyimejitihi. Jilliro iimitino jihovotobadi iicano miyaminaafeenevi Moocaani seemetiro mihica. Amiihai diitofeenevi imino mihicaneri mahachicini, meeciri icivono jiinijehallivi aachicinicibadi.
16 Fiivo jiibogoco masatyonofeenedi tolliro uujoho Cristo asaasumi imo imo icaji amiihaiti, sicamañovi ijiibeguehicatimaño, bu sicamañovi tadyudicamaaje ofootimaño icano.
17 Bu tafiico guijenisujirahi amiihai miyaavogofeenedi Moocaanico mejeecivonoco ifutusujirahi. Jaaneri uujoho imono icahi. Jaanoco paryi amiihaima uujoho dugaacuhi.
18 Amiihai bu tolliro imo imo mihica. Jaamoro uujoho imo imo iicanofañodi mihica.

Timoteo, Epafrodito Icamisico Pablo Agalluuno.

19 Aivojiibo Jesu iimogohachiiji Timoteoco goovano galluji amiihaico imeecitequi. Jaabo amiihaiditi uhuumiibo uco ijiibogonoco uguubuuboro imo imo icaqui.
20 Uuma chahamo saatoho uujoho eesamaaibadi eesamaaimo, bu chahamo saatoho miyanotiro amiihai imino mihicajinoco aivo iimogomo.
21 Famooro imeguehicahi ifiicoro imino omooninoco. Jaamo imogotimo Cristo Jesuguiiha imino omooninoco.
22 Jaanoti amiihairyo magaajacuuhi Timoteo iimihuseque iifusuhicanoco, jaabo caanico illi aamusunicibadi uco amusuhicaabo taajasujiibogoco ijiibeguehicaaboco.

---

* **2:11** (Apocalipsis 5.13-14)

23 Jaaneguiiha mɨllɨhacho uco omoonɨjinoco agaajacudɨ diiboco amɨɨhaijaago galluuji
amɨɨhaico imeecɨtequi.
24 Jaabadɨro bu Aivojɨɨbo Jesufeenedɨ esɨcɨnɨhi uujoho bu amɨɨhaico goovano
emeecɨtejinoco.
25 Tollɨro bu aivo uudi imino monahabo Epafrodito onooboco amɨɨhaijaago agallu-
uno, tadyudɨcamaajeque, tajɨɨbogoco icano uco anahabonɨhicaaboco amɨɨhairyo uco
ihamusuqui magalluuhinɨɨboco.
26 Jaabo imogoobo amɨɨhaico aatyɨmeneque guiraano ɨdaasuvehinɨɨbo diibo iguihu-
vaunoco amɨɨhai muguubuhinɨnotɨ.
27 Miyaano guihuvahinɨɨbo guijevehinɨcuruubo. Jaaruuboco Moocaani ɨdaasuguehinɨhi,
diibocoro icahinɨtɨno, tollɨrehinɨ bu uco. Jino ɨdaasuno iicano diibo iguijevehinɨneri
janaanɨcɨ ɨdaasuno iicajiruneguiiha.
28 Jaaneguiiha imeguehi diiboco agalluunoco. Jaamo siino diiboco maatyɨmemere imo
imo mihicahi, toonotɨ uujoho sihidɨ ɨdaasuno icatɨɨbo icaqui.
29 Jaanegui imo imo diiboco magaayɨcɨ Aivojɨɨboco mimiyaavogonofeenedɨ monahabo
iicamaño. Jaanegui fahiijɨvaro mobocɨgusuhica diibobadɨ iicamehejeque.
30 Jaabo Cristoco ejeecɨvonofañodɨ iguijeveruubo miyamɨnaa agaicaaujirunotɨ
iiguitɨmaño uco amusuubo amɨɨhai uco mahamusujitɨrunotɨ.

3

Miyaano Łtɨcovono Ica.

1 Jaaneguiiha tañahabomɨ Mohaivojɨɨboco mimiyaavogomo, imo imo mihica. Jaamaño
uudi gaiquiveechutɨno sano ɨɨvɨcoro amɨɨhaidi acaatɨnɨno amɨɨhaico imino ificuuqui.
2 Mehesɨcɨnɨ jɨcumɨbadɨ iicamotɨ, iimitɨnocoro omoonɨhicamo iimeehequere
iquitɨhicamo judiomɨditɨ.
3 Jaanotɨ mɨɨhai miyanotɨro mojeebɨɨfañodɨ Moocaanico mejeecɨvehicamo. Jaamaño imo
imo mihicahi Cristo Jesuta mihicamaño. Jaamaño mofiicoro macahacɨsujitɨrahi.
4 Uujoho naa tafiico acahacɨsujiruubo, mɨɨhaiñooba tajanaanɨcɨ tonehejeque eetave-
jirumo chahahi.
5 Mɨɨro uco judiomɨooboco tameeheque quitɨcɨumo ifiivuunotɨ sahuse juugahusetɨ mifu-
cucɨ, safucu ɨdɨino icauboco. Mɨɨro uujoho israelmɨoobo, Benjamin cuumioobo. Uujoho
ifiivuunotɨro hebreomɨoobo, hebreomɨotɨsi seemene. Jaabo uujoho fariseo. Jaamaño
judiomɨ tajɨɨbaco imino miyaavuguuhi.
6 Jaanohallɨtɨ iicaaboro Jesujaagodɨ iicamoco ɨdaasuno moonɨhicauhi, tajɨɨba onoobadɨ
imino iicahicaumaño. Jaamaño mɨɨhaiñooba uutɨ mɨllɨ neehicautɨhi.
7 Jaano jino uudi itɨconɨ sihidɨ aivo miyaano iicahicauruno jisumi uudi sihidɨ jeevacutɨhi
Cristomaryo icacuuqui.
8 Jaamaño paryɨɨcɨno fanoovaaco jeevesucuhi, toono janaanɨcɨ iicanoco Cristo Jesu
Tahaivojɨɨboco agaajacumaño. Cristoguiinodɨ paryɨ fanoovaaco ejeevesucuunoco ji-
hovonobadɨ esɨcɨnɨcuuhi Cristoco agaayɨcɨɨboro diibomaryo icacuuqui.
9 Moise tajɨɨbanofañodɨ ɨtɨcovono ifiima icacutɨɨbo icaqui. Jillɨ Moocaani uco igaayɨcɨqui
Cristoco imiyaavogonofeenedɨ. Mɨɨro Moocaani imiyaavogomoco gaayɨcɨhi.
10 Uujoho imeguehi Cristoco agaajanoco, bu diibo ububeeteuno mityama icaqui, tollɨro
bu diibo ɨdaasuno iicaubadɨ icaqui, bu diibo iguitɨɨboro iguijeveubadɨ guijevequi,
11 diibo guijevefañotɨ siino ububeeteubadɨ buheetequi icano.

Niquejefaño Efeejimo Jillɨ Jisumi Icahi.

12 Paryɨ tonehejevɨ ɨfutucuuhi, bu aivo imicuuhi onoonoco imogotɨhi. Jillɨ gaɨmicɨnɨhi
ofoobo toonovɨ ɨɨfetequi Cristo Jesu itɨconɨ uco ɨɨcɨumaño.
13 Tañahabomɨ: Uujoho toonovɨ imino ɨfutucuuhi, nootɨhi. Dojɨcuvɨ iminifotonoco
iimogotɨɨboro sefaquifetehi tahɨmega iicanovɨ ɨɨfetequi,
14 nijequevɨ ɨɨfetequi sefano moonɨhi ijaadaco gaayɨcɨqui. Tooneguiiha Moocaani
mɨɨhaico niquejefaño cuuhuvahi Cristo Jesufañodɨ.
15 Paryɨ famooro imino mimiyaavugucuumo sabadɨro mehesɨcɨnɨcuuhi. Jaanotɨ si-
ibadɨro mehesɨcɨnɨhachiijɨ, Moocaani amɨɨhaico tollɨro gaajasuji.
16 Jaanotɨ oono mɨhɨfutucuunofañoro masɨɨ sabadɨro quehecuno mihicacuuqui.
17 Tañahabomɨ, jino uujoho iicabadɨro mihica. Jaamo maatyɨmemere magaaja, ¿naa
mɨɨjoho imino amɨɨhaico monoobadɨ icahi?
18 Fahiijɨvaro amɨɨhaico neehicacuuhi. Jaarunoco bu siino jino neehi taaboro.
Ajashutɨmo icahi Cristo ɨmohohallɨvɨ iguijeveubo jɨɨbogoco jɨɨheguemere iicamo. Jaamo
ufucu finɨji.

19 Jaamo Moocaanico caanivahicatɨhi. Jillɨ ifi iimogonocoro moonɨhicamo. Unucufeguejirunoco nucufeguetɨmoro: Aivo sihidɨ mimityahi, noomo. Jillɨ jiinɨjehallɨonocoro esamaaimo icano.
20 Jaanotɨ naha mɨɨhai niqueje cuumimɨnaa, tahɨgotɨ Motaajasumɨnaafi Aivojɨɨbo Jesucristo asaajiiboco meteemehicahi.
21 Diibo mɨɨhaico mohimitɨ ifinɨjino ifiico iimino ifiitɨ miniiyuji. Jaabo diibo ifi ovosɨɨbadɨ iicaqui, imityari tollɨ moonɨjiibo paryɨ jiinɨjeque iguiinonɨjino mityari.

4

Aivojɨɨbofaño Imo Imo Mihica.

1 Jaaneguiiha agaijɨmo tañahabomɨ, amɨɨhaico sihidɨ aivo aatyɨmeguehicamo, amɨɨhai tahimohica, tadyudɨcamaaje jaada mihicamo, agaijɨmo quehecuno Aivojɨɨbofaño mihica.
2 Evodia onoogo, Sintique onoogo icamɨfeque neehi: Sabadɨro miminifoto Aivojɨɨbofañodɨ.
3 Bu ɨɨjoho tadyudɨcamaaje nahabonɨmɨnaafico neehi: Diitɨfeque daamusu. Mɨɨro diitɨfe sihidɨ jenaauno dudɨcamaaiuhi uuma, taajasujɨɨbogoco ɨjɨɨbuguuboma, tolliro Clemente onooboma, bu saatoho sano uuma ududɨcamaaiumoma icano. Jaamo momono niquejefañoo fiivohaamefañoo caatɨnɨcɨnɨcuuhi.
4 Jaaneguiiha Aivojɨɨbofañoo imo imo mihica. Siino bu neehi: Imono mihica,
5 famoovaro amɨɨhai imihuseque igaajaqui. Jaanegui mehesɨcɨnɨ, Mohaivojɨɨbo fiitɨcuuhi.
6 Fanoovatɨ ɨdaasuvotɨmoro toonohallɨvɨ Moocaanima mihiimaa. Diibocoro midillu. Jaamoro toonohallɨvɨ diiboco mihimo.
7 Jaachiijɨ amɨɨhaico Moocaani isajeebɨɨco acɨji, miyamɨnaafi eesɨcɨnɨno janaanɨcɨvɨ afatyocɨnɨnoco. Jaano amɨɨhai jeebɨɨco, bu amɨɨhai esamaajeque icano imino teemeji Cristo Jesufañodɨ.

Iiminocoro Mehesamaaje.

8 Niinoono jino ɨjɨɨbogono: Tañahabomɨ, paryɨ miyaano iicanocoro mehesamaaje: Paryɨɨcɨno mɨɨnoco obocɨgusunehejeque, paryɨɨcɨno ɨtɨcovonehejeque, ɨɨdicutɨnehejeque, aivo oovosɨɨnehejeque, mɨɨnoditɨ imino unuusunehejeque, paryɨɨcɨno iiminehejequere mehesamaaje mɨɨnoco acahacɨsusunehejequere icano.
9 Amɨɨhaico ɨjɨɨbeguehicanoco momoonɨ ɨɨfusuhicanoco, uujoho eheetavonoco, mahatyɨmehicano muguubuhicanoco icano. Tollɨ momoonɨhachiijɨ Moocaani sajeebɨɨco aacɨɨbo amɨɨhaima icaji.

Filipomɨnaa Pabloco Aacɨno.

10 Jaanegui Aivojɨɨbofañodɨ imo imo icahi uco siino mehesafeteneguiiha: Uco majabajeevecuuhi, uujoho nootɨhi. Gaajacuuhi uco mahamusujiruno nɨhɨbamɨma machahanoco.
11 Ucuujɨvaachumañoo, nootɨhi. Uuma iicadɨnomaryo imo imo iicanoco jeevamaaicuuhi.
12 Gaajacuuhi ɨdaasuno iicajirunoco, bu sihidɨ sinehejema iicajirunoco icano. Jeevamaaicuuhi fanoovavɨ iicanoco utuvanovɨ, bu ajebaco ajaabɨcɨnovɨ, sihidɨ iicanovɨ, achahanovɨ icano.
13 Fanoovavɨ jeevamaaicuuhi Cristo uco mityaco aacɨmañoo.
14 Jaarunofañoo amɨɨhai uco imino momoonɨhi tahɨdaasufañodɨ mihicamañoo.
15 Mɨɨro amɨɨhai Filipo cuumimɨnaa magaajacuuhi taajasujɨɨbogoco ɨjɨɨbuguubo ɨtɨconɨunoco. Jaabo Macedoniatɨ ufuusumi ɨdɨɨmoro amɨɨhai Filipori iicaja Moocaani iijamɨnaa tajaa magalluuhi uco mahamusuno nɨhɨbamɨco tafeenedɨ Moocaani amɨɨhaico aamusunoco magaayɨcɨno jaada.
16 Mɨɨro uujoho Tesalonicarirehiica icaunaaca amɨɨhai tajaa nɨhɨbamɨco magalluhicauhi;
17 uuro gaayɨcɨqui icatɨno, tolliro bu amɨɨhai ufucu toono jaadaco Moocaanitɨ magaayɨcɨqui.
18 Jaanotɨ uujoho iimogono janaanɨcɨvɨ gaayɨcɨcuuhi. Epafroditoma tajaa magalluuno uudi imino ɨfutucuuhi. Jaano uudi Moocaanico ejeecɨvobadɨ jeevano. Mɨɨro sɨɨcɨjemɨnaa Moocaanico afacɨcɨneri ejeecɨvuunoco Moocaani imo imo gaayɨcɨuhi. Jaabadɨ uco mejeecɨvonoco Moocaani imo imo gaayɨcɨhi.
19 Jaanegui amɨɨhai Cristo Jesuco imiyaavogomoco Moocaani jaafa acɨhi paryɨ mucuujɨvaachudɨnoco, diiboma niquejefañoo fanoo ajashutɨno iicamañoo.
20 Jaanegui Moocaanico mihimo fahiijɨvaro. Fɨne.

Niino Fitacu.

21 Jesucristofeenedɨ tajɨɨco paryɨ famoocoro mahacɨ Moocaanita iicamoco. Paryɨ monahabomɨ uuma iicamo amɨɨhaijaago iijɨco galluuhi.

22 Tollɨro bu iijɨco galluumo famooro jimañeri Moocaanita iicamo, bu tollɨro imi janaanɨcɨ
Roma aivojɨɨbo Cesar onoobo iijamɨnaa amɨɨhaijaago iijɨco galluuhi.
23 Jaafa amɨɨhaico Mohaivojɨɨbo Jesucristo imino moonɨhi.

COLOSENSES

Colosa Jiinɨjeri Iicamedi Pablo Acaatɨnɨuhaame. Pablo Caatɨnɨuhi Colosa Cuumiri Iicaja Moocaani Iijamɨnaadi.

1 Uujoho Pablo Moocaani jeebɨɨ iimogobadɨ Cristo Jesu minɨsumɨnaafi, diibo agalluubo
eneejiruno. Sano monahabo Timoteoma
2 jiihaameque macaatɨnɨhi Colosa cuumiri iicamo Cristoco imiyaavogomo Moocaanita
iicamedi. Jaafa Dios Moocaani amɨɨhaico imino omoonɨɨboro isajeebɨɨco acɨhi.

Pablo Moocaanima Iimaahi Miyaavogomɨnaahallɨvɨ.

3 Fahiijɨvaro Moocaanico Mohaivojɨɨbo Jesucristo Caanico mihimehicahi diiboma
amɨɨhaihallɨvɨ mihiimaamoro.
4 Mɨɨhai amɨɨhaitɨ muguubuhi Cristo Jesuco mimiyaavogonoco, tollɨro bu paryɨ
Moocaanita iicamoco magaijɨnotɨ icano.
5 Jillɨ amɨɨhai momoonɨhicahi, amɨɨhaidi niquejefaño ificuucɨnɨnoco motoomoro. Jaamo
amɨɨhai toono eesɨcɨnɨnoma mihicahi taajasujɨɨbogoco muguubuunofaño.
6 Tobogocoro amɨɨhaico ɨjɨɨbuguubogo jino guiraatobogoro ofoobogo fanoojiinɨjeriro
guiraatobogoro feehi, oono amɨɨhai Moocaani gaijɨtɨ amɨɨhaifeenevɨ ihiimaaunoco mugu-
ubuuno iicaubadɨro. Jaanoco amɨɨhai magaajauhi toono gaijɨ miyaano iicaunoco.
7 Jaano toonoco amɨɨhaico magaijɨɨbo monahabo Epafra onoobo jɨɨbuguuhi.
Diibo mɨɨhaima ududɨcamaaiubo. Jaaboma mɨɨhai mihicahi Cristoco jeevesutɨɨbo
ejeecɨvehicaaboma.
8 Diibo mɨɨhaico jɨɨbeguehi amɨɨhaiditɨ, bu amɨɨhai Moocaani Gaija aamusunofeenedɨ
magaijɨcasinoditɨ icano.
9 Jaamaño mɨɨhai toonoco amɨɨhaiditɨ muguubuhinɨnotɨro suufenɨtɨmo Moocaanima
mihiimaahicahi amɨɨhaihallɨvɨ, dilluumoro amɨɨhaico Moocaani igaajasuqui imino
iimogonoco. Jaaboro amɨɨhaico fanoovaaco igaajasuqui, bu fanooheedene Moocaanitɨ
asaanoco igaajasuqui icano.
10 Tollɨro bu midilluhicahi jaamo imino mihicahi Aivojɨɨbota iicamo iicanɨcɨbadɨ
fahiijɨvaro momoonɨ diiboco imo imo omoonɨnoco fanoova imico sihidɨ eetavomoro.
Jaamo imino Moocaanico magaajahi.
11 Tollɨro bu midilluhicahi amɨɨhaico sefano imoonɨqui ihovosɨ mityari. Jaamo imo imo
fanoova icarunoco majaabɨcɨhi.
12 Jaamoro Moocaanico mihimo mɨɨhaico iimibachuuboro ufucu ita iicamoco foovohɨ
aacɨjinotɨ niquejefaño magaayɨcɨjinohallɨvɨ.
13 Jaabo Moocaani mɨɨhaico taajasucuuhi ɨcɨvono mityatɨ. Jaaboro mɨɨhaico agaijɨɨbo Illi
aivojɨfaño ficuucuubo.
14 Diibo mɨɨhaico taajasuhinɨcuuhi mohallɨvɨ iguijeveunofañodɨ mohimitɨco ubuusu-
uboro.

Moocaanima Sajeebɨɨ Mihicacuuhi Cristo Iguijeveunofeenedɨ.
(Jn 1.3; Heb 1.2)

15 Moocaani otoovoobo foovono saauhi jiijehallɨvɨ Illi ifiiri. Jaabo diibo sahiijɨtɨro
iicacuubo, fanoova chahaunaacaro iicacuubo.
16 Diibofeenedɨ Moocaani paryɨ fanoovaaco eetavuuhi niquejefaño iicanehejeque,
jiinɨjehallɨri iicanehejeque icano; ɨɨfuvusunehejeque, bu ɨɨfuvusutɨnehejeque icano. Tollɨro
bu paryɨ aivojɨnoco, paryɨ guiinonɨnehejeque, bu paryɨ tajɨɨbanehejeque, paryɨ gaijano
mityanehejeque icano, paryɨ diibofeenedɨ eheetavocafutuuno diibeguiiharo.
17 Cristo fanoohɨmegavɨro icacuuhi. Jaabofeenedɨ paryɨ fanoova sahɨgo imino icahi.
18 Jaabadɨro buunajɨ mɨɨhai Moocaani iijamɨnaa mihicamo. Jaanotɨ Cristo Moocaani
iijamɨnaa Aivojɨɨbo inigaɨbadɨ iicaabo. Jaabo sefari mɨɨhai mihicahi. Jaabo aivo itɨconɨ
guijevefañotɨ buheeteuhi fanoova mityahallɨvɨ diibo iicaqui.
19 Mɨɨro Dios Moocaani Jaabo achi Jesucristo tollɨro bu Dios. Jaaneri Moocaani imo imo
icahi iimogobadɨ iicamaño.
20 Tollɨro bu Moocaani imuguuhi Cristofañodɨ paryɨɨcɨno fanoovaaco sajeebɨɨ ificuunoco,
paryɨɨcɨno jiinɨjehallɨri iicanehejeque, bu paryɨɨcɨno niquejefaño iicanehejeque icano.
Paryɨɨcɨno sajeebɨɨ fanoovaaco Cristo ɨmohovɨ itɨɨjoho ucuunofañodɨ ificucuuboro.
21 Itɨconɨ naha amɨɨhai, amɨɨhai jeebɨɨfañodɨ Moocaanimɨnaatɨ mihicauhi, iiminotɨnoco
momoonɨhicaumaño. Jaarumoco jisumi Moocaani ifiimaryo sajeebɨɨ ficucuuhi,
22 Cristo ɨdaasuno ifiiri iguijeveunofeenedɨ. Jillɨ moonɨubo diiboco amɨɨhaico diibo
ɨmefeenevɨ ihɨfusuqui iimibachuuboro mɨhɨnivatɨmoco, imitɨbama chahamoco icano.

23 Jaaneguiiha quehecuno mihica miyaavogofaño faicuvano mabacoocovamoro taa-
jasujiibogoco mimiyaavuguunofeenedi mehesicinínoti buhigovi minifototimo. Jaabogo
jiibogocafetehi paryi fanoojiinijeri. Jaabogoco uujoho Pablo amusuhi ijiibogoobo.

Pablo Moocaani Iijano Jeecivominaafiti Ficucafetehi.
(Ef 3.1-11)

24 Jaabo jisumi amiihaihalliti idaasuno omooniruneri imo imo icahi. Jaamaño jilliti
iifutusuuboro feehi tafiivi, oono Moocaani iijaminaaguiiha Cristo dudicamaajeque eheetavomaño idaasuno iicanofeenedi.
25 Jaamaño uujoho Moocaani iija jeecivominaafiti icahi amiihaico imino mooniqui
Moocaani uco atajiibaumaño, bu tolliro paryi jiinijeminaaco imino Moocaani jiibogoco
jiibeguequi icano.
26 Tolliro bu aivo siicijetiro agaajaratino, paryi siicijeminaadi toovono iicanoco gaaja-
suqui. Jaanoco bu Moocaani ita iicamoco gaajasucuuhi.
27 Diitoco naha Moocaani imeguehi agaajasunoco ihovosi busumijeque, toono agaa-
jaratinofaño iicanoco judiomi iicatimedi. Jaano toono agaajaratino Cristo amiihaifaño
iicano. Jaabo diibo imino niquejefaño mihicajinoco mehesicinii bo.
28 Jaamaño miihai Cristoti mijiibeguehicahi, bu famoovaaco mafajiinihicahi.
Famoovaaco magaajasuhicahi imino igaajaqui. Jaamo famooro imino Cristofañodi
ijusiqui.
29 Tooneguiiha uujoho sefano ejenaauuboro Cristo uco mityaco aacinofeenedi
dudicamaaihicahi.

2

1 Jaanegui imeguehi magaajanoco sefano amiihaihalliti omoonicasinoco, bu tolliro
Laodicea cuumiri iicamohalliti, bu paryi uco tahimeque aatyimetimohalliti icano.
2 Imeguehi amiihai diito jeebiinoco mequehecutusunoco sano gaijifaño iminifotomoro
paryiicino gaajaco igaayiciqui. Jaamoro imino Cristoco igaajaqui diibo Moocaani iiji
gaajaratino iicauboco. Jaarunofaño jisumi diiboco magaajacuuhi.
3 Miiro diibofaño paryi gaaja, bu gaajaci icaneheje busumije paryi ficucinicuuhi.
4 Jilli amiihaico neehi miijoho amiihaico ihiimaari bañitimo iicaqui.
5 Amiihaiti tehesino icaruubo tahesamaajeri amiihaifeenevi iicajirubadi icahi. Jaaboro
imo imo icahi amiihai sabadiro mihicamoro quehecuno Cristoco mimiyaavogonofaño
mihicanoco agaajaaboro.
6 Jaanegui Jesucristoco amiihai jeebii aivojiiboti magaayiciuhi. Jaaneguiiha jisumi sano
diiboma mihica,
7 diibofañodi amiihai ifiico quehecuno mabacooconimoro mificu, sefano amiihai
miyaavogoma oono amiihaico ijiibuguubadi, fahiijivaro Moocaanico imomoro.

Cristofañodi Bohono Ifiima Mihicano.

8 Jeedi mehesicini. Amiihaico sita sicamañehejeque onoomoro abañinoco miyaano me-
needino diito Cristofañodi icatihi. Jilli miyaminaa jeevamaajequere sivamo, miyaminaa
ejeecivefinocoro sivamo icano.
9 Jaanoti Moocaani Dios. Jaabo achi Cristo, tolliro bu Dios.
10 Jaamaño amiihai paryi fanoomaryo mihicahi diiboma mihicamaño. Diiboguiinovi
icano paryi tajiibaneheje, gaijano mityaneheje icano.
11 Jaabadiro bu amiihai miquiticicafutuuhi. Jaaruno ifiico iquiticifibadi icatino, jilli
amiihai ifi iimogonoti mataajacuuneri. Jino naha Cristoti asaano quitici.
12 Miiro miniticafotoneri amiihai sano Cristoma micihacafetehi. Jaamoro bu sano dii-
boma mubuheetesucafetehi, Moocaani mitya diibo guijevefañoti siino ubuheetesuunoco
mimiyaavogomaño.
13 Iticoni naha amiihai muchuumucuuhi amiihai jeebiifañodi amiihai imitiri, bu miq-
uiticiniutimaño icano. Jaarumoco jisumi Moocaani fiivoco acicuuhi sano amiihaico
Cristoma, paryi amiihai imitico ubuusuuboro.
14 Moocaani paryi mohallivi jaaducuuhi. Miihaico mohimitico eneehicaunoco
finisucuubo imohovi etetecuuneri.
15 Miiro Cristo imohovi iguijeveuneri paryi guiinonicuuhi tajiibanoco, gaijano mityanoco
icano miyaminaa imefeenevi guiinoniuhi. Jaanoco icivojaaniuboro satyuubo imohovi
iguijeveuneri toonoco iguiinoniuboro.

Niquejeonehejequere Miguiino.

16 Jaaneguiiha miihaiñooba amiihaico mamachunoti, mahadunoti icano amiihaico
dejecudimo, bu tolliro bohono nihiba iinuusumi jiibaimonoco meheetavonoditi, bu
jaguisifucujediti icano amiihaico dejecudimo.

17 Toneheje jillɨ asaaujino ɨjɨno iicauno. Jaanotɨ naha miyaabo iicaabo Cristo.
18 Jaanegui mehesɨcɨnɨ, oono saatoho sɨɨcujeebɨɨmobadɨ iicahicarumo Moocaani
toomomɨnaacoro ejeecɨvehicamo, amɨɨhaico ufucu ajaadunoco magaayɨcɨjirunoco
ɨcɨsutɨmo icadino. Diito jillɨ aatyɨmetɨnehejeque omoonɨmoro: Aivo sihidɨ mejeevahi,
noomoro quehequimaaihicamo, jillɨ sɨcamañocoro ifiitɨro tollɨ jeevanobadɨ eesamaaimoro.
19 Jaamo diito, Cristo monigaɨbadɨ iicaaboma gataacɨnɨtɨhi. Jaanotɨ mɨɨhai Cristo ifibadɨ
mihicamoco diibo aamusuuboro ujusisubadɨ ficuubo, Moocaani esamaaje onoobadɨ icano.
20 Jaanotɨ naha amɨɨhai sano Cristoma miguijevecuumoro sinehejequere miyamɨnaa
esamaajeque momoonɨcuutɨhi. Jaamaño ¿collɨhi jaamo jiinɨjemɨnaa agaajatɨmobadɨ mihic-
ahicahi, jiinɨjeoneheje atajɨɨbanoguiinovɨ miminifotomoro?
21 Oono:
Jinooco dudɨɨcɨdino, toonoco machudino, dihusefaño gaayɨcɨdino, onoonehejequere mo-
moonɨmo.
22 Paryɨ toneheje jillɨ miyamɨnaa tajɨɨbanehejere. Jaano paryɨ finɨjino itajɨɨba
omoonɨhicanehejema.
23 Jaaneheje aivo gaajama iicanehejebadɨ jeevajirahi, sihidɨ ejeevano iijɨcoro atajɨɨbamaño
sɨɨcujeebɨɨ icanehejequere, sihidɨ jeevanehejeri ifiinoco omoonɨnehejequere. Jaaruneri
mofi iimogonehejeque miguiinonɨjitɨrahi.

3

1 Jaanegui amɨɨhai Cristoma sano mubuheetehinɨcuumo miguiino niquejefañoonocoro,
oono Cristo Moocaani miyanaagueneri ɨgɨcɨnɨohɨgonehejequere.
2 Jiinɨjeonehejequere esamaaitɨmo niquejeonehejequere mehesamaaje.
3 Mɨɨro amɨɨhaima sano Cristo miguijevehinɨcuuhi. Jaamaño jisumi amɨɨhai ifi diiboma
sano Moocaanifaño fataniicɨnɨcuuhi.
4 Jaabo Cristoro jino mɨɨhai mihicano ifi. Jaamaño diibo ububuhugaavusumi amɨɨhai sano
diiboma bu mubuhugaaveji. Jaamo diibo ovosɨɨhaivojɨfaño mihicaji.

Eedeehifi, Bohono Ifi Icano.

5 Jaaneguiiha jiinɨjeono amɨɨhai ififaño iicanehejeque miguijenɨ. Mɨɨhaiñooba
buhɨgueejedɨ amɨɨhai taabamɨ iicatɨmehejema mihicadino, bu tollɨro ɨɨdicunehejeque
momoonɨdino, fanoovaaco iimeguehicanehejeque, iimitɨno imogonehejeque icano
momoonɨdino. Fanoovaaco saatohoro mujuvihicɨnɨdino toono jihovo caanimɨ
jeecɨvobadɨro jeevahi.
6 Tonehejehallɨtɨ ñɨhicuneri ɨdaasuno Moocaani omoonɨno saahi, paryɨ diibo onoonoco:
Jii, onootɨmohallɨvɨ.
7 Tonehejeque amɨɨhai paryɨ momoonɨhicauhi eedeehifiima mihicausumi.
8 Jaarumo paryɨ jinehejeque jisumi mejeevesucu. Sɨfiiratedino, icajɨɨsunehejeque
mifinɨsu, bu imitɨnoco momoonɨdino, sitaaco aivono noojohoco, ɨɨdicuno iimaaneheje
amɨɨhai iijɨtɨ ihiinejirunehejeque icano mifinɨsu.
9 Fahɨgovavɨ mabañɨcasidino. Amɨɨhai eedeehifiico, bu itɨconɨ momoonɨhicaunehejeque
icano mejeevesucuunoco siino momoonɨcuudino.
10 Bohono ififaño mɨjɨcafutucuuno janaanɨcɨvɨ imitonoro ifeequi miyaabo Moocaani
toonoco eheetavuubo ifi iicabadɨ. Jaamo imino diiboco magaajanovɨ mɨhɨfetehi.
11 Diibofaño chahano diito griegomɨ, diito judiomɨ, diito iquitɨcɨnɨmo, bu iquitɨcɨnɨtɨmo,
siijiinɨjeoto, bajɨmɨnaa, jɨjovoto, bu sajeebɨɨ iicamo icano oononeheje. Jillɨ paryɨɨcɨno
fanoovaro Cristo. Jaabo paryɨ famoovafañoro icahi.
12 Amɨɨhaico Moocaani gaijɨhi diibotaro miicaqui amɨɨhaico ɨɨcɨcuumo. Jaanegui-
iha ɨdaasugo mityanofaño mihica, imihusema, famooguiinovɨro iicasunoma mihica,
sɨɨcujeebɨɨba omoonɨnoma, bu fanoova jaabɨcɨma icano.
13 Jaamoro sabadɨro fahɨgovavɨ majaabɨcɨcasi, fahɨgovavɨ amɨɨhai ɨɨbacasico mihim-
ibachucasi. Jaanotɨ bu saatoho sitaama imitɨno iicahachiijɨ oono Cristo amɨɨhai imitɨco
iimibachucubadɨro mihimibachucasi.
14 Fanoohallɨvɨro aivo gaijɨma mihica. Toono paryɨ fanoovaaco sahɨ agataacunoro imino
fanoovaaco ɨɨfutusuno.
15 Jaaneguiiha jaafa amɨɨhai jeebɨɨnoco Moocaani isajeebɨɨri tɨcuvusuhi. Tooneguiiha
amɨɨhaico cuuhuvaubo saafi ifiitɨro miicaqui. Jaamo diiboco mihimehicamotɨ mihica.
16 Tollɨro bu jaafa Cristo jɨɨbogo amɨɨhai jeebɨɨnoco paryɨ imino gahafusuhi. Jaaneri
fahɨgovavɨ mɨjɨɨbogocasi, bu fanoogaajari fahɨgovavɨ mequehecutusucasi. Tollɨro bu
Moocaanico iimono masinoco mamasiva, bu Cristo masinoco mamasiva, fanoova
Moocaaniguiiha iicano masinoco, diiboco amɨɨhai jeebɨɨfañodɨ imomoro mamasiva.

17 Paryɨ fanoovaaco monoonehejeque, meheetavonehejeque icano momoonɨ Aivojɨɨbo Jesu momofeenedɨ, diibofeenedɨ fanoovahallɨvɨ Moocaanico imomoro.

Cristota Jillɨ Iyotoma Iicano.

18 Gaigoomɨ amɨɨhai tajemɨ iijɨguiinovɨ miminifoto. Jillɨ moonɨ Aivojɨɨbo Cristoco imiyaavogomo tollɨ icafihi.

19 Jaabadɨro bu amɨɨhai gaifiimɨ amɨɨhai taabamɨco magaijɨ. Jaamoro diitoma mɨsɨfiiratedino.

20 Jaabadɨro bu amɨɨhai seeme amɨɨhai caanimɨ, seejɨmɨ icano atajɨɨbanoco: Jii, monoo. Toono mohaivojɨɨboco imo imo omoonɨno.

21 Caanimɨ amɨɨhai seemeque mɨsɨfiiratusudino, diito ifiico mejeevevesudino.

22 Jaabadɨro amɨɨhai jeecɨvomɨnaa amɨɨhai aivojɨtoco fanoovavɨ: Jii, monoo, jiijehallɨvɨ mihicanohachuta diitoma imino mihicaquiro. Diito ɨhɨɨfɨnɨcɨsumiro icatɨno, jillɨ miya jeebɨɨri Moocaanico mɨñɨhicugomoro.

23 Paryɨ fanoovaaco momoonɨnoco imo imo momoonɨ Aivojɨɨbo Jesuco mejeecɨvonɨcɨbadɨ, miyamɨnaaco mihicanɨcɨbadɨ icatɨno.

24 Amɨɨhairyo magaajacuuhi toono jaadabadɨ iicano Aivojɨɨbo ibusumijeque amɨɨhaico aacɨjinoco. Mɨɨro amɨɨhai Cristoco mejeecɨvehicahi amɨɨhai miya Aivojɨɨbo iicaaboco.

25 Jaabadɨro bu iimitɨnoco omoonɨhicaabo toono jaadaco gaayɨcɨji. Mɨɨro Moocaani miyamɨnaaco dugaacutɨhi ijeevadɨsahaje.

4

1 Jaabadɨro bu amɨɨhai aivojɨto, amɨɨhai jeecɨvomɨnaaco imihuseme omoonɨbadɨ, imino momoonɨ. Mehesafoto tollɨro bu amɨɨhai, amɨɨhai Aivojɨɨbo niquejefaño iicaaboma mihicahi.

2 Suufenɨtɨmo Moocaanima mihiimaa imino mehesɨcɨnɨmoro, bu Moocaanico fanoovahallɨvɨ imomoro mihica icano.

3 Tollɨro bu mɨɨhaihallɨvɨ Moocaanima mihiimaa, Aivojɨɨbo mɨɨhaico aamusunofeenedɨ taajasujɨɨbogoco mɨjɨɨbeguequi, Cristo jɨɨbogo agaajarautɨnotɨ mɨjɨɨbeguequi icano. Mɨɨro tobogohallɨtɨ jino uujoho cɨvojafaño icahi.

4 Jaanohallɨvɨ Moocaanima mihiimaa imino foovono uujoho toonoco gaajasuqui omoonɨjɨbadɨ.

5 Quehecuno mihica miyaavogomɨnaa iicatɨmoma sɨcamañovɨ ifafucuvaaco mafatyusudino.

6 Fahiijɨvaro imino mihiimaahica imo imo. Imino magaaja sitaaco mihiimusuhicajinoco.

Niino Iimaa.

7 Magaijɨɨbo monahabo Tiquico onoobo mɨɨhaico jeevesutɨɨbo aamusuhicaabo, bu uuma sano Aivojɨɨboco ejeecɨvehicaabo, amɨɨhaico paryɨ uutɨ imino jɨɨbegueji.

8 Tooneguiiha amɨɨhaijaago diiboco galluuhi amɨɨhaico jillɨ mihicahi ineequi, bu amɨɨhaico iquehecutusuqui icanouno mihica miyaavogomɨ.

9 Tollɨro bu diiboma foobo magaijɨɨbo mɨɨhaicoro ejeevesuhicatɨɨbo monahabo Onesimo diibo amɨɨhaitɨ saafi iicaabo. Diitɨsɨ amɨɨhaico jɨɨbegueji paryɨ juu iicanoco.

10 Tacɨvojatɨ uco anahabonɨɨbo Aristaco onoobo amɨɨhaijaago iijɨco galluuhi, tollɨro bu Marco Bernabe nahabo icoomoobo achi amɨɨhaijaa iijɨco galluuhi. Diibo amɨɨhaico ɨjɨɨbeguehicacuubo. Jaabo amɨɨhaico abaatohachiijɨ diiboco imino magaayɨcɨ.

11 Tollɨro bu Justo onooboco bu Jesu eneehicaabo iijɨco amɨɨhaijaago galluuhi. Jito ɨdɨɨmoro judiomɨtɨ imiyaavugucuumotɨ Moocaani aivojɨguiiha uuma sano ududɨcamaaimo. Jaamofeenedɨ uujoho tafiico jacusucafetehi.

12 Tollɨro bu Cristo jeecɨvomɨnaafi Epafra onoobo amɨɨhaijaago iijɨco galluuhi, diibo, bu saafi amɨɨhaioobo iicaabo. Diibo fahiijɨvaro sihidɨ amɨɨhaihallɨvɨ Moocaanico dilluhicahi diiboma ihiimaaboro. Jaamo amɨɨhai quehecuno mihicamoro aivo imino amɨɨhai jeebɨɨco miminiiyuhi Moocaani iimogonocoro meheetavejinojaagovɨro.

13 Uujoho imino gaajahi Epafra amɨɨhaiditɨ ifiico nɨjɨ nɨjɨ omoonɨhicanoco, bu tollɨro Laodicea cuumiri iicamedi tɨ, bu Hierapoli cuumiri iicamedi tɨ icano iicahicanoco.

14 Tollɨro bu magaijɨɨbo taabumɨnaafi Lucas iijɨco amɨɨhaijaa galluuhi, tollɨro bu Demas onoobo icano.

15 Tollɨro bu monahabomɨ Laodiceari iicamoco taajɨco mahacɨ. Tollɨro bu Ninfa onoogoco taajɨco mahacɨ, bu tollɨro diigo iijafaño iigaivehicamoco icano.

16 Jaamoro jihaameque amɨɨhaifeenevɨ memeecɨdɨ magallu, bu tollɨro Laodiceari iicaja Moocaani iijafaño imeecɨqui. Tollɨro bu amɨɨhai memeecɨ uujoho Laodicea iicamedi acaatɨnɨcuuhaameque.

17 Bu jinooco mɨjɨɨbogo Arquipo onooboco: Meecɨ, jaaboro imo dɨhɨfutusu Aivojɨɨbo ɨco
diibo jeecɨvo dudɨcamaajeque aacɨhinɨnoco.
18 Uujoho Pablo jino ɨco idillunocoro, caatɨnɨhi jino tahuseri. Uco mehesafotomoro
Moocaanima mihiimaa jino cɨvojamɨnaafitɨ iicanohallɨvɨ. Jaafa amɨɨhaico Moocaani imino
moonɨhi.

1 TESALONICENSES

Pablo Inahaboniminaama Caatiniuhi Moocaani Iijaminaadi.

1 Uujoho Pablo, Silvano, Timoteo icamisima caatinihi jihaameque monahabomi Tesalonica cuumivi iicajahaje Moocaani iijaminaadi. Moocaani, Aivojiibo Jesucristo icamisima sano agataacinimedi. Jaamo amiihai Moocaani, Aivojiibo Jesucristo icamisi iiminoco aacinoma, sajeebiima icano mihica.

Tesalonicaminaa Miyaavogoco Agaajasuhicauno.

2 Fahiijivaro miihai Moocaanico graciaco mahacihicahi paryi amiihaihalliv̨i Moocaanima mihiimaasumi.

3 Mehesafetehicahi suufeniitimo Moocaani imefeenevi guiraano amiihai miyaavogofeenedi mududicamaaihicano, sihidi amiihai gaijifañodi mejeecivehicahi, amiihai Aivojiibo Jesucristoco mehesicinihicano quehecuno iicaneguiiha.

4 Tañahabomi, Moocaani amiihaico gaijihi. Jaamaño diibo amiihaico iiciuboro ificuunoco miihai magaajahi,

5 amiihaico taajasujiibogoco mijiibuguusumi ticovohiijiri mijiibuguutihi, Moocaani Gaija mityari. Tobogo miyaano iicanoco imino magaajamoro mijiibuguuhi. Amiihairyo magaajahi amiihaifeenevi miihai imino mihicaunoco, amiihai imino miicaqui.

6 Jaamo amiihai, miihaiti, Aivojiibo Jesucristoti icano magaajauhi. Jaamoro miihaibadiro mihicahi. Jaamoro tobogoco magaayiciuhi imo imo amiihaico Moocaani Gaija aaciuneri, idaasuno sihidi mihicaurunofeenedi.

7 Amiihaiti paryi imiyaavugucuumo Macedonia jiinijeminaa, Acaya jiinijeminaa icamo igaajaqui.

8 Jilliti amiihai magaajasuhi Aivojiibo Jesu jiibogoco. Macedonia, Acaya icano jiinijeviro icatino. Tolliro fahigova jiinijeminaa gaajacuuhi, amiihai Moocaanico mimiyaavogonoco. Jaamaño miihai diitoco milli munuucujitirahi.

9 Diitoro miihaico sahigotiro jiibeguehicacuuhi, miihai amiihaijaago mihigutuumoco imino magaayiciunoco, bu tolliro amiihai ijinitaco mejeecivehicaunoco mejeevesuumoro Moocaani iicaabo miyaabocoro mejeecivequi diibojaagovi miminifutuumoco,

10 tolliro bu jiibeguehicamo amiihai, Jesu niquejefañoti asaajiiboco motoomonoco. Jaabo Jesu Moocaani Achi. Jaaboco, Moocaani iguijevecuuboco siino buheetesuuhi. Jaabo diibo Jesu miihaico taajasuji idaasuno mihicajirunoti.

2

Pablo Tesalonica Cuumivi Ududicamaaihinino.

1 Tañahabomi, amiihairyo magaajahi, amiihaico mabaajeunoco sicamañovi icautinoco.

2 Iticoni Filipo cuumivi miihaico: Imitino, unuumoro idaasuno mooniurumo amiihairyo magaajacuno. Jaarunofaño miihaico Moocaani amusuuhi itaajasujiibogoco amiihaico iguitimoro mijiibeguequi sihidi jeevarunofeenedi.

3 Tobogoco sicamañodi mijiibuguutihi imitino momooniqui icautino, bu mabañiqui icautino.

4 Iticoni Moocaani miihaico inisuuboro aciubo tajiibaubo fiivo jiibogoco. Jaabadi miihai mijiibeguehicahi. Jilli miyaminaaco imo imo mihicasuqui icatino Moocaanicoro imo imo mihicasuqui mojeebiinoco agaajaciiboco.

5 Amiihairyo magaajacuuno miihai amiihaico mabañamaaihicautihi oovosiinoono ihiimaaneri. Jilli nihibamicoro amiihaiti mihiciqui icahicautino. Jaamoco Moocaani gaajahi.

6 Tolliro bu miyaminaa miihaico obocigonoco miguiinotihi amiihaiditi, bu sitaaditi icano. Miihaico Cristo agalluumoco amiihai mobociguejiruno icarunaaca,

7 jilli amiihaico miihairyo icigusuno momooniuhi gaigo iseemegayiimico otoomoniciba di.

8 Sihidi amiihaico magaijimaño Moocaani jiibogocoro mahacitihi, tolliro bu amiihaihalliv̨i mofiico mahacijirahi sita iguijeniqui, amiihaico sihidi magaijicumaño.

9 Tañahabomi, amiihairyo magaajacuuhi miihai dudicamaajeque sihidi jeevarunofaño; fucu, bu cuuje icano mududicamaaihicauhi toono sefati miicaqui, amiihaiñoco mudumitiiciqui icatino Moocaani iijico amiihaico mijiibeguehicaunohachuta.

10 Jaanoco amiihai magaajahi, bu tolliro Moocaani gaajahi, amiihai mimiyaavogomofeenevi mojeebii imino iicaunoco imino momoonihicauhi, miihaiñooba miihaiti: Imitino, nootimo iicaqui.

11 Tolliro bu magaajahi amiihaico saafiisari mafajiinihicauhi, majacusuhicauhi icano caani iseemeque iicaniciba di.

12 Amiihaico meneehicauhi imino miicaqui Moocaanita iicamo iicaniicibadi. Jaabo
amiihaico cuuhuvahi diibo bociguiino ihaivojifaño miicaqui.
13 Jaamaño jilliti miihai fahiijivaro Moocaanico graciaco mahacihicahi amiihai
Moocaani iijico miihaiditi muguubuusumi magaayiciuhi miyabogo Moocaani jiibogoco;
miyaminaatiobogobadiro icatino. Jaabogo amiihai miyaavogominaafeeneri sihidi
ejeevanoco eetavehicauhi.
14 Monahabomi, amiihai yotoro amiihaico idaasuno moonihi. Moocaani iijaomo Judeari
iicajahajeminaa Cristota iicaubadi mihicahi. Diitoco tolliro iyotoro judiomi idaasuno
moonihi.
15 Diito judiomi, Mohaivojiibo Jesuco guijeniuhi. Tobadiro bu iticoni Moocaani
iimaaminaa iicaurumoco guijeniumo. Jaamoro miihaico buhigovi gañiimo. Moocaanidi
imino moonitimo. Jaamoro paryiicino miyaminaaco jiiheveme.
16 Jaarumo bu judiomi iicatimoco itaajaqui mijiibeguejirunaaca imeguehicatimo. Jilliti
janaaniciviro imitico guiraatusumo. Jaamaño jisumi imino Moocaani ñihicuno omoonijino
gasecuhi diitohalliivi.

Pablo Tesalonicaminaaco Abaatonoco Siino Imeguehi.

17 Tañahabomi, amiihaiti sihigovi miminifutusumi, amiihaico fafucuvaaciviro ma-
hatyimetirumo mojeebiifañodi amiihaico mehesiciniihicahi. Tolliro bu sihidi mihimeguehi
amiihaico mabaatonoco.
18 Jaamoro mefeeguehicarahi, fiiva foova uujoho Pablo, fiiva foova feequi
moonihicaurahi. Jaarunofaño iji miihaico casivusuhicahi.
19 ¿Nacu cono miihai esicini, cono miihai imo ica? ¿Toono jinejeti nacu miihai imo imo mi-
hicahi? Fine toono, Mohaivojiibo Jesucristo asaabo imefeenevi amiihai mihicajineguiiha
miihai imo imo mihicahi.
20 Amiihaiti miihai macahacisucafeteji, imo imo mihicaji.

3

1 Jaamo amiihai mihicanoco magaajagonoco majaabicicuutimoro Atenaviro
mifitafetehi.
2 Jaamoro monahabo Timoteocoro amiihaijaago magalluuhi Moocaani jeecivominaafi
iicamaño, bu mohamusuminaafi Jesucristo jiibogoco mijiibogonoco meheetavehica-
mañovi. Jaabo amiihaico afajiiniiboro iquehecutusuqui amiihai miyaavogoco.
3 Jilli iicanoti saatohoba Moocaani iijico jeevesutimo iicaqui, amiihairyo magaajahi tolli
iicanehejeri idaasuno mihicanoco.
4 Jaanoti amiihaima mihicausumi mijiibugucuuhi idaasuno mihicajinoco, jaabadi icauno
magaajacuubadi.
5 Jaarunaaca jaabicicuutihi uujoho galluuhi amiihaico idilluqui, amiihai miyaavo-
goti gaajaqui, iji amiihaico iimitinofaño agañiisujirunoco iiguiiboro. Jaanoti miihai
dudicamaaje sicamañovi iicajiruneguiiha.
6 Jaarunaaca Timoteo amiihaijaagoti uhuumiubo miihaico imino amiihai miyaavogo
iicaunoti miihaico jiibuguuhi, tolliro bu amiihai gaijiti icano. Tolliro bu miihaico mag-
aijimoro mehesafetehicano mahatyimeguehicanoco icanoti. Tolliro bu miihai amiihaico
mihicabadiro.
7 Tañahabomi, tobogoti miihai, iminootino idaasuno mihicahicaurumo imo imo mimini-
futuuhi amiihai miyaavogo imino iicanoti.
8 Jaamaño miihai bohono ifiima mihicabadi mihicahi amiihai Aivojiibofañodi sefano
mihicahachiiji.
9 Jaamo miihai sihidi janaanici graciaco Moocaanico mahaciji amiihaihalliivi, amiihaiditi
Moocaani imefeenevi sihidi imo imo mihicaneguiiha.
10 Fahiijivaro suufenitimo Moocaanima iimaamoro mihicahicahi miihaico amiihaico
ihatyimesuqui. Amiihaico imino mihifutusuqui amiihai miyaavogo imino iifototinoco.
11 Mihimeguehi Moocaani, Mohaivojiibo Jesucristo icano aamusunoco, amiihaico
mabaatequi.
12 Jaabo Aivojiibo amiihai gaijico iguiraatusuqui. Jaamo magaijicasihi fahigova jino
miihai amiihaico mihicabadi.
13 Amiihai jeebiinoco diibo quehecuno ijeevadi ificuqui Moocaani imefeenevi
iimitinobama icatino iicaqui, ufucu Aivojiibo Jesucristo asaasumi famooro diibotama
iicaqui.

4

Moocaanico Imo Imo Momoonino.

1 Tañahabomi, tooneguiiha amiihaico monoomoro matajiibahicahi Aivojiibo Jesufañodi.
Imino mihicamoro Moocaanico imo imo momooniqui amiihaico mijiibeguehicabadiro
amiihai momoonihicaqui janaanici.
2 Amiihairyo magaajacuuhi amiihaico Aivojiibo Jesu onoobadi mijiibeguehicanoco.
3 Moocaani imeguehi amiihai ifiinoco diibojaagoviro miminiiyumoro saatohoba
buhigueejedi gaigoomima icacuutimo mihicanoco.
4 Tolliro bu famooro amiihai taabamima iminoro mihicamoro magaijiqui.
5 Sihidi aivo iimitinoco mihimogomoro icatino, siicuumije miyaminaa Moocaanico
agaajatimo iicanicibadi icatino.
6 Mehesicini, miihaiñooba amiihai nahaboco imitino momoonidino, toonohalliti Aivojiibo
Jesucristo aivono aamijirahi amiihaico meneehicacubadi.
7 Moocaani miihaico imitigui cuuhuvatihi, imino mihicaquiro cuuhuvaabo.
8 Jibogoco agaayicigotiibo miyaminaafico guubutiibo icatihi jilliro Moocaanicoro gu-
ubutiibo. Jaabo Moocaani miihaico Igaijaco aaciuboco guubutihi.
9 Jaanoti amiihai nahabomima magaijicasiqui amiihaidi caatinitihi; amiihairyo
Moocaaniti magaijicasinoco magaajacuuneguiiha.
10 Jaamoro tolli momoonihicahi famoomaryo monahabomima Macedonia jiinijeri
iicamoma. Jaarunofaño monohabomi, amiihaico meneehi: Janaaniciviro amiihai imi-
huseque miguiraatusu.
11 Jaamoro sajeebii mihicamoro amiihai dudicamaajeeneriro mihica amiihairyo
dudicamaaimoro mihica amiihaico munuubadi.
12 Jaamo Moocaanico imiyaavogotimo amiihaico imityaguequi, bu amiihai jinejebati
cuujivaachutimo mihicahi.

Aivojiibo Asaajino.

13 Monahabomi, iguijevecumo milli iicajinoco gaajatimo iicaniciibadi mihicadino. Jaamo
idaasuvotimo miicaqui saatoho Cristoma niquejefaño iicajinoco eesiciniti mo iicaniciibadi
icatimo mihicahi.
14 Jesu iguijeveubo siino ubuheeteunoco mimiyaavogobadiro, bu diitoco Moocaani
buheetesuhi Jesuco iicaubadiro diiboco imiyaavogomoro iguijeveumoco.
15 Jilli iicanegui amiihaico meneehi Aivojiibo jiibogo onoobadi: Miihai jino Aivojiibo
asaajinohachuta guijevetimo mihicajimo, iguijevehinicuumoco misiiguejitihi.
16 Aivojiibo Jesu ticoniji niquejefañoti iniitoobo imitya iijima. Jaasumi Moocaani
toomominaa aivojiibo mityano sahagueji. Moocaani miriicuco iguisinofeenedi niitejiibo.
Jaasumiro Jesucristoco imiyaavuumoro iguijevecinumo ticoniji siino ubuheeteme.
17 Jaasumiro miihai miguijevetimo jiinijehalliri mihicamo sano diitoma magañiiveji
aimuufaifeenedi Aivojiibo Jesuma mahatyimecasiqui caamovi. Jaamo tolli fahiijivaro
diiboma mihicacuuji.
18 Jaanegui fahigovavi mequehecusuquimaje jinofeenedi.

5

1 Tañahabomi, jaanoti diibo asaajisumiti ifafucu oovoti icano amiihaico caatinitihi.
2 Amiihairyo imino magaajacuuhi, Aivojiibo asaajifucu gaseji imimañobati fucu nani-
vaminaafi agasenicibadi.
3 Jaasumi miyaminaa sajeebii mihicahi, imino mihicahi nuurunaaca diitohalliviimi-
mañobati aivo gaseji, gaigo iseemevacuuqui aivoniciibadi, aivo ifinisujinoti taajajitimo.
4 Jaanoti tañahabomi, amiihai gaajatimo mihicatihi. Jaamaño amiihaivi tufucu nani-
vaminaafi iicaniciibadi iicafucu gasejitihi iiguitusuqui.
5 Jaamo paryi amiihai magaajacumo cuuje eseseenefañodi mihigobadi mihicacuumo.
Miihai fucu icivonofaño mihicacutihi.
6 Jaanegui saatoho miyaanoco agaajatimobadi micigadino imino esiciniimoro motoomo.
7 Jaanoti icigamo fucu cigahi, tolliro iguiriicavomo fucu guiriicavehi.
8 Jaanoti miihai Cristoco magaayicicuumo imino mehesiciniihi miyaavogo, gaiji icaneri
mofiico mofoboocihi, amocasiminaafi jigaiño meehuri ifiico ofoboociniciibadi. Tolliro
mataajajinoco mehesiciniineri, monigainoco mofoboocihi amocasiminaafi jigaiño nijegari
iinigaico ofoboociniciibadi.
9 Moocaani miihaico idaasuno imooniqui ficuutihi jilli Mohaivojiibo Jesucristofañodi
mataajaquiro ficuubo.
10 Diibo Jesucristo mohalliviv guijeveuhi diibomaryo miicaqui mubuheerumo, miguijeve-
cuurumo icano.
11 Jaanegui mesefaquifoto. Jaamoro fahigovavi mequehecutusucasi toono mihicabadi.

Pablo Inahabomico Fajiinihi.

12 Tañahabomi, amiihaico meneehi: Jaamo amiihaifaño ududicamaaimoro amiihaico
Aivojiibo Jesufañodi ijiibogomoro afajiinimoco mobocigusu.
13 Jaamoro diitoco mihimogomoro guiraano magaiji toono dudicamaajeminaa iicamaño.
Jaamoro sajeebii fahigovavi mihica.
14 Tañahabomi, tolliro bu amiihaico meneehi: Mafago ududicamaaiñoco iimogotimoco,
bu tolliro imiyaavogoti iniinovamoco mequehecutusu iniinovafimoco mahamusu
fanoovaaco jaabicimoro famoomaryo mihica.
15 Mehesicini saatohoba miihaiñoobaco imitino omoonimoco, bu imitino moonidimo.
Tolliro moonitimoro iminoro mihica fahigovavi, bu famoovamaryo icano.
16 Fahiijivaro imo imo mihicahica.
17 Fahiijivaro Moocaanima iimaamoro mihicahica.
18 Fanoohalliviro graciaco acimoro jilli Moocaani iimogono amiihaiditi Cristo Jesufañodi.
19 Moocaani Gaijaco mojeebiifañoti miguihanisudino.
20 Moocaani Gaijari Moocaani iimaaminaa ijiibogonoco mitiisuguedino.
21 Fanoonisuco iimino magaajamoro iiminocoro jeevesutimo toonoma mihica.
22 Paryi iiminotinoti amiihai ifiico magaihuini.
23 Diiboro Moocaani sajeebii iicaabo amiihai ifiico imino ijeevadi ificuuqui, paryi amiihai
ifiico amiihai jeebiico, amiihai gaijaco icano mihinivatino ificuuqui Mohaivojiibo Jesucristo
asaajino imega.
24 Jeevesutatiibo amiihaico ucuuhuvaabo. Jaabo miinoco bañisutatiibo jilli mooniji
onoonoco.

Niino Iimaa.

25 Monahabomi, Moocaanima mohalliivi fahiijivaro mihiimaahica.
26 Moojico mahaci paryi monahabomico imino iijiri.
27 Amiihaico tajiibahi Mohaivojiibo mityari. Jaamo jihaameque paryi monahabomidi
mihiimaasuhi.
28 Mohaivojiibo Jesucristo jaafa amiihaico imino teemehi.

2 TESALONICENSES

Pablo Inahaboniminaama Moocaani Iijaminaadi Caatiniuhi.

1 Uujoho Pablo, Silvano, Timoteo icamo Moocaani iijaminaa Tesalonicari iicamedi
macaatinihi Moocaani, Aivojiibo Jesucristo icamisifeenedi.
2 Jaamo amiihai imino mihica, sajeebiima mihica icano Dios Moocaani, Aivojiibo Jesu-
cristo icamisifeenedi.

Moocaani Dugaacuji Imitiminaaco Cristo Asaadi.

3 Monahabomi, amiihaihalliviı miihai fahiijiıvaro Moocaanico graciaco mahacihicaji
imino aivo jilli momoonino amiihaihalliviı amiihai miyaavogo iguiraatomaño, tolliro
fahigova magaijicasino fahiijiıvaro janaaniciı iguiraatomaño.
4 Jaamaño miihairyo imo imo amiihaiditi mihiimaahicahi Moocaani iijanofaño amiihai,
amiihai idaasuno mihicarunofañodi majaabicimoro mimiyaaveguehicamaño.
5 Jillitiı amiihai magaajasuhi Moocaani iminoro udugaacunoco. Jaamaño amiihai diibo
aivojima mefeejinoma mihicahi toonohallitiı idaasuno mihicamaño.
6 Jaano amiihaico idaasuno omoonimoco Moocaani idaasuno moonıji.
7 Jaamo miihaima amiihaico sano jaguisisujiibo idaasuno mihicahicamoco ufucu
Aivojiibo Jesu niquejefañotiı imitya toomominaama asaadi.
8 Jaabo ciijigaiguiihuma saajiibo idaasuno imoonıqui Moocaanico agaajatimoco, Mo-
haivojiibo Jesucristo taajasujiibogoco imiyaaveguehicatimoco.
9 Jaamoco idaasuno moonıjiibo ufucuro ifinijitino guijevefaño. Tehesino gañiicafetejimo
Aivojiiboti, diibo boci, diibo mitya icanoti sihigo tehesino.
10 Jaabo Aivojiiboco ita iicamo icahacisuqui asaajifucu tolliro diiboco imiyaavegue-
hinimediti itoomominaa iheetyequi miihai jiibogo amiihaifeenevi imiyaavogocafotomaño.
11 Jaaneguiiha jillitiı miihai amiihaihalliviı Moocaanico midilluhicahi amiihaico iicihinimo
Moocaani iicicumo iicanicibadi miicaqui. Tolliro bu midilluhicahi, Moocaani imityari
imoonıqui amiihai mimiyaavogomoro meheetaveguehicanehejeque iimivusucafetequi.
12 Amiihaifañodi Mohaivojiibo Jesucristo momo icahacisucafetequi. Tolliro bu amiihai
diibofañodi miicaqui Moocaani Mohaivojiibo Jesucristo icamisi imihusefañodi.

2

Iimiti Miyaminaafi.

1 Tañahabomi, jaanoti amiihaico meneehi, Aivojiibo Jesucristo miihaico iigaiyiicıqui asaa-
jifucuti amiihaico meneehi:
2 Bañigayiro mejeevesudino mihicahicabadi mihicanoco. Jihovoto igaijafeenedi
ijiibogono jiibogoco muguubumoro mihiguetedino. Miyaminaa onoonoco muguubumoro
miihai aamenebadi iicanoco jilli noonoco: Aivojiibo asaajifucuri mihicacuuhi, noomoro
ijiibogonoguiinodi mejeevesudino.
3 Miihaiñooba amiihaico abañinoco mimiyaaveguedino; iticoni diibo asaajino imegavi
icajino Moocaanico iminaanivamo asaajino. Jaasumi gasevajiibo imiti miyaminaafi
ciijigaifaño igañiiqui iicacuubo.
4 Jaabo diibo paryi Moocaanitaco, bu fanooco ejeecivefimoco iminaaniiibo. Jaabo diibo
Moocaani iicaniciibadi Moocaani templojafaño acasiivooboro: Uujoho Moocaani, nooboro.
5 ¿Nacu mehesicinitihi amiihaico amiihaima iicausumi toonoti eneehicaunoco?
6 Jaarunoco amiihai jisumi magaajacuuhi saafi toonoco ugucicarunoco imegaviro
ihoovovi iifototinaacaro asaajiruneguiiha.
7 Agaajaratino imiti mitya asaano icacuuhi idiiboro icaabehiica toonoco
ifiiticisuhicaaboco jiinijeti buhigovi iicidi.
8 Jaadi jari tohimitiibo gaseji. Jaabo iimitiiboco Mohaivojiibo Jesu finisuji ijagabari
diiboco ufuunaruneri, bu imino agasevaneri icano.
9 Diibo tohimitiiboba asaajiibo ijijaagodi iicaabo. Jaabo saaji sihidi mityama sihidi
ejeevanoono mityaco iifusunofañodi bañiiboro.
10 Fanoova imitico moonıjiibo miyaminaaco ibañisuqui jaahaivofaño efeejimoco,
miyaanoco ataajasujirunoco gaayicitimo iicaumaño.
11 Jillitiı Moocaani diitojaago bañifiira mityaco galluuhi diibo abañinoco imiyaaveguequi.
12 Jaamo ciijigaifaño igañiicafetequi miyaano icarunoco imiyaavogotinoma iicaabo jilli
iimitinocoro iimegueneguiiha.

Itaajasuqui Iicimo.

13 Jaanoti miihai fahiijivaro amiihaihallivi Moocaanico graciaco mahacihicahi
Mohaivojiibofañodi amiihai magaijino nahabomi mihicaneguiiha Moocaani amiihaico
sahiijitiro mataajaqui iicicuumo Gaijafeenedi amiihaico ijeevadiificuucumañoo, bu
miyaanoco mimiyaavogomañoo icano.
14 Tooneguiiha amiihaico Moocaani coovauhi taajasujiibogoco miihai
mijiibogonofeenedi. Jaamo tolliro Mohaivojiibo Jesucristo bocifañoo mihifetejinoma
mihicahi.
15 Monahabomi, jaanegui mejeevesumoro majabajeevedino amiihaico moojiri, bu aame-
feenedi icano mijiibeguehicanoco.
16 Diiboro Mohaivojiibo Jesucristo, bu Dios Moocaani iimihuseri miihaico agaijiibo
ifinijitino jacusuco aaciibo, imino miyaavogo esicinico iimihuseri aaciibo.
17 Jaabo amiihai jeebiinoco sefatusuji, jaamo iiminocoro monoomoro meheetavehi
icano.

3

Mohallivi Moocaanima Mihiimaa.

1 Monahabomi, jaamoro bu mohallivi Moocaanima mihiimaa Mohaivojiibo iiji goovano
fahigovavi ihifetequi. Jaanoco gaijima igaayiciqui amiihai mihicabadi.
2 Tolliro bu mihiimaa miihaico iimitimo miyaamo iicatimo useti itaajasuqui. Famooro
miyaavogominaa icatimo. Jaanoti sanoodimoro miyaaveguehi.
3 Jaarunofañoo Mohaivojiibo miinoco jeevesutatiibo. Jaabo amiihaico esefasuuboro
iimitiiboti teemeji.
4 Miihai Mohaivojiibofañodi magaajahi miihai amiihaico matajiibanoco suufenitimo
momoonihicabadi momoonijinoco.
5 Jaabo Aivojiibo amiihaico amusuji. Jaamo Moocaani gaijico magaajaci hi, bu Cristo-
fañodi majaabicinoco magaajahi icano.

Jilli Mududicamaaje.

6 Monahabomi, amiihaico matajiibahi Mohaivojiibo Jesucristo momofeenedi. Jaamo
imitino iicano nahabomiditi mudugaavehi ududicamaaigotimoditi, miihai mijiibogobadi
iicagotimoditi icano.
7 Amiihairyo magaajacuuhi milli mihicamoro miihai mihicabadi mihicajinoco miihai
amiihaifeenedi dudicamaaitimo ticovono mihiguutihi.
8 Miihaiñooba machutaaco safooba jaadutimo mamachutatihi. Tolli icatino fucu, bu cuuje
icano mududicamaaihicauhi amiihaiñoco dumitiicitimo miicaqui.
9 Moocaani dudicamaajeminaaco sita oobajaji Moocaani unuurunofañoo miihai
dillutimoro mududicamaaihicauhi, miihaiti magaajamoro miihai mihicaubadiro
momooniqui.
10 Amiihaima mihicausumi jilli amiihaico matajiibauhi cajaatyohacho ududicamaaiñoco
iimogotimo, bu machutimo iicaqui, noomoro.
11 Amiihaifañoti saatoho imino icatimo dudicamaaitimoro sitaacoro casivusumoro fee-
hicahi onoonoco muguubuhicahi.
12 Jaamo diitoco mijiibogomoro matajiibahi Mohaivojiibo Jesucristo mityafeenedi:
Iinoro ududicamaaimoro sajeebii iicamoro iino sefatiro iicaqui.
13 Monahabomi, jaanoti amiihai imino momooninoti muhuuchuvedino.
14 Jaanoti saatoho jihaamefañodi matajiibanoco agaayicitiiboti mudugaavomoro dii-
boma magataavucujirahana inucufevequi.
15 Jaaruuboco amiihai minaafibadi mijiihevedino. Jilliro mafajiini amiihai nahabobadiro.

Fitacu Iimaa.

16 Jaabo Aivojiibo sajeebiico aacifiibo amiihaico fahiijivaro sajeebiico aciji siibadije
mihicarunaaca. Aivojiibo famoomaryo jaafa icahi.
17 Uujoho Pablo amiihaidi jino taajico jihaamefañoo tahuseri jimañogayicoro caatinihi. Jilli
tahiimaanogayicoro caatinihicahi paryiicino agalluhicahaamenefañoo.
18 Jaafa Mohaivojiibo Jesucristo paryiicino amiihaico amusuji iimihuseri.

1 TIMOTEO

Pablo Acaatiniuhaame Timoteodi.

1 Uujoho Pablo Jesucristo minisuminaafi Moocaani Motaajasuminaafi atajiibaneguiiha
uco agalluubo, bu Mohaivojiibo Jesucristo icano, diibo mohesicini iicaabo.
2 Timoteo iidi caatinihi jihaameque iijoho tamiyaabo tamiyaavogofeenedi iiciibo
taseemene idiicaabedi. Imeguehi ico Dios Moocaani, bu Mohaivojiibo Jesucristo icamisi
iidaasugomaño imino omooninoma, sajeebiico aacinoma icano idiicanoco.

Sicamaño Jiibogoco Sita Ijiibeguejirunoditi Onoono.

3 Macedonia jiinijevi ufuusumi ico unuucuubadi: Efeso cuumiviro fitafoto. Jaabo
tajiibahi saatohoco, sicamañoo jiibogoco jiibogotimo iicaqui.
4 Jaamoco guubunicidimo eede jiibogojinoco, ifinitino siicijeminaa momono guicibadi
iicanehejeque. Toneheje jilliro mihiifono jenaaucasijaagoviro satyehi. Toono miinoco
amusutihi Moocaani atajiibano miyaavogovi imino mihifutusuqui.
5 Jaano tatajiiba imeguehi imihinima achahano jeebiiti, bu iimino esamaajeti icano
ifiivono gaijiri magaijicasinoco, bu miya miyaavogoti asaaneri icano.
6 Saatoho jinooti imitamoro mihiifono jenaaucasicoro mooninhicahi.
7 Imogomo Moise tajiibano jiibogominaati iicanoco. Jaarunoco gaajatimo unuurunehe-
jeque, bu sitaaco: Aivo jilli icano, noomoro ijiibugurunehejeque icano.
8 Miihairyo magaajacuuhi toono Moise tajiiba onoobadi mihicahachiiji tajiiba aivo
imijino iicanoco.
9 Magaaja iiminoco omoonimohalliviti tajiiba chahahi. Jaanoti naha toono tajiiba icahi
iiminoco omoonihicatimeguiiha, uguubuhicatimeguiiha, iimihicatimo imitiminaaguiiha,
imiti esamaajeminaa, Moocaanico, bu ihiimaa iijico icano obociguehicatimeguiiha, bu
caanico, seejico icano agaicaaufimo bu paryi gaicaaminaaguiiha icano ificuuno.
10 Bu tolliro sitahajema buhigueejedi mogaimi iicatimehejema iicahicamedi, bu tolliro
sano gaifiimiro iicacasihicamedi, bu miyaminaaco ananihicamedi, bu abañififimedi, bu
abañimoro sicamañovi Moocaani momoco iguiiyicihicamedi icano ificuuno. Tolliro bu
toono tajiiba ficucafetehi paryi oono iimino jiibogoco iimeguehicatimohalliviti icano.
11 Jaano toono iimino jiibogo, aivo iimibogo taajasujiibogoco, Moocaani uco utuumusu-
ubogo.

Moocaani Miihaico Ididaasugonohalliviti Diiboco Mihimo.

12 Uujoho Mohaivojiibo Jesucristoco imehi, diibo jinohalliviti uco sefaco aaciiboco. Miiro
diiboco ejeevesujitinoco agaajaciiboro uco idudicamaajefaño ficuubo.
13 Paryi jilli uco imino mooniibo iticoni uujoho tahiimaari diiboco imitino
omoonihicauruuboco, diiboco iminaanihicauboro imitinoono neehicauhi. Jaaruuboco
uco Moocaani idaasuguuhi, tusumi uujoho miyaavogominaafi iicautimaño. Jilli gaajatiibo
tolliihije mooninhicauhi.
14 Jaamaño Mohaivojiibo aivo ajashutino uudi imino mooninhi sano miyaavogoma icano,
bu tolliro gaijima Cristo Jesuma sano mihicamaño toonoma mihicaneri icano.
15 Jaamaño jino aivo miyaano. Jaanoco famooro mimiyaavogo: Cristo Jesu jiijehalliviti
saauhi imitiminaaco itaajasuqui. Jaamo imitimaati uujoho ihaivojiibo.
16 Jaabo jineguiiha Moocaani uco idaasuguuhi, aivo guiraano tafeenedi paryi Jesucristo
ijaabicico ihifusuqui, bu jaanoti uuti agaajamoro diiboco imiyaavogomo ifiniijitino fiivoma
iicaqui.
17 Jaanegui masii fahiijivaro ufucuro ifinijitino Aivojiiboco mobocigomoro maca-
hacisuqui, ufucuro iguijevetiiboco, aatyimeratiiboco, diibo idiiboro Moocaani iicaaboco
icano. Fine.
18 Timoteo taseemene, ico jinooco tajiibahi. Jaabo iimino mooninicasico mooninicasihi
miyaavogoma, bu imino esamaajema icano iticoni monahabomi iiti ihiimaaumoro
Moocaani momofañodi unuubadi.
19 Jaanoti saatoho iimino esamaaje onoonoco omoonintimaño imiyaavogoti acutuumo
iimitinofañovi.
20 Tolli icaumisi Himeneo, Alejandro icamisi. Jaamisico uujoho aciuhi iji Satanasco
toonoti agaajamoro Moocaanico iijiri: Imitino, nootimo iicaqui.

2

Moocaanima Jilli Mihiimaaqui Ijiibogono.

1 Ticonihi jinohallivi ico atajiibaabo dilluunoco iheetavequi, Moocaanima ihiimaaqui,
dillumoro miyaminaahallivi Moocaanico imomoro iicaqui icano.
2 Moocaanico midillu miyaminaaco atajiibamo aivojitohallivi imimo miicaqui sajeebii
Moocaanijaagodi mihicamoro, paryi fanoovaaco bocigomoro.
3 Jino aivo iimino Moocaani Motaajasuminaafi iimogono.
4 Jaabo imeguehi famooro ataajanoco, bu famooro miyaanoco agaajanoco icano.
5 Saafiiro Moocaani icahi. Jaabo Achifeenedi mihifetejirahi, bu jaabofeenedi miihaico
amusuubo. Jaabo Jesucristo miyaminaafi.
6 Jaabo Jesucristo guijevefaño ifiico aciuhi famooro mataajaqui, mohallivi jaaduubo.
Jaano ifusucafutuuhi ihoovovi iifutuusumi.
7 Tooneguiiha uujoho ficucafutuuhi jiibogo satyominaafiti, minisuminaafiti icano, ju-
diomi iicatimoco miyaavogoti, miyaanoti icano jiibeguequi. Jaabo uujoho miyaanoco
neehi bañitiibo.
8 Tooneguiiha imeguehi fahigovati gaifiimi Moocaanima ihiimaanoco ihuseneque
caamovi agañiiyicimobadiro imino jeebiiri, sifiirama, iibacasima icano achahano jeebiiri.
9 Jaabadiro bu gaigoomi unucufesutino gaachehunofaño. Ticovono, siicuno icano
ijeebiico omoonimoro ijicamaaiqui, bu iimibaiquimaaiqui. Jaaruno siibadi iicaneheje
feedamaajeeneri icatino, bu oroneri, perlaneri icano aaricunehejeri icatino, bu sihidi
ijaadama iicano gaachehuneri icatino icano.
10 Jilliro iiminoonocoro meheetavo oono Moocaanidi amiihai jeebiico mihimibachucu-
umobadiro mihica.
11 Jaamo amiihai gaigoomi amiihaico ijiibogonoco lliivi muguubunici. Jaamoro
onoonoco: Jii, monoo.
12 Uujoho imogotihi gaigo miyaminaafeenevi ijiibogonoco, bu tolliro imogotihi gaifiico
gaigo iguiinoninoco. Jilli lliiviro iicaqui.
13 Miiro Moocaani ticoniuhi Adanco iticoni eheetavuubo. Jaanohallivi Evaco eetavuubo.
14 Jaabo Adan bañicafutuutihi, igaigo bañicafutuuhi. Jaago abañicafutuumaño imitifaño
jicafutuugo.
15 Jaaneguiiha gaigo idaasuno icafigo eseemevasumi toono jaadabadi iicano. Jaarugo
ufucu niinofucusumi taajaji miyaavogoco ejeevesutihachiiji, gaijifañoro iicahachiiji, bu
mihinivatino iicahachiiji, siicuno ijeebiico omoonihachiiji icano.

3

Moocaani Iija Jiibogominaa Aivojito.

1 Jino aivo miyaano: Saatoho aivo sihidi ejeevano dudicamaajeque Moocaani iijafaño
omoninoco iimogono, toono aivo iimino dudicamaajeque omonigono.
2 Jaamaño Moocaani iija aivojiiboti iicagoobo iimino ifiima iicaqui, saatoho diiboti
imitino iimaatimo iicaqui. Jaabo saafigomaryo mogaima iicaqui, bu sicamañehejequere
eesamaaitiibo iicaqui, imino iicaqui, famoovaro diiboco ibociguequi, fahiijivaro
baaminaaco imino igaayicihicaqui iijafaño, bu imino ijiibeguequi,
3 guiriicavotiibo iicaqui, amocasico guiinotiibo iicaqui, bu nihibamico gaijitiibo iicaqui.
Jilliro iimihusequi, siicujeebiiba iicaqui, nihibamijaagoviro ijeebii icatiibo iicaqui.
4 Imino iijaminaaco atajiibanoco igaajaqui, iseemeque afagueeneri ijiihicuqui, sitaaco
ibociguehicaqui icano.
5 Miino iijaco imino matajiibanoco magaajatiibo, bu ¿milli Moocaani iija sihidi ejee-
vanoco meteemejirahi?
6 Jaabo Moocaani iija aivojiibo bohono Cristoco agaayiciibo icajitino. Aivo uujoho
sihidi jeevahi, nooboro ifiico mityano eesicininoti, ifiico iinoro gañiisudiibo iji aacutuuno
idaasuno yomonofañovi.
7 Tolliro bu jaaboco ibociguequi miyaavogominaa iicatimofeenevi, diiboco
obocigotinehejeti aacototiibo iicaqui, bu conohacho iji itacuraco ificuunofaño aacototiibo
iicaqui icano.

Diaconomi.
(Hch 6.1-7)

8 Jaabadiro bu diaconomiti iicamoco ibociguequi, unuucuunoco bañitimo iicaqui, guiri-
icavotimo, ajashurunoco guiraano ajaadusumoro guiraano nihibamico iicinoco imogotimo
iicaqui icano.
9 Tolliro bu miyaavogono agaajarautinoco imino igaajaqui, bu tolliro mihinivatino
esamaajema iicaqui icano.
10 Jaamo imino inisucinqui. Jaadi jari iimihachiiji jari diaconoti icajimo.

11 Jaabadiro bu diito gaigoomi sitaaco ibociguequi, bu sicamañehejeque jiibocasifififitimo
iicaqui, sicamañehejequere eesamaaitimo iicaqui, fanoovavi iminoro iicaqui icano.
12 Jaabo diaconoti iicaabo saafigomaryo mogaima iicaqui. Jaabo imino igaajaqui
iseemeque, iijaminaaco icano atajiibanoco icano.
13 Jaamo diaconomi imino idudicamaajeque eheetavomo ifetehi janaanici iimino
obocigonehejevi. Jaamo iguitimoro Cristo Jesuco mimiyaavogonoti imino iimaamo.

Moocaani Iimaa Iiji Agaajaratino.

14 Goovajino ico emeecitono. Jaarunaaca jihaameque iidi caatinihi.
15 Jaabo uujoho goovano iifototihachiiji, jaabo gaajahi Moocaanico miyaavogominaama
milli mihicaniciinoco. Jaamo Moocaani milliba iicatiibo iijaminaa. Jaamoco Moocaani miya
jiibogoco aciubo toonoco sitama ihiimaahicaqui.
16 Aivo miyaano, miihai iimaa iiji aivo agaajarautino aivo sihidi ejeevanoco:
Moocaani miyaminaafi ifiiri acavirivuuboro buhugaavuuhi, Igaijafeenedi: Iimiibo, noocafutuubo. Itoomominaa jaaboco aatyimeubo. Jaabo jiibogocafutuuhi fanoojiinije cuumiminaariro. Fanoojiinijeriro jaabo imiyaavogoobo, bu jaabo niquejefaño agaayiciicafotoobo.*

4

Ufucu Miyaavogoti Udugaavejimo.

1 Miiro Moocaani Gaija foovono neehi: Niinoosumi saatoho miyaavogoti dugaacamaaiji,
abañififino gaijamaryo ifeequi, jilli ijimi demoniomiti asaano jiibogocoro imooniqui.
2 Jaamo diito guubuniicijimo abañifififimo miyaminaa abañisumo onoonehejequere, diito
esamaajene aivo, iñihicugonoco gaajacuutihi. Jilli diito esamaajene miino usegaico miquiticinaagono uchuumucubadi jeevahi.
3 Jaamo diito imogotihi miyaminaa ataabavanonoco, bu tolliro machusutimo siomoneheje machutaanoco, miyaanoco agaajacuumoro imiyaavogomo imachuqui Moocaani
eheetavucuunoco, toonohalliv diiboco iimomoro.
4 Miiro paryi Moocaani eheetavuuno sabadiro iminehi. Jaanegui jinejebaco
jiiheguetimoro magaayici toonohalliv Moocaanico mihimomoro.
5 Miiro toonohalliv Moocaanima mihiimaacuno. Jaano iimibachucinicuuno, noobo.

Aivo Imino Jesucristoco Ejeecivoobo.

6 Jaanoti jinooco dinahabomico idiibogohachiiji aivo iimino jeecivominaafi Jesucristo
jeecivominaafiti diicaji. Jaabo miyaavogo iimaa sefari diicaji, bu toono iimino jiibogoco
omoonino sefari icano.
7 Jaanoti jihovobogoje jiinije jiibogono onoonoco uguubunicii boro: Jii, needino. Jilliro
Moocaanijaagoviro dijeebiico iminiiyunocoro nisuquimaaje.
8 Jaanoti naha bu siineje bañamaaijeneque mejeevamaaisuno imihi mofi isefaquiguiiha.
Jaanoti Moocaaniguiiha mejeevamaaisuno momiyaavogo isefaqui famooguiiharo imihi.
Jino jiijehalliri mihicano ifiguiiha imino, bu ufucu mihicajino ifiguiiha imino icano.
9 Jino aivo miyaano. Jaanoco famooro mimiyaavogo.
10 Tooneguiiha bu mududicamaaihicahi, sita miihaico imitino onoonehejeri idaasuno
mihicahicahi icano, miihai iicaabo Moocaanicoro mehesiciniihicamaño. Diibo Jesucristo
miyaminaa Taajasuminaafiro iicaabo, diibo miyaminaa imiyaavogomo Taajasuminaafi
iicaabo.
11 Jaanegui paryi jinehejeque tajiibaabo diibogo.
12 Imino mooni ico tihiisudimo aivo sicafefi idiicanoti. Jilliro difiiri gaajasu miyaavogominaa iicamoco, imino idiimaaneri, imino idiicaneri, gaijima idiicaneri, bu miyaaveg-
ueri, difi mihinivatino idiicaneri icano.
13 Uujoho iifototinohachuta miyaminaafeenevi Caatinihaameque idiifiniciniinoviro diica,
monahabomico equehecutusuuboro jiibogo diica.
14 Daabajeevedino Moocaani ico deetavequi aacihininoco, oono Moocaani iija amiyato
diibo noojiri dihalliv ihuseneque ificuunoco.
15 Tonehejejaagoviro dijeebiico ficu. Difiico sahigoviro miniiyu, famooro ihatyimequi
janaaniciv imino ofoonoco.
16 Difiico imino deesicini, bu idiibogonehejeque icano. Fanoovaviro quehecuno diica. Jilli
idiicahachiiji iiro difiico imino taajasuji, bu tolliro ico uguubunicimoco taajasuji icano.

5

Jilli Diica Miyaavogominaama.

---

* **3:16** (Jn 1.14) Aivo miyaano, miihai iimaa iiji aivo agaajaraut

1 Quillahutooboco dihibadino. Jilliro fagoo diicaanico idiicajirubadiro. Tolliro bu sicafeque mooni dinahabomibadiro.
2 Tolliro bu gaigoomi quillahutoco mooni diiseejico idiicabadiro. Tolliro bu bagocajamico dinagomibadiro mooni, mihinivatino.
3 Fibaitoco daamusu miyanotiro aivo fanoovati ucuujivaachumoco.
4 Jaanoti safibaijito iseemema iicamoco, bu ihiyaachimihaima iicamoco icano diibogo seejimihaico, bu itagomico imino iteemequi. Jaaneri diitoco ifiivusunoco ajaadubadi iicano. Toono aivo iimino Moocaani toonoco iimogono.
5 Jaanoti bu miyanotiro fibaijigo iicago, bu aivo iyotobama achahago Moocaanicoro esicinifihi. Jaago fahiijivaro Moocaanima iimaahicahi.
6 Jaanoti saafigo fibaijigo ifiico iinoro imugusugoro iicago, imiyaavogotimobadi icahi.
7 Tolli iicagoco, bu paryi jinehejeque tajiiba imino iicaqui, toonohalliti ihiibajirunoma ichahaqui.
8 Jaanoti saatoho iijaminaa icarumoco toomotimo iicamo, bu aivo iyoto icarumoco otoomotimo imiyaavogoco jilliro tuunamaaihi. Jaamo saatoho imiyaavogotimo iicano janaanicivi imitino jeevahi.
9 Jaanegui fibaijito toojafaño ududicamaaimo aamefaño mificu sesentadino janaanicivi ificabano iicacugo momoco, bu jaago saafi taabaro iicaugoco,
10 bu imino omoonihicanoco magaajacuugoco, seemeque imino iimibayicigocoro ifiivusuhicagoco, bu baaminaaco imino iijafaño agaayicihicagoco, bu miyaavogo nahabomi tihaiñoco initisugoro fanoovavi diitoco imino ejeecivehicahachiiji, idaasuno iicamoco aamusuhicahachiiji, bu conohacho sano iiminoco omoonihicahachiiji icano.
11 Jaanoti fibaijito momono aamefaño mificuudino saafigo fibaijigoguiinoviro ificabano iicagoco. Tonoodino ificabano iicagoco ifi iimogonocoro iimogogoro Cristoti buhigovi iminiiyudi siino atajevanoco imeguejirugo.
12 Jaaneri imitico icijirugo diigo unuubadi imino omoonitimaño.
13 Jaabadiro bu iijaneriro igomoro ofoomoro gaiquifitejirumo. Jaano toonoro icatino, tolliro bu sicamañeheje jiibocasicoro moonijirumo, sita iimaanehejefaño juvihicinimoro ofoomo.
14 Jaanegui tolli iicajiruneguiiha uujoho imeguehi fibaijito bagocajami iicamo atajevanoco. Jaamo eseemevamoro iijano abajatotiro iicaqui. Jaamoro mominaafi ijico ijaagovi fiitivusutimo iicaqui: Diito imiti, nuusudiibo.
15 Miiro saatoho fibaijito gaigoomi udugaavomoro iji Satanas dojicutiro fuucuuhi.
16 Jaanegui cajaatyohacho miyaavogominaa ifibaijigoma iicamo diigoco ihamusuqui Moocaani iija nihibami sefari iicatigo iicaqui. Tolliti jari Moocaani iija aivo miyaano fanoovati ucuujivaachuno fibaijigoco ihamusuqui.
17 Jaabadiro bu quillahuto Moocaani iijaco imimo otoomomoco guiraano mobocigomoro imino majaadu. Jaano janaanicivi aivo mobocigo oono Moocaani jiibogoco ihiimaamoro ijiibogonojaagoviro iicamoco.
18 Miiro Caatinihaame neehi: Buey itrigohallidi iigoneri jehetiibo. Jaabo iijico siyaacudino. Jaafa machuubo ududicamaaimaño, noonoro. Bu tolliro noono: Dudicamaajeminaafi ududicamaaje jaadaco gaayicihicaji, noonoro.
19 Miiro quillahutoobohallivi: Imitino icahicaabo, nooboro saafiiro ijiibogonoco gaayicijirahana. Jaanoti diibohallivi miimisiici ijiibogohachiiji jari miyaavogo.
20 Jaanoti imitino icamoro iicamoco dihiba famoo imefeeneviro, toonoti saatoho ihiguetequi.
21 Jino ico tajiibahi Moocaani imefeenevi, bu tolliro Mohaivojiibo Jesucristo imefeenevi, bu diibo toomominaa nanitamofeenevi icano. Jaabo jinooco imino moonihi miyaminaaco dugaacutiibo, bu saatohoco guiinovi miniiyutiibo diicaqui icano.
22 Bu tolliro cajaanibaco imimañobati Moocaani iija quillahutooboti ficuudino. Sita imitifaño dicafetedino. Jaanegui paryi iimitino iicajirunoco sihigoviro jeecivotiibo minifoto.
23 Dihibari saicino aivo guihuvahicahi. Jaanegui sano nifaihucoro daadudino, vino aivofaihuti bu miidino daadu.
24 Saatoho imiti foovono ifuvusuhi diitoco udugaacujihigo footimocoro. Jaanoti saatoho imiti ifuvusutatihi imegaviro jaribuunati iifuvusujino.
25 Jaabadiro bu iimino mooni foovono iifuvusufino, atyimeratiruno toovono icajitihi.

6

1 Jeecivominaa iicamo ihaivojitoco sihidi ibociguequi. Toonoti imitino nuusudimo Moocaani momoti, tolliro bu mojiiboditi icano.

2 Jaanoti bu jeecivominaa ihaivojito miyaavogominaa iicahachiiji diitoco jiiheguedimo
miyaavogofañodi inahabomiro iicamaño. Jilliro janaanici iminoro ijeecivequi; toono di-
itoco imino mejeecivonoco agaayicimo miyaavogominaa, magaijino nahabomi. Jaanegui
paryi jinehejeque diibogo imino.

Sicamaño Jiibogominaa.

3 Jaanoti bu cajaatyohacho sicamañooco ijiibogomo, miihai iiminoco Mo-
haivojiibo jiibogoco mijiibeguehicanobadi bu mohiimaahiiji onoobadi iicatinoco
ijiibeguehicahachiiji,

4 jilli diibo ifiicoro mitya mitya omooniibo. Jaabo jinejeba ajashuno agaajatiibo. Jilli
sicamañeheje iimaahallivi ejenaaucasifififibo. Jaaboro toonohalliti diitoco jiihevefiibo
iibafiibo, sitaaco aivonoono neefiibo, sitaaco imino eesicinitiibo,

5 ifinitino amocasineheje ihesamaajene iimicuutimofaño icaabo. Jaabo miyaanoco
agaajacuutiibo. Jaabo esicinihi: Moocaani iimaa iijico fine sihidi fine tooneri busumijeque
sihidi magaayicino, noobo.

6 Jiihi, eti miya iimaahiiji imino icasunohiiji, oono diiboma iicadinomaryo janaanici
sinehejeque imogotiibo. Jaabo jilliro imo imo icaabo.

7 ¿Miiro jiijehallivi jinejebaco misivautihi, bu ajashuno jinejebaco masatyejitihi icano?

8 Jaamo gaachehuma, bu machutaama icano mihicahachiiji tonoodinomaryo imo imo
miicaqui.

9 Jaanoti sihidi ibusumijema iicanoco iimogomo jaabicitihi diitoco inisunoco. Jaamaño
mihiifono fanoovama ica imogo tacurafaño aacotono miyaminaaco imitino omooninoro
jinejebama achahanofaño, finisufaño icano ficuhi.

10 Miiro nihibamima mihicanoco sihidi mihimogono, aivo fanoova imititano. Jaamaño
saatoho sihidi toonoco iimogomaño miyaavogoti sihigoviro minifetehinimo. Jaamaño
ifiico jilliro idaasuno icariro gahafusumo.

Iimino Moonicasi.

11 Jaanegui iijoho, Moocaani miyaminaafi, paryi jinehejeti digaa. Jaaboro iticovonocoro
mooni, iminoco, miyaavogoco, gaijico, jaabicico, isiicuno jeebiico icano mooni.

12 Iimino mooni casi, miyaavogo mooni casicoro daamocasi. Ifinijitino fiivoco imino
gaayici. Miiro tooneguiiha ico Moocaani cuuhuvahinihi. Jaabo iijoho imino omooniiboro
dimiyaavogoco gaajasuuhi ajashutimo imefeenevi.

13 Siino bu jino ico tajiibahi Moocaani fanoova jiijehalliri iicanoco fiivoco aaciibo
imefeenevi. Bu tolliro Jesucristo imino ifiico agaajasuuboro Poncio Pilato imega
miyaanocoro unuubo imefeenevi icano ico tajiibahi.

14 Jaabo jino ico atajiibanoco: Jii, neehi. Jaaboro siibadi toonoco buunanitiibo diicahi ico
toonohalliti iibatimo icaqui Mohaivojiibo Jesucristo asaatinohachuta.

15 Jaano ihoovofucu agasedi Moocaani jinooco paryi mooniji diibo idiiboro Moocaani
imino omooninciibo, sihidi ejeevaabo, tajiibaminaa Tajiibaminaafi, bu fanoova aivojito
Aivojiibo iicamaño icano.

16 Diibo idiiboro iguijevetiibo miihaiñooba ifiitivotihigo seseefeeneri iicaabo. Jaaboco
cajaani miyaminaafi aatyimetiibo, bu aatyimeratiibo icano. Jaanegui diibonoro bocigo, bu
mitya icano fahiijivaro. Fine.

17 Jiije busumijenema iicamoco fagoo: Toonoti mitya mitya icatimo iicaqui. Bu
toono ibusumijeviro ihesicinico ficuudimo toono miyaano icatihi. Jilliro Moocaaniviro
ihesicinico ificuuqui diibo iicaaboro miihaico fanoovaaco ajashutino aaciibo imino mi-
icaqui.

18 Tajiiba diitoco iiminocoro imooniqui, aivo ajashutino iimino iheetavequi, ihacifififiqui,
ihifefifiqui icano diitoma iicanoti.

19 Tolliti jari janaanici niquejefaño sihidi busumijevajimo. Jaaneri jari cuhufono
iicamoro ufucu imino iicajino imega igaayiciqui. Jaamo ifinijitino fiivoco imino igaayiciqui.

Niinoono Timoteoco Atajiibano.

20 Timoteo, ico atajiibanoco imino toomo. Guubunicidino jiinije iimaano sicamañeheje
iimaanoco, bu tolliro sicamañehejeque ejenaaunehejeque, jino miya gaaja onoonehejeque
icano.

21 Miiro saatohosa toneheje miya gaaja onoonehejejaagoviro iminifotomaño miyaavo-
goti mitacuumo.

Jaafa ico Moocaani imino moonihi.

2 TIMOTEO

Pablo Timoteodi Acaatinuhaame.

1 Uujoho Pablo Jesucristo minisuminaafi, Moocaani iimogobadi uco agalluubo, Cristo
Jesuma sano magataavonofañodi fiivoco aaciguuno onoobadi.
2 Jaabo iidi jihaameque caatinihi Moocaanifeenedi taseemene, agaijiibo Timoteodi.
Imeguehi Dios Moocaani, bu Aivojiibo Jesucristo icamisi ico iidaasugomaño imino
omooninoma, sajeebiico aacinoma icano idiicanoco.

Cristoditi Ijiibogomo.

3 Uujoho Moocaanico imehicahi taheedemihai iicaubadi imihinima chahano esamaaje-
fañodi. Jaabo uujoho suufenitiibo iiti esafetehicahi dihallivi Moocaanima ihiimaabo cuuje,
bu fucu icano.
4 Bu fahiijivaro uujoho asaausumi iijoho ataaunoco esafetehicahi. Jaaboro ico
atyimecuujirahi sihidi imo imo icaqui.
5 Tolliro bu esafetehi aivo miya miyaavogoma idiicanoco. Iticoni diitaago Loida, bu
diiseeji Eunice icamife iticoni tomiyaavogoma icauhi. Jaabadiro bu iijoho tolliro toonoma
idiicanoco gaajahi.
6 Tooneguiiha ico tajiibahi. Jaabo quehecutusuhi Moocaani ico dihallivi uujoho
tahuseque ificuusumi aaciuno dudicamaajeque diibeguehicaqui.
7 Miiro Moocaani gaijama mihicamo fanoovaaco miñihicugotihi. Jilliro mityama mihic-
ahi, saatohoco magaijihi, imiti esamaajeque imino esamaajeriro miguiinonihi.
8 Jaaneguiiha nucufeguejirahana Mohaivojiibo Jesucristoditi idiibogonoco. Bu uuti
nucufeguedino jino diibohallíti civojafaño iicanoti. Jilliro dimañoonoti gaayici taaja-
sujiibogohallíti miinoco idaasuno omoonínoco, Moocaani ico sefaco aacino ticovovi.
9 Moocaani miihaico ataajasuuboro cuuhuvahi diibedi mofiico imino mihimibachu-
moro ijeevadi diibedi miicaqui. Iiminoco momoonínoti icatino. Jilli tolli diibo iimugu-
ubadi, bu tolliro Cristo Jesufañodi mihicacuunoti miihaico agaijiiboro. Jaabo Moocaani
miihaico gaijiuhi siicijetiro jiinije fiivuutinaacaro.
10 Jaabo toono igaijico iifusucuubo jisumi Motaajasuminaafi Jesucristo asaaneri. Jaabo
diibo guijeve mityaco finisuuhi, bu taajasujiibogofeenedi eseseehigovi icicuubo miihaico
ifinisujitino ifiico ihaciqui.
11 Miiro uco Moocaani ficuuhi jibogoco jiibeguequi. Jaaboro uco galluubo
minisuminaafiti judiomi iicatimoco jiibeguequi.
12 Jaamaño uujoho paryi jinehejeri idaasuno icahi. Jaaruubo toonoti nucufevetihi,
cajaaniví tahesicini iicanoco agaajamaño. Jaamaño imino gaajahi diibo imityama iicamaño
uujoho tafiico diiboco acihinicuuhi imino ificuuqui ufucu diibo dojicuvi asaajifucuguiiha.
13 Jaanegui suufenitiibo mooni ico iimino jiibogoco atajiibahinibadi. Jaaboro diica
miyaavogofaño, bu Cristo Jesufañodi mihicacumaño gaijima mihicanofaño icano.
14 Moocaani Gaija mofifaño icaabo. Jaaneguiiha diibo miihaico aamusuneri Moocaani
ico atajiibanoco imino toomo.
15 Iiro agaajacuuno paryi famooro Asia jiinijeoto uco jeevesuhiniuhi. Jaamotisi bu tolliro
Figelo, Hermogene icamisi.
16 Jaanoti jaafa Moocaani idaasuguehi Onesiforo onoobo yotoco. Diibo fiiva foova uco
tafiico buheesuvahicauhi, civojafaño iicanoti nucufevetiiboro.
17 Jaabo Roma cuumineri iicausumi, uco iguiinehicauboro atyimeteubo.
18 Jaafa ufucu niinofucuvi Mohaivojiibo Jesucristo diiboco idaasugueji. Iiro imino
gaajacuuhi diibo uco Efeso cuumivi minoodino aamusunoco.

2

Iimino Jesucristo Jiibogominaafi.

1 Jaanegui Cristo Jesuco mimiyaavogomaño imino moonico magaayicineri sefano diica,
iijoho taseemenebadi idiicaabo.
2 Fiivaamofeenevi eneehicanoco gaajamo; jaanoco iijoho uuti uguubuhicanoco saatoho
imihusene gaifiimico tajiiba sitaaco ijiibeguequi.
3 Jaaboro iijoho Jesucristo jiibogominaafi, daabici sihidi idaasuno idiicarunoco, amo-
casiminaafi amocasinohachuta idaasuno iicarunoco ajaabicinicibadi.
4 Miiro cajaatyo amocasiminaati iicamo sineheje naaje dudicamaajejaagovi minifoto-
tatihi ihaivojiibo diiboco amocasiminaafiti iicaqui iiciibo atajiibanocoro imooniqui iica-
maño.

5 Jaabadiro bu saatoho bañamaajefaño iicacuumo toono tajiiba onoobadi imino
omoonimoro sefano omoonitimo ijaadaco gaayicitihi.
6 Jaabadiro bu faguinofaño sefano ududicamaaimo aivo imegaviro imañoonoti
gaayicifihi.
7 Jino ico onoonoco deesamaaje. Jaadi Aivojiibo paryi fanoocoro ico gaajasuji.
8 Desafoto Jesucristo, aivojiibo David iyaachimioobo iicaubo guijevefañoti siino ubuhee-
teubediti, tobogo uujoho taajasujiibogoco ijiibeguehicabogo.
9 Tobogohalliti uujoho sihidi idaasuno iicarunoco jaabicihicahi, gaicaauminaafi
iicaniciibadi jigaiñehiri isisicininehejeque. Jaarunofaño Moocaani jiibogo sisicinitihi.
10 Jaamaño paryi uujoho jaabicihicahi Moocaani iicicuumoco jiibogohalliti. Jaamo
oovosiino taajama iicaqui ufucuro ifinijitinoma Cristo Jesufañodi mihicacumaño diiboti
asaanoma.
11 Jino aivo miyaano:
Diiboma sano miguijevehinicuhachiiji, bu diiboma sano mihicaji.
12 Tolliro bu idaasuno mihicarunehejeque majaabicihachiiji, sano diiboma mahaivojiiveji.
Jaanoti bu diiboco mutuunamaaihihachiiji, miihaico bu tuunamaaijiibo.
13 Diiboco mejeevesurumoco, diibo miihaico jeevesutihi, Moocaani ifibadi mihicacumoco,
¿milli bu ifiicoro jeevesujiruubo?

Imino Agaajacuuno Dudicamaaje.

14 Jinoco desaayuubo diitoco tajiiba Mohaivojiibo imefeenevi jihovonehejeque jenaauc-
asitimo iicaqui, jilli mihiifono toneheje. Jilli toonoco uguubumehejeque imitino omoonino.
15 Jaanegui quehecuno diica. Jaabo Moocaani imefeenevi iimino dudicamaajeminaafiti
idiicanoco igaajacafetequi, bu jaabo jinehejebati nucufevetiibo diicahi, imino aivo
miyaano iicano jiibogoco idiibeguehicamaño.
16 Sicamañeheje iimaa, jiinijeo iimaanoco diimaadino. Tonehejeque ihiimaamo jilli
janaaniciviro imitifaño feefihi.
17 Jaamo jiibogono sitaavi jivonoro feehi ciinisi ijivoniciibadi. Jaamootisi Himeneo, Fileto
icamisi.
18 Jilli miyaanoti imitacuumisi. Jaamisi: Siino mubuheetejino, eneehicano siicije fatye-
hinicuuhi, noomisiro saatoho miyaavogoco sihigoviro miniiyumisiro efeehicamisi.
19 Jaarunofaño Moocaani sefano iicaqui cuhufeneri dojibanicuuhi. Jaamo gaajataco
ificuuhaame neehi: Aivojiibo Moocaani gaajahi ita iicamoco, noonoro. Tolliro bu noono:
Paryi famooro: Uujoho Cristota, onoomo iimitinoti sihigovi idugaavequi, noonoro.
20 Miiro iguiraaja iijafaño sanooro oro eetavota, nihibami eetavota icano icatatihi. Bu
tolliro imohono, bu nifaqui guirihilluno icano. Fano iimiguiiharo icatino. Sanoodinoro
iiminehejeguiiharo icafihi, bu jaanoti sanoodino iidicunonoguiiha, beevanoguiiharo
icafihi icano.
21 Jaabadi sano imiguiiharo miicaqui imino mofiico mihimibachumoro ijeevadi Mo-
haivojiibo dudicamaajeguiiharo mihicajimo iimitinehejeti mihinivatino mofiico mificu-
uqui. Jaachiiji jari fanoova iiminoono eetavoguiiharo mihicahi.
22 Jaanegui iijoho sicafefi idiicaabo sicafe iimogonehejeque jeecivotiibo. Jaaboro
iticovono ifiicoro deesamaaje, miyaavogoco, gaijico, sajeebii icaco icano sano imino jeebiiri
Aivojiibo Jesucristoco ejeecivomoma.
23 Bu mihiifono fanoova jenaaucasico deecivedino. Iiro gaajacuuhi toneheje amocasi-
coro omoonisufinoco.
24 Aivojiibo Jesucristo jeecivominaafi sitaama aamocasiiboro igotatihi. Tolli icatiiboro
famoovamaryo imino icafihi. Jaabo imino jiibogominaafi fanoovaaco jaabiciiboro icafihi.
25 Jaabo siicuno jeebiiri iicajiisumoco ifagueequi, Moocaani diiboco tolli iicano ifiico
ubuunaniiboro miyaanoco agaajasujinoco esicininiiboro.
26 Jaamo aaicomoro itaajaqui iji diitoco itacurahiihufaño agañiisuneri iiciiboro diitoco
iimogobadi imooniqui ificuunoti.

3

Niinoosumi Jilli Miyaminaa Icaji.

1 Tolliro bu gaaja ufucu niinoosumi icajino siibadi ñihicuno iicafucuje.
2 Jaasumi icajimo miyaminaa ifi imiguiiharo fanoovaaco omoonifififimo, sihidi
nihibamima iicanoco iimeguefififimo, ifiicoro sihidi jeevahi eneefififimo, mihiifonehejeque
aivo fanoovama icahi, noomoro quehe quehe iicafififimo. Jaamoro Moocaaniditi
iminootino ihiimaafififimo, bu caanimi onoonoco: Jii, nootimo iicafififimo, sita diitoco
imino omoonirunehejeque diitoco cabiiacujitimo, bu jaamo Moocaani iimaahiijico
bocguejitimo,

3 sitaaco agaijimoro idaasuguejitimo, sicamañehejeque jiibohocasifififimo, iimoyiicinocoro
omoonifififimo, idaasugotimo omoonifififimo, fanoova iimino jiiheguminaa iicamo,
4 iyotocoro imitino omoonisufififimo, guucibatimo fanoovaaco omoonifififimo,
sicamañeheje mihiifoneriro ijeebiino agahafucuumo. Moocaanico guiinotimoro jilli
ifiicoro imo imo omoonisunehejequere iguiinomo.
5 Jaamo Moocaani iimaahiijico jilli ihifuvusuro alliohifiiriro imino moonijimo. Jaarumo
tuunamaaijimo toono mityaco miyaano iicarunoco. Tolli iicamoti diifiico gaihuini.
6 Diitoototi saatoho iijanofaño ijicafotomoro agaajatimo gaigoomico bañihicahi. Jaamo
gaigoomi imitiri ifiinoco gahafusuhicahi fanoova imogocoro efeehevemere,
7 fahiijivaro gaajamoro icarumo miyaanovi ufucuro iifototimo.
8 Oono Jane onoobo, Jambre onoobo icamisi Moiseque ejenaauubadiro, bu diito miyaano
iicanoco jenaauhicauhi, diitoco ihesamaajene imitacumo, iimicuutimo icano, bu miyaavo-
gofañodi agaajaracuutimo.
9 Jaarunaa Moiseque ejenaauumisico gaajaciumo jihovotisi iicaunoco. Jaabadiro bu diito
bañijitihi paryi jiinije miyaminaa diito jilli jihovoto iicanoco agaajacicuudi icano.

Pablo Timoteoco Atajiibano.

10 Jaanoti naha iijoho imino uujoho ijiibeguehicabadi, bu uujoho iicahicabadi, uujoho
omooniguehicabadi, tamiyaavogoco, tajaabicico, tagaijico icano, bu uco ijiihevenehejeque
ajaabicihicano,
11 bu uco idaasuno omoonihicanehejeque, iiro bu gaajacuuhi uco ijiihevenehejeri
idaasuno iicahicaunehejeque Antioquia cuumivi, Iconio cuumivi, Listra cuumivi icano.
Jaaruno paryi tonehejeti Aivojiibo uco taajasuhinihi.
12 Jaabadi paryi famooro Cristo Jesuguiiha ifiico iimibachumoro ijeevadi ificuumo.
Toonohalliti diitoco ijiiheveneri idaasuno icaji.
13 Jaanoti iimifiitimo, abañifififimo icamo imitifaño janaaniciviro feeji bañimoro, bu
ifiicoro abañineri icano.
14 Jaanoti iijoho agaajahininofañoro mityano diica, iiro toonoco imino agaajacuunofaño.
Ñiro gaajahi jaanoco miijoho ico ijiibeguhininoco.
15 Miiro seemenetiro iijoho gaajahi iimino Caatinihaamefaño onoonoco. Toono ico
ijiibogonoro taajasufaño ico asatyejino Cristo Jesuco imiyaavogonofeenedi.
16 Miiro paryiicino Caatinihaamefaño onoono Moocaani iifusuuboro agaajasuunoco
acaatiniuno. Jaano miinoco jiibeguehi. Jaanoro imitino mihicanohalliti miinoco iibano,
fagoono, miinoco jiibogono iticovono ifiima miicaqui icano.
17 Jaaneri Moocaani jeecivominaafi imino agaajaaboro, bu imino iimibaivooboro paryi
fanoova imicoro imooniqui.

4

1 Jino ico guiraano tajiibahi Moocaani imegavi, bu Mohaivojiibo Jesucristo aivojiibobadi
asaaboro uchuumucuumoco, ubuheemeque icano emeeciiboro ijeevadi sahaje udugaacu-
jiibo imefeenevi.
2 Jaabo diibeguehi taajasujiibogoco suufeniitiibo, jaguisifucuro icatino, bu tolliro
miyaminaa agaajagomo iicasumi idiibeguejitirusumi icano. Imino gaajasu, bu saatoho
imino omoonitimoco dihiba, fanoovaaco daabiciibo fagojiibogo iijiri.
3 Miiro ufucu iicajino gaseji. Jaasumi miyaminaa jaabicicuujitihi aivo iimino jiibogo iijico.
Jilli iinoro iimogobadi ajashutimo jiibogominaati iguiinomoro ficujimo diitoco ijiibeguequi.
Jilli diito uguubunicinoco iimogonocoro.
4 Miyaano jiibogoco ibujinaago ificucuumoro jihovobogoje fanoova jiibogocoro miyaano
onoomoro: Jii, neejimo.
5 Jaanoti iijoho iimino iijico imino ficu, idaasuno idiicarunehejeque daabici, taaja-
sujiibogoco idiibeguejinojaagoviro minifoto, imino dididicamaajeque dihifutusu.
6 Jaanoti uujoho tafiico acicuuji Moocaani jeeciveguiiha idaasuno imoonicafetequi,
fiitivucuuno iguijevejino oovo agasene.
7 Jaabo uujoho iimino moonicasico moonicasicuuhi, tooneguiiha ijineehicaabobadi
nijeciviifutucuuhi, miyaavogoco uujoho ejeevesutiiboro imino eetavucuuhi.
8 Jaano jisumi iimino icari ajaadujino uco toomociniicuuhi. Jaanoco ufucu uco acijiibo
Aivojiibo iimino emeeciiboro udugaacufiibo. Jaabo ucoro acijitiibo, bu tolliro paryi
famooro diibo asaajinoco iimogomoco icano.

Pablo Timoteoco Onoono.

9 Goovano jei disaa uco emeecivaabo.

10 Miiro Demas onoobo uco jeevesucuuhi jijeonehejequere janaanici aivo iimoyiicimaño.
Jaaboro Tesalonica cuumivi feehinicuubo. Jaanoti bu tolliro Crescente onoobo fee-
hinicuuhi Galacia jiinijevi ijiibeguequi, bu tolliro Tito Dalmacia jiinijevi feehinicuuhi
ijiibeguequi.
11 Jaanoti idiiboro Lucas uuma icahi. Jaanegui Marcoco iguiinooboro siva juuga uco
tadyudicamaajeti ihamusuqui.
12 Jaanoti uujoho Tiquicoco galluhinihi Efeso cuumivi.
13 Asaadi jei uudi siva tagaachehu tajeebutachehuco Troa micuvi Carpo onoobo iijafañovi
ejeevesuhinichehuco, tolliro bu tahaameneque, bu tahaamene pergaminohaamehallivi
acaatinihaameneque icano.
14 Alejandro onoobo jigaiño dudicamaajeminaafi aivo uco imitino mooniuhi. Jaaboco
jaafa Moocaani toono jaadaco acihi.
15 Jaaboti bu iijoho difiico gaihuini, mojiibogoco iimogotiiboro toonojaagodi iicatiiboti.
16 Tolliro bu iticoni aivojitoma tahallivi ihiimaausumi miihaiñooba tahalliti icautihi uco
aamusumo. Jilliro famooro uco jeevesuhiniumo. Jaarunoco uujoho teemehi Moocaani
toonoco esafototiibo iicaqui.
17 Jaarunoti uco Aivojiibo Jesucristo uco aamusuubo sefaco aciuhi. Jaamaño uujoho
imino imivehi taajasujiibogoco ijiibogoobo. Jaamaño faajiinijeminaacoro tobogoco gu-
ubusucuuhi, judiomi iicatimehejeque. Jilli Aivojiibo uco sihidi iñihicunehejeti taajasuuhi.
18 Jaaboro bu uco fanoova iimitinehejeti ataajasuuboro ficujiibo niquejefaño iicano
ihaivojiguiiha. Jaabo Mohaivojiibo Jesuco macahacisu fahiijivaro. Fine.

Niinoono Iijico Agalluuno, Bu Imino Onoono Icano.

19 Taajico daaci Prisca onoogoco, bu Aquila onooboco icano, bu tolliro Onesiforo onoobo
iijaminaaco icano.
20 Jaanoti Erasto onoobo Corinto cuumiviro fitafetehinihi. Jaanoti Trofi onooboco
ficuuhinihi guihuvaaboco Mileto cuumivi.
21 Jaabo asaadi jiinija imegavirocahi disaa. Dijaago Eubulo onoobo iijico galluuhi, bu
Pudente onoobo, Lino onoobo, Claudia onoogo icano, bu tolliro paryi monahabomi icano
iijico galluuhi.
22 Jaafa iima Aivojiibo Jesucristo icahi, bu jaafa Moocaani famooro amiihaico imino
moonihi icano.

TITO

Pablo Tito Onoobedi Acaatiniuhaame.

1 Uujoho Pablo Moocaani jeecivominaafi, bu Jesucristo minisuminaafi icano. Jaabo
uujoho miyaavogojaagovi sivaqui Moocaani iicimoco, bu miya iimaano iticovono imino
fiivojaagovi isivajinoco igaajaqui,
2 bu ifinijitino fiivoma mihicajinoco mehesicininoco igaajaqui icano. Jaanoco Moocaani
abañitatiibo: Ifinijitino fiivoco aciji, nuuhi siicijetiro jiinije fiivuutinaacaro.
3 Jaamaño jino diibo unuusumi mihicacumaño, miihaico ijiibogoco gaajasucuubo, jino
uco Motaajasuminaafi Moocaani ijiibogoco jiibeguequi atajiibanofeenedi.
4 Jaaneguiiha iidi jihaameque caatinihi Tito iijoho tamiyaavogo seemene tamiyaabo idi-
icabedi. Jaano miyaavogoma iima misi mihicano. Jaabo uujoho imeguehi Dios Moocaani,
bu Motaajasuminaafi Jesucristo icamisi ico imino omoonoco, bu sajeebii icaco aacinoco
icano.

Tito Creta Chugaivi Ududicamaaiño.

5 Ico uujoho Creta chugaivi ficuuhiniuhi oono imibachurautinoco dimibachuqui, bu
quillahutoco ficuuqui Moocaani iijano faacuumivari iicajajefaño oono ico atajiibaubadi.
6 Jaanegui quillahutoobo imino iicaqui, sita diibediti: Imitino, nootimo iicaqui, bu jaabo
saafigo tajere iicaabo iicaqui, bu jaabo seeme miyaavogominaa iicamediti sita diitoco:
Iimitimo, bu guubutimo icano, nootimo iicaqui icano.
7 Miiro Moocaani iija toomominaafi obispo onoobo iimino ifi iticovono ifiima icanicihi.
Jaabo jenaaufifitiibo iicaqui, bu icajiisutiibo iicaqui, bu guiriicavefitiibo iicaqui, amocasi-
fitiibo iicaqui, bu ajashurunoco guiraano ajaadusuuboro guiraano nihibamico iicinoco
imogotiibo iicaqui icano.
8 Ivi jilliro baaminaaco imino iijafaño igaayicihicaqui, bu iimino icaco iimeguequi, bu
imihuseebe iicaqui, bu imino imoonihicaqui, bu Moocaanidiro ifiico ificuuqui, bu ifi
imitinoco iimogonoco moonitiibo iicaqui,
9 bu miyaano jiibogoco diiboco ijiibuguunoco jeevesutiibo iicaqui icano. Jaaboro sitaaco
iimino jiibogori iquehecutusuqui, bu ejenaauhicamoco imiyaavuvusuhicaqui icano.
10 Miiro sihidi icamo aivo uguubuhicatimo, bu aivo janaanici judiomifaño icamo icano.
Jaamo sicamañooco ihiimaamoro miyaminaaco bañihicamo.
11 Jaamoco lliinoci iimaatimo iicaqui. Miiro fajavaminaacoro mitasumoro feehicamo
mijiibogotatinoco ijiibogomo iifurumo toonohallivi nihibamico igaayiciqui.
12 Miiro diito Cretaminaa jihovotoco acaanivamo iimaaminaafi iyotoditiro nuuhi: Cre-
taminaa aivo bañififimo, bu aivo asimibadi jeevamo, aivo machufifimo, gaiquifiifimo
icano, nooboro.
13 Jaabo aivo miyaanoco nuuhi. Jaanegui sefano diitoco fagoo imino imiyaavomoro
iicaqui.
14 Bu jaamoro judiomi bañifiira jiibogoco miyaavogotimo iicaqui, bu oono miyaano
jiibogoti uuvuduvehicamo ijiibogonehejeti icano.
15 Miiro ihesamaaje imihinivatimedi paryi fanoova mihinivatihi. Jaanoti imiyaavo-
gotimedi, bu ihesamaaje imihinivamedi icano fanooro mihinivano. Miiro ihesamaaje,
ijeebii icano paryi diitoco imihinivamaño.
16 Jaamo: Moocaanico magaajahi, unuuruno omoonihicanofañodi gaajaveechuno
miyaano iicatino. Miiro idicufimo, bu guubutimo, bu iimino moonico ajashuno gaajatimo
icano.

2

Miyaano Jiibogo.

1 Jaabo idiibugusumi miyaano jiibogofañodiro diibeguehica.
2 Bu amiyato gaifiimico diibogo guiriicavotimo iicaqui, bu iminoro ihesamaaiqui, bu
miyaavogofaño imino iicaqui, bu gaijima iicaqui, bu jaabicima iicaqui icano.
3 Bu tolliro amiyato gaigoomi Moocaani iimogobadiro iicaqui, sicamañehejeque
jiibohocasitimo, bu guiriicavotimo iicaqui icano. Jaaneri imino,
4 bagocajamico ejeevamaaisuneri diito aijimico igaijiqui, iseemeque igaijiqui,
5 bu diigo iminoro ihesamaaiqui, bu ajevatigo iicaqui, bu iijaco imino iteemequi, imi-
husegue iicaqui, aiji onoonoco jenaautigo: Jii, ineehicaqui icano. Jaanofañodi miihaiñooba
Moocaani jiibogo imitino iimaatimo iicaqui.
6 Jaabadiro bu sicafeque dinoo: Imihusene iicaqui.

7 Paryɨ ɨɨjoho omoonɨnofañodɨ diitoco gaajasu. Jaamoco ɨdɨɨbogosumi imihusene dɨɨbogo,
jejeejeje icatɨɨbo,
8 iminoro diimaa, toonofeenedɨ mɨɨjoho: Ɨco dihimitɨ, needino. Tollɨtɨ nucufevejimo oono
paryɨ Moocaani jɨɨbogoco imeguehicatɨmo. ¿Jaamo millɨtɨ bu mɨɨhaitɨ imitɨno iimaajirahi?
9 Tollɨro bu jeecɨvomɨnaaco fajɨɨnɨ ihaivojɨto atajɨɨbanoco paryɨ: Jii, ineehicaqui, diitoco
imo imo imoonɨhicaqui, bu onoonoco iimusufifitɨmo,
10 bu nanivatɨmo imihusenere iicaqui. Jaanoco aatyɨmemere famooro igaajaqui Motaa-
jasumɨnaafi Moocaani jɨɨbogo oovosɨɨnoco.
11 Mɨɨro Moocaani mɨɨhaico iimihuseque ɨɨfusuno sɨvahi taajasuco paryɨ miyamɨnaadi.
12 Jaano toono Moocaani imihuse mɨɨhaico jɨɨbeguehi mohimitɨco mejeevesuqui, bu
jiinɨjeo imogonehejeque icano. Jaamoro jiijehallɨvɨ imino miicaqui, tɨcovono ifiima
Moocaanidiro.
13 Tollɨro bu mɨɨhaico gaajasuno oono oovosɨɨno sihidɨ ejeevaabo Moocaani Motaaja-
sumɨnaafi Jesucristo asaajinoco oono motoomo mɨɨhaico unuunoco.
14 Jaabo mɨɨro mohallɨvɨ guijeveuhi paryɨ mohimitɨco initɨuboro mɨɨhaico itaajasuqui,
diibota mihicamoro imino momoonɨhicaqui.
15 Jaano jinooco diitoco dɨɨbogo, quehecutusuuboro, mityama fagooboro icano. Ɨvɨ
saatohotɨ difiico taajavusudino.

3

Miyaavogomɨnaa Jillɨ Iicano.

1 Tollɨro bu diitoco desaayu paryɨ aivojɨtoco imityaguehicaqui, bu paryɨ fanoova iimi-
noonocoro imoonɨhicaqui icano.
2 Tollɨro bu sitaaditɨ imitɨno iimaatɨmo iicaqui, bu sajeebɨɨma iicamoro sitaama imihiijɨno
iicaqui, bu sɨɨcujeebɨɨma paryɨ famoovamaryo iicaqui icano.
3 Mɨɨro bu mɨɨhai itɨconɨ tollɨro mɨhɨɨfomo mihicauhi, bu Moocaani onoonoco: Jii,
meneehicautɨhi, jillɨ mɨmɨtacɨnɨuhi, bu fanoohimitɨ imogono, bu fanoohimitɨ imo icaneheje
icano jijovoto mihicauhi fanoohimitɨfañɔ mihicaumañɔ, bu sitaanoco mihimeguehicauhi,
mɨjɨɨhevecɨnɨuhi, bu fahɨgova sitaama mɨjɨɨhevecasihicauhi icano.
4 Jaarunaaca Moocaani Motaajasumɨnaafi igaijɨco, bu iimihuseque icano miyamɨnaaco
ɨɨfusususumi
5 mɨɨhaico taajasuubo. Jaaruno mɨɨhai iiminoco momoonɨunotɨ icatɨno, jillɨ mɨɨhaico
ɨɨdaasuguumañɔ. Jaabo mɨɨhaico taajasuubo Igaijari mɨɨhaico initɨuno bohofiico
aacɨnofeenedɨ. Jaano Moocaani Gaija mɨɨhaico bohofiima icasuhi.
6 Tollɨro bu Motaajasumɨnaafi Jesucristofeenedɨ Moocaani mɨɨhaico Igaijaco ajashutɨno
acɨuhi.
7 Jaaboro iimihusefañodɨ mɨɨhaico igaayɨcɨqui jaanofeenedɨ mɨɨhai ifinɨjitɨno fiivoco
meteemehicanoco magaayɨcɨqui.
8 Jaano jino aivo miyaano. Jaaneguiiha imeguehi ɨɨjoho jinooco sefano atajɨɨbanoco.
Jaaneri Moocaanico imiyaavogomo iiminocoro imoonɨhicaqui. Jino aivo paryɨ fameediro
imino.
9 Jaanotɨ mɨhɨfono iimaaco deecɨvedino sɨɨcɨjemɨnaa momono guicɨbadɨ iicanehejeque,
bu jɨɨhevecasinehejeque, bu oono Moise tajɨɨbahallɨvɨ jenaaucasinehejeque icano. Toono
jillɨ mɨhɨɨfoneheje, jihovoneheje.
10 Jaanotɨ bu saatoho Moocaani iijamɨnaaco siibadɨje udugaacuhachiijɨ fagoo mifoocɨro.
Jaanoco: Jii, onootɨhachiijɨ diiboco buhɨgovɨ gañɨɨ.
11 Jaano uguubutɨnotɨ gaaja diibo miyaanotɨ ɨmɨtacuunoco, bu iimitɨro diiboco: Imitɨno,
unuucuunoco.

Titoco Ifitacuuno.

12 Uujoho dijaago Artemas onooboco, bu Tiquico onooboco icano agalluudɨ, tollɨ icaruno-
fañɔ disaa Nicopoli cuumijaago uco emeecɨtoobo. Uujoho tuucuumivɨ jɨɨnijadɨɨhico afaty-
onoco imeguehi.
13 Bu disefadɨno daamusu saafi abogado Zena onooboco, bu Apolo onooboco icano.
Jaamɨsi ucuujɨvaachunoco daacɨ jinejetɨ cuujɨvaachutɨmɨsi ifeequi.
14 Jaanoco aatyɨmemere mota iicamo igaajaqui imino moonɨco. Jaamoro
ucuujɨvaachumoco ihaamusuhicaqui. Tollɨtɨ ifiino sinejeguiiha iimiqui.

Niino Fitacu.

15 Paryɨ jino uuma iicamo dijaa iijɨco galluuhi. Ɨjoho bu moojɨco daacɨ miyaavogofañodɨ
monahabomɨ iicamoco. Jaafa Moocaani paryɨ amɨɨhaico imino moonɨhi.

FILEMON

Pablo Filemodi Acaatɨnɨuhaame.

1 Uujoho Pablo, jino Cristo Jesu momohallɨtɨ cɨvojafaño iicaabo jihaameque caatɨnɨhi
sano monahabo Timoteoma ɨɨdi, agaijɨɨbo Filemon mududɨcamaaje nahabonɨmɨnaafidi,
2 bu Moocaani iijamɨnaa oono diijafaño igaivehicamedi, tollɨro bu monago Apiadi, bu
Arquipo mɨɨhaico mududɨcamaajeque aamusuhicaabedi icano.
3 Jaamo amɨɨhai magaayɨcɨ Moocaani, bu Aivojɨɨbo Jesucristo icamɨsi imino omoonɨnoco,
bu sajeebɨɨ icaco aacɨnoco icano.

Filemon Gaijɨ, Miyaavogo Icano.

4 Fahiijɨvaro uujoho Moocaanico dihallɨvɨ imehicahi. Jaabo diiboma ihiimaasumi ɨɨtɨ
esafetehicahi,
5 Aivojɨɨbo Jesuco ɨɨjoho agaijɨnoco, imiyaavogonoco icano, bu paryɨ Moocaanita
iicamoco agaijɨnoco icano uguubuuboro.
6 Tollɨro bu Moocaanico dilluhicahi oono dimiyaavogoco aatyɨmemere imiyaavogomo-
hallɨvɨ, jaamo Cristo Jesufañodɨ paryɨ iiminoco magaayɨcɨnoco imino igaajaqui.
7 Jaabo tajeebɨɨ jacusucafetehi, bu uujoho sihidɨ imo imo icahi ɨɨjoho sihidɨ gaijɨma
idiicanotɨ. Mɨɨro ɨɨjoho tañahabo, difañodɨ miyaavogomɨnaa jeebɨɨ jacusucafetehi.

Pablo Filemon Jɨjovonohallɨvɨ Filemoco Idilluno.

8 Jaanegui uujoho Cristo minɨsumɨnaafi iicaruubo ɨco tajɨɨbajitɨhi ɨɨjoho omoonɨjinoco.
9 Ɨvɨ jillɨro gaijɨfeenedɨ ɨco dilluhi. Uujoho Pablo amiyaabo iicacuubo, bu jino Cristo
Jesuhallɨtɨ cɨvojafaño iicaabo,
10 ɨco dilluhi jaanɨ Onesimo onoobohallɨvɨ. Jaabo jino cɨvojafaño miyaavogofeenedɨ
taseemenetɨ minifutucuuhi.
11 Ɨtɨconɨ naha Onesimo jillɨ mɨhɨɨfoobo dijɨjovono icauhi. Jaaruubo jisumi miyaabotɨro
mɨsidi icacuuhi, ɨɨdi bu uudi icano.
12 Jaaboco dijaago uujoho siino galluhi. Jaaboco imino gaayɨcɨ tafiico idiicajirubadɨ.
13 Imogorahi jinoovɨ uuma iicanoco dibuunavɨ uco ijeecɨvequi jino Cristo jɨɨbogohallɨtɨ
cɨvojafaño iicaaboco.
14 Jaaruubo uujoho imogotɨhi ɨɨjoho idiimogotɨnoco omoonɨnoco. Jaabo uudi ɨɨjoho
omoonɨno uujoho atajɨɨbaneri icatɨno iicaqui, jillɨ ɨɨro idiimogooboro omoonɨno iicaqui.
15 Fɨne Onesimo ɨɨtɨ dugaavuuhi gueenene sihɨ iicatɨqui. Jaaruubo jisumi ɨɨma fahiijɨvaro
icacuujiibo.
16 Jaaruubo jɨjovonobadɨ icacujitɨhi. Jillɨ jɨjovono janaanɨcɨvɨ imino icacujiibo. Jaabo
agaijɨɨbo dinahaborucuuji. Jaaboco uujoho sihidɨ gaijɨhi. Imi jaano janaanɨcɨvɨ ɨɨjoho
diiboco gaijɨ dijɨjovono iicamaño, bu Mohaivojɨɨbofañodɨ dinahabo iicamaño icano.
17 Jaaneguiiha digataavomɨnaafi uujoho iicahachiijɨ diiboco gaayɨcɨ uco idiicajirubadɨ.
18 Jaanotɨ ɨco diibo imitɨno omoonɨuhachiijɨ, bu ɨco edebehachiijɨ icano ucoro toonoco
daadusu.
19 Jaabo uujoho Pablo, jinoocoro tahuseri caatɨnɨhi: Uujoho ɨco jaaduji. Mɨɨro bu uujoho
ɨco neejirahi: Ɨɨjoho tahallɨvɨ guijevejirahi uco edebeneque daaduqui, neejirahi. Jaarunoco
ɨco uujoho nootɨhi.
20 Jaaneguiiha tañahabo, uudi jino iminoco deetavo Aivojɨɨbo Jesuco imiyaavogomo
icanɨcɨbadɨ. Jaaneguiiha tajeebɨɨco daacusu Cristofañodɨ tañahabo idiicamaño.
21 Jillɨ ɨɨdi caatɨnɨhi ɨɨjoho omoonɨjinoco agaajaaboro, bu jino ɨco onoonoco janaanɨcɨvɨ
omoonɨjinoco agaajaaboro icano.
22 Bu tollɨro uudi uujoho ɨɨfetejimañoco tahɨmega dimibachu. Mɨɨro jino teemehi amɨɨhai
Moocaanico midilluhicanoco amɨɨhaico ihacɨqui uujoho amɨɨhaico emeecɨtejinoco.

Niino Fitacu.

23 Jaanɨ Epafra onoobo dijaago iijɨco galluhi, jino Cristo Jesuhallɨtɨ uuma cɨvojafaño
iicaabo.
24 Tollɨro bu Marco onoobo, bu Aristaco onoobo, bu Demas onoobo, bu Lucas icamo jino
uco tadyudɨcamaajetɨ aamusuhicamo dijaago iijɨco gallumo.
25 Jaafa Mohaivojɨɨbo Jesucristo amɨɨhaico imino moonɨhi.

HEBREOS

Moocaani Illifeenedɨ Ihiimaano.
(Jn 1.3)
1 Sɨɨcɨje naha Moocaani moheedetemɨhaima iimaajiibuuhi saicɨno siibadɨhɨje, jɨɨbogomɨnaafeenedɨ.
2 Jaaruubo jisumi jino niinoosumi mɨɨhaima iimaabo Illifeenedɨ. Jaabo Illifeenedɨ Moocaani paryɨ jiinɨjeneque eheetavuuboro diibo usefaño paryɨ fanoovaaco iicaqui ficuubo.
3 Jaabo diibo Moocaani imi arɨcuco ɨɨfusuubo Moocaani ifi tollɨ ejeevanoco ɨɨfusuubo. Jaabo sefari paryɨ fanoova icahi imityahiijɨfeenedɨ. Jaaboro bu mohimitɨco ifilluuboro casɨɨvuubo niquejefaño Moocaani aivojɨ icagahallɨvɨ, imiyanaagonovɨ.

Moocaani Achi Sihidɨ Jeevahi Niqueje Toomomɨnaa Janaanɨcɨvɨ.
4 Jaamaño Moocaani Achi sihidɨ jeevano minifetehi Moocaani toomomɨnaa allɨnoocɨvɨ. Mɨɨro caani busumijetɨ gaayɨcɨɨbo diito janaanɨcɨvɨ aivo imityamañovɨ.
5 Jaamaño cono bu Moocaani safooba itoomomɨnaatɨ cajaanɨbaco:
Ɨɨjoho taseemene, jifucu uubadɨro idiicaabo, noonova.
Bu cajaanɨbaco:
Uujoho diibo caanitɨ icaji. Jaanotɨ diibo taseemenetɨ icaji, nuunova.
6 Jaanotɨ ɨdɨɨboro Illi iicaaboco jiijehallɨvɨ ɨsɨvauboro nuubo:
Mihimo diiboco paryɨ amɨɨhai Moocaani toomomɨnaa, nooboro.
7 Jaanotɨ diito itoomomɨnaaditɨ nuubo:
Itoomomɨnaaco guibuhubatɨ eheetavoobo, bu ijeecɨvomɨnaaco cɨɨjɨgaiguiihutɨ eheetavoobo icano, noonoro.
8 Jaanotɨ Illiditɨ noono:
Moocaani dihaivojɨ icaga; Jaafa ufucuro ifinɨtɨno fahiijɨvaro icahi, bu ditajɨɨba imino atajɨɨbano iicano.
9 Ɨtɨcovonocoro idiimogooboro imitɨnoco dɨɨheguehi. Jaamaño Moocaani Didios iicaabo ɨco sihidɨ imono icaco acɨhi, digataavomɨnaa allɨnoocɨvɨ, noonoro.
10 Tollɨro bu noono:
Aivojɨɨbo, ɨɨjoho aivo itɨconɨ jiinɨjeque tanooco ficuuhi. Bu jaaboro dihuseri niquejeque deetavuuhi.
11 Jaaruno toneheje finɨji. Jaanotɨ ɨɨjoho ufucuro finɨtɨɨbo fahiijɨvaro diicaji. Jaanotɨ toneheje queemeveji gaachehu ocoomovonɨcɨbadɨ.
12 Jaanoco gaachehuco mihicanɨcɨbadɨ gatatahuruji. Bu jaanoco buunanɨji gaachehuco siino mubuunanɨnɨcɨbadɨ. Jaanotɨ naha ɨɨjoho diiboro fahiijɨvaro diicaji; ufucuro difi finɨjitɨhi, noonoro.
13 Jaamaño mɨɨro Moocaani itoomomɨnaatɨ cajaanɨbaco nuutɨhi:
Tamiyanaagonovɨ casɨɨvo, dimɨnaaco iguiinonɨjinohachuta, nooboro.
14 Mɨɨro paryɨ Moocaani toomomɨnaa jillɨ gaijamɨro Moocaanico ejeecɨvomo. Jaamoco gallufiibo taajasuco agaayɨcɨjimoco ihamusuqui.

2

Mataajajinoco Mejeevesudino.
1 Jaano jillɨ iicaneguiiha aivo imino muguubunɨcɨji oono muguubuhinɨnoco, iimino jɨɨhaitɨ buhɨgovɨ minifototɨmo miicaqui.
2 Jaanotɨ naha sɨɨcɨje Moocaani toomomɨnaafeenedɨ aacɨuno jɨɨbogo sefano icauhi. Jaanoco guubuutɨmo imitɨco omoonɨumoco toonohallɨtɨ ɨdaasuno moonɨcafutuuhi.
3 Jaabadɨro bu mɨɨhai aivo aajashutɨno taajasuco mejeecɨvotɨhachiijɨ, mɨɨhaico ɨdaasuno moonɨjiruubo. Mɨɨro toono taajasuco itɨconɨ diiboro, Aivojɨɨbo jɨɨbuguuhi. Jaanobuunatɨ jari toonoco uguubuumo imino agaajacɨumoro mɨɨhaijaagovɨ fatyusuuhi.
4 Jaabadɨro bu Moocaani toonoco imino gaajasuuhi miyaano iicanoco. Toonotɨ igaajaqui ajabafiiranehejeque, sihidɨ ejeevano, mityano aatyɨmeratɨnehejeque omoonɨhicaunofeenedɨ, bu tollɨro mɨɨhaico Igaijaco siibadɨhɨje aacɨnofeenedɨ icano ijeebɨɨ onoobadɨ.

Jesu Inahabomɨ Iicabadɨ Minifutuuhi.
5 Mɨɨro oono toojetɨ mihiimaaje ufucu icajino jiinɨjeque Moocaani itoomomɨnaa usefaño ficuutɨhi toojeque itaajɨɨbaqui.
6 Mɨɨro samañoohaame Caatɨnɨhaamefaño saatoho neehi:

¿Mɨlli ɨɨjoho Moocaani sihidɨ edeevaabo miyamɨnaa sihidɨ ejeevatɨmeditɨ deesamaajirahi?
¿Jaabo collɨhi diito iguijevefimojaago feejirahi?*
7 Mɨɨro jihachutasituro diitoco diitoomomɨnaaguiinovɨ ficuuhi. Jaaruumoco fanoova imiri, bocɨri icano diitoco bocɨsuuhi. Bu jaaboro diitoco mityaco daacɨuhi paryɨ edeetavuunohallɨvɨ.
8 Paryɨ fanoovaaco diitoguiinovɨ ficuuhi, noono.
Jaamaño tollɨ paryɨ miyamɨnaafiguiino ificuucumaño diitoguiinovɨ fanooro icacuuno. Jaaruno fañehiica mahatyɨmetɨhiica paryɨ fanoovaro diito iijɨco obocɨgonoco.
9 Jaarunofaño mahatyɨmehi Jesuco jihachutasituro Moocaani itoomomɨnaatɨ guiinovɨ ificuunoco. Moocaani sihidɨ igaijɨma iicamaño imuguuhi diibo famoohallɨvɨro iguijeveujinoco. Jaaruubo jisumi diiboco Moocaani bocɨgusuhi ɨdaasuno iicauboro iguijeveuno jaada.
10 Jaamaño Moocaanidi fanoova choomotɨhi diibofeenedɨ. Jaabo Moocaani imeguehi famooro iseeme iimihɨgo niquejefaño ofoonoco. Tooneguiiha Moocaani Jesucristoco ɨdaasuno moonɨsuuhi imi Taajasumɨnaafitɨ iicaqui.
11 Jaamaño paryɨ imibachucɨnɨcuumoco ijeevadɨ ificuucuumo, bu diitoco imibachuubo icano paryɨ sacaanitaro. Tollɨ iicamaño Moocaani Achi nucufeguetɨhi diitoco: Tañahabomɨ, onoobo
12 Caatɨnɨhaamefañodɨ:
Łitɨ iimaaji uujoho tañahabomɨma. Jaaboro ɨco imeji dimasineri igaivomɨnaafeenevɨ, noonoro.
13 Tollɨro bu noono:
Uujoho Moocaanicoro esɨcɨnɨji, noonoro.
Jaabadɨro bu siino noono:
Jineeri icahi, jino seemeque Moocaani uco aacɨhinɨmoma, noonoro.
14 Mɨɨro jaamo miyamɨnaa seemere ihuucuma, itɨɨjohoma icano iicamo. Jaabadɨro bu tollɨro Jesu minifutuuhi ihuucuma, bu itɨɨjohoma icano iguijeveuqui. Jaano iguijeveuneri oono guijenɨ mityama iicauboco ɨjɨco ifinɨsuqui.
15 Jaamaño jillɨtɨ taajasuubo oono paryɨ famooro iguijeveneque iiguimoro jɨjovotobadɨ iicacuumoco.
16 Jaamaño Moocaani toomomɨnaaco ihamusuqui saautɨɨbo. Jillɨ Abraham iyaachimɨhaicoro aamusuvaubo saauhi.
17 Jaamaño diito inahabomɨ iicaubadɨro icaubo sacerdotemɨ aivojɨɨbotɨ iicaqui jeevesutɨɨbo iicamaño, bu sihidɨ ɨdaasugoma iicaqui Moocaani ɨmefeenevɨ, tollɨro bu miyamɨnaa imitɨco ibuusuqui ifiico ɨdaasuno omoonɨnofeenedɨ.
18 Mɨɨro ɨdaasuno iicauneri ifi nɨsucafutuuhi. Jaamaño jisumi amusuubo tollɨro ɨnɨsucafotomoco.

3

Jesu Moise Janaanɨcɨvɨ Jeevahi.

1 Tañahabomɨ, amɨɨhai mihimibachucɨnɨcumaño ijeevadɨ mihicamo, Moocaani ita iicaqui ucuuhuvamooto mihicamo imino magaaja Cristo Jesu mohiimaa iijɨ minɨsumɨnaafitɨ iicanoco, bu sacerdotemɨ aivojɨɨbo diibo iicanoco icano.
2 Jaabo Jesu Moocaanima imino icauhi. Jaaboco Moocaani jino dudɨcamaajehallɨvɨ ficuuhi. Jaabadɨro bu tollɨro Moise imino icauhi Moocaani iijano miyamɨnaaco ejeecɨvuunovɨ.
3 Jaarunofaño Jesu janaanɨcɨ toonovɨ ibocɨma icahi Moise janaanɨcɨvɨ; oono iijaco eheetavoobo tooja janaanɨcɨvɨ ibocɨma iicanɨcɨbadɨ.
4 Mɨɨro iijanoco eheetavomo itɨcovoocɨvɨ icahi. Jaarunofaño paryɨ fanoovaaco eheetavuubo Moocaani.
5 Jaabadɨ Moise aivo imino icauhi Moocaani iijaco ejeecɨvehicaunovɨ: Ududɨcamaaihicaunobuunatɨ Moocaani eheetavuujinoco ɨjɨɨbogono.
6 Jaarunofaño aivo Cristo janaanɨcɨ imino icahi Moocaani iijamɨnaa mɨɨhai mihicamoco otoomoobo. Jaamo mɨɨhai Moocaani iijamɨnaa mihicamo sefano mihicamoro mehesɨcɨnɨqui, diibo onoonoco imo imo momoonɨmoro mimiyaaveguequi niinofucuvɨ.

Moocaani Cuumimɨnaa Ajaguisɨjino.

7 Mɨɨro jaamaño, Moocaani Gaija neehi Caatɨnɨhaamefañodɨ:
Jaachiijɨ amɨɨhai Moocaani iijɨco muguubuhachiijɨ
8 amɨɨhai jeebɨɨco mucuhufutusudino, johono sɨcaihɨgovɨ iicausumi Moocaanijaagovɨ ɨsɨfiiratuumoro diiboco ɨnɨsuumo iicaubadɨ.

---

* **2:6** Sahaamefaño noono: Miyamɨnaafi.

9 Tahıgo amııhai eedeetemıhai uco nısuuhi, buhıcagaha cuarentadı ficabava tıcovovı tahı
uujoho omoonıhicaunoco atyımehicaurumo.
10 Jaanoma iicaubo diitojaa ısıfiiratuuboro nuuhi:
Jillı fahiijıvaro ıjeebıınoco ımıtasumoro fahıgova ıgomoro icahicamo, jaamoro imeguehi-
catımo taajııhaico agaajanoco, nooboro.
11 Jaamaño uujoho toonohallıtı diitojaa ısıfiiratuuboro tamomofañodı, nuuhi:
Uuma ajaguisıjimañovı diitoco ıfutusujitıhi nooboro, noono.
12 Tañahabomı, jaaneguiiha mehesıcını cajaatyoba amııhaitı iimitıno jeebııma iicamoro
toonoco mıtasudino iicaabo Moocaanidıtı diiboco mimiyaavogotımaño.
13 Tollı icatımoro fahıgovavı fafucuvaacıvıro mequehecutusucasi jisumi jino
iicanohachuta. Jaamo amııhaitı cajaatyobaco imitı bañıtıno icadino. Jaaneri amııhai
jeebıı Moocaanidıtı jenaauno minifetedino.
14 Jaanotı sııcıjetıro mehesıcınınoco suufenıtımo toonofañoro quehecuno mihicamoro
niinofucuvı mıhıfotohachiijı, Cristojaagotı samañoonotı mataañovajı.
15 Mııro jillı noono:
Jaachiijı Moocaani onoonoco muguubuhachiijı amııhai jeebıınoco mucuhufutusudino,
johono diibojaa ısıfiiratuumo iicaubadı.
16 ¿Cajaatyo nacu diibo iimaaco guubucuurumo diibojaa ısıfiiratuumo? Etı bu johono paryı
Moise Egipto jiinıjetı ısıvaumo.
17 ¿Nacu bu cajaatyoma Moocaani sıfiiratuuhi cuarentadıno ficabava tıcovovı? Etı bu
diito Egipto jiinıjetı ısıvaumo oono imitıco eheetavuumoma. Jaamo diito paryı finıuhi
sıcaihıgovı, iguijeveumo.
18 ¿Nacu bu cajaatyoco Moocaani imomofañodı nuuhi: Tafaño majaguisıjihıgo mıhıfetejitıhi,
nooboro? Etı bu diibo unuunoco: Jii, unuutımoco.
19 Mııro magaajacuuhi imiyaavuguutımaño diito ııfutuutınoco.

4

1 Jaamaño ufucu Moocaanima majaguisıjinoco aacıguunoma mihicanohachuta imino
mehesıcını amııhaitı saatoho toonovı ııfototımo mihicadino.
2 Mııro mııhaico bu acıumo tobogo taajasujııbogoco diitoco iicaubadıro. Jaaruno diito
uguubuuruno diitoco imino moonıutıhi uguubuurunoco imiyaavuguutımaño.
3 Jaanotı naha mııhai toonoco mimiyaavogomaño toono jaguisıfaño mıhıfetehi. Oono
Moocaani jillı nuuhi:
Jaamaño diitojaago uujoho ısıfiiratuuboro diitoco nuuhi tamomofañodı, uuma
ajaguisıjimañovı ııfetejitımo, nuubo Moocaani.
Jaarunofaño Moocaani jiinıjeque ifiivusunotıro ıtıconıubo eetavuubo imivuudı jaguisıubo.
4 Jaamaño mııro samañoohaame Caatınıhaamefaño jillı noono jaguisıfucuditı:
Sahuse juugahusetı safucu icano nigacıtı idudıcamaajetı Moocaani jaguisıuhi, noonoro.
5 Siino bu Caatınıhaamefaño noono:
Ɨıfetejitımo uuma ajaguisıjihıgo, noonoro.
6 Jaarunofañehıica icamo saatoho toono jaguisıfaño ıjıcafetejimo. Jaanotı ıtıconı toono
taajasujııbogoco uguubuurumo toonofaño ıfutuutıhi: Jii, noomoro imiyaavuguutımaño.
7 Jaamoma iicaubo Moocaani siino bu oovıcıuhi jisumico, jino mihicasumico. Mııro
Moocaani mııhaima iimaahi, toonobuunatı goovacuutınotı David unuunofeenedı. Oono
Caatınıhaamefaño onoonoco munuucuuhi. Jaanoco bu siino meneehi:
Jaachiijı Moocaani iijıco muguubuhachiijı amııhai jeebııco mucuhufutusudino, noono.
8 Jaanotı Josue diito israelmıco toono jaguisıco ihacıuruva, Moocaani siino sifucuditı
iimaacuujitırahi.
9 Jaanegui icanehiica sano Moocaani cuumimınaa ajaguisıjino.
10 Jaamaño mııro Moocaanima ijaguisıqui ıjıcafotoobo, idudıcamaajetı ajaguisıcuubo, oono
Moocaani iinotı ajaguisıcuubadı.
11 Jaanegui masıı mesefaquifetequi toono majaguisıjinofaño mıhıfetequi. Jaanegui saato-
hoba johono, imiyaavuguutımo iicaubadı mihicadino.
12 Mııro Moocaani iijı buheehi mityama icano aivo janaanıcı sııjevano fanoova aamıgano
fahıgovaacıtı iijıno iicano sııjeva janaanıcıvı sııjevano. Jaamaño mojeebıı, mohesamaaje
icano faicuvano icarunoco adıcıno, bu miyamınaafi ifiico faabeheri adıcıno icano. Jaanoro
foovono miniiyuno mohesamaajeque, mojeebıı esıcınıco icano.
13 Aivo jinehejeba chahahi Moocaani ifiivusuuno toonotı afataniivejiruno. Paryı
fanoovaro foovono icacuuhi faayacafutucuuno. Jaadı johono diibo ımefeenevı mohimitıco
mihimibachujiibo ımefeenevı.

Jesu Aivo Janaanıcıvı Sacerdotemı Aivojııbotı Icahi.

14 Jesu Moocaani Achi aivo janaanicivi miihai sacerdote aivojiiboti icahi. Jaabo niqueje
janaanici Moocaani imefeenevi aivo iifotoobo. Jaanegui imino momooniqui mohiimaa
iijico.
15 Miiro miihai sacerdotemi aivojiibo miihaico idaasuguejirahi moniinovanoti, miiro
miihaico iicabadiro diiboco fanoova inisuuneri idaasuno icaubo. Jaaruubo imitico
mooniutihi.
16 Jaanegui masii imino mimiyaavogomoro Moocaani sihidi gaijima iicaabovi mi-
fiitivequi. Toonoti miihaico ihidaasuguequi, jaaboro iimihuseri miihaico ihamusuqui
sihidi idaasuno mihicasumi.

5

1 Famooro sacerdotemi aivojito iicamoco miyaminaafeeneti iicimoro toonofaño ficu-
umo Moocaani imefeenevi miyaminaahallivi iimaajinoco, bu diibo jeecivoco iheetavequi,
asimico agaisiraicimoro Moocaanico tooneri ijeecivequi miyaminaa imitihallivi icano.
2 Jaabo diibo sacerdotemi aivojiibo, bu icaruubo ififañodi iniinovanoma iicamaño, bu
amusujiruubo agaajatimehejeque, iimino jiihaiti imitamehejeque icano.
3 Jaabo bu ifi niinovama iicamaño jeecivo asiri Moocaanico iimitihallivi jeecivefihi, oono
miyaminaa imitihallivi icaniicibadiro.
4 Jaamaño aivo cajaatyooba jilli iinoro sacerdotemi aivojiiboti icatatihi. Moocaaniro
iiciiboro toono obocimañovi ficufihi, johono Aaron onooboco iicaubadi.
5 Jaabadi tolli Cristoco mooniubo: Jilli iinoro diibo sacerdotemi aivojiiboti icautihi. Jilli
Moocaaniro diiboco toono bocifaño ficuuhi diiboco unuubadi:
Iijoho taseemene, jifucu uubadiro idiicaabo, nooboro.
6 Jaabadiro bu samañoohaame Caatinihaamefaño diiboco nuubo:
Iijoho sacerdotemi aivojiiboti fahiijivaro idiicaabo, Melquisede onoobobadi edeevaabo,
nooboro.
7 Jaabo Cristo jiijehalliri iicausumi sihidi Moocaanima iimaahicaubo sefano ihaallii to-
faihuco gañiiboro dilluhicaubo diibo Moocaani diiboco guijevefañoti ataajasuujiruno
mityama iicaaboco. Jaanoco Moocaani guubuuhi diiboco idilluhicaunoco Moocaanico
miyanotiro ejeecivehicamaño.
8 Jaamaño Cristo Illi icauruubo gaajauhi: Jii, onoonoco idaasuno iicauboro iguijeveuno-
fañodi.
9 Jaaneri aivo ifiico imino iifutusucuumaño ufucuro ifinitino taajasu abajaaboti iicanovi
iifutuubo paryi oono diibo onoonoco: Jii, onoomedi.
10 Jaamaño Moocaani diiboco sacerdotemi aivojiiboti ficuuhi Melquisedebadi ejeevaaboco.

Aivo Ñihicuno Miyaavogoco Mejeevesuruva.

11 Aivo ajashutino jinohallivi meneejino icahi. Jaaruno aivo tihiino mijiibeguejiruno,
amiihai magaajagotimaño.
12 Aivo gueenecuuno mihicano jisumi jiibogominaati mihicatacuuno. Jaarumehiica
mihimeguehi siino amiihaico sita ijiibogonoco; Moocaani iiji jiibogo aivo itihiitinoti. Aivo
jilli fañoovi ro miniinovatucuuhi. Aivo jilli miyaavogofaño mujusitihi. Jilliro mifañofaihuco
aaducuujimobadi mejeevacuhi.
13 Miiro Moocaani iijico ajashunoro agaajamo seeme mifañotiotobadi iicamo. Jaamehiica
gaajatihi iticovono ifi icaco.
14 Jaanoti fanoocoro imino emeecimo oono jusitamobadi ejeevacuumo, fanoovaaco
udugaacunoco agaajacuumo, iimitinoco iiminofeeneti aatyimeneque ejeevamaaicuumo
icano.

6

1 Jaanegui masii janaanicivi ro mefeequi miyaavogofaño jusimoro Cristoditi iticoni
miihaico ijiibuguunocoro meesudino, siino janaanicivi ro gaajamoro mofoo. Miinoco
guijevefaño asatyefinehejeque mejeevesunoco magaajacuuhi. Bu tolliro Moocaanico
mimiyaavogonoco magaajacuuhi.
2 Bu nitihallivi ijiibogonehejeque, bu miyaavogominaahallivi ihuseque ificujineheje-
hallivi ijiibogonehejeque, bu uchuumucuumo siino ubuheetejinehejeque, bu ufucuro
ifinijitino ciijigaifaño efeejinehejeque icano magaajacuuhi. Jaarunaaca janaanicivi ro
gaajamorohiica mofoo.
3 Jaanoco tolli momooniji Moocaani iimogohachiiji.
4 Jaamaño miiro saatoho seseeque agaayicihinicuurumo, bu Moocaani aacino imoco
gaajacihinicuurumo, bu tolliro Moocaani Gaijati agaayicihinicuurumo.
5 Moocaani jiibogo imoco gaajacihinicuurumo, bu ufucu iicajino jiinije mityaco icano
agaajacihinicuurumo,

6 siino dojicuviro eedeehifijaagoviro uhuumimoro Cristoco ejeecivucuutimo siino eedeehifi jeevesufeenedi bohomoti miniiyuracuujitihi. Jaamo diitoro siino Moocaani Achico dojicuviro imohobujehallivi metetecubadi omoonimoro diiboco miyaminaa imefeenevi dejecumoro icahicahi.
7 Jaamo jiinijebadi, fahiijivaro toojehallivi niijaba aaigonoco adujere iicaniicibadi jeevamo: Jaaje toojeque ududicamaaimedi imino basutaaco ihiinusujere inoovasuruva, toojeque Moocaani imino omoonimoma icaje.
8 Jaanoti jariimocoro, ñaavahucoro icano ihiinusuhachiiji jinehejebaguiiha imitije. Jaamaño Moocaani: Imitino, onooboro afaijanoguiinovi aaquetejije. Jaanofeenevi jigasucafetejije. Jaabadi dojicuviro eedeehifijaagoviro uhuumimoro Cristoco ejeevesumoco Moocaani faijaji.

Mohesicini Miinoco Sefano Ficuuhi.

9 Agaijimo tañahabomi, jilli munuurunaaca, aivo imino magaajahi, amiihaiti ajashutino Moocaani miihaico imino omoonino mohallivi taajasuma asaanoco.
10 Miiro Moocaani aivo iimiibo. Jaamaño jabajeevejitiibo amiihai momoonihicanoco, bu diiboco amiihai gaijico mihifusumoco, miyaavogofeenedi monahabomi iicamoco mahamusuhicanofeenedi; bu jaanoco jisumihachutahi moonimerehi mihicahi.
11 Jaanegui mihimeguehi famooro miihai toonoco mihifusumoro mofoomo nijequevi mihifotonoco. Jaamo imino mihifutusuhi oono meteemehicanoco.
12 Miihai mihimogotihi amiihai majaparyatonoco. Mihimeguehi oono imiyaavogofeenedi, bu ijaabicifeenedi icano Moocaani aaciguunoco agaayicimoro iicabadi mihicanoco.
13 Miiro Moocaani onoonoco Abrahamco aaciusumi ififañodiro oovicuhi miyaano iicaujinoco. Aivo diibo janaanicivi iicamo momofeenedi ohoovicuujirumo achahaumaño.
14 Miiro jilli nuubo: Miyanotiro aivo ico imino mooniji. Jaaboro ico ajashujitino diiyaachimihaiti aacino, nooboro.
15 Jaanoco Abraham tuumuuhi jaabiciiboro. Jaamaño gaayicicubo Moocaani diiboco unuubadi.
16 Jaabadiro bu miyaminaa siinoco unuusumi nooniicimo diito allinoocivi iicaabo Moocaani momofeenedi. Jaano siino miyaano iicanoco, unuusumi Moocaani momofeenedi unuucuunoco, ¿milli bu janaanicivi siino mejenaauucuujirahi?
17 Jaamaño Moocaani imomofeenedi nuuhi aaciguuno miyaano iicajinoco foovono ihifusuqui toono ibusumijeque aaciguunoco agaayicijimoco, bu jaano unuucuuno siino boobanicafutucuutihi iicaujinoco icano.
18 Jaamaño icano minooci diibo, bu diibo unuucuuno icano oboobaniracuutino. ¿Jaanohocifeenedi milli bu Moocaani unuucuunoco bañijirahi? Jaanofeenedi miihaico Moocaani acihi sefano majacusucafotomoro meteemehicanoco mohimega ificuunoco magaayiciqui.
19 Jaano toono esicini sefano iicanoro mojeebiico cuhufono ficuuno. Jaano jino esicini iicanoma miihai mihicano miihaico cuhufono ficuuhi niquejefaño iicaja Moocaani iija gaachehubaryutyigaba ticovo.*
20 Jahigo tobaryu ticovo Jesu jicafutuuhi mohallivi miihaidi jiihaico ifaayiciqui. Jaamaño jilliti Jesu sacerdotemi aivojiibo fahiijivaro iicanovi ifutuuhi. Jaamaño Melquisedebadi jeevaabo.

7

Jesu Sacerdotemi Aivojiibo Melquisedebadi Jeevaabo.

1 Jaani Melquisede onoobou Salem cuumio aivojiibou. Jaabo Moocaani caamovohi iicaabo sacerdoteu. Jaabo Melquisede Abraham minaavi jiinijene aivojitoco iguiinonijeuhigoti uhuumiuboco acabaacutuuboro diiboco: Imino, nuuhi.
2 Jaaboco Abraham aciuhi fahuseecisaaje iicanoti sanoosaacoro toono abajatoco iguiinoniunoti iiciunoco. Jaano Melquisede onoono momo jilli eneejiruno: Iticoni, iimino Aivojiibo, eneejiruno. Jaabo Salem aivojiibo iicaumaño, bu: Sajeebii ica aivojiibo, eneejiruno.
3 Jaabo buhugaavocafetehi caanima, seejima, bu iheedetemihaima icano chahaabo. Jiibogoratino diibo fiivoti, bu iguijeveti icano. Jaabo Moocaani Achibadiro iicacuubo sacerdotemi aivojiiboti fahiijivaro icacuubo.

---

* **6:19** Sahaamefaño jilli ficuumo: Toono esicini sefano iicanoro mojeebiico cuhufono ficuuno, ancla ciijigai meenegaco samañoviro cuhufono ificuuniicibadi onoonoco.

4 Jaanoco jisu magaajacuuhi Melquisede aivo sihidɨ jeevaabo iicaunoco. Mɨɨro
moheedeebe Abraham icauruubo diiboco acɨuhi fahuseecɨsaaje iicanotɨ sanoosaacoro
moonɨcasivɨ aivojɨto nehejeque udumɨtɨɨcɨunotɨ.
5 Mɨɨro Moise tajɨɨba onoobadɨ Levi iyaachimɨhai sacerdotemɨ iicamo miyamɨnaaco
inehejetɨ fahuseecɨsaaje iicanotɨ sanoosaacoro ajaadusuno tajɨɨbama icamo; buhɨcagaha
diitobadɨro bu Abraham iyaachimɨhai icarumo.
6 Jaanotɨ Melquisede Levi iyaachimɨoobo icautɨruubo Abrahamco jaadusuuhi
fahuseecɨsaaje iicanotɨ sanoosaacoro. Jaabou diiboro Abraham Moocaani aacɨguunoco
agaayɨcɨubo. Jaamaño jillɨtɨ Melquisede Abrahamco: Imino iicajinoco, nuuhi.
7 Jaanoco famooro gaajacuhi diiboco: Imino iicajinoco, onoobo diibo janaanɨcɨ sihidɨ
ejeevaabo iicafinoco.
8 Jaanotɨ jino mofeeneri iicamo fahuseecɨsaaje iicanotɨ sanoosaacoro agaayɨcɨmo, jillɨ
tɨcovo miyamɨnaaro iguijevefimoro. Jaanotɨ Caatɨnɨhaame iimaahi Melquisede igui-
jevetɨɨbobadɨ iicaabeditɨ.
9 Jaamo paryɨ Levi iyaachimɨhai sacerdotemɨtɨ iicamo jisumi fahuseecɨsaaje iicanotɨ
sanoosaacoro miyamɨnaaco ajaadusuhicamo, bu Levi icano tollɨro Melquisedeque
fahuseecɨsaaje iicanotɨ sanoosaacoro jaaduuhi sano Abraham ajaadusumiro.
10 Mɨɨro jaasumi Abraham ififañerehiica iyaachimɨhai icauhi Melquisede diiboco
aatyɨmeteusumi.
11 Mɨɨro Israel cuumimɨnaa tajɨɨbaco gaayɨcɨuhi sacerdotemɨ Levitamɨ jaamoro Aaron
iyaachimɨhaifeenedɨ. Jaano miyanotɨro toono tajɨɨbaco omoonɨmoco Moocaanijaagovɨ
isatyejiruva collɨhiicaqui, bu siino sifi sacerdote saajirahi. Jaabo Aaron yomoobo icacu-
ujitɨno Melquisedebadɨro iicaburucuuji.
12 Jaamaño sacerdotemɨ sifiitɨ ubuunanɨcafutucubadɨro, bu tajɨɨba buunanɨcafetehi.
13 Jaabo Mohaivojɨɨbo diibeditɨ jino Caatɨnɨhaame jillɨ onoobo, siicuumi israelmɨ cu-
umioobo, tuucuumitɨ mɨɨhaiñoobahiica sacerdotetɨ iicatɨ cuumioobo.
14 Mɨɨro imino gaajaveechuno Mohaivojɨɨbo Juda cuumitɨ asaauno. ¿Mɨɨro Moise mɨllɨba
nuutɨhi jiicuumiditɨ, sacerdotemɨditɨ ihiimaausumi?
15 Jaano jino aivo foovono icahi bohono sacerdote Melquisedebadɨ ejeevaabo ajafevene.
16 Jaamaño miyamɨnaa tajɨɨba unuumaño diibo sacerdotetɨ icautɨhi. Jillɨ oono
ifinɨsuratɨno ifi mityari diibo sacerdotetɨ icahi.
17 Mɨɨro jino Moocaani jillɨ diibeditɨ onoono:
Ɨɨjoho fahiijɨvaro sacerdotetɨ idiicaabo, Melquisedebadɨ edeevaabo, nooboro.
18 Jaamaño jillɨtɨ eedeetajɨɨba buhɨgovɨ ficucafetehinɨcuuhi, toono iniinovaumaño iim-
iutɨmaño.
19 Mɨɨro toono Moise tajɨɨba jinejebaco imitusuutɨhi. Jaamaño toonobuuna aivo iiminoco
mehesɨcɨnɨnoma mihicahi, toonofeenedɨ Moocaanivɨ mifiitɨvonoma.
20 Jinooco Moocaani eetavuuhi imomofeenedɨ unuuboro.
21 Jaanotɨ saatoho sacerdotemɨ jillɨ tɨcovonoro icauhi Moocaani imomofañodɨ unuutɨmo.
Jaanotɨ naha diibo sacerdotetɨ iicajino Moocaani momofañodɨ noocafutuuhi. Mɨɨro
Caatɨnɨhaamefañodɨ diibotɨ neehi:
Aivojɨɨbo imomofañodɨ unuucuuno, siino boobanɨcafutucuujitɨhi: Ɨɨjoho fahiijɨvaro sacer-
dotetɨ idiicaabo Melquisedebadɨ edeevaabo, nooboro.
22 Jaamaño Jesu bohonohiijɨ eedeejɨhallɨvɨ aivo iiminoco agaajasuubo.
23 Mɨɨro itɨconɨo sacerdotemɨ aivo ajashutɨhi, iguijevehicaumaño gueenene icahicautɨmo.
24 Jaanotɨ Jesu iguijevetatɨmaño diibo sacerdotetɨ iicano sifiivɨ siino jeenetɨhi.
25 Jaamaño fahiijɨvaro taajasujiruubo diibofeenedɨ Moocaanivɨ ifiitɨvomoco, ufucuro mɨllɨ
iicatɨmaño diitohallɨvɨ Moocaanico idilluhicaqui.
26 Jaamaño Jesu aivo miya sacerdotemɨ aivojɨɨbo mɨɨhai mihimogoobo. Diibo aivo
iimiibo, ɨdicubama achahaabo imitɨbama achahaabo imitɨmɨnaatɨ ijeevadɨ udugaacuubo,
bu caamovono niqueje janaanɨcɨvɨ agañɨɨyɨcɨcafutuubo icano.
27 Jaamaño saatoho sacerdotemɨ aivojɨto iicabadɨ jeevatɨɨbo diito naha asimɨco agaisir-
aicɨmoro fafucuvaacɨvɨro jeecɨvoco eetavehicamo. Jaanoco itɨconɨ sacerdote iimitɨhallɨvɨ
jeecɨvehi. Jaanohallɨvɨ jari miyamɨnaa imitɨhallɨvɨ jeecɨvomo. Jaanotɨ Jesu sano
famoohallɨvɨro jeecɨvucuuhi, safooro ifiico iinoro aacɨusumi.
28 Jaanotɨ Moise tajɨɨba ficuuhi miyamɨnaa iimitɨmoco. Jaanotɨ toono tajɨɨbabuunatɨ
Moocaani imomofeenedɨro unuuno Illi Jesuco ficuuhi sacerdotemɨ aivojɨɨbotɨ. Jaamaño
diibo mɨllɨ iicatɨɨbo fahiijɨvaro iicaqui imiibotɨ eetavocafetehi.

8

Jesu Bohono Iijɨhallɨtɨ Iicaabo.

1 Aivo jino imiyaanoco monoono, miihai sacerdotemi aivojiibo Cristo jilli ejeevaabo
casiivutuuhi niquejefaño Moocaani aivoji icagahallivi imiyanaagonovi.
2 Jahigo sacerdoteti jeecivoobo imiyaaja iimija Moocaani iijafaño. Jaaja miyaminaao
useti eheetavocafotoja icatino; Aivojiibofeenediro iicaja.
3 Paryiicino sacerdotemi aivojitoti ificucafotomo icahi asimico agaisiraicimoro Moocaan-
ico ijeecivequi. Jaamaño bu tolliro Jesucristo iguijeveuneri ita iicamohallivi jeecivuuhi.
4 Jaabo jiijehalliviro iicaruva ajashunogayi sacerdoteti icajitiruubo. Miiro icamehiica
sacerdotemi Moise tajiiba onoono jeecivoquerehiica omoonimo.
5 Jaamo jito sacerdotemi ijeecivoco moonihicahi niquejefaño iicaja ijimico
iicijahajefañoro. Magaajahi jilli ihijimiro iicanoco, miiro Moise tabernaculo onoojaco
iheetavequi omooniusumi, Moocaani diiboco nuuhi: Meeci, jaaboro imino deetavo paryi,
johono ico ifagajihallivi iifusuujabadiro, nooboro.
6 Jaanoti naha miihai sacerdotemi aivojiibo Cristo ijeecivoco eetavehi. Aivo janaanici
imiyajeecivoco eetavoobo diibo bohono iijihalliti iicaabo toono aivo imino onoocininoco
aaciguunofañoti iicano iicamaño.
7 Jaanoti iticoni unuuno iiji iimiuruva, chahajiruno siino bohono iijico eheetavono.
8 Jaarunaa miiro Moocaani tusumio miyaminaa imitico atyimeuhi Caatinihaamefaño
diitoti unuubadi:
Aivojiibo Moocaani neehi: Icajinehiica uujoho bohono iijico Israel miyaminaama, Juda
miyaminaama icano eheetavono.
9 Diito eedeetemihaima eheetavuno iicabadi icajitino, johono diitoco ihuseti agaayiciuboro
Egipto jiinijeti ihiinusuusumi. Jaaruno diitoco unuuno taajico imino mooniutimo.
Jaanoma iicaubo diitoco jeevesuuhi, noobo Moocaani.
10 Jaanoti ufucu iicaji tufucujebuunati Israel cuumiminaama taajico eheetavejino jilliji,
noobo Moocaani: Tatyajiibaco ficuji diito esicinifaño. Jaaboro ijeebiinofaño toonoco
caatiniji. Jaadi jari uujoho diicaaniji. Jaanoti diito uuti taacuumiminaaji.
11 Jaadi iticovoocivi saafiisari igataavominaafico, bu inahaboco icano Aivojiiboco igaajaqui
jiibogorajitino, famoovaro uco agaajajimaño. Famooro diitoti uco gaajajimo iguiraabo,
aajashuubo icano.
12 Jaamoco uujoho iimitico imibachuji. Jaaboro siino ufucuro diito imitico esafutucuujitihi,
nooboro.
13 Jilli Moocaani bohono eheetavono iijiti ihiimaaboro, iticonio iijico: Eedeeneti, nuucuubo.
Jaano eedeeneti iicacuuno unuucucuubadi iicamaño goovacuujino ifinino.

9

Moocaani Iijahaci Jiinijeoja, Niquejeoja Icano.

1 Miiro iticoni unuuno iijifaño noocinino milli Moocaanico iimejinehejeque jiijehalliri
iicaja Moocaani iija tabernaculo onoojafaño.
2 Jaaja tooja jilli eetavocinihi, imeganaagonovi aivo iimimaño onoomañeri icauno
ciijigai iicuno, sano mesa icano, tomesahalliri ijeecivo maahuno icauhi icano,
3 bu jaanohalliviiicaubaryutyigaba bujinago icauno aivo janaanici iimimaño onoomaño.
4 Jaamañeri icauno Moocaani jeecivoco toonohalliviijigasuhicauno altar onoono.
Jaaruno aivo fañoicautino igaachehubaryutyigaba imegariro icauno jahisinaagonovi.
Jaano oro eetavota imono uusuno maaniguijinoco toonohalliviijigasuhicauno, bu
Moocaani ihiimaauno jiibogoba cajonbabadi jeevahi arca del pacto onooba. Jaaba paryi
ihallidi orori jeesucinihi. Jaabafaño icauhillu guirihillugayi oro eetavotahillu. Jaahill-
ufaño icauno mana onoono. Bu tolliro icauno Aaron quesei uruhutuuhi, bu tolliro
icaubujeci guiisibabujeci. Tubujecihalliviiicaunoco acaatiniubujeci.
5 Bu toobahalliviiicauhi Moocaani toomominaatisi querubin onoomisi
ijico. Diitisiti miyaminaa igaajaqui tooneri Moocaani iicanoco. Jaamisi ijijecuhuciri toobaha-
llidi foboocinihicauhi asimi tiijeheri efefachuhicamañoco miyaminaa imitico Moocaani
ubuusuhicaumañoco. Jaarunoti jisumi fanooro mijiibugucuutihi.
6 Jaajaco tolli eheetavuudi toojafaño sacerdotemi fafucuvaaciviro feejiibuuhi
imegaomaño imimaño onoomañovi Moocaani jeecivoco iheetavequi.
7 Jaanoti naha janaanicivi iicamaño aivo iimimaño onoohigovi saafiiro idiiboro diito sac-
erdotemi aivojiibo feejibuuhi safooro saficabavi. Jaabo tahi ufuusumi asimi tiijohoco asaty-
ooboro Moocaanico jeecivejiibuuhi. Jaaneri iimitico Moocaani ibuusuqui, bu miyaminaa
imitico ibuusuqui icano.
8 Jaano toonoti Moocaani Gaija miihaico gaajasuhi, oono imegaomaño imimañovi
Moocaani jeecivoco eheetavehicaunohachuta, aivo imimañovi iifetehicautinoco.

9 Jaano toonoti jisumi magaajaqui. Miiro oono tomañovi Moocaanico ejeecivono, bu
asimico agaisiraicino icano. Jaamo tolli ejeecivomo jeebii imiti buususcafototatihi.
10 Toono jilli ticovo machutahallivi, bu ticovo adutahallivi, bu ticovo imibachuhallivi
icano onoono. Jaano jilli allioneheje imibachucoro atajiibano. Jaarunoco Moocaani
ubuunanicuudi sihidi jeevacuutino.
11 Jaamañio jisumi Cristo asaacuumañio, jino iiminoono asaano sacerdoteti Cristo icacu-
uhi, aivo imiyasacerdoteti. Jaabo diibo Cristo Moocaanico jisumi jeecivucuuhi janaanici
aivo imijafañio. Jaaja miyaminaa useri eheetavoratija: Jiijehalliri iicatija, eneejiruno.
12 Miiro Cristo aivo imimañovi jicafutucuuhi. Jaaruubo asimi tiijeheri ijeecivequi icatino,
jilli itiijeheriro ijeecivequi. Miiro jaabo safooro tahigo jicafutuubo famoohalliviro. Jaaneri
ifinijitino fiivoco miihaidi iciubo.
13 Miiro asimi tiijoho, bu niivimi seemeque altar onoonohallivi ijigasuguijino icaneri,
iimitima iicamohallivi fefachufimo. Jaano imityama iicamañio ifihallinocoro imitusuno
Moocaaniguiiharo iicaqui.
14 Jaano toono icaruno imityama icauhi. Jaanegui fine imi Cristo tiijoho janaanici
imityama icahi. Miiro milli iicatino Gaijafeenedi Cristo ifiiriro Moocaanico jeecivuuhi
imihinibama achahano ifiico iguijeniuneri. Jaabo tiijoho mojeebii imiti miinoco guijeve-
fañio asatyonoco, miihaico nitihi, Moocaani iicaaboco mejeecivequi.
15 Jaamañio Jesucristo jino bohono iimaa eetavominaafi. Miiro diibo guijevefeenedi,
eedeehiimaaguiinovi imitinoco omooniuno buususcafetehi. Jaamo diito Moocaani ucuuhu-
vaumo, ifinijitino busumijeque diibo unuunoco gaayiciji.
16 Miiro saafi inehejediti: Jillicahi momooni, nooboro ihiimaahaameque acaatinino. Jari
diibo iguijevecuudi toohaame onoobadi mooniicafetefino.
17 Miiro diibo iguijevetinohachuta toohaame onoobadi mooniratatino. Jari diibo igui-
jevecuunobuunati toohaame onoobadi mooniicafetefino.
18 Jaamañio iticoniio iimaa eetavo ticoniicafutuuhi tiijoho gañiifeenedi.
19 Miiro Moise paryi Moocaani atajiibaunoco paryi famoocoro miyaminaaco jiibuguuhi.
Jaaboro oveja ijeene taataco tifaiñoco iiciuboro, bu hisopo onoohohaafeque iiciuboro,
toohaafe nijequevi tootaataco ificuuboro, asimi tiijoho nifaihuma icanofañio acaduuhacu-
uboro, itajiiba aameque fefachuubo, bu tolliro paryi miyaminaahallivi icano.
20 Jaaboro diitoco nuubo: Jino tiijoho miyaavusuhi amiihaidi Moocaani iimaaco
atajiibanoco.
21 Jaabadiro bu iimija tabernaculo onoojaco, bu paryi toojafañio iicaunehejeque tooneri
Moocaanico ejeecivehicauji nehejeque icano fefachuubo.
22 Jaano toono tajiiba onoobadi fiiticujiruno paryi fanoovaaro tiijeheri imibachucafo-
tonicino. Jaamañio tiijohoco igañiitiruva, imiti buusurajitirahi.

Cristo Agaicaaucafutuuno Imitico Buusuuhi.

23 Miiro toono niquejefañio iicanobadi jiijehallivi iicaunoco imibachuhicaumo asimico
agaisiraicinofañodi. Jaano toono niquejefañio iicaneheje asimico agaisiraicino janaanici
aivo iiminocoro esuhi.
24 Jaabadi Cristo miiro tooja iimija, miyaminaa useri eheetavocinijafañio jicafutuutihi.
Miiro jilli tooja niquejefañio imiyaaja iicaja ijiro iicauja. Jilli niquejefañoro jicafutuubo.
Jahigo jisumi Moocaani imefeenevi icaabo mohallivi ihiimaaqui.
25 Jaanoti judiomi sacerdotemi aivojiibo faficabaciviro safooro jicafetefihi aivo iimihigo
onoohigovi itiijoho iicatineri Moocaanico ijeecivequi. Jaanoti Cristo saicino iguijeveneri
jeecivotatihi.
26 Jaanoti tolli iicaruva, Cristo saicino guijevehicajiruubo siicijetiro jiinije ifiivuunotiro.
Jaaruno tolli icatino. Miiro jisumi jino niinosumi Cristo safooro saauhi fanoohallviro.
Jaaboro guijeveubo imitico ibuusuqui.
27 Jaabadi famooro miguijeveji safooro. Jaanobuunati Moocaani ajaadujino icaji.
28 Jaabadiro Cristo safooro guijenicafutuuhi paryi jiinijeminaa imitico ibuusuqui.
Jaanobuunati siino saajiibo jiijehallivi. Jaaruno tusumi imitico ibuusuqui icacuujitino. Jilli
diiboco otoomomocoro ataajasuvaabo saaji.

10

1 Jaanoti miiro Moise tajiiba oono iminoono asaaujino gaijaro iicauno. Jaaruno
aivo imiyaano ifibadi jeevatihi. Jaamañio tajiiba, toono asimi gaicaauco faficabavaviro
omoonifeenedi Moocaanijaagovi ofoomoco imitusutatihi.
2 Jaanoti miiro tolli tajiiba onoobadi omoonino imitico ibuusufiruva siino tolli
moonihicacuujitirumo. Miiro tolli omoonihicamoco iimiti ibuucuuruva, iimitima iicanoco
esicicinicujitirumo.

3 Jaanoti tolli iicatimaño, toono asimi gaicaauco eheetavono diitoco faficabavaviro
imitima iicanoco esaayusuhicahi,
4 toono asimi tiijoho miyaminaa imitico ubuusuutimaño.
5 Jaamaño jiinijehallivi asaaujino imega Cristo Moocaanico nuuhi:
Uuro gaajacuhi iijoho idiimogotinoco asimico iidi agaisiraicinoco, bu asimico ico aacinoco
icano. Jilliro uco miyaminaafiti deetavehi.
6 Miiro ico imo imo moonitino iidi asimico ijigasuneheje, bu tolliro imitico ibuusuuqui
asimico agaisiraicineheje icano.
7 Jaaneguiiha ico neehi: Jino saacuuhi iijoho Moocaani idiimogobadi eetavequi; oono uuti
Caatinihaamefaño onoobadi iicaqui, nooboro.
8 Miiro iticoni noobo; Moocaani imogotihi, asimico diibedi agaicaaunoco, bu asimico
diiboco aacinoco, bu imitico ibuusuqui asimico ijigasunoco icano. Jaabadiro bu toono
Moocaanico imo imo moonitihi, toono tajiiba onoobadi omooniruno.
9 Jaanohallivi bu noobo: Jino saacuuhi iijoho Moocaani idiimogobadi eetavequi, nooboro.
Toono eedeehasimi gaicaauco Moocaani ifinisuuboro, toonoco boobaniibo bohono uujoho
iguijevejineri, eneejirunoco.
10 Jaamaño Moocaani miihaico mohimitico buusuucuuhi, Moocaani iimogobadi Jesucristo
sano safooro famoohalliviro iguijeveumaño.
11 Jaarunaaca paryi judiomi sacerdotemi fafucuvaaciviro tolli moonihicahi. Jaamo
saicino sahomonocoro asimi gaicaauco jeecivomoro icaniciihi, imitico buusuujitirunoco.
12 Jaanoti naha Jesucristo safooro sano paryi mohimitihallivi guijeveuhi. Jaaboro
Moocaani miyanaagonovi casiivuubo fahiijivaro iicaqui.
13 Jaaboro tahigoti toomoobo diibo minaa iguiinovi ificucafetejinoco.
14 Miiro safooro iguijeveunofañodi iimitico ubuusuucuumoco imitusucuubo, ufucuro
milli icacuutimo iicaqui.
15 Jaabadiro bu Moocaani Gaija miihaico toono miyaano iicanoco gaajasuhi. Miiro iticoni
jilli nuubo:
16 Miiro jilli noobo Aivojiibo Moocaani: Tufucuje afatyonobuunati diitoma jilliji tahiimaaco
eheetavono. Diito jeebiifaño tatyajiibaco ficuji, bu tolliro ihesamaajefaño ficuji,
nooboro.
17 Jaadi bu siino noobo:
Ufucuro esafutucujitihi diito imitico, bu diito imitico omooninoco icano, nooboro.
18 Jaamaño imiti ubuusuucafutucuudi siino jeecivoco toonohallivi eetavoratacuutatihi.

Moocaanijaagovi Mifiitivequi.

19 Jaaneguiiha tañahabomi, jisumi masii ñihicugotimo aivo iimihigovi mijicafetequi Jesu-
cristo tiijohofañodi.
20 Bohojiri mefeequi, fiivo jiihairi igaachehubaryutyigaba bujinagovi mafatyequi: Diibo
Cristo ififañodi mafatyequi, eneejiruno.
21 Jaabo Jesu aivo momiyasacerdoteti icacuuhi, Moocaani iija niquejevi iicajafaño.
22 Jaaneguiiha masii Moocaanijaago mefeequi miyajeebiima mihicamoro, bu aivo imino
mimiyaavogomoro icano. Miiro diibo mojeebiinoco niticuuhi mohimitico esicinicuutimo
miicaqui, bu jaabadiro mofiinoco imino nifaihuri niticuubo.
23 Jaaneguiiha masii sefano jino mimiyaavogonoco mehesicininofañoro miicaqui, siino
iijijaagovi fatyucuutimoro; miiro Moocaani miihaico unuunoco aciji, abañitatimaño.
24 Jaaneguiiha masii miguiinequi fahigovavi mahamusucasinoco toonofeenedi sitaaco
magaijinoco mihifusuqui, bu iiminocoro momooniqui icano.
25 Bu tolliro Moocaanico mihimequi mihigaivusumi efeehicatimobadi iicatimo miicaqui.
Ivi jilliro fahigovavi mesefasucasimoro mefeehicaqui. Jaano janaanici aivo jisumi mi-
icaqui, oono Aivojiibo Cristo asaajifucu ifiitivucuunoco magaajamoro.
26 Jaanoti miyaanoco magaajacuurumo jilli imitico mihimogomoro momooninachiiji,
chahacuuno siino imitico ibuusuuqui toonohallivi iguijenimoro ejeecivejino.
27 Idiinoro naha mohallivi icaji ñihicuneri miihaico ajaadujino dugaacusumi. Jaasumi
ciijigai, sihidi inifotono ijigasunoro, finisuji Moocaaniminaaco.
28 Miiro saatoho Moise tajiiba onoobadi omoonitimohallivi miimisiici ijiibugusumi, di-
itoco idaasugotimoro gaicaaufimo.
29 Imi fine jaano janaanicivi idaasuno moonicafetejimo, Moocaani Seemeneque ji-
hovoobobadi omoonimoro, bu itiijohoco itihiisumoro, bu tolliro Moocaani Gaija diitoco
agaijiiboco: Imitino, eneehicamo. Miiro totiijeheri Moocaani iimaa miyaavuhi. Jaaneri
diito niticafutuuhi.

30 Mɨɨro magaajacuuhi Aivojɨɨbo Moocaani unuunoco: Uujoho ɨdɨɨboro ahaamɨjiibo.
Uujoho ijaadaco acɨji, nooboro. Tollɨro bu nuubo: Aivojɨɨbo iicuumimɨnaaco ijaadaco acɨji,
nooboro.
31 Jaamaño aivo sihidɨ jeevano ñɨhicuno iimitɨno miyamɨnaa Moocaani iicaabo usefaño
ɨɨfetejino.
32 Jaaneguiiha amɨɨhai itɨconɨ mihicaunoco mehesafoto Moocaani jɨɨbogoco mag-
aayɨcɨnobuunatɨ, amɨɨhaico ɨdaasuno omoonɨusumi majaabɨcɨunoco.
33 Mɨɨro amɨɨhaitɨ saatoho miyamɨnaa ɨmefeenevɨ ɨdaasuno moonɨcafutuuhi. Jaamo-
hallɨtɨ mihicamoco mihimuguuneri tollɨro ɨdaasuno mihicauhi.
34 Tollɨro bu amɨɨhai cɨvojafaño iicaumoco mɨhɨdaasuguehicauhi, tollɨro bu imo imo
majaabɨcɨuhi amɨɨhai busumijeque udumɨtɨɨcɨhicausumi, niquejefaño aivo janaanɨcɨ imino
busumije ufucuro ifinɨjitɨno iicanoco magaajamoro.
35 Jaaneguiiha toono iguitɨmo mimiyaaveguehicanoco mejeevesudino; toono amɨɨhaico
imino busumijeque acɨji.
36 Jaaneguiiha imino majaabɨcɨmoro Moocaani iimogobadɨ momoonɨ. Jaamo diibo
unuunoco magaayɨcɨji.
37 Mɨɨro Caatɨnɨhaamefaño noono:
Jaabo asaajiibo goovajino, aivo goovajino asaano, gueenene icatɨɨbo.
38 Jaanotɨ imino iicamo imiyaavogo sefafeenedɨ icaji. Jaanotɨ dojɨcuvɨro iminifotohachiijɨ,
diiboma imo imo icajitɨhi, noonoro.
39 Jaaruno mɨɨhai dojɨcuvɨro iminifetefimoco ifinɨsufimooto mihicatɨhi. Jillɨ miyaavo-
gofeenedɨ ijeebɨɨco ataajasufimootoro mihicahi.

11

Miyaavogo.

1 Jino miyaavogo: Ufucu magaayɨcɨjinoco imino magaajamoro motoomono, bu tollɨro
mahatyɨmetɨruno miyaano iicanoco imino magaajano icano.
2 Mɨɨro moheedetemɨhai ɨvɨ imitocafutuuhi imiyaavuguumaño.
3 Bu miyaavogofeenedɨ magaajahi jiinɨjeque, bu paryɨ niquejefaño iicanehejeque icano
Moocaani ihiimaafeenedɨ eheetavuunoco. Jaamaño sɨɨcɨje aatyɨmerautɨnotɨ jino ma-
hatyɨmeneheje eetavocafutuuhi.
4 Mɨɨro bu Abel imiyaavuguumaño, Cain jeecɨvo janaanɨcɨ, aivo imineri Moocaanico
jeecɨvuuhi. Jaamaño Moocaani diiboco iimitusuuboro ijeecɨvoco gaayɨcɨuhi. Jaamaño Abel
guijevecuurunaaca, diibo miyaavogo jɨɨbogotɨ magaajahicahi.
5 Bu tollɨro Enoc onoobo imiyaavuguumaño choomotɨɨboro niquejefaño satyocafutuuhi.
Jaaboco siino atyɨmecuutɨmo Moocaani asatyuumaño. Mɨɨro Caatɨnɨhaamefaño noono
diiboco asatyujino ɨmegavɨ: Enoc imino iicahicauneri Moocaani imo imo icahicauhi,
noonoro.
6 Jaarunaa miyaavogoma achahamo Moocaanico imo imo moonɨsujitɨrahi. Mɨɨro
Moocaanijaago mefeejimo, Moocaani iicaaboco, bu diiboco iguiinomoco ajaadufinoco
icano mimiyaavogotahi.
7 Jaabadɨro bu Noe imiyaavuguumaño Moocaani diiboco iicajinoco ɨjɨɨbuguunoco
atyɨmerautɨrunoco miyaavuguuhi. Jaaboro meenegaco eetavuubo paryɨ iyotoco togari
itaajasuqui. Jaamaño toonofeenedɨ jiinɨje miyamɨnaaco ifinɨsuqui ficuubo. Jaamaño
Moocaani diiboco imitusuuhi imiyaavuguumaño.
8 Jaabadɨro bu Abraham imiyaavuguumaño, Moocaani diiboco ucuuhuvaunoco: Jii, un-
uuboro fuubo Moocaani diiboco aacɨujino jiinɨjejaago. Jaabo ijiinɨjetɨ fuuhi, jillɨ agaajatɨno
jiinɨjejaago.
9 Jaabo Abraham imiyaavuguumaño, Moocaani diiboco aacɨguuno jiinɨjehallɨvɨ siicu-
umimɨnaafibadɨ icaubo. Jaabo tahɨgo nɨjeganoguiinoro icaaboro feehicauhi. Jaabadɨro bu
Isaac onoobo, bu Jacob onoobo icano icahicauhi toono unuunoco agaayɨcɨurumɨsi.
10 Mɨɨro Abraham guiinehicauhi ufucuro ifinɨjitɨnocuumico. Jaacuumi oovomɨnaafi, bu
iheetavomɨnaafi icano Moocaani.
11 Jaabadɨro bu Sara imiyaavuguumaño, aivo amiyago icacuurugo seemevauhi. Mɨɨro
gaifiico seemevaugo, Moocaani unuunoco imiyaavuguumaño.
12 Jaamaño Abraham aivo amiyaabo iicauneri niinovacuuruubo sihidɨ
iyaachimɨhaivauhi, ajashutɨno niqueje meecɨrɨdɨmo, bu paryɨ muuai jiinɨgaiyɨhaiño
ajashutɨno oovoratɨno iicadɨno.
13 Jaarumo paryɨ famooro guijeveumo Moocaani unuunoco gaayɨcɨtɨmoro. Jillɨ
imiyaavuguumaño tehesinotɨro aatyɨmeuneriro imo imo icahicaumo. Jaamoro nuumo:
Mɨɨhai jijeoto mihicacuutɨhi. Jillɨ jiijehallɨri gueenene mihicajitɨhi, noomoro.

14 Jaamaño tolli ihiimaamo imino gaajasuhi siijiinije imiyajiinijeque guiinomoro
ofoonoco.
15 Jaanoti miiro tahigoti asaauno jiinijequere ihesamaaiuruva, tahigovi dojicuviro uumi-
ujirumo.
16 Jaanoti iimino jiinije imiyajiinije iicajeque imuguumo, niquejefaño iicano jiinijeque.
Jaamaño Moocaani neehi: Diito Caani uujoho, nooboro onooneri nucufevetiibo, miiro
diibo diitedi cuumico tahi eheetavucuumaño.
17 Jaabadiro bu Abraham imiyaavuguumaño Moocaani diiboco inisuusumi, illi Isaac
onooboco asatyuuboro gaicaaujirahi Moocaanico ijeecivequi. Miiro idiiboro illi iicauboco;
diibofeenedi Moocaani unuunoma iicaujiruuboco.
18 Miiro jilli nuubo: Isaacfeenedi diiyaachimihaima diicaji, nooboro.
19 Miiro Abraham imino gaajahicauhi uchuumucuumoco Moocaani ubuheetesuhicau-
jirunoco. Jaamaño Abraham illico siino gaayiciuhi iguijeniurunofañoti.
20 Jaabadiro bu Isaac imiyaavuguumaño illimisi Jacob, Esau icamisico: Imino mihicaji,
nuuhi.
21 Jaabadiro bu Jacob imiyaavuguumaño iguijeveujino imegaviro Jose seemeque: Imino
mihicaji, nuuhi. Jaaboro iqueseivi esefaquifutuuboro Moocaanico imuubo.
22 Jaabadiro bu Jose imiyaavuguumaño ichuumucuuquiro israelmico nuuhi, Egipto
jiinijeti ihiinuujinoco. Jaaboro bu diitoco tajiibauhi: Jilli jei tabacinoco momooni, nooboro.
23 Jaabadiro bu imiyaavuguumaño Moiseque caanimisi fataniuhi ifiivuusumi
miinihibaaci, sanihiba idiino ticovovi aivo oovosiiuneguiiha. Jaamisiro iguiutimisi Egipto
jiinije aivojiibo: Seemeque magaisiraici, nooboro atajiibaunoti.
24 Jaabadiro bu diibo Moise ujusicuudi imiyaavuguumaño imuguutihi Egipto jiinije
aivojiibo aicigai iseemeneti ificujirunoco.
25 Jilliro imuguubo Moocaani cuumiminaama idaasuno iicaunoco. Jaaboro imuguutiibo
jiinije imitiri jihachutaro imo imo iicaunoco.
26 Miiro diibedi Egipto busumije janaanici aivo imiuno Cristohalliti idaasuno iicaujino,
toono jaada Moocaani diiboco aaciujinocoro utuumumaño.
27 Jaaboro bu imiyaavuguumaño Egipto jiinijeti fuubo toojiinije aivojiibo icajiisuco
iguitiibo. Miiro sefano icaubo omooniujinofaño Moocaani aatyimeratiiboco
aatyimeubobadi.
28 Jaaboro bu imiyaavuguumaño Pascua jiibaimoco eheetavuuboro tajiibaubo
iguhuganoco ovejami tiijeheri ijeesuqui toonoti Moocaani toomominaafi guijeniminaafi,
Israel seemeti ihamiyaaboco guijenitiibo iicaqui.
29 Jaabadiro bu imiyaavuguumaño israelmi Tifai Muuaifeenedi fatyuuhi, imuuai
nifaihuco fahigovaacivi udugaacusuumoro ijiinijehallidiro fatyuumo. Jaamo dojicuti egip-
tominaa ufuurumo jilliro macaniuhi.
30 Jaabadiro bu imiyaavuguumaño Jerico cuumihallidi emecuciniuno callajaavuuhi,
israelmi tuucuumihallidi sahuse juugahuseti mifucuci icano iviuvuuno nijequeti.
31 Jaabadiro bu ajevaminaago Rahab onoogo imiyaavuguumaño Moocaanico
uguubuutimo iguijeveusumi guijeveutigo, diigo Israel gaajavi agalluumoco imino
agaayiciumaño.
32 ¿Jinejeque fine siino neeji? Aivo finijitiruno Gedeoditi jiibuguruva, bu Barac onoo-
boditi, bu Sansonditi, bu Jefte onooboditi, bu Daviditi, bu Samuelditi, bu paryi Moocaani
iimaaminaaditi icano jiibuguruva.
33 Jaamo imiyaavuguumaño siijiinijeminaaco ajashutino guiinoniumo, bu tolliro imino
ijiinijeque tajiibahicaumo, bu tolliro Moocaani aaciguunoco gaayiciumo. Jaamoro bu
tolliro jicumi eedujirumo iijinoco jimihicusuumo,
34 bu ciijigaiño sefarunoco jabaasuumo, bu aamiganeri iguijeniujirunoti taajaumo,
bu iniinovafiurumo quehecufiituuhi, bu minaavi mityano iicaumoro siijiinijeo amo-
casiminaaco guiinoniumo,
35 bu saatoho gaigoomi iyoto uchuumucuurumo siino ubuheeteumoco gaayiciuhi.
Jaanoti saatoho guijeveuhi diitoco idaasuno omooniuneri, toono diitoco idaasuno
omooniunoti igutuutimo, siino ubuheetemere imino iicajinocoro imuguumoro.
36 Jaanoti bu saatoho idaasuno icauhi diitoco eedeejecunehejeri, bu ahaaminehejeri, bu
jigaiñehineri isisimoro icivojaaniunehejeri icano.
37 Jaanoti saatoho guijeveuhi guiisibaneri ahaamiuneri. Jaanoti bu saatohofeenedi
feeducucafutuuhi. Jaanoti saatoho aamigari guijeveuhi. Jaanoti saatoho fahigovavi
iguefiivomoro feehicauhi, asimibadi asimimeeheneri ofoboocamaaimoro, diitoco
idaasuno omoonineri sihidi idaasuno iicamoro.

38 Jaamo diito miyaavogofañodɨ aivo obocɨumaño jiijehallɨri iicaujitɨrumo icahicauhi.
Jaamo sɨcaihɨguehejedɨ ɨgomoro feehicauhi, bu ifagajɨnohallɨdɨ, bu jiinɨjepaajenefañodɨ, bu
guiisihojɨnofañodɨ icano.
39 Jaarumo paryɨ diito imiyaavogofeenedɨ iimitusucafutuurumo Moocaani aacɨguunoco
gaayɨcɨutɨmehiica,
40 m-mɨhaidi aivo imino mohɨmegaro agaayɨcɨtɨno.* Jaadɨ jari diito mɨɨhaima sano
iimitusunoco gaayɨcɨji.

12

Jesucristocoro Mɨhɨɨfɨnɨcɨ.

1 Jaaneguiiha sihidɨ diito miyaavogoma iicaumo fahɨgovadɨ mɨɨhaico imibocɨnɨnoco ma-
gaajamoro, masɨɨ uufocovɨ mejeevesuqui paryɨ imitɨco mɨɨhaico iijeevesunoco, bu tollɨro
jino imitɨ mɨɨhaico ɨmɨtasunoco icano. Jaamoro masɨɨ majaabɨcɨmoro sefano mefeequi jino
mohɨmega ofoocɨnɨneri.
2 Jesucoro ɨɨfɨnɨcɨmoro, diiboti jino momiyaavogo asaaboco. Jaanoco bu diiboro uju-
sisuubo. Mɨɨro jaabo Jesu ɨmohobujehallɨvɨ guijeveuhi. Tohoomono guijeve nucufesuno
icarunoco jeecɨvotɨɨboro, tollɨ ɨdaasuno iicaunobuunatɨ aivo imo imo iicaujinoco agaajau-
mañoo. Jaaboro Moocaani miyanaagonovɨ casɨɨvutuubo.
3 Jaanoco amɨɨhai mehesamaaje, jaamoro Jesuditɨ magaaja imitɨmɨnaa useri ɨdaasuno
iicaunoco. Jaaneguiiha muhuuchuvomoro mejeevesudino.
4 Mɨɨro amɨɨhaihiica miguijevetɨhi imitɨma momoonɨcasihicanohallɨtɨ.
5 ¿Nacu fɨne amɨɨhai majabajeevecuuhi Moocaani amɨɨhaico iseemebadɨ afajɨɨnɨhicanoco?
Mɨɨro Caatɨnɨhaame jillɨ neehi:
Taseemene, imino guubu Moocaani ɨco ahaamɨɨboro afagoonoco, bu deevesudino ɨco
ɨhɨɨbasumi.
6 Mɨɨro Moocaani agaijɨmoco ahaamɨɨboro fagueefihi, bu tollɨro aamɨfiibo iseemetɨ iicaqui
agaayɨcɨcuumoco, noonoro.
7 Jaaneguiiha amɨɨhai majaabɨcɨ amɨɨhaico ahaamɨnoco. Mɨɨro Moocaani amɨɨhaico iseeme-
badɨ moonɨhi. ¿Nacu cajaanɨ iseemeque ahaamɨmoro fagotatɨhi?
8 Jaanotɨ Moocaani iseemeque afajɨɨnɨbadɨ amɨɨhaico ahaamɨɨboro afajɨɨnɨtɨhachiijɨ, diibo
miyaseeme mihicatɨhi, jillɨ ajevaseemebadɨro mihicahi.
9 Jaabadɨro bu seeme mihicausumi jiijehallɨvɨ mɨɨhai caanimɨ mɨɨhaico afajɨɨnɨmoro
aamɨjiibuuhi. Jaamoco mobocɨguejiibuuhi. Jaamo bu niquejeoobo Moocaaniguiinovɨ
miminifoto fiivoma miicaqui.
10 Mɨɨro mɨɨhai caanimɨ mɨɨhaico faguejiibuuhi jino gueenene mihicajitɨno jiinɨjehallɨvɨ
miicaqui. Jaamo mɨɨhaico faguejiibuuhi diito imino iimogobadɨ. Jaanotɨ naha Moocaani
mɨɨhaico faguehi mɨɨhai miyanotɨro imino mihicajineguiiha, mɨɨhaico iimimotɨ ificuuqui,
diibo iimiibo iicabadɨ.
11 Mɨɨro magaajacuuhi mɨɨnoco ahaamɨmoro afagueeneri imo imo mihicatatɨhi, jillɨ
mɨɨnoco aaivomañoo. Jaano afagoonoco uguubuumo toonofeenedɨ gaayɨcɨfihi tɨcovo
jeebɨɨma iicanoco, bu sajeebɨɨ iicaco icano.

Moocaani Iijɨco Muguubutɨno Aivo Ñɨhicuuhi.

12 Jaaneguiiha amɨɨhaico neehi: Mesefatusu miyaavogofañoo miniinovanoco, bu
Cristoditɨ muhuumigonoco icano.*
13 Jaamoro ɨtɨcovono jɨɨhaicoro miguiino amɨɨhai sefa niinovatucurunoco mesefa-
tusumoro Cristoma mofoo. Jaadɨ siino miniinovacujitɨhi.†
14 Jaaneguiiha mesefaquifotomoro famoovamaryo sajeebɨɨ mihica. Jaamo iimino ifiima
mihica. Mɨɨro iimino ifiima achahamo Aivojɨɨboco atyɨmejitɨhi.
15 Jaaneguiiha mehesɨcɨnɨ Moocaani aacɨgonoco saatoho gaayɨcɨtɨmo mihicadino.
Jaabadɨro bu saatohoba namita coohai uchuumusufimobadɨ mejeevadino. Jaamo saatoho
ajashutɨmo imiyaavogomo miyaavogoco chuumusuutɨmo mihicahi.
16 Jaaneguiiha amɨɨhaitɨ saatohoba buhɨgueejedɨ gaigoomɨma icadino, bu Moocaanine-
hejeque mɨtɨhɨsudino. Mɨɨro tollɨ Esau moonɨuhi itɨconɨo seemenedi iicafinoco naajeubo
safo machutahallɨvɨro.
17 Mɨɨro amɨɨhairyo magaajacuuhi dojɨcuvɨro toonoco Esau agaayɨcɨnoco imuguurusumi
diiboco tɨhɨsuubo. Jaaneri sihidɨ ataarunofañoo tollɨ omoonɨuno siino imibachucafutu-
cuutɨhi.

---

* **11:40** Sahaamefañoo noono: iminoco ificuumañoo.
* **12:12** Griego iijɨri noono: mesefatusu amɨɨhai usene iniinovatonoco, bu amɨɨhai memuɨɨjene iniinovatonoco icano.
† **12:13** Griego iijɨri noono: Jaamoro ɨtɨcovono jɨɨhaico miguiino amɨɨhai tɨhai iimicuutɨrutɨhai siino iimitequi. Jaadɨ siino amɨɨhaico cɨryɨjeevecuujitɨhi.

18 Miiro amiihai israelmi jogaji ifagaji mududiicijirugajivi ufuubadi masaatihi. Jaagaji
ciijigairi nifotociniuhi, bu jaagaji civonoguiino icauhi fucubadi icanoguiino, bu tolliro
sefano quijeba icaunoguiino icano.
19 Bu tolliro muguubuutihi miriicu oojinoco, bu Moocaani icooco diitoma ihiimaaunoco
icano. Jaano Moocaani ihiimaaunoco uguubuumoro sihidi dilluuhi: Miihaima iimaacu-
udiibo, noomoro.
20 Tolli nuumo Moocaani atajiibaunoco iguiumoro ajaabiciutimañoo. Jaano jilli nuuhi:
Ifagajico iquicumoco magaicaau guiisibaneri, bu saatohoco aamigari magaicaau icano, bu
asi iicaruuboco, noonoro.
21 Aivo jano sihidi ñihicuno iifuvusuumañoo, Moise icauruubo nuuhi: Aivo iñihicuri sihidi
iguiiboro tererere icahi, nooboro.
22 Jaanoti naha amiihai masaahi Sion iicagajijaago, bu Moocaani iicaabo cuumijaago
icano. Jaacuumi niquejeo Jerusale cuumi, jaacuumifañoo sihidi aivo ajashutino Moocaani
toomominaa icahi.
23 Jaamo sahi igaicinihi Moocaanico iimomo. Jaabadiro bu masaahi Moocaani seeme
niquejefañoo imomono acaatinicinimo iigaicinimojaagovi. Tolliro bu Moocaani famoo
dugaacuminaafi iicaabojaagovi, tolliro bu imino miyaminaa gaijaco Moocaani iimibachu-
cuumojaagovi.
24 Tolliro bu Jesujaagovi, bohono iimaa eetavominaafijaagovi, tolliro bu itiijoho efe-
fachucinino Abel tiijoho janaanicivi miihaico imino ijiibogonojaagovi icano.
25 Jaaneguiiha mehesicini jaamo, miihaima ihiimaaboco tihisutimo mihicahi. Miiro
taajautimo, jaatyo jiijehallivi diitoco Moocaani unuurunoco uguubuutimo. Jaanegui imi
miihai mataajajitirahi oono niquejefañoti miihaico ocoovaaboco muguubutihachiiji.
26 Miiro Moisema ihiimaausumi Moocaani ico jiinijeque maryibasuuhi. Jaabo nuuhi:
Siino bu safooro maryibasuji jiinijeque, bu niquejeque icano, nooboro.
27 Jaamañoo: Siino bu safooro maryibasuuji, onoonoti magaajahi, diibo eheetavuuno
paryi amaryibanoco ifinisujinoco. Jaanobuuna idiinoro atyuuvejino amaryibatino.
28 Jaanoti naha Moocaani ihaivojico miihaico aacino maryibajitihi. Jaanohallivi masii
Moocaanico mejeecivomoro mihimequi, ñihicugomoro bocigomoro icano. Jaaneri diibo
imo imo iicaqui.
29 Miiro Moocaani ciijigai ifinisufinobadi jeevahi.

13

Jilli Momoonihachiiji Moocaani Imo Imo Icaji.

1 Jaaneguiiha Cristofeenedi amiihai nahabomi iicamoma magaijicasinoco
mejeevesudino.
2 Amiihai iijavi agasemeque imino magaayicihiica. Miiro tolli omoonihicaumañoo saatoho
Moocaani toomominaaco iijafañoo gaayiciuhi, diito Moocaani toomominaa iicaunoco gaa-
jatimoro.
3 Tolliro bu mehesafoto civojafañoo iicamoti, diitoma sano civojafañoo mihicamobadi. Bu
tolliro idaasuno iicamoti mehesafoto, tolliro bu amiihai idaasuno mihicajirumañoo.
4 Tolliro bu mataabavacasicuumo imino mihica. Amiihai taabavacasico mimihininidino.
Miiro Moocaani aamiji aajevamoco, bu buhigueejedi sitaajema iicamoco icano.
5 Bu nihibamico sihidi mihimoyiicidino, amiihaima iicadinomaryo imo imo mihica. Miiro
Moocaani jilli nuuhi:
Ico jeevesujitihi, bu ico gañiijitihi icano, nooboro.
6 Jaaneguiiha iguitimoro meneejirahi:
Aivojiibo tahamusuminaafi iicaabo. Jaamañoo iguitihi miyaminaa uco omoonijirunoco,
noomoro.
7 Tolliro bu mehesafoto amiihaico atajiibajiibuumo iicajiibuunoco, bu tolliro amiihaico
Moocaani iijico ijiibuguumo iicajiibuunoco. Jaamo diito ivi miyaavogoco magaajamoro
tolliro momooni.
8 Miiro Jesucristo diiboro fahiijivaro icaabo, ubuunavatiibo iiji iicahiniiboro, bu
fahiijivaro iicajiibo icano.
9 Jaaneguiiha amiihai siyomojiibogo agaajaratinoco magaayicicuudino. Jaanoti naha
aivo imino mojeebiino Moocaani gaiji sefaco agaayicino. Jaanoti toono machutahallivi
atajiibanoti mojeebiino sefaco gaayicijitirahi. Miiro toonoco eheetavurumo, ¿toonofañodi
jinejebaco icitatihi?
10 Jaanoti naha miihai Moocaanico mejeecivono siibadiro jeevahi. Jaamañoo sacerdotemi,
eedeehimihiijafañoo ejeecivejibuubadi omoonihicamo, miihai jeecivofañoo iicajitirahi.

11 Mɨɨro judiomɨ sacerdotemɨ aivojɨɨbo asimɨ tɨɨjohoco aivo iimihɨgo onoohɨgovɨ satyefihi,
imitɨco ibuusuqui tooneri jeecɨvomo. Jaanotɨ ifaamoco tuucuumitɨ buhɨgovɨ jɨgasunɨcɨmo.
12 Jaabadɨro bu cuumitɨ buhɨgovɨ Jesu guijeveuhi, miyamɨnaa imitɨco itɨɨjeheri ibuusuqui.
13 Jaaneguiiha masɨɨ Jesujaago mefeequi cuumitɨ buhɨgovɨ, diibo nucufesuno iicaubadɨro
miicaqui.
14 Mɨɨro jiijehallɨvɨ mɨɨhaidi chahacuumi ufucuro ifinɨjitɨno cuumi. Jaamañɔ miguiine-
hicahi ufucu asaajino cuumico.
15 Jaaneguiiha fahiijɨvaro masɨɨ Moocaanico mihimehicaqui Jesucristofeenedɨ. Mɨɨro
jino mihimono mojeecɨvo iicanoco, masɨɨ fahiijɨvaro meheetavehicaqui. Jaaneguiiha masɨɨ
mihimequi moojɨri.
16 Jaamoro majabajeevedino imino momoonɨhicanoco, bu saatohoma mɨhɨɨfocasihiica
amɨɨhaima iicanehejeque icano. Mɨɨro jillɨ mejeecɨvono Moocaanico imo imo moonɨhi.
17 Bu amɨɨhai jɨɨbogomɨnaaguiinovɨ miminifotomoro diito amɨɨhaico onoonoco: Jii,
meneehica, mɨɨro diito amɨɨhai jeebɨɨnoco otoomomo iicamañɔ. Mɨɨro amɨɨhairyo mag-
aajahi diito amɨɨhai jeebɨɨnohallɨvɨ Moocaanico ɨjɨɨbeguejinoco. Jaachiijɨ diito Moocaani
dudɨcamaajeque eheetavonoco imo imo moonɨjimo. Jaanotɨ imo imo moonɨtɨmo
ɨdaasunoba omoonɨhachiijɨ, ¿amɨɨhai jinejebaco toonotɨ mɨhɨcɨjitɨrahi?
18 Tollɨro bu mohallɨvɨ Moocaanima mihiimaahica. Mɨɨro mɨɨhairyo magaajahi mohe-
samaaje imono iicanoco, fanoovavɨ imino mihicagonoco mihimogomañɔ.
19 Tollɨro bu amɨɨhaico neehi: Jaamo Moocaanima tahallɨvɨ mihiimaahicahi, diibo uco
siino goovano amɨɨhaijaagovɨ igalluuqui.

Niino Iimaa.

20 Jaabo Moocaani sajeebɨɨco aacɨfiibo, Mohaivojɨɨbo Jesucristo ita toomomɨnaafi aivo si-
hidɨ ejeevaabo itɨɨjeheneri bohono iimaaco imiyaacaruuboco siino guijevefañɔtɨ ububeete-
suubo,
21 amɨɨhaico iimibachuqui. Jaamo fanoovavɨro imino mihicahi. Jaamoro diibo
imogobadɨ mihicahi. Jaabo bu mofifañɔ iimogonoco imoonɨqui Jesucristofeenedɨ.
Jaaneguiiha Cristoco macahacɨsu fahiijɨvaro. Fɨne.
22 Tañahabomɨ, majaabɨcɨ jino amɨɨhaico afajɨɨnɨɨbo onoonoco. Mɨɨro amɨɨhaidi ji-
haameque mɨɨdɨnoro caatɨnɨhi.
23 Bu tollɨro imeguehi amɨɨhai magaajanoco, monahabo Timoteo cɨvojatɨ ihiinucunoco.
Jaabo goovano agasehachiijɨ, diiboco satyeji amɨɨhaico emeecɨtodɨ.
24 Tollɨro bu paryɨ amɨɨhai jɨɨbogomɨnaaco taajɨco mahacɨ, bu tollɨro paryɨ miyaavogo-
fañɔdɨ monahabomɨ iicamoco taajɨco mahacɨ icano, tollɨro bu Italiari iicamo monahabomɨ
amɨɨhaijaago iijɨco galluuhi icano.
25 Jaafa paryɨ amɨɨhaico Moocaani imino moonɨhi. Fɨne.

SANTIAGO

Santiago Fahigova Iicamedi Caatiniuhi.

1 Uujoho Santiago, Moocaani jeecivominaafi, bu Jesucristo jeecivominaafi icano iicaabo,
taajico galluuhi fahuseeci motihaiti miicuumiici idiino iicamo Israel cuumiminaa faa-
jiinijeri agavaracinimedi.

Moocaaniti Gaaja Saahi.

2 Tañahabomi imo imo mihica fanoova amiihaico inisusumi.
3 Miiro amiihairyo magaajacuhi amiihai miyaavogoco inisusumi toonoti magaajahicahi
janaanici majaabicinoco.
4 Jaanoco amiihai jeebiifa mificu. Jaamo imino mujusihi sanooba atyuuvoratino imino
majaabicihicaqui.
5 Jaanoti saatoho amiihaiti gaajama machahahachiiji Moocaanico midillu amiihaico
ihaciqui. Diibo famoovaaco acihi gaijitiibo, siguubutiibo, bu milli nootiibo icano.
6 Jaanegui midillu aacijinoco miyaavogomoro: Acijitiibo, nootimo. Jaanoti imiyaavo-
gotiibo muuai tyuucaibadi jeevahi guibuhuba juugahiti sinaaguehivi asatyonicibadi.
7 Jaanegui tolli iicaabo Aivojiibo Jesucristoti agaayicijinoco esicinidino.
8 Jaamaño tolli iicaabo jaachiiji sanooco imeguehi. Jaadi bu civoho siinoco imogoobo
icano foobo. Jaamaño ijeebii sahigoviro icatatihi.
9 Jaanoti saafi monahabo miyaminaa imega jilli mihiifoobo iicaabo, imo imo iicaqui
Moocaani imega miyaabo iicaneri.
10 Jaanoti sihidi inihibamima iicaabo miyaminaa imega obocitisumi imo imo iicaqui.
Miiro inihibamima iicaabo, ñaavahu deecano gueenene iicatibadiro gueenene icatatihi.
11 Nihiba ihiinoobo sefano aachicisumi, iñaavahu ochoomoneri ideecano aifefihi. Jaa-
maño ihovosi goovano finihi. Jaabadi inihibamima iicaabo inajeetefeeneti finiji.

Miinoco Inisunoco Majaabicino.

12 Imicani icaabo diiboco inisunoco ajaabiciibo. Jaabo inisucinicuubo toono jaad-
abadi iicano fiivoco gaayicijiibo chaahimigaco magaayicinicibadi gaayiciji, toono fiivoco
Moocaani: Uco agaijimoco aciji, unuunoco.
13 Jaanoti saatohoco inisuno iimitinoco imooniqui eesamaaisunoco: Moocaani mo-
jeebiico inisuno, meneedino. Moocaani jeebiifaño iimitino eetavo esamaaje chahahi.
Jaabadiro bu miihaiñoobaco nisutatiibo iimitinoco imoonisuqui.
14 Jilli saatoho iinoro ifiiti iimitinoco iimoyiicino asaano diitoco imitino moonisuhi.
Jaaneri tolli icafimo.
15 Jaano toono imitico mihimoyiicinoti imiti fiivehi. Jaano imino ujusicuudi guijeveque
fiivusuno.
16 Jaanegui agaijimo tañahabomi, amiihaico sita bañidino.
17 Paryi miyaano iiminoco miihaico aacino niquejeti, Moocaanijaagoti saahi, jino
aachicinimoco eheetavuubojaagoti. Jaabo Moocaani diiboro. Jaamaño chahano icivono
diiboco ubuunavajiruno.
18 Jaabo miihaico fiivoco acihi miyaano jiibogofeenedi. Jaamo diibo eheetavuuno basuta
iticonio onoovano iicabadi miicaqui. Jilli imuguubo, ijeebii onoobadi.

Imino Miyaanoco Meheetavo.

19 Jaanegui agaijimo tañahabomi, goovano muguubuhica. Jaarumo goovano mihiimaahi-
cadino, bu goovano misifiiratehicadino icano.
20 Jaanoti goovano isifiiratefiibo Moocaani imogobadi moonitihi.
21 Jaaneguiiha mejeevesu paryi iidicunoco, imitino sihidi agahafucunoco icano. Jaamoro
siicuno amiihai jeebiico miminiiyumoro, magaayici iimino jiibogoco amiihai jeebiifaño
abasucunoco. Jaabogo amiihai jeebiico ataajasujino mityama icahi.
22 Jaanegui tobogo onoonobadi, momooni. Jilli ticovono muguubunicidino. Amiihai ifiico
jilli mabañisudino.
23 Jaanoti ticovono uguubunociiboro omoonitiibo meecimefaño ihimeque emeeciibobadi
jeevahi.
24 Jaabo ihimeque meecihi milli ejeevanoco. Jaaruubo ofoodiro jabajeeveficuubo milli
ejeevanoco.
25 Jaanoti uguubunoco ajabajeevetiibo imino mataajajino tajiibaco emeeciiboro toono
onoobadi mooniiboro ofoobo imicani icahi omooninovi.

26 Jaanoti saatoho: Moocaanico gaajacuhi, nuurumo inejebaco iticivusutino jilli ifiico
bañisuhi. Jaabo miyaavogo jilli sicamaño.
27 Jaanoti miya miyaavogo, imihinivatino Moocaani imefeenevi icano jino; jijovotoco
mahamusuno, fibaijito idaasuno iicamoco mahamusuno icano, bu jaamoro jiinijeminaa
imitiri mihinivatotimo mihicano icano.

2

Miyaminaa Sabadiro Mihicahi.

1 Tañahabomi, amiihai Mohaivojiibo Jesucristo caamovohigo iicaaboco mimiyaavogomo
saatohoco mobocigomoro saatohoco guiinovi mificudino.
2-3 Miiro amiihai Moocaani iijafaño mihigaivusumi, saafi iminoonofaño ijicamaaiboro,
ihuseti iminoono usegaiviicunoma iicaaboco imino magaayicimoro: Jino imimañovi
casiivo, meneejirahi. Jaanoti iidaasuubo imitichehujema asaaboco, meneejirahi: Ɨijoho
jahigovi jilli dulleeve, jahi baavi casiivo, noomoro.
4 Jaamo tolli momoonimaño amiihaifeeneviro saafiico guiinovi mificuhicahi. Jaamo
dugaacuminaati mihicahicahi imitino esamaajema.
5 Agaijimo tañahabomi, jinooco muguubu: Moocaani jiijehalliti icihi iidaasufiimoco, sihidi
miyaavogoma iicaqui. Jaamo diito igaayicíqui diiboco agaijimoco aaciguuno ihaivojico
oono nihibamico magaayicinicibadi.
6 Jaamaño amiihai iidaasufiimoco munucufevesuhicahi. ¿Nacu diito oono inihibamima
iicamo amiihaico idaasuno omoonimoro, bu amiihaico guicimoro aivojito imega asatyehi-
camo icatino?
7 Miiro diito imitino iimaahicahi, sihidi ejeevaabo Jesucristo momoti, diibo momofañodi
amiihai Cristota mihicaaboti.
8 ¿Nacu jeedi miyaano amiihai imiya tajiiba Caatinihaamefaño onoobadi momoonihicahi?
Miiro noono: Sitaaco gaiji, difiico agaijibadiro, onoonoro. Jaabadi momoonihachiiji, imino
momoonihi.
9 Jaanoti saatohoco mobocigomoro, bu saatohoco guiinovi mificuhachiiji, imitico mo-
moonihi. Jaamaño Moocaani Moisefeenedi atajiibaunohallivi imitico mihicihi.
10 Jaanoti bu saafi Moocaani Moisefeenedi atajiibanoco paryi onoobadi imino moonihi,
unuuruubo sanooco imino omoonitimaño paryi fanoohimitifaño minifutucuuhi.
11 Miiro bu diiboro Moocaani: Jahisihijedi gaigoomima diicadino, unuuboro bu nuuhi:
Sitaaco gaicaaudino, nuuhi. Jaamaño jahisihijedi gaigoomima mihicatirumo, sitaaco
magaicaaumo, paryi Moocaani Moisefeenedi atajiibanoco imino momoonicutihi.
12 Jaanoti jisumi imino mihiimaamoro momooni, Jesu taajasu tajiiba onoobadi mihi-
catihachiiji ufucu Moocaani amiihaico omoonijinoco magaajacumaño.
13 Jaanoti sitaaco idaasugotimo omoonihicamoco, bu tolliro idaasugoratino
moonicafeteji. Jaanoti iidaasugomoro omoonihicamo taajaji ufucu jaadusufucu iicasumi.

Miyaavogofañodi Imino Momoonino.

14 Tañahabomi: Uujoho miyaaveguehi, nuurumo iiminoco omoonitimo, ¿milli bu jano
imijirahi? Jaano toono miyaavogo diiboco taajasujitirahi.
15-16 Eneecau bu oono saafi monahabo, bu monago icamo sicaimo imachutabama
chahamo asaamoco, amiihaiti saatoho ciijigaico, machutaaco icano acitimo meneejirahi:
Tahi feemeebe, machuubo, imino fuucu, noomoro magallujirahi. Jaarumo mahacitihi
ijicafetejiruno gaachehuti, bu ucuujivaachunoco icano. Jaano bu, ¿milli bu jano imijirahi?
17 Jaabadiro bu jeevano miyaavogo imino sitaaco momoonitiruva momiyaavogo
sicamañejiru.
18 Jaanoti bu saatoho neejirahi: Ɨijoho jilli ticovo miyaavogoma diicahi. Jaanoti uujoho
tamiyaavogofañodi imino moonininicihi. Jaabo uco dihifusu jilli toono ticovono miyaavogo-
coro. Jaanoti uujoho ico ifusuji tamiyaavogoco imino omoonihicanofeenedi, nooboro.
19 Jaanegui iijoho miyaaveguehi Moocaani saafiiro iicanoco. Jii, imino moonihi.
Jaabadiro bu ijimi tomañogayicoro miyaaveguehi. Jaamoro iiguimoro iñihicuri tererere
icamo.
20 Jaaruubo gaajatihi miiro mimiyaavuguruubo imino momoonitimaño momiyaavogo
icaruno uchuumucuunobadi jeevahi.
21 Miiro mootadi Abraham imibachucafutuhi illi Isaac onooboco Moocaanico ijeecivequi
asimico agaicaaufimañovi illico isisiuboro agaicaaurumaño.
22 Jaamaño Abraham miyaavogo gaajacafutuhi tolli omoonirumaño. Jaamaño
imiyaavogo imino jusiuhi tolli omoonimaño.

23 Jillɨtɨ miyaavuno Caatɨnɨhaamefaño onoono. Abraham Moocaanico miyaavuguuhi.
Jaano aivo Moocaanidi iimicuumaño diiboco gaayɨcɨubo. Jaamaño Moocaani Abrahamco:
Tañahaburucu, nuuhi.
24 Jaanoco magaajacuhi amɨɨhai, Moocaani miyamɨnaafico gaayɨcɨtɨhi jillɨ tɨcovo
miyaavogotɨ mimiyaavogomoro, bu tollɨro imino momoonɨnotɨ gaayɨcɨɨbo.*
25 Jaabadɨro bu Rahab onoogo ajevamɨnaago icauhi, gaajavɨ ufuumoco iijavɨ gaayɨcɨugo.
Jaagoro diitoco aamusugoro sihɨgodɨ iicajɨri galluugo. Jaamaño bu diigoco Moocaani
gaayɨcɨuhi.
26 Jaabadɨro bu mofi igaijama achahacuuno chuumucuuhi. Jaabadɨro bu miyaavogo
imino momoonɨtɨno uchuumucuunobadɨ jeevahi.

3

Monejeba.

1 Tañahabomɨ, amɨɨhaifaño sihidɨ jɨɨbogomɨnaatɨ mihicadino. Mɨɨro amɨɨhairyo magaa-
jacuuhi jɨɨbogomɨnaatɨ mihicamoco janaanɨcɨ idillujinoco.
2 Mɨɨro famooro imitɨno momoonɨfihi. Jaanotɨ saafi imitɨno iimaatatɨɨbo aivo ijeebɨɨ imino
iicaabo. Jaabo tollɨro bu paryɨ ifiico imino ɨtɨcuvusunoco gaajahi.
3 Jaabadɨro bu mɨɨhai caballomɨ iijɨfaño jɨgaiñehico mɨjɨɨhacumoro muduujenɨtahi tohiri
mihimogohɨgovɨ diiboco mɨtɨcuvusuqui.
4 Jaabadɨro bu mahatyɨme, tollɨro bu meenegaco guiraarugaco guibuhuba sefano
sihɨgovɨ satyefihi. Jaarugaco ɨtɨcuvusumɨnaafi tɨcuvusufihi ajashuruga ɨtɨcuvusutagari
imogohɨgodɨ.
5 Jaabadɨro bu tollɨro monejeba jeevahi ajashuruno mofiitɨ iicano iimaajirahi sihidɨ
jeevanoco. Jaabadɨ guiraarubajɨco ajashuruno cɨɨjɨgai jɨgasujirahi.
6 Jaano monejeba cɨɨjɨgaibadɨ jeevahi, mɨɨno ifiivɨ ajashutɨno jiinɨjedɨɨno imitɨ ficuucɨnɨhi
monejebavɨ. Jaano paryɨ mofiico faabohocoro mihɨninɨhi. Jaano ɨjɨmɨ cɨɨjɨgairi nɨfotocɨnɨno.
Jaamaño paryɨ diifi jɨɨhaico jɨgasujirahi.
7 Mɨɨro miyamɨnaa paryɨ faaboho asico jeevamaaisujirahi joomɨco, jiinimomɨco, bu paryɨ
teehifañoo asimɨco icano. Jaamoco jeevamaaisunɨcɨcuumo.
8 Jaanotɨ mɨɨhaiñooba aivo monejebaco jeevamaaisujitɨrahi. Toono imitɨ iicano aivo
guiinonɨratɨhi, namita agaicaaufineri mataanɨcɨnɨbadɨ jeevano.
9 Tobariro Mohaivojɨɨbo Moocaanico mihimehicahi. Jaabariro bu miyamɨnaaco: Ɨdicuno,
meneehicahi Moocaani ifibadɨro eheetavumoco.
10 Mɨɨro sahɨgotɨro moojɨtɨ saano: Imino, monoono, bu: Imitɨno, monoono icano. Jaano
tañahabomɨ tollɨ icatɨno.
11 Jaabadɨ ¿nacu bu sahojɨtɨro nɨfaihuno cuujirahi anaamofaihu, bu afaafafaihu icano?
12 Jaabadɨ ¿nacu bu baacuho añaajebaco noovajirahi? ¿Nacu bu gachicohai moomohico
noovajirahi? Chaa. Jaabadɨ sahojɨtɨro nɨfaihu saajitɨrahi anaamofaihu, iquigaifaihu icano.

Miya Gaaja.

13 Jaanotɨ amɨɨhaifeenevɨ saafi fanoovaaco agaajaabo iicahachiijɨ toonoco ihɨfusuqui
imino iicanofeenedɨ, bu toono igaaja diiboco ijeebɨɨco sɨɨcutiyɨba omoonɨnofeenedɨ icano.
14 Jaanotɨ amɨɨhai jeebɨɨfaño sitaaco iinohallɨtɨro mɨjɨɨheveneheje iicahachiijɨ, bu jillɨ
amɨɨhaiguiiharo sinehejeque momoonɨfihachiijɨ icano toono amɨɨhai gaajari mitya mitya
mihicadino: Aivo sihidɨ gaajahi, noomoro. Jaamo tollɨ omoonɨmo miyaano iicanoco bañɨhi.
15 Jaamaño toono Moocaanijaagotɨ asaano gaaja icatɨno. Jillɨ jiinɨjeo gaajaro, mɨɨno
esamaajetɨro asaano gaajaro, bu ɨjɨtɨro asaano gaajaro.
16 Mɨɨro iinohallɨtɨro sitaaco ɨjɨɨhevene iicahɨgo, bu ifiguiiharo omoonɨfino iicahɨgo icano
sajeebɨɨ chahahi. Jillɨ fanoova imitɨro icahɨ.
17 Jaanotɨ Moocaanijaagotɨ asaano gaajama iicamo jeebɨɨ mɨhɨnivatɨhi. Jaamo sajeebɨɨ
icahi, bu sɨɨcujeebɨɨma icamo, imihuseme eesɨcɨnɨmo, bu ɨɨdaasugomo, imino moonɨmo,
onoonoco jeenesutɨmo, jillɨ miyaanocoro neefimo icano.
18 Jaanotɨ bu sajeebɨɨ iicanoco imogomo, sajeebɨɨ icaco moonɨfihi ifi itɨquevequi.

4

Jiinɨje Imitɨco Mihimeguedino.

1 ¿Cuucatɨ amocasi, ɨɨbacasi icano amɨɨhaifeenevɨ saahicahi? Amɨɨhai jeebɨɨfaño imitɨ
imogoneheje, sihidɨ iicahɨgotɨ saahicano.
2 Mɨɨro amɨɨhai siinoco mihimeguehicahi. Jaarunoma mihicatɨnoma mihicamo
sitaaco magaicaauhicahi. Siinohallɨtɨ mataquivomoro mɨhɨcɨtɨnohallɨtɨ momoonɨcasimoro

* **2:24** (Rm 4.1-25)

mihiibacasihicahi. Jaamaño amiihai siomonoma machahahicahi Moocaanico midillutimaño.
3 Jaanoti midillurumo magaayicihicatihi imino midillutimaño. Jaamo mihimeguehicahi imitinoco mihimogonohalliviro magañiiqui.
4 Amiihai miyaminaa: Oono gaigo aijico ejeevesugoro sifiima efeefigobadi mejeevahi. ¿Nacu magaajatihi amiihai jiinije icaco iimogomo, Moocaaniminaati iicanoco? Miiro cajaatyohacho jiinijeque anahabovamo Moocaaniminaati iminifutucuumo.
5 Miiro sicamaño iicatinoco jahi Caatinihaamefaño noono: Moocaani Igaijaco mofifaño ificuubo miihaico sihidi gaijihi, noonoro.
6 Jaabo Moocaani miihaico amusuhi iimihuseri siinoco aacinofeenedi. Miiro jilli noono Caatinihaamefaño: Moocaani quehe quehe ifiico omoonimoma ibacasihi. Jaanoti iimihuseri amusuubo ijeebii isiicumoco, noonoro.
7 Jaanegui diibo iijiguiino mihica. Jaamoro ijico mejenaau amiihaiti igaaqui.
8 Moocaanijaagoviro mifiitivo, amiihaijaagovi bu diibo ifiitivequi icano. Imitiminaa amiihai eedeefiico mejeevesu. Toono sasumiro Moocaani, jiinije iicanoco magaijihicamo, amiihai jeebiinoco mihimibachucu.
9 Jaamoro idaasuno miminifotomoro, mataacasi macanifobamaje, bu amiihai jejebaco, taafirati miminiiyu; imo imo mihicanoco, idaasuno miminiiyu.
10 Jaamoro Aivojiibo Jesuguiino amiihai ifiico miguiinoni. Jaadi amiihaico sihidi ejeevamoti ficujiibo.

Dinahaboti Diimaadino.

11 Tañahabomi, fahigova imitino mihiimaadino. Miiro inahabediti imitino eesamaaiboro: Iimitico, onoobo, bu Moise tajiibati imitino ihiimaaboro toonoco: Iimitico, onoobo. Jaabo: Tajiiba imitico, onoomaño, jilliro toonohallivi fagominaafiti minifetehi.
12 Jaanoti naha saafiiro icahi tajiibaco aaciubo. Jaabo diibo fagominaafi idiiboro ifinisujiruubo, ataajasujiruubo icano. ¿Jaanoti miijoho nacu iijoho: Sita imitico, eneejiruubo?

Gaajaratino Civohofucuvi Iicajino.

13 Jaanegui jisu muguubu amiihai jilli meneehicamo: Jaachiiji mefeeji. Jaanoti iicatihachiiji civohogo mefeeji tuucuumivi. Jaamoro tahigo mihicaji saficaba ticovovi naajeteuco mificumoro manaajeji sihidi nihibamico mihiciqui, meneehicamo.
14 Jaarumo magaajatihi civohofucu siibadi millihacho mihicajinoco. ¿Milli fine miino ifi? Oono fucuro aimuufai agaasenere goovano afatyonicibadi jeevano.
15 Jaanegui jilliro meneehica: Moocaani iimogohachiiji tolli mihicamoro tolli meheetaveji, noomoro.
16 Jaaruno icanaaca amiihai suufenitimo mejenaauhicahi mitya mitya amiihai jeebiico momoonimoro. Jaano paryi toono imiti.
17 Jaanoti bu imino omoonoco gaajaruubo imino omoonitimaño imiticoro iciibo.

5

Inihibamima Iicamediti Onoono.

1 Jinooco muguubu sihidi minihibamivamo, mataacasimoro sefano magaibacasi idaasuno ufucu mihicajineri.
2 Miiro oono amiihai nihibami tuucicuhi, amiihai imi gaachehuno nucucinicuuhi.
3 Amiihai nihibami, amiihai oro icano tivacinicuuhi. Jaamaño magaajacafutucuuhi jaabadiro amiihai ifi gueenene icajitihi ciijigairi ijigasunicibadi finiji. Jaarunaa nihibamico sihidi aivo mititibaanihi jino niinoofucuje mihicacuunaaca.
4 Miiro bu amiihai faguinoco ududicamaaihicamoco majaaduhicatinoco, amiihaico dillujimo. Jaanoco guubuujiibo Moocaani mitya Aivojiibo iicaabo, amiihai dudicamaajeminaa amiihaico ajaadusunoco.
5 Jaamo amiihai jiije jiinijehallivi iminoonoma mihicahicahi, mihimogobadi. Jilli amiihai ifiinoco mihicavasuhi niivimibadi jino gaisiraicifucu gasecuunaaca.
6 Jaamo bu amiihai iimihusemeque magaicaausuhicahi ajaagabamaajirunobama achahamoco.

Majaabicimoro Moocaanima Mihiimaa.

7 Tañahabomi, jaanegui majaabicimoro sajeebii motoomo Aivojiibo Jesu asaajinohachuta. Eneecau bu memeeci, oono faguico abasuubo ajaabiciiboro sajeebii toomonicihi iticonio niija aigonoco. Jaadi niino niija afatyonobuunati ibasuta imino onoovanoco ihiciqui iicaniicibadi.

8 Jaabadɨ amɨɨhai majaabɨcɨmoro sajeebɨɨ motoomo, quehecuno mihicamoro. Mɨɨro jino Mohaivojɨɨbo Jesu asaajino fiitɨvucuhi.
9 Tañahabomɨ, sifiiditɨ fahɨgova imitɨno mihiimaacasidino, amɨɨhaico ufucu toonoco jaadusudiibo. Mɨɨro Moocaani fagomɨnaafi iicaabo fiitɨcuuhi jino guhugari icacuubo.
10 Jaaneguiiha tañahabomɨ, eneecau magaaja johono Moocaani iimaamɨnaa diibeditɨ ɨjɨɨbeguehicaumo ɨdaasuno iicamoro ajaabɨcɨhicaunoco.
11 Mɨɨro mɨɨhai: Aivo imino icamo, meneehi ɨdaasuno iicanoco ajaabɨcɨmoco. Mɨɨro amɨɨhairyo bu muguubuhicacuuhi, Job onoobo ɨdaasuno iicanoco ajaabɨcɨhicaunoco. Jaano nijequetɨ Aivojɨɨbo Moocaani sihidɨ ɨɨdaasugunoco magaajacuhi. Mɨɨro Aivojɨɨbo mɨɨnoco agaijɨɨboro ɨdaasuguefiibo.
12 Tañahabomɨ, amɨɨhaico bu neehi: Jinooco imino mehesɨcɨnɨ. Siinoco munuusumi niquejefañodɨ, jiinɨjefañodɨ, bu sinehejefañodɨ icano oovɨcɨmoro meneedino. Jaanegui: Jɨɨhɨ, munuusumi: Jɨɨhɨ, meneehica sanooro. Jaanotɨ bu: Chahano munuusumi: Chahano, meneehica sanooro. Amɨɨhaico Moocaani toonohallɨtɨ ɨdaasuno moonɨdino.
13 Jaanotɨ bu amɨɨhaitɨ saafi ɨdaasuno iicasumi diibohallɨvɨ Moocaanima mihiimaa. Jaanotɨ bu saatoho imo imo iicasumi, Moocaanico mihimomoro mamasiva.
14 Jaanotɨ bu saatoho iguihuvahachiijɨ Moocaani iija quillahutoco mucuuhuva diibohallɨvɨ Moocaanima ihiimaamoro dɨɨrɨbari ihallɨ aivomañoco ijeesuqui Moocaani momofeenedɨ.
15 Jaamo miyaavogomoro Moocaanima ihiimaaneri iguihuvaabo taajaji Moocaani ubuheesuneri. Bu tollɨro imitɨco omoonɨno ijeebɨɨfaño iicahachiijɨ Moocaani diibo imitɨco buusuji.
16 Jaaneguiiha amɨɨhai imitɨco fahɨgovavɨ mihimibachucasi amɨɨhai nahaboma. Jaamoro Moocaanima toonohallɨvɨ mihiimaa amɨɨhaitɨ toonoco ibuusuqui. Imino iicaabo Moocaanima ihiimaano sihidɨ jeevahi.
17 Mɨɨro Moocaani iimaamɨnaafi Elia onoobo mɨɨhaibadɨruu miyamɨnaafi. Jaaruubo aigotɨno iicaqui Moocaanico idilluneguiiha mificabacɨ, saficaba, bu sificabatɨfeenedɨ icano aigotɨno icauno.
18 Jaadɨ siino Moocaanima iimaaubo, jaadɨ aaiguuneri jiinɨje basutaano noovauhi.
19-20 Tañahabomɨ, amɨɨhaitɨ saatoho miyajɨɨbogoco ejeevesumoco saatoho dojɨcuvɨro uhuumisuhachiijɨ, magaaja diiboco iimitɨ jɨɨhaitɨ uhuumisuuboro diibo jeebɨɨco guijevetɨ ataajasunoco. Jaamaño diibo imitɨ sihidɨ iicanoco buususuubo.

1 SAN PEDRO AAME

Pedro Caatɨnɨuhi Miyaavogomɨnaa Agaacɨnɨumedi.

1 Uujoho Pedro, Jesucristo minɨsumɨnaafi iicaabo jihaameque caatɨnɨhi ijiinɨjeneti sihi agaacɨnɨumedi Ponto jiinɨjeri, bu Galacia jiinɨjeri, bu Capadocia jiinɨjeri, bu Asia jiinɨjeri, bu Bitinia jiinɨjeri icano iicamedi.

2 Jaamo amɨɨhaico Moocaani ɨcɨuhi sɨɨcɨjetɨro ihesamaaje iicaubadi. Jaamo amɨɨhaico Igaijafeenedi itaatɨro ificucuumo. Jaamo diibo onoonoco: Jii, meneequi, bu Jesucristo guijeve tɨɨjohofañodi minitɨcafetequi icano. Jaamo magaayɨcɨ sihidi Moocaani imino omoonɨnehejeque, bu sajeebɨɨ icanehejeque icano.

Moocaanico Mihimono.

3 Masɨɨ mihimequi Moocaani iicaabo, Jesucristo Caanico. Jaabo sihidi mɨɨhaico ɨdaasugooboro mɨɨhaico iseemeti fiivusucuubo. Jaabo Jesucristo guijevefañoti siino ububheeteunofeenedi mɨɨhaico acɨhi imo imo mehesɨcɨnɨno ifiico.

4 Jaanoro amɨɨhaico gaayɨcɨsujino amɨɨhaidi Moocaani ibusumijeque niquejefaño ificuunoco. Jaano finɨsurajitɨhi, bu mɨhɨnivatusurajitɨhi, bu deecano ochoomobadi icajitɨno.

5 Jaamo amɨɨhai Moocaanico mimiyaavogomaño imityari amɨɨhaico teemejiibo. Jaamo taajasuvi mɨhɨfetehi niinofucusumi ihacɨqui ificunovi.

6 Jaamaño amɨɨhai sihidiro imo imo mihicahi. Jaarumo fanoova amɨɨhaico ɨjɨ ɨnɨsuneri ɨdaasuno gueenejɨsuno mihicajihiica.

7 Mɨɨro amɨɨhai miyaavogo orobadi jeevahi. Jaano nɨsucafetefihi cɨɨjɨgairi iiminoco igaajacɨqui. Jaano amɨɨhai miyaavogoco ɨjɨ ɨnɨsunoco ajaabɨcɨno oro ifinɨfino janaanɨcɨvi sihidi jaaducafetehi. Jaamaño amɨɨhai miyaavogo tolli ɨnɨsucafotono cahacɨsucafeteji, imocafeteji, bu bocɨgocafeteji icano Jesucristo siino asaadi.

8 Mɨɨro amɨɨhai Jesucristoco magaijɨhi diiboco mahatyɨmetɨrumo. Jaamo jisumi diiboco mimiyaaveguehi mahatyɨmetɨrumo. Jaamoro sihidi imo imo mihicahi aivo ovosɨɨno ajashutɨno jɨɨbogoratɨno.

9 Jaano jino amɨɨhai jeebɨɨ taajasuco magaayɨcɨno, toono amɨɨhai miyaavogo jaada.

10 Mɨɨro sɨɨcɨje Moocaani iimaamɨnaa jino taajasuco idilluumoro guiinehicauhi. Jaamoro iimaahicaumo Moocaani iimihusemaño amɨɨhaico aacɨujinoco.

11 Jaabo Cristo Gaija diitoco gaajasuhicauhi diibo Cristo ɨdaasuno iicaujinobuunati iiminoco agaayɨcɨujinoco. Jaanoco diito esamaaihicauhi: ¿Mɨɨjoho fɨne diibo? noomoro, bu diitofaño diibo Gaija iicaubo diibo asaaujisumico ɨjɨɨbugunoco igaajaqui icano.

12 Jaamoco Moocaani gaajasuuhi idudɨcamaaje diitedi icatɨno, mɨɨhaidiro iicaunoco. Jaano jino toonocoro jisumi amɨɨhaico jɨɨbogomo, bu diitoro amɨɨhaico taajasujɨɨbogoco Moocaani Gaija niquejefañoti agalluubo mityafeenedi ɨjɨɨbuguumoro. Jaano jinoco Moocaani toomomɨnaa, angeles onoomo, emeecɨmoro agaajaguehicano.

Moocaani Mɨɨhaico Cuuhuvahi Imino Miicaqui.

13 Jaaneguiiha imino mehesamaaimoro momoonɨ. Jaamoro imihusene mihicamoro imino mehesɨcɨnɨ Jesucristo asaadi Moocaani amɨɨhaico iimihusefañodi aacɨjinoco.

14 Oono, amɨɨhai: Jii, eneefimo seeme mihicamaño Moocaanico magaajautɨsumi mihimeguehicaunehejeque momoonɨcuudino.

15 Jillɨro aivo imino mihica, oono Moocaani amɨɨhaico ucuuhuvaubo iimiibo iicamaño.

16 Mɨɨro Caatɨnɨhaamefaño noono: Amɨɨhai imimo mihica, jino uujoho iimibadi, nooboro.

17 Jaamo amɨɨhai diiboco: Moocaani, meneehicaabo paryɨ momoonɨhicanoco ɨhɨɨfɨnɨcɨɨboro gaajacɨhicahi sabadiro saatohoco guiinovi miniiyutɨɨbo. Jaaboco mihigui jino jiinɨjehallɨri mihicanohachuta.

18 Mɨɨro Moocaani amɨɨhaico taajasuhi amɨɨhai imiti ifiiti oono amɨɨhai eedeetemɨhaiti magaayɨcɨunoco. Jaanoco amɨɨhai imino magaajahi jino taajasu iicanoco oro, nɨhɨbamɨ icano ifinɨfineri ajaaduutɨɨboco.

19 Jaanoti naha ɨdɨɨnoro jino Cristo tɨɨjoho iimineri jaaduubo, oono cordero iimiibo, imɨhɨnima achahaaboco agaicaaunɨcɨbadi diiboco agaicaauno tɨɨjeheri.

20 Jaabo Cristo sɨɨcɨjetɨro jiinɨje fiivutɨnaacaro tooneguiiha ificucafutuubo. Jari jisumi, niinosumi buhugaavuhi amɨɨhai iminoco magaayɨcɨqui.

21 Jaabo diibo Cristofeenedi amɨɨhai Moocaanico mimiyaaveguehi. Jaabo Moocaani Cristoco guijevefañoti siino ububheetesuuboro, diiboco sihidi bocɨco acɨhi. Jaamaño amɨɨhai Moocaanico mimiyaavogomoro diiboco mehesɨcɨnɨhicahi.

22 Jaamo amɨɨhai jino miyaano jɨɨbogoco: Jii, monoomoro amɨɨhai jeebɨɨnoco mihimibachucuuhi. Jaaneguiiha amɨɨhai nahabomɨco miyanotɨro imino magaijɨ.

23 Mɨɨro amɨɨhai siino mifiivucuuhi Moocaani seemetɨro miicaqui. Jaaruno iguijevefino
miyamɨnaatɨ mifiivono icatɨno, jillɨ Moocaani ifinɨjitɨno iijɨfeenedɨ mifiivucuuhi.
24 Mɨɨro Caatɨnɨhaamefañɔ noono:
Mɨɨro miyamɨnaa ñaavahubadɨ jeevahi, bu imitya ideecanobadɨ jeevahi. Mɨɨro iñaavahu
echeemeneri ideecano aifefihi. Jaabadɨ miyamɨnaa, bu imitya goovano finɨji,
noonoro.
25 Jaanotɨ naha Aivojɨɨbo Moocaani iijɨ ufucuro finɨjitɨhi. Jaajɨ jiijɨ tooj ɨ taajasu iijɨco
amɨɨhaico mɨjɨɨbogono.

2

1 Jaaneguiiha fanoova imitɨco mejeevesu, oono fanoo bañɨfiiranehejeque, bu inehejehallɨtɨro mɨjɨɨhevenehejeque, bu fanoova sɨcamañeheje jɨɨboocasico icano.
2 Jaamoro oono seeme bohono ifiivomo mɨfañoco iicanɨcɨbadɨ sihidɨ mihimogomoro
miguiino Moocaani iijɨco aivo miyaano iicanoco. Jaamo toonofeenedɨ mujusimoro mataajahi.
3 Mohaivojɨɨbo iiminoco magaajacuumo.

*Cristo, Ubuheeneguiisiba.**

4 Jaaneguiiha Mohaivojɨɨbojaa masaa, oono guiisiba ubuheeba iicaba iicajirubadɨ
iicaabojaagovɨ. Mɨɨro jaaboco miyamɨnaa iimuguutɨmoro gañɨɨuhi. Jaaruubo Moocaanidi
imiyaabo iicaabo sihidɨ ijaadama iicaabo.
5 Jaabadɨ bu amɨɨhai diibo guiisibabadɨ ejeevaabobadɨ mejeevamoco, Moocaani itemplojatɨ eetavehi, itaatɨro iicaqui sacerdotemɨtɨ eheetavoobo. Jaamo amɨɨhai Jesucristofeenedɨ
jeecɨvoco meheetavonoco Moocaani igaayɨcɨqui.
6 Jaamañɔ mɨɨro jillɨ Caatɨnɨhaamefañɔ noono:
Uujoho Sion cuumifañɔ saafiico ficuuhi iija tano guiisibatɨ iicaaboco. Jaabo aivo iimiibo
sihidɨ ijaadama iicaaboco. Jaaboco imiyaavogomo nucufevetɨmo iicaqui, noonoro.
7 Jaamo amɨɨhai mimiyaaveguemedɨ aivo diibo sihidɨ ejeevaabo. Jaanotɨ imiyaavogotɨmedi
jino Caatɨnɨhaamefañɔ jillɨ onoono ɨfeteji:
Iija eetavomɨnaa ɨtɨhɨsuumoro agañɨɨuba jisumi aivo imiyaabatɨ minifetehi, onoono.
8 Jaabadɨro bu jillɨ noonoro onoono ɨfeteji:
Jiba nanigaiva guiisiba, bu gañɨɨsuguiisiba icano, onoono.
Jaamo diito Moocaani jɨɨbogoco imiyaavogotɨmo oono toba Cristo iicaabotɨ ananigaivacuumo, tollɨ iicaqui iicacuumañɔ.

Moocaanita Icano.

9 Jaanotɨ naha amɨɨhai Moocaani ɨɨcɨcucuumi, diiboco mejeecɨvequi sacerdotemɨtɨ mihicacuumo, mihimicuumi, Moocaanitaro mihicacuumo. Jaaneguiiha Moocaani ifiivusuneheje oovosɨɨnehejeque mɨjɨɨbogo. Jaabo amɨɨhaico tajɨɨbahi ɨcɨvonoguiinotɨ mihiinomoro
ihovosɨ seseefañɔ mɨjɨcafetequi.
10 Jaamo amɨɨhai itɨconɨ cuumibadɨ mihicautɨhi. Jaarumo jisumi Moocaani cuumitɨ
miminifutucuuhi. Jaamo amɨɨhaico itɨconɨ mɨɨjohoba ɨdaasuguutɨhi. Jaarumoco jisumi
Moocaani ɨdaasuguehi.

Moocaanicoro Mejeecɨvequi Mihica.

11 Agaijɨmo tañahabomɨ, amɨɨhai jiinɨjetɨ sitabadɨ sihɨ mihicamoco neehi: Mihimeguedino
amɨɨhai ifi imitɨnoco. Mɨɨro mofi imitɨ mojeebɨɨ imi esamaajeque finɨsujirahi.
12 Jaaneguiiha imino mihica Moocaanico agaajatɨmo ɨmefeenevɨ. Tollɨtɨ diito
jisumi amɨɨhaiditɨ imitɨmɨnaa iicanɨcɨbadɨ ihiimaarumo amɨɨhai imino momoonɨnoco
aatyɨmemere Moocaanico imejimo diibo ajaadujifucu agasedɨ.
13 Jaaneguiiha jillɨ Mohaivojɨɨbo Jesucristo iimegueneguiiha miyamɨnaa aivojɨto
onoobadɨ mihica. Emperador onoobo imiyahaivojɨɨbo onoobadɨ,
14 bu tajɨɨbamɨnaa iimitɨmoco icɨvojanɨqui, bu imino iicamoco ibocɨguequi icano agallumo onoobadɨ icano.
15 Mɨɨro Moocaani imeguehi amɨɨhai imino mihicanoco. Toonoco aatyɨmemere diito
agaajatɨmo, bu jillɨ mɨhɨɨfomo iicarumoco icano amɨɨhaiditɨ: Imitɨmo, eneehicarumo
illɨvequi.
16 Jaaneguiiha Moise tajɨɨbaguiino mihicatɨrumo mihimogomoro imitɨnoco
momoonɨdino. Jaarumo ɨvɨ jillɨro Moocaani jɨjovotobadɨro mihica.
17 Jaaneguiiha famoovaacoro mobocɨguehica, bu amɨɨhai nahabomɨco magaijɨ,
Moocaanico mɨñɨhicugo, bu emperador aivojɨɨboco mobocɨgo icano.

* **2:3** Cristo buheebe. Jaaruubo guiisibabadɨ jeevahi.

Cristo Ɨdaasuno Iicaunotɨ Magaaja.

18 Jeecɨvomɨnaa amɨɨhai aivojɨto onoonoco: Jii, monoo, iimimocoro amɨɨhaico ɨɨdaasugomocoro icatɨno, bu tollɨro iimitɨmoco icano.

19 Mɨɨro imino Moocaanico magaajɨmoro sɨcamañohallɨtɨ ɨdaasuno mihicanoco majaabɨcɨno.

20 Jaanotɨ bu, ¿mɨllɨtɨ amɨɨhaidi imijiruno iimitɨnoco momoonɨnohallɨtɨ amɨɨhaico ahaamɨnoco majaabɨcɨno? Jaanotɨ naha iiminoco momoonɨnohallɨtɨ ɨdaasuno mihicanoco majaabɨcɨno, toono naha Moocaani ɨmefeenevɨ aivo iimino.

21 Mɨɨro tooneguiiha Moocaani amɨɨhaico cuuhuvauhi, Cristo ɨdaasuno iicaunotɨ cuuhuvauhi, Cristo ɨdaasuno iicaunotɨ magaajamoro diibo iicaubadɨ miicaqui.

22 Mɨɨro diibo sanooba imitɨco moonɨutɨhi, bu bañɨfiira diibofaño chahauhi icano.

23 Mɨɨro diiboco aivono eneehicausumi, bu aivono nooboro iimusuhicautɨɨbo. Bu diiboco ɨdaasuno omoonɨusumi jaadamaaiutɨɨbo, jillɨro Moocaanico imino emeecɨɨboro udugaacufiibovɨro sefahicaubo.

24 Jaabo Cristo mohimitɨco ifihallɨvɨ ɨɨcɨuboro ɨmohohallɨvɨ satyuuhi mohimitɨ ifiico miguijenɨmoro ɨtɨcovono ifiimaryo miicaqui. Jaabo tujaaveneri amɨɨhai mubuheeuhi.

25 Mɨɨro itɨconɨ amɨɨhai ovejamɨ ɨmɨtamobadɨ mihicahicauhi. Jaarumo jisumi Cristojaagovɨ muhuumicuuhi. Jaaboro amɨɨhaico ovejamɨ toomomɨnaafibadɨ otoomooboro amɨɨhai jeebɨɨnoco imibaiyɨɨcɨhi.

3

Jillɨ Ataabavacumo Miicaqui.

1 Jaabadɨro bu amɨɨhai gaigoomɨ, amɨɨhai tajemɨ atajɨɨbanoco: Jii, meneehica. Jaaneri diitotɨ saatoho imiyaavogotɨmo mɨjɨɨbogotɨrunaaca imiyaaveguequi amɨɨhai imino mihicanofeenedɨ;

2 jaamo amɨɨhai imino mihicamoro diitoco mobocɨgonoco aatyɨmemere.

3 Jaabadɨro bu amɨɨhaihallɨcoro mihimibaiquimaaidino, oono janaanɨcɨ famañoovaje feedamaajebadɨ iicanehejeque, bu oro eetavotaneheje ficamaajeque, bu aivo iiminoono gaachehuno jɨcamaajeque icano.

4 Ɨvɨ amɨɨhai jeebɨɨfaño aatyɨmeratɨhɨgocoro mihimibachu. Jaamoro ifinɨjitɨno ovosɨɨ sajeebɨɨ, sɨɨcuno icano jeebɨɨma mihica. Toono naha aivo Moocaani imogono.

5 Mɨɨro sɨɨcɨjeo gaigoomɨ Moocaanidiro iicaumo jillɨ imibaiquimaaiuhi. Jaamo Moocaanico imiyaavuguumoro aijɨmɨ onoonoco: Jii, neehicaumo.

6 Mɨɨro tollɨ iicaugo Sara aijɨ Abraham atajɨɨbanoco: Jii, onoogoro diiboco: Tahaivojɨɨbo, neehicauhi. Jaagobadɨ amɨɨhai mihicajirahi iguitɨmo imino momoonɨhachiijɨ.

7 Jaabadɨro bu amɨɨhai aijɨmɨ, amɨɨhai taabamɨco gaajacɨmoro mificu, bu mobocɨgo. Jillɨ iniinovaneguiiharo icatɨno, bu oono iimihuseri Moocaani amɨɨhaico aacɨyomo ifiimaryo iicamaño. Jaanegui jillɨ mihica amɨɨhai Moocaanima mihiimaanoco jinejeba tɨhɨsudino.

Imino Omoonɨjinoco Iimogomo.

8 Niinoono jino amɨɨhaico neehi: Famooro sabadɨro imino mihica, bu fahɨgova mɨhɨdaasugocasi, bu mɨino nahabomɨma mihicanɨcɨbadɨ, bu magaijɨcasi, bu sɨɨcujeebɨɨma mihica icano.

9 Bu amɨɨhaico imitɨno omoonɨmoco, imitɨno momoonɨdino bu aivono onoomoco, bu aivono meneedino jillɨro diitoco imino monoo. Mɨɨro Moocaani amɨɨhaico cuuhuvauhi diibo amɨɨhaico imino omoonɨnoco magaayɨcɨqui.

10 Mɨɨro ifiico agaijɨmoro imo imo iicanoco iimogomo, iimitɨnoco iimaatɨmo iicaqui, bu bañɨfiiraco iimaatɨmo iicaqui icano.

11 Bu imitɨnotɨ buhɨgovɨ iminifotomoro iiminocoro imoonɨqui, bu sajeebɨɨ icaco iguinomoro toonoma iicaqui icano.

12 Mɨɨro Moocaani imino iicamoco teemefihi, bu diiboma iimaanoco guubufiibo icano. Jaanotɨ imitɨnoco omoonɨmoco imogotɨɨbo.

13 ¿Mɨɨjoho bu amɨɨhaico imitɨno moonɨjirahi iiminocoro aivo mihimogomoro momoonɨmoco?

14 Jaarumo iminohallɨtɨ ɨdaasuno mihicarumo imo imo mihicaji. Jaanegui mɨɨtɨ mihiguidino, mihiguetedino.

15 Ɨvɨ jillɨro Cristoco mobocɨgo amɨɨhai jeebɨɨ Aivojɨɨboco. Jaaneguiiha fahɨijɨvaro mihimibaicɨnɨ. Jaamo amɨɨhaico amɨɨhai miyaavogoditɨ idillumoco mihiimusuji. Jillɨ Moocaanico bocɨgomoro sɨɨcujeebɨɨri mihiimaa.

16 Jaarumo imino mihica nɨjɨ nɨjɨ icatɨmo, oono amɨɨhai Cristoco mimiyaavogomo imino mihicahicanotɨ imitɨno iimaahicamo inucufevequi.

17 Jaamaño iiminoco momoonınohallıtı ıdaasuno mihicano aivo imihi, Moocaani tollı iimogohachiiji. Jaanotı imitınohallıtı ıdaasuno mihicano imitıhi.
18 Mııro Cristo mohimitıhallıtı ıdaasuno iicauboro sano guijeveuhi safooro siino guijevecuutııbo iicaqui. Jaabo imitıma chahauruubo mııhai mihimitımohallıvı Moocaanijaagovı mııhaico isatyequi. Jaaruuboco ifi guijeveurahi. Jaaruuboco igaija buheetesuuhi.
19 Jaano Igaijari ufuuboro bu sııcije iguijevecınıhicaumo jeebııno ıjı cıvojafaño iicaumoco jııbeguejeubo.
20 Jaamo diito sııcije Noe iicausumi imiyaavuguutımo, oono Noe imeenegaco eheetavehicaunohachuta Moocaani diito imitıco ajaabıcııboro teemehicauboro: Fıne imitejimobadı, esıcınıuboro. Jaagari nıfaihutı taajaumo sahuse juugahusetı miitoocı, saatoho ıdıınoro.
21 Jaano tonıfaihu mıınoco initıno nıfaihubadı iicano. Jaafaihufeenedı jisumi mııhai mataajacuuhi. Jaano toono nitı mııno ifiico initıno icatıno, ıdıınoro Moocaanico mııno esamaaje mıhınivatıno iicaqui midilluno. Jaanoro mıınoco taajasuno Jesucristo siino ububheeteunofeenedı.
22 Jaabo niquejefaño ufuuboro Moocaani miyanaagonovı acasıivutuuboro gıcınıhi. Jaabo mityaguiino Moocaani toomomınaa, bu aivojıto, bu mityano icano iicamo.

4

Moocaani Mııhaico Aacıdıneri Sitaaco Mahamusuno.

1 Jaaneguiiha bu amııhai ıdaasuno miicaqui mihimibaicını, oono Cristo ıdaasuno iicaubadı. Mııro ıdaasuno omoonınoco ajaabıcımo imitıco ejeevesucuumo.
2 Jaamo jiinıjehallıri iicaunohachuta Moocaani iimogobadı iicaqui; ifi imogonocoro imoonıqui icacuutıno.
3 Mııro aivo ajashucutıno oono Moocaanico agaajatımo omoonınıcıbadı ıtıconı momoonıhicauno. Mııro tusumi amııhai fanoova imitıco mihimoyııcıhicauhi, bu iimitıno imogoco mihimoyııcımoro momoonıhicauhi, bu guiriicavonehejeque, bu agañuhusuno jııbaimonoco icano, bu jeebııbatıro adumoro, mııhaiñoobaco mejeecıvehicautıhi, bu Moocaani afaguunoco fanoova ıjımıco eheetavonoco jeecıvomoro mihicahicauhi icano.
4 Jaamoma siino magataavomoro iimitınoco momoonıcuutıneri eheetyemere amııhaiditı imitıno iimaahicamo.
5 Jaarumo diito Moocaani ububheemeque, bu uchuumucumoco icano emeecııboro ijaadaco aacijiiboma paryı imibachujimo.
6 Jaabadıro bu jino uchuumucumoco Moocaani jııbogoco jııbugucuumo, igaijano Moocaani iicabadı iicaqui. Jiijehallıri iicausumi famoovaaco iicabadıro Moocaani omoonıurumo.
7 Mııro jino fanoova ifinıjino fiitıcuuhi. Jaaneguiiha imihusene mihica. Jaamoro imino mehesıcınımoro Moocaanima miyanotıro mihiimaa.
8 Jaano janaanıcıvı gaijıcasima mihica. Mııro gaijı ajashutıno imitıco finısufihi.
9 Jaaneguiiha amııhai iijanofaño fahıgovavı magaayıcıcasi iimaafiivotımo.
10 Bu fahıgovavı mejeecıvocasi amııhaico Moocaani aacıdınehejeri. Jaano Moocaani amııhaico fanoovaaco aacınoco imino motoomomoro momoonı.
11 Jaanotı bu saatoho mihiimaano Moocaani iimaabadıro iicaqui. Jaanotı bu saatoho sitaaco siinoco mahamusuhachiiji, Moocaani amııhaico aacıno sefari mahamusu. Jaano paryı momoonıno Moocaanico Jesucristofañodı mihimequiro iicano iicaqui. Jaabediro jaafa cahacısu, bu mitya icano icahi fahiijıvaro. Fıne.

Cristohallıtı Ididaasuno Mihicano.

12 Amııhai tañahabomı, sefaneri ınısuno amııhaihallıvı asaasumi meheetyedino, ajabafiiranotı mihicanıcıbadı.
13 Ididvı jillıro imo imo mihica Cristo ıdaasuno iicaubadı mihicaneri. Jaamo ufucu diibo ihovosııma asaanoco mahatyımeneri sihidı imo imo mihicahi.
14 Jaaneguiiha amııhaico Cristo iijıhallıtı aivonoono unuusumi, imicani amııhai mihicahi, iimiibo Moocaani Gaija amııhaihallıri iicamaño.
15 Jaanotı amııhai sita gaicaau, bu naniva, bu imitı moonı, bu sita iimaa juvihicı icanohallıtı ıvı ıdaasuno mihicadino.
16 Jaanotı naha saatoho Cristo momohallıtı ıdaasuno mihicaneri munucufevedino. Jillıro toonohallıvı Moocaanico mihimo.
17 Mııro jino tusumi mihicacuuhi Moocaani ıdaasuno omoonıjino iseemetı ıtıcovano. Jaano mııhaitı jillı ıtıconıno, ¿jaanequi mıllıji fıne Moocaani jııbogoco imiyaavogotımovı aallıbaanıjiibo omoonııbo?
18 Mııro jino iimimo icarumo sihidı jeevanotı taajahi. ¿Jaanegui mıllı fıne icajimo iimitımo?

19 Jaamaño Moocaani imogobadɨ ɨdaasuno iicarufeenedɨ imino iicamoro diitoco ifiivusu-
ubo Moocaani usefaño ijeebɨico ificuuqui. Mɨiro diibo abañɨtatɨibo.

5

Miyaavogomɨnaaco Afagoono.

1 Jino uujoho amɨihai igaivomɨnaa quillahutoco faguehi. Jino uujoho diitobadɨro quil-
lahutoobo iicaabo, bu Cristo ɨdaasuno iicaunoco aatyɨmeubo icano. Jaamo bu diito
iicabadɨro uujoho tamañoma icaji Jesu ihovosɨima ufucu asaadɨ.
2 Jaaneguiiha amɨihai quillahuto, Moocaanico imiyaavugucuumo ovejamɨbadɨ iicamoco
motoomo amɨihaico utuumusumoco. Jaanoco mihimogomoro momoonɨ Moocaani
imogobadɨ. Jillɨ amɨihaico atajɨibaneguiiharo icatɨno, bu jillɨ nɨhɨbamɨcoro magaayɨcɨquiro
icatɨno icano. Jillɨro imino mududɨcamaaje.
3 Amɨihaiñocoro mihicabadɨ mihimogobadɨro momoonɨdino. Jaamo amɨihai mo-
moonɨnoco aatyɨmemere igaajaqui.
4 Tollɨ momoonɨhachiijɨ, imiya toomomɨnaafi agasedɨ amɨihai magaayɨcɨji imino
chaahimɨgaco, mɨillɨ icajitɨnoco.
5 Jaabadɨro bu amɨihai sɨcafe quillahuto iijɨguiinovɨ miminifoto. Jaamoro sabadɨro
sɨicujeebɨima mihicamoro fahɨgovavɨ: Jii, monoocasi:
Mɨiro Moocaani imogotɨhi: Aivo uujoho sihidɨ jeevahi, eneefimoco. Jaanotɨ naha
sɨicujeebɨima iicamoco iimihuseri amusufiibo.
6 Jaaneguiiha sihidɨ ejeevano Moocaaniguiino* miminifoto amɨihaico diibo unuufucu
agasedɨ sihidɨ mejeevamotɨ iminiiyuqui.
7 Jaaneguiiha paryɨ amɨihai esamaajeque Moocaani usefañoro mificu. Mɨiro diibo amɨihai
imino mihicanoco imeguehi.
8 Jaamoro bu imino magaajamoro mehesɨcɨnɨ. Mɨiro oono amɨihaimɨnaafi ɨjɨ jɨcubadɨ
nɨigooboro ɨguehi, aatyɨmeme miyaavogoco ifinɨsuqui.
9 Jaaboco mejenaau miyaavogofañodɨ sefano mihicamoro, tollɨro bu fahɨgova iicamo
amɨihai nahabomɨ, tobadɨro bu ɨdaasuno iicanoco magaajamoro.
10 Jaarumo gueenejɨsuno ɨdaasuno mihicanobuunatɨ Moocaani amɨihaico imino imibachu-
jiibo, bu quehecuno, mityano, sefano icano ficujiibo. Jaabo diiboro Moocaani paryɨ
fanoovaaco aacɨfiibo mɨihaico cuuhuvahi Jesucristoma sano ifinɨjitɨno fiivofaño miicaqui.
11 Jaabo jaafa mityama icahi fahiijɨvaro. Fɨne.

Niino Fitaacu.

12 Jino tañahabobadɨ eesɨcɨnɨubo Silvano onoobofeenedɨ jihaamegayɨco caatɨnɨhi
amɨihaico fajɨinɨiboro miyaano iicanoco oono Moocaanitɨ paryɨ magaayɨcɨneheje Moocaani
mɨihaico sihidɨ agaijɨnoco ɨjɨibogono. Jaanofañodɨ quehecuno mihica.
13 Tollɨro bu Moocaani iija Babiloniari iicajamɨnaa Moocaani amɨihaico iicaubadɨro
ɨicɨumo amɨihaijaago iijɨco galluhi, bu tollɨro diibo taseemenebadɨ iicaabo Marco onoobo
amɨihaijaago iijɨco galluhi.
14 Jaanegui fahɨgovavɨ mihibɨcɨcasimoro midillucasi.
Jaamo paryɨ amɨihai Jesucristota mihicamo sajeebɨima mihica.

---

* **5:6** Griego iijɨri janaanɨcɨ jillɨ noonɨcɨno: Moocaani useguiino.

2 SAN PEDRO AAME

Miyaavogomɨnaadi Pedro Acaatɨnɨuno.

1 Uujoho, Simon Pedro iicaabo Jesucristo jeecɨvomɨnaafi, bu diibo minɨsumɨnaafi iicaabo amɨɨhaidi jihaameque caatɨnɨhi, mɨɨhai mihicabadɨro imino mimiyaavogomedi. Mɨɨro Moocaani, bu Motaajasumɨnaafi Jesucristo icamɨsi famooro imiyaavogodɨmoco acɨhi iimico.

2 Jaaneguiiha Moocaani, bu Mohaivojɨɨbo Jesucristo icamɨsico magaajanofeenedɨ amɨɨhaico sihidɨ imino omoonɨnoco, bu sajeebɨɨ icaco icano magaayɨcɨ.

Moocaani Miyaavogomɨnaaco Aacɨno.

3 Mɨɨro Moocaani mɨɨhaico imityafañodɨ paryɨ mofiguiiha mucuujɨvaachunoco, bu diiboco mejeecɨvequi mucuujɨvaachunoco icano acɨɨbo, toonofeenedɨ diiboco magaajaqui, sihidɨ ejeevanofeenedɨ, bu ovosɨɨnoonoco eheetavonofeenedɨ icano mɨɨhaico ucuuhuvauboco.

4 Jaanehejefeenedɨ unuunoco mɨɨhaico acɨɨbo, jaano ajashutɨno, sihidɨ ijaadama iicanoco. Jaano toono diibo unuunofeenedɨ amɨɨhai Moocaani iicabadɨ miminifetehi iimitɨno imogo jiinɨjehallɨvɨ imitɨco ɨsɨvanotɨ mataajamoro.

5 Jaaneguiiha mesefaquifotomoro amɨɨhai miyaavogoco mahamusu imino mihicaneri, jaanoco bu mahamusu janaanɨcɨ gaajari,

6 jaanoco bu mahamusu amɨɨhai ifiicoro imino matajɨɨbaneri, jaanoco bu mahamusu jaabɨcɨri, jaanoco bu mahamusu Moocaanico mejeecɨveneri,

7 jaanoco bu mahamusu amɨɨhai nahabomɨma magaijɨcasineri, jaanoco bu mahamusu gaijɨma mihicaneri icano.

8 Jaano jinehejema mihicanoco miguiraatusuhachiijɨ amɨɨhai ifiino mɨhɨfonotɨ icajitɨhi, bu Mohaivojɨɨbo Jesucristoco magaajano sɨcamañovɨ feejitɨhi.

9 Jaanotɨ jinehejema achahamo ihaallɨɨnoma chahahi, jabaiyɨɨmo; ɨtɨconɨono iimitɨ initɨcafutuunoco ajabajevecuumo.

10 Jaaneguiiha tañahabomɨ, mityano mihicamoro imino mehesɨcɨnɨ Moocaani amɨɨhaico ɨɨcɨuboro ucuuhuvaunoco. Jaanoco tollɨ momoonɨhachiijɨ ufucuro imitɨnofaño mahaquetejitɨhi.

11 Jaachiijɨ amɨɨhai imino tɨhɨɨtɨno mɨjɨcafeteji Mohaivojɨɨbo, Motaajasumɨnaafi Jesucristo aivojɨ ifinɨjitɨnofaño.

12 Jaaneguiiha amɨɨhaico jinehejeque magaajacurunoco esaayuuboro icahi, oono miyaanofaño quehecuno mihicarumoco.

13 Mɨɨro uudi imino jino uujoho iicanohachuta amɨɨhaico eesaayuuboro afajɨɨnɨno.

14 Mɨɨro Mohaivojɨɨbo Jesucristo uco gaajasuhi iguijevedɨ jiijeeque goovano ejeevesujinoco.

15 Jaaneguiiha uujoho tasefadɨno moonɨhi. Jaamo uujoho iguijevenebuuna jinehejeque mehesafetehi.

Cristo Sihidɨ Ejeevauboco Aatyɨmeumo.

16 Mɨɨro amɨɨhaico Mohaivojɨɨbo Jesucristo mityatɨ, bu jiijehallɨvɨ asaaunotɨ icanoco mɨjɨɨbuguno sɨcamañooco mɨɨhairyo meheetavomoro mɨjɨɨbuguno icatɨno. Mɨɨro mɨɨhai mohaallɨɨri mahatyɨmeuhi Mohaivojɨɨbo sihidɨ jeevaaboco.

17 Jaaboco mɨɨhai mahatyɨmeuhi Dios Moocaani bocɨco, bu imico icano diiboco aacɨusumi, bu tollɨro muguubuuhi Moocaani ihovosɨɨri: Jaanɨ taseemene diiberi uujoho imo imo iicaabo, unuunoco.

18 Jaano toono niquejefañotɨ unuunoco mɨɨhai monohojɨneri muguubuuhi Mohaivojɨɨboma imibaaɨri mihicausumi.

19 Jaabadɨ bu aivo jino miyaano iicanoco magaajahi Moocaani iimaamɨnaa acaatɨnɨunoco. Jaanoco amɨɨhai mimiyaavogomo aivo imino momoonɨ. Jaano toono diito acaatɨnɨuno ɨfuvusuhi oono cɨvohɨgotɨ cɨɨjɨgaimecu meseseevetɨnohachutaro ɨɨfuvusunɨcɨbadɨ. Jaanotɨ Cristo cuujetavɨo meecɨrɨgai onoobobadɨ asaacudɨ amɨɨhai jeebɨɨnoco achɨcɨjiibo janaanɨcɨ imino Moocaanico magaajaqui.

20 Jaaneguiiha ɨtɨconɨ jinooco magaaja, chahano Caatɨnɨhaamefañoinoro ihesamaajeriro onoono.

21 Mɨɨro toonoco Moocaani iimaamɨnaa jillɨ ijeebɨɨtɨro onoomoro acaatɨnɨuno icatɨno. Jillɨ Moocaani Gaija diitoco unuunoco Moocaaniditɨ jɨɨbuguumo.

2

Sicamañooco Ɨjiibeguefimo.

1 Jaabadiro bu Israel cuumifaño icaumo Moocaani iimaaminaabadi icarumo abañifififimo. Jaabadiro bu icajimo bañifiira jiibogominaa. Jaamo amiihaifeenevi toovono ijicafotomoro sicamañehejeque jiibeguejimo amiihai miyaavogoco ifinisuqui, oono Aivojiibo aamiibo ataajasuuboti bañimoro. Jaarumo goovajino ifiicoro ifinisuno.

2 Jaamoco sihidi saatoho imiyaavogomoro diitobadiro iminotino moonijimo. Jaamo tolli iicanoti sita miyahiiji jiibogoditi imijitino ihiimaano.

3 Jaamo nihibamico sihidi iimogomoro amiihaico nanijimo sicamañehejeque ijiibogonohallivi. Jaarumo ifinijinoti taajajitimo miiro siicijetiro diitoco Moocaani ahaamijinofaño icacuumo.

4 Buhicagaha itoomominaa icaurumo imitico omooniumoco gaijiutiibo jilliro diitoco jigaiñehiri isisiuboro ciijigaifaño icivohigo gañiiuhi, tahi iicaqui jaadusufucu agasejinohachuta.

5 Tolliro bu siicijeo miyaminaaco iimitihalliti gaijitiibo nifaibari amacanisuuboro diitoco finisuuhi. Jaaboro idiibocoro Noeque iyotoma taajasuuhi: Imino mihica, nooboro tomiyaminaaco ijiibuguuboco. Jaabo Noe taajauhi iyoto sietedimomaryo.

6 Tolliro bu Moocaani finisuuhi Sodoma cuumi, bu Gomorra cuumi icanoco ciijigairi ijigasuuboro, baiguiijiti miniiyuuhi, toonobuunati iicano imiti miyaminaa toonoti igaajaqui.

7 Jaanoti idiibocoro Lot onooboco taajasuubo imino iicaaboro diito imitino iicanoco aatyimeebere idaasuno iicahicauboco.

8 Miiro diibo imino iicahicaubo fafucuvaaciviro iimijeebiifañodi idaasuno icahicauhi diito imitino omoonoco aatyimeebere, bu imitino ihiimaanoco uguubuuboro icano.

9 Jilli Aivojiibo taajasufihi iji abañino inisunoti diibota iicamoco. Jaanoti iimitimoco ficuubo jaadusufucusumi idaasuno imooniqui.

10 Jaabadiro bu Moocaani idaasuno mooniji janaanicivi oono iidicunoco ifi iimogonoco omoonimoro, bu diibo tajiibaco iimeguehicatimoco icano. Jaamo jenaaufifimo, jeebiibatiro moonifimo, iguitimo iñihicunoono mityati imitinoono ihiimaanoco icano.

11 Buhicaga Moocaani toomominaa sihidi imityama icarumo diito Aivojiibo imefeenevi: Imitino, onoomoro iibatihi.

12 Jaamo diito asimibadi ihesiciniibama chahahi, oono sahiijitiro iicacubadi iicamo iimitimo, ifiivomoco agaayiciimoro agaicaaufimo asimibadi iicacuumo. Jaamo diito agaajatinoti imitino iimaahicahi. Jaamaño asimi iicaniicibadi guijevejimo.

13 Jaamo idaasuno icaji sitaaco idaasuno omoonihicabadiro. Jaamo: Imo imo mihicahi, neehicamo gueenene icajitino safesugoco omoonimo. Jaamo amiihai jiibaimonofaño ofoomoro amiihaico nucufevesuhicahi jihovonehejeri asafesuvomoro. Jaanoti amiihaiditi sita imitino iimaahicahi.

14 Jaamo bu gaigooco jilli ticovono iifiniicihicatimo, bu iimitico jeevesuhicatimo, bu ajashuno imiyaavogo iicamoco jeevamaaisuhicamo, bu aivo gaajamo fanoovaaco iimogomoro iiciinoco. Jilli Moocaani afaijacuumo iicamo.

15 Jaamo iimino jiihaiti imitacumo, johono Moocaani iimaaminaafi Balaam onoobo Beor achibadi jeevamo. Miiro diibo imuguuhi iimitinoco omooniunohalliviniihibamico agaayiciujirunoco.

16 Jaaruuboco iimitihalliti asi burro iibauhi miyaminaafibadi ihiimaauboro. Jaamaño fuutiibo ijeegavoma.

17 Jaamo diito pisirigai inifaihuma achahanobadi jeevahi, bu aimuufaico guibuhuba sihigo asatyoniicibadi jeevahi icano. Jaamo ficuciniicuhi fahiijivaviro aivo icivonoguiino iicacuuqui,

18 mihifonehejeque sihidi ejeevamobadi ihiimaahicamaño. Jaamo iimitinoco ifi iimogonehejeque iimoyiiciihicanofeenedi jeevamaaisuhicamo iimitinofaño iicahicaumoti miyanotiro agaacuumoco.

19 Jaamoro diitoco: Amiihaico iimino iicaco mahaciji, neehicamo, diito bu jijovoto icarumo. Miiro fanoohimiti iguiinoniicumo imiti jijovotorucu.

20 Jaanoti bu Aivojiibo, Taajasuminaafi Jesucristoco agaajaumoro jiinije imititi ataajacuurumo siino dojicuviro tonehejefaño imitamo siino tonehejeguiino minifetehi. Jaamo iticoni Jesuco agaajautino janaaniciviimitino minifetehi.

21 Jaamedi imijiruno oono imino jiihaico gaajatimo iicano. Jaanoti iimino tajiibaco diitoco aaciunoco gaajacuurumo siino ejeevesumaño aivo imitino icacuumo.

22 Jaamovi aivo imino iifotono jilli onooniicino: Jicu siino iguibamaajeque dojicuviro faiyihi, bu faafaibaco initicuubo siino dojicuviro caamefaño jeefiji, onoono.

3

Aivojiibo Asaajino.

1 Agaijimo tañahabomi, jino siino amiihaidi acaatinihaame. Jaahaamecifaño imeguehi jino afajiininofañodi miyanotiro amiihaico eesamaaisunoco.

2 Jaanegui mehesafoto johono Moocaani iimaaminaa unuunoco, bu Mohaivojiibo Taajasuminaafi tajiibaco gallumina amiihaico ijiibuguunoco icano.

3 Jaaneguiiha jinooco iticoni mehesicini: niinosumi saajimo miyaminaa Moocaaninehejeque edejecujimo, ifi iimitico iimogono onoobadiro iicamo.

4 Jaamoro dillujimo: ¿Milli iicanoco Cristo saaji, nooboro unuuno? Miiro jiinijeque ifiivusuunoti moheedetemihaivi iguijeveunoti, bu jisumihachuta jino jiinije iicabadiro icahi, noomoro.

5 Miiro diito imogotihi agaajanoco niquejene siicijetiro ifiivusucafutuunoco, bu Moocaani noojiri nifaihufañoti jiinije iinuunoco jaaniunobadi. Jaanoti bu fahigovadi nifaihu iicanoco,

6 bu oono nifaihuri jiinijehalliri iicaunoco ifinisunoco icano.

7 Jaabadiro bu jisumio niquejene, bu jisumio jiinije icano jino iicano ciijigaiguiiharo ficuucinihi, diiboro Moocaani onoobadi. Jaagai ciijigai toonoco jigasuji jaadusufucusumi. Jaasumi bu tolliro iimihicatimo finisucafeteji.

8 Jaaneguiiha agaijimo tañahabomi, jinooco majabajeevedino, miiro Mohaivojiibedi safucu mil añobadi jeevahi, bu mil año safucubadiro jeevahi icano.

9 Jaabo Mohaivojiibo unuunoco ajabajevecuuno icatino, oono saatoho eneehicabadi. Jilli miihaico ajaabiciiboro imogoobo famooro iimitico ejeevesunoco, miihaiñooba ciijigaifaño footimo iicaqui.

10 Miiro Mohaivojiibofucu gaseji mehesiciniitinaaca, oono nanivaminaafi gaajaciratinofucu asaaniicibadi. Jaasumi niquejene paryi dubaicamaaiji ñihicuno guubuvusunoro. Jahi paryi iicaneheje ciijigairi finisucafeteji. Jaabadiro bu jiinije paryi toojehalliri iicanoma jigasucafeteji icano.

11 Miiro paryi jilli finisucafetejino. Jaaneguiiha aivo imino Moocaaniguiiharo mihicano, bu diiboco imino mejeecivono icano.

12 Jaaneguiiha Moocaani fucu agasejinoco motoomomoro diiboco mahamusu goovano isaaqui. Jaasumi niquejene ciijigairi finicafeteji. Jaano iciijigairi tahi iicaneheje paryi chucucamaaiji.

13 Jaanoti naha miihai meteemehi Moocaani eetaveji unuunoco bohono niquejeneque, bu bojiinijeque icano. Jahigo paryi famooro imifiimo imino mihicaji.

14 Jaaneguiiha, agaijimo tañahabomi, toonoco motoomonohachuta imino mihica amiihaico Moocaani sajeebiima mihicamoco, bu mihinivatimoco ihatyimequi. Jaanoti imitino icano mihicamoco atyimevadiibo.

15 Jaamoro magaajamoro Mohaivojiibo asaatinohachuta sanoodimo imiyaavogomoro itaajaquihica. Miiro bu jinooco tolliro amiihaidi caatiniubo magaijiibo monahabo Pablo Moocaani diiboco gaajaco aaciudineri.

16 Miiro paryi ihaamenefañodi jinehejeque amiihaico neehicaabo, samañosafaño tihiino noocinirunaaca. Jaanoco agaajatimoro, imino imiyaavogotimo sihigoviro iimitinojaagoviro miniiyuhicahi, bu tolli oono Caatinihaamefaño simañoohaamefaño onoonehejeque siibadi iimitinojaagoviro oovicimoro iimitinocoro moonihicamo icano. Jaamaño ifiinocoro finisujimo.

17 Jaaneguiiha agaijimo tañahabomi, jinooco imegaviro magaajacumaño imino amiihai ifiico motoomo. Jaamo iimitimo amiihaico abañinofaño minifototimoro amiihai miyaavogofaño quehecuno mihicanoti aacototimo mihicahi.

18 Jaaneguiiha aivo janaanici imino Mohaivojiibo Motaajasuminaafi Jesucristoco magaajamoro diibo gaijifaño imino mujusi. ¡Jaaboco macahacisu jisumi, bu fahiijivaro icano! Fine.

1 SAN JUAN AAME

Fiivo Iimaa Cristo.

1 Amɨɨhaidi macaatɨnɨhi jino ɨtɨconɨ jiinɨje ifiivutɨnaacaro iicacuunoco mɨɨhai muguubuunoco, mohaallɨɨneri mahatyɨmeunoco icano. Jaaboco mahatyɨmeumoro diiboco muhuseneri mududɨɨcɨuhi. Jaabo jino Fiivo Iimaa iicaabo.

2 Jaabo miyamɨnaaco fiivusuuhi. Jaaboco mɨɨhai mahatyɨmeumoro toonotɨ mɨjɨɨbeguehicahi. Jaamo amɨɨhaico mɨjɨɨbeguehi jino ifinɨjitino fiivoco, Moocaanima iicauhiijɨ mɨɨhaivɨ ubuhugaavuunoco.

3 Jaanoco amɨɨhaico mɨjɨɨbeguehi muguubuunoco, mahatyɨmeunoco icano. Jaamo mɨɨhaima manahabovahi Moocaanima mɨɨhai mihicabadɨ, bu Illi Jesucristoma mihicabadɨ icano.

4 Jaanegui amɨɨhaidi jillɨ macaatɨnɨhi. Jaamo sihidɨ imo imo mihicahi.

Moocaani Seseene Aachɨcɨnɨɨbo.

5 Jibogoco Jesucristo mɨɨhaico jɨɨbuguhi. Jaanoco amɨɨhaico mɨjɨɨbeguehi Moocaani seseene aachɨcɨnɨɨbo iicanoco. Jaabovɨ ajashuno ɨcɨvono chahahi.

6 Jaamo: Diiboma magataavehi, munuurumo cɨvohɨ mihicamo jillɨ mabañɨhi moojɨri, sɨcamañooco monoomaño, bu momoonɨmaño icano.

7 Jaanotɨ Moocaani iicabadɨ seseehɨ mihicahachiijɨ diiboma magataacɨnɨhi. Jaamaño mɨɨhaico Illi Jesucristo tɨɨjoho mohimitɨco paryɨ nitɨhi.

8 Jaanotɨ: Tahimitɨma chahahi, monoomo jillɨ mofiico mabañɨhi. Jaamaño mojeebɨɨfaño miya iijɨ chahahi.

9 Jaanotɨ mohimitɨco Moocaanico mɨjɨɨbogohachiijɨ diibo aivo imihuseebe abañɨtatɨɨbo, mohimitɨco ubuusuuboro paryɨ nitɨjiibo.

10 Jaanotɨ: Tahimitɨma chahahi, monoohachiijɨ Moocaanico: Bañɨfifiibo, meneehi. Jaamofaño diibo iijɨ chahahi.

2

Ɨjɨ Moocaani Ɨmefeenevɨ: Imitɨmo, Unuusumi Jesucristo Mohallɨtɨ Iicaabo.

1 Taseeme amɨɨhaidi jillɨ caatɨnɨhi. Jaamo iimitɨnoco moonɨtɨmo mihicahi. Jaanotɨ mimiyaavugucuumo imitɨnoco momoonɨhachiijɨ Moocaani ɨmefeenevɨ mohallɨtɨ iicaabo jisumi icahi Jesucristo imihuseebe.

2 Jaabofeenedɨ mohimitɨ jaaducafutucuuhi. Jaano mɨɨhaidiro icatɨno, faajiinɨjemɨnaadiro bu icano.

3 Jaanotɨ Moocaani atajɨɨbabadɨ mihicahachiijɨ magaajaji diiboco magaayɨcɨcunoco.

4 Jaanotɨ saatoho: Diiboco gaajacuhi, onoomo, itajɨɨbaco imiyaavogotɨmaño, bañɨfifimo. Jaamofaño miya iijɨ chahahi.

5 Jaanotɨ diibo tajɨɨbaco imiyaavogoobo Moocaanico aivo imino agaijɨɨbo. Jillɨtɨ magaajahi diiboma magataavonoco.

6 Jaabo Moocaanima gataavehi onoobo Jesucristo imino iicaubadɨ iicaqui.

Bohono Tajɨɨba.

7 Tañahabomɨ, botajɨɨbaco amɨɨhaidi caatɨnɨtɨhi amɨɨhai Cristoco mimiyaavuguunotɨro amɨɨhaico atajɨɨbacunoco. Jaano jino sɨɨcɨjetɨro atajɨɨbauno jɨɨbogoco amɨɨhairyo muguubuhicacuuno.

8 Jaano tajɨɨbaco amɨɨhaidi acaatɨnɨno jino bohonobadɨ minifetehi. Jaano aivo miyaano Cristofañodɨ, amɨɨhaifañodɨ icano. Jaamaño ɨcɨvono afatyucunoguiinodɨ miya sesee achɨcɨnɨcuhi.

9 Jaanotɨ saafi: Seseehɨ icacuuhi, nuuruubo inahaboco ɨjɨɨhegueebe cɨvohɨguerehiica icahi.

10 Jaanotɨ inahaboco agaijɨɨbo seseehɨgo icahi. ¿Jineje bu diiboco iimitɨnofaño gañɨɨsujirahi?

11 Jaanotɨ inahaboco ɨjɨɨhegueebe cɨvonofaño icahi. Jaabo ofoohɨgoco gaajatɨhi, icɨveri aatyɨmetɨmaño.

12 Taseeme, jaaneguiiha amɨɨhaidi caatɨnɨhi, Moocaani amɨɨhai imitɨco Jesucristofeenedɨ ubuusucumaño.

13 Amiyato, amɨɨhaidi caatɨnɨhi, ɨtɨconɨ jiinɨje fiivutɨnaaca iicauboco magaajacumaño. Sɨcafe, amɨɨhaidi caatɨnɨhi, ɨjɨ Satanasco miguiinonɨcumaño.

Taseeme, amɨɨhaidi caatɨnɨhi, Moocaanico magaajacumaño.

14 Amiyato, amiihaidi caatinihi, iticoni jiinije fiivutinaacaro iicauboco magaajacumaño. Sicafe, tolliro amiihaidi caatinihi, mequehecufimaño Moocaani jiibogoco amiihai jeebiifaño magaayicimoro ijico miguiinonicumaño.

15 Jaaneguiiha jiinijeque magaijidino, bu jiinijehalliri iicanoco magaijidino icano. Jaanoti saatoho jiinijeque agaijimo Moocaanico gaijitihi.

16 Miiro paryi jiinijehalliviı iicano imiti Moocaaniti saatihi. Jilli jiinijehallitiro asaano, oono mofi imitinoco iimogoneheje, mohaalliı imitinoco iimogoneheje, bu: Uujoho aivo sihidi jeevahi, noomoro mihicaneheje icano. Paryi jino jiinijeonehejere.

17 Jaano jino jiinije paryi iimitinoco iimugusuhicanoma fininoro fuucuuhi. Jaanoti Moocaani iimogobadi iicahicaabo finijitihi.

Abañififiibo Saaji.

18 Taseeme, jino niinosumi mihicacuuhi. Amiihairyo magaajacuuhi Cristominaaniminaafi asaajinoco. Miiro jino jisumi icacumo Cristoco iminaanihicamo. Jinoti magaajahi jino niinosumi mihicacunoco.

19 Jaamo mofeeneti fuuhi. Jaarumo miihaioto icautimo, miihaioto iicauruva miihaima icajirumo. Jaamaño tolli fuumo famooro maatyimemere magaajaqui paryi famooro miihaioto iicatinoco.

20 Jaanoti naha amiihaico Cristo Igaijaco acicuhi. Jaamaño amiihai famooro imino magaajacuhi.

21 Jaaneguiiha amiihaidi caatinihi miyaanoco magaajacumaño, magaajatimaño icatino. Miiro amiihairyo magaajacuhi miyaanofañoti sicamaño asaajitirunoco.

22 Jaabo, ¿nacu miijoho abañififiibo? Eti bu oono: Jesuco Cristo icatiibo, eneehicaabo. Diibo Cristominaaniminaafi iicaabo. Miiro Moocaani Achi Jesuco utuunamaaihicaabo, bu Moocaanico tuunamaaihicaabo icano.

23 Miiro paryi Moocaani Achico utuunamaaimo Moocaanima chahahi. Jaanoti Moocaani Achico ijiibogomo Moocaanima icahi.

24 Jaaneguiiha amiihai jeebiifaño mificu oono iticonitiro muguubuunoco. Jaano amiihai jeebiifaño iicahachiiji Moocaanima, Illima icano mihicahi.

25 Miiro Jesucristo miihaico aciguuhi ifinijitino fiivoco unuubadi.

26 Jaaneguiiha jino amiihaidi caatinihi jilli amiihaico abañihicamoditi.

27 Jaanoti naha amiihai Moocaani Gaijama mihicahi Jesucristo amiihaico aaciuboma. Jaamaño sita amiihaico jiibeguejitirahi, Moocaani Gaijaro amiihaico paryi ijiibogomaño. Jaabo jiibogo miyaano sicamaño icatino. Jaaneguiiha Cristoma icamoro mihica Moocaani Gaija amiihaico ijiibogobadi.

28 Taseeme, jaaneguiiha amiihaico neehi: Cristomaryo mihica. Jaabo asaadi diiboti nucufevetimo, bu ñihicugotimo icano miicaqui.

29 Miiro amiihairyo magaajacuhi Jesucristo iimihuseebe iicanoco. Jaabadiro bu oono iimihuseme Moocaani seeme iicamo.

3

Moocaani Seeme Iicamo.

1 Jaaneguiiha magaaja miiro sihidi Moocaani miihaico agaijiiboro, iseemeti miihaico oovicihi. Jaano miyaano diibo seeme miihai. Jaamaño jiinijeminaa miihaico gaajatihi, Moocaanico agaajatimaño.

2 Agaijimo tañahabomi, Moocaani seeme mihicacuuhi. Jaarunaaca miihaico gaajasutiibehiica ufucu mihicajinoco. Jaarumo magaajahi Jesucristo asaadi diibobadi mihicajinoco, miiro iicabadiro iicaaboco mahatyimejimaño.

3 Jaanoco paryi eesicinimo, jeebii imibachucafetehi diibo Jesu imiibo iicabadi.

4 Jaanoti paryi famooro iimitinoco omoonimo Moocaani tajiibaco imitino moonihi. Miiro imitinoco momoonino Moocaani tajiibaco: Jii, monootihi.

5 Miiro amiihairyo magaajacuhi Jesucristo mohimitico ibuusuqui asaaunoco. Jaabofaño imiti chahahi.

6 Jaaboma paryi iicamo imitico moonitihi. Jaanoti imitico moonimoro iicamo diiboco atyimetimo, gaajatimo icano.

7 Taseeme, miihaiñooba amiihaico bañidino. Jaanoti imino iicaabo Cristo imihuseebebadi jeevahi.

8 Jaanoti imitino iicaabo ijitahe. Miiro iji sahiijitiro iimitinoco omoonifiibo. Jaanegui Moocaani Achi saauhi iji omoonisunoco ifinisuqui.

9 Jaanoti paryi Moocaaniti ifiivomo iimitinoco moonitihi, Moocaani ifiico mojeebiifaño ificucumaño. Jaamaño iimitinoco momoonicutihi, Moocaani seeme mihicamaño.

10 Miiro gaajaveechuno Moocaani seeme iicamo, bu iji seeme iicamo icano. Jaanoti paryi
iimitinoco omoonimo, inahaboco agaijitimo Moocaani seeme icatihi.

Sabadiro Fahigova Magaijicasi.

11 Miiro mimiyaavuguunotiro muguubuno jiibogo jino: Sabadiro fahigovavi magaijicasi,
onoono.

12 Cainbadi mihicadino. Miiro ijitahe iicaumaño inahaboco gaicaaubo. ¿Nacu milliti
jaaboco gaicaaubo? Eti bu Cain iimihicautimaño, jaanoti inahabo iimihicaumaño.

13 Tañahabomi, majabafiitedino jiinijeminaa amiihaico ijiihevehachiiji.

14 Miihai naha guijeveti buheefaño mafatyucuhi. Jaanoco magaajahi monahabomico
magaijimaño. Jaanoti inahaboco agaijitiibo guijeveti taajatihiica.

15 Miiro paryi inahabomico ijiihegueme gaicaauminaa. Amiihairyo magaajahi
gaicaauminaa ifinijitino fiivoma ijeebiifaño achahanoco.

16 Miiro jilliti magaajahi magaijicasinoco Jesucristo mohallivi ifiico aaciunoti. Jaabadiro
bu miihai mofiico mahacijirahi monahabomihallivi.

17 Jaanoti sihidi inehejema iicamo inahabo idaasuno iicanoco atyimecuurumo diiboco
iidaasugotimo. ¿Milli bu: Moocaanico gaijihi, neejirahi?

18 Taseeme, ticovo iijiriro magaijidino, miyanotiro magaiji imino momooninofañodi.

Moocaani Imefeenevi Quehecuno Mihica.

19 Jaamaño jilliti magaajahi miyaamo mihicamoro, Moocaani imefeenevi quehecuno
mihicanoco.

20 Jaanoti mojeebii mofi iimitinoco gaajacufihi. Jaarunofaño Moocaani ajashutiibo
mojeebiifaño iicanoco gaajaabo. Jaabo paryi fanoovaaco gaajahi.

21 Jaanoti agaijino nahabomi, mojeebii Moocaani imefeenevi miihaico milli onootihachiiji
Moocaani imefeenevi quehecuno mihicahi.

22 Jaabo miihaico siinoco midillunoco aciji diibo tajiibaco: Jii, noomoro momoonimaño
diibo iimogobadi.

23 Jaano jino itajiiba: Illi Jesucristoco mimiyaavogono, bu jaamoro sitama sabadiro
magaijicasino icano, diibo atajiibaubadi.

24 Jaamo itajiibaco imiyaavogomo diiboma icahi, bu diitoma diibo icahi icano. Jaanoco
magaajahi diibo miihaima iicanoco Igaijaco miihaico aacinofeenedi.

4

Moocaani Gaija, Bu Abañifiibo Gaija Icano.

1 Agaijimo tañahabomi, famoova gaijaco mimiyaaveguedino. Iticoni minisu; ¿Naa
Moocaani Gaija diibo iicanoco? Miiro jiinijehallivi sihidi gahafucumo bañifiiraminaa:
Moocaani iijico mijiibeguehi, onoomo.

2 Jaamo jilliti magaajajirahi Moocaani Gaijama iicaaboco. Miiro paryi oono Jesu-
cristo miyaminaafibadi ifiivuuboro saauhi, nooboro ijiibogoobo, diibo Moocaani Gaijama
iicaabo.

3 Jaanoti Jesucristoditi tolli onootiibo Moocaani Gaijama chahahi. Diibo jilli Jesu-
cristominaaniminaafi gaijama iicaabo. Miiro amiihairyo muguubuhicacuuhi togaija asaa-
jinoco. Jaabo jisumi jiinijehalliri icacuhi.

4 Taseeme, amiihai Moocaanita. Jaamo abañifififimoco amiihai miguiinonicuhi. Miiro
amiihaifaño iicaabo janaanici mityahi jiinijeminaa iicamofaño iicaabo janaanici iicamaño.

5 Jaamo diito jiinijeminaa. Jaamaño jiinijeonehejequere iimaamo. Jaanoco jiinijeminaa
iicamo diitoco guubunicihi.

6 Jaanoti miihai Moocaanioto. Moocaanico agaajamo miihaico guubunicihi. Jaanoti
Moocaanioto iicatimo miihaico guubunicitihi. Jilliti magaajahi Miya Gaijama iicamoco, bu
abañifififiibo gaijama iicamoco icano.

Moocaani Miihaico Gaijihi.

7 Agaijino nahabomi, fahigova magaijicasi. Moocaaniti magaijicasino saahi. Paryi
famoovaaco agaijiibo Moocaani seemene. Jaabo Moocaanico gaajahi.

8 Jaanoti sitaaco agaijitiibo Moocaanico gaajatihiica, Moocaani saatohoco
agaijifififihicaaboco.

9 Miiro Moocaani miihaico agaijinoco ifusuhi miihaidi idiibocoro Illico jiinijehalliviagalluunofeenedi, diibofeenedi fiivoma miicaqui.

10 Miiro miihai Moocaanico magaijinoti gaiji saatihi. Jaanoti naha Moocaani miihaico
agaijiuboro Illico galluuhi mohimitico ijaaduqui. Jaano jino naha miya gaiji.

11 Agaijimo tañahabomi, miihaico Moocaani agaijibadiro miihai tolliro sabadiro mag-
aijicasiqui.

12 Mɨɨro Moocaanico mɨɨhaiñooba atyɨmetatɨhi. Jaanotɨ sabadɨro magaijɨcasihachiijɨ, Moocaani mɨɨhaima icaji. Jaano igaijɨ mɨɨhaifaño aivo imino jusiji.
13 Jaamo jillɨtɨ magaajahi Moocaanima mihicanoco, bu mɨɨhaima diibo iicanoco icano Igaijaco mɨɨhaico aacɨunofañodɨ.
14 Mɨɨro mɨɨhai mahatyɨmeumoro mɨjɨɨbeguehi Moocaani Illico jiinɨjemɨnaaco itaajasuqui agalluunoco.
15 Jaamo paryɨ Jesucristoco: Moocaani Achi, onoomo Moocaanima icahi, bu Moocaani diitoma icahi icano.
16 Jillɨtɨ magaajamoro mimiyaaveguehi Moocaani mɨɨhaico agaijɨnoco. Mɨɨro Moocaani saatohoco agaijɨfifihicaabo. Jaabo gaijɨma iicaabo Moocaanima icahi, bu Moocaani diiboma icahi icano.
17 Jillɨtɨ gaijɨ mɨɨhaivɨ jusihi ufucu jaadufucu iicasumi ñɨhicugotɨmo miicaqui. Mɨɨro mɨɨhai jiijehallɨvɨ Jesucristo iicabadɨ mihicahi.
18 Mɨɨro gaijɨ iicamañovɨ ñɨhicugo chahahi, gaijɨ ñɨhicugoco buhɨ agañɨɨmañoo. Mɨɨro ñɨhicugo ɨɨdaasuhɨgovɨ mɨɨnoco satyehi. Jaamañoo iiguiibovɨ gaijɨ imino jusitɨhiica.
19 Jaanotɨ naha mɨɨhai Moocaanico magaijɨhi itɨconɨ mɨɨhaico diibo agaijɨumañoo.
20 Jaanotɨ saatoho: Uujoho Moocaanico gaijɨhi, onoomo inahaboco ɨjɨɨhegueme bañɨfifihi. Jaamo mɨɨno nahabo mahatyɨmeebeque magaijɨtɨmo, ¿mɨllɨ bu Moocaanico magaijɨjirahi mahatyɨmetɨɨboco?
21 Jaabo mɨɨhaico atajɨɨbauno jino Moocaanico agaijɨɨbo tollɨro inahaboco igaijɨqui.

5

Miyaavogo Jiinɨjeque Guiinonɨhi.

1 Paryɨ famooro Jesu Cristo iicanoco imiyaavogomo Moocaani seeme iicamo. Jaamo bu caanico agaijɨmo tollɨro iseemeque gaijɨfihi.
2 Jaamo Moocaanico magaijɨmo, diibo tajɨɨbaco momoonɨsumi magaajahi diibo seemeque, bu magaijɨnoco.
3 Mɨɨro Moocaanico magaijɨno itajɨɨbaco momoonɨno. Jaano itajɨɨba sihidɨ jeevatɨhi.
4 Mɨɨro oono paryɨ Moocaani seeme iicamo jiinɨjeque guiinonɨhi. Jaano momiyaavogofeenedɨ jiinɨjeque miguiinonɨhi.
5 Mɨɨro ɨdɨɨboro jiinɨjeque guiinonɨhi Jesu Moocaani Achi iicanoco imiyaavogoobo.

Jesu Moocaani Achi Iicano.

6 Mɨɨro diibo Jesucristo asaauno jɨɨbogocafutuuhi nɨfaihufeenedɨ, bu itɨɨjohofeenedɨ icano. Jaabo initɨcafutusumi unuuneriro icatɨno, bu tollɨro iguijeveuneri icano. Jaano miyaano iicanoco Moocaani Gaija jɨɨbeguehi, diibo Moocaani Gaija iicaabo Miyaabo iicamañoo.
7 Jaano jɨɨbogomɨnaa icahi niquejefañoo miimɨsiicɨ, saafi ɨdɨɨno; Moocaani, Illi, Igaija icano. Jinoodɨmo icarumo saafiivɨro gataacɨnɨhi.*
8 Jaabadɨro bu minoocɨ, sano ɨdɨɨno icahi jiinɨjehallɨri; Moocaani Gaija, bu nɨfaihu, bu tɨɨjoho icano. Jaano jino minoocɨ, sano ɨdɨɨno iicano sabadɨro iimaahi.
9 Mɨɨro miyamɨnaa onoonoco mimiyaavogonɨcɨhi. Jaamo bu, ¿mɨllɨ mimiyaaveguejitɨrahi Moocaani Illi Jesucristo iicanoco ɨjɨɨbogonoco?
10 Jaamo Moocaani Achico imiyaavogomo toono jɨɨbogoma icahi ijeebɨɨfañoo. Jaanoco Moocaanico imiyaavogotɨɨbo Moocaanico: Bañɨfifiiboti, neehi, Moocaani Illiditɨ ɨjɨɨbogonoco imiyaavogotɨmañoo.
11 Jaano jino Moocaani onoono: Diibo mɨɨhaico ifinɨjitɨno fiivoco aacɨno. Jaano toono fiivo Illima icahi.
12 Jaamo Moocaani Achima iicamo ifinɨjitɨno fiivoma icahi. Jaanotɨ Moocaani Achima iicatɨmo toofiivoma chahahi.

Niino Fajɨɨnɨ.

13 Jaamo amɨɨhaidɨ jinoco caatɨnɨhi Moocaani Achico mimiyaaveguemedi. Jaamo magaajahi ifinɨjitɨno fiivoma mihicanoco.
14 Mɨɨro mɨɨhai Moocaanico mimiyaavogomoro magaajahi diiboco siinoco midillunoco, ijeebɨɨ onoobadɨ, mɨɨhaico uguubunoco.
15 Jaano mɨɨhai Moocaanima mihiimaanoco diibo uguubuunoco magaajabadɨro, bu magaajacuhi diiboco midillunoco mɨɨhaico aacɨcunoco.
16 Jaanotɨ saatoho inahabo imitɨco omoonɨruno guijevefañoo ɨɨfutusutɨnehiica iicahachiijɨ, diibohallɨvɨ Moocaanima ihiimaaqui. Jaadɨ diiboco Moocaani acɨji fiivoco, guijevefañoo

* **5:7** Sahaamefañoo ficuutɨmo: Jaano jɨɨbogomɨnaa icahi niquejefañoo miimɨsiicɨ, saafi ɨdɨɨno, onoonoco.

ɨifutusuno imitɨ iicatɨhachiijɨ. Mɨiro jaanotɨ icano guijevefaño ɨifutusuno imitɨ. Jaanotɨ uujoho nootɨhi toonohallɨvɨ Moocaanima mihiimaaqui.
17 Mɨiro paryɨ fanooro imitɨ imitɨhi. Jaarunofaño icano sanoodɨno imitɨ guijevefaño ɨifutusutɨno.
18 Mɨiro magaajahi paryɨ Moocaani seeme iicamo iimitɨnoco omoonɨtatɨnoco. Jaamoco Moocaani Achi otoomomañoɨ ɨjɨ diitoco dudɨicɨtatɨhi.
19 Mɨiro mɨihai Moocaanioto mihicanoco magaajahi, bu tollɨro paryɨ jiinɨjeoto ɨjɨ mityaguiinovɨ iicanoco icano.
20 Tollɨro bu magaajahi Moocaani Achi asaauboro mɨihaico gaajaco aacɨnoco, tooneri Miyaabo iicaabo Moocaanico magaajaqui. Mɨiro bu Miyaabo iicaaboma mihicahi, Illi Jesucristoma mihicahi. Jaabo jaanɨ Moocaani Miyaabo, ifinɨjitɨno fiivoma iicaabo.
21 Taseeme, mehesɨcɨnɨ jihovo ɨjɨnɨta caanimɨtɨ.

2 SAN JUAN AAME

Cristo Jɨɨbogofaño Mihica.

1 Uujoho quillahutoobo iicaabo caatɨnɨhi jihaameque monagotɨ Moocaani ificuuguedi, tollɨro bu iseemeque uujoho miyaano agaijɨmedi. Saafiiro uujoho icatɨno, bu paryɨ oono miyaanoco agaajacumo icano.

2 Jaabo uujoho amɨɨhaico gaijɨhi miyaano mojeebɨɨfaño iicanofeenedɨ. Jaano fahiijɨvaro mɨɨhaima iicajino.

3 Jaabo Moocaani, bu Illi Aivojɨɨbo Jesucristo icamɨsi amɨɨhaico imino moonɨji, bu ɨdaasugueji, bu sajeebɨɨ icaco acɨji icano miyaanofañodɨ, bu gaijɨfañodɨ icano.

4 Uujoho aivo imo imo icahi diseemetɨ saatoho miyanotɨro Moocaani mɨɨhaico atajɨɨbabadɨ imino ɨɨgomoco aatyɨmeneri.

5 Jaanegui tañago, jisumi masɨɨ sabadɨro magaijɨcasiqui. Jino ɨco onoono bohono tajɨɨba icatɨno, itɨconɨtɨro toonoma mihicacuunoco neehi:

6 Mɨɨro Moocaani atajɨɨbabadɨ mihicano toono gaijama mihicano. Jaano toono tajɨɨba itɨconɨtɨro muguubucuuno, gaijɨcasifaño mihica, onoono.

Bañɨmɨnaa.

7 Mɨɨro jino jiinɨjehallɨri sihidɨ icamo bañɨfiiramɨnaa, Jesucristo jiinɨjehallɨvɨ miya miyamɨnaafibadɨ asaauboco utuunamaaimo. Tollɨ iicaabo, jillɨ bañɨmɨnaafi, Cristomɨnaanɨmɨnaafi iicaabo.

8 Jaanegui amɨɨhai imino mehesɨcɨnɨ amɨɨhai dudɨcamaajetɨ mɨhɨcɨcuunoco mɨmɨtasudino. Jaamo ufucu ijaadaco paryɨ magaayɨcɨhi.

9 Jaanotɨ saatoho Cristo ɨjɨɨbugunoco ejeevesumoro sihɨgovɨ iminifotomo, bu Moocaanitɨ buhɨgovɨ minifetehi. Jaanotɨ Cristo jɨɨbogofaño mihicahachiijɨ Moocaanima mihicahi, bu tollɨro Illima mihicahi icano.

10 Jaaneguiiha saatoho jɨɨbogomɨnaa amɨɨhaijaago agasevamoro Cristo jɨɨbogoma ofootɨmoco amɨɨhai iijafaño magaayɨcɨdino, bu: Tahɨ imino difoo, meneedino icano.

11 Mɨɨro diitoco ifitacumo diito imitɨfaño bu minifetefihi.

Niino Iimaa.

12 Sihidɨ amɨɨhaico eneejiruno icarahi. Jaarunaa imogotɨhi aamefeenedɨ, acaatɨnɨnoco. Cusumihacho feeji amɨɨhaima faño mihiimaacasiqui. Jaaneri mohimohica imino ijusiqui.

13 Moocaani ɨɨcɨcugo, dinago seeme dijaa iijɨco galluuhi.

3 SAN JUAN AAME

Gayo Onoobotɨ, Imino Ihiimaano.

1 Uujoho quillahutoobo iicaabo caatɨnɨhi jihaameque agaijɨibo tañahabo Gayodi, diiboco miyanotɨro agaijɨibedi.

2 Agaijɨibo tañahabo, dihallɨvɨ Moocaanima iimaahicahi. Fanoova ɨima imino ifeequi tollɨro guihuvatɨibo diicaqui, bu oono imino dijeebɨi ofoobadɨ diicaqui icano.

3 Mɨiro saatoho monahabomɨ asaaumo imino dijeebɨi miyaanofañodɨ iicanoco, bu imino jɨibogo onoobadɨ idiicanoco icano ɨjɨibuguunoco uguubuhinɨiboro imo imo icahi.

4 Jaano toonobadɨ chahahi sanooba uco imo imo iminiiyuno. Jino, taseeme, miyaanofañodɨ imino mɨhɨgonoco guubuhi.

5 Agaijɨibo tañahabo, imino aivo moonɨhicahi monahabomɨco adaamusuubo sihɨgotɨ asaamoco adaamusunofeenedɨ aivo imino moonɨhicahi.

6 Jaanoco diito Moocaani iijanomɨnaafeenevɨ jɨibeguehicahi ɨjoho sihidɨ gaijɨma idi-icanoco. Jaanegui diitoco imino daamusu, ucuujɨvaachunehejeque daacɨ imino ifeequi, Moocaani imogobadɨ.

7 Mɨiro diito Cristo dudɨcamaajeguiiha ɨigomo. Jaamo imogotɨhi Moocaanico agaajatɨmo aacɨnehejeque agaayɨcɨnoco.

8 Jaaneguiiha mɨihai diitoco imino momoonɨnofeenedɨ mahamusuqui iimino jɨibogoco.

Diotrefe Onoobo Imitɨno Iicano.

9 Uujoho caatɨnɨuhi aameque Moocaani iijamɨnaadi. Jaarunoco Diotrefe guubuutɨhi mɨihai iijɨco, diitofeenevɨ aivojɨibotɨ iicanoco imogooboro.

10 Jaaneguiiha ofoohachiijɨ faamo ɨmefeenevɨro neeji: Mɨihaiditɨ sɨcamañooco ihi-imaaboro abañɨhicanoco, bu tollɨro monahabomɨ tahɨ ɨifotomoco gaayɨcɨhicatɨibo, bu agaayɨcɨgomoco gaayɨcɨsuhicatɨibo icano. Jaaboro Moocaani iijatɨ diitoco gañɨihicaabo.

11 Jaaneguiiha agaijɨibo tañahabo, diito imitɨno omoonɨbadɨ diicadino iminoro diica. Mɨiro iiminoco omoonɨibo, Moocaanitahe. Jaanotɨ iimitɨnoco omoonɨibo, Moocaanico atyɨmetɨhiica.

Demetrio Imino Omoonɨno.

12 Jaanotɨ famooro Demetriotɨ imino iimaahicahi. Jaano miyaanofeenedɨ gaajacafetehi. Jaanoco mɨihai bu tollɨro mɨjɨibeguehi. Bu jaanoco amɨihai magaajahi miyaano iicanoco.

Niino Iimaa.

13 Sihidɨ ɨco neejirahi. Jaaruubo imogotɨhi caatɨnɨtafaihu, bu caatɨnɨtai icanofeenedɨ eheetavonoco.

14 Imeguehi goovano ɨco aatyɨmeneque. Jaadɨ jari mihiimaacasiji faño.

15 Jaanegui sajeebɨi diica. Juuga nahabomɨ dijaa iijɨco galluuhi. Ɨjoho bu paryɨ famooro monahabomɨco moojɨco daacɨ.

SAN JUDA AAME

Juda Caatɨnɨuhi Moocaani Ocoovamedi.

1 Uujoho Juda Jesucristo jeecɨvomɨnaafi, Jacoobo nahabo, jihaameque caatɨnɨhi
Moocaani ocoovaaboro itatɨ ijeevadɨ ificumedi. Jaamo imino toomocɨnɨhi
Jesucristofeenedɨ.
2 Jaabo Moocaani amɨɨhaico sihidɨ ɨdaasugueji, bu gaijɨji, bu sajeebɨɨ icaco acɨji icano.

Sɨcamañooco Abañɨfimo.

3 Agaijɨmo tañahabomɨ, sihidɨ imogorahi mataajajinohallɨvɨ amɨɨhaidi acaatɨnɨnoco.
Jaarunaa momiyaavogoditɨ amɨɨhaidi caatɨnɨhi. Jaamo momiyaavogohallɨtɨ mejenaauqui,
Moocaanita iicamoco aacɨnohallɨtɨ, toonoco mubuunanɨjitɨrahi.
4 Jaanaaca sihidɨ bañɨmɨnaa amɨɨhaifeenevɨ icacuhi. Jaamo gaajacɨratɨno amɨɨhaifeenevɨ
jɨcamaaimo sɨɨcɨjetɨro Caatɨnɨhaamefaño diitotɨ ɨjɨɨbugucumo, cɨɨjɨgaifaño ifeequi iicacumo.
Jaamo imifitɨno miyamɨnaa, Moocaani imihiijɨco ɨɨcɨmoro siibadɨ miniiyuhicamo fanoova
imitɨnocoro iimoyɨɨcɨqui. Jaamoro ɨdɨɨboro Mohabajaabo Aivojɨɨbo Jesucristoco tuuna-
maaihicamo.
5 Amɨɨhairyo magaajacurunoco siino amɨɨhaico esaayuhi. Moocaani Israel
cuumimɨnaaco Egipto jiinɨjetɨ taajasuuhi. Jaadɨ saatoho imiyaavuguutɨmoco finɨsuubo.
6 Tollɨro itoomomɨnaa niquejefaño imino iicaurumo, Moocaani atajɨɨbauno mity-
aco aacɨjirunoco iimogotɨmoro iijanoco jeevesuuhi. Jaamoco Moocaani cɨvojanɨuhi
cɨvonoguiino ifinɨjitɨno jɨgaiñehineri isisɨuboro niinofucuguiiha ificuumo.
7 Jaabadɨro Sodoma, Gomorra onoocuumicɨ miyamɨnaa, bu ifiitɨno iicaucuumi-
jemɨnaama Moocaani ifinɨjitɨno cɨɨjɨgairi jɨgasuuhi, itoomomɨnaa imitɨno iicaumoco
omoonɨbadɨro. Jaamo Moocaani toomomɨnaa iicaubadɨ imitɨno icaumo: Sano gaifiimɨro
gaifiimɨma iicamo, Moocaani gaigooma miicaqui eheetavunoco ejeevesumoro, siibadɨro
iicaneheje fanoovaaco moonɨhicahi. Jaamoco tollɨ moonɨɨbo. Jaanotɨ famooro igaajaqui
tollɨ iicahicamo ifinɨjitɨno cɨɨjɨgairi ɨdaasuno ɨjɨgajinoco.
8 Jaamoco imitɨno gaija onoobadɨ omoonɨmo ifiico ɨdicuno moonɨhi. Moocaani iijɨco
mityagotɨmo, niqueje toomomɨnaatɨ imitɨno iimaamo.
9 Jaarunaaca Moocaani toomomɨnaa aivojɨɨbo Miguel icaruubo Moise chuumuhuhallɨtɨ
ɨjɨma ɨhɨɨbacasiusumi ɨɨdicuno nuutɨhi ɨdɨɨnoro nuubo: Moocaani jei ɨco ɨɨbaji, nooboro.
10 Jaanotɨ diito imitɨno iimaahicahi agaajatɨnotɨ. Jaamo sahiijɨtɨro jɨɨbogoratɨno gaajamo
bajɨo asimɨ ihesɨcɨnɨma chaharumo agaajamoro omoonɨnɨcɨbadɨ, moonɨmo ifihallɨvɨro
ifinɨqui.
11 ¡Ɨdaasucani icajimo! Cain imitɨcoro agaajaumo, nɨhɨbamɨco iimoyɨɨcɨmaño mɨtamo
Balaam iicaubadɨ. Jaamo finɨji Core iicaubadɨ ɨsɨfiiratuuboro Moocaani onoonoco
imuguutɨmaño guijeveubo.
12 Jaabobadɨ iicamo amɨɨhai imo imo mamachuqui mihigaivomoma ofoomo amɨɨhaico
nucufevesuhicahi iimitɨri. Jaamo amɨɨhaifeenevɨ imo imo iicamoro sihidɨ amachu-
moro aduhicahi famoovaaco nucufeguetɨmo. Itaadɨmo iicarumoco jeecɨvotɨmo ifiicoro
toomomo. Aimuufai nɨfaihuma achahanoco guibuhuba asatyonɨcɨbadɨ ejeevamo. Ɨmoho
onoovafisumi onoovatɨhobadɨ aivo ifahifema agaijuyɨcɨho aivo ochoomonɨcɨbadɨ ejee-
vamo.
13 Muuai tyuucai aivo ɨsɨfiirano ijɨvaaseque agañɨɨnɨcɨbadɨ diito imitɨ ɨfuvusuhi nu-
cufesuno. Meecɨrɨgai ijɨɨhaitɨ ɨmɨtaabo iicabadɨ. Moocaani diitoco ficuji cɨvono fucuro
ifinɨjitɨnoguiino.
14 Adan iyaachi seemene, iyaachi seemene, seemene Enoc onoobofeenedɨ, diitediti
Moocaani nuuhi: Memeecɨ, Aivojɨɨbo Jesu ajashutɨno itoomomɨnaama asaajinoco.
15 Jaabo famooco dilluji. Jaaboro parɨ imifitɨmoco cɨɨjɨgaifaño gañɨɨji, imitɨno
imoonɨhicanohallɨtɨ, parɨ diibeditɨ imifitɨmo aivo imitɨno iimaahicanohallɨtɨ icano,
nooboro.
16 Jaamo fanoovatɨ famañovaje iimaafifimo, sitaaditɨ iimaafifimo, iimitɨco iguiraasumo,
ifihallɨvɨro ifiico mityano eesɨcɨnɨmoro sitaaco neefimo. Jaamoro saatohoditɨ imino
iimaamo siinoco diitediti ihɨcɨquiro.

Cristotaco Afagoono.

17 Jaanotɨ amɨɨhai, agaijɨmo tañahabomɨ, mehesɨcɨnɨ, sɨɨcɨjetɨro amɨɨhaico Mohaivojɨɨbo
Jesucristo minɨsumɨnaa unuucuunoco:
18 Niinosumi icajimo dejecumɨnaa imitɨjeebɨɨ onoobadɨ iicamo, noomoro.
19 Jaamo amɨɨhaico dugaacusuji, jiinɨje iimogobadɨ iicamo Moocaani Gaijama chahahi.

20 Jaanoti amiihai, agaijimo tañahabomi, quehecuno mihica amiihai imi miyaavogofañoo.
Moocaanima mihiimaa Moocaani Gaija mityafañodi.
21 Moocaani gaijifañoo mihicamoro, motoomo Mohaivojiibo Jesucristo iidaasugofeenedi
ifinijitino ifiico miihaico aacijinoco.
22 Imino imiyaavogotimoco, mimiyaavugusu.
23 Saatohoco mataajasu ciijigaiti. Sitaaco mihidaasugo. Jaarumo diito imititi
gaihuinimoro, bu jiiheguemere icano.

Niino Iimaa.

24-25 Idiiboro Moocaani agaajaabo, bu Motaajasuminaafi icano imityari amiihaico
teemeji acototimo miicaqui, mihinivatimoco isatyequi imo imo iimihimefeenevi. Jaaboco
mihimo, sihidi ejeevanoco, imityaco, itajiibaco, Mohaivojiibo Jesucristofeenedi siicijetiro,
bu jisumi, bu fahiijivaro icano. Fine.

APOCALIPSIS

Jesucristo Ɨhɨɨfusuuno.

1 Moocaani Jesucristoco acɨuhi diibo idudɨcamaajemɨnaaco ihɨfusuqui goovano iicajinehejeque. Jaanoco Jesucristo ɨfusuuhi idudɨcamaajemɨnaafico Juaco ɨtoomomɨnaafico agalluubofeenedɨ.

2 Jaabo uujoho Jua miyaanoco jɨɨbuguuhi paryɨ aatyɨmeunoco, bu Moocaani iijɨco icano Jesucristo onoonofeenedɨ.

3 Imicani iicamo jihaameque ɨhɨɨfɨnɨcɨmo. Tollɨro bu imicani iicamo Moocaani jihaamefañodɨ ihiimaanoco uguubunɨcɨmoro imino jihaamefaño onoonoco omoonɨmo. Mɨɨro tufucu fiitɨvucuuhi.

Jua Moocaani Iijamɨnaadi Caatɨnɨhi.

4 Uujoho Jua caatɨnɨhi Moocaani iijano Asia jiinɨjeri sahuse juugahusetɨ mijaacɨ icano iicajahajemɨnaadi. Jaamo amɨɨhai magaayɨcɨ Moocaani imino omoonɨnoco, bu sajeebɨɨ icaco aacɨnoco icano. Jaabo Moocaani iicaabo bu diiboro iicaubo, bu diiboro asaajiibo icano. Bu tollɨro sahuse juugahusetɨ miimɨsiicɨ icano imino gaijamɨ Moocaani aivojɨ icaga ɨmefeeneri iicamo aacɨnoco magaayɨcɨ.

5 Bu tollɨro Jesucristo aacɨnoco magaayɨcɨ. Diibo miyaanoco ɨjɨɨbogoobo, bu iguijevemefeenetɨ ɨtɨconɨ ubuheeteubo. Jaabo jiinɨjemɨnaa aivojɨto aivojɨɨbo iicaabo. Jaabo Cristo mɨɨhaico agaijɨɨboro ɨtɨɨjeheri mohimɨtɨco nitɨuhi.

6 Jaaboro mɨɨhaico aivojɨtotɨ, bu sacerdotetɨ icano eetavuuhi diibo Caani Diosco mejeecɨvequi. Jaabo jaafa mitya, bu cahacɨsu icano icahi fahiijɨvaro fiɨnɨratɨno. Fɨne.

7 Memeecɨ oono Cristo aimuufaifeenedɨ saaji. Jaaboco famooro atyɨmeji, bu diiboco ahaamɨumo atyɨmeji icano. Jaaboco paryɨ jiinɨjemɨnaa aatyɨmemere taaji. Jɨɨhɨ tollɨji. Fɨne.

8 Uujoho ɨmegaoobo, bu allɨvɨoobo icano, abecedario ɨtɨconɨ A iicabadɨ, bu allɨbatɨ Z iicabadɨ iicaabo, noobo Jesu Aivojɨɨbo Moocaani sihidɨ ejeevaabo. Diibo iicaabo, bu iicaubo, bu asaajiibo icano.

Cristo Imi Gaija.

9 Uujoho Jua miyaavogofaño amɨɨhai nahabo. Jaabo amɨɨhaima sano ɨdaasuno icahi, bu Moocaani aivojɨfaño icahi, bu tollɨro jaabɨcɨco Jesucristo aacɨnofaño icano. Jaabo uco ɨcɨvojaanɨujirunohachuta uco gañɨɨumo Patmo onoochugaivɨ Moocaani iijɨ Jesucristofañodɨ miyaano iicanoco ɨjɨɨbeguehicaunohallɨtɨ.

10 Jaanaaca Aivojɨɨbo fucu jaguisɨfucusumi uujoho Moocaani Gaijafeenedɨ esamaaihicaunaaca tabujɨnaagotɨ sefano guubuvusuuno mɨriicu ojɨbadɨ.

11 Jaano uco nuuhi:* Jino adaatyɨmeneque aamefaño caatɨnɨ. Jaaboro Asia jiinɨjeri sahuse juugahusetɨ mijaacɨ icano iicajahajejaagovɨ gallu. Jino imomo iicajahajejaagovɨ; Efeso, Esmirna, Pergamo, Tiatira, Sardi, Filadelfia, Laodicea icanojaago, noonoro.

12 Jaaneguiiha acafesaavooboro meecɨuhi: ¿Mɨɨjoho ico, fɨne, uuma iimaahi? nooboro. Jaabo atyɨmeuhi sahuse juugahusetɨ minoocɨ icano cuugahu ficuta iicuno oro eetavotaco.

13 Jaanofeeneri Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo ifibadɨ iicaaboco atyɨmeuhi. Jaabo ɨtɨhaicɨvɨ ɨfotocɨnɨchehuco jɨɨcɨnɨɨboco jaachehu oro niivɨgaimeeheri siyɨcɨnɨuhi ifeeyɨjevɨ.

14 Jaabo nigaɨjeeneu aivo seseene jadiotobadɨ. Jaanotɨ ihaallɨɨnou cɨɨjɨgaiguiihunobadɨ jeevauhi.

15 Jaanotɨ ɨtɨhaiñou namecuno ɨfuvusuhi bronce aparyɨcɨsucɨnɨnobadɨ, cɨɨjɨgaifañodɨ eheetavocɨnɨnobadɨ. Jaanotɨ ico sefano guubuvusuuhi sihidɨ guiisino uguubuvusunɨcɨbadɨ.

16 Jaanotɨ imiyanaagohusefaño icaumo meecɨrɨ sahuse juugahusetɨ miimɨsiicɨ ɨdɨɨmo. Jaanotɨ iijɨfañotɨ inoocɨnɨga niisuga sɨɨjevaga fahɨgovahacɨtɨ sɨɨjevasucɨnɨga. Jaanotɨ ihɨme nɨhɨba sefano aachɨcɨnɨsumi iicabadɨ jeevauhi.

17 Jaaboco aatyɨmeuneri iguiinovɨ acutuuhi chuumuhubadɨ. Jaarunaaca imiyanaagohuseque tahallɨvɨ ɨficuuboro uco nuubo: Diguetejirahana Uujoho ɨtɨconɨoobo, bu diiboro allɨvɨoobo iicaabo icano.

18 Uujoho iicaabo guijeveurahi. Jaaruubo buheehi, ufucuro mɨllɨ icacutɨɨbo iicaqui. Jaabo uujoho guijeve janaanɨcɨ mityacuuhi. Jaaneguiiha guijevemɨnaa iicahɨgo uudɨ sihidɨ jeevatɨno. Jillɨ iimogobadɨ moonɨjirahi.

19 Jaaneguiiha jino adaatyɨmeneque caatɨnɨ, jino jisumi icanoco, bu ufucu icajinoco icano.

---

* **1:11** Sahaamefaño janaanɨcɨ jillɨ ficuumo: Uujoho ɨmegaoobo, bu allɨvɨoobo icano A, Z icano iicabadɨ, onoonoco.

20 Jino tamiyanaagohusefaño sahuse juugahuseti miimisiici icamo meecirico
adaatyimeme agaajaratino jilli eneejiruno: Jaamo diito meeciri sahuse juugahuseti
mijaaci icano Moocaani iijano jiibogominaaditi, eneejiruno. Jaanoti bu sahuse juugahuseti
minooci icano cuugahu ficuta iicuno oro eetavota jilli eneejiruno: Sahuse juugahuseti
mijaaci icano Moocaani iijanoco, eneejiruno.

2

Moocaani Iijanojaagovi Iijico Agalluuno: Efeso cuumijaagovi Iijico Agalluuno.

1 Efeso cuumiri Moocaani iija iicaja jiibogominaafidi caatini: Jilli noobo imiyanaagohuse-
faño sahuse juugahuseti miimisiici icamo meecirima iicaabo, bu tolliro sahuse juugahuseti
minooci icano oro eetavota cuugahu ficuta iicunofeenedi iigoobo icano:
2 Uujoho gaajahi pary fanoovaaco edeetavehicanoco, bu sefano dudicamaajeque edee-
tavehicanoco, bu adaabicihicanoco icano. Bu tolliro gaajahi iimitimoco adaabicitinoco.
Bu uujoho tolliro gaajahi Moocaani gallumina eneehicarumo miyaano iicatimoco iijoho
inisuuboro bañiminaa iicanoco agaajacinoco.
3 Jaabo iijoho sihidi daabicihicahi, sihidi idaasuno dicahicahi, bu uuguiiha sihidi
dudicamaaihicahi niinovatotiibo icano.
4 Jaarunaa dihalliv icano sano: Miiro iticoni imiyaavuguusumi uco sihidi gaijiuhi.
Jaaruubo jisumi miidinoro gaijicuuhi.
5 Jaaneguiiha deesafoto iticoni edeesamaaiunoco. Jaaboro difiico dimibachuubo iticoni
omoonihicaubadi mooni. Jaanoti tolli omoonitihachiiji dijaagov ofooboro dicuugahu
iicuco idiiti dumitiiciji, dihimitico edeevesutihachiiji.
6 Jaarunofaño jino iimino dihalliv icahi, Nicolaitami omooninoco idiiheguene. Jaanoco
bu uujoho jiiheguehi.
7 Amiihai nohojima mihicamo muguubu jino Moocaani Gaija, Moocaani iijanominaaco
onoonoco: Mityano iicamoco fiivo imoho Moocaani goohasihalliti icaho noovatati
machusuji.

Esmirna Cuumijaagovi Iijico Agalluuno.

8 Esmirna cuumiri iicaja Moocaani iija jiibogominaafidi caatini: Jilli noobo imegaoobo,
bu diiboro alliv oobo icano iicaabo, iguijeveuruubo, siino ubuheeteubo:
9 Uujoho gaajahi pary iijoho omoonihicanoco, idaasuno idiicahicanoco, bu fanoovati
ucuujivaachunoco icano. Jaaruubo iijoho jinejeti cuujivaachutihi. Tolliro bu uujoho gaa-
jahi: Miihai judiomi, unuurumo iiditi imitino ihiimaahicanoco. Jaamo judiomi unuurumo
jilli Satanas iji igaivominaaro.
10 Jaaneguiiha diguetedino idaasuno idiicajinoti. Miiro iji amiihaiti saatohoco civojafaño
jiihacusuji. Jaamo pary amiihai minisucafetehi. Jaamo fahuseeci fucuva ticovov idaasuno
mihicaji. Jaarunofaño suufeniti ibo diica iguijevejinohachuta. Jaachiiji toono jaada ico
uujoho fiivoco aciji.
11 Amiihai nohojima mihicamo muguubu jino Moocaani Gaija, Moocaani iijanominaaco
onoonoco: Mityano iicamo iguijeveme ciijigaifaño feejitihi.

Pergamo Cuumijaago Iijico Agalluuno.

12 Tolliro bu Pergamo cuumiri iicaja Moocaani iija jiibogominaafidi caatini: Jilli noobo
iniisuga fahigovaciti isiijevasucinigama iicaabo:
13 Uujoho gaajahi pary iijoho omoonihicanoco, bu gaajahi Satanas atajiibahigo iijoho
idiicanoco. Jaaruubo iijoho uco jeevesutiibo diicahicahi. Bu tamiya jiibogominaafi Antipa
onooboco amiihaifeenev oono Satanas iicamañov agaicaausumi uco imiyaavogonoco
jeevesutiibo diicahicahi.
14 Jaarunofaño dihalliv fiivaano icano: Toono Pergamo cuumiv iima iicamo saatoho Bal-
aam jiibogoco jeevesutimo icamo. Jaabo diibo Balaam onoobo Balac onooboco fajiiniuhi
israelmi imitico imoonqui jihovo caanimi jeecivo asimico uduuneri, bu gaigoomima
imitinoono iicaqui icano.
15 Tolliro bu iima icamo oono Nicolaitami jiibogoco jeevesutimo iicamo, toonoco uujoho
ijiiheguene.
16 Jaaneguiiha iimitico mejeevesu. Jaanoti mejeevesutihachiiji goovano amiihaijaago
feeji. Jaaboro diitoma amocasiji taajifañoti ihiinoga niisuga fahigovahaciti isiijeva iicagari.
17 Amiihai nohojima mihicamo muguubu Moocaani Gaija, Moocaani iijanominaaco
onoonoco: Mityano iicaaboco toovono iicano manati machusuji. Jaaboro diiboco aciji
seseeyi guiisiyico. Jaayihalliv bohono imomo caatinicinji. Jaamomoco miijoho gaajajitihi
idiiboro toonoco agaayiciibo gaajaji.

Tiatira Cuumijaagovi Iijico Agalluuno.

18 Tolliro bu caatini Tiatirari Moocaani iija iicaja jiibogominaafidi: Jilli noobo Moocaani
Achi oono ihaalliino ciijigaiguiihunobadi iicaabo, bu itihaiño bronce aparyicisucininobadi
iicaabo:
19 Uujoho gaajahi paryiicino iijoho omoonihicanoco, gaijima idiicanoco gaajahi,
bu dimiyaavogoco gaajahi, edeecivehicanoco, dijaabicico icano. Bu gaajahi iticoni
omooniuno janaanicivi jisumi omooninoco.
20 Jaarunaaca sano icahi dihalliivi. Oono Jezabel onoogo: Moocaanijaagodi iimaahi,
onoogoro tajeecivominaaco ijiibegueneri abañihicagoco adaabicihicanoco. Diigo
jiibeguehicahi diitoco gaigoomima imitinoono iicaqui, bu tolliro jihovo caanimi jeecivo
asiminoco iduuhicaqui.
21 Jaagoco uujoho teemehicarahi iimitico ijeevesuqui. Jaarunofaño ihajevaco jeevesuhi-
catigo.
22 Jaaneguiiha diigo omoonihicanoco diito ejeevesutihachiiji diigoco uujoho guihuva-
suji, diigojaago efeehicamo idaasuno iicaqui.
23 Jaaboro diigo seemeque gaisiraiciji. Jilliti paryiicino Moocaani iijanominaa gaajaji
uujoho miyaminaa esamaajeneque paryi agaajanoco, bu paryi ijeebiinofaño iicanoco
agaajanoco icano. Jaaboro paryi amiihaico amiihai momoonihicano jaadaco aciji.
24 Jaanoti bu amiihaiti saatoho toono Tiatira cuumiri mihicamo tobogoco mihimogotimo,
bu oono diito sihidi ejeevano agaajaratino Satanas iiji eneehicanoco minisutimoco neehi:
Sibogoco siino amiihaihalliivi ficutihi.
25 Jino toonoma mihicanoco imino mificu uujoho tahi asaajinohachuta.
26 Jaaneguiiha mityano iicamoro uujoho iimogonoco eetavomoro nijequevi iifotomoco
aciji mityaco jiinijeminaahalliivi.
27 Jino uco Guihirubi mityaco aacibadi. Jaamo jiinijeminaaco tajiibaji sefano jigaiñehiri
nifaqui illunoco magasuucuniciino iicabadi.
28 Jaamoco bu cuujetavio meeciirigaico aciji.
29 Amiihai nohojima mihicamo muguubu Moocaani Gaija, Moocaani iijanominaaco
onoonoco.

3

Sardi Cuumijaagovi Iijico Agalluuno.

1 Tolliro bu caatini Sardi cuumiri iicaja Moocaani iija jiibogominaafidi: Jilli noobo
sahuse juugahuseti miimisiici idiino Moocaani gaijamima iicaabo, bu tonoodimoro
imeeciirigaimima iicaabo: Uujoho gaajahi paryiicino iijoho omoonihicanoco, bu saatoho:
Buheebe, ico eneehicarunoco. Jaarunaa ico dijeebii iguijevecunoco uujoho gaajahi.
2 Jaaneguiiha deesiciniiboro sefatusu imino omooninoco, miiro oono fiiticuuno miinoco
imitasuquiguiiha. Miiro uujoho gaajahi toono iijoho omoonihicano Moocaani imegavi
imino iicatinoco.
3 Jaanegui desafoto oono jiibogoco agaayiciunoco deevesudino. Jaaboro dihimitico
deevesu. Jaanoti edeesiciniitihachiiji oono nanivaminaafi ofooniciibadi gaajaciratino uu-
joho dijaa feeji ico dihimitihalliti aamiqui.
4 Jaarunofaño iima icamo tahi Sardi cuumivi miidimo imino iicamo imitico eetavotimoro
iicamo. Jaamo uuma seseechehujefaño ijicamaaimoro igueji imino iicamaño.
5 Jaamaño mityano iicamo seseechehujefaño jicucafeteji. Jaamo ifinijitino fiivoma
iicamo momoco caatinihi fiivohaamefaño. Toohaamefañoti imomoco fillujitihi. Jilliro
diitoco Guihirubi imefeenevi, bu itoomominaa imefeenevi icano: Diitoco uujoho gaajahi,
neeji.
6 Amiihai nohojima mihicamo muguubu Moocaani Gaija, Moocaani iijanominaaco
onoonoco.

Filadelfia Cuumijaagovi Iijico Agalluuno.

7 Tolliro bu Filadelfia cuumiri iicaja Moocaani iija jiibogominaafidi caatini: Jilli noobo
iimiibo, aivo miyaabo iicaabo, aivojiibo David llavema iicaabo. Jaabo afaayiciinoco miijoho
fabaacujitirahi, bu afabaacininoco miijoho faayicijitirahi icano:
8 Uujoho gaajahi paryi iijoho omoonihicanoco. Jaabo uujoho dihimegavi guhugaco
faayiciihi diibeguequi. Jaanoco miihaiñooba jilli: Diibeguedino, neejitirahi. Miiro sihidi
sefatiruubo tajiibogoco agaayiciiboro uco tuunamaaitihi.
9 Jaaneguiiha Satanas igaivominaaco galluji: Miihai judiomi, noomoro
abañifiihicamoco. Jaaboro diguiinovi diitoco tajiibaji imemuiinamaaiqui, toonoti ico
uujoho agaijinoco igaajaqui.

10 Jaanoti uujoho atajiibanoco imino moonihi iijoho fanoovaaco adaabiciibo. Jaaneguiiha bu ico uujoho imino teemeji nisufucu paryi jiinijehallivi asaajinoti, paryiicino jiinije miyaminaaco nisuqui.
11 Goovano saaji. Jaaneguiiha imino ficu iima iicanoco, sita dihacitaco dumitiicidino.
12 Jaaneguiiha mityano iicamoco uujoho Guihirubi iijafaño ficuji tooja imahacinobadi iicaqui; jaamo tahigoti ufucuro inuucuutimo iicaqui. Jaamohallivi uujoho caatiniji Taacaani momoco, bu Taacaani cuumi momoco icano. Jaacuumi Moocaani niquejefañoti asaacuumi momo bohono Jerusale onoocuumi. Tolliro bu uujoho diitohallivi tamomo bomomo iicamomoco caatiniji.
13 Amiihai nohojima mihicamo muguubu Moocaani Gaija, Moocaani iijanominaaco onoonoco.

Laodicea Cuumijaagovi Iijico Agalluuno.

14 Tolliro bu caatini Moocaani iija Laodicea cuumiri iicaja jiibogominaafidi: Jilli noobo aivo miyaabo iicaabo, miyaanoco eneefiibo, diiboti paryi Moocaani ifiivusuno atanoociniibo:
15 Jaabo uujoho gaajahi iijoho paryi omoonihicanoco. Jaabo iijoho miidino miyaavogoma idiicaabo miivi nifaihu aiguucufaihubadi edeevanoco gaajahi.
16 Jaaneguiiha iijifañoti foomovaiba iicafaihuco agañiinicibadi ico uujoho esicinihi.
17 Miiro: Uujoho sihidi busumijema icahi, bu uuma aivo imino foono neehicahi, bu jinejebati ucuujivaachutihi, neehicahi. Jaaruubo iijoho gaajacitihi idaasuubo idiicanoco, imo icama idiicatinoco, bu cuujivaachuma idiicanoco, dihaalliinoma achahanoco, bu botiibo idiicanoco icano.
18 Jaaneguiiha ico uujoho neehi: Uuti naaje oroco ciijigairi imino imibachucinicunobadi iicano miyaavogoco. Jaabo miyanotiro sihidi busumijema diicahi. Bu jaaboro uuditi naaje eseseene gaachehunoco. Jaabo idicamaaiboro nucufesuno sicaibo diicacujitihi. Tolliro bu uuditi aalliino taabutaco anaajeebere dihaalliinofaño ficu. Jaabo imino daatyimehi.
19 Uujoho agaijimoco ibahi, aamihi icano. Jaaneguiiha aivo quehecuno diicaabo dihimitico deevesu.
20 Meeci jino uujoho dihimegari julleecinihi coovaaboro. Jaanoco cajaatyohacho uco uguubuuboro: Tajaa disaa, onooboma icaji, bu diibo uuma icaji icano.*
21 Jaaneguiiha mityano iicamoco uujoho tahaivoji icagahallivi tacojivi casiihacuji, oono uujoho mityano iicamaño Guihirubima ihaivoji icagahallivi acasiivobadi.
22 Amiihai nohojima mihicamo muguubu Moocaani Gaija, Moocaani iijanominaaco onoonoco.

4

Niquejefaño Moocaanico Iimono.

1 Jinobuunati emeeciubo atyimeuhi niquejefaño guhuga faayicinihugaco. Jaanaaca oono uuma miriicu ojibadi iticoni ihiimaauno uco nuuhi: Juu caamovi disaa, jinobuunati iicajinehejeque ico iifusuqui.
2 Jaasumiro uujoho sano Moocaani Gaija mityaguiinovi minifutuuhi. Jaabo atyimeuhi aivoji icaga niquejefaño iicagaco. Jaagahallivi saafi giciniiboco atyimeuhi.
3 Jaanohalliri igicinii bo ifi ifuvusuuhi namecuno jaspe onoono guiisiyi namecubadi, bu cornalina onoono guiisiyi namecubadi icanoco. Jaagahallidi bu tiihi cajetaciniuhi esmeralda onoono guiisiyi namecubadi inamecu icaabo.
4 Jaagahallidi bu sigaaje veinticuatrodigaava gicinigaaje icauhi. Jaagaajehallivi iticovoocivi quillahuto icauhi. Jaamo seseechehujefaño jicucuucinuhi, bu inigainohalliri icauno oro eetavota chaahimigano icano.
5 Jaagafañoti anamebanoro sefano sisiimi guubuvusuhicauhi. Bu jaaga imegati nifotocinihicauno sahuse juugahuseti minooci idiino cuugahuno. Jaano toono Moocaani gaijano sahuse juugahuseti minooci idiino iicano.
6 Jaaga imegavi bu icauno muuaibadi jeevano jacuno sinaagonovi foovono iifuvusuno. Bu jaagahallidi icaumo igueenemehejedimova fahigovati sihidi ihaalliinoma iicaumo.
7 Jaamoti saafiu leonbadi jeevauhi. Jaanoti alliviioobo torobadi jeevauhi. Jaano alliviioobo miyaminaafi imebadi jeevauhi. Jaano alliviioobo ciimimi mogaaje agahafotoobobadi jeevauhi.

---

* **3:20** Griego iijiri noono: Meeci jino uujoho guhuga imegari julleecinihi tetecuuboro. Jaanoco cajaatyohacho uco uguubuuboro iguhugaco afaayicimo iijafaño jicafeteji diiboma imachuqui, diibo bu uuma imachuqui icano.

8 Jaamo paryɨ diito itɨcovoocɨvɨ sahuse juugahusetɨ sacu ɨdɨino ijɨjecunoma icauhi. Jaamo
ifi sanohaallɨɨneriro gahafɨcɨnɨuhi allɨomotɨ fañoomotɨ icano. Jaamo fucuhachuta, cuuje-
hachuta icano suufenɨtɨmo neehicauhi:
Imiibo, imiibo, imiibo, Aivojɨɨbo, Moocaani sihidɨ ejeevaabo. Diiboro iicaubo, bu diiboro
iicaabo, bu diiboro asaajiibo icano, noomoro.
9 Jaamoro diito ihaivojɨ icagafaño ɨgɨcɨnɨɨbo ufucuro ifinɨjitɨɨboco acahacɨsusumi, iimosumi,
obocɨgosumi icano
10 oono veinticuatrodɨmo quillahuto iicamo diibo ɨmegavɨ ememuɨɨvomoro imehicahi ono
ufucuro ifinɨjitɨɨboco. Jaamoro diibo aivojɨ icaga ɨmega ichaahimɨganoco atafusumoro
neehicamo:
11 Aivojɨɨbo Moocaani, ɨɨjoho aivo sihidɨ edeevamaño gaayɨcɨ; cahacɨsuco, bocɨgoco, mityaco
icano, ɨɨjoho fanoovaaco edeetavumaño, ɨɨjoho idiimogomaño ifiivuunoro icano,
noomoro.

5

Afaayɨcɨratɨno Aame.

1 Jaadɨ atyɨmeuhi ihaivojɨ icagahallɨri ɨgɨcɨnɨubo miyanaagovɨ usefaño aame
paɨmicɨnɨhaame fahɨgovaacɨtɨ caatɨnɨcɨnɨhaameque. Jaahaame sahuse juugahusetɨ
minoocɨ ɨdɨineri cuhufono sisɨcɨnɨuhi.
2 Jaanaa guubuuhi Moocaani toomomɨnaafi sefano idilluhicaunoco: ¿Cajaanɨ fɨne aivo
iimiibo isisɨtaaco udubaicɨɨboro jihaameque faayɨcɨjirahi? nooboro.
3 Jaarunofaño niquejefaño, bu jiinɨjehallɨvɨ, bu jiinɨjeguiino icano mɨɨhaiñooba aivo
chahauhi toohaameque afaayɨcɨmoro emeecɨjirumo.
4 Jaaneri uujoho sihidɨro taahicauhi. Sano imifitɨmoro iicauneri toohaameque
afaayɨcɨɨboro jillɨ ajashunogayɨ emeecɨjiruubo achahauneri.
5 Jaanaa quillahutotɨ saafi uco nuuhi: ¡Taacudino! Mɨɨro Juda cuumi Leon onoobo,
aivojɨɨbo David Iyaachimɨhaioobo iicaabo fanoohimitɨco guiinonɨcuuhi. Jaaboro paryɨ
toohaame sisɨtaaco udubaicɨɨboro ifaayɨcɨqui.
6 Jaanaaca ihaivojɨ icaga, bu igueenemehejedɨmova iicamo, bu quillahutofeenevɨ icano
atyɨmeuhi saafi Corderobadɨ iicaabo julleecɨnɨuboco. Jaabo agaicaaucɨnɨɨbo ifibadɨ ifi
ɨɨfuvusuuhi. Jaabo sahuse juugahusetɨ minoocɨ ɨdɨino iinicunoma icaubo, bu tonoodɨnoro
icauno ihaallɨino. Jaano toono ihaallɨino sahuse juugahusetɨ minoocɨ ɨdɨino iicano
Moocaani gaijano paryɨ faajiinɨjehallɨvɨro agalluuno.
7 Jaanaa diibo Corderobadɨ iicaabo ufuuboro ihaivojɨ icagahallɨri ɨgɨcɨnɨubo miyanaago-
husefañotɨ toohaameque ɨcɨjeuhi.*
8 Jaahaameque gaayɨcɨubaaca igueenemehejedɨmo iicaumo, bu veinticuatrodɨmo quil-
lahuto iicaumo icano diibo Corderobadɨ iicaabo ɨmega memuɨɨnamaaiuhi. Jaamo iquil-
lahuto itɨcovoocɨvɨ iharpanoma icauhi, bu oro guirihillunofaño maaniguijɨnoma icauhi
icano. Jaamo Moocaanita iicamo diiboma ihiimaasumi maaniguijɨco ɨjɨgasuno diibojaa
uusunɨcɨbadɨ jeevahi.
9 Jaamo jiijɨ bohono masijɨco jillɨ masivahicauhi:
Ɨjoho aivo idiimimaño toohaameque ɨdɨicɨɨboro isisɨtaaco sinaayu. Mɨɨro iguijeveu-
maño ditɨɨjeheri diitoco Moocaanidi naajeuhi fahɨgova miyamɨnaatɨ, fanoohiijɨ
miyamɨnaatɨ, faacuumivatɨ, bu fanoojiinɨje cuumino miyamɨnaatɨ icano.
10 Jaaboro diitoco Moocaanidi aivojɨtotɨ, bu sacerdotemɨtɨ icano deetavehi. Jaamo diito
jiinɨjehallɨvɨ tajɨɨbaji, noomoro.
11 Jaadɨ emeecɨubo guubuuhi ajashutɨmo Moocaani toomomɨnaa ihiimaaunoco, toga-
hallɨdɨ, bu igueenemehejedɨmo iicaumohallɨdɨ, bu quillahuto iicaumohallɨdɨ icano. Jaamo
itoomomɨnaa aivo ajashuutɨmo millones y millonesdɨmo iicamo sefano neehicauhi:
12 Jaanɨ Corderobadɨ iicaabo agaicaaucafutuubo aivo iimimaño, jaafa gaayɨcɨɨbo mityaco,
sihidɨ busumijeque, bu gaajaco, bu sefaco, bu bocɨgoco, bu cahacɨsuco, bu imoco
icano, onoonoco.
13 Tollɨro bu guubuuhi fanoova Moocaani ifiivusuuno niquejefaño iicano, bu jiinɨjehallɨri
iicano, bu jiinɨjeguiino iicano, bu muuaifaño iicano, paryɨ tonehejefaño iicano jillɨ unuuno:
Bocɨgoco, bu imoco, bu cahacɨsuco, bu mityaco icano jaafa acɨcafetehi oono ihaivojɨ
icagahallɨri ɨgɨcɨnɨɨboco, bu tollɨro Corderobadɨ iicaaboco fahiijɨvaacɨvɨro, unuunoco.
14 Jaanotɨ oono igueenemehejedɨmo iicamo neehicauhi: Jaafa tollɨ icano, noomoro.
Jaanotɨ bu veinticuatrodɨmo iicamo iquillahuto ememuɨɨvuumoro imuumo fahiijɨvaro
iicaaboco.†

---

* **5:7** (Lc 1.33) † **5:14** (Filipenses 2.9-11)

6

Sahuse Juugahuseti Minooci Ididino Isisita Icano.

1 Jaadi atyimeuhi Icorderobadi iicaabo toohaame sisitaati sanooco iticoniibo isinaayuunoco. Jaanaa guubuuhi igueenemehejedimo iicamoti saafi sefano sisi igiiririibabadi: ¡Juu saabo meeciva! nooboro uco unuunoco.

2 Jaaneguiiha emeeciubo atyimeuhi caballo seseebeque. Jaabohalliri iicaubo usefaño tiibuga icauhi. Jaaboco Moocaani aciuhi chaahimigaco. Jaanoma fuubo guiinoniiboro, bu fahiijivaro guiinoniiboro iicaqui.

3 Jaanaa allivio sisitaaco siino Icorderobadi iicaabo isinaayuuno ticovovi guubuuhi igueenemehejedimo iicaumoti sifi: ¡Juu saabo meeciva! nooboro uco unuunoco.

4 Jaabo atyimeuhi sicaballo tifaibo ihiinuuboco. Jaabohalliri iicaubo mityaco gaayiciuhi jiinijehalliti sajeebii icaco ifinisuuboro miyaminaaco fahigovavi imoonicasisuqui. Jaaboco Moocaani ajashutino niisugaco aciuhi.

5 Jaano allivionoco bu siino Icorderobadi iicaabo isinaayuuno ticovovi guubuuhi igueenemehejedimo iicaumoti sifi: ¡Juu saabo meeciva! nooboro uco unuunoco.

Jaanegui emeeciibo atyimeuhi saafi caballo civooboco. Jaabohalliri iicaubo oovota meecuco gaayicinuhi.

6 Jaanaa guubuuhi igueenemehejedimo iicaumofeeneti unuunoco: Safucuo dudicamaaje jaada trigoti sano kilovиro ifeteji; jaabadiro bu safucuo dudicamaaje jaada cebadati tres kilodinoviro ifeteji icano. Jaanoti diiribanoco, bu vinofaihunoco icano bañamaaisudino, noonoro.

7 Jaanobuunati bu siino allivio sisitaaco Icorderobadi iicaabo isinaayuuno ticovovi igueenemehejedimo iicaumoti niinoobo: ¡Juu saabo meeciva! nooboro uco unuunoco.

8 Jaaneguiiha emeeciubo atyimeuhi saafi caballo guiguivaaboco. Jaabohalliri iicaubo momo Guijeve onoobo. Jaabo dojicuti saaubo saafi guijeveminaa iicahigo abajaabo. Jaabo Guijeve onooboco Moocaani mityaco aciuhi jiinije miyaminaati samañootohallivi diitoco iminaanineri, bu ajebari, bu guihuvari, bu jiinijehalliri iicamo iñihicufiino asimiri icano iguijeniqui.

9 Jaano allivio sisitaaco Icorderobadi iicaabo isinaayuuno ticovovi jeecivoco omoonifinoguiino, iicamoco atyimeuhi Moocaani iiji miyaano iicanoco ijiibugunohalliti iguijeniumo jeebiinoco.

10 Jaamo sefano jilli neehicauhi: Idiimiibo Aivojiibo, onoonoco abañitatiibo, ¿mihachutahiica diicaji miihaico iguijeniumo jiinijehalliri iicamoco emeeciiboro ijaadaco adaacijino? noomoro.

11 Jaasumiro diitoco Moocaani aciuhi seseeneene gaachehunoco. Jaaboro diitoco nuubo: Majaguisihiica jaafahi amiihai nahabomi Cristodi ududicamaaimo ihoovovi ifetehi, jaamoco amiihaico iicaubadiro agaicaaunohachuta, nooboro.

12 Jaano allivio sisitaaco Icorderobadi iicaabo isinaayuuno ticovovi emeeciubo atyimeuhi jiinije sefano amaryibanoro udujavanamaaiunoco, bu nihiba icivono gaachehubadi iminifutuunoco. Jaanoti fucuo nihiba tiijohobadi minifutuuhi.

13 Bu meeciri niquejefañoti jiinijehallivi aifuuhi oono imoho noovata seenere sefano guibuhuba iicaneri baavi aaifonicibadi.

14 Bu niqueje sano finiuhi aameque mapaimirubadi. Bu paryi ifabaino, bu ifachugaiño icano simañehejevi jeeneuhi.

15 Jaano ñihicuti jiinije aivojito ifahojinofaño, bu guiisigajinofaño icano fataniinamaaiuhi. Jaamo tahi fanoohaivojitoma, sihidi inihibaminoma iicamehejema, bu amocasiminaa aivojitehejema, bu aivo sihidi ejeevafiimoma, bu paryi faaboho jijovotoma, bu jijovoto iicatimoma icano

16 ifabainoco, ifagajinoco icano neehicauhi: Mohallivi mahaifo. Jaanoro miihaico jaadi johono ihaivoji icagahalliri igicinii bediti mafataani, bu oono sihidi jeevaneri Corderobadi iicaabo aamijino ñihicuti icano.

17 Miiro jino sihidi jeevano ahaamijifucu gasecuuhi. ¿Jaanoco bu miijoho jaabicijirahi? noomoro.

7

Israel Cuumiminaati Iicimo.

1 Toonobuunati atyimeuhi igueenemehejedimo Moocaani toomominaa paryi jiinijejinibacihalliri jullelleeciniimoco. Jaamo igueenemehejedino iicano jiinije guibuhubaco gaayiciniuhi, jiinijehallivi ajashuno guibuutino iicaqui, bu muuaihallivi, bu imohonohallivi icano.

2 Tollɨro bu atyɨmeuhi saafi Moocaani toomomɨnaafi Moocaani iicaabo mityama icaabo aamɨjɨjaagotɨ saauboco. Jaabo sefano coovadiivuuhi saatoho igueenemehejedɨmo iicaumo jiinɨjeque, bu muuaico icano imitɨno imoonɨqui mityaco agaayɨcɨumoco.
3 Jillɨ nooboro: Jiinɨjeque imitɨno momoonɨdino, bu muuaico, bu ɨmohonoco icano Moocaani jeecɨvomɨnaaco ihɨmecunotɨ diitoco Moocaani gaajataco mificutɨnohachuta icano, nooboro.
4 Jaamo diito ɨɨcɨcafutuumo oovoco jinoodɨno guubuuhi: Ciento cuarenta y cuatro mildɨmo paryɨ israelmɨ cuuminoototɨ.
5 Jillɨ faacuumivatotɨ ɨɨcɨubo. Juda cuumitɨ doce mildɨmo oovocafutuuhi, bu doce mildɨmo Ruben cuumitɨ oovocafutuuhi, bu Gad cuumitɨ doce mildɨmo oovocafutuuhi,
6 bu Ase cuumitɨ doce mildɨmo oovocafutuuhi, bu Neftali cuumitɨ doce mildɨmo oovocafutuuhi, bu Manase cuumitɨ doce mildɨmo oovocafutuuhi,
7 bu Simeon cuumitɨ doce mildɨmo oovocafutuuhi, bu Levi cuumitɨ doce mildɨmo oovocafutuuhi, bu Isaca cuumitɨ doce mildɨmo oovocafutuuhi,
8 bu Zabulo cuumitɨ doce mildɨmo oovocafutuuhi, bu Jose cuumitɨ doce mildɨmo oovocafutuuhi, bu Benjamin cuumitɨ doce mildɨmo oovocafutuuhi icano. Jaamo famooro ciento cuarenta y cuatro mildɨmou.

Ajashutɨmo Seseechehujefaño Ɨjɨɨcucuucɨnɨmo.

9 Toonobuunatɨ emeecɨubo atyɨmeuhi ajashutɨmo miyamɨnaaco fanoojiinɨjemɨnaaototɨ, bu simiyamɨnaaototɨ, bu faajɨva miyamɨnaaototɨ, bu faacuumivaototɨ icano. Jaamo julleecɨnɨuhi aivojɨ icaga ɨmegavɨ, bu Corderobadɨ iicaabo ɨmegavɨ icano icaumoco. Jaamo aivo ajashutɨno icaumo oovorautɨmo seseechehujefaño jɨcucucɨnɨmo tucojɨhunoco gaayɨcɨnɨumo.
10 Jaamo paryɨ famooro sefano neehicauhi:
Moocaani ihaivojɨ icagahallɨri ɨgɨcɨnɨɨbotɨ, bu Corderobadɨ iicaabotɨ icano taajasu saahi, noomoro.
11 Jaanaa paryɨ Moocaani toomomɨnaa jullelleecɨnɨuhi Moocaani aivojɨ icagahallɨdɨ, bu quillahutohallɨdɨ, bu igueenemehejedɨno iicaumohallɨdɨ icano. Jaamo toga ɨmega jiinɨjehallɨvɨ ajavucamaaiumoro Moocaanico iimomo nuuhi:
12 ¡Fɨne! Cahacɨsucu, imo, bu gaaja, bu imino monoono, bu bocɨgo, bu mitya, bu sefa icano. Jaafa Moocaanidi icahi fahiijɨvaro icano. Fɨne, noomoro.
13 Jaanaaca quillahutoobotɨ saafi uco dilluuhi: ¿Mɨɨjoho jino jito seseechehunofaño ɨjɨɨcucuucɨnɨmo, cuucatɨ asaamo? nooboro.
14 Jaaneguiiha uujoho nuuhi: Aivojɨɨbo ɨɨro gaajahi, nooboro.
Jaaneguiiha uco nuubo: Jito jino sihidɨ jeevano ɨɨdaasufañodɨ afatyomo. Jaamo imifiiutɨmoco Corderobadɨ iicaabo tɨɨjeri iimitusucuumo.
15 Jaamaño Moocaani aivojɨ icaga ɨmefeeneri icamo. Jaamoro cuujehachuta, fucuhachuta icano diiboco itemplojafaño jeecɨvomoro icahicahi. Jaamoco ihaivojɨ icagahallɨri ɨgɨcɨnɨɨbo imityaguiino ficuji; ¿Mɨllɨ icatɨmo iicaqui?
16 Jaamo ajebari, bu adufirari icano ɨdaasuno icacujitɨhi, bu nɨhɨba ihaiguucuri diitoco jɨgasucujitɨhi, bu jinejeba aiguucu diitoco ɨdaasuno moonɨcujitɨhi icano.
17 Oono mɨɨro Corderobadɨ iicaabo aivojɨ iicagafeeneri iicaabo diitoco teemeji ovejamɨco motoomonɨcɨbadɨ. Jaaboro fiivoco aacɨno nɨfaihunojaagovɨ diitoco satyejiibo, bu jaamo taafiraco Moocaani buusuji icano.

8

Niino Sisɨtaaco Isinaayuuno.

1 Jaanaaca Icorderobadɨ iicaabo niino sisɨtaaco isinaayuuno tɨcovovɨ niquejefaño llɨɨvɨ icauno fɨne sano nɨhɨba oovofeene tɨcovovɨro.
2 Jaadɨ atyɨmeuhi sahuse juugahusetɨ miimɨsiicɨ ɨdɨɨno Moocaani toomomɨnaa Moocaani ɨmefeeneri julleecɨnomoco. Jaamoco itɨcovoocɨvɨ acɨuno mɨriicunoco.
3 Jaanobuunatɨ saaubo sifi Moocaani toomomɨnaafi maaniguiijɨno jɨgasutahiillu oro eetavotahilluma. Jaaboro jeecɨvobuje ɨmegavɨ julleeveuhi. Jaaboco saafi acɨuhi sihidɨ maaniguiijɨnoco paryɨ Moocaanita iicamo Moocaanima ihiimaanoma sano Moocaanico ihacɨqui. Jaaboro jeecɨvobuje oro eetavotahallɨvɨ ificuuboro ijɨgasuqui. Oono ihaivojɨ icaga ɨmega iicabujehallɨvɨ.
4 Jaano imaaniguiijɨnoco ɨjɨgasuuno aimuufai itoomomɨnaafi usefañotɨ Moocaanijaagovɨ fuuhi sano Moocaanita iicamo diiboma ihiimaanehejema.
5 Jaadɨ bu imaanijɨgasuta iilluco itoomomɨnaafi ɨcɨuboro tubuje cɨɨjɨgaicuneri tohilluco agahafusuuboro jiinɨjehallɨvɨ ganicaruhi. Jaaneri sihidɨ sisiimɨ icauhi, bu jiinɨje sefano guubuvusuuhi, sihidɨ namebahicauno, bu jiinɨje sefano maryɨbauhi icano.

Miriicuno.

6 Jaanaaca sahuse juugahuseti miimisiici idiino iicaumo Moocaani toomominaa iticovovi miriicunoma iicaumo imibaivuuhi iguisiqui.

7 Jaadi saafi ticoniuhi imiriicuco iguisiubo. Jaano ticovovi jiinijehallivi aifuuno nifaihu ifiigatyono guiisiyinobadi ejeevano, bu ciijigai icano sano tiijohoma caisecinino. Jaaneri samañooje jiinije jigauhi. Jaabadiro bu imohonoti samañoono jigauhi, bu faijihuti icano.

8 Jaanaa alliviioobo imiriicuco iguisiuno ticovovi ifabaibadi jeevano jiganoro muuaifaño acutuuhi. Jaaneri samaño muuai tiijohoti minifutuuhi.

9 Jaaneri tumuuaijefaño iicaumoti samañooto guijeveuhi, bu tolliro ciijigai meeneneti samañoono finiuhi icano.

10 Jaanaa alliviioobo imiriicuco iguiisiuno ticovovi ajashutino meecirigai niquejefañoti acutuuhi nifotociniiboro teehinoti samañoonohallivi, bu pisirigañoti samañoonohallivi icano.

11 Jaabo momou Namita onoobo. Jaaneri paryi nifaihunoti samañoono namitati minifutuuhi. Jaaneri sihidi miyaminaa chuumuuhi inifaihu faafaño iminifutuuneri.

12 Jaanaa alliviioobo bu imiriicuco iguiisiuno ticovovi nihibati samañoobo jabaavuuhi, bu fucuooboti samañoobo jabaavuuhi, tolliro bu meeciriti samañoobo jabaavuuhi icano. Jaamaño diitoti samaño achicicuutihi. Jaamaño cuujeti samañoono achicicuutihi. Jaabadiro fucuti samañoono achicicuutihi.

13 Jaadi emeeciubo atyimeuhi saafi Moocaani toomominaafi niquejefeenedi ciimimi mogaaje agahafobadi fuuhi, sefano jilli nooboro: ¡Ayii! Łdaasucani jiinijehalliri iicamo icaji siino miimisiici, saafi idiinehiica iicamo Moocaani toomominaa imiriicunoco iguiisidi, nooboro.

9

1 Jaanaaca bu alliviioobo imiriicuco iguiisino ticovovi bu atyimeuhi saafi meeciri gai jiinijehalliviaacutuuno. Jaaboco iñihicuno oji llaveque aaciunoco atyimeuhi.

2 Jaahojico afaayiciuneri tohojifañoti sihidi aimuufai inuuhi gaicuhai aimuufaibadi. Jaahoji aimuufairi iinuuneri nihibaco fabaacuuhi. Jaaneri jiinije civutuuhi.

3 Jaano toono ihaimuufaifañoti inuumo sihidi chahacami jiinijehalliviaahafomoro. Jaamo mityaco gaayiciuhi iniiqui oono jiinije juuvemi iicabadi.

4 Jaamoco tajiibaubo: Jiinije faijihuco imitino momoonidino, bu jinejebaco, imohobaco icano. Jaanoti idiimocoro miyaminaaco Moocaani gaajatari ihimecunoti agaajaratimoco momooni, nooboro.

5 Jaaruumo miyaminaaco muchuumusudino jilliro sahuse nihibava ticovovi mahaivuvusu, nooboro. Jaamo iniino aivo juuvehu iniino aivobadi jeevauhi.

6 Jaasumi miyaminaa guijeveque guiineji. Jaarumo atyimejitihi. Iguijevequi moonirumedi guijeve chahaji.

7 Jaamo ichahacami caballomico aamocasivi ifeequi imibachunicibadi jeevauhi. Jaamo nigainohalliri oro chaahimigabadi jeevano icauhi ihimeneu miyaminaa imenebadi jeevauhi.

8 Jaanoti imeebaiguino gaigoomi meebaiguinobadi jeevauhi. Jaanoti igaiño jicu igaiñobadi jeevauhi.

9 Jaanoti imeehene cuhufunuuhi jigaiñomeehunobadi. Jaanoti bu ijijecuno sefano guubuvusuuhi aamocasivi ofoomo sihidi caballomi icarronoco iguicino uguubuvusuunicibadi,

10 bu ibuhuno juuvehu ibuhunobadi jeevauhi nijequeneti ituunoma iicauno icano. Jaamo toono ibuhunofaño imitya icauhi miyaminaaco sahuse nihibava ticovovi aivono imooniqui.

11 Jaabo ichahacami aivojiibo toono iñihicuhoji abajaabuu. Jaabo momo hebreomi iijiri Abadon onoobo. Jaanoti griegomi iijiri Apolion onoobo. Jaanoti moojiri Finisuminaafi onoobo.

12 Jino imegao idaasu fatyuuhi. Jaarunaaca icanehiica minooci.

13 Jaano alliviioobo imiriicuco iguiisiuno ticovovi guubuuhi Moocaani imegari iicano ijeecivobuje oro eetavotabuje inicuno igueenemeheje iicaunofañoti diiboco unuunoco:

14 Sinaayu oono igueenemehejedimo iicaumo imitino toomominaa Eufrate onoomuuaijiniri isisicinimoco, noonoro.

15 Jaamo diito igueenemehejedimo iicaumo sinaayucafutuuhi miyaminaati sanoodimoco iguijeniqui. Jaamo toono horavi, tufucuvi, bu tonihibavi, bu toficabavi icano tolli imooniqui ifiivusuumo.

16 Jaamo amocasiminaa caballomihalliri iicaumo oovo doscientos millones ticovovi iifutuunoco guubuuhi.

17 Jillɨ uujoho icaballomɨco gaijafeenedɨ atyɨmeuhi. Jaamohallɨri iicaumo ifeeyɨjehallɨvɨ cuhufono jɨgaiño meehu tɨfaiño, bu atyɨvano, bu guiguivano icaneri tɨfaisucɨnɨnoma iicaunoco. Jaanotɨ icaballomɨ nigaɨnou jɨcu nigaɨbadɨ jeevauhi. Jaamo iijɨnotɨ cɨɨjɨgai, aimuufai, azufre icano ineehicauhi.
18 Jaaneri miyamɨnaatɨ sanoodɨmo guijeveuhi toono minoocɨ, sano ɨdɨɨno icano imitɨ diito iijɨnotɨ iineehicauneri. Jaano toono minoocɨ, sano ɨdɨɨno iicano imitɨ cɨɨjɨgai, bu aimuufai, bu azufre icano.
19 Jaamo diito icaballomɨ mitya icauhi iijɨnofaño, bu ibuhunofaño icano. Jaanotɨ ibuhuno nigacɨno jiinimo nigaɨnobadɨ jeevauhi. Jaaneri imitɨno miyamɨnaaco moonɨhicaumo.
20 Jaanotɨ sanoodɨmo diitoco ɨdaasuno omoonɨcuurunotɨ guijevetɨmo ataajaumo iimitɨco jeevesuutɨhi. Jillɨ suufenɨtɨmo imitɨno gaijamɨco, bu oro, plata, bronce, guiisiba, ɨmoho icano eetavota ɨjɨmɨco icano jeecɨvehicauhi; jaamo ihɨjɨmɨ atyɨmetɨmo, bu guubutɨmo, ɨgotɨmo icamoco.
21 Bu tollɨro suufenɨutɨmo sitaaco agaicaaunoco, bu agaibanɨnoco, bu gaigoomɨma imitɨnoono iicanehejeque, bu ananivanehejeque icano.

10

Moocaani Toomomɨnaafi Aamegayɨma Iicaabo.

1 Jaadɨ atyɨmeuhi bu sifi Moocaani toomomɨnaafi sihidɨ jeevaabo, aimuufairi minɨcɨnɨibo, inigaɨhallɨtɨ tɨɨhi cajetacɨnɨuboma niquejefañotɨ iniituunoco. Jaabo ɨme nihɨbabadɨ achɨcɨnɨuhi, bu idɨɨno cɨɨjɨgai ɨmahacɨnobadɨ jeevauhi.
2 Jaabo usefaño aamegayɨ faayɨcɨnɨhaamegayɨ icauhi. Jaabo imiyanaagotɨhaico muuaihallɨvɨ ficuuhi, jaanotɨ inaninaagotɨhaico jiinɨjehallɨvɨ ficuubo icano.
3 Jaaboro sefano coovadiivuubo oono jɨcu sefano ɨnɨɨgonɨcɨbadɨ. Jaano tɨcovovɨ sahuse juugahusetɨ miimɨsiicɨ ɨdɨɨno sisiimɨ ojɨuhi.
4 Jaamo isisiimɨ oojɨunoco uujoho caatɨnɨqui moonɨunaaca sifi niquejefañotɨ uco unuunoco guubuuhi: Jillɨ lliivɨ guubunɨcɨ oono sisiimɨ ihiimaanoco. Jaaboro caatɨnɨdino, unuunoco.
5 Jaanaaca Moocaani toomomɨnaafi jiinɨjehallɨvɨ, bu muuaihallɨvɨ icano ujulleecɨnɨubo imiyanaagohuseque caamo niquejejaagovɨ gañiiyɨcɨuhi.
6 Jaaboro fahiijɨvaro iicaabo niquejeque, jiinɨjeque, muuaiñooco, bu paryɨ tonehejefaño iicamoco icano ifiivusuubo momofañodɨ miyaano iicanoco nuuhi: Tusumi mihicacuuhi.
7 Niinoobo imɨriicuco iguiisɨcudɨ Moocaani esamaaje agaajarahicatɨno icacuuji ijeecɨvomɨnaa, ihiimaamɨnaa iicamoco unuubadɨ, nooboro.
8 Jaanaaca niquejefañotɨ uuma ihiimaauno siino bu uco nuuhi: Foobo dɨhɨcɨto jaadɨ Moocaani toomomɨnaafi johono muuaihallɨri, jiinɨjehallɨri icano ujulleecɨnɨibo usefaño iicahaame afaayɨcɨnɨhaamegayɨco, nooboro.
9 Jaanegui diibojaa ufuuboro toohaamegayɨco diiboco dilluuhi uco ihacɨqui.
Jaanegui uco nuubo: Ɨfaaji machu. Jaano diijɨfaño imono naamejino iimɨhubadɨ. Jaanotɨ dihibafaño faafaityejino, nooboro.
10 Jaaneguiiha diibo usefañotɨ toohaamegayɨco ɨɨcɨuboro machuuhi. Jaano taajɨfaño imɨino iimɨhu imobadɨ. Jaanoco amachuuno taabafaño faafaituuhi.
11 Jaadɨ uco nuumo: Siino dɨibogo ajashutɨno cuuminoditɨ, jiinɨjemɨnaaditɨ, siijɨmɨnaaditɨ, bu aivojɨtoditɨ icano Moocaani onoonoco, noomoro.*

11

Miimɨsiicɨ Moocaanitɨ Ihiimaamɨsi.

1 Jaadɨ uco acɨumo noofaijɨcuco metrobadɨ iicanoco. Jaamoro uco nuuhi: Gañiivo. Oono Moocaani templojaco doovo, bu ijeecɨvobujeque doovo icano, bu doovo, ¿naa minoodɨmo tomañovɨ ejeecɨvehicamo miyamɨnaa icahi?
2 Jaanotɨ ɨdɨɨnocoro igoohasico deevedino tohasi siicuumijeo miyamɨnaaguiiharucu iicano. Jaamo diito tuucuumi imino cuumico quicuji cuarenta y dosdɨ nihɨbava tɨcovovɨ.
3 Jaasumi uujoho tajɨibogomɨnaatɨsico galluji uujoho onoonoco ijɨibeguequi mil doscientos sesentadɨ fucuva tɨcovovɨ, cɨvochehujefaño jɨicɨnɨmɨsico.
4 Jaamɨsi diitɨsi Moocaani jiinɨje Aivojɨibo ɨmega iicahoocɨ olivohoocɨ, bu cuugahu ficuta miihiicuucɨ icahicucɨ iicanobadɨ jeevamɨsi.
5 Jaamɨsico saatoho imitɨno omoonɨgohachiijɨ diitɨsi iijɨtɨ cɨɨjɨgai iineeji diito imɨnaaco ijɨgasuqui. Tollɨ guijevejimo paryɨ diitɨsico imitɨno imoonɨqui omoonɨmo.

---

* **10:11** Sahaamefaño: nooboro, noono.

6 Jaamisi jiinijehallivi Moocaaniti ihiimaanohachuta aigotino iicaqui niquejeque afabaacujino mityama icahi, bu tolliro nifaihuco tiijohoti iminiiyujino mityama icahi, bu jiinijeminaaco idaasuno fanoovari imugusumi omoonijino mityama icahi icano.
7 Jaamisi idudicamaajeque iimivucuudi iñihicuubo oono iñihicuhojifañoti asaaboro diitisico moonivaji. Jaabo diitisico iguiinoniiboro gaicaauji.
8 Jaamisi chuumuhuno tuucuumi sihidi ejeevacuumi, Mohaivojiiboco etetecuucuumi jiihaifaño acaji. Jaacuumi Sodoma, Egipto icanovi oovicinihi.
9 Bu jaamisi ciirajitihi mifucuci, safucu, bu sifucutifeenedi icano icajimisi. Jaamisico faaboho miyaminaa, faacuumiva miyaminaa, faajiva miyaminaa, bu faajiinije miyaminaa icamo ihatyimequi.
10 Jaamisi iguijeveneri jiinije miyaminaa sihidi imobaaji. Jaamo imo imo iicamoro sinehejeque fahigovavi acicasiji; Oono diitisi Moocaaniti ijiibeguehicamisi diitoco idaasuno omoonihicamisi iguijeveneri.
11 Jaarunaa mifucuci, safucu, sifucutifeenedi icano nijequeti Moocaani diitisico siino buheetesuji. Jaamisico paryi aatyimemere sihidi iguetejimo.
12 Jaanaa diitisico sefano niquejefañoti: Juu caamovi masaa, unuunoco guubumisi.
Jaaneguiiha caamo fuumisi aimuufaifeenedi. Jaanoco iminaa atyimeuhi.
13 Jaano ticovovi aivo sefano jiinije amaryibauneri tuucuumiti fahuseecijaava iicamañoti sajaaro callajaavehicauhi. Jaabadiro tuucuumiviro ajashutino iijano callajaavuuhi. Jaaneri siete mildimo miyaminaa guijeveuhi. Jaaneri saatoho iguituumoro Moocaani niquejefaño iicaaboco imuuhi.
14 Jino allivíono imiti fatyehi. Jaano allivio imiti goovajino asaano.

Niino Miriicuco Iguiisino.

15 Jaadi niinoobo Moocaani toomominaafi imiriicuco iguiisiuno ticovovi sefano guubuvusuuno niquejefaño ajashutimo jilli unuuno:
Jiinije aivojino Mohaivojiibedi, bu Icristodi icano icacuuhi. Jaabo tajiibaji fahiijivaro, noomoro.
16 Jaanaa veinticuatrodimo quillahuto Moocaani imefeeneri ihaivoji icaganohalliri iicaumo jiinijehallivi ajavucamaaiumoro Moocaanico imuuhi,
17 jilli noomoro:
Ico mihimehi Moocaani sihidi mityama idiicaaboco. Ijoho idiicauboco, bu idiicaaboco, bu asaajiiboco icano, bu dimityaco agaayiciiboro atajiibacuumaño icano.
18 Miiro jiinijeminaa dijaa sifiiratehi. Jaarunofaño iijoho adaamijifucu, bu uchuumucuumoco udugaacujifucu icano gasecuuhi. Jaasumi dijeecivominaa iijoho onoonoco ijiibeguehicamoco, bu iidiro iicahicamoco, bu dimomoco obociguehicamoco icano sabadiro sihidi ejeevamehejeque, bu sihidi ejeevatimehejeque icano adaadujifucu, bu tolliro jiinijeque ifinisuhicamoco ifinisujino icano, noomoro.
19 Jaasumiro niquejefaño Moocaani temploja faayicicafutuuhi. Jaaneri Moocaani unuunohaameque ificuuba cajonbaco atyimeuhi. Jaasumiro sisiimi sihidi namebauhi, jiinije ñihicuno guubuvusuuhi, bu sisiimi giiriribauhi, bu jiinije sefano maryibauhi, bu guiisiyinobadi ejeevano sihidi sefano aifuuhi icano.

12

Iñihicuubo Dragon Onoobo, Gaigo Icano.

1 Jaanobuunati niquejefaño jabafiirano iifuvusuuno: gaigo nihibari imibocinigobadi aricuno iifuvusuuno, fucuo nihibahalliri julleecinigo, docedimo meeciriri ichaahimiga eheetavocinigaco javucinigo.
2 Jaago oovago icago iseemevaqui aiveveneri gaibahicauhi.
3 Jaanobuunati bu siino niquejefaño ifuvusuuhi: dragon ñihicuubo tifaibo, sahuse juugahuseti miyiici idiino inigainoma icaubo, bu fahuseecidino inicuno, bu inigaino ticovoocivi ichaahimiganoma icaaubo.
4 Jaabo ibuhuri samañooto meeciriico niquejefañoti ubuutuuciuboro jiinijehallivi gañiiuhi. Jaaboro iseemevaqui omoonigo imegavi julleeveubo diigo eseemevasumiro tooseeque iduuqui.
5 Jaago gaifi seemeneque seemevauhi. Jaabo jiinijeminaaco sefano tajiibaji jigaiñohiri iicaniciibadi. Jaabo niquejefaño satyocafutuuhi Moocaani aivoji icagahalliri iicaabojaago.
6 Jaanoti igaigo gaauhi sicaihigo iicahigovi Moocaani diiguedi imibachuhigo tahi diigoco machuco ihaciqui mil doscientos sesentadi fucuva ticovovi.
7 Jaanobuunati niquejefaño idragon fuuhi iyotoma. Jaamoma moonicasiubo Moocaani toomominaa aivojiibo Miguel onoobo iyotoma.

8 Jaaruubo idragonco sahıgotıro guiinonıumo, bu tahı niquejefaño diito iicajirumaño samaño chahauhi.
9 Jaamaño diibo sihidı ejeevano dragonco baavı gañıımo, johono sııcıjeo jiinimo oono imomo ıjı, Satanas iicaaboco. Jaabo jiinıjemınaaco abañıhicaaboco iyotoma baavı jiinıjehallıvı gañıımo.
10 Jaanaa guubuuhi sefano niquejefañotı unuunoco: Moocaanitı asaano taajasu, bu imitya, bu ihaivojı icano, bu Icristo mitya icano gasecuuhi. Mıırо baavı gañııcafutucuubo Moocaanico monahabomıhallıvı imitıno ıjııbeguehicaabo fucuhachuta, cuujehachuta icano.
11 Jaaruuboco monahabomı guiinonıcuuhi Corderobadı iicaabo tııjohofañodı, bu Moocaani jııbogo miyaano iicanoco ıjııbeguehicaneri icano. Mıırо ifiico gaijıutımo, bu guijeveque iguihiutımo icano.
12 Jaaneri niquejefaño iicamo imo imo icahi, bu amııhai tahı paryı mihicamo icano. Jaanotı ıdaasucani mihicaji amııhai jiinıjehallıri, bu muuaiñofaño mihicamo icano. Mıırо oono ıjı tahıgo sihidı ısıfiiratooboro niitehi gueenene iicajitınoco agaajaaboro.
13 Jaabo idragonco agañııunoma iicaabo oono gaifiico eseemevaugoco bucasiubo.
14 Jaanegui diigoco cıımımı mogaaje jıjecuucıco acıumo jiinimobadı iicaabotı tehesino igaaqui sıcaihıgovı diiguedi iimibachuuhıgovı. Tahı diigoco machuco ihacıqui mificabacı, bu saficaba, bu sificabatıfeenedı icano tıcovovı.
15 Jaago dojıcutı ijiinimobadı iicaabo iijıfañotı nıfaihuco galluuhi muuaitı ifiivotonoro diigoco ibecasuqui.
16 Jaarunofaño jiinıje diigoco amusuuhi, idragon iijıfañotı agalluufaihuco aaduneri.
17-18 Jaanoma iicaabo diigojaa sihidı ısıfiiratuuboro fuuhi diigo iyaachimıhai aatyu-vuudımo sanoodımo Moocaani tajııbaco imino omoonımoro, bu Jesucristo jııbogoco jeevesutımo iicahicaumoma ihamocasiqui.

13

Iñıhicumısi.

1 Jaadı muuai jiinıgaibaahohallıvı ujulleeveubo atyımeuhi ıñıhicuubo muuaifañotı inu-uboco. Jaabo nigaınou sahuse juugahusetı miyııcı icano, bu iniicuno fahuseecıdınou icano. Jaano iiniicuno ıtıcovoocıvı ichaahimıganoma icauhi, bu inigaınohallıvı caatınıcınıuno Moocaanidıtı ıdicuno onoono momo icano.
2 Jaabo ıñıhicuubo jıcubadı ejeevaubo, tıhaiño jeejı tıhaiñobadı jeevauhi, bu iijı leon iijıbadı jeevauhi icano. Jaaboco idragon imitya, ihaivojı icaga, sihidı bocı iijı icanoco acıuhi.
3 Jaabo ıñıhicuubo nigaıtı sahıtı icauno itujaavo diiboco muchuumusujibadı iicauno. Jaaruno diiboco buuhi. Jaaneri paryı jiinıje miyamınaa ajabafiituumoro diiboco miyaavuguuhi.
4 Jaamoro idragonco cahacısuumo diibo ıñıhicuuboco mityaco aacıumaño. Jaabadıro bu ıñıhicuuboco cahacısuumo jillı noomoro: ¿Mııjoho fıne jaanı ıñıhicuubobadı jeevahi? ¿Mııjoho fıne diiboma amocasijirahi? noomoro.
5 Bu tollıro diibo ıñıhicuubo Moocaanidıtı ıdicunoono ihiimaauno jaabıcıcafutuuhi cuarenta y dosdı nıhıbava tıcovovı tollı imoonıqui.
6 Jaamaño tıcovaubo Moocaanidıtı imitıno ihiimaaboro imomoco ıdicunoono nuuhi, bu diibo iimihiijatı, bu niquejefaño paryı iicamotı icano.
7 Tollıro bu ajaabıcıuboro jillı ııfınıcıubo Moocaanita iicamoma amocasiuboro diitoco iguiinonıunoco. Bu gaayıcıubo mityaco fahıgova miyamınaahallıvı, bu faacuumivahallıvı, fanoohiijı miyamınaahallıvı, bu faajiinıje miyamınaahallıvı icano.
8 Jaabo diibo ıñıhicuuboco cahacısuumo paryı jiinıjehallıri iicamo oono jiinıje ifiivuunotıro diito momono Corderobadı iicaabo agaicaaucufutuubo fiivohaamefaño acaatınırautımo.
9 Amııhai nohojıma mihicamo jinooco imino muguubu.
10 Sitaaco cıvojafaño asatyomo, bu tollıro cıvojafaño satyocafeteji. Jaanotı bu niisugari sitaaco agaicaaumo, bu niisugari gaicaaucafeteji. Jillı iicaneguiiha Moocaanita iicamo imiyaavogomoro ijaabıcıhicaqui.
11 Jaanobuunatı sifi ıñıhicuubo jiinıjefañotı asaaunoco atyımeuhi. Jaabo iiniicuucı cordero iniicuucıbadı jeevauhi. Jaaruubo dragonbadı iimaahicauhi.
12 Jaabo ıtıconıo ñıhicuubo mityaco paryı gaayıcıuhi, diibo ıtıconıo ñıhicuubo ımefeenevı. Jaaboro jiinıjeque, bu toojehallıri iicamoco icano tajııbaubo ıtıconıo ñıhicuubo oono sihidı ejeevauno itujaavo ububuuboco icahacısuqui.
13 Bu tollıro sihidı ejeevanehejeque, bu niquejefañotı miyamınaa ımefeenevı jiinıjehallıvı cııjıgaico iniitusunehejeque icano.

14 Tonehejeque diibo iticonio ñihicuubo imefeenevi omoonihicaunofeenedi jiinije miyaminaaco bañiubo. Jaaboro diitoco tajiibaubo diibo iticonio ñihicuubo niisugari agaviriicunoma iicauruubo ubuheeteubo ijico iheetavequi.
15 Jaadi diibohalliv asaauno ñihicuuboco mitya acicafutuuhi iticonio ñihicuubo ijico eetavuuboco ijeebiico aaciiboro ihiimaasuqui. Jaaboco iimotimoco igaisiraicisuqui.
16 Jaabadiro bu tajiibaubo paryi miyaminaaco ihoovoco imiyanaagohuseneti, bu ihimecunoti icano ificuuqui; sihidi ejeevatimoco, bu sihidi ejeevamoco, bu idaasumehejeque, bu sihidi inihibamima iicamehejeque, bu miyaamoco, bu jijovotoco icano.
17 Jaadi miihaiñooba ticovono naajejitihi diibo oovotama achahamo. Jaano toono diibo iñihicuubo momo, bu imomo oovo icano.
18 Jaano jino gaajacoro esuhi. Agaajaabo jino iñihicuubo oovoco gaajaci; jino saafi miyaminaafi oovota. Jaano jino seiscientos sesenta y seis.

14

Ciento Cuarenta y Cuatro Mildimo Amasivano.

1 Jaanobuunati emeeciubo atyimeuhi Corderobadi iicaaboco Sion cuumibaihalliri julleeciniuboco. Jaaboma iicaumo ciento cuarenta y cuatro mildimo miyaminaa ihimecunoti Corderobadi iicaabo momo, bu Caani momo icano acaatinicinuumo.
2 Jaadi guubuuhi niquejefañoti sihidi teehiguiisi uguubuvusunicibadi, bu sisi sefano igiiriribaniciibadi icano uguubuvusunoco. Jaanou sihidi miyaminaa iharpanoco oojisuniciibadi jeevauhi.
3 Jaamo bohono masijico masivahicauhi Moocaani aivoji icaga imegavi, bu igueenemehejedimo iicaumo imegavi, bu quillahuto imegavi icano. Jaajico miihaiñooba aivo gaajahicautihi idiimoro diito ciento cuarenta y cuatro mildimo iicaumo jiinije miyaminaafeeneti ataajasucafutuumoro.
4 Jaamo diito gaigoomivi ijivuutimo. Jaamaño mihinivatimo iicaumo. Jaamo Corderobadi iicaabo dojicuti feehicahi diibo fahigova ofoohigovi. Jaamo taajasucafutuuhi. Jaanoti Moocaani, bu Corderobadi iicaabo iicamisi gaajacuhi sihidi ataajasucafetejinoco.
5 Jaamo Moocaani imegavi mihinivatimo iicaumaño diitofaño bañifiira atyimerautihi.

Moocaani Toomominaa Miimisiici, Saafi Idiino Ijiibogono.

6 Jaanobuunati atyimeuhi Moocaani toomominaafi niquejeguiinodi ifinijitino taajasujiibogoma icaabo gahafooboco. Jaanoco jiinijeminaaco, bu famoovaaco, bu faajiva miyaminaaco, bu faacuumiva miyaminaaco icano ijiibeguequi.
7 Jaabo sefano nuuhi: Moocaanico mihiguimoro diiboco mihimo. Miiro jino tufucu gasecuuhi iimitihalliti jiinijeminaaco idaasuno omoonijifucu. Jaaneguiiha niquejeque, bu jiinijeque, bu muuaiñooco, bu pisirigañooco icano ifiivusuuboco mihimo, nooboro.
8 Jaanobuunati bu sifi saauhi jilli nooboro: Acutucuuno, acutucuuno sihidi ejeevacuumi Babilonia cuumi paryi jiinijeminaaco ihajevari iguiriicavusumaño, nooboro.
9 Jaanobuunati niinoobo saauhi sefano jilli nooboro: Oono iñihicuuboco, bu ihijico icano, imomoro ihoovotaco ihusevi, bu ihimecuvi icano ificuusumoco
10 Moocaani ñihicuno mooniji. Jaamo idaasuno moonicafeteji ciijigai azufrema iicaneri Moocaani toomominaa imefeenevi, bu Corderobadi iicaabo imefeenevi icano.
11 Jaano diitoco idaasuno omoonino aimuufai icaji fahiijivaro ufucuro finiratino fucuhachuta, cuujehachuta icano jaguisisuratino diito iñihicuuboco, bu ihijico icano acahacisumoco, bu imomo oovoco agaayicimoco icano.
12 Jilli iicaneguiiha Moocaanita iicacuumo, diibo atajiibanoco omoonimo, bu Jesuco jeevesutimo iicamo icano jaabicima iicaqui.
13 Jaanaa guubuuhi niquejefañoti: Jinooco caatini, noonoro uco unuunoco: Jisumiti imicani icajimo Aivojiibo Cristo imiyaavogomo iguijeveme. Jiihi tolli, noobo Moocaani Gaija: idudicamaajeti jaguisijimo, bu imino omoonihicanoti gaajaveechujimo icano.

Basuta Ujusicunoco Mihicinicibadi Moocaani Niinofucu Naniji Iimifiimoco Imino Imooniqui, Jaanoti Iimitifiimoco Imitino Imooniqui Icano.

14 Jaadi emeeciubo atyimeuhi aimuufai seseeneque. Jaanohalliri giciniubo saafi miyaminaafi seemenebadi jeevaabo. Jaabo ichaahimiga oroogaco inigaihallivi javuciniuhi, bu meeyuhu siijevahuco gaayicinuboco.
15 Jaanaa templojafañoti saafi Moocaani toomominaafi inuuhi. Jaaboro sefano nuuhi oono aimuufaihalliri igicinuboco: Dimeeyuhuri quiticiibo basuta noovataco diicicu tufucu mihicacuuhi. Jino jiinije basuta noova tifaicuuhi, nooboro.
16 Jaaneguiiha aimuufaihalliri igicinuubo imeeyuhuco jiinijehallidi iguiiyiciuboro jiinije basuta noovataco iciuhi.

17 Jaanobuunati bu sifi Moocaani toomominaafi inuuhi niquejefaño iicaja templojafañoti, tolliro bu ihusefaño siijevahu meeyuhu icahuma.
18 Jaanaaca bu sifi Moocaani toomominaafi Moocaani jeecivobujejaagoti saauhi ciijigaihallivi mityama iicaabo. Jaaboro imeeyuhu siijevahuma iicauboco sefano nuuhi: Disijeva meeyuhuri quiticiibo diici jiinije baacuco oono icivucuunoco, nooboro.
19 Jaanegui diibo imeeyuhuco jiinijehallidi iguiiyiciuboro iciuhi jiinije baacuco. Jaaboro ajashutiba Moocaani sifiira nitibafaño gañiiuhi imahamicafetequi.
20 Jaanoco cuumiti buhigovi mahamicafutuuhi. Jaano initibafañoti tiijoho ucuuno trescientos kilometrohachuta ifutuuhi fahigovavi, bu ifaicuva ifutuuhi caballomi ujulleecinimo iijihachuta icano. Miyaminaa tiijoho eneejiruno baacutofaihuviro oovicicafutuuhi.

15

Niino Imiti Iicajino.

1 Jaadi bu siino atyimeuhi niquejefaño iifuvusuuno jabafiiranoco. Jaanou sahuse juugahuseti miimisiici idiino Moocaani toomominaa iticovoocivi niino idaasuno omoonijinoma iicaumo. Jaamo imivusuhi Moocaani sifiirataco.
2 Tolliro bu atyimeuhi muuai vidriobadi jeevano ciijigaima icano foovono sinaagonovi iifuvusunoco. Jaanojiniri jullelleecinimo Moocaani aaciuno iharpanoma johono iñihicuuboco, bu ihijico icano iguiinoniumoro, bu diibo momo oovotaco agaayiciutimo.
3 Jaamo masivahicauhi Moocaani jeecivominaafi Moise masijico, bu Corderobadi iicaabo masijico icano jilli noomoro:

Aivo ajashutino, olli jeevatino paryi iijoho edeetavono Aivojiibo Moocaani sihidi imityaabo.
Jaano diica aivo tiquevehi, bu aivo miyaano icano, Iijoho jiinije miyaminaa Aivojiibo idiicaabo.

4 ¿Miijoho bu ico, Aivojiibo, ñihicugotimo icajirahi? Paryi famooro ico cahacisuji. Miiro iijoho idiiboro imihinivatiibo. Jaamaño fanoojiinije miyaminaa asaamoro ico imeji, aivo iijoho imino omoonino aatyimecafotomaño, noomoro.
5 Jaanobuunati emeeciubo atyimeuhi niquejefañoti temploja iimimañoma iicauja afaayacafutuunoco. Tomañovi tajiiba guiisibabujecico ificuhicaumaño.
6 Jaamaño iimimañoti inuumo diito sahuse juugahuseti miimisiici idiimo Moocaani toomominaa Moocaani idaasuno omoonijinoma iticovoocivi iicaumo. Jaamo imichehuje, aricuchehuje, mihinivatichehujefaño jiiciniumo. Jaamo oro niivigaimeeheneri ifeeyijenehallidi siyiyiiciniuhi.
7 Jaamoco igueenemehejedimo iicaumoti saafi aciuhi iticovoocivi oro guirihillunoco. Jaanofaño Moocaani fahiijivaro iicaabo sifiira gahaficininoma.
8 Jaasumiro iimimaño onoomaño aimuufairi gahafuuhi Moocaani sihidi ejeevano, bu mityati icano asaauno. Jahigo miihaiñooba jicafutuujitirahi oono sahuse juugahuseti miimisiici icano iicaumo Moocaani toomominaa iticovoocivi Moocaani idaasuno omoonijinoco asatyumo toonoco omooniumo imivuutinohachuta.

16

Moocaani Sifiira Guirihilluno Aamitaditi Ijiibogono.

1 Jaanaa guubuuhi templojafaño iicano iimimañoti Moocaani toomominaa sahuse juugahuseti miimisiici idiino iicaumoco sefano unuunoco: Mofoomoro jiinijehallivi mutucaruto toono sihidi ejeevano Moocaani sifiira iguirihillunofaño iicanoco, noonoro.
2 Jaaneguiiha diitoti saafi ticoniuhi jiinijehallivi iguirihillufaño iicaunoco utucaruubo. Jaaneri paryi miyaminaa oono iñihicuubo oovotaco agaayiciumoco, bu ihijico iimuumoco icano fiivuuno idicuno ciinisino sihidi aivonoono.
3 Jaanaa allivioobo bu iguirihillufaño iicaunoco muuaiñofaño tucaruuhi. Jaaneri inifaihuno chuumuhu tiijohobadi minifutuuhi. Jaaneri paryi tumuuaijefaño iicaumo chuumuuhi.
4 Jaanaa allivioobo bu iguirihillufaño iicaunoco teehinohallivi, pisirigañohallivi icano tucaruuhi. Jaaneri inifaihuno tiijohoti minifutuuhi.
5 Jaanaa guubuuhi diiboro unuunoco: Aivojiibo Moocaani, iijoho aivo imino omoonifiibo, idiimiibo icano. Jaabo idiicaabo, bu idiicaubo icano.
6 Miiro diito iidiro iicaumoco, bu dijiibogoco ihiimaaumoco icano itiijohoco agañiiumoro guijeniuhi. Jaamaño iijoho jisumi diitoco tiijohoco diisuhi tolli diito imogomaño, nooboro.
7 Jaanaaca bu guubuuhi saafi Moocaani jeecivobuje iicauhigoti unuunoco: Jii, Aivojiibo Moocaani sihidi mityama idiicaabo, miyaanohalliti imino moonihi, nooboro.

8 Jaanaa allɨvɨoobo bu iguirihillufaño iicaunoco nɨhɨbahallɨvɨ tucaruuhi. Jaaboro inɨhɨbaco mityaco acɨubo miyamɨnaaco ihaiguucuri ijɨgasuqui.
9 Jaaneri paryɨ miyamɨnaaco ñɨhicuuno jɨgasuubo. Jaarunofaño iimitɨco jeevesuutɨmo, bu Moocaanico imuutɨmo icano; jilliro diibeditɨ ɨdicunoono iimaaumo toono ɨñɨhicuunoono imitɨhallɨvɨ mityama iicaubeditɨ.
10 Jaano allɨvɨoobo iguirihillufaño iicaunoco oono ɨñɨhicuubo aivojɨ icagahallɨvɨ tucaruuhi. Jaaneri diibo aivojɨ jiinɨje cɨvonoguiino minifutuuhi. Jaanaa miyamɨnaa aaivovomoro cuhufono imicɨcɨfotomoro majaabɨcɨnɨcɨbadɨro diito inehejebanoco jɨmɨcamaaihicauhi.
11 Jaarumo iimitɨco jeevesutɨmo omoonɨmoro Moocaani niquejefaño iicaabeditɨ imitɨnoono iimaauhi icɨinisiino, bu aivono icanohallɨtɨ.
12 Jaano allɨvɨoobo bu iguirihillufaño iicaunoco sihidɨ ejeevamuuai Eufrate onoomuuaifaño tucaruuhi. Jaaneri tumuuai fiigatyuuhi jɨɨhaitɨ iminifetequi tojɨri aamɨjɨjaagotɨ jiinɨje aivojɨto isaaqui.
13 Jaadɨ atyɨmeuhi dragon iijɨfañotɨ, bu ɨñɨhicuubo iijɨfañotɨ, bu jihovo iimaamɨnaafi iijɨfañotɨ icano inuumoco, miimɨsiicɨ, saafi ɨdɨɨmova iimitɨno gaijamɨ jacucugamɨbadɨ jeevamoco.
14 Jaamo diitou ɨjɨ gaijamɨ sihidɨ ejeevanehejeque omoonɨhicaumo, bu jiinɨjemɨnaa aivojɨtoco iigaiyɨɨcɨtuumo Moocaani sihidɨ ejeevaaboma ihamocasiqui.
15 Jaanegui mehesɨcɨnɨ uujoho gaajacɨratɨno saaji nanivamɨnaafi asaanɨcɨbadɨ. Imicani icajiibo ifiico imino imibachuubo gaachehuco imibachunɨcɨbadɨ. Jaabo ɨcɨgatɨɨbo iicanɨcɨbadɨ teemejiibo. Jaabo nucufeguecujitɨɨbo sɨcaibo iicaabo iicanɨcɨbadɨ.
16 Jaamo diito imitɨno gaijamɨ aivojɨtoco igaiyɨɨcɨuhi hebreomɨ iijɨri Armagedon onoomañovɨ.
17 Jaanobuunatɨ niinoobo iguirihillufaño iicaunoco tucaruuhi sɨcaisituvɨ. Jaanaa niquejefaño iicaja iimimañotɨ Moocaani aivojɨ icagatɨ sefano unuuno guubuvusuuhi: Fɨne imivocafutucuuno, noonoro.
18 Jaasumiro sihidɨ namebauno, bu jiinɨje ñɨhicuno guubuvusuuhi, bu sihidɨ sisiimɨ icauhi icano. Jaaneri sihidɨ sefano jiinɨje maryɨbauhi jiinɨjehallɨri miyamɨnaa iicanotɨ amaryɨbahicauno janaanɨcɨvɨ.
19 Jaaneri sihidɨ ejeevacuumi dujavavuuhifeenedɨ minoocɨ, sano ɨdɨɨno. Tollɨro bu jiinɨje miyamɨnaa cuumino callajanamaaiuhi icano. Jaadɨ bu Moocaani sihidɨ ejeevacuumi Babilonia cuumitɨ esafutuuhi. Tuucuumico isɨfiirafaihuco ifayɨɨsuqui tuucuumijaago ɨsɨfiiratuuboro agalluufaihuco.
20 Jaaneri bu ifachugaiño, bu ifabaino icano buuhicauno.
21 Tollɨro bu miyamɨnaahallɨvɨ niquejefañotɨ guiisibanobadɨ ejeevano aifuuhi. Jaanaa saba bocɨ cuarenta kilodɨno icauhi. Jaanohallɨtɨ miyamɨnaa Moocaanico: Imitɨnoono, nuuhi jihishɨtɨneri diitoco ɨdaasuno omoonɨunohallɨtɨ.

17

Sihidɨ Ejeevano Ajevamɨnaagoco Ahaamɨno.

1 Jaanaa tajaago saaubo oono Moocaani toomomɨnaa sɨfiira guirihillunoma iicaumotɨ saafi. Jaaboro uco nuuhi: Juu disaa, ɨco ɨɨfusuqui oono sihidɨ ejeevano ajevamɨnaago muuaiñohallɨri ɨgɨcɨnɨgoco ahaamɨnoco, nooboro.
2 Mɨɨro jiinɨjemɨnaa aivojɨto diigoma imitɨno icahicahi. Jaaneri jiinɨjehallɨri iicamo diigo ajevafaihuri guiriicavehicahi.
3 Jaanobuunatɨ Moocaani Gaija uco ɨɨfusuunofañodɨ Moocaani toomomɨnaafi uco sɨcaihɨgovɨ satyuuhi. Jahɨgo atyɨmeuhi gaigooco ɨñɨhicuubo tɨfaibohallɨri gɨcɨnɨgoco. Jaabo ɨñɨhicuubohallɨ sihidɨ caatɨnɨcɨnɨuno Moocaanidɨtɨ ɨdicuno onooneheje, bu jaabo nigaino sahuse juugahusetɨ miyɨɨcɨ ɨdɨɨno, bu fahuseecɨdɨno iinicuno icano.
4 Jaago diigo diibohallɨri ɨgɨcɨnɨugo jɨɨcɨnɨuhi tɨfaihɨba iicachehuri, bu atyɨvachehuco icano. Jaago imibaiquimaaicɨnɨuhi orori, bu iminoono guiisiyɨneri, bu perlari icano. Jaago gaayɨcɨnɨuhi oro guirihilluco ɨɨdicuneneri, bu ihajeva ɨdicuri icano gatyuucɨ icahilluco.
5 Jaago ɨmecuri caatɨnɨcɨnɨuno ɨtɨhɨɨno momo: Sihidɨ ejeevano Babilonia cuumi ajevamɨnaa seejɨ, bu paryɨ jiinɨjehallɨri iicano ɨɨdicunoono seejɨ icano, onoono.
6 Jaadɨ uujoho gaajacɨuhi diigo Moocaanita iicamo tɨɨjeheri, bu Jesu miyaabo iicanoco ɨjɨɨbeguehicaumo tɨɨjeheri icano imo imo iicagoro guiriicavocɨnɨgoco. Jaanoco aatyɨmeuboro sihidɨ jabafiituuhi.
7 Jaaneguiiha Moocaani toomomɨnaafi uco nuuhi: ¿Collɨhi daabafiitehi? Ɨco uujoho gaajasuji oono ɨtɨhɨɨno diigoco adaatyɨmene millɨ eneejirunoco, bu ɨñɨhicuubo sahuse juugahusetɨ miyɨɨcɨ ɨdɨɨno, bu fahuseecɨ iinicuno iicaabo diigoco ifiiseebetɨ icano.

8 Diibo iñihicuuboco adaatyimeebe johono iicahiniibo. Jaaruubo jisumi chahacuhi. Jaaruubo siino iñihicuhojifañoti saajiibo ifinicujihigovi efeejino imegavi. Jaaneri jiinijehalliri iicamo jiinije ifiivuunotiro fiivohaamefaño imomono achahamo sihidiro jabafiiteji oono iñihicuubo iicahiniibo, achahacuubo, siino asaadi.

9 Jimañeri onoonoco gaajama iicamo gaajaji: Miiro oono inigaino, sahuse juugahuseti mibaici idiino ifabaino iicanoco eneejiruno: Tobaijehalliri diigo igiciniba ijediti.

10 Jaayiijere bu sahuse juugahuseti miimisiici idiino aivojito iicamediti eneejiruno. Jaamoti sahusedimo finicuuhi. Jaanoti saafi jino icahi. Jaanoti saafihiica gasetihi. Jaaruubo agasedi gueenene icajitihi.

11 Jaabo oono iñihicuubo iicahiniibo, achahacuuruubo diitobuunati asaajiibo aivojiiboti iicaqui. Jaaboma ochodimo minifetejimo. Jaabo bu diito sahuse juugahuseti miimisiici idiino iicaumooboro. Jaadi feejiibo ifinicujihigovi.

12 Jaanoti bu fahuseecidino iinicunoco adaatyimene fahuseecidimo aivojito iicajimoco onoono. Jaamo tajiibatihiica. Jaarumo sano nihiba oovoti aivoji iijico gaayicijimo sano oono iñihicuuboma.

13 Jaamo diito aivojito sabadi ihiimaamoro imitya, bu ihaivoji icanoco oono iñihicuuboco acijimo.

14 Jaamoro Corderobadi iicaaboma amocasijimo. Jaarumoco Corderobadi iicaabo guiinoniji, miiro diibo aivojito Aivojiibo, bu tajiibaminaa Tajiibaminaafi icano iicamaño. Jaaboma iicamoco Moocaani ocoovauboro iciuhi. Jaamo diiboco jeevesutimo icahi, nooboro.

15 Jaadi bu siino uco nuubo: Johono muuaiñooco ajevaminaago tumuuaijehalliri giciniigoco adatyimemuuaije oono cuumino miyaminaa, bu fanoohiiji miyaminaa, bu jiinijeminaa icano.

16 Jaabadiro bu oono iñihicuubo nigainohallivi fahuseecidino iinicunoco adaatyimene ajevaminagoco ijiihevenere sicaiigoco jeevesujimo, bu tolliro diigo uucunoco uduumoro diigoco ciijigaifaño jigasujimo icano.

17 Miiro Moocaani diito jeebiifaño ficuji diibo iimogobadi diito imooniqui. Jaamaño sabadiro ihiimaamoro ihaivoji iijico iñihicuuboco acijimo Moocaani unuuno imivocafotonohachuta.

18 Jaanoti bu gaigooco adaatyimene oono sihidi ejeevacuumi jiinije miyaminaa aivojitoco atajiibahicacuumiti onoono, nooboro.

18

Babilonia Cuumi Ifinijino.

1 Jaanobuunati atyimeuhi Moocaani toomominaafi sihidi mityama icaabo niquejefañoti iniituunoco. Jaabo seseene jiinijeque achiciuhi iharicuri.

2 Jaabo sefano nuuhi: Acutucuuno, acutucuuno sihidi ejeevacuumi Babilonia cuumi ijimi iijanotiro fiivutucuuno, bu fanoohimiti gaijami iijanorucu, bu faaboho jooi agahafomo iidicufiimo, bu ijiihechufiimo icamo iijanurucu icano.

3 Miiro paryi jiinijeminaa tuucuumi ajevafaño imo imo icahicahi, bu jiinijeminaa aivojito diigoma ihajevari imitineheje icahicahi, bu jiinije naajeminaa tuucuumi imiti naajeteque omoonimoro sihidiro nihibamivahicahi icano, nooboro.

4 Jaadi siino guubuuhi niquejefañoti unuunoco: Amiihai tatya mihicamo tuucuumiti mihiino tuucuumi imitifañodi mihicadino, bu tuucuumico idaasuno omoonijino amiihaivi ifetedino.

5 Miiro tuucuumi imiti ajashutino jiinijeti niquejevi iifutucuuhi. Jaaneri Moocaani diigo imitico esafutucuuhi.

6 Jaanegui diigoco mahaci oono saatohoco diigo aacihicabadiro buuna. Bu diigoco majaadu oono diigo omoonuno allinoocivi. Bu oono diigo sitaaco iimitino eheetavehicano janaanicivi meheetavo diiguedi.

7 Sihidiro aivono, idaasuno icano diigoco momooni oono diigo sihidi mitya mitya icahicagoro, sihidi imitico iimogogoro omoonihicano ticovovi icano. Miiro diigo ijeebiifañodi neehicahi: Jino uujoho aivojigobadi icahi, bu uujoho fibaijigo iicatimaño idaasuno icajitihi, noogoro.

8 Jaamaño safucudiro diigoco idaasuno omoonijino ihallivi gaseji: guijeve, bu idaasu, bu ajeba, bu ciijigairi jigasucafetejigo icano. Miiro jishitiibo Moocaani diigohallivi jilli neehi.

9 Jaaneri jiinijeminaa aivojito diigoma iicahicamo, bu imitico sihidi iimeguehicamo icano ataacasimoro sihidi diigueri idaasuveji diigo ijigano aimuufaico aatyimemere.

10 Jaamoro diigoco ɨdaasuno omoonɨno ñɨhicutɨ tehesino iicahɨgotɨ neejimo: ¡Ayɨ! Ɨdaasucani diicahi, ɨɨjoho Babilonia cuumi iguiraacuumi, sihidɨ edeevacuumi. Dihallɨvɨ sano goovanogayɨ ɨco ɨdaasuno omoonɨno gasehi, noomoro.
11 Bu tollɨro jiinɨje naajemɨnaa tuucuumico ɨɨdaasuvomoro taacasiji diito inaajeteque ɨsɨvanoco mɨɨhaiñooba anaajecuujitɨneri.
12 Jaano diito naajetene: oroneheje, plataneheje, bu oovosɨino guiisiyɨneheje, perlaneheje, bu iiminoono gaachehuboogano, sedaboogano, aatyɨvaneheje, bu tɨfaihɨba iicaneheje icano, bu tollɨro fanoova ɨmohono afacɨcɨnoono, bu marfilneheje, bu iimino ɨmohono, bu broncenehеje, jɨgaiñoneheje, bu ucuhufono guiisibano marmol onooneheje,
13 bu canelaneheje naajete, bu afacɨcɨnoono, maaniguiijɨno, mirraneheje, facɨcɨfaihuno, vinofaihuno, dɨɨrɨbano, bu harinaguiijɨno, bu ñaavaneheje, bu tollɨro asimɨnaajeteneheje, ovejamɨ, caballomɨ, bu carrono, bu miyamɨnaa jɨjovotehejeque icano.
14 Jaamoro tuucuumico neejimo: Ɨjoho sihidɨ idimeguehicano chahacuuhi, bu fahiijɨvaro chahacuujino sihidɨ dibusumije, dihovosɨneheje icano, noomoro.
15 Paryɨ jinehejeque tuucuumico anaajemere sihidɨ ɨnɨhɨbamɨvahicamo tehesinotɨro iicajimo tuucuumico ɨdaasuno omoonɨno ñɨhicutɨ, ihɨdaasuri ataamoro neeji:
16 ¡Ayɨ! Ɨdaasucani sihidɨ ejeevacuumi icahi. Mɨɨro gaigo imichehujefaño, ɨtɨfaihɨba iicachehujefaño, aatyɨvachehujefaño icano jɨɨcɨnɨgo, bu orori, imino guiisiyɨneri, perlari icano imibachucɨnɨgobadɨ jeevauhi.
17 Jaano ajashutɨno busumije mɨllɨ goovanogayɨ fɨnɨhi, noomoro.
Jaabadɨro bu paryɨ cɨɨjɨgaimeenene aivojɨto bu togajeri ɨɨgomo, bu togaje dudɨcamaajemɨnaa, bu paryɨ muuaiñofaño ududɨcamaaimeheje icano tehesinoro julleecamaaiji.
18 Jaamoro tuucuumi ɨjɨgano aimuufaico aatyɨmene ɨdaasuri coovadiivejimo: ¿Cuucuumi aivo jiicuumi ɨvɨbadɨ iicacuumi chahahi? noomoro
19 inigaɨnohallɨvɨ jiinɨnoco gavaracuuji ɨɨdaasuvomoro, taacasimoro gaibacasiji: ¡Ayɨ! Ɨdaasucani sihidɨ ejeevacuumi icahi. Mɨɨro tuucuumi busumijeri paryɨ muuaifaño icɨɨjɨgaimeenenema iicamo sihidɨ nɨhɨbamɨvahicahi. Jaacuumi mɨllɨ goovanogayɨ fɨnɨhi, noomoro.
20 Jaarunofaño amɨɨhai niquejefaño iicamo tuucuumico mihimoba, bu amɨɨhai Moocaani minɨsumɨnaa bu mihimoba, bu paryɨ Moocaani iijɨco mɨjɨɨbeguehicamo, bu diibota mihicamo icano. Mɨɨro tuucuumico tollɨ omoonɨneri amɨɨhaiño jaadaco Moocaani ɨcɨhi, nooboro.
21 Jaanaaca Moocaani toomomɨnaafi sihidɨ jeevaabo guiisibatyɨgabaco gañɨɨyɨcɨuhi machuta cahasutaguiisibatyɨgababadɨ iicabaco. Jaaboro muuaifaño gañɨɨuhi, jillɨ nooboro: Jillɨ gañɨɨcafetejicuumi baavɨ sihidɨ ejeevacuumi Babilonia cuumi. Jaacuumi siino ufucuro atyɨmeracujitɨhi.
22 Bu ufucuro dijɨɨhaiñofaño arpa, bu siru, mɨriicuno icano guubuvusucuujitɨhi, bu fanoodudɨcamaajemɨnaa, bu machutaaco acahasuno guubuvusucuujitɨhi icano,
23 bu ɨco achɨcɨnɨhicano cɨɨjɨgaimecuno ɨfuvusucuujitɨhi, bu ufucuro ɨɨvɨ guubuvusucuujitɨno taabava jɨɨbaimo masino icano, dinaajemɨnaa sihidɨ ejeevamo paryɨ jiinɨje miyamɨnaaco dihapichuneri abañɨhicaumaño.
24 Mɨɨro tuucuumifaño Moocaani iijɨco ɨjɨɨbeguehicaumo tɨɨjohoco agañɨɨuno atyɨmecafetehi, bu tollɨro Moocaanita iicamo tɨɨjoho, bu paryɨ jiinɨjehallɨvɨ agaicaauhicamo tɨɨjoho icano, nooboro.

19

1 Jaanobuunatɨ niquejefañotɨ sefano sihidɨ miyamɨnaa unuunoco guubuuhi:
¡Aleluya! Itaajasu, iimi, imitya icano paryɨ Moocaanino.
2 Mɨɨro diibo imino miyaanoro emeecɨɨboro dugaacufihi. Mɨɨro sihidɨ ejeevano ajevamɨnaago jiinɨjemɨnaaco ihajevari ɨmɨhɨninɨgoco, toono jaadaco acɨcuubo. Ijeecɨvomɨnaa tɨɨjohoco agañɨɨuno jaadaco ɨcɨcuubo, noomoro.
3 Jaadɨ siino sefano nuumo: ¡Aleluya! Diigoco ɨjɨgasuno aimuufai suufenɨtɨno aimuuji, noomoro.
4 Jaadɨ bu veinticuatrodɨmo quillahuto iicamo, bu igueenemehejedɨmo iicamo icano jiinɨjehallɨvɨ ajavucamaaiumoro Moocaani ihaivojɨ icagahallɨri iicaaboco imuumoro neehicauhi: ¡Fɨne! ¡Aleluya! noomoro.
5 Jaanaaca Moocaani aivojɨ icagajaagotɨ unuunoco guubuuhi: Moocaanico mihimo paryɨ amɨɨhai diibo jeecɨvomɨnaa, diiboco mihiguimo mequehefiimo, bu munumefiimo icano, noomoro.

Corderobadɨ Iicaabo Jɨɨbaimo Iicajino.

6 Tollɨro guubuuhi sihidɨ miyamɨnaa ihiimaabadɨ iicano, sefano guubuvusuuhi guiisino
uguubuvusunɨcɨbadɨ iicano, bu sefano sisiimɨ ɨgɨɨrɨrɨbanɨcɨbadɨ icano, jillɨ neehicauhi:
¡Aleluya! Aivojɨɨbo Moocaani sihidɨ mityama iicaabo atajɨɨbacumaño.
7 Masɨɨ imono mihicamoro imo imo miicaqui. Jaamoro diiboco macahacɨsuqui. Mɨɨro jino
Corderobadɨ iicaabo taabava jɨɨbaimo iicajino gasecuuhi, bu mogai iicajigo imibaivucuuhi.
8 Jaagoco iimino gaachehu, mɨhɨnivatɨchehu, arɨcuchehufaño jɨɨhacucuumo, noonoro.
Jaano toono iimichehufaño ɨjɨɨhacuno onoono Moocaanita iicamo mɨhɨnivatɨmo iicanoco
eneejiruno.
9 Jaadɨ uco Moocaani toomomɨnaafi nuuhi: Jinooco bu caatɨnɨ: Imicani icajimo Corder-
obadɨ iicaabo taabava jɨɨbaimojaagovɨ ucuuhuvamo, nooboro.
Jaadɨ bu uco siino nuubo: Jino Moocaani iijɨ aivo miyaano iicano, nooboro.
10 Jaanegui uujoho diiboguiino memuɨɨvuuhi diiboco imequi. Jaarunaa uco nuubo: Tollɨ
moonɨdino uujoho, bu tollɨro Moocaani jeecɨvomɨnaafi ɨɨjoho idiicabadɨro, bu dinahabomɨ
Jesu jɨɨbogoco suufenɨtɨmo ɨjɨɨbeguehicamobadɨro icano. Jaanegui Moocaanicoro diimo,
nooboro.
Mɨɨro toono Jesu jɨɨbogoco ɨjɨɨbogomo Moocaani iimaa jɨɨbogomɨnaa.

Eseseene Caballohallɨri Iicaabo.

11 Jaadɨ atyɨmeuhi niqueje faayɨcɨnɨunoco. Jaanofañotɨ inuubo seseebe caballo. Jaabo-
hallɨri iicaubo momou Abañɨtatɨɨbo, Miyaabo icano. Jaabo imino atajɨɨbahicaaboro
miyaano iimitɨnoco iguiinonɨqui mɨnaaco eheetavefiibo.
12 Jaabo aallɨino cɨɨjɨgaiguiihunobadɨ jeevauhi, bu inigaɨhallɨvɨ sihidɨ chaahimɨgano
icauhi, bu imomo caatɨnɨcɨnɨuhi. Jaamomoco ɨdɨɨboro diibo gaajauhi.
13 Bu jaabo tɨɨjohori jeesucɨnɨchehufaño jɨɨcɨnɨuhi. Jaabo momou Moocaani Iimaa.
14 Jaabo dojɨcutɨ fuumo niqueje amocasimɨnaa imichehuje, mɨhɨnivatɨchehuje,
seseechehujefaño jɨcucucɨnɨmo. Jaamo bu tollɨro seseefiimo caballomɨhallɨri icaumo.*
15 Jaabo iijɨfañotɨ sɨɨjevaga niisuga inoocɨnɨuhi. Togari jiinɨjemɨnaaco iguiinonɨqui.
Jaaboro tajɨɨbajiibo jɨgaiñohiri iicanɨcɨbadɨ. Jaaboro aamɨjiibo oono baacufaihuco ihɨcɨqui
itɨhairi iquicunɨcɨbadɨ. Jaaboro diitoco Moocaani imityaabo ɨdaasuno moonɨji.
16 Jaabo idɨhallɨvɨ igaachehutɨ caatɨnɨcɨnɨuno aivojɨto Aivojɨɨbo, bu tajɨɨbamɨnaa Aivojɨɨbo
icano onoomomo.
17 Jaadɨ bu atyɨmeuhi saafi Moocaani toomomɨnaafi nɨhɨbahallɨri julleecɨnɨɨboco. Jaabo
sefano coovadiivuhi paryɨ joomɨ asimɨ niquejeguiinodɨ agahafomoco: Masaa. Jaamoro
mihigaivova ajashutɨno Moocaani machutajaagovɨ.
18 Jaamo aivojɨto uucunoco, amocasimɨnaa aivojɨto uucunoco, bu esefafiimo uucunoco,
bu caballomɨ uucunoco, bu diitohallɨri iicahicamo uucunoco miyaamo uucunoco, bu
jɨjovoto uucunoco bu unumefiimo uucunoco, bu equehefiimo uucunoco icano muduuva,
nooboro.
19 Jaadɨ atyɨmeuhi ɨñɨhicuuboco, bu tollɨro jiinɨjemɨnaa aivojɨto ihamocasimɨnaama
igaivuumoro oono eseseene caballohallɨri iicaaboma, bu diibo amocasimɨnaama icano
imoonɨcasiqui asaaumoco.
20 Jaadɨ ɨñɨhicuuboco, bu jihovo iimaamɨnaafico icano sano agaayɨcɨuboro sisɨɨbo.
Jaabo diibo jihovo iimaamɨnaafi ɨñɨhicuubo ɨmegavɨ jabafiiranehejeque omoonɨhicaubo.
Tonehejefeenedɨ diibo jihovo iimaamɨnaafi miyamɨnaaco bañɨhicauhi oono ɨñɨhicuubo
oovotaco agaayɨcɨumoco, bu jaamoro diibo ɨjɨco iimuumoco icano. Jaamɨsico gañɨɨubo
buheemɨsico cɨɨjɨgai jɨcooba azufrema ɨjɨgabafaño.
21 Jaanotɨ diitɨsi yoto guijenɨcafutuuhi oono eseseene caballohallɨri iicaubo iijɨfañotɨ
niisuga iinoocɨnɨugari. Jaamo uucuneri paryɨ añɨmɨ sihidɨro tuvauhi.

20

Mil Año Tɨcovovɨ Imino Iicajino.

1 Jaanobuunatɨ atyɨmeuhi Moocaani toomomɨnaafi ihusefaño ɨñɨhicuhojɨ llave, bu
jɨgaiñehityɨgaba icanoma niquejefañotɨ niituuboco.
2 Jaaboro dragonco agaayɨcɨuboro tohiri sisɨuhi. Jaaboco sɨɨcɨjeo jiinimo, ɨjɨ, Satanas
iicaaboco mil año tɨcovovɨ ficuubo.
3 Jaaboro diiboco ɨñɨhicuhojɨfaño agañɨɨuboro ihallɨvɨ maaninɨuhi. Jaaboro tuhuga ɨmega
igaajataco ficuuhi siino miyamɨnaaco bañɨcuutɨɨbo iicaqui mil año tɨcovovɨ. Jaadɨ mil año
afatyonobuunatɨ siino sinaayucafetejiibo. Jaaruubo gueenene icajitɨɨbo.

---

* **19:14** Griego iijɨri noono: Jaaboro diitoco iisujiibo Moocaani imityaabo sɨfiira aivofaihuco.

4 Jaanobuunati atyimeuhi sihidi aivoji icagano iicanoco. Jaanohalliri giciniumo itajiibaqui mityaco agaayicium o. Tolliro bu atyimeuhi johono Moocaani iijico Jesucristo-
fañodi ijiibeguehicaunohalliti inigainoco iquitiumo jeebiinoco. Jaamo diito iñihicuuboco,
bu ihijico icano imuutihi. Tolliro bu diibo oovotaco ficusuutimo ihimecuti, bu ihuseti icano.
Jaamo ubuheeteumoro Cristoma mil año ticovovi tajiibauhi.
5 Jaano toono iticonio buheete iicajino. Jaanoti saatoho uchuumucuumo buheeteutihi.
Jari toono mil año afatyonobuunati buheetejimo.
6 Imicani icamo Moocaanidiro iicamo Jesu buheetebuunati iticonio buheetefañodi iica-
jimo. Jaamohallivi allivio guijeve imityama chahaji, diitoco ciijigaifaño agañiijirunoma.
Jilliro ivi Moocaani Cristo iicamisi sacerdotemitiro icajimo. Jaamoro diiboma mil año
ticovovi tajiibajimo.
7 Jaano toono mil año afatyonobuunati Satanas siino sinaayucafeteji iñihicuhojifañoti.
8 Jaadi feejiibo paryi jiinijeminaaco ibañiqui. Jaaboro Magog cuumi, bu Gog cuumi
icano iyotoma bañitejiibo. Jaaboro tuucuumici amocasiminaa ajashutimo muuaiño
jiinigaiyihaiñobadi iicamoco igaiyiiciijiibo minaaguiiha.
9 Jaadi saajimo jiinijejinibacidi. Jaamoro Moocaanita iicacuumico, Moocaani
agaijicuumico, Jerusale cuumico cabaacujimo. Jaarumohallivi Moocaani ciijigaico
agalluuno paryi diitoco jigasuji.
10 Jaanoti iji diitoco abañiuboco gañiijiibo ciijigai azufrema ijigano jicoobafaño; oono
iñihicuubo, bu jihovo iimaaminaafi icamisico agañiiubafaño. Jahigo idaasuno aivono
moonicafetejimo fahiijivaro cuujehachuta, fucuhachuta icano.

Sihidi Ejeevano Eseseene Aivoji Icaga.

11 Jaadi atyimeuhi sihidi jeevano seseene aivoji icagaco, bu togahalliri igiciniuboco
icano. Jaabo imefeeneti niqueje, jiinije icano sano finiuhi atyimeratino. Jaamaño diito
iicaujirumaño atyimerautihi.
12 Jaadi atyimeuhi paryi iguijevehicaumo unumefiimo, bu equehefiimo icano sahigo
Moocaani imefeenevi jullelleecinimoco. Jaadi faayiciumo aameneque, tolliro bu si-
haame fiivohaameque icano. Jaadi uchuumucuumo jaaducafutuuhi omoonihicaunoco
toohaamejefaño iicaubadi.
13 Jaasumi iguijeveumo teehinofaño, bu muuaiñofaño icano buheeteuhi. Jaabadiro bu
famooro iguijeveumo jeebiino buheeteuhi guijeveminaa iicahicaumañoti. Jaamoco paryi
jaaducafutuuhi omoonihicaunehejeque emeeciiboro.
14 Jaadi guijeve, bu guijeveminaa iicahicaumaño icano gañiicafutuuhi ciijigai
jicoobafaño. Jaaba toba ciijigai jicooba allivio guijeve iicano.
15 Jahigo bu tolliro gañiicafutuumo fiivo aamefaño imomono acaatinirautimo icano.

21

Bohono Niqueje, Bu Bohono Jiinije Icano.

1 Jaanobuunati atyimeuhi bohono niquejeque, bu bohono jiinijeque icano. Miiro iticonio
niqueje, bu iticonio jiinije icano ifinicuumaño, bu tolliro muuaiño chahacuuhi icano.
2 Uujoho Jua, atyimeuhi iimino cuumi, bohono Jerusale cuumi niquejefañoti Moocaani
imefeeneti iniituucuumico. Jaacuumi imino imibachucinihi gaigo itajevaqui iim-
ibaiquimaainicibadi.
3 Jaanaaca niquejefañoti sefano unuunoco guubuuhi: Meeci, jino Moocaani
miyaminaafeeneri jisumi iicacuunoco. Jaabo diitoma icajiibo. Jaanoti diiteji diibo
cuumiminaa icano. Jaabo Moocaani diitoma icaji diito Caaniti iicaqui icano.
4 Jaamo taafiirafaihunoco Moocaani filluji. Jaadi siino guijeve chahacuuji, bu taafi-
ira chahacuuji, bu idaasuhiica, bu aivehicano chahacuuji, eedeene achahacuujimaño,
noonoro.
5 Jaanaaca ihaivoji icagahalliri igiciniubo nuuhi: Meeci, paryi uujoho bonehejeque
eetavehi, nooboro.
Jaadi bu nuubo: Caatini, jino aivo miyahiiji aivo miyaano iicano, nooboro.
6 Jaadi bu uco siino nuubo: Fine, imivocafutucuuno. Uujoho imegaoobo, bu allivioobo
icano, oono A, Z icano iicabadi iicaabo. Jaabo uujoho adufirari iicaaboco pisirigai nifaihu
fiivoco aacifaihuti isuuji jaadusuratino.
7 Bu mityano iicamo paryi toonoco gaayiciji oono caani busumijeque illi agaayicinicibadi.
Jaamo Caaniji uujoho. Jaanoti diiteji taseeme icano.
8 Jaanoti iñihicuguehicamoco, bu imiyaaveguehicatimoco, bu fanoova imitiminaaco, bu
agaicaaufihicamoco, bu gaigoomima imitinoono iicahicamoco, bu apichunoco ihiimaahi-
camoco, bu jihovo caani ijimico ejeecivehicamoco, bu paryi abañififihicamoco icano
gañiijimo ciijigaima azufre ijigano jicoobafaño. Jino allivio guijeve iicajino, nooboro.

Bohono Jerusale Cuumi.

9 Jaanaaca Moocaani toomomɨnaafi sahuse juugahusetɨ miimɨsiicɨ ɨdɨɨmo niinoono
Moocaani sɨfiira guirihillunoma iicaumotɨ saafi tajaa asaauboro uco nuuhi: Juu disaa ɨco
Corderobadɨ iicaabo taaba iicagoco ɨɨfusuqui, nooboro.
10 Jaano toono uco Moocaani Gaija ɨɨfusuunofaño atyɨmeuhi Moocaani toomomɨnaafi uco
caamovobaɨ guiraabaɨ nijequevɨ asatyuuboro ɨfusuuhi iimino cuumi sihidɨ ejeevacuumi,
Jerusale cuumi niquejefañotɨ Moocaani ɨmefeenetɨ iniitucuumico.
11 Jaacuumi seseene achɨcɨnɨuhi Moocaani arɨcuri. Jaano iharɨcu ɨfuvusuuhi imino
guiisiba arɨcubadɨ, jaspe guiisiba arɨcu imino oonogoonovɨ ɨɨfuvusunɨcibadɨ.
12 Jaacuumihallɨdɨ cuhufono guiisiri meegueciɨuno ajashutɨno caamovono. Jaanotɨ
icauno fahuseecɨ motɨhaitɨ mihugaacɨ ɨdɨɨno. Jaahugaje tɨcovovɨ Moocaani toomomɨnaa
saafiisa icauhi, bu jaahugajehallɨvɨ Israel cuumino fahuseecɨ motɨhaitɨ miicuumicɨ ɨdɨɨno
iicacuumije momono caatɨnɨcɨnɨuhi icano.
13 Jaano aamɨjɨnaagoocuumitɨ icauno mihugaacɨ, sahuga ɨdɨɨno, bu nijequenaagoocu-
umitɨ icauno mihugaacɨ, sahuga ɨdɨɨno, bu sanaago gaicujaatɨ mihugaacɨ, sahuga ɨdɨɨno, bu
sinaago gaicujaatɨ mihugaacɨ, sahuga ɨdɨɨno icano.
14 Jaano tuucuumihallɨdɨ fahuseecɨ motɨhaitɨ miibaacɨ ɨdɨɨno guiisibaneri eetavocɨnɨuhi.
Jaanohallɨdɨ imeegueta icauhi. Jaabaajehallɨvɨ Corderobadɨ iicaabo minɨsumɨnaa momono
caatɨnɨcɨnɨuhi.
15 Jaabo Moocaani toomomɨnaafi uuma ihiimaahicaubo oro ɨmeima icaubo tuucuumico
iheevequi iguhuganoco, bu imeeguetaco icano.
16 Jaacuumi tehesi sanoodɨnoruu, bu icarecu, bu icaamovo icano sahachutaruu. Jaacu-
umico Moocaani toomomɨnaafi ihɨmeiri uhuuvuuno acɨuhi, dos mil doscientos kilometro-
hachuta. Jaano itehesi, bu caamovɨ icaamovo, bu icarecu icano samañovɨruu icano.
17 Jaadɨ bu imeeguetaco uhuuvuuno icaamovo acɨuhi sesenta y cuatro metrodɨno
miyamɨnaa oovonɨcɨyomoneri Moocaani toomomɨnaafi uhuuvuuno.
18 Jaanaa imeegueta jaspe guiisibaneri eetavocɨnɨuhi. Jaanotɨ ifaacuumiu botɨ orori
nicucɨnɨuhi. Jaano vidriobadɨ mɨhɨnivatɨno ɨfuvusuuhi.
19 Jaanotɨ bu imeegueta tano guiisibano fanoova iminoono guiisibaneri
imibachucɨnɨuhi: Itɨconɨooba jaspe guiisibari imibachucɨnɨuhi; jaano allɨvɨoba
zafiro onoono guiisibari imibachucɨnɨuhi; jaano allɨvɨoba agata onoono guiisibari
imibachucɨnɨuhi; jaano allɨvɨoba esmeralda guiisibari imibachucɨnɨuhi;
20 Jaano allɨvɨoba onice guiisibari imibachucɨnɨuhi; jaano allɨvɨoba cornalina guiisi-
bari imibachucɨnɨuhi; jaano allɨvɨoba crisolito guiisibari imibachucɨnɨuhi; jaano allɨvɨoba
berilo guiisibari imibachucɨnɨuhi; jaano allɨvɨoba topacio guiisibari imibachucɨnɨuhi;
jaano allɨvɨoba crisoprasa guiisibari imibachucɨnɨuhi; jaano allɨvɨoba jacinto guiisibari
imibachucɨnɨuhi; bu niinooba amatista guiisibari imibachucɨnɨuhi icano.
21 Jaanotɨ iguhugano docedɨno iicano perlanorou. Jaahugaje itɨcovoocɨvɨ sano perlariro
eetavocɨnɨuhi. Jaanotɨ tuucuumifeene jɨɨhai sano ororiro eetavocɨnɨuhi, imino vidriobadɨ
foovono onoogoonovɨ ɨfuvusuuhi.
22 Jaacuumifaño templojaco atyɨmeutɨhi Aivojɨɨbo Moocaani sihidɨ imityaabo, bu Corder-
obadɨ iicaabo icamɨsico famañovavɨro tuucuumifaño mejeecɨveji.
23 Jahɨgo cuujeo nɨhɨba, fucuo nɨhɨba icano chahahi Moocaani inamecuri tuucuumico
ahachɨcɨnɨmañoo, bu Corderobadɨ iicaabo tuucuumico aachɨcɨnɨɨbo iicamañoo icano.
24 Jaacuumi seseefañodɨ jiinɨjemɨnaa ataajasucafutuumo ɨgueji. Bu jiinɨjemɨnaa aivojɨto
tuucuumijaago imitya, ibocɨ icanoco satyeji.
25 Jaacuumi guhugano foboocɨrahicajitɨhi tahɨgo fucu achahacujimañoo.
26 Jahɨgo jiinɨjemɨnaa imityaco, ibocɨco icano satyeji.
27 Jaanotɨ ɨmɨhɨnivanoba tahɨgo feejitɨhi, bu ɨɨdicunoonoco, bu bañɨfiiraco icano
omoonɨhicamo tahɨ feejitɨhi icano. Jaanotɨ naha ɨdɨɨmoro Corderobadɨ iicaabohaame
fiivohaamefañoo imomono acaatɨnɨcɨnɨmo feeji.

22

1 Jaadɨ bu uco ɨɨfusuubo muuai imino inɨfaihu fiivoco aacɨmuuaico. Jaamuuai nɨfaihu
jaacuhi cristalbadɨ icahi. Moocaani, Corderobadɨ iicaabo iicamɨsi aivojɨ icagatɨ iinoocɨnɨuhi
cuumifeenedɨ.
2 Jaacuumi iicaujɨ jɨɨhai imiyajɨ guiiraajɨ. Jaajɨ guiraaro tumuuaijɨnicɨdɨro icajɨ.
Jaanojɨnivɨ fiivo ɨmohoocɨ icahi fanaagovaacɨjɨjɨnivɨ. Jaahoocɨ faficabavavɨro ifanɨhɨbava
tɨcovovɨ noova icahi fanɨhɨbavavɨro. Jaahoocɨ aamene jiinɨjemɨnaaco itaabuqui iicano.
3 Bu jahɨgo afaijacɨnɨno chahaji. Tuucuumifañoo Moocaani, Corderobadɨ iicaabo iicamɨsi
aivojɨ icaga icaji. Jaamɨsico ijeecɨvomɨnaa imehicaji.

4 Jaamo bu diiboco faño ihimeque atyimehicaji, bu diibo momo ihimecunoti icanoma
icajimo icano.
5 Jahigo fucu chahaji. Jaamañio tuucuumifañio iicamo siino seseeque esucuujitihi
ciijigaimecuno seseeque, bu nihiba seseeque icano esucuujitihi Aivojiibo Moocaani diitoco
ahachicinijimañio. Jahigo diito fahiijivaro aivojitoti icaji.

Jesucristo Asaajino Fiiticuuhi.

6 Jaadi bu uco siino Moocaani toomominaafi nuuhi: Jino aivo miyahiiji. Jaanoco
aivo mimiyaavogo. Diiboro Aivojiibo Moocaani ihiimaaminaaco, Igaijaco aacifiibo
itoomominaafico jino galluuhi ijeecivominaafico ihifusuqui goovano iicajinehejeque.
7 Uujoho goovajino asaano, noobo Jesu. Imicani icajiibo jiihaamefañio Moocaani jiibogo
acaatinicinino onoobadi omooniibo, nooboro.
8 Jaabo uujoho Jua jinehejeque guubuuhi, atyimeuhi icano. Jaadi diibo Moocaani
toomominaafi tonehejeque uco iifusuuboguiino memuiivuuhi diiboco imeequi.
9 Jaarunofañio uco nuubo: Tolli moonidino. Miiro uujoho Moocaani jeecivominaafi
iibadiro, bu oono dinahabomi Moocaani iijico ijiibeguehicamobadi, bu paryi oono jihaame-
fañio acaatinicininoco imiyaaveguehicamobadi icano. Jaanegui Moocaanicoro dihimo,
nooboro.
10 Tolliro bu uco nuubo: Jino Moocaani jiibogo jihaamefañio acaatinicininoco toovono
ficuudino. Miiro fiiticuujino toneheje iicano.
11 Jaanegui jaafa iimitiibo iimitico mooniiboro icahi. Jaanoti bu iidicuubo jaafa
ihidicuunoco mooniiboro icahi. Jaanoti bu iimiibo jaafa iiminoco mooniiboro icahi.
Jaanoti bu Moocaanidiro iicaabo diiboco jeevesutiibo iicaqui.
12 Jiihi goovajino asaano, noobo Jesu. Jaabo uujoho sivaji paryi omoonihicaneheje
jaadaco diitoco aaciqui.
13 Jaabo uujoho imegaoobo, bu alliviioobo icano, bu iticoniioobo, bu nijequeoobo oono A,
Z icano iicabadi iicaabo, nooboro.
14 Imicani icamo imifiiutimoco iimitusucuumo fiivoco aacino imohoti imachuqui, bu
iguhugari tuucuumifañio ijicafetequi icano.
15 Jaanoti iidicufiimo, bu apichuco ihiimaahicamo, bu gaigooma imitinoono iicafifimo,
bu sitaaco agaicaaufifimo, bu jihovo ijimico ejeecivefimo, bu paryi famooro bañifiiraco
iimogomoro omoonifimo icano buhigoro icaji.
16 Jaabo uujoho Jesu tatyoominaafico galluuhi paryi jinehejeque Moocaani
iijanominaaco ijiibeguequi. Jaabo uujoho David tyadimihai tanoobo, bu iyaachimihaioobo
icano. Bu tolliro uujoho aaricuubo cuujetavio meecirigaibadi jeevahi, nooboro.
17 Jilli Moocaani Gaija, bu Corderobadi iicaabo taaba icano neehi: Disaa.
Bu jaanoco muguubumo monoo: Disaa.
Bu adufirari mihicamo, mahadunoco mihimogomo masaamoro mahaduva. Jino
ifinijitino fiivoco ticovono mahaciji jaadusuratino.
18 Jaabadiro bu jihaamefañio acaatinicinino Moocaani iijico paryi uguubuhicamoco jino
uujoho neehi: Cajaatyohacho jihaamefañio onoonehejeque janaanici ucuubaryuhachiiji,
bu diitohallivi Moocaani galluuji isifiira idaasuno omoonijinoco jihaamefañio eneehicacu-
unoco.
19 Jaabadiro bu saatoho jihaamefañio Moocaani iiji acaatinicininoti samañooco
agañiihachiiji, diiboco fiivo imoho noovatati iciticibocoro imicuumifañioti gañiiji.
Jihaamefañio fiivo imohohallidi, bu imicuumihallidi icano fone iimaacuuhi.
20 Jinehejeque ijiibogoobo jilli neehi: Jiihi goovajino asaano, nooboro.
Jiihi. ¡Disaa, Aivojiibo Jesu!
21 Jaafa Mohaivojiibo Jesucristo paryi amiihaico imino moonihi. Fine.